

decem gl

Inc. Qu. 2770 a

bibl. Jag.

11 2770b

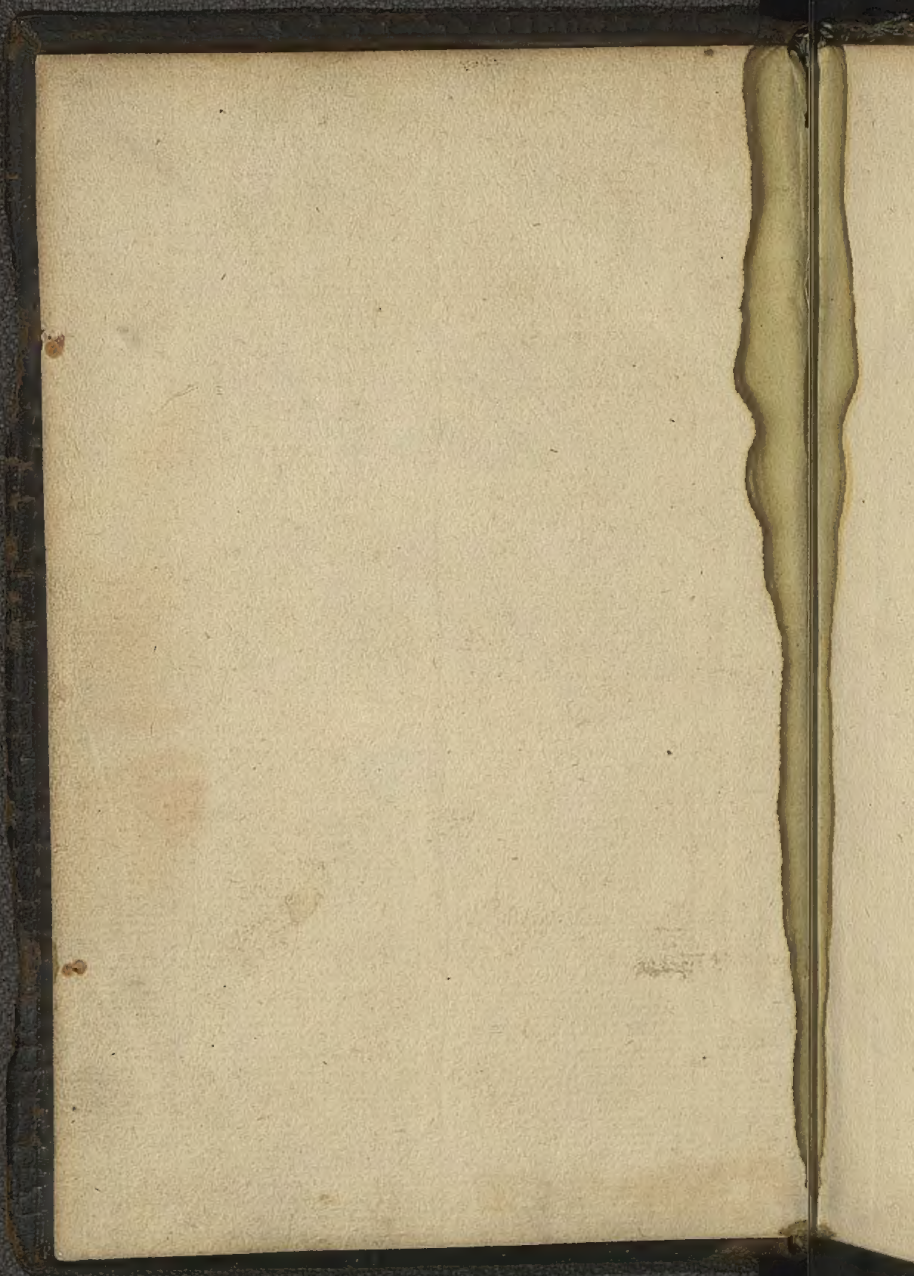
Inc. 2770

Enn
15.

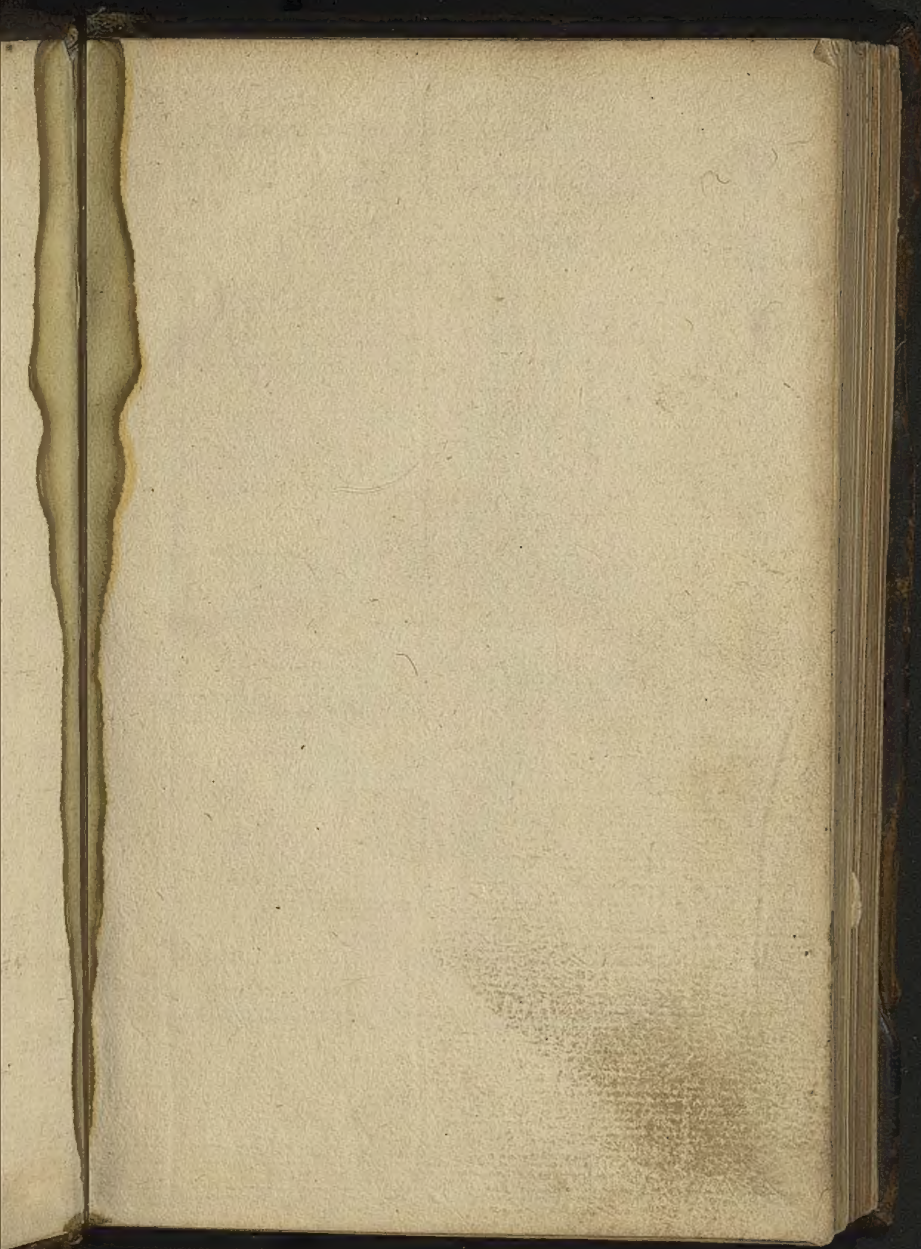

~~Ther~~

~~3718~~

8C. 13766 = ^{*}13771

BM V 565 (IA 24527)

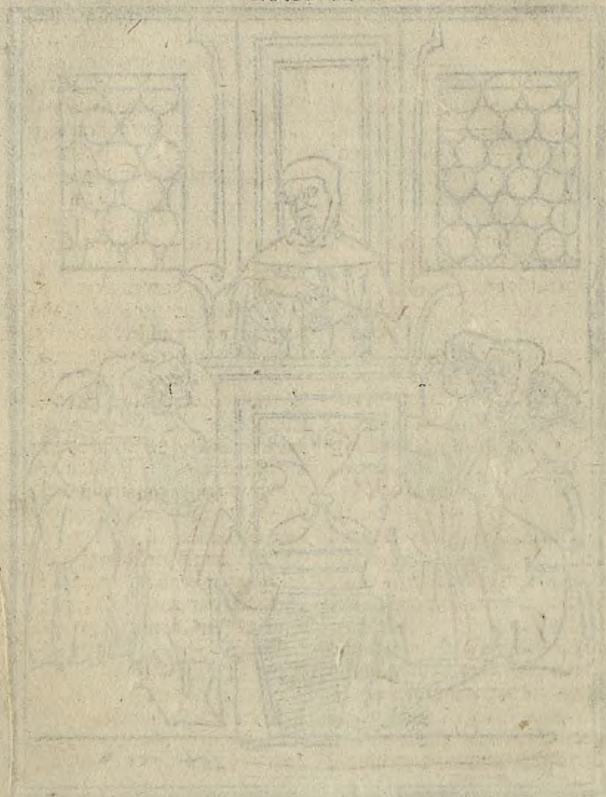
Speculū finalis retributiōis magi-
stri petri Reginaldeti ordiis miorū.

BIBLIOTHECA

VNI.VERSIT. CRACOV.

ORACOVENSIS

CIne
culi fin
CDele
liare
CDe
e eius
declar
CDe
toy:er
CDe
frigus
CDe
clamo
e hoc p
Pio el
sue dei
Secun
ris per
Tertio
ne.
Quarto
pter ven
CQua
sum' at
Pimo
turbati
Secun
tio.
Tertio
tio.
Quarto
CQuin
odoi fet
Ad tal
Pimo
di: que i
Secun
que ibid
Tertio

Tabula

C Incipit Tabula i libello Spe-
culi finalis retributionis.

C De loco infernali z eius qua-
litate a car. 2.

C De pena corporali damnatoris
z eius multiplicitate. de qua. 10.
declaranetur a car. 3.

C Prima pena corporalis dāna-
toris: erit ignis ardentissim⁹ a car. 3.

C Secunda pena corporalis: erit
frigus accutissimus. a car. 5.

C Tertia pena corpo. erit magn⁹
clamor doloris absqz cessatione:
z hoc propter quattuor. a car. 7.

Primo clamabūt ppetuo: pp glie
sue dei visitōis puationē. a car. 7.

Secundo clamabunt pp tempo-
ris perditionem. a car. 9.

Tertio clamabunt sine cessatio-
ne. a car. 9.

Quarto clamabūt horribiliter: p
pter venie desperationē. a car. 10.

Quarta pena corporalis erit
sum⁹ absqz euacuatiōe. a car. 11.

Primo isie sumus: erit capitis p-
turbatio. a car. 11.

Secundo: erit sensuum occupa-
tio. a car. 11.

Tertio erit corporum denigra-
tio. a car. 13.

Quarto: erit infer. obscu. a ca. 13.

Quinta pena corporalis: erit
odor fetidus. a car. 13.

Nō tal odor erit ex q̄tuor causis
Primo ex cunctis villibus mun-
di: que ibi pgregabūt. a car. 13.

Secundo ex sulphureis ignibus
que ibidē miscbuntur. a car. 14.

Tertio ex damnatis corporibus:

que ibi coirebuntur. a car. 14.

Quarto ex horridis demonibus
qui ppeti damnabūt. a car. 15.

Sexta pena corporalis: erit vi-
sio demonū terribilis: que in qua-
tuor corpora damnatorum affli-
git. a car. 15.

Primo pauorem grandem pre-
stabit. a car. 15.

Secō pctā ip̄operabit. a car. 15.

Tertio super eos percutient lugi-
ter. a car. 16.

Quarto in vnum compimet for-
titer. a car. 16.

Septima pena corporalis: erit
fames crudeliter affligens: z hoc
in quattuor. a car. 14.

Primo taliter punientur dānati
q̄ de nulla re nec per se nec p aliū
poterunt sibi p̄uidere. a car. 17.

Secundo pauperes erunt: nec ali-
ud poterāt habere. a car. 17.

Tertio recordabuntur p̄terite
refectionis. a car. 17.

Quarto: famem patientur: perpe-
tue afflictionis. a car. 18.

Secunda pena corporalis: est si-
tis confligens z erunt quattuor
speciales pene. a car. 18.

Prima: aqua ei presentabit: q̄ siti
extinguere nō valebit. a car. 18.

Secunda damnatis ex siti crucia-
bitur: z bibenda cupido nunquā
cessabit. a car. 19.

Tertia sapor: amarissim⁹. a ca. 19.

Quarta dolor: dentis. a car. 19.

Nona pena corporalis: erit ve-
recundia z confusio: que erit in
quattuor penis. a car. 19.

Tabula

Primo: tractabūt viliſſime. aca. 19.
Secūdo: locabūt ſpīſſime. acar. 19.
Tertio: erunt in ſeruitute im-
 pia. a car. 20.
Quarto: erunt cum iniquoz co-
 pia. a car. 20.
**Decima pena corporalis ipſo-
 rum damnatorum:** erit in tactu
 maxima afflictio: et hoc ex quat-
 tuor. a car. 20.
Primo: ex tactu ſuorum mem-
 broz valde pōderati. a car. 21.
Secundo: ex tactu ſuorum loco-
 rum ipſos continentū. a car. 21.
Tertio: ex tactu aliorum dama-
 torum. a car. 22.
Quarto: ex tactu demonum euz
 his condemnatorum. a car. 22.
De penis inferni quo ad aiam.
 que generaliter in damnatis poſ-
 ſunt assignari decem. a car. 22.
Prima erit carētia glie: 2 iſta pe-
 na erit ex quattuor. a car. 25.
Primo: quia priuati ſunt de iſſo
 ne. a car. 23.
Secundo: angeloz conſolatio
 ne. a car. 24.
Tertio: ſanctorum conſolatio-
 ne. a car. 24.
Quarto: Celi empyrei manſio-
 ne. a car. 24.
Secunda pena ſpīritualis ipſi-
 us anime: erit vermis conſcien-
 tie 2 erit quattuor erit. a car. 25.
Primo: erit timor ſuſ pſcie. a ca. 26
Secūdo erit vermis 2 dolor ve-
 hemēs ex bōis omiſſis. a car. 27.
Tertia pēa: erit ex bonoz fortune
 vili exercitio ſiue abuſu. a car. 27.

Quarta pena vermis erit remor-
 ſus ſiue dolor ex bonorū gſe ſub-
 tracto ſubſidio. a car. 28.
Tertia pena ſpūalis: erit ran-
 cor iracundie: 2 hec erit 3 quatuor
 eis diſplicētia. a car. 29.
Primo: dānati irāſcentur 3 diui-
 nā potentiaz. a car. 29.
Secūdo: irāſcentur cōtra propi-
 am miſeriam. a car. 30.
Tertio: irāſcentur demonibus: g
 eos tēptauerunt. a car. 30.
Quarto irati erunt: 3 eos quos
 nūc dicūt amicos. a car. 32.
Quarta pēa ſpūalis ē timor ſu-
 pbie: q ſupbia marie i dānatis vī
 debitor in quattuor. a car. 32.
Primo: ipſis diſplicēbit domini
 um creatoris. a car. 33.
Secundo: q non placebit eis iu-
 ſticia redemptoris. a car. 34.
Tertio: q deſiderabūt ſp facere
 propriam voluntatem. a car. 36.
Quarto: q impugnabūt virtutē
 2 bonitatem. a car. 37.
Quinta pena ſpūalis ē lūor in
 iudic. a car. 37.
Primo: inuidebunt diuine boni-
 tati. a car. 37.
Secundo: inuidebunt puritati an-
 gelorum. a car. 39.
Tertio: inuidebunt ſanctoruz ſo-
 cietati. a car. 40.
Quarto: inuidebunt paruuloruz
 pene leuitati. a car. 41.
Sexta pena ſpīritualis: erit ti-
 mor pene 2 iſte timor erit quadru-
 plex. a car. 41.
Primo: timebunt iudicem ſuper

num
 Secun-
 temum
 Tertio
 num.
 Quarto
 les.
 CSe
 ritu do-
 de qua
 Primo
 uocabi
 Secun-
 obineb
 Tertio
 ledice
 Quarto
 horribi
 CDe
 etus co
 Primo
 ſolation
 Secūdo
 ſione.
 Tertio
 compa
 Quarto
 deratio
 CNon
 tis deſi
 Primo
 tos.
 Secūdo
 Tertio
 pios.
 Quarto
 tos.
 CDe
 recundu

Tabula

num. a car. 41.

Secundo: timebunt curnea fraternum. a car. 42.

Tertio: timebunt visiones demonum. a car. 43.

Quarto: timebunt penas terribiles. a car. 44.

C Septima pena spūalis: erit certitudo sue pānatiōis. qz erūt certi de quattuor. a car. 45.

Primo: erūt certi qz fuder nō reuocabit sententiā suā. a car. 45.

Secundo: qz bene agendi nunq oblinebūt qnq potētia. a ca. 46.

Tertio: erunt certi societatis maledicte eternaliter. a car. 47.

Quarto: loci ifernalis punientis horribiliter. a car. 47.

C Octaua pena spūalis: erit defectus consolationis. a car. 48.

Primo: priuabūtur oi diuina cōsolatione. a car. 48.

Secūdo: priuabunt angelica visionē. a car. 49.

Tertio: priuabuntur oīum scōz compassione. a car. 49.

Quarto: priuabunt mutua cōsideratione. a car. 50.

C Nonā pena spūitua: erit mortis desiderium. a car. 50.

Primo: vellēt se non fuisse creatos. a car. 50.

Secūdo vellēt anichilari. a car. 51.

Tertio: vellēt se nō fuisse redemptos. a car. 52.

Quarto: nolent se fuisse suscitatos. a car. 52.

C Decima pena spūalis: erit uerecundum stipendium. a car. 53.

Primo: cōfundentur ex dei cōgnitione. a car. 53.

Secundo: cōfundentur ex scōz visione. a car. 53.

Tertio: cōfundent ex aspectu dānatorum. a car. 54.

Quarto: cōfundentur ex inspectu peccatorum. a car. 54.

C De regno paradisi trīa puncta principalia ponuntur. a car. 54.

De loco paradisi: scz ubi erit tanta gloria. a car. 55.

De gloria anime: que erit in deum. a car. 57.

C Pria gloria aīe erit dī nī clara cognitio. a car. 57.

Ad beati videbunt deū in quem crediderunt. a car. 58.

Ad videbunt beatā virginē mariam et sanctos. a car. 59.

Ad videbunt pctā: que ante cōmiserunt. a car. 59.

Ad videbūt ifernū et penas dānator. qz prudētē euaserūt. a car. 61.

C Secunda glia aīe erit dei tota. i. pfecta dilectio. a car. 62.

Ad i dilectione patrie erūt quatuor gradus. a car. 63.

Primo qz deus diliget tāqz summa bonitas. a car. 63.

Secūdo gradus dilectōis: erit respectu sui spūs. a car. 64.

Tertio qd' erit ad primū a ca. 65.

Quartus ē: qz corp' suū āplectet spūs absqz uicio. a car. 66.

C Tertia glia aīe: erit ppetua et firma tēto pp quatuor. a car. 66.

Primo hec glia erit pmanēs: pp dei pmissionem. a car. 67.

Tabula

Secundo h gloria: erit pmanēs
pp fiat? imutationē. a car. 67.
Tertio hec gloria: erit ppetua: p
pter mētis getationē. a car. 68.
Quarto q h glia erit firma ten-
tio pp ppetā redditē. a car. 69.
C Quarta gloria aie i regno cele-
sti. erit verum gaudium 7 leticia.
que erit in quattuor. a car. 69.
Primo: q gaudiū pſia celeſti eua-
cuabit gaudiū mūdānū. a ca. 70.
Secundo: q gaudiū i pſia adple-
bit ſōm humanū. a car. 70.
Tertio: q gaudiū ſiue delectatio
in patria celeſti: non generat vllū
ſaſtidium. a car. 71.
Quarto: i patria celeſti: geſcet ho-
minis ſtudiū. a car. 72.
C Quinta gloria aie i celeſti pſia
erit oīz rez abūdatia: 7 hec conſi-
ſtit in quattuor. a car. 73.
Primo: ex obiecto omnia conti-
nente. a car. 73.
Secundo: ex ſubiecto oīa poſſidē-
te. a car. 74.
Tertio: ex proximorū associatio-
ne. a car. 74.
Quarto: ex optimorum compa-
ratione. a car. 75.
C Sexta glia aie: erit honor ma-
gnus 7 inſuperabilis. 7 hec erit i
quattuor. a car. 75.
Primo: ſancti erunt beati per ve-
uotionem. a car. 75.
Secundo: beati erunt filij p adop-
tionem. a car. 76.
Tertio: beati: erūt reges per eral-
tationem. a car. 77.
Quarto: beati: erunt oīj per parti-

cipationem. a car. 77.
C Septima gloria anime: erit ani-
marū decor mirabilis: et hoc erit
in quattuor. a car. 78.
Primo ornatus 7 decor animarū
ſanctarū. erit i lumie glie intel-
lectum eleuante. a car. 78.
Secdo decor aīaz ſcāz: erit i mune-
re grē affectū pſiciēte. a car. 78.
Tertio ornat brōz: erit i virtutē d-
core diuinitē colatā. a car. 79.
Quarto i btis: remanebūt virtu-
tes ēt acqſite: nō ſolū vt ornamen-
tū. ſz 7 ſz ſuos actus pncipales 7
nō ſecundarios. a car. 79.
C Octaua glia aie btē: erit cōple-
ta par iterminabilis: 7 h erit in q̄-
tuor. a car. 80.
Primo: beatis erit par deo per cō-
modā cōformitatē. a ca. 80.
Secundo: beatis erit par cū an-
gelis per amicabilem charita-
tem. a car. 80.
Tertio: beatis erit par cū hoībus
p aīoz trāglitatē. a car. 81.
Quarto btis: erit par cū hoībus p
cordialem ſerenitatem. a car. 81.
C Nona glia aie btē: erit ſacietas
dſiderabilis 7 h ſz q̄tuor. a car. 82.
Primo in gloria erit ſacietas ho-
minis ſine hū attigēdo. a car. 82.
Secundo: erit ſacietas a labore ge-
ſcendo. a car. 82.
Tertio: erit quies dſiderij virtuo-
ſe puiēdo. a car. 83.
Quarto: aīa btā ſaciabilis loco celi
conſiſtendo. a car. 84.
C Decima gloria anime: erit ſeli-
citas inuariabilis: 7 h erit i quae

tuor.
Primo: erit ſeli-
citate.
Secundo: ſati-
ſfactione.
Tertio: ſati-
ſfactione.
Quarto: altera-
tione.
C De be-
tis aīa ſe-
C Primo
ne.
In reſur-
pōis ex
ipſi comp-
toz iſup-
C Secū-
ne.
Tertio v-
ne.
C Primo
vire cor-
role et ſe-
venitū
tuor.
Prima
me ppo-
Secund-
corporis
Tertio
in multi-
Quarto
ſponden-
C Secū-
nſicati e-
7 h in qu-
Primo

Tabula

tuor. a car. 84.
Primo: in celesti gloria erit perfe-
 eta felicitas absq; triftite admir-
 tione. a car. 84.
Secundo: felicitas i glia: erit sine
 fatigatione. a car. 85.
Tertio felicitas i glia: erit sine ces-
 satione. a car. 85.
Quarto felicitas i gloria: erit sine
 alteratione. a car. 86.
De beatitudine corporis. circa
 qd tria sunt dicenda. a car. 87.
Primo d generali resurrectio
 ne. a car. 87.
In resurrectione tria erit scz coi-
 poris ex pulueribus reformatio:
 ipsi corpi reformato aeterno. z uni-
 toy insupabil colligatio. a car. 88.
Secundo de finali iudicatio
 ne. a car. 91.
Tertio de corporum glorificatio
 ne. a car. 98.
Prima gloria in corporibus:
 vti est corpus ipsi vt virginis glo-
 riose et sorte plurim alioz e cui
 dentissima claritas. z b erit i qua-
 tuor. a car. 99.
Prima Claritas illa erit glia ani-
 me pportionata. a car. 99.
Secundo Claritas illa erit pib^o
 corporis coparata. a car. 99.
Tertio Claritas illa: erit differens
 in multis corporibus. a car. 99.
Quarto Claritas illa: erit conre-
 spondens bonis opib^o. a car. 100.
Secunda gloria corporis glo-
 rificati erit constans impassibilitas
 z b in quatuor. a car. 100.
Primo hoc impassibilitas: erit

equalis in priuatione. a car. 100.
Secundo. hec impassibilitas erit
 inequalis positione. a car. 111.
Tertio. hec impassibilitas: erit eq-
 lis in eodez corpore. a car. 112.
Quarto. hec impassibilitas i sub-
 tracto erit equalis i ope. a car. 112.
Tertia gloria corporis: erit ui-
 gorosa subtilitas: z b erit in quat-
 tuor. a car. 113.
Primo corpus gloriosum cum
 corpore non glorioso. poterit exi-
 nere. a car. 113.
Secundo corpus gloriosuz cor-
 pore non glorioso poterit resiste-
 re. a car. 113.
Tertio hec subtilitas: eqlis erit
 in eodem corpore. a car. 114.
Quarto hec subtilitas: erit pma-
 nens in eodem corpore. a car. 115.
Quarta gloria corporis: erit ve-
 locio: agilitas: z hec in quatuor
 erit. a car. 115.
Primo hec agilitas: erit i moue-
 do corp^o absq; resistetia. a car. 115.
Secundo hec agilitas: erit in mo-
 uendo corpus: quo vult potetia
 i. voluntas. a car. 116.
Tertio hec agilitas: erit in moue-
 do corp^o no rei carentia. i. propter
 aliquem defectum. a car. 116.
Quarto q agilitas pdicta: erit i
 mouendo corpus in dei presen-
 tia. a car. 117.
Quinta glia corporis: erit cele-
 stis hitatio. no eulu sicut celi sz ce-
 li decimi: qd of celi empiriu z b
 erit in quatuor. a car. 118.
Primo i celesti hitatio: erit ama-

Tabula

bilis pulchritudo. a car. 119.
 Secundo i celesti habitatio: erit
 mirabilis magnitudo. a car. 119.
 Tercio i celesti bitatio: erit pfa-
 bilis fortitudo. a car. 120.
 Quarto i celesti bitatio: e lauda-
 bilis sanetudo. a car. 120.
 Cetera glia corporis erit vocal co-
 laudatio: h erit i quatuor. a car. 120.
 Prio corpora glia collaudabit
 deū: pp eoz creationē. a car. 120.
 Secundo cor. glo. collaudabit de-
 um: pp eoz redēptionē. a car. 121.
 Tercio corpora glia collauda-
 bunt deum propter eoz gratifi-
 cationē. a car. 121.
 Quarto corpora glia collauda-
 bunt deum: propter eorum glori-
 ficationē. a car. 121.
 Cetera glia corporis: erit dele-
 ctabilis visio: h erit in quat-
 tuor. a car. 112.
 Prio: picipalis visio corporalis.
 erit aspēte diuinitatis. a car. 112.
 Secdo corpallis z delectabil visio:
 erit vgis z gētriciis dī. a car. 112.
 Tercio corporalis z delectabil vi-
 sio: erit felici societatis. a ca. 113.
 Quarto corporalis z delectabil vi-
 sio erit celestū claritatis. a ca. 113.
 Cetera glia corporis glorifi-
 cati erit grata multu: auditio: z
 h in quattuor erit. a car. 114.
 Prio mirabilis z gratissima me-
 lodia erit i auditu ex vocum sono-
 ritate. a car. 114.
 Secundo mirabilis z gratissima
 melodia: erit ex multorum quan-
 titate. a car. 114.

Tercio in illa eterna gloria: erit
 gratissima auditio ex dictorū ve-
 ritate. a car. 115.
 Quarto car ille placebit: q: erit
 i gratiaz actio. a car. 115.
 Cetera glia corporis beati. erit
 redolens odoratio. z h erit i quat-
 tuor. a car. 116.
 Prio in gloria: erit odoratio sua-
 uissima. a car. 116.
 Secdo i gloria: erit redolēs odora-
 tio ex pſentia mris dei. a car. 116.
 Tercio i celo: erit odor redolens
 ex cetis assistentia. a car. 117.
 Quarto i celo: erit redolēs odora-
 tio ex sui subsistētia. a car. 117.
 Decima gloria corporis in ce-
 lo erit suavis degustatio. Et hic
 in quattuor. a car. 117.
 Prio i celo talis degustatio erit
 qsi cibis reficiēs. a car. 118.
 Secdo i celo illa gustatio: erit
 ipsis sufficiens. a car. 118.
 Tercio in celo illa gustatio erit
 oris gustus perficiens. a car. 118.
 Quarto in celo talis gustatio: erit
 viuaciter afficiēs. a car. 118.

Explicit Tabula.

Accendit
 Est tot
 Nec miru
 Tarta
 Lector er
 Land
 Sum qu
 Nemp

Epistola fi
 dem piele

Ceteru
 pios varie
 erro: obdu
 tamen ex
 spitalitate
 luit. patri
 dalum iur
 spoliū: z
 fecit prela
 sue angust
 honorem
 sermo Da
 regni in se
 men etern
 tatem quā
 deo vero
 operibus
 mina z nu
 mitro. De
 studio: scilicet
 se. ubi mul
 rerum tem
 ret: z ne m
 forium h
 Etiam pla

Liber ad lectorem.

Accendi cupiens ad celi gaudia: compos

Est voti: modo me terq; quaterq; legat:

Nec mirum: penas nam pando clarius omnes

Tartareas: iusti premia sicq; viri.

Lector emas igitur festinans me tibi: vita

Tandem celesti viuere quisquis amas.

Sum quoq; nunc docto menda purgatus ab omni

Mempe viro: tua quem muneret oratio.

Epistola fratris Gulthermi Totani sacri ordinis predicatorum: in laudem presentis operis: per ipsum castigata.

Ceterum probitates quosdam etiam in sacris codicibus inscriptos varie effecerunt virtutes commendabiles: q̄q; ad falsa deuus error abduerit plurimos: virtutis tantum nomen habentes: bonorum tamen exempla insequi licet. Quosdam. n. ornat sincera fides ac hospitalitatis amor. Abraham quippe p̄lmus suo tempore deum coluit. patriam propter deum dereliquit. ad vitandum fratris sui scandalum iuri suo cessit. angelos hospites suscepit. filium immolare disposuit: sic in temptatione inuentus est fidelis. Alios vero insignes fecit preclare vite mundicia: vt patet in Ioseph: qui zelum colendo dei sue angustie tempore custodiuit mandatum & in tantum sublimatur honorem vt fieret dominus egypti. Quod si de regibus habendus est sermo Dauid occurret qui in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Preter hos alij amore legis multa perpassi sibi nomen eternum vendicarunt. Alij rempublicam bene regentes: charitatem quidem non deferentes: pijs insistentes operibus corde puro deo vero famulantes. Alij arte & industria viuentes bonam ex suis operibus famam per vniuersum mundum inderentes: quorum nomina & numerum hic inserere propter eorum multitudinem pretermitto. Memini etiam legisse philosophantium quosdam vt litterarum studio: scire amantes: liberius vacarent: vrbium frequentiam reliquisse. vbi multe sunt oculorum auriumq; illecebre ne per seculi lura & rerum temporallium nimiam abundantiam animi fortitudo molesteret: ne mundi huius impudicitia stupraretur. Inde pictagorici condortium huius seculi neq; deferentes in desertis habitabant locis. Etiam platonici & stoici in templorum porticibus versabantur: vt po

neffioris habitaculi sanctitate communet nil aliud q̄ de virtutibus cogitarent. Quod vt de ceteris tacuerim optime fecisse videtur egregius sacre theologie doctor magister Petrus reginaldeti ordinis fratrum minorum: cuius mentem diuina sapientia ita secundasse arbitror: mirabili ac ineffabili modo inebiasse vt nihil terrenum nihilque mundanum cor eius alliceret: sed toto mentis sue conatu intuitu et affectu futuram operum bonorum malorum ve retributionem contemplaretur. de qua in symbolo Athanasius ait. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternam. Qui vero mala in ignem eternum. Unde et tanq̄ de huiusmodi non ignarus libellū hunc quem si ceteris placet. Speculum finalis retributionis appello. nō sine magno labore magnaq̄ diligentia composuit: stilo grato et secundo: celsaq̄ sententia: atq̄ ordine decentissimo ad finem vsq̄ perducendo. Cuius utilitatem frequentissime cogitant ego frater Huilhermus totius sacri ordinis fratrum predicatorum humilis doctor et lector insignis ecclesie primatis galliarum sancti Iohannis Lugō. memor prioris charitatum patrum nostrorum dominici scilicet sanctissimi patriarche nostri viri vtiq̄ apostolici: ac gloriosissimi confessoris Francisci seraphici sacri ordinis minorum fundatores egregij qui adhuc mortales virgine sacratissima dei matre procurante coram deo et christo iesu mirabiliter corpore: affectu et effectū conueuerunt in vnum: charitatis amplexibus post visionem mirabilem seinuicem osculantes et dicentes. quia simul pergemus: ad idem conabimur: nostri quoq̄ veri pariter successores. Tantum ergo ac tam velle opus ad gloriam prefati sacri ordinis minorum in lucem omnibus prebere volens quo salus plurius valeat procurari. ex exemplari non modicus viciatū studul quo ad potui verum exemplar conficere. de minus bene correctis veniam petēs cum orationum suffragijs. de hīs vero que sana: villia: et non in aliquo viciata aut incorrecta legentes reperient. gratias deo: et laudes actori huius referre laborent.

Quia de
dei vnicuique
pedans et v
resilquit
de penis in
relligere ve
ex sacra scri
rum et doc
propter tri
concupisce
per penite
Et propi
seruandam
Imo vider
de quibus
bit iniquita
multorum
per sicut m
mum vt ac
bulum bon
et rector sc
lo vt lectio
minus lectu
bis insinua
paradisi: v
multa dep
tum cauea
In perpetu
et: ve bene
mo igitur
Inferni. Si
radisi. Jur
mus per ig
si nos in r
igitur sic

De loco infernali

2

Causa deus teste ps. lxi. Red-
det unicuique iuxta opera sua. Ex-
pediens et uile valde videtur dice-
re aliquod de gaudijs paradisi. et
de penis inferni secundum quod in-
telligere ualemus de hijs duobus
ex sacra scriptura: et dictis sancto-
rum et doctorum. Utile inquam
propter tria: uidelicet. Propter
concupiscentias fugiendas. Propter
penitentiam peragendam.
Et propter vitam iustam con-
seruandam. Dies enim mali sunt.
Imo uidentur nunc hijs dies esse
de quibus ait christus: Abunda-
bit iniquitas: refrigescet charitas
multorum. Math. xxiii. Quapro-
pter sicut mater ostendit filio po-
mum ut ad eam ueniat. et rex pati-
bulum homini ne furtum faciat
et rector scolaram uirgas discipu-
lo ut lectionem addiscat: sic do-
minus iesus tanquam mater no-
bis insinauit multa de gaudijs
paradisi: ut illum sequamur. et
multa de penis inferni: ut pecca-
tum caueamus. et uirgas quibus
in perpetuum puniuntur damna-
ti: ut bene agere discamus. Pri-
mo igitur dicendum est de penis
inferni. Secundo de gaudijs pa-
radisi. Iuxta illud ps. Transui-
mus per ignem et aquam et eduxi
sti nos in refrigerium. Thema
igitur sit istud.

Quon-

uertan-
tur in in-
fernum
omnes
gentes:
que obli-
uiscun-
tur deus.
ps. ix. co-
siderem

igitur charissimi et attendamus
diligenter quot et quanti dolores
sunt in inferno. et sic a peccatis no-
stris resiliemus. et si non amore
dei: saltem penarum timore. quia
timor expellit peccatum. Eccl. i.
Unde in libro de oculo morali.
Hic aspectus. scilicet penarum inferni
utilis est: et ut culpa uitetur: et ut
pena presens facilis reputetur.
Unde dicit Ibi. i. soliloquiorum.
Prepone tibi aduersus carnis ar-
dores futuri supplicij ignes. Me-
moria ardoris gehenne: ardorem
extinguit luxurie. Videmus quod
quando digitus est adustus. ap-
plicatur ad ignem ut minor calor
possit extrahi per maiorem. sic et
peccator inflammatus igne pec-
cati si per considerationem appli-
cet se igni infernali: minor calor
extrahi poterit a maiore. Eccl.
vii. Memorare nouissima tua et i-
eternum non peccabis. Facit se-
undo ut pena presens facilis re-
putetur. Unde dicebat Bernardus
Aligillas times et iesuista manu

Prima pena corporalis

umq; labores. sed hec leuia sunt
flamas perpetuas meditant.

10 Beda
1123

¶ Narrat Beda in gestis anglo-
ris imperatoris: quidam pater fa-
millas cum decessisset in anglia
eius aia eterni iudicis ante tribu-
nal est adducta: vbi tandem obti-
nuit vel genitricis intercessionib?
vt prius inspectis penis infernali-
bus: post hec rediret ad corpus.
Reuertit igitur qui erat mortuus.
et enarratis de penis inferni mira-
bilibus et rebus suis erogatis pau-
peribus profectus est ad quondam
insulam vt lingua simul et opere
ostenderet quanta tormenta vidi-
set. et in maxima hyeme se merge-
bat in flumen. et cum cum super
hoc amici arguerent et noti. respō-
dit. Sinite me: nam maiora vidi
et. Sunt. n. ibi tor et tante miserie
q; si eas homo cognosceret p ali-
quam experientiam nullas posset
in hoc mundo cogitare miseriam
quam non potius sustineret q; il-
las penas sufferre veller. Dicam?
igitur hic de tribus.

¶ Primo de loco infernali et ei?
qualitate.

¶ Secundo de damnatoꝝ pena
corporali et eius multiplicitate.

¶ Tercio de pena spiritali et ei?
varietate.

Primo igitur vi-

dicendum est de loco infernali et ei?
qualitate: Unde dicit Richardus
et tenent quasi omnes doctores.

Quod infernus est in medio ter-
re. q; iste locus est remotissimus
a celo: q; centrum summe distat
a circumferentia. Nam sicut deus
ordinat corpora in suis locis fm
exigentiam suoz naturalium po-
derum: sic ordinat creaturas ra-
tionales in locis fm exigentiam
suoz amoris. Et ideo sicut electi
sunt in celo. q; in suo amore cele-
stia terrenis preposuerunt. Ita re-
probi per oluinam iusticiam sunt
et erunt in loco infimo. q; in suo
amore infima et terrena superiorib?
bus et celestibus preposuerunt. H
ille. Ex quo patet vbi sit infernus
q; fm astronomos et speras men-
surantes: distat a superficie terre
per duo milia. cc. et l. miliaria. q;
est in medio diametri. Est igitur
infernus velut fossa siue carcer in
medio terre: terra ipsa circosquas
conclusus. Sed qualis est ille car-
cer? Dico q; fm doctores sanctos
ibi sunt quattuor elemēta. s. ignis
in suo supremo calore inclusus vt
in clibano qui vndiq; efficit firmi-
ter clausus. Item est ibi aqua in
suo summo frigore. Similiter aer
et terra in setore maximo. Unde et
magnificētia regalis requirit q;
non solum habeat pallacia ppter
bonos: sed etia; carceres ppter
malos. Rex at glorie qui magnifi-
catus ē super oēs reges terre: cur
non haberet carceres sicut habet
pallacium. Unde Aug. in lib. de
triplici habitaculo. Tria sūt sub
omnipotentis manu habitacula.

summum
summum
celoz dilecti-
nus. medita-
obis terra
rema olo
ria et nulla
n. societate
nebas: et
vi. Medit
similitudin
lucem bz
lorem: dolo
am et meros
bonos et me
regnum et
satisfactio. m
innumera:
vna imagin
altera infer-
loz simul et
est. In regi-
oēs boni et
sed oēs mal-
dio supple-
tus mundi
alii trahun-
miles gpp-
Bona at re-
cogitare ve-
lus pōt cari-
lona sunt et
aut intelligi-
li. scriptū est
nec auris au-
ascendit qu-
gentibus se-
re aut cogit-
piora sunt q;

Prima pena corporalis

tebit in sequentibus.

Secundo viden

dum est de damnatorum pena corporali et eius multiplicitate. Vicer enim sine valde plures pene. Deceat tamen intendere ad presens declarare. Quorum

Prima est ignis ardentissimi. Secunda est frigoris acutissimi.

Tercia magnus clamor doloris absque cessatione.

Quarta inferni fumus absque evacuatione.

Quinta odor fetidus et multus horribilis.

Sexta visio demonum valde terribilis.

Septima fames crudeliter affligens.

Octava sitis similiter conficiens.

Nona verecundia et confusio.

Decima in tactu maxima afflictio.

Prima igitur pena est ignis ardentissimi. Mathe. xxv. Ite maledicti in

ignem eternum. Ignis autem iste differt ab igne huius mundi in quattuor. Primo in acerbitate

Unde secundum beatum Augustinum. Ignis iste sensibilis ita se habet ad ignes gehennales, sicut ignis depictus ad ignem verum. Considera igitur quanta sit differentia in ardo re inter ignem pictum et ignem

verum. et consequenter considera si potes ardorem ignis infernalis qui tantum excedit ardorem ignis huius. Quanta passione flammis si per horam stares sive teneres digitum tuum in igne. et maiorem si totam manum. et adhuc maiorem si totum brachium et adhuc multo maiorem si totus corpus. Quantus igitur erit ardor ignis gehennalis. Credo quod nec aliquis vivens cogitare aut dicere sufficiat. Isa. xxxij. Quis ex vobis poterit habitare cum igne devorante. Item in ps. In ignem delicias eos. Item pones eos ut elibanum ignis: et devorabis eos ignis. sicut ferrum in fornace totum fit ignis. per ignem igitur scriptura sacra acumen doloris innuit. Sed quia magnitudinem pene eterne exprimere non potest nisi exemplificando de rebus temporalibus et ignis penetrabilis et acutus est elementum: magis acutum ceteris elementis. Ideo scriptura ut potest acerbiter pene inferni innuit sepius vocando illius pene acerrimum dolorem penam ignis: minus tamen dicens et plus significans. Secundo differt ignis inferni a nostra idu ratione. quod noster potest extinguere autem non Isa. ultimo. Ignis eorum non extinguetur. Item Deuter. xxxij. Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima. id est, quando parafusus et infernus durabit. s. in per

num. et
reus abiq
re suo. id
res combu
Iste ignis
aut alia m
te. Iste lo
pleus est
tur sic q
necetur no
Tercio v
tuus a nost
ignis man
cludit sed
su abundan
cundum or
caret luce. Et
nati se invic
lentur: sed v
Unde Bre
scilicet dam
lationem no
quid ut scilic
tur lucet. Et
probi nunc
cum tunc it
ut penam p
aggeret car
si preposita
ne damnata. Et
gehenne lu
rit augment
volant: non
vidant unde
etiam demon
Item domi
l. conclusio
est. Ignis ei
tia. Et enim

atum. **¶** Ardor: interminabilis
 deuorabilis terram cum germi-
 ne suo. idest terrenorum amato-
 res comburet. idest totaliter vret
 Iste ignis non cōtinuatur lignis
 aut alia materia: sed dei volunta-
 te. Ille locus inferni tali igne re-
 pletus est qui nunquam extingue-
 tur sic qd si totum mare in eo po-
 neretur non ex hoc extingueretur
¶ Tercio differt iste ignis perpe-
 tuus a nostro igne in luce. nā iste
 ignis mundialis in se lucem in-
 cludit: sed ignis inferni quantulus
 sit abundans in ardore tamen se-
 cundum ordinem vult sine iusticie
 caret luce. Videbunt tamen dam-
 nati se inuicem non vt inde conso-
 lentur: sed vt magis torqueantur
¶ Ande Gregorius. Quauis illis
 scilicet damnatis ignis ad conso-
 lationem non luget tamen ad ali-
 quid vt scilicet magis torquean-
 tur lucet. Eos quippe quos re-
 probi nunc inordinate diligunt se-
 cum tunc in tormentis videbunt
 vt penam proprie punitionis ex-
 aggeret carnalis cognatio aucto-
 ri preposita pari ante oculos vltio-
 ne dānata. Ande et Isido. Ignis
 gehenne lucebit miseris ad mise-
 rie augmentum vt videant vnde
 voleant: non ad consolatione vt
 videant vnde gaudeant. videbūt
 etiam demones vt dicetur infra.
 Item dominus Bona. li. iij. di.
 l. conclusionē prima. ij. articu-
 lo. Ignis est in triplici differen-
 tia. Est enim ignis purus vt est

in propria materia. Et ignis in-
 corporatus vt est in materia alie-
 na vt in terra vel aere. et ignis non
 tantum incorporatus: sed etiam
 permixtus vt sit sulphureus et su-
 mosus. **¶** Primus est lux et pure-
 licet et abundanter. **¶** Secundus
 est ignis carbo et flamma: hic et-
 iam lucet et tenebiam expellit.
¶ Tercius est ignis fumosus et ta-
 lis est tenebrosus: et iste erit in in-
 ferno. ps. Posuerunt me in lacu
 inferiori in tenebrosis et vmbra
 mortis. **¶** Quarto differt h ignis
 ab illo in consumptione. quia hic
 potest omnia consumere. Ille au-
 tem non consumit sed comburet
 corpora in eo manentia. Ande
 Augustinus. xxi. de ci. sicut decla-
 rat Franciscus de maronis viciis
 qd sicut corpora animabus volo-
 rem faciunt per organa que tamē
 non ideo moriuntur: ita potest
 ignis infernalis corporibus infer-
 re dolorem non inferendo mortē:
 et hoc declarat quarto exemplo:
¶ Primo de salamandra que in
 ignibus viuit. **¶** Secundo de mō-
 tibus scillie qui ab ignibus com-
 buruntur: et non consumuntur.
¶ Tercio de carnibus pavonis
 que plus quam per annum con-
 seruantur mortua a putredine vt
 ipse dicit se fuisse expertum.
¶ Quarto de paleis que pira ma-
 turant: et niuem conferuent.
 Hec ille. Tunc enim cor-
 pora erunt in consumptibilia: et
 ideo semper manebunt in illo

Prima pena corporalis

igne sine consumptione. vñ tunc
verificabitur illud Apoc. ix. In
diebus illis querunt hoies mor-
tem ⁊ non inuenient eam. ⁊ desi-
derabunt mori ⁊ fugiet mors ab
eis. Et de hac pena dicitur eodez
li. c. xxi. Timidis autem ⁊ incre-
dulis. ⁊ execratis. ⁊ homicidis. ⁊
fornicatoribus ⁊ veneficijs. ⁊ ydo-
latrijs. ⁊ oibus mendacibus pars
illorū erit in stagno ardenti igne.
⁊ Expōitio timidus. s. qui timore
penarū fidem accipere singūt
vel acceptā relinquunt Luce. viij.
Ad tempus credunt ⁊ in tempo-
re temptationis recedunt. ⁊ Et i-
credulis qui. s. bona futura mini-
me credunt Jer. v. Populo hu-
ic factum est cor incredulum. Et
Isa. lrv. Expandi manus meas
ad populum incredulum. ⁊ Et
execratis qui manifeste more ec-
clesiastico excommunicantur. Ri-
chardus vel fm Alymonem. In
credulis. s. paganis vel iudeis. ⁊
execratis. s. falsis christianis qui
sunt execrandi a deo. i. abhomi-
nabiles. Unde ps. Virum sangui-
num ⁊ dolosum abhominabitur
dominus. ⁊ Et homicidis qui. s.
vel voluntatis prauitate. vel ser-
monis persuasione vel operis per-
puratione aliquem occidunt. i.
Joh. iij. Omnis homicida non
habet vitam eternam. ⁊ Et for-
nicatoribus idest seruilibus im-
mundicie. i. Cor. vi. Neque for-
nicarij regnū possidebūt. ⁊ Et ve-
neficijs qui malicie venenum ver-

bo vel exemplo effundunt erude-
liter. Alit Richardus. Venenū
aspidium sub labijs eorum. Alit
propheta. ⁊ Et ydolaris quales
sunt qui relicto vero diuinitatis
cultu per ydolatriam deo oibus
se subdunt. i. Cor. x. Neq; ydo-
latre efficiamini. ⁊ Et oibus men-
dacibus quales sunt qui relicto
veritatis tramite proximis frau-
dolēter fallunt. Ecclesiastici. vij.
Noli velle mētiri omne mendaci-
um pars illorum erit iniquam in
stagno ardente. idest in profunda
inferni damnatiōe in qua ē ignis
qui est mors secunda. idest corpo-
ris ⁊ anime. Prima mors fuit in
anima per peccatum. alt. Alymo-
de quo stagno dicitur. c. xviij. et.
xix. eiusdem Apoc. Pars scilicet
punitionis. quia multe sunt alle
damnatorum pene. Cogitemus
charissimi quantus tremor. ⁊ ti-
mor erit hīs quibus dicitur p
sententiā diffinitiuam ⁊ irreuoca-
bilem a summo iudice. Ite male
dicti in ignem eternum Math.
xxv. Qui mitremores habuerimus
si per iudicem temporalem con-
demnauerimur ad carcerem toto
tempore vite nostre ⁊ maiores tre-
morem habuerimus si condemna-
remur ad mortem. Quid igitur
si condemnauerimur ad carcerem
inferni ⁊ mortem perpetuam euz
acerbitate ⁊ ardore ignis ar-
dentissimi. Sed dicere quis.
Que causa erit huius sententie
tam mirabilis? Respondet speo

ma in secur-
etur. ⁊ mi-
securtur de-
pheta. De-
vestire. s. qu-
ret. nam
opera mis-
sibi facta:
culantes r-
gabunt qu-
runt. Veri-
Et si se ex-
deum falle-
respondet
dū nō fecit
dilis nec mi-
gustinus.
eclēse: corpu-
stro corpor-
des in terre
ne hominū
bi pedem ei-
put calcas
lingua qua
calcas me
quem nem-
⁊ non dedi-
zi. Abi ⁊
qualiter le-
cit. In car-
tis me. Infi-
me: sed non
fies ad me.
non prelo-
necellariū
hoc loco se-
tum pro eo
nes conden-
pit eo qd no

est ignis ardentissimi

5

ma in secunda parte sui cum dicitur. Omnes gentes que obliuiscuntur deum. quasi diceret propheta. Hec est causa damnationis vestre. scilicet quia obliuiscitis deum. patet. nam iudei commemorabunt opera misericordie a reprobis non sibi facta: sed reprobis quasi se excusantes respondebunt et interrogabunt quando hec sibi non fecerunt. Verum ut ait Rabbanus. Et si se excusare satagunt tamen deum fallere non possunt. Unde respondebit illis dicens. Quando non fecistis vni de minoribus diis nec mihi fecistis. Vbi Augustinus. Christus est caput ecclesie: corpus eius ecclesia. In nostro corpore caput sursum est: pedes in terra in aliqua conspersione hominum quando aliquis tibi pedem calcas: nonne dicit caput calcas me. Quomodo ergo lingua quam nemo tangit dicit calcas me. Sic Christus caput quem nemo tangit dicit. Esuriui et non dedistis mihi manducare etc. Vbi et Crisostomus. Vnde qualiter leuia inlungit. Non dicit. In carcere eram et non eripulistis me. infirmus et non curastis me: sed non visitastis et non venistis ad me. In esuriendo etiam non preciosam peti mensam: sed necessarium. Vnde Crisostomus. Ex hoc loco sciendum est quod non tantum pro eo quod peccauerunt homines condemnati sunt. sed etiam pro eo quod non bene faciunt. Si au-

tem pro eo quod non bene faciunt sic condemnantur putas quales penas exsoluent pro eo quod peccant. Et notandum quod potius fit receptatio de operibus misericordie quam de operibus iusticie. cum tamen magis teneamur ad opera iusticie: sed quia opera misericordie faciliores sunt: quia natura ad hoc inclinatur supple magis. et ideo magis arguenda ubi deficiunt: et minus remuneranda ubi assunt et ergo si ista remunerantur: et alia Item potius arguit de ommissione quam de commissione: cum tamen maioris criminis sit commissio et ideo magis arguendo et puniendo quod minus est innuit amplius punire de maioribus. Item magis arguit de peccatis in proximum quam in deum: quia si peccata in proximum condemnantur: multo magis peccata in deum ut blasphemia et idolatria etc. de quibus dictum est in auctoritate Apoc. Item cum sit misericordia corporalis et spiritualis potius arguit defectum corporalem quam spirituale: quia opera corporalia sunt euidentia: vel per peccatam signatur illa. Ecce igitur causa quare dicitur reprobis qui a sinistris erunt. id est qui sinistra. id est temporalia quam diu vixerunt: ardentem amauerunt discedite a me. o infelix creatio: o dura separatio: o miserabilis conditio: discedite a me forte vite indeficientis: lumine glorie beatificantis torrente voluptatis

Secunda pena corporalis

inundantis plenitudine vbertatis inebriantis. discedite a me maledicti. Primo maledictione culpe. ps. Maledicti qui deeli. a. m. i. Secundo maledictione pene: ideo subiungit. In ignem eternum. Hoc est igitur quod dicit thema propositum. Conuertantur in infernum omnes gentes etc. Et sic de prima corporis pena propter quam cultandam fugere debemus quacitius peccatum et auaritie ardorem: facere penitentiam: et vivere secundum iusticiam.

Secunda pena

gossificatissimi Mat. xviii. Ibi erit fletus et stridor dentium. scilicet frigore vehementissimo. Glossa. Stridor dentium de frigore solet excitari. quia ibi transibunt ab aquis nihilum ad calorem nimium. Job. xliii. non inquit Albertus magnus in libro de sacramentis quod sit transitus de loco ad locum: sed quantum ad sensum. sicut febricitans prius torquetur frigore: postea calore in eodem loco et in eodem tempore. Sic damnati secundum corpus quandoque patientur ardentissimum ignis: dolorem: et transibunt ad acutissimum frigus: et e contra. Sed quanto spacio stabunt in hac pena vel illa. et quam primum patientur quando in corpore et anima concludentur in infernum solus deus nouit inuestigato. Iste autem frigus solset a frigore hu-

ius mundi in quattuor. Primo in acerbitate. Unde Gregorius. Quod ibi erit frigus intolerabile. unde imaginor quod sicut calor illius ignis excedit calorem ignis huius mundi. Sic frigus inferni excedit istud quod hic sentimus. Sed quare non dicitur in euangelio: quod dominus dicat die iudicii. Discedite a me maledicti in frigus eternum: sicut dicitur quod dicet: in ignem eternum. Dicitur. quia ignis magis actiuus est alia elementa: et quod conuenientius possumus sentire eius ardorem quia et estare et hieme vitimur igne ideo dominus penam infernalem magis dicitur expressisse sub nomine ignis quam alterius elementis ut magis timeamus etiam illas penas grauissimas incurrere valeamus. comprehendere tamen intendens omnes penas inferni sub nomine ignis. Sensisti ne aliquando frigus in digitis et doloribus illius: maxime quando appropinquasti illos igni: Eredo quod sic considera illum dolorem nihil esse ad dolores frigoris infernalis quanto magis ille dolor erit maior non solum in digitis: aut in manibus: aut pedibus: sed in toto corpore et maxime cum erit transitus immediatus de tanto ardore ad tantum frigus. Unde et aquae dicuntur nihilum quae praeter ceteris dicuntur frigidiores. Sed queritur quomodo aqua frigidissima stabit cum igne ardentissimo

hoc statim dicitur
rendia. CS
frigidum
aquam infer
tae. Nam h
ra. Illa aut
na fumo sic
unde ibi er
Tenebre m
peccato. ex
infernales.
in oration
tate. quia aqua
et per calorem
inferni num
nuentur. vi
non destruet
aque: nec ec
habemus in
Sap. xvi. vi
mirabile er
guis plus ign
est. n. oibis.
fiop. No. i
et ignis mite
tois volum
Et sequitur
autem et gl
ignis et non
endum vi
mul erant
aqua frigid
te sic inflat
natum. E
pro illo oib
lacos. C. d
nostra iusto
nes sicut vic
merguntur

hoc statim dicitur in tertia difference. **C**Secunda differentia aque frigide secundum naturam suam ad illam aquam infernalem est in limpiditate. Nam hec aqua nostra est clara. Illa autem erit obscura et plena fumo sicut dictum est de igne unde ibi erunt tenebre exteriores. Tenebre. n. interiores dicuntur peccata. exteriores erunt tenebre infernales. **T**ertia differentia est in duratione in se et in sua frigiditate. quia aqua nostra potest calefieri et per calorem consumi: sed aque inferni nunquam calefient nec diminuentur. unde in inferno calor ignis non destruit: nec mitigabit frigus aque: nec econtra. **H**uiusmodi exemplum habemus in penis factis iegyptiis. Sap. xvi. ubi dicitur. Quod enim mirabile erat in aqua que omnia eriguit plus ignis valebat: videretur est. n. orbis. Interli. l. elementa tu stoz. Glo. Nec mirum si grandio et ignis mixta seruntur. quia ad creatoris voluntatem omnia consentiunt. Et sequitur eodem capitulo. Hic autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant. Sic dicendum videtur quod in inferno simul erunt ignis calidissimus et aqua frigidissima diuina voluntate sic instituenta ad punitiones damnatorum. Et Sap. v. Pugnabit pro illo orbis terrarum contra insensatos. **Q**uarta oratio est. quia aqua nostra suffocat et interficit homines sicut videmus quod multi submerguntur in aquis: sed aqua in

feris non interficiet: nec submerget damnatos: imo sicut viuunt pisces in aquis sic perpetuo homines viuunt in aquis inferni cum illis acutissimis doloribus. Aqua igitur illa nec rationem habet: nec ratione frigoris interficiet hominem: immo cum illo frigore intensissimo damnati perpetuo viuunt. **S** frigus horrendissimus. o aqua obscurissima et seculissima. Quis stridor dentium erit certe in damnatis imo in toto corpore horribilissimus tremor. ubi erunt stuphe alemanie. ubi camini francie. ubi castra palatia et loca amena huius mundi laz non erunt in perpetuum nec ab illo frigiditate carcere nunquam vllus eribit. **C**onsidera charissime. Quam dolorem et quantum frigus sufferes si sine morte stare posses in glacie huius mundi per noctem unam nudus. et si per septimanam adhuc plus et si per annum adhuc multo plus. Si igitur in perpetuum in frigore acutissimo inferni stent damnati quanta erit hec pena cogitet qui potest. **S** si penas istas attenderemus non est pena in hoc mundo quam non libentius sustineremus ut non ad locum illum infernale non descenderemus. **C**onsideremus igitur has penas ut possumus. **S**criptum est. i. Reg. ii. Dominus deducit ad inferos et reducit per considerationes illarum penarum et reducit ad gaudia paradisi. Cum. n. peccatorum ad portam inferni venit consideratione huiusmodi penarum que cuilibet peccato mortali

Secunda pena corporalis

Debentur licet non in equali gradu penitus redit ad statum gratie & sic reducitur ab inferno vnde Job. x. Dimitte me dñe vt plangam papulum do. m. anteq̃ va. & non re. ad. t. t. et. o. m. c. t. mi. & t. vbi. v. m. et. n. o. sed. sen. hor. in habitans. Vnde Job de plurib⁹ generibus penarum que sunt in inferno facit mentionem in hac auctoritate de paucis. Considerans igitur huiusmodi penas ait. Dimitte domine. i. locum penitentie & tempus concede. Da mihi domine tempus vt possim me acquitare tecum per penitentie planctum anteq̃ ad iudicium venias quando non erit tempus penitentie per quam possint ista tormenta euadi. S; quo precio quo opere acquitat se homo cum deo. certe non ridendo: non corpori com placendo: sed plorando Isa. xxxviii. v. dicit Ezechias. Recogitabo tibi. o. a. me. in aia. anime mee. Et hoc est quod dicit Job. Vt plangam pau. d. meum: Et hoc est quod dicit Ezechias: cui infirmanti dati sunt. xv. anni. ad vitas Non quero spacium vite ad ridendum ad suauiter viuendum sicut multi cum infirmantur spacium vite desiderant non vt peniteant non vt fugiant penas huiusmodi horrendas: sed vt deliciose adhuc viuāt & peccata peccatis accumulent: & sic penas illas in maiori gradu post iudicium possideant: & vt in temporalibus filiis & filia

bus prouideant & non sibi. Vnde tempus petunt ad peccandum nō ad penitendum Job. xviii. Dedit ei dominus tempus penitentie & ille abutitur eo in superbia. Abutitur ergo qui in alios vfus expendit. Sed posset quis dicere: S; potest me esse multum in dolore & labore ad me acquitandum cum deo. Et dicit Job q̃ non. Vnde sequitur. Vt plangam pau. quia quicquid in hac vita sustineres non solum parum: sed etiam papulum est respectu eius quod minimum est in inferno. Sequitur. Antequam va. & non reuertar. Quasi diceret. Si non penituerim oportet q̃ ad locum tormentorum vadam & illam infernalem penam sustineam ignis & frigoris Job. v. Qui timet pruinam irruet super eum nix. Pruina modica est & cito transiit: & de terra nascitur & significat penitentiam quas homo voluntarie sustinet in hac vita. Nix autem frigidior est & durabilior: & desuper descendit: & signat penam frigoris eternas que maxima est & perpetua & a deo inflata. quasi diceret. Qui penitentiam temporalem deuitat eternas incurret. Non. n. diceretur iudei iustus si latrones & homicidas dimitteret impunitos. Qualiter ergo credis q̃ iudei iustissimi? cuiusmodi est de⁹ te nō puniat in futuro: ex quo te nō vis punire in hō mōdo: nec de petis dolere Job. xix. Fugite a facie. i. hinc future.

quoniam / In /
dus. Item /
ma ferrea & /
Arma ferrea /
ralem fm gl /
gine cōsum /
quia durab /
supplicius. /
nam fugit /
alis est: incur /
rabiliior est. /
cit: anteq̃ va /
Si non plan /
igitur te offe /
pia eius trā /
nitentia; ne /
penas ignis /
in corpore /
ad illas viti /
buntur num /
dicit Job. /
homines s; /
possessionib; /
a luxuriose /
dis. Nix ex /
gitur in mō /
di de heren /
ecclesie ling /
annis in ne /
montem su /
episcopo lin /
ria: & dixit /
xxx. milia de /
& beatus B /
derant in c /
purgatoriu /
inferni. N /
parulis ba /
ollui obleri

quoniam iniquitatu vltor est gladius. Item Job. xx. Fugiet arma ferrea & irruet: in arcu eneus arma ferrea vocat pena temporalem fm glo. quia citius in rubigine consumuntur. Arcum enes quia durabilior est vocat eternus supplicius, quasi diceret. Qui penam fugit temporalem que brevis est: incurret eternam que durabilior est. Ideo consequenter dicit: anteq̃ vadam, quasi diceret. Si non plangam: ibo. Cognosce igitur te offendisse deum: si precepta eius transgressus es: & age penitentias ne ad has grauissimas penas ignis & frigoris descendas in corpore & anima: ex quib⁹ qui ad illas vltima sententia iudicantur nunq̃ reuertetur. Ideo dicit Job. Nō reuertar. Quot homines ibunt ad illas penas a possessionibus & diuitiis terrenis a luxurijs & alijs peccatis & vicijis. Nis exemplū audire. Regitur in miraculis sancti Bernar di de heremita qui fuerat decan⁹ ecclesie lingoni. q̃ cū fuisset, xxv. annis in nemore ardanensi: post mortem suam apparuit cuidam episcopo lingoni. in maxima gloria: & dixit ei: q̃ in hora mortis ei⁹ xxx. millia decesserūt e quibus ipse & beatus Bernardus statim ascēderunt in celum & tres iuerūt in purgatorio: & omnes reliqui in infernū. Nec est obijciendum de paruulis baptizatis si forte tunc aliqui obierunt, quia non sunt de

numero adultorū. C Item post huiusmodi recitationem recitat Albertus magnus in libro de sacramentis. Super inquit quidaz maximus clericus & inscientia famosissimus in lecto mortis visitatus ab episcopo parisiensi & monitus vt in fine renunciaret pluribus beneficijs: & vnam prebendam retineret erubescēs vel indignās facere contra opinionem quā tenuerat. Temptabo inquit si potest aliquis saluari cum pluribus prebendis. Post mortem suā apparuit episcopo eodem mēse orāti hora tertia in habitu quo solebat vti: & interrogatus quomodo se haberet. Ego sum ait in eternū damnatus. Et que est inquit episcopus causa damnationis. Misera iquit clatio mea damnat me. Et quid dicis ait episcopus de opinione plurium prebendarū. Nihil inquit me adiuerunt. Et addidit. Sic mihi si est aliqs adhuc viuens in seculo. & ait epus. Quomodo tu tant⁹ clericus ista queris vt tam cito mundum finitum esse credas: cui⁹ defuncti bona saltem naturalia nō amittant. Certo ait ex quo mortuus fui: & infinita animarū multitudo corruit in infernum q̃ non credebaz tot esse viuentes per totum mundum. Unde si iesus xpus in tota vita sua nil aliud predicasset: nisi exempluz de dilute & lazaro. Tu. xvi. Sufficere debuisset ad conuersionem omnij peccatorum.

Tertia pena corporalis

Unde mirus est q̄ multi ita peruerſi ſunt. q̄ ſi cetera verba ⁊ facta oſi ⁊ ſanctorum aut non credunt aut negligunt. Cur ſaltem iſtud euangelium non attendūt. Hec albertus. Cōſiderata igitur pena aq̄ etiam frigide. et clame-
mus ad dominū cum propoſito nos emendādi dicētes illud. ps. Saluum fac me deus q̄ſi intrauerunt aque vſq̄ ad animā meā. Quasi diceremus. Domine cōſiderauimus in anima noſtra penas illius aque frigidiffime quā preparafſi damnatis: nunc te ſa-
uente te auxiliante volumus ad te conuerti: vt ſaluos facias nos. Scientiam viarum tuarum volumus: q̄ credimus q̄ conuertē-
tur in infernū omnes gentes ⁊c. quia ſcriptum eſt. Ipſi vero non cognouerunt vias meas quibus ſuraui in ira mea ſi introibunt in requiem meam. Et hoc de ſecunda pena.

Tertia pena inferni declarāda. eſt magn⁹ clamor uolozis abſq̄ ceſſatione. Credim⁹ enim q̄ ſicut in gloria erit cantus leticie ſine ceſſatione: tam in angelis beatis q̄ in electis dei. Sic in inferno erit clamor triſticie tam in demonibus q̄ in reprobis hominib⁹. De angelis beatis dicitur in preſatione de trinitate. Quam laudant angeli atq̄ archangeli: qui non ceſſant clamare quotidie vna voce

dicentes. De qua laude amplius in tractatu de gaudijs paradifi dicet. domino adiuvāte. De planctu inferni dicitur Apoca. i. Plāgent ſe ſuper eum omnes tribus terre. etiā amen. Et beatus Ber. In meditationibus inq̄. In inferno niſi aliud audiet niſi ſletus ⁊ planctus ⁊ vlulatus merore atq̄ ſtridores dentiū. O planctus infinitus qui nunc habebis finē. Vidisti nē aliqui perſonā deſolatam ⁊ plāctū clamoroſum facientem qui te pmoueret ad cōpaſſionē ⁊ ſletus. Credo q̄ ſic ſicut maxime faciunt homines ex amiſſione carorum planctum: ita q̄ etiā multis diebus non poſſunt conſolari. Sicut planctū maximū credimus uirginē dei matrē feciſſe de morte filij ſui benedicti. ſed iſte habuiſſe finē die tertio quādo ipſum reſurrexiſſe cognouit. S⁹ in inferno erit clamor ploratus ⁊ vlulatus multus: q̄ omnes ſunt tam demones q̄ damnati ꝑ peccatis ſuis mortalibus cum vlulatu quaſi canes clamabunt perpetuo maxime. ꝑ Propter glorie ſiue dei viſionis priuationē. Propter temporis perditionē. ꝑ Propter vehementem penarum paſſionem. ꝑ Propter venie deſperationem. ꝑ Et tū tormentum in auriſus damnatorum imo in toto corpore. Hoc erit ꝑ cantilenis ⁊ vocibus cantantium in coecis ⁊ ludis diſſolutis in quibus cōmittuntur magna ⁊ multa pec-

eſt m
cata. C
demonē q
perdiderunt
notandum
v. ii. concl
las quod dā
nes imitati
equalitatis
datur app
di. Dabolu
eſſe ſua tū a
eic preſſe h
hoc aliquan
tet. q̄ autem
ſia q̄ ſine m
ita q̄ nulli
dei. ⁊ hoc e
eic Bieg. q̄
ita q̄ nulli
appetit eg
ſel. dicit q̄
ritus. ⁊ oēs
ſe auctoitat
eſſe q̄ eſt p
pila aucto
ulnam equ
ritij. Mcer
lis altiffim
elutione ſe
q̄ ſuperbia
formis ſuit
picipi. ſes
bolus atter
firmitatem
cellentiam
ſecere ſua
meritis ſua
nes vero ſu
um appet

cata. **C**ulabunt igitur primo
demonēs q; per superbiam suam
perdiderunt tantam gloriam. **A**bi
notandum ē; Bonauen. li. ij. xi.
.v. li. conclusionē. i. arti. q; diabo
lus quodā mō appetit similitudi
nez imitationis dei quodāmodo
equalitatis. et hoc apparet si atten
datur appetibile ē; modus appetē
di. Diabolus enī appetit alijs p
esse sua tñ auctoritate. **A**d appe
rit pcesse hoc fuit imitationis. et
hoc aliquando obtinisset si stetit
set. q; autem propia auctoritate.
ita q; sine meritis et sine datore. et
ita q; nulli subesset hoc est solius
dei. et hoc est equiparatie. et ita di
cit Greg. q; appetijt esse sui iuris
ita q; nulli subesset. **B**er. dicit q;
appetit equalitatem potētie. **A**n
sel. dicit q; appetijt pesse sine me
ritis. et oēs verum dicunt et diuer
se auctoritates circūloquunt. hoc
esse qd est pcesse omnibus sua p
pria auctoritate. Et sic appetijt di
uinam equalitatē in aliquo. **I**sa.
xliij. Ascendā in celus et ero simi
lis altissimo. Et consequenter cō
clusionē sequenti aīte. **N**otandū
q; superbia demonū et aliorū cō
formis fuit capiti totius malicie
picipi. scz tenebrarum. **I**pse dia
bolus attendēs suoz naturaliz
strenuitatem. et excellentiam et p
cellentiam voluit pcesse et requie
scere sua auctoritate. hoc est siue
meritis siue ministerio. **D**emo
nes vero subiecti nō sunt aucti
tū appetere. s; pcedentes na

turalium strenuitatē voluerunt
sub vmbra illius quiescere ita q;
non ministrarent. sed quodāmo
do sub illa potirentur voluntaria
libertate. quā audiebāt se nō pos
se habere sub domino diuino. **E**o
gnouerunt enī angeli se esse sa
ctos ad picipiandum quietis bea
titudinem. et acquirendum p me
rita et ministeria. **I**n hoc super
blerunt q; sine meritis voluerūt
eam. et sine ministerio quiescere;
et sine limite propriam voluntatē
implere et hoc totum est superbi
re. Et rēcit consequenter q; tā cō
uersionem bonoz q; auersiones
demonū peccatum luciferi pces
sit. **N**am ipse primus supbuit. et
superbiam suam omnibus ludi
cavit et. et tunc quidā adheferunt
sibi. **A**lli vero resisterunt et adhe
serunt deo. **Q**uanuis ergo simul
fuerit angeloz cōuersio et demo
nū auersio. non tñ simul cā pec
cato luciferi. **I**dē di. vi. conclu
sione prima. ait. **M**ira in hoc dei
iusticia ostenditur. que tantū ser
uat iusticia vt ordinem institutu
nullo modo infringat: tantū odit
peccatus vt ppter peccatū quos
clarissimos; reputauit; abiciat.
Unde credo q; tam spectandum
monstrum diuine seueritatis in
angelo nobilissimo et primo hoīe
quoz verunq; propriis manibus
plasmavit et decorauit deus no
bis infirmis opposuit et ostendit.
vt addiscamus q; tam odit deus
peccatum et maxime superbiam.

Tertia pena corporalis

q̄ pro vno motu cordis nobilissi-
ma oium creaturarum eternali-
ter ⁊ sine spe est damnata. Et pro
esu pomi ipse adam ⁊ tota poste-
ritas vsq; ad finem mundi ē mor-
talitati ⁊ multiplici penalitati su-
biecta. Et nisi dominus reliquis-
set nobis semen quasi sodoma fu-
issemus. vt dicitur *Isa. x.* Et his ef-
ficatissimuz relinquitur argumē-
tum qđ horrēdū est incidere i ma-
nu dei viuētis. vt habet. *Heb.*
x. Si enim deus nō pepercit no-
bilissimo angelo superbiēti. qđ
erit de viliissimo cinere ⁊ abieci-
ssimo: in altum se extolenti cum
facere debeat in cinere ⁊ cilicio.
imo in ipso sterquilinio. *Hec ille.*
li. Pe. li. Si enim deus angelis
peccantibus non pepercit sed ru-
dentibus inferni detractos. i tar-
tarum tradidit in iudicium cru-
ciandos reservari. ⁊ originali mū-
do non pepercit sed octauuz noe
iusticie preconem custodijuit vlti-
mum mundo impiorum inducēs
⁊ ciuitates sodomorum ⁊ gamo-
reorum in cinerem rediens euer-
sione dampnavit exemplum eorū
qui imple acturi sunt ponēs. Di-
cit consequenter Bonauen. qđ de
ordinibus angelorum aliqui lap-
si sunt. Locus tamen demonum
post lapsum vsq; ad diem iudicii
non est locus subterraneus quez
vocaui infernum. sed aer cali-
ginosus in quo generaliter ōmo-
nuz multitudo inhabitat. ¶ Atq;
autem aliqui sint detrussi in infer-

num nec inuentio a sanctis deter-
minatum. hoc autem bene credo
qđ aliqui descendant ad torquen-
dum animas secunduz quod ha-
bent inter se deputate maledictio-
nis officia. Ratio autem quare
in hoc aere sunt est propter hu-
manum exercitium. Sicut enim
dicit Augusti. Nunquam deus
quos presciebat futuros malos
eos fecisset: nisi pariter noscet qui
bus bonorum visibus accommo-
dasset. Unde diuina dispositio
hoc exigit vt de preuaricationib;
angelis obsequium quodammo-
do electorum trahat et eliciat.
Scit. n. bñ vti maioris prauis volū-
tatib; ⁊ iō nō eos detrussit i infernū
sed locū dedit aptū ipsis demōib;
tamen quantum ad statum pec-
cati. cum quantum ad statum ex-
ercitij siue belli. Aer enim caligi-
nosus propter caliginem conue-
nit tenebrositati culpe sed propter
nobilitatem ⁊ subtilitatem con-
uenit velocitati angelice. Unde
sicut aliquibus viris sanctis offē-
sum est frequenter circa nos volu-
tant sicut musce. ⁊ ita domin⁹ nō
statim retribuit qđ meruerūt. sed si-
mul cū hoibus eos expectat pū-
cere. ⁊ differitur ppter nostrū ex-
ercitiū nec de' et b' misericorditer
agit. cū hoibus. imo mīa superal-
tat iudiciū. qđ cōtra fontem dat
scintillam pscite ptra demonem
dat bonum angelum. ⁊ super hoc
dat suam gratiā. ⁊ spiritum san-
ctū qđ vincit omnem p̄tatem. Hec

phil. 2. 10.
ille. ¶ Dubi-
punitur p
sibi dē. Boni
est qđ differ-
iudicium
non omne
na miseri-
siner vasa
multa par-
retribuet
inuentio
clur in glo-
verbo iustit-
na est diab-
eta est. sic
arder. sic
vel in aere:
secū torm-
der. Bona-
ma ignis
mis victor
quibus cri-
igitur vlat
pione. qđ
ebitidine
matū in a-
de se aper-
se suis: cō-
suerfione
potuit qu-
pit ⁊ affect-
diabolus
scendere. f-
dere odit
excellentie
inqua pec-
punitur
in quibus
ipū demon

Tertiapena corporalis

Ille. ¶ Dubiū autē est virūz nunc
puniātur pena ignis. Unde dicit
ibidē Bōn. q. posito aliquorum
est q. dissert pena ignis vsq. post
iudicium. tum vt corū exercitiūz
non omittatur. tum etiā vt diui-
na misericordia ostēdatur: que su-
stinet vasa ire apta in interitūz. in
multa patientia vsq. in diez quo
retribuet omnibus sūm fructū ad
inventionū suarū. Et cum di-
citur in glo. Jac. iij. Super illo
verbo inflāmata a gehēna. Sepē
na est diabolus propter quem fa-
cta est. sicut enim gehēna semper
ardet sic diabolus vbicūq. sit:
vel in aere: vel in terra semper sere
sectū tormenta flāmarū. Respō-
det Bona. q. non intelligit de flā-
ma ignis materialis. sed de flām-
mis vitiōrū scilicet ire et inuidie
quibus etiā torquetur. Peccatū
igitur diaboli incitātū in presūm-
ptione. q. statim vt vidit suā pul-
chritudinē presumpsit: consu-
matū in ambitione. q. presumes
de se apertit quod omnino supra
se fuit: cōfirmatūz inuidie et odij
auersione. q. ex quo obtinere non
potuit quod appetit inuidere ce-
pit et affectu odij contrāire. nam
diabolus superbus nō valens cō-
scendere. sed compulsus descen-
dere odit deū iustum. et inuidet
excellētē eius. hec Bona. Hoc
inquā peccatūz post rētem iudicij
punitur penis illis infernalib.
in quibus magnis clamoribus.
ipsi demones clamabūt scientes

se in celum creatos. et taz magna
gaudia perdidisse et tanta sua su-
perbia. Ita. iij. Clamabit moab
ad moab. Moab igitur vlulabit.
q. demones maiores vlulabunt.
ceteri respondebunt. et hec pena
erit maxima in ipsis et in dānatis
hominibus. Sicut in celo dulce
est audire cantū et laudem ange-
lorū. sic triste est audire vlula-
tum et clamorem demonū. Quid
clamabunt. Eerte maledicēt deo
qui eos creauit: maledicēt lucifer
primus ille malus angelus alijs
inferioribus quibus voluit presi-
dere. maledicēt inferiores luci-
fero: cui in tam graui culpa con-
senserunt. maledicēt hoībuz: eūz
quibus tam graues penas patie-
tur. Illis peccata sua impetora-
do dicētes. O miseri qui nostris
suggestionibus et tēptationib.
sensistis: ecce pñsum qd inde ac-
quisuistis hic stabitis nobiscū no-
litis relictis accipite qd in eternū
meruistis. Clamant in super oēs.
peccato mortali dānati similiter
deo maledicendo. et horaz in qua
nati sunt patrem et matrē qui eos
genuerunt. Et sicut triste est in p-
senti audire clamorem hominis.
tribulati. sic multo tristi⁹ erit au-
dire clamorem tot damnatorū
dicentū. ve: ve: ve: Ne q. vnq.az
nati sumus. ve q. sūm carnem vixi-
mus: ve q. vnquā in peccatis ga-
uissi sumus. Et filius contra pa-
trem. et pater cōtra filium vlula-
bit. et sic de alijs cum quibus vel

Tertia pena corporalis

propter quos peccauerit. et multos alios terribiles clamores facient contra se mutuo ad magnam suarum aurium. ¶ Secundo clamabunt propter temporis perditionem. Reddidi enim sumus rationem de tempore quo viximus in hoc mundo. Unde omne tempus nobis impensum erigetur a nobis qualiter expensum fuerit. An quilibet reddidurus est rationem de omnibus annis: mensibus: septimanis: diebus: horis et minutis quibus vixit. Si fortassis. xxx. annis vixisset: et nunquam deo per tres annos fideliter seruisset. quid faciendus sit. Respondes quod debeo de preterito tempore confiteri et dolere quod tempus tuum sic male expendisti. Ver. Nil preciosius tempore habetur eo nisi huiusmodi vilius inuenitur. transeunt dies salutis et nemo recognoscit. ¶ Unde legitur exemplum quod quidam homo deuotus quando audiuit horologium signare seu sonare: semper cogitauit et dixit ad deum. Deus meus iam iterum horam temporis mei consumpsi de qua reddidurus sum rationem. quo modo eam expendi. Unde damnati in inferno de hoc signanter conqueruntur. quod tempus gratie tam inutiliter expenderunt. ¶ Unde quidam deuotus christianus in deuotionibus et orationibus suis audiuit quandam vocem lugubrem et quesivit quid esset. et respondit. Ego sum una anima damnata. Et ille. cur tam amare scies? Respon-

dit illa. Ego et omnes anime damnate de nulla re intatum dolemus sicut de tempore gratie quod inutiliter expendimus: et peccando consumpsimus ubi una hora potuissemus de peccatis nostris penitus se et eternam penam quam nunc patimur euasisse. ¶ Tercio clamabunt sine cessatione propter marimum dolorem penarum quas patientur. Sicut aliqui vehementer infirmi: aut dolorem vehementer sustinentes non possunt cessare a gemitu et clamore. Considera si posses abstinere a gemitu et clamore habendo manum vel pedem in igne huius mundi: que tamen pena quasi nihil esset in comparatione ad illas inferni. Hec erit grauissima pena pro peccatis que nihil proficiet. De qua dicitur Sapientie. v. Dicet intra se penitentia agentis et preangustia spiritus gementes. hi sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improborum. Nos insensati vitam illorum estimabamus in sanctam. Hec dicent damnati de his quos nunc mundus reputat saturos. Et sequitur. Errauimus et via veritatis. interii. Euangelii diuine legis et iusticie lumen non luxit in nobis. et sol intelligentie non est in nobis ortus. Sed quid fecimus? lassati sumus in via iniquitatis et perditionis. et ambulauimus vias difficilius. vix autem domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia. aut vultus iactantia quod contulit no-

bia. Transi-
bia et tan-
qua nauis
tem aqua:
est vestigia
carne illi
que trasu-
uenitur a-
sed tanta
breuiter ven-
neris aere
uit. et post
gnum sine
gitta emisi
vilius ac ci-
te ignoret
am nos na-
et virtutis
mus ostend-
nostra cons-
parunt in
runt. Jere-
nibus reru
Glo. Per
tis vel me-
na vita ob-
nunciu pr-
me vel cor-
calus vire
excellencia
humane n-
culi endas-
tatur. per h-
iniquitatem
do verlan-
sam penit-
la relinquit
la voce con-
tur. Et seq-

Magnus clamor doloris 9

bis. **T**ransferūt oīa ista tanq̃ vmbra 2 tanq̃ nūcius precurrens: tā quā nauts que pertrāsīt fluctuantem aquā: culus cū praeierit nō est vestigiū inuenire: neq̃ semitaz carine illius i fluctibus. aut auls que trāsuolat in aere: cul' nullū inuenitur argumētū itineris illi'. sed tantū fontus alarū verberās breuē ventū: 2 scindēs per vim itineris aerē cōmotis alis trāsuola uit. 2 post hoc nullū inuenitur signum itineris illius. aut tanq̃ sagitta emissā in locū: destinātū diuissus aer cōtinuo in se reclusus ē vt ignoret trāitus illius. Sic etiam nos nati cōtinuo desinim' eē. 2 virtutis quidē nullū signū valemus ostēdere. in malignitate autē nostra cōsumpti sum'. Talia viderunt in inferno hī qui peccauerunt. **I**nterli. Quinq̃ similitudinibus rerum defectus ostenditur **blo.** Per vmbra: obliuionē mentis vel mortē carnis quib' humana vita obnoxia est accipim'. per nūciū precurrentē passiones anime vel corporis que precedunt occasus vite corruptibilis. per aurē: excellentiā. per nauē vero leuitatē humane mētis: que p amaras seculi endas demonū fluctib' agitatatur. per sagittā dolos 2 insidias iniquorū. **H**ec omnia entz in mūdo versantur. sed tandē infructuosam penitētiā possessoribus suis relinquit. **V**nde gemētes nulla voce consolationis releuabuntur. **E**t sequit. c. vi. **A**udite er-

go reges 2 intelligite: discite iudices finitū terre: prebete aures vos qui cōtineris multitudines. 2 placetis vobis in turbis nationū q̃si data ē a deo potestas vobis 2 virtus. **I**nterli. **C**ū iudiciū ab altisimo q̃ interrogabit opa ṽsa 2 cogitationes scrutabit: q̃si cū essetis ministri regni illius nō recte iudicastis. neq̃ custodistis leges iustitiae. neq̃ fm voluntatē dei ambulastis. **H**onende 2 cito apparebit vobis q̃si iudiciū durissimū in his qui s̃unt fiet. **E**xiguo enī cōceditur misericordia. **P**ostētes autem potenter tormēta patient: **I**nterli. **M**ul. s. mādāta dei contemnendo graua peccata cōmiserunt nec p emuerūt. **S**ic etiam potentiores in impietate fortiora sustinebunt tormēta gehēne. **N**ō enim subtrahet personam culus: q̃ domin' quēst dñator oīuz nec verebit magnitudo dies cuiusq̃: q̃si pusillū 2 magnū fecit ipse. 2 eqli ter cura est illi de oībus fortitoribus aut fortitor instat cruciatio. **F**lebit 2 vlulabit igit dānati ex maximo dolore penaz quas patientur absq̃ cessatione. **Q**uant' clamor quantus dolor: quis possit hec cogitare. **E**redo q̃ nullus viuens. **F**aciā' igitur pñiam de peccatis ñis q̃ diu sumus in hoc mūdo. **Q**uāto clamabūt horribiliter ppter venie desparationē. **S**ciēt enim dānati q̃ ppetuo in illis penis stabunt iuxta iustā s̃m̃i iudicis ṽictis: oscedite a me

Magnus clamor doloris

maledicti in ignem eternum. **Q**antum erit horredū ⁊ quāta materia clamoris: planct⁹ ⁊ desolatio nis: perpetuitas tormētōrū. Quo modo ergo illā perpetuo sustinebunt qui hic modicam pñiam sustinere nō possunt. **S**ed posset quis dicere. Quare nō habēt spēz vt a carcere inferni liberent. ⁊ maxime cū peccatū eorū fuerit transitorū ⁊ tam cito cōmissum. Hec pperuitas derogare misericordie diuine videtur. ⁊ ex hoc pot⁹ diceretur crudelis iudex q̄ iustus aut. misericors. Respondetur primo per exemplū. Videmus enī q̄ emptio momentanea dat ius ppetuum possidendi rem emptaz. Item vulneratio momentanea mortem inducit perpetuas. Itē casus in foueam temporalis ⁊ subitaneus est decētio ppetua. Itē crimen lese maiestatis est tēporale: sed seruitus perpetua sine punitio. Sic dico. q̄ pro momentanea delectatione peccati ⁊ vulnerē spirituali. ⁊ sic de alijs incurritur dānatio perpetua. ita q̄ si vnā tantum guttam tollerēt quis de mari in annis mille. ⁊ alias in alijs mille annis. sic guttatim potius esset mare exhaustum q̄ a penis dānati post diem iudicii liberarentur. Et si post tantum spacium sperarent liberari hoc esset aliquale gaudiū. Sed quia in inferno nulla est redēptio omni spē liberationis frustrabunt. Ratiōes etiam huius ppetue damnatio

nis assignantur. **P**rima q̄ homo peccauit in suo eterno. i. peccauit q̄ diu vixit nec voluntas ei⁹ peccandi finem habuit. ideo iuste in eterno dei ⁊ eternaliter punitur. Vnde Grego. Ad districti iudicis iusticiam pertinet vt nunquam carcant supplicio quorum mens in hac vita nunquā voluit carere peccato: ⁊ nullus detur nisi quo terminus vltionis: qui q̄ diu valuit habere noluit terminū criminis. Iterū ait. Iniqui nō cū fine peccauerūt q̄ cū fine vixerunt naz voluissent vtiq̄ si potuissent sine fine viuere vt possent sine fine peccare. **E**ssendunt enī q̄ in peccato viuere cupiunt semp qui nunq̄ desinunt peccare dum viuunt. Iustus igitur est vt nunq̄ careat supplicio qui nunq̄ voluerunt carere peccato. Hec Grego. Vnde ⁊ Augu. Factus est autē hō malo dignus eterno: qui hoc in se peremit bonū quod esse posset eternū. Et Bernar. Iustus pfecto si peccat patitur quod nolit qui nō peccat nisi velit. **S**ecunda ratio. q̄ licet in inferno nō habeant facultatē peccādi: habebūt tamen affectum. quia adhuc peccare vellēt si possent. Vellēt enī si possent in peccato perpetuo delectari ideo perpetuo debēt puniri. **T**ertia ratio quā ponit sanctus Thō. li. ii. cōtra gentiles. c. xliij. est q̄ aīe post mortē redduntur immutabiles s̄m voluntates vt. s. vltimus volūtas mutari nō

possit neq̄
q̄ de malo
anima est in
bono in m
sed statim
paratur nō
mij vel pe
peccatū ei
nitus. m
tamō quid
ratione. J
punit perpe
tas. **S**ed
li punitio
ster vicit in
dignū ipso
tantus aliq
meruisse:
⁊ Bona. q̄
dem actū a
set facere: q
sunt annexa
dia. **P**redic
causa cōtin
uolatus. ⁊
noluerit aī
o iuste iud
minus lesi
salutis edo
ster facieba
la predicās
rei. **S**equit
mabat. **Au**
di audiat. **E**
fīdicatores
docere omē
eos. In nol
eos ferrare
dauī vobis.

Quarta pena corporalis

possit neq; de bono in malū. neq; de malo in bonū. Quādiu enī anima est in statu pugne potest de bono in malū mutari. vel ecōtra. sed statim cū anima a corpore separatur nō restat nisi receptio premissi vel pene. **Quarta ratio.** qā peccatū est contra illū qui est infinitus. vnde et pena debet eē infinita: nō quidem acerbitate sed duratione. Iudei ergo iustus ē qui punit perpetuo ppter ratiōes varias. **Sed** est ne misericors in tali punitione. Dico q; sic vt magister dicit in sentētijs. qz cītra condignū ipsos punit. Nunq; enim tantūz aliquē punit quin plus de meruisset: ideo dicit Richard⁹ et Bona. q; deus purū misericordem actū aut mere iustū non posset facere: q; inseparabiliter. i deo sunt annera iustitia et misericordia. Predicta igit quatuor erunt causa cōtinui clamoris ipsoz dānatorū. et hoc: q; clamorē tuum noluerūt audire q; dū hic vixerēt o iuste iuder. Clamauit enim dominus iesus doctrinā suā: et vias salutis edocendo. Luce. vi. Ipse iter faciebat per ciuitates et castella predicās et euāgelizans regnū dei. Sequitur. Et hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. Clamauit etiā per suos pdicatores quibus dixit. Euntes docete omēs gentes baptizantes eos. In noīe patris et c. docentes eos ferrare omnia quēcūq; mandauī vobis. Et Prouer. i. Sapientia

foris pdicat. in plateis dat vocem suā. in capite turbarū clamitat: in foribus portarū vrbis profert verba sua dicens. Alq; quo paruuli diligitis infantia: et stulticia que sibi sunt notia cupiēt. et impudētes odibūt scientiā. Cōuertimini ad correccionē meā. En. pferam vobis spiritū meū: et ostendam verba mea. Vocauī et rēnuistis. erēdi manū meam et nō sult q aspiceret. Desperistis omne cōsiliū meū: et increpationes meas neglexistis. Ego quoq; in interitu vestro ridebo. et subianabo: cū vobis quod timebatis euenerit: cum irruerit repētna calamitas: et interitus quasi tēpestas ingruerit: quādo veniet sup vos tribulatio et angustia. Tūc inuocabunt me et ego non exaudia: eo q; exosam habuerint disciplinā: et timorē domini nō susceperint: nec acquieuerint cōsilio meo: et detraherint vniuersē correptioni mee. Comēdēt igitur fructus vite sue: suisq; illis saturabunt. Sic patet vītas. thēmatīs assumpti. Cōuertant in infernū oēs gentes et c.

q **Quarta** pena erit sum⁹ absq; euacuatione.

Non erunt enim in inferno fenestre: aut fracture terre p quas iste sumus exire possit. imo inibi concludetur ille sumus vndiq; terra absq; quocūq; meatu. Cōsidera charissime quāta pena eēt hominem esse in sumo vnius ca-

quarta pena corporalis

mini igne magno succenso. etiam si tibi ibi per horas flaret: et maior pena si per dies: et adhuc maior si per septimanam. Quarta pena erit esse in fumo carceris inferni ppe tuo. An considero quod ex illo fumo erunt i danatis pene quatuor videlicet.

Primo capitis perturbatio.

Sensuum occupatio.

Corporum denigratio.

Inferni obscuratio.

Erit igitur iste fumus capitis perturbatus. Math. viii. Ibi erit fletus et stridor dentium. An sanctus Thome quarto li. contra gentiles. c. ix. In corporibus damnatorum post resurrectionem nihil prohibet corporaliter fletus et stridor ventius intelligi. Ita tamen quod per fletum non intelligatur lachrymarum deductio. quia ab illis corporibus resolutio nulla fieri potest: sed solus dolor cordis: conturbatio oculorum et capitis: prout in fletibus esse solet. Hec ille. Multi enim flent qui non emittunt lachrymas: sed perturbantur et dolent communiter caput. In inferno igitur ex tali fumo horribili erit maxima capitis perturbatio: et dolor vehemensissimus. Sed de talis fumus non solum caput turbabit: sed omnes sensus occupabit: sicut vides in homine existere in fumo et in illis qui obdurantur: quod sumus iterat os: nares: oculos: et aures. Sic ibi fumus ille intrabit os et ceteros meatus damnatorum: hec erit pena grauissima ipsis oculis:

sicut experimur quod fumus multus nocet oculis. Iuxta illud a fumo stillante domo necesse muliere te remoue. Tria sunt que possunt valde nocere. hec pena erit illis qui per oculos peccato viderit et concupierunt huius mundi delectabilia: aurum et argentum. vestes: casta et cetera mundi concupiscentia. mulieres non suas cum quibus actum luxurie complere desiderarunt. etiam si non fecerint. quod non solus actus est peccati tali punitione dignum: sed etiam visio ad concupiscendum. Sicut dicit christus. Math. v. Qui viderit mulierem ad concupiscendum. iam mechatur est in corde suo. Quod plures peccant in talibus visionibus qui non credunt se peccare. per oculos enim et alios sensus intrat mors peccati ad animas nostras. Unde Iohannes de peccato lib. de oculo morali ait. Oculus corporis est sanctorum cordis. Si quis pudicus fuerit quicquid indecens nouerit esse excludit. Natura leonis hec esse dicitur quod si quis iuxta leonem transierit: et leonem non respicit illesus euadet. si autem leonem respicit ipsum leo deuoraturus inuadit. Sic interdum ex aspectu mulieris incauto inuadit hominem temerario carnalis quam si non aspexisset securus euasisset. Iohannes xxi. dicit Petri sed cum oculis meis ut non cogitarem quidem de virgine. Super quo verbo dicit Gregorius. Illud non licet in

Su
tueri quod
Et Isaac
Tolle mar
vis esse a
in visione
ne mentis
filiis cum c
erit: ergo n
ctacula m
ctus inter
Caudan
abbate suo
mulieres
suum ad est
requisuit:
respondit. P
strum inco
tui abbas
ille. Solo
in ciuitate
abbas frat
siderate in
licita quod
spectacula
ceus qui p
dit et in he
visu sic est
nalis succ
habens va
lud i medi
nibus pop
quibus con
ret. Sic in
de basam
vale oculis
liberi arbu
tatis et inte
propter p
multum fr

Sumus absqz euacuatione

II

tneri quod non licet concupisci.
Et Isaac in libro de synonimis.
Tolle materiam delinquendi. si
vis esse a fornicatione catus. esto
in visione discretus. Nullus sa-
ne mentis iret ad spectandum ba-
sileum catus aspectus interfi-
cit: ergo nullus debet ire ad spe-
ctacula mulierum quarum aspe-
ctus interdum inficit et occidit.
¶ Quidam iuuenis heremita cum
abbate suo iuit ad ciuitatem ubi
mulieres in corea resperit et cu-
tusmodi essent ab abbate sollicitate
requisiuit: abbas eas anseres esse
respondit. Reuersus puer ad clau-
strum inconsolabiliter flere cepit.
Cui abbas. Quid vis fili mi? At
ille. Volo ut de anseribus quas
in ciuitate vidi des mihi. Tunc
abbas fratribus conuocatis. Eo
siderate inquit fratres mente sol-
licita qz periculosa sint mulieru.
spectacula. Nam hic puer inno-
cens qui prius mulierem non vi-
dit et in heremo nutritus est solo
visu sic est igne concupiscentie car-
nalis succensus. Insanus esset
habens vas plenum balsamo si il-
lud in media platea poneret et om-
nibus populis exponeret ut unus
quisqz contra vas lapidem lacta-
ret. Sic insanus qui habet in cor-
de balsamum gratie tanquam in
vase debili propter veritatem
liberi arbitrii: et thesaurum casti-
tatis et integritatis in corpore: qd
propter paupertatem ad malum est
multum fragile, qui ad spectacu-

la mulierum est ausus accedere et
vas suum scitibus lapidum erpo-
nere. Mulier enim quem primo
respicit ad cordis sui vasculu spe-
ciei sue similitudinem quasi lapi-
dem vnum mittit. secundo respi-
ciens secundum lapidem mittit.
et quandoqz lectu primo vas fran-
gitur. ita ut gratia perdatur. An
de Gregorius in dialogo. qui cor-
pus suum continetie dedicat: ha-
bitare cum feminis non presumat.
Nam species mulieris oculis op-
posita facit plures cogitare ne-
phanda. Ideo dicitur Eccl. ix.
Auerte faciem tuam a muliere co-
pta: et ne respicias mulierem alie-
nam. propter speciem mulieris
multi perierunt. Sanctus enim
dauid qui oculos secit in mulie-
rem et fuit: illicito appetitu deie-
ctus adulterium et homicidium
commisit. Vix enim seminam in-
caute resperisset: in tantam car-
nis temptationem minime ceci-
disset. Si ergo per incuriam ocu-
lorum tantus vir cecidit: nos qui
longe ab eius sanctitate distam?
tam mortale precipitius summo
opere timere et cauere debemus.
et orare cum eodem dauid et a do-
mino petere. Auerte oculos me-
os ne videant veniteates. Talis vi-
sio est quasi fumus ledens ocu-
los etiam interiores. et non tñ per
fumum mulieris. i. pulchritudi-
nem que transit quasi fumus ho-
mines leduntur oculis. sed etiam
auribus per cantus et verba sua-

Fumus absqz euacuacione

uis. Sicut enim syrene que sunt
monstra marina virginum vul
tam habentia nauigantes cantu
suo alliciunt. illecebrę soporem
immitunt: et soporatos interfici
unt. Sic et mulier cātu suo ho
minem attrahit et in peccato ob
dormire facit. Et sic ipsum spiri
tualiter interficit. In quo facto
vterqz culpabilis. mulier. quia vi
rum perimit. vir quia ad cantum
eius vt stultus accedit. Terlio
capit mulier hominem per olfa
ctum. Sicut enim panthera. vt
dicit philosophus. Odoris sui
fragrantia attrahit cetera anima
lia. que postquā senserint suauita
tis sue odorem ipsam comitan
tur etiam vsqz ad mortem. Sic
et plerunqz fatui quorum cor va
rijs odoribus delectatur currūt
post odorem muliebrum vnguē
torum. Sed audiat mulieres ta
libus operam dantes qd dominus
per Isa. 3. c. comminatur. Pro
eo qd eleuate sunt filie syon. et am
bulauerunt extenso collo et nuci
bus oculorum ibant et plaudebāt
et ambulant et pedibus suis cō
posito gradu incedebāt: de calua
bie dominus verticem filiarum
syon: et dominus crinem earū nu
dabit. In die illa auferet dominus
ornamentum calciamentorum et
lunulas et torques et monilia et ar
millas et mitras et discrimine
illa et parichelidas et morenulas
et olfactoriola et inaures et anulos
et gemmas in fronte pendentes et

mutatoria et palliola et lintheami
na et acus et specula et sydones et
vittas et terisira et erit pro: suau
odore fetor. et pro zona funicu
lus. et pro crispanti crine caluici
um. et pro fascia pectorali cilicium.
Iste est fumus carnalis lasciuie.
quo nunc homines capiuntur et
deducuntur ad fumum inferna
lez. Et ex tali fumo muliebri quā
doqz capitur homo etiam per ca
ctum. etiam opus neptariuz per
petrando: et tunc interficitur ho
mo miser: exemplo vnicornis.
qui sicut asserūt qui naturas seri
pserunt animaluz hoc modo ca
pitur. Virgo namqz puella decen
ter ornata in silus ponitur et venē
ti synum aperit. in quo ille omni
ferocitate deposita caput ponit et
dormit: quem soporatum venato
res capiunt et occidunt. Sic sam
son obdormiens in syneu valide
oculos perdidit et quo tandem et
mortem incurrit. Iudicā. xviij.
Aspectus siquidem corporis au
ferit interdum oculum rationis.
Noli igitur attēdere fallacie mu
lieris. Proverbiorū. v. Et in ocu
lis eius captus nō eris. sicut ecō
tra contigit holoserui Iudith. i.
Cum enim intrasset ante faciem
eius iudith: captus est in ei⁹ ocu
lis holoserues. Basiliscus enim
aues volantes interficit. Sic et
mulieris aspectus: quādoqz viros
celestes ad yma voluptatis tra
hit. et sic spūaliter interficit. Vide
tur quoqz probabile qd cum mu

Fum

lier virum libi
a corde mulie
mus egredie
reus. de h
mulieris in fi
niunt ad ocu
visqz ad cor vi
de mulieris
de fm phlos
menstrua se
culat ipsam.
et libidine vir
cit animam. in
culo dei reluc
mus igitur a
inferni patiar
est: omnes sen
dolore et afflic
perpetuo. C
erit corporum
pora enim da
gerima et tu
Anulqz
stupēbit. fac
corum. Und
etorū erunt
corpora dante
pia et de form
gustinus in
Sicut ignis
suo fumo de
ni corpora re
et obcurat. P
In igne qui cō
eti Antonij q
turpat mem
etiam: calore
et iopios. Si
et corporibus

Sumus absq; euacuacione

¶

lier virum libidinose respicit: tūc a corde mulieris libidinosus fumus egrediens vsq; ad oculos ventens. de hinc radios visuales mulieris inficit: qui sic insecti veniunt ad oculos viri. & sic insectio vsq; ad cor viri transit: sicut a corde mulieris primo processit. Unde philosophus cum mulier menstruata speculum aspiciat maculat ipsum. Sic mulier interdū ex libidine virum respiciens inficit animam. in qua tanquā in speculo dei relucet imago. Cauemus igitur a tali fumo ne fumus inferni pariamur. qui sicut dictū est: omnes sensus occubabit euz dolore & afflictione inestimabili & perpetuo. ¶ Tertio ex tali fumo erit corporum denigratio. Corpora enim damnatorum erūc nigerrima & turpissima. Isa. xliij. Unusquisq; ad proximum suum stupebit. facies conbuste vultus eorum. Unde sicut corpora electorū erunt pulchra & clara. Ita corpora damnatorum erunt turpia & deformia. Unde inquit Augustinus in libro de natura boni. Sicut ignis iste omnia lucida suo fumo deturpat: sic ignis inferni corpora reproborum denigrat & obscurat. Patet etiam exemplū in igne qui cōmuniter dicit sancti Antonij qui in presenti vita deturpat membra illius in quo est. & etiam: calore solis qui denigrat ethiopes. Sic fumus inferni ex igne & corporibus damnatorum: tan-

quā ex cadaueribus putridis ardeat denigrat omnes damnatos. Treñ. liij. Denigrata est sup carbones facies eorum. Unde isti qui volunt representare demones facies suas denigrant. Tūc facies mulierum que damnate erunt: quas ita mundas tenuerunt: vt nec in eis minima macula esset: erunt turpissima & nigerrime. Et sicut in celo alia erit claritas martyrum: alia confessorum: alia virginum: alia eorum qui in matrimonio sancte vixerunt. Ita in inferno alia erit turpitudine damnatorum secundus peccatorū suorum maiestates: Et ideo volunt aliqui doctores dicere. q; sicut i celo apparebunt aliqua signa meritōrū: sic & in inferno habebūt in corporibus signa suorum demeritorū. Sicut in fure manus ligant retro: & in homicida ligantur ante ad designandum suum delictū. Qui ergo plura peccata cōmiserunt plura signa: & magis turpia in corporibus habebunt. Etiam illud membrum in quo hō plus peccauit maiorem penam habebit & maiorem deformitatem. Si ergo etiam nil aliud esset in damnatis nisi tāta nigredo & deformitas corporum: propter hoc abhorere deberem peccata. ¶ Quarto ex isto fumo erit inferni obscuratio. Sicut enim videmus q; fumus facit domum obscuram: ita ille maximus fumus inferni faciet obscurus. Apoc. xliij. Fumus

Quinta pena corporalis

ornamentorum eorum in secula seculorum ascendet. Quanta est pena sit esse in tenebris perpetuis cum tanta afflictione sensu nullus posset exprimere. Quomodo ergo tantum sumum sustinebunt qui modicam penitentiam sustinere non possunt. Job. xvi. Nullam sermonis eius vir audiuit nus contritum magnitudinis eius quis poterit sustinere. Nulla sermonis eius est. penitentiam agite: sed contritum erit. ite male dicit. Ideo erubescat peccatores et deducantur in infernum per considerationem penarum: mura fiant labia dolosa. i. amplius non dicant se non posse facere penitentiam: sed eam viriliter agant. ut penam eternam euadant. quia ut ait Augustinus. Aut dominus punit aut homo. Math. lii. Quis vos docuit fugere a vetera ira scilicet summi. de quo ps. xviij. Ascendit fumus in ira eius. Et respondet Joba. Math. liij. Facite dignos fructus penitentiae. Alter confundatur in infernum omnes gentes que obliuiscuntur deum.

Quinta pena est odor fetidus et multum horribilis. Talis odor erit

ibi ex quattuor causis.

Primo ex cunctis mundi viliis que ibi congregabuntur.

Secundo ex sulphureis ignibus qui ibidem miscbuntur.

Tertio ex damnatis corporibus

que ibidem torrebuntur.

Quattro ex horridis demonibus qui perpetim damnabuntur.

Primo igitur in inferno erit sector horribilis ex cunctis mundi et. Vbi notandum in li. de veritate theologie. quod ignis maximus prececedet faciem iudicis. iuxta illud ps. Ignis ante ipsum prececedet. quia virtute divina non solum ignis qui est in opera sua: sed etiam omnes ignes qui in terra et super terram sunt concurrunt ad mundi conflagrationem. Iste autem ignis habebit officium quatuor: ignium: scilicet ignis infernalis reprobos puniendo. ignis purgatorius bonos a venialibus expurgando. ignis terrestris vegetabilia et sensibilia consumendo: et omnium hominum corpora incinerando. et ignis elementaris elementa sublimando et ad innovationem disponendo. Per illum igitur ignem ira terre facies uretur quod figura huius mundi peribit. sicut et olim factum fuit per diluvium. Et merito primum iudicium dei fuit per aquam contra ardorem luxurie que tunc viguit. Ultimam vero iudicium erit per ignem contra teporem ebrietatis. que tunc quasi senescente mundo refrigeret. Istius ignis actio erit successiva. habebit enim initium. medium. et finem. Primo namque iudicis aduentus preueniet. et quasi simul per illud ignem fiet purgatio iustorum et punitio

malorum. et sic cum consummatione quo facto iustorum corporum eadem ad iudicium tur torus mundus. Terminatio illius penitentiam iudicis peccatores et ita patet quod iudicis et prececedit et sequitur. Iste mundi incinerationem et duplex est differentia purgatio celum detractum pulchrioris cuncto quia eorum ab incinerentur et committentur immutatio celorum a renovationem a propter impuritas est. Unde et ignem: sed sic autem et precipitatio humilis: ab aqua glaciali vero graui. Et. c. xv. iudicio statim non completum est in mundo.

malorum. et incineratio corporum cum consumptione nascentium. quo facto statim erit resurrectio corporum cum aduentu iudicis ad iudicium. et tunc inflammabitur totus mundus per circuitum. Terminato vero iudicio tota caliditas illius ignis exequetur sententiam iudicis. Inuoluet enim peccatores et trahet in infernum: et ita patet quod ignis ille aduentum iudicis et precedet et concomitabitur et sequetur. Post predicta fiet modi innouatio: scilicet inter purgationem et innouationem multiplex est differentia. Primo quod purgatio erit penalem qualitatum detractio: sed innouatio erit pulchrioris forme inductio. Secundo quia purgatio est elementorum ab impuritate quam habentes commixtione ad puritatem immutatio. sed innouatio est celorum a statu veteri ad statum nouum coniunctio. et hoc per cessationem a motu. In celis enim propter impermixtionem nulla impuritas est: sed tamen imperfectio motus. Unde non erit purgatio per ignem: sed tamen cessatio a motu. Sic autem purgabuntur elementa quod preceindetur ab igne vis combustibilis: ab aere obscuritas: ab aqua glacialis frigiditas: a terra vero grauitas et opacitas. Hec ibi. Et c. xv. dicitur. Terminato iudicio statim erit innouatio que non complebitur. Et dicitur peccator est in mundo. id est quousque detruenda

in infernum. Et in fine calis. dicitur. In innouatione mundi quicquid est ignobile in mundo ad locum penarum confluet. et ibi horrores carceris multiplicabit. Hec ibi. Considera si sint multa fetida et inhonesta in hoc mundo: ac ignobilia. et si posses sustinere fetorem vnius canis purissimi ad nares appositi per horam. Quomodo sustinere poterit vanatus fetores totius mundi in vnum congregatos? Ratio huius potest esse. nam ad bonum statum cuiuslibet communis pertinet habere locum ubi sordes proiciantur. Quomodo ergo esset bene ordinata ciuitas vniuersa: nisi haberet huiusmodi locum in quo sordes eius proliceretur? Peccatores facti ut sterces terre sunt huiusmodi sordes peccatorum. Et locum platearum delebo eos. Et cum his etiam iustum est alias sordes ad penam eorum proijci: qui in hoc mundo aliquem fetorem pauperum infirmorum eos propter deum visitando et confortando sustinere noluerunt. quibus dicitur a christo. et habetur Math. xxv. Infirmus fui et non visitastis me: sed abusi sunt odoribus bonis multa peccata in eis committendo. C. Secundo ostenditur tantum fetor ex sulphureis ignibus et. ps. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphuris. et. In hoc quod dicitur pluet: abundantiā significat penarum. pluua enim sine numero et mensura cadit.

Est odor fetidus

In hoc q̄ dicitur laqueos: significat q̄ de penis exire nō poterunt. per ignē aures dominus acumen coloris innuit. Sed q̄ ignis ardentius feruit cum sulphure. id sulphur addit. Et quia sulphur sine igne non feret: ideo sulphur ignem miscet. Quantus sit fetor sulphuris cum igne satis notum est his qui accendunt candelam cū stipulis sulphureis. Unde nec vnus stipule fetorem valent sustinere. Quant⁹ igitur erit fetor sulphuris inferni: quando totus ille ignis infernalis erit mixtus sulphure. Cogitet qui potest. De hoc sulphure dicitur Apoc. xix. Apprehensa est bestia et cum illa pseudo propheta qui fecit signa coram ipso: quibus seduxit eos qui acceperunt characterē bestie et qui adorauerunt imaginē ei⁹ viui missi sunt hi duo in stagnū ignis ardētis sulphuris. et ceteri occisi sunt in gladio sedētis super equos qui procedit de ore ipsius: et oēs aues saturate sunt carnib⁹ eorum. Glo. Apprehensa est bestia. i. antichristus crudelis et bestialiter viuēs. Unde in precedentibus. Posita ē pugna antichristi exercitus ei⁹ cōtra rēpm. et hic cōsequenter ponitur eius punitio et eorū qui sibi adhererunt. Ideo dicit q̄ apprehensa est. i. apprehendens preteritū pro futuro. et cū illa pseudo propheta. i. predicatorēs antichristi qui fecit signa. et ponit singulare pro plurali. Et dicuntur hi duo viui missi

in infernū. i. maiores qui sceler ter operātur malum. et isti magis torquebunt quasi mortui descendent nescientes legem. Luc. xij. Seruus sciens voluntatē domini et non faciens vapulabit plagis multis. Et Roma. ij. Qui sine lege peccauerūt sine lege peribunt. Ipsi ergo dicuntur poni in stagnū ignis ardētis. non q̄ alii debeant excipi ab huiusmodi pena. sed q̄ nō tñ puniātur. Dicitur ergo q̄ mittantur in stagnū et c. Stagnū dicitur quod cōtinet aquas imobilēs. et hoc respondet stabilitati et perseverantie in culpa. Ite pena inferni dicitur stagnū: q̄ mergit eos qui voluptatē huiusmodi quasi aquā bibeant. In stagno quod est profundū intelligitur pena respondens culpe supbie. In igne pena rēdens auaricie. In sulphure pena respondēs luxurie. Et ceteri. i. sequaces antichristi seducti per predicationē pseudo prophetarū. Occisi sunt scilicet in gladio diuine sentētie xpi: qui sedet super equū. i. super humanā naturā assumptam. q̄ in iudiciū dabit sententiā diffinitiuā. Job. v. Pater omne iudiciū dedit filio. Et oēs aues. i. oēs sancti qui eleuabātur a terra pennīs vi ruti. Psal. lxxij. Cōuersatio nostra in celis ē. Saturate sunt idest delectati sūt carnibus eorum: idest vidēdo penas inflictas pro ope carnali. In sulphure igitur significatur fetor carnis et vindicta illi⁹ peccati. Ben.

ric. Pluit don
phur super loc
Cetero erit
natis corporis
pora erunt feti
q̄ quilibet ab
sionem maris
de sicut caro
nes posita mi
sic corpora illi
et calore igni
rem emittent.
minis emittit
uente homine
ri. Pensa igit
terunt vana
vnius sed qua
rum dātorum
cadaueribus
Legimus eni
antichristus re
tus in ira cōtr
nitus est. ita
vermes scatur
lius et fetore
et cum nec ip
ferre possit. it
ditum esse v
ria deo sentit
martha xpo. r
triduanus eni
thane domin
fratris sui gr
adpna xpo. r
ergo tantus fi
ferri aut mo
tot omniū co
Cetero erit
dis demonibu

Sexta pena corporalis

KLII

rit. Pluit dominus ignem ⁊ sulphur super sodomam ⁊ gomorā.
Tertio erit odor fetidus ex vānatis corporibus ꝛc. Nam illa corpora erunt fetida ⁊ immunda. ita q̃ quilibet ab alio nauseam ⁊ passionem maximam recipiet. Unde sicut caro putrida super carbonem posita magnū eralat fetorem. sic corpora ista putrida etiaꝫ ex se ⁊ ex calore ignis maximū fetorem emittent. Cadaver enim hominis emittit fetorem. ita vt a viuentē homine nō possit sustineri. Pensa igitur quō sustinere poterunt damnati fetorem. non nisi vnus sed quasi infinitorum corporum damnatorum. Isa. xxxlii. De cadaueribus eorū ascendet fetor. Legimus enim. iij. Mach. ix. Ad antiochum reuertens de p̃sede elatus in ira cōtra iudeam a deo punitus est. ita vt de corpore impli vermes scaturirent: odore etiaꝫ illius ⁊ fetore exercitus grauaret. ⁊ cum nec ipse iam fetores suum ferre posset. ita ait. Iustus est subditum esse deo: ⁊ mortale non paria deo sentire. Et Joē. xi. dicit martha xpo. Domine iā feceris quā triduanus enī est. hoc dicit martha ne dominus fetore corporis fratris sui grauaretur. inciens adhuc a xpo. resuscitandum. Si ergo tantus sit fetor hominis infirmi aut mortui: quātus erit fetor omnium corporum damnatorū.
Quarto erit ibi fetor ex horridis demonibus ꝛc. **E**xempluz

legim⁹ in beati martini vīa. Quā dāz die diabolus in forma regis purpura ⁊ diademate ac aureis caligis ornatus: ore sereno. letac⁹ facie sibi apparuit. Tanc⁹ ambo diu tacuissent. Alnosce inq̃t dīabolus martine quē colis: ego suꝫ christus. Tunc ille doctus spīritu sancto. ait. dominus iesus xps nō se purpuratus ⁊ diademate reuerentē uenturū eē predixit. Ego christū nisi in eo habitu ⁊ forma qua passus est crucis stigmata p̃sentē uenisse nō credam. ad hanc vocē ille disparuit ⁊ totā cellaz fetore repleuit. Credendū est autē in inferno demones ferebunt etiaꝫ ⁊ maximo fetore. cuz ibi erūt perpetuo inclusi. **S** fetor intollerabilis. **S** fetor: horribilis tot fetoribus aggregatus: si de te cogitare mus nunq̃ peccata pro quib⁹ vānatis hoībus infligeris: cōmitte remus. Attendamus igit ad hāc maximā penam. Quid facient delicati homines qui nō possunt sustinere fetorē luti: aut cuiuslib⁹ ⁊ alteri⁹ rei: h̃ apponūt suis naribus rosas ⁊ cetera odorifera. Quō nō timent tantum fetorē nō vnus diei sed perpetue duratidis. Dimissa igitur peccatis operemur bonū. Nā puerent in infernū oēs gentes que obliuiscunt deus ꝛc.

Sexta pena est visio demonū terribilis. Et non solū hec pena ipsis vānatis sicut a demonib⁹. imo in quattuor

Sexta pena corporalis

eos affligent. Nam

CPrimo pauore grādē p̄stabit.

CSecūdo peccata ipropabunt.

CTertio sup eos pcutiēt iugit.

CQuarto in vnus compiment eos solter.

CPrimo igitur pauore rē. Sūt enim visu horribiles. Unde etia naturaliter timemus videre horrenda et pauemus. **C**Exempluz de huiusmodi pauore et timore ex visione demonis. habemus in libro de dono timoris, vbi legitur q̄ quidam religiosus de nocte in dormitorio iacens incepit clamare horribiliter: et cum conuentus surgens cōuenisset: videbant euz fixis oculis immobiliter respicere ad parietes nec ad aliud respōdentes: sed mirabiliter honore cōeussim. In mane autem requisitus a priore quid habuisset. respōdit q̄ vidisset diabolum. Inquisitus autē: cuius forme esset. respōdit nō posse facile describere. S; hoc dico q̄ si esset furnus ardens ex vna parte: et figura illa ex alia. magis eligerem intrare furnum q̄ videre figuram illā. Ideo videt quidam tener in vitis. patrū. Credo q̄ si qs videret demones in ea forma qua visuri sunt eos dānati non posset viuere. hec ibi. Quantus igitur erit pauor ipsis dānatis: nō ex sola visione vni? demonis: sed tot quot sunt in inferno. **¶** S; quereretur quis. Nōne ex longa mora adinuicez talis pauor: poterit cessare? dicūt q̄ nō.

quia omnes ille pene erunt perpetui: nō erit ibi pauor: tñ ex visione demonum: sed etiam ex visione aliorū dānatorū propter turpitudinem suorum corporum. imo etiam dānati cū magno pauore seiplos aspiciēt. sicut expimur q̄ aliquis honet et pauet qñq̄ videre plagam si quas habet horribilē. Proverb. x. Pauor hīs qui operantur malū. Et. xij. Pauor operantibus iniquitatē. **C**Secūdo peccata impropabunt: ex impropagatione dānati multuz confundentur. Videmus q̄ ex impropagatione peccatorū homines cōfundunt et erubescunt si sint verecundi. Sic demones impropabunt dānatis sua vicia dicentes. Nō est fructus adiunctionis vsq̄. Ista sunt stipendia laboris vestrorum. Ecce quid nobiscuz meruistis: cum vos tēpando nobis cōsensistis superbiendo: luxuriādo: rapiendo: cogitando: loquendo: operando: detrahendo: ludendo: ridendo et. Ecclesia. xviii. Stultus acriter impropabit. Et. xx. Exigua dabit et multa impropabit. Max̄ exigua fuit delectatio peccati in quā demones nos precipitāt: sed multa erit impropagatione q̄ in eternum et vltra. Diego. Quos habuim? incitatores in culpis: habebim? derisores in penis vel tormentis. Et hoc valde timendum cordi nobili. Exemplum de Dauid qui orauit dicens. Ne iridear me inimici mei. Et iter.

Ne quando di
preuolui adue
ra gta pena sit
existi impio
propter que p
potuisset euita
paruo tempore
misericordia
etiam q̄ multi
re infirmitatib
re verba quecū
si potes. q̄ gra
natis qui tam i
re impropia
et hoc pena coe
bus contumeli
melia propie e
Alexander de
lia est peccatuz
monis manifest
mentum proxi
ne dicitur etia
de super illud.
liolos. i. superbi
tumeliosi sūt q
tumelias et tu
de contumeli
et tumens in v
autem contum
allicui dicat el
ram multis in
noris. Unde si
tis ad hoc seram
propter honores
hoc est peccatuz
tur penam infer
bitur fratri suo
bene ignis. Ne
ne seme per oc

Uisio demonū horribilis 15

Ne quando dicat inimicus me?
preualui aduersus eus. Conside-
ra q̄ta pena sit homini in dolore
eris̄ti improperare sua peccata
propter que patitur: et que leuiter
potuisset euitasse si voluisset: vel
paruo tempore pro eis penitere et
misericordiā cōsequi. Expimur
etiam q̄ multi infirmi pre dolo-
re infirmitatis non possunt audi-
re verba quecūq̄. Cogita igitur
si potes. q̄ grauis pena erit dam-
natis qui tam infirmi erunt audi-
re improperia peccatorum suoz.
et hec pena correspondet detractori-
bus contumeliosis. Unde contu-
melia proprie est in verbo. Unde
Alexander de hales. Contume-
lia est peccatus ex improperio ser-
monis manifeste tendēs in nocu-
mentum proximi: et extenso nomi-
ne vicitur etiam in sanctis eē. An-
de super illud. Roma. i. Contu-
meliosos. i. superbos. dicit glo. Con-
tumeliosi sūt qui dicis vel factis
p̄tumelias et turpia inferunt. An-
de contumeliosus dicitur velox
et tumens in verbis iniurie. Est
autem contumelia maior si quis
alicui dicat eius defectum co-
ram multis in detrimentum ho-
noris. Unde si intentio loquen-
tis ad hoc feratur vt per vba que
profert honores alterius auferat.
hoc est peccatum mortale et mere-
tur penam inferni. Marh. v. Qui
dixerit fratri suo fatue. re. erit ge-
henne ignis. Sed detractio ē alie-
ne fame per occulta verba deni-

gratio: quo visio periclitatur sere
totum genus humanū. Inquit
glo. sup illud. Ecclesiastici. xliij.
Cum detractoribus nō commi-
scaus. Si vero dicatur ex leuita-
te nec sit voluntas nocendi: nec
aggrauatur ex circumstantiis: est
veniale. Et multa sunt alia victa
verborum vt sunt susurrōnes. de-
risōnes: et male dicentius quibus
correspondet hec pena: Quis etiam
alia peccata improperentur et ma-
xime improperabuntur xp̄ianis q̄
susceperūt baptismū: et alia sacra-
menta et quibus offensa est vīa sa-
lutis: et noluerunt per illam am-
bulare. Tertio super eos percu-
tient iugiter Proverb. xix. Pa-
rata sunt derisorib⁹ iudicia et mal-
lei percutientes stultorum corpo-
ra. Unde in libro de contemptu
mūdi dicitur. Sunt sibi tortores
serpentibus horridiores. defor-
mes: nigri: s; non ad verbera pi-
grī. Nunc; lassantur sed semper
ad hoc renouantur. ad mala ser-
uantes sunt ad penasq̄ recentes:
semp trīstati semp ferit pati. sem-
per inardescit nec cessant: nec re-
quiescunt. Q̄ta vānatoz pena q̄
sine pace et regētia patient. Sci-
unt. n. pueri q̄tū patiunt ex vberib⁹
bus virgāz s; magis paterētur si
grossis baculis cū manu fortissi-
ma percuterentur. Q̄ deus quā-
ta pena cū damnati valde sensibi-
les percutiuntur manibus fortis-
simis demonum absq̄ cessatiōe.
de quib⁹ Ecclesiastici. xxxix. Sūe

Septima pena corporalis

spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. in tempore consummationis effundent virtutem et furores eius qui fecit illos. Non enim sunt dei flagella quibus nos in presenti percute: nisi ros in comparatione ad flagella sempiterna quibus quasi iratus per manus demonum semper verberabit damnatos. Quod considerans propheta orat dicens. Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripas me. C Quarto conpiment eos in vnum fortiter. de qua pena et precedenti dicitur Ecclasiastici. xl. Ad hec moyses opprefiones. fames: et contritio et flagella: super iniquos creata sunt hec omnia. Et de damnato dicitur Job. xx. Vident et venient super eum horribiles. i. demones: qui horribiles erunt ut dictum est prius. Et de hiis omnibus dicit Math. xviii. Iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. i. demonibus. qui dicuntur tortores damnatorum. Dicit enim Ricardus quod corpora damnatorum erunt multo compressa. sicut dicit David de ipsis. Sicut oves in inferno positi sunt. oves enim fortiter se compiment in ovili in hieme propter frigus: et in estate in vmbra ad fugiendum estum. Sic igitur corpora damnatorum erunt multo compressa. et hec compressio per demones fiet tanquam per executores diuine iustitie. Cogita igitur si esses

sub maximo lapide siue molle quanta tibi pena. Corpora autem damnatorum erunt grauissime ponderosa: et vnum super aliud. Sic ut quidam dicunt: non poterit se mouere. Et ita videtur dicere ipse de non habente vestem nuptialem. Nam inquit de illo. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem etc. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem vocati etc. xxiij. glo. Et si de vno dixi de multis intelligendum. per hoc videtur innuere quod ligabunt manibus et pedibus ita ut non possint uti membris ad suam voluntatem: sicut ligant frenetici et simul compimentur: sicut in torculari vine compimentur. Et hec omnia euenient damnatis quod noluerunt obedire deo et eius mandata scire et custodire: nec per confessionem deum scire. Quia qui se dicit nosse deum et mandata eius non custodit medius est. ut dicit. i. Job. ij. Non igitur sine causa dicit thema. Conuertantur in infernum etc.

Septima pena corporalis est fames crudeliter affligens. Et non

solum patientur imo nec aliquo pane poterunt sibi prouidere. C Pauperes erunt nec aliud poterunt habere.

C Recordabuntur preterite refectionis.

estis

C Famen
fictionis.
C Taliter
nig de null
aliu poteru
carcerati q
mundi et si
bi non possu
amicos et
tos aut allo
per hoies m
finas eis la
bene refecti
gna consolati
fermo. q. ne
turam prop
non erit ercat
tois infuri
v. Pugnat
contra infer
illas proce
disserunt i
catia que pr
filius litiga
nos: q. q. ex
ratus fult
posse de
sitam. et id
ecoverfo n
Maledicta
q. pro te da
rendo. Dic
ecclia: simi
ecclia. Maled
nam faciet
aduersus n
minis dom
qui subdito
pia peccati

est fames crudeliter affligens 19

Et famem patitur perpetua afflictionis.

¶ 2 aliter igitur punietur vana-
tiq. de nulla re nec per se nec per
aliu poterunt sibi providere. In
carcerati quidē in carcerib. hui.
mundi 2 si per seipsos providere si-
bi nō possunt. possunt tamen per
amicos ut per vxorē filios cogna-
tos aut alios amicos: aut etiam
per hoies misericordes q. elemo-
sinas eis largiant. 2 sic quādoq.
bene refectūtur. 2 hoc est eis mar-
gna cōsolatio. Sed nō sic erit in
iserno. q. nec deū nec aliquā crea-
turam propiciā habebunt: immo
nō erit creatura que nō niteat crea-
toris iniurias vindicare. Sapie.
v. Pugnabit pro eo omnis terraz
cōtra insensatos. Filios enī 2 fi-
lias vxorem 2 cognatos quos nō
dixerunt sentiet inimicos p. pec-
catū que pro eis cōmiserunt. Et
filius litigabit cōtra patrē in iser-
no: qm̄ exemplo p̄is vsurarij v. u-
rarius fuit: aut talis vite: vel q.
possedit hereditatem male acqui-
sitam. 2 ideo sit damnatus. P̄
ecōverso maledicet filio dicens.
Maledicta hora in qua te genui.
q. pro te dānatus sum illicita acq-
rendo. Sic vxor maledicet viro 2
ecōtra: similiter filia ad matrem 2
ecōtra. Mich. vi. Filius cōtume-
liam faciet patri 2 filia consurget
aduersus matrē. 2 sic inimici ho-
minis domestici ei. 2 sic de aliis
qui subditos nō correxerūt q. exē-
pla peccati dederūt: vel qui p̄sor-

tes peccatores fuerūt. Null' igit
sibi erit amicus s. omnis homō:
deus: 2 diabolus inimicus. null'
erit qui misericordiā hāc eat de ip-
sis dānatis immo lereb' iustus
cū viderit vindictas. manus suas
lauabit i sanguine peccatores. ut
dicit ps. Et sic igitur nō erit spes
alicui' auxiliij nec a parte dei nec a
parte primi. Quāta igitur fatul-
tas pro amore fatui cuiuscūq. al-
terius se velle dānare qui nō po-
terit sibi succurrere: imo erit ini-
micus si sit cū eo dānatus: vel gau-
debit de sua dānatione si sit salua-
tus. Quāta pena habere inimi-
cos quos p̄ius tantū dilexit: qui
enī si oibus bonis abūderent in
nullo ei succurrere vellent: Tūc
erga tales cessabit omnis pietas
2 misericordiā. Viderere ergo quo
modo debetis amare vxores fili-
os 2 filias aut alios quoscūq.
¶ Secundo pauperes erunt 2ē.
Imo nudi erunt sic q. nec panni-
culis parvis cooperientur. Mat. iij.
Reuelabo puenda tua in sa-
cie tua 2 ostendā gentibus nudi-
tatem tuas. Deus quid facient
tūc viri 2 mulieres qui mō timēt
turpia sua videri. Quāta est verecū-
diā vni honesto viro ut hō esse mu-
lieri nudā vel nudā esse corā ma-
gna multitudine ppli. Certe ma-
ior verecūdiā 2 maior pena 2 p̄su-
sio erit ipsis dānatis nudos esse
perpetuo corā tanta multitudine
demonū 2 dānatis cū illis turpis-
simis corporib. de gl'us magis

Septima pena corporalís

verecū dabunt q̄ si essent talia q̄-
lia sunt in hoc mōdo. etiā cū om-
nibus infirmitatib⁹ presentis tem-
poris. Abi erant canis de delicate
capitegia ⁊ pepla mulierū ⁊ oīa
rum, tunice duplicatē ⁊ foderate
cū candis amplis ⁊ alia h̄mōi ve-
stimenta. Abi lecti molles cūz co-
opertorīs varijs. vbi puluinarīa
⁊ tapeta que pedib⁹ subternunt
⁊ parietib⁹ applicātur. Tunc oīa
talīa per ignem cōflagrationis q̄
precedet facit iudicis vt dicit⁹ est
prius erunt cōsumpta: immo ēt
omīa castra palacia ⁊ quecūqz
alia edificia. In hīs cogitē qui
istis trī abutuntur vt ad infernū
descēdāt. vbi pecunie. vbi thesau-
ri ⁊ alia preciosa que tantū dilexe-
rūt vt pro eis acquirēdis sint dā-
nati. **B**one iesu vnde nobis tan-
ta infania q̄ tot expensis ⁊ tāto la-
bore mūdi gloriāz querim⁹ ⁊ con-
fusione inferni non curamus.
Tertio recordabūt⁹ p̄terite
refectionis ⁊ maxime gulosi qui
tanta cura ⁊ diligentia seruierunt
corpori cūz tantis laborib⁹ nocte
⁊ die vacarūt comestioni: nō cu-
rantes de salute aīarū suaz. Hoc
p̄ccō gulae īfiniti hoīes dānabun-
tur. **Q**uarta pena q̄ta confusio q̄
pro modica ⁊ tā breui comestio-
ne sunt dānati. Sed vt ait Aug.
in libro de p̄lictu virtutū ⁊ vicio-
rum. ventris inglauius dicit. Ad
esum. deus omīa mūdāna cōdi-
dit. qui saturari cibo respuit quid
aliud q̄ q̄ concessio muneri p̄di-

cit. Parsimonia ciboz rādet. vñū
horū q̄ dicit⁹ vep̄ ē. īlle. n. hō fa-
me moreret⁹ de oīa ad esum crea-
uit: sed ne mensurā comedēdi ex-
cederet abstinētiā imperauit. nā
inter cetera sua mala p̄ saturitatē
maxime panis sodomā perisit vo-
mino attestāte qui ad hierusalez
per prophetā loquitur dicens Eze-
chielis xvi. hec ē iniquitas fororis
tue sodomē saturitas panis. Quia
p̄pter sicut egreditur ad medicū
nas sic ad sumēdas dapes debet
quis accedere. Nequaquā valet in
illis voluptatē appetens s̄ neces-
sitati succurrēs. Hinc incarnata
veritas per euangelīā dicit. Lu.
xvi. Attēdite ne grauentur corda
vestra crapula. Quo p̄tra de īnsa-
ciabili iudeozum voracitate dicit
Apostol⁹ Thessa. iij. Multi am-
bulāt quos sepe dicebā vobis. nūc
autē vī s̄s dico inimicos crucis
xpi quoz finis interit⁹: quoz de-
vēter ē. Et rursum. Esca vēter: ⁊ vē-
ter escis: de⁹ at ⁊ hūc ⁊ has dīstru-
et. Ille at plene hoc viciū supat
qui in sumēdis dapibus non so-
lus parsimoniā tēnet: ut scilicet refe-
ctiones semp̄ esuriens temperet:
verū acuratiores ⁊ suauiores epu-
las excepta corpis infirmitate ⁊
hospitiū suscepcone contēnit. hec
Aug. Talib⁹ igit sic deditis gu-
le dices q̄ dicit⁹ est illi dicit⁹ qui
epulabatur quōtidie splendide ⁊ se-
pultus ē in inferno Luc. xvi. Re-
cordare fili. q̄ re. b. in. v. tua ⁊ la-
zar⁹ similiter mala: nunc autē hic

est fa-

cōsolatur tu
igit cruciabu-
bus dices. Ma-
cellos multo
misisti in pra-
que dānabu-
bore ⁊ tēpori-
runt. Nolite
vere sed dāna-
vt vobis p̄p-
lud dicit. Ma-
misi mandu-
cip paria me
vobis regnū
di. Quart
quib⁹ dicitur
derelictis d
vocauit ⁊ nō
⁊ nō audisti
in oculis m
stis. p̄pter h
ce serui mei
reitis. ecce s̄
vos cōfunde-
laudabāt p̄
vos clamab
⁊ p̄e cōtriti
Dānati igit
mis clamab
mes possun
illā passi fun
p̄t magnitu
medere huic
pois. etiā ē
boica come
dico cante h
pilos filios:
hoc p̄stolar
re. nā ⁊ h̄io:

est fames crudeliter affligens 17

cōsolatur tu vero cruciaris. Dic
 igit cruciabunt gulosi dānati. q
 bus dices. Reco:dare quomō ex
 cessūs multos ⁊ mltā peccata cō
 misisti in prandijs ⁊ cenis ppter
 que dānatus es. Tūc maledicēt
 hore ⁊ tēpori qbus talia cōmisse
 runt. Nolite igit charissimi sic vi
 uere sed date elemosinā pauperi.
 vt vobis xps dicat i die iudicii il
 lud Math. xvj. Esuriui ⁊ ddistis
 mihi manducare. Venite benedi
 cti patris mei: possidere paratum
 vobis regnū a cōstitutione mun
 di. ¶ Quarto famē patētur ⁊c. d
 quib⁹ dicitur Ysa. lxx. Et vos qui
 dereliquistis dominū ⁊c. pro eo q
 vocaui ⁊ nō respōdistis: locut⁹ suz
 ⁊ nō audistis. ⁊ faciebatis maluz
 in oculis meis ⁊ que nolui elegi
 stis. ppter hoc dicit dñs: de⁹. Ec
 ce serui mei comedent ⁊ vos esu
 rietis. ecce serui mei letabūtur ⁊
 vos cōfundemini. ecce serui mei
 laudabūt pre exultatione cordis ⁊
 vos clamabitis pre dolore cordis
 ⁊ pre cōtritione spirit⁹ ululabitis.
 Dānati igit pre magnitudine fa
 mis clamabūt. quāta pena sit fa
 mis possunt aliquāter scire qui
 illā passi sunt. ¶ Incarcerati nāq
 pre magnitudine famis solent co
 medere brachia sua ⁊ partes cor
 poris. etiā i obsidionib⁹ plurimis
 boies comederūt canes. Sed qd
 dico canes homo: etiā matres p
 prios filios: Nec oportet quo ad
 hoc historias antiquorū reuolue
 re. nā ⁊ hīs annis. lxxvij. vel cir

ca etiā matres comederūt propri
 os natos. Quāta fames vt sic na
 turalis amor pereat. Sed reuera
 fames quouicūq; viuētiū ni
 hil est ad illaz famē inferni que p
 petua erit. Cogitet igit hanc pe
 nam qui poterit. q: sicut dicit de
 paradisi gaudijs .i. Thoz. ii. q.
 oculus non vidit: nec auris audi
 uit: nec in cor hoīs ascendit q pre
 para. deus. di. se. Ita de penis in
 ferni dicendū est. Quid faciet cō
 temptores ecclesie qui mō nolūt
 ieiunare: qui ibi ppetuo velint no
 lint ieiunabūt cū tanta fame inco
 gitabili. Melius est hic ieiunare
 vel minore famē pati: q̄ incurre
 re illā tam grandē famē que nun
 q̄ deficiet. Aduertamus igit ad
 ista vt effugiamus tātas penas ⁊
 viuam⁹ euz temperantia nobis a
 deo indicta. nā dicitur in thēma
 te. Conuertantur ⁊c.

o **Quinta** pena cor
 poralis
 est sitis similiter consi
 gens. vbi. Notanduz
 q̄ circa mēbrū oīs in quo viger
 spāliter sitis: licet ē totū corpus
 ⁊ maxime interiora afficiat ⁊ hīs
 penam ⁊ dolores immittat. Erūt
 tamē quattuor: speciales pene.
 ¶ Mas ei aqua presentabitur que
 sitim extinguere non valebit.
 ¶ Semper sic cruciabitur cupi
 do bibendi minime cessabit.
 ¶ Sapor: erit amarissimus in ore
 veraciter.
 ¶ Dolor: dentium pessimus tor

Octaua pena corporalis

quebit crudeliter.

C Primo igitur aqua pſtabitur
zē. Vbi ſciendū q̄ totus ille car-
cer erit plen⁹ aqua ⁊ igne nec aq̄
extinguet ignem: nec ignis coſū
met aquā: ſicut ſit in hoc mūdo.
Erunt igitur ibi ignis ⁊ aqua ſi-
mul. Sed q̄ ignis inter elemēta
eſt magis actiuus ⁊ cilius nocet
corpore: iō ad terrore illarū pena
ruꝝ in ſcriptura ſacra in pluribus
locis ſit mentio de igne q̄ de aq̄.
⁊ iō ſicut ſit ignis ille nō deſtruet
corpus: ita ⁊ aqua illa nō extinguet
ſitum. Q̄ta pena habere tantas
aquā que nō poſſit ſedare ſitū. Si
cut enim dormientes ⁊ ſomnātes
ſe habere ſitū. ⁊ ſomnātes ſe bi-
bere cū ex tali ſantaſtico potu nō
extingatur ſitis: q̄tuz patiuntur
in tali ſomno. Sed ſi quis ſum-
me ſitiat in vigilia ⁊ habeat aquā
⁊ nō poſſit bibere, ſumme patif.
ſed nihil eſt cōparatione ad dāna
tos qui ex aqua tanta pſiti ſitis ex-
tinguere nō poſſunt. Vbi erit bal-
neū aquarū multarū quo corp⁹
nō mundabit. Hoc balneū debet
his qui ſe balneant in aquis tepi-
dis ⁊ multa peccata cōmittunt.
vtpote cū balneant ſe viri cū mu-
lieribus nō ſuis. que peccata cō-
mitti tam in vidēdo q̄ tangendo
⁊ loquendo ibidē poſſunt. de⁹ no-
uit. de quib⁹ poſt hec in cōſeſſiōe
nō loquunt: immo cū talib⁹ pecca-
tis deſcendūt ad balneus inferni.
Zalia balnea nō extingunt ardo-
rem cōcupiſcentie carnalis: imo

ac cēdūt. Et de hac pena aque ſit
gidiffime primo dictū eſt. S; cir-
ca has penas quidā dicūt q̄ nul-
lus reuertitur de inferno. Sap. i.
Nō eſt agnit⁹ qui reuerſus ſit ab
inferis. S; ſi rediret aliquis q̄ vi-
diſſet infernū crederent ei. Iſtis
aut̄ poteſt responderi multiplici-
ter. ⁊ Primo per interēptionem
palme que falſa eſt. q̄ lazarus fuit
reuerſus. ⁊ ſicut diſcit Aug. cum
diſcubuit poſtea cū domino i do-
mo Marthe multa narrauit i mē-
ſa de locis penalib⁹. Preterea cir-
ca paſſionē domini multa corpo-
ra ſanctorū surrexerūt ⁊ apparue-
runt multis. Preter ſtos inueni-
untur alij multi inderediſſe ex di-
ſpenſatiōe diuina. vt Traianus ⁊
alij de quib⁹ inuenit in geſtis ſan-
ctorū. ⁊ Secundo rīdendū eſt
per negationē ſecūde. q̄ ſi etiā ali-
quis inde veniret nō crederet ei.
Immo diceret vel q̄ nō inde veni-
ret: vel q̄ nō diceret vera. vel q̄ ſi
cut ille qui i de exiuit penas ad q̄s
peruenerat euasiſ: ſic ⁊ ipſi poſt q̄
talibus penis deputati eēnt eque
bene euaderēt. Non attendentes
ad illud qd̄ ſcribit i li. de ortu ſal-
uatoris. ve inquit qbus datus eſt
cilius experti q̄ credere. Hoc pa-
ter Zu. xvi. de diuite epulone qui
diſcit abrahe. Rogo te p̄ vt mi-
ras lazarus in domo patris mei.
Habeo enim gnos fratres vt teſte-
tur illis ne ⁊ ipſi veniant in locum
hūc tormentorum. Et ait illi abra-
ham. Habēt Moyſen ⁊ pphetas

et
et ille diſcit.
ſed ſi quis ex
pnam agere
Moyſen ⁊ p
nec ſi quis
rit credent.
cos. Quis
maioris au
phetis per q
loquēdā cu
dus. ⁊ Tra
hoc ipſum q
reuerſum a
i. ppter hoc
mus ire. S
de vulpe qui
leonis q̄ vi
um que veni
troſum mul
plum de qu
qui cū pred
ceret ei quid
Maledictus
nō ſuſtinet
ſime hoīm
re de infern
facere. dice
ires in infer
poſſes inde
ſer. Item a
fideles ſed
fidei de infer
in quadā tr
dabit fide
dam q̄ rīde
ſe apud ſan
ſeruens infi
epoſ aduoc
um huc loq

est sitis similiter cōfligens 18

At ille dixit. Non pater abrahaꝝ. sed si quis ex mortuis erit ad con-
pñiam agent. Ait autem illi. Si
Moysen et prophetas nō audiunt
neq; si quis ex mortuis resurre-
xit credent. Iste est text⁹ euangeli-
cus. Quis enim posset resurgere
maioris auctoritatis moysē et pro-
phetas per quoz ora spūs sanctus
loquebat cui magis esset creden-
dus. Tercio dicendū est istis q̃
hoc ipsum q̃ nō ita passim aliqui
reuerunt ad nos de inferno ē: vt
s. ppter hoc illuc magis timea-
mus ire. Sicut dicitur in fabula
de vulpe qui noluit ire ad curias
leonis qñ vidit q̃ aliorū animali-
um que venerāt vestigia eorum re-
trosum nulla apparebāt. Et Exē-
plum de quodā fratre p̃dicatore
qui cū predicasset de inferno et vi-
ceret ei quidā dure crudelitatis.
Maledictus qui crederet vobis qui
nō fuistis ibi. Dixit ei frater. Des-
sime hoim si aliquis veniret ad
te de inferno nunq̃ cessares male
facere. diceret enim apud te q̃ si
ires in infernū ppter peccata tua
posses inde exire sicut et ille exiuit
set. Item aduertendū q̃ nō solus
fideles sed etiā infideles habuerūt
fidē de inferno. Unde narrat
in quadā tragedia Seneca q̃ nō
habuit fidē nostrā: q̃ visus est cui-
dam q̃ videret Hieronē balneantē
se apud inferos: et ministros aurū
seruiens infundētes. et euz videret
eporū aduocatorū ad se venienti-
um huc inquit venale gen⁹ hoim.

Aduocati amici mei accedite
vt in hoc vase meū balneamini.
Adhuc enī superest locus in eo
quez reseruau i vobis. Similiter
multi poete mentionē faciunt de
inferno in multis scripturis. Sūc
igitur infideliores infidelib⁹ qui
dubitāt de inferno. imo nec sunt
fideles cum in tot locis sacre scri-
pture fiat de eo mentio: sicut vi-
ctus est: et dicit magis ista. Et Se-
cundo vānatus est sitis cruciabit⁹
et bibendi cupido nunq̃ cessabit.
Quis pōt facere maiore fidē pui⁹
rei q̃ ipi euangelium. Luce. xvi.
vbi dicitur. Mortu⁹ est autē diues
et sepultus est in inferno: eleuans
autē oculos suos cū esset in tormē-
tis vidit abrahaꝝ a longe et lazariū
in sinu eius. et ipse clamās dixit.
Pater abrahaꝝ miserē mei et mi-
te lazariū ut intingat extremus di-
gitū sui in aquas vt refrigeret lin-
guas meā. q̃ crucior in hac flam-
ma. Aquā petit ppter ardorez si-
tis et nodum aque guttā obtinuit
nec vnq̃ obtinebit. Notandū in-
quit. A. de lira q̃ lingua et digit⁹
methaphorice dicit in animabus
separatis quales erāt anime laza-
ri et diuitis: sicut in deo qui spūs
est. manus dicit virtus eius ope-
ratua. et similiter hic in lazaro. p
digitū intelligit virtus eius auri-
liatua. et per linguā diuitis virt⁹
mentis cōceptus expressiua. hec
pena maxime debet hijs qui per
linguā peccāt in potu. Sapientie.
xi. Per que quis peccat per hec

Octaua pena corporalis

et torquet. Sicut ergo ille diues
semp sitit quia peccauerat in biben-
do. Sic potatores et potatrices qui
in hoc multum peccant in inferno si-
tiet si in talibus peccatis moriantur.
Quarta pena semper sitire sicut pos-
sunt imaginari illi qui quandoque
magna sitim passi sunt. pro omni-
bus diuicijs quas habuerunt in hoc mun-
do. pro copia frumentorum et vino-
rum que habuerunt in cellarijs suis
non habebunt bucellas panis nec
vas aque ad bibendum. Quid igitur
faciendus. Terre facere debemus si-
cut peregrini qui exeuntes de pa-
tria sua faciunt burfarios quibus sua
traduntur ut sibi necessaria puden-
t. Sic nos tanquam peregrini qui
non habemus hic ciuitatem manen-
tem sed futuram inquirimus. Beati.
vlti. Faciamus burfarios: comit-
tamus pauperibus pro quibus Christus
dicit in die iudicii illud Mat. xxv.
Sitius et dedistis mihi bibere. et
ille cuius intuitu dedimus prout
debet nobis in alio mundo de ne-
cessarijs sic quod non indigebimus nec
patiemur famem aut sitim. Ponant
enim in bursa pro futuro tempore qui
elemosynas dant. Ecclesia. xviij.
Elemosyna viri quasi sacculus eius
eo. Pauperes enim elemosynas
sibi datas in celis portant ut ibi the-
saurum inueniant qui dederunt. An
dicit beatus Zauricius tyranno.
Facultates ecclesie quas requi-
ris in celestes thesauros manus
pauperum deportauerunt. Tercio
dānatis sapor erit amarissimus. et.

Jer. ix. Libabo eos felle et pota-
bo eos absinthio amari ad potan-
dum. Est etiam amarissima mirra et
aloes sicut sciunt qui gustarunt.
Non per hoc intelligitur quod ibi sit
fel: sed quod in ore erit amaritudo ac
si comederet fel et biberent absin-
thium. Immo maior: quod non possu-
mus per aliquas pēnas seculi pe-
nas exprimere illas inferni sed quā-
tum possumus exprimimus: per
nota semper minus dicendo et ma-
gis vel maius intelligendo. Vide
igitur si sit pena ipsi ori prestantia
amaritudinem. Et ad hoc potest re-
ferri illud Deut. xxxij. Fel dracho-
nis vini eorum et venenum aspidum i-
sanabile. id est semper cruciatus. Nec pe-
na erit pro falsis et speciebus et alijs
delicabilibus que hic comedimus: et
in quibus ipsi dānati plurima peccata
commiserunt. Quarta pena respe-
ctu oris erit malum siue dolor ven-
tus. Cum talis dolor sit marinus
etiam in presenti sicut felis qui exp-
ti sunt. Ita ut plures quasi fatui red-
dantur. Credere debemus illud vo-
lorem non deesse in ipsis dānatis
et multo maiorem quam hic passi su-
mus. quia scriptum est Deut. xxxij. Ego
gregabo super eos mala et sagittas
meas complebo in eis. propter hoc
dicit euangelium. quod ibi erit stridor
dentium. Mat. viij. et non solum ex
marimo frigore de quo dictus est
prius: sed ex dolore intensissimo
ipsorum dentium. Deus quis pote-
rit omnes huiusmodi penas portare
que iam recitate sunt. s. xxxij. corpo-

rales. Nec po-
me deoran-
suis milita de-
tumi necesse

n
In dīto: po
C Tractab
C Tractab
C In seru
C Cum in
C Primo
Tractabun
res vltim
Nec cōfide
me vt plan
va. et nō re.
miser. et re.
sen. b. i. i. p.
ordo. Non
regi plus
q. minimo
q. pauper
liter immo
tur. Hoc e
Qui contē
les. 2. alea
fuerūt in
duerunt d
rate ratiō
los polio
de ipsi
Sicut dicit
etiam est in
ne. Non er
et qm que
tion. Ibi

verecundia ⁊ confusio

19

rales. hec pena correspondet mari
me deuerantibus qui dentibus
suis milia deuorant q̄ erant mul-
tumi necessaria xpi pauperibus.

Ona pena corpo-
nalis erit ve-
recundia ⁊ confusio.
Hec autē confusio erit

in quatuor penis. Nam ipsi dānati.

Tractabuntur vilissime.

Tocabuntur turpissime.

In seruitute impia.

Cum iniquorum copia.

Primo tractabunt vilissime:

Tractabunt quidē villus q̄ aliq̄

res vilissima hui⁹ mūdi. Job. xi.

hec cōsiderans dicebat. Dīmille

me vt plan. pau. do. me. antequā

va. ⁊ nō re. a. t. t. ⁊ oper. tē. terraz

miser. ⁊ te. vbi v. m. an. ⁊ nō. or. sed

sen. b. inpi. Ibi igitur nullus est

ordo. Non enīz deferretur honor

regi plusq̄ garchiōi. Nec pape pl⁹

q̄ minimo clerico. Nec regie pl⁹

q̄ paupercule vetule quā ita vi-

litter immo villus tractet ⁊ punie-

tur. hoc est q̄ dicit. i. Regū. iij.

Qui contēnunt me erūt ignobi-

les. Tales enīz qui in hoc mūdo

suerūt in statu dignitaci magis de-

buerunt deo seruire ⁊ ipsuz hono-

rare ratione status in quo de⁹ ip-

sos posuerat. Quod si nō fecerit

de ipsis fiet iudiciū durissimum.

Sicut dicit Sāp. vi. ut pius di-

ctus est in tertio mēbro terite pe-

ne. Non erit igitur ordo qui nūc

⁊ fm quē subditi obediunt supe-

riori. Ibi nō obediet magis regi

garchio q̄ rex garchoni nec reuere-
bitur. nec filius honorē faciet pa-
tri. nec filia matri. Reges ⁊ pn-
cipes ⁊ alii qui in hoc mūdo tan-
tuz dilectissis reuerentias ⁊ hono-
res: ⁊ sprevissis pauperes cogita-
te quomō tractabimint in inferno.

Sed quō dicitur Sāp. vi. Dia-

fecit deus in numero pondere et

mensura. ergo ibi erit ordo. Dico

q̄ ibi erit ordo vno modo ⁊ alio

modo nō. Ordo erit ibi in cōpa-

ratione pene ad culpā. ordinabit

enim pena fm exigentiam culpe:

Ysa. liij. Agnitio vultus corū rñ-

debit eis: ⁊ peccati suū quasi so-

doma predicauerūt nec abscon-

derunt. Et anime corū q̄si red di-

ta sunt eis mala. vt impio ad ma-

luz retributio. n. anime ei⁹ fiet ei.

Respondet it igitur pena culpe

multipliciter. primo in numero.

Non enīz est cogitatio dictū vel

factū pro quo ibi pena nō soluat.

Job. ix. Hoc scio a principio ex

quo positus est homo sup terras

⁊ laus impiorū breuis sit ⁊ gau-

dium ypocrite ad instar puncti.

Et sequit. Quet que fecit oīa. nec

tamē cōsumetur. Iuxta multitudi-

nem adinventionū suarū sic ⁊ su-

sinebit. Et sequit. Deuorabit euz

ignis qui nō succendēt. Hec est

pars hominis ip̄i a deo. Et Ro.

i. Reuelatur enim ita vel de ce-

lo super oēm impietate ⁊ iniquitatē

am hē im. Notant dicit super oēs

impietate vt n. merā. inuuet fla-

gellerā. Sicut enim nullū bonū

c. iij

Nonna pena corporalis

irremuneratū: ita nullū malū im-
punitū m. Ecclesia. xii. Cetera que
sunt adducet deus in iudiciū si
ue bonū sit siue malū. Item in
modo. qz in illa parte corporis pl^{us}
punitur in qua plus peccauit. Lu-
ce. xvi. Dives magis cruciabitur i
lingua ideo magis remediū que-
rebat de lingua. qz in illa pl^{us} pec-
cauerat ppter illicita verba z ci-
bos. Item in qualitate. qz qui
in luxuria peccauit vbi est ardor
in corde z setor in corpore plus
ardētis pena z secenti^{us} punitur. Ita
qui plus peccauit in supbia z ho-
nore plus habebit de cōsolatione.
qz qui se exaltat humiliabit. vt di-
citur Luce. xxiij. Item in quan-
titate. qz q plus peccauit plus pu-
niatur. Sapientie. vi. Potētes po-
tenter tormenta patient. Et Apo.
xviij. Quantū glorificauit se z in
delictis fuit: tantū daret illi tormē-
tum z lucrus. Sicut enim idem
ignis nō equaliter agit in lignis
viride z siccat: sic ignis gehēne li-
cet sit idem ignis vt dicitur in sen-
tentis. non tamen oēs equaliter
vret. sed sūm delicti exigentiā. Lu-
ce. vi. Eades quippe mēsurā qua
mēsi fueritis remetietur vobis.
Sic ergo ordo est pene respectu
culpe. In hoc autē nō est sicut vi-
ctum est. vel nō dicitur ibi ordo.
qz elementa ibi ordinē naturalem
nō seruabunt. Ignis enī cuius
ordo naturalis ē ardere z illumi-
nare ibi ardebit sed nō illumina-
bit. In ps. Vox domini interci-

dentis sū. Ad exponens cyprian^{us}
dicit. Dominus sūmas ignis in
tercidet qz ardētē in inferno z lu-
men in celo ponet. nō tamē peni-
tus ignis nō lucebit. lucebit enī
vt inde doleant nō vt gaudeant.
Item nō erit ordo vt ignis sepa-
retur ab aqua: sed erūt simul mi-
xta cū alijs multis vt fumo feto-
re zc. Ideo sequit sed ibi sempi-
ternus honor inhabitās. Unde
Sap. liij. vbi sit fimo de nuptijs
dicitur. Erūt post hec decidentes
sine honore z in cōtumelia inter
mortuos in ppatu. Tractabun-
tur igitur a demonibus corā tor-
toribus vilissime. Nulli nec pape
nec regi honores dabunt: sed qui
plus peccauerit plus z cōfusiōi
illius tractabunt z punient. Se-
cundo locabunt turpissime z ad
idē facit auctoritas predicta: qz i
fern^{us} est terra tenebrosa terra mi-
serie z locus in corde terre oibus
miseris replet^{us}: vt dictū est pri^{us}.
z in isto loco post iudiciū genera-
le locabūt oēs demones z oēs
dānati perpetuo absqz eritu z spe
culis cūqz consolationis. Math.
xxv. Ite maledicti in ignem eter-
num. Ubi erūt camere hui^{us} mun-
di ornate tapetis z picturis: do-
mus cū tantis expensis edite: ca-
stra: palacia: z alia sumptuosa edifi-
fici. Ecce hominia erūt destruc-
ta. Ubi sedebūt reges z princi-
pes: Ubi lecti molles z alia sum-
ptuosa que tantū in hoc mundo
villigunt: vt pro acquisitione talis

erit

multa commi-
emēdo z vedē
portulica z ali-
tis: que du cū
dāna fatul-
z quasi mom-
nas ppetuas
tio erūt in ser-
factus est vt
mundanorū.
teritū sub pec-
vniuer. insupe-
lucres est z p-
tamē vt obed-
licet oco suo z
qz noluit deo
creature ppte
biad supple-
dictum est p-
tormenta pati-
Etiam dāna-
bus sicut ab
dictū est pū-
hijs qui in h-
pcepte pū-
rium z dāna-
tes: z nō im-
do noluerūt
suo redēpto-
videmus e-
cipes z ceter-
familias z m-
suos imo eti-
ficiunt serui-
inferno sūm
nes: quōd pū-
niendo scilicet
ribus castig-
pria z seruū

erit verecundia et confusio 20

multa committant peccata talia emendo et videndo cum mendacis periculis et aliis fraudibus infinitis: que ducunt homines ad infernum. Quanta fatuitas pro re transitoria et quasi momentanea tot et tantas penas perpetuas sustinere velle? Et ratio erit in servitute impia. Homo enim factus est ut sit dominus omnium mundanorum. In ps. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves in super et per campum. Volucres celi et pisces maris etc. Ita tamen ut obediat ei qui fecit eum. scilicet deo suo et creatori omnium. sed quia noluit deo obedire: iustum est ut creature propter ipsum facite sint sibi ad supplicium eternum. sicut satis dictum est prius. et velit nolit hec tormenta patietur et his subieciatur. Etiam dñati patietur a demonibus sicut ab eorum tortoribus: sicut dictum est prius. Et quia gravis pena hiis qui in hoc mundo subere siue precipere consueverunt quorum imperium et oratio versa erit in servitutem: et non immerito cum in hoc mundo noluerit obedire suo creatori suo redemptori in decem preceptis. Videmus enim quod reges et principes et ceteri domini imo patres familias et mater familias servos suos imo etiam filios puniunt et subiciunt servituti aliquando morte inferendo secundum diversas transgressiones suos in preceptorum: vel aliter puniendo scilicet incarceratione: verberibus castigando etc. Sed hec eorum pena et servitus temporalis est et transitoria: sed vere servitus inferni erit perpetua. id qua dicitur Jerem. xvij. Servire te facia inimicis tuis in terra quas ignoras. id est in inferno quod est in medio terre ut dicitur est prius. Et ratio huius servitutis redditur. ca. xvi. elusum prophetam. Quis vere liquerit me patres vestri aut domini vestri. et legem meam non custodierunt: sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulabat unusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non audiat: et estis scilicet per mortem de terra hac in terram quam ignoratis: scilicet in infernum: et servietis ibi diis alienis. id est demonibus quibus obedistis tantum quam deo servietis scilicet die ac nocte. id est semper qui non dabit vobis regem. Quarto erit dñati cum ini quorum copia. hec copia et societas dñatis erit maxima pena. Non enim habet veritatem illud puerbium. Solacium miseris est socius ipse in penam. Imo quanto plures erunt dñati tanto ignis ille magis ardebit. sicut videmus quod quanto sunt plura ligna in igne tanto ardens ignis est maior. o quot erunt dñati. Consideremus a principio mundi quot fuerunt homines. Quis posset cogitare sufficienter. Credo quod solus deus et quibus revelatum est sciunt horum numerum. Erunt autem ut dicitur dicitur. et ita ipse videtur sentire dicendo Math. xx. Multi sunt vocati pauci vero electi: plures damnati quam salvati. Etiam feros erit maior et ita de multis penis. sicut de cla-

ustoria: sed vere servitus inferni erit perpetua. id qua dicitur Jerem. xvij. Servire te facia inimicis tuis in terra quas ignoras. id est in inferno quod est in medio terre ut dicitur est prius. Et ratio huius servitutis redditur. ca. xvi. elusum prophetam. Quis vere liquerit me patres vestri aut domini vestri. et legem meam non custodierunt: sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulabat unusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non audiat: et estis scilicet per mortem de terra hac in terram quam ignoratis: scilicet in infernum: et servietis ibi diis alienis. id est demonibus quibus obedistis tantum quam deo servietis scilicet die ac nocte. id est semper qui non dabit vobis regem. Quarto erit dñati cum ini quorum copia. hec copia et societas dñatis erit maxima pena. Non enim habet veritatem illud puerbium. Solacium miseris est socius ipse in penam. Imo quanto plures erunt dñati tanto ignis ille magis ardebit. sicut videmus quod quanto sunt plura ligna in igne tanto ardens ignis est maior. o quot erunt dñati. Consideremus a principio mundi quot fuerunt homines. Quis posset cogitare sufficienter. Credo quod solus deus et quibus revelatum est sciunt horum numerum. Erunt autem ut dicitur dicitur. et ita ipse videtur sentire dicendo Math. xx. Multi sunt vocati pauci vero electi: plures damnati quam salvati. Etiam feros erit maior et ita de multis penis. sicut de cla-

Decima pena corporalis

more: pauore. de quib⁹ dictus est.
Erit etiā maxima pena videre tot
demones a quibus nunq̃ separa
buntur. Egit et igit̃ qui poterit
hanc penam. si pena est damnato
ad mortē esse in carcere cū frigo
re fetore ⁊ alijs miserijs que ali
quādo sunt in carcerib⁹ vel cū ho
minibus mortuis ⁊ fetidis q̃ ali
quādo sunt cū alijs viuis in carce
ratis. maior est pena dānatis esse
cū tam turpissima fetidissima et
horrenda societate tot dānatorū.
hec meditari diligēter facit bene
pugnare cōtra elabolu⁹ ⁊ cauere
peccata ne ad hanc societate pue
niamus. Cum enī quis cōside
ret q̃ si fuerit victus a demone p
peccatū mortale ad illa tormenta
duccetur. Certe o⁹ viril⁹ pugna
re ne vincatur. C Exemplum egi
stippus de cladibus iudeorū nar
rat q̃ cū quidā de socijs alexādrī
qui pcecat magno exercitū vide
ret cōtra se exercitū innumerabilē
preparatū: ⁊ sui sumerent cibū ad
cōsolationē virium. ipse in quo
dam solacio dixit eis. Prādeam⁹
nunc. q̃ hodie cenaturi sum⁹ ap⁹
inferos. Quo verbo ita aiati sunt
ad sugiendū cenam illā q̃ nullus
preter vnū fugit de prelio. ⁊ sic vi
riliter pugnaucrūt q̃ victoriā ha
buerūt. Sic charissimī taliter res
istamus vichis ⁊ pugnemus cū
mūdo carne ⁊ demone: ut victo
res existamus ⁊ illā societate hor
ribilem euitemus. Hec societas
debetur illis qui in societatibus

huius mūdi multa peccata com
miserunt. sicut sitī tabernis ⁊ lu
dis ⁊ chorcis ⁊ multis alijs co
pulis vel societatib⁹ saturozū: que
societates sunt vitande. Quia vi
cit p̃a. cum peruerso peruerteris.
Ad hoc est sanc⁹ basilis qua
si in fine sue regule dicens. Eui
ta viros quos erga mandata dei
videris negligētes: q̃ mortui sunt
virtutibus: qui letantur in pprijs
voluntatib⁹ vt gaudijs careat di
uinis. Cū huiusmodi viris nulla
sit tibi cōmixtio neq̃ uelis cū eis
fmocinari assidue: nisi in quo eos
possis ab errore reuocare. Ceterū
si non uales deuita ut publicū ho
stem. Sepe enī per vnaz ouem
morbidaz polluitur totus grex et
modica pars sellis magnuz dul
coris vertit in amaritudinē. ⁊ ser
mentū modicū totā massam cor
rumpit. hec ille. Euita ergo socie
tates peccatoz ut possis euitare
societates dānatoz. nam in tali
bus societatib⁹ iniquoz virozum
nō est memoria de deo. ⁊ si est: est
in malo: periurādo: blasphemā
do: ⁊ inhoneste loquēdo vel de ab
sentibus murmurando ⁊ illis
detrahendo. de talibus dicit pro
pheta. Conuertantur rē. qui ob
liuiscuntur deum. quia scilicet
non seruant mandata dei sui.

Decima pena cor poralis

ipsozū damnatoz
erit in tactu matia af
fectio. pro qua pena intelligēda.

erit i

enititū q̃ cō
depassua sed
lla. Et pro ho
do. Cogita ali
⁹ debile in su
lem gutta ue
Sunt enī ali
ita reddunt
ego expectus
possunt tactū
⁹ alla igit̃ er
possibilia q̃ le
uissimas pena
C Primo ex
bionum vald
C Secundo
coram iplos
C Tertio ex
rum damna
C Quarto e
hij condem
C Prima ig
cu loozū m
pora dānatoz
multū: ⁊ sic
iplos dānat
ros. ⁊ sic de
facit. ⁊ hoc
ri ex eo q̃ ali
allqua corp
malū aliquo
statim clamo
⁹ pena uos
iplos illuc n
carissimī co
ta i firma u
sibi penam
lis pena eri
tergerunt

erit in tactu maxima afflictio 21

est sciendū q̄ corpora illa erūt val-
de passua sed tamē incorruptibi-
lia. Et pro hoc magis intelligen-
do. Rogita aliquē valde infirmū
z debile in suis mēbris uel patiē-
tem guttā uel talem infirmitatē.
Sunt enī aliq̄e infirmitates que
ita reddunt passibile corp⁹ sicut z
ego expertus sum q̄ non sufferre
possunt tactū alicuius ponderis.
Talia igit erunt illa corpora z ita
passibilia q̄ in tactu patietur gra-
uissimā penam. z hoc er̄ q̄tuor.
C Primo ex tactu suorum mem-
brorum valde ponderantium.
C Secundo ex tactu suorum lo-
corum ipsos continentium.
C Tertio ex tactu corporūz allo-
rum damnatorum.
C Quarto ex tactu demonūz cu-
z hīs condemnatorum.
C Prima igitur pena erit ex ta-
ctu suorū membrorū zc. Nam cor-
pora dānatorūz erunt ponderosa
multū: z sic brachia sup corpus
ipsius dānati: z caput sup hūme-
ros. z sic de alijs maximū dolorē
faciēt. z hoc possumus imagina-
ri ex eo q̄ aliquādo quis in parte
aliqua corporis habet plagāz aut
malū aliquid in quo si tangatur
statim clamore magno ciulat. z si
dens uos leditis me. etiam se
ipsūz illuc nō audet tāgere. Sic
carissimī corpora dānatorūz erūt
tā infirma ut i tactu suorū mēbroz
sibi penam grauez infligant: z ta-
lis pena erit illis qui sua mēbra
tēgerunt turpissime z in talib⁹

peccatis mortui sunt aut qui se
parauerunt nimis superflue sicut
z faciunt multi z multe intentio-
ne alliciendi ad peccatum. C Et
suxta hoc potest poni exemplum
quod recitatur in floribus sancto-
rum. z parifius contigisse legif.
Magister enī quidāz dictus filo-
quendam suum scholārē egrotā-
tem obire rogauit ut post mor-
tem ad se rediret z statum suum
sibi denunciaret. Post igitur ali-
quot dies sibi apparuit cum cap-
pa de pargameno tota descripta
sophismatibus z intus tecta flā-
ma ignis sine foderata: qui requi-
situs a magistro quis nam esset.
ait. Ego sum vtiq̄z qui ad te redi-
re p̄missi. qui de statu suo requi-
situs ait. Hec cappa super me p̄-
ponderat z plus me premit q̄ si
vnam turrim super me haberes:
z hec est mihi data ut eā portes p̄-
glia quā in sophismatib⁹ habui.
Porro flāma ignis q̄ est coopta:
pelles sūt delicate z varie q̄s fere-
bam: que flamma me cruciat z
exurit. Sed cum magister illam
penam facilem iudicaret dixit ei
desunct⁹ ut exenderet manum. z
sic facilitatez pene sue sentire pos-
set. Cūq̄ manum suam extendis-
set ille guttā vñ sui oderis dimi-
sit que p̄dicti mgi manū sagitta
citi⁹ p̄forauit: ita q̄ cruciatū mi-
rabilem sentierit. z ait. talis sum
eorus. Ille igitur mag⁹ ex ipso
pene acerbitate seculum delibe-
rauit deferere z religiones intra-

Decima pena corporalis

re. Unde mane scholarib⁹ cōgre-
gatis hos vsus cōposuit. **¶** In
quo coarctatis: cras comis vana
q^{ue} vanis. Ad logicas pergo: que
mortis nō timeat ergo. Et sic secu-
lum deserēs religionem intrauit.
Istud exemplū valet ad ostendē-
dum ex pōdere illius cappe quō
post diem iudicii quādo corpora
erūt vnita alabus ex pondere etiā
taliū corporū dānatorū valde pō-
derantū ac suoz membrorū erit
maxima pena in damnatis. sic q^{ue}
brachiū dānati super corpus suū
valde passuū multū affligit illud
cum illo ardēt igne sulphureo: et
hoc pro peccatis cōmissis ex orna-
mentis pulebrarū vestīū et pelliū
diuersarū in quibus supflue mul-
ta cōsumunt vbi ex: talib⁹ magis
deberet subueniri xpī pauperib⁹.
Unde nō dubito q^{ue} si nobis acci-
deret sicut illi magistro. videlz q^{ue}
vnā guttā siue parūā penā infer-
ni sentiremus spernerem⁹ multa
que nunc sunt cā et occasio nostre
dānationis nisi peccata mortalia
que i hijs fieri possunt fugiam⁹.
¶ Secūdo erit pena ex tactu suo-
ruz locorū ipsos dānatos p̄tinen-
tium. Sicut enī videm⁹ q^{ue} infir-
mi si ponerent sup lectū durū
vel lapidē: paterent. immo i lecto
molli valde patiunt nec quiescere
possunt multi ppter infirmitates
sui corporis. Sic corpora dāna-
torū maxime passiva et sensibilia
valde affligent ex tactu locorū. i.
corporū que cōtinebūt illa. et hec

pena spālius debetur illis qui in
lectis molli⁹ et ornatis multa pec-
cata horreda cōmiserunt. de qui-
bus dicit Amos. vi. **¶** Ne qui dor-
munt in lectis eburneis et lasciu-
tis in stratis vestris. Ne impecca-
tio maledictiōis eterne ē: siue dā-
nationis his qui dormiūt i lectis
ornatis et ibidē lasciuunt peccata
luxurie et alia mala cōmittendo.
De peccato isto vidē si vis Ezech.
xliij. **¶** Vel qui etiā ut pigri multū
epis perdunt quo possent orare
vel aliq^{ue} bonū facere. de quibus
dicit Prover. xvi. Sicut ostium
verit̄ in cardine suo: ita piger i le-
cto suo. **¶** Q^{ue} grauis pena his q^{ue}
assueti sunt dormire in albis lin-
theaminibus et culcitris delicata
pluma. **¶** Q^{ue} tū dolebunt eis late-
ra immo totū corpus ex tā duro
lecto. **¶** Sed poterunt ne dānati
se vertere. Quidā dicunt q^{ue} nō nī
si q^{ue} tū demones eos vertent: s^{ed}
quomodocūq^{ue} sit: pena eorū non
alleviatur ex tali versione. de isto
lecto dicit Ysa. xliij. Detracta est
ad inferos superbia tua leonidet
cadaver tuū: subter te sternet ti-
nea et operimentū tuū erunt ver-
mes. **¶** Aliqui tamē dicūt q^{ue} i rei
veritate ibi nō erunt. et q^{ue} nullum
animal erit i inferno nec viuet post
diē iudicii: sed ibi tñ erunt diabo-
li et hoies in perpetuo carcere euz
igne et ceteris de quib⁹ dictū est.
sed scriptura loquit^{ur} per nobis no-
ta ut per illa intelligam⁹ ibidē pe-
iora: ita q^{ue} ibidē erūt mala peiora

et in
et abominatio
abominatio ser-
mā. **¶** Cōsider
i lecto etiā q^{ue}
acc. serpētibus
bus qui p̄tinu
fligerent cred
i lecto inferni si
tia pena et gra-
et pōdere corp
rum. **¶** Deus
qui i inferno
si sup ee esset
monte quā per
vltz maxima
natis ex pōder
valde ponder
loco erūt falli
gitur in vita
die ipse scēti-
rit. et cū oras-
culus caput f
se paganū vel
Bacharus.
Et ridet in
reret si multū
dicit q^{ue} tantū
dissaret terre
rius. **¶** Sunt
ter. **¶** Rūdit. et
vtra iudeos
Qui ille. p̄su-
falsi xpiani qu
redēpti et tam-
runt. **¶** Hec ibi
dō xpiani pla-
nisi pagani: et
a deo sepepe-
i quo sepmil

etin tactu maxima afflictio 22

2 abominaciones maiores q̄ sit
abominatio serpētū 2 v̄mū hui'
mādi. Cōsidera igit si deberes eē
in lecto etiā q̄tūcūq; molli cum
ec. serpētibus 2 totidem buffoni
bus qui p̄tinue te morderēt 2 af-
fligerent crede q̄ maiora patieris
i lecto iſerni si ibidē leris. ¶ Ter-
tia pena 2 grauissima erit ex tactu
2 pōdere corporis alioꝝ dānato-
rum. Deus q̄tra pena erit illis
qui in iſerno loco erūt. Cōsidera
si sup te eſſet maximus lapis sine
morte quā penam sufferres. Sic
vtriq; maxima pena erit ipsis dam-
natis ex pōdere alioꝝ corporum
valde ponderatius. In iſimo autē
loco erūt falsi xpiani. ¶ Unde le-
gitur in uita Macharij q̄ quadā
die ipse sc̄tus caput defuncti repe-
rit. 2 cū oiaſſet interrogauit illud
cuius caput fuit. Et r̄ndit se fuisse
se paganū vel paganū. Et dixit ei
Macharius. Vbi est anima tua?
Et r̄ndit in inferno. Cūq; requi-
reret si multū in pfundo eſſet r̄n-
dit q̄ tantū erat in inferno q̄tūz
diſtaret terra a celo. Cui Macha-
rius. Sunt ne aliqui pfundiores
te? R̄ndit. etiaꝝ iudei. Et ille. Et
vltra iudeos sūt aliq; pfundiores
Cui ille. pfundiores oibus sunt
falsi xpiani qui xpi sanguine sunt
redēpti 2 tamē precii pūpende-
runt. Dec ibi. Ecce igit quomo-
do xpiani plus punient q̄ iudei 2
alii pagani: 2 nō immerito q̄ pla-
a deo ſecpeſt b̄nficia vt baptiſmū
i quo ſe pmiſſerit ſeruaturus legē

ſuaz talia ſacta. Et q̄ magis in
grati ſō plus punient. Et hec pe-
na debetur illis qui in tactu circa
alios peccauerūt oſculādo: tāgē-
do p̄ incitationē ad malū. De qui-
bus peccatis etiā pauci cōſtitūt
credentes nō eſſe peccatū in tali-
bus impadiciis tactib⁹: cū domi-
nus dicat Math. v. Qui uiderit
mulierē ad cōcupiſcendū eaz iaz
mechatus ē in corde ſuo. Ita di-
cunt doctores. Qui tetigerit 2c.
per cōſenſum ad peccandum. ¶
xpi fideles si uelitis eſſugere tātūz
pondus tot corpōꝝ dānatoꝝ ab-
ſinere a tactib⁹ malis 2 cōſitemi
ni p̄teritoꝝ cū p̄poſito nō reci-
diuandi. Sed erūt ne aliq; ut illi
qui erūt ſupiores qui careant hac
pena. Credi pōt q̄ oīs illū carce-
rem ſecit a principio tante magni-
tudinis ut capere poſſet oēs dāna-
tos tam demones q̄ hoīes. q̄ ip-
ſe p̄ſciuit quot eſſent dānandi. Et
credi pōt q̄ ille infern⁹ poſt diē iu-
diſci erit plen⁹ dānatis. ita q̄ oīs
erūt p̄ſtricti 2 ita patient oia cor-
pora a ſe mutuo grauitatē. ſz ma-
gis i hac pena 2 alijs qui magis
peccauerunt affligent. ¶ Quarta
pena ex tactu erit p̄ demones: q̄
ſine ceſſatiōe ut dictū eſt p̄i⁹ ſup
talja corpa pcutiēt. Cōsidera igit
ſi infirm⁹ grauiter pcuterēt in lo-
co iſſirmitatis: ſi paterēt. Cōſide-
ra igitur ſi potes q̄tus dolor erit
corpib⁹ illis tā paſſiatis q̄ tā graui-
ter pcutient. Hec pena debet eis
ſp̄aliter q̄ in hoc mundo alios p-

De penis spūalis

cusserunt vel occiderit uel aliam
violētā in corpibus aliorum fece-
runt. **C** habem⁹ enim crepl⁹ in
uita beati anthoni quomō mul-
tudo demonū cū adeo lacerauit
q̄ minister eius cū quasi mortuū
pprijs humeris asportauit. **E**ūq̄
oēs qui cū comitati fuerāt quasi
mortuū plorassent dormisētib⁹ cū
etis subito Anthonius reuiuiscit
z a ministro ad p̄dictum locū se-
lterum portari fecit. qui cū ibi ex
dolore vulnerū p̄stratus laceret:
ex virtute animi demones ad cō-
flictum excitabat. Tunc illi i for-
mas varias feraz apparuerūt ut
steruz cū dēib⁹ comibus z vn-
guibus crudelissime lacerarent.
Hec in uita beati Anthoni. **A**er-
berauerūt etiā beati Francisc⁹ z
multos alios deo p̄mittēte. Ita
cōmuniter dicit q̄ in inferno vbe-
rabunt dānatos. in verberatione
maritū dolorē faciet ipsi. **I**ste
sunt igit pene corporales dānatoz.
xl. z forte plures alie erūt. q̄ null⁹
dicere posset penas illi⁹ loci vt ol-
cunt sc̄i. Si q̄s igit attēte hec co-
gitet: peccata dimittet z cogno-
scet ac ingret diligētē q̄ sit via sa-
lutis. **E**ccl̄. ij. Qui timēt dñz in-
quiescēt que displicita sunt illi: z q̄
diligēt cū replebunt lege lip̄i: q̄
timēt dñm custodiēt mādata illi⁹
z patiētā habebūt ad īp̄ectiones
illi⁹ dicētes. Si p̄nias nō egerim⁹
in cōdem⁹ in man⁹ dei z nō in ma-
nus hoīm. **N**ā puerent in infer-
nū oēs gentes que. zc. z tantum

de penis inferni corporalibus.

Sequitur nūc tertio vi-
dere d penis
inferni quo ad aias que generalit̄
in dānatis possunt assignari. x. s.

Carentia glorie.

Cermis conscientie.

Cancor iracundie.

Cumor superbie.

Ctimor inuidie.

Ctimor pene.

Certitudo damnationis.

C defectus consolationis.

C mortisq̄ desiderium.

Cerendum stipendium.

Hec sunt pene decē quarū queli-
bet in quatuor diuidet vt p̄l⁹ dicit⁹
est de corporalib⁹. **E**t sic iterum
erūt. xl. **H**ō cogita q̄ si corpus
patiat⁹ q̄ anima per ampli⁹ pu-
niet⁹. q̄si ip̄a principalis pecca-
uit z deum offendit. **N**ā ipsa da-
ta est corpus ut ip̄us regeret z nō
ecōtra. ideo plus est puniēda. **A**n-
de maḡ. c. i. vl. xlii. liii. ait. **P**ost
resurrectionem vero facto vnuer-
so iplet⁹ iudicio suos fines ha-
bebunt ciuitates due vna xpi alia
diaboli. vna bonoz altera malo-
rum. vtraz tamē angeloz z ho-
min⁹. **H**ec ille. **E**t. c. j. vl. xlv. dē
cit. **P**riusq̄ sc̄iēdū est vt ait Au-
gu. q̄ omnes anime cū de seculo
exierunt diuersas habēt receptio-
nes. i. loca vbi boni habēt gaudi-
um mali tormēta: sed cū facta fue-
rit resurrectio z gaudiū bonoz
amplius erit z maloz tormenta
grauiora. q̄si cū corpore torque-

dunt. **H**ec ille.
gnar. Ric. vl.
di principalis
tialis princip
z pena ignis
corpus. pena
dabit in corp
animā. **H**ec
rimur q̄ dñ
ctur anima z
anima simul
q̄tus dolor q̄
cia cum corp
dictis penis:
sequenter etiā
mēs q̄ incog
solum ex peni
etiam ex redu
ponis ad aia
Logita rogo
quāto dolore
etiam in pari
ris pateris ite
mire aut qua
solationem.
Infirmati sur
do sanitatē p
operati sunt
rebus ut san-
rent: z quom
iste infirmata
as perpetuas
etias p. vus z
corp̄ labecit
xvi. **A**nima
dam facit: sp̄
la. **E**xemp
in lib. timoni
parā narrati

bunt. hec ille. Et rationem assignat Ric. vi. c. lxxij. q. lii. secundum principalem. Pena inquit spiritualis principaliter animam respicit et pena ignis principaliter respicit corpus: pena tamen spiritualis reddabit in corpus et pena corporis in animam. Hec ille. Sicut nunc experimur quod ubi patitur corpus copatur anima et e contra, dum patitur anima simul patitur et corpus. Quod est dolor: quia pena quia tristitia cum corpus erit afflicto predictis penis: et anima dicendis consequenter etiam affligetur. Quod vehemens est incogitabilis punitio: non solum ex penis sed in utroque: sed etiam ex redundantia penarum corporis ad animam et anime ad corpus. Cogita rogo quantum affligeris et quanto dolore anima affligetur cum etiam in paruo membro tui corporis pateris ita ut nec possis dormire aut qualescunque recipere consolationem. Sciunt insuper qui infirmati sunt in corpore quomodo sanitatem percipierunt et magna operati sunt in medicinis et alijs rebus ut sanitatem ipsam recuperarent: et quomodo afflicti sunt. De istis infirmitatibus nihil sunt ad alias perpetuas infernales. Cogita etiam per duos alia est tristitia quomodo corpus tabescit et defecit. Prover. xvij. Animus gaudes erat floridus factus spiritus tristis ericcat os. Exemplum huius habemus in libro timothei ubi dicitur quod in vitas patrum narratur quod duo fratres di-

missa penia regressi sunt ad mundum: postea vero tacti penia reuersi sunt et recepti: et utroque inclusus in cella separata ministratum est eis idem genus refectionis secundum peniarum raritatem. In fine vero anni iussi sunt egredi et ecce videri apparuit valde pinguis et rubicundus. Alter vero minor modo macilentus et deformis. Et inuento per inquisitionem quod idem fuerat utriusque ministratum et non aliud. Mirati sunt fratres: et ipsi dimissi situm est a pingui quod cogitasset, et dixit quod bonitate vel quod eum reducere rat super hoc gratias agens preue. Hec cum dux regit de eodem dixit quod de peccatis propter quod dei tantum grauer offendere et penas eternas meruerat ex hoc dolens assidue. Et iudicauerunt patres eos eiusdem meriti. Ex hijs igitur patet quod ex gaudio vel dolore anime corpus disponitur. Si igitur sic corpus anime cogaudet vel copatitur et sola cogitatio: quid erit ubi ipsa res cogitata sensibilis aderit. Erit igitur maritus dolor in corpore ex penis anime et e contra. Et sic omnes pene corporis affligent animam per redundantiam. et e contra omnes pene anime affligent corpus. Penam igitur hec omnia diligenter ut euadere possis tantarum miseria: penam agendo de peccatis tuis et dei mandatis obediendo. Videamus igitur penas spirituales ipsius anime secundum quod possumus capere et intelligere ex dictis sacre scripture et sanctorum:

Prima pena spūalis

Prima igitur erit

glozie. De hac pena ait

Erifono. super Math.

omel. xliij. Due pene erit in iser-

no scilicet cōburi: et a regno excidi.

Hec pena difficillior. Multis gehē-

naz abhorrent: sed occasum illius

glie amariorē gehēna penaz esse

ait. Done mille gehennas nō

hī tale quale a gloria excidere. a

deo haberi odio: audire nō noui

vos rē. Sed quō est hoc veruz

q: et pueri nō baptizati carebūt vi-

sione dei: et gloria: sed inde non tri-

stabitur. quō ergo viciis carentia

glorie tāta pena cū non sit nisi pe-

na dāni et non pena sensus. Rū-

detur q: pueri scient et cognoscēt

se priuari a gloria ppter peccatuz

originale trī quod fuit actuale et

mortale in pīmis parētib: et non

cōmissum per voluntates ipsorū

pueror: et ideo nō tristabitur de

huiusmodi carētia glorie. Dāna-

ti dō alii cognoscēt se carere glo-

ria ex peccato mortali per eos cō-

misso. et ideo summe tristabitur

in quadā omel. vi. Quis intellet

capere sufficit illa supne ciuitatis

qta sint gaudia: angelor: chois

interesse. ecce scōm. cum beatissi-

mis spirītib: glorie conditoris

assistere. ecce terriū. presentes dei

ru lēu cernere. ecce pīmū. incli-

cā scriptū lumē videre. ecce quar-

tum. Dolcunt igitur damanati se

fore priuatos dei visione. qua pe-

na fin Ang. nulla maior est in dā-

natis. Vniūsmodi autē visio ē illa

beata resectio ex qua viuūt scti. lu-

ta illō Job. xlii. Hec ē vita eter-

na vt cognoscant te solū verū deū

et quē misisti iesum xpm. Hec er-

go visione beata priuabitur dam-

nati pro quocūq: peccato morta-

li cōtra legē diuinā commissō.

Rationē huius priuationis assi-

gnat scīs Tho. in. iii. cōtra gen-

ti. c. c. lliij. Quia in eo qui peccat

mortaliter diu auertit intēno vo-

luntatis ab vltimo fine. igitur ei q

peccat mortaliter hec pena debet

vt omnino excludat a cōsecutio-

ne finis. Hec ille Mat. vii. Disce

que est felicitas
contra virtutē
vltimi finis a
q: vltimo fine
Sed querē
via per quā v
et qua vltimū
illa est de qu
imaculati in
mini. Eū v
mone sup Be
exordio suo m
charissimi ex
tudinem quā
peccet. Quis e
peruit vel pet
noluit beatus
dione opus est
sponte appetit
secto qui exho
etur solatias
id ppter quod
bet eloquiū. Et
cum agit ut v
nō possumus
etudines cōe
der Aug. Sed
uiant plurim
docet iste qui
lati in via que
q: diceret. Sed
tudines querē
beatus: et sic i
enit oēs. Hec
ne quo non pe
oēs volūt. Sed
maculatus nil
nisi in lege cor
ni imaculati in

que est felicitas. Si ergo aliquis
contra virtutē agat ab intentione
vltimi finis auersus cōsuetens ē
q̄ vltimo fine priuetur. Hec ille.
¶ Sed quereretur quis. Que ē hec
via per quā veniē ad beatitudines
et qua dimissa nō puenitur. Certe
illa est de qua ppheta ait. Beati
immaculati in via qui am. in. l. do-
minī. Abi dicit Aug. primo ser-
mone sup Beati immaculati. Ab
exordio suo magnus psalm⁹ sit e
charissimī exhortat nos ad beati-
tudinem quā nemo est qui nō ex-
pectet. Quis enim vnq̄ potest vl'
potuit vel poterit inueniri qui esse
noluit beatus. Quid igit exhorta-
tione opus est ad eā rem quā sua
sponte appetit animus. Hāz pro-
fecto qui exhortat id agit vt ex-
cietur volūtas eius cū quo agit ad
id ppter quod exhortatiōis adhi-
bet eloquiū. Et quid ergo nobis
cum agis ut velimus quod nolle
nō possumus q̄ oēs quidez bea-
titudines cōcupiscunt. Respon-
det Aug. Sed quō ad eā perue-
niant plurimi nesciūt. Ideo hoc
docet iste qui dicit Beati immacu-
lati in via que am. in. l. dñi. Tan-
q̄ diceret. Scio quid velis: bea-
titudines quēris. Si ergo eē uis
beatus: esto immaculatus. Illud
eniz oēs. Hoc autē patet voluit si
ne quo non peruenit ad id quod
oēs volūt. Sed vbi erit quisq̄ im-
maculatus nisi in via in qua via
nisi in lege domini. Ne p hoc bea-
ti immaculati in. v. qui am. in. l. do-

mini. Et sequit. Vos igitur errā-
tes in falsam beatitudinē vera mi-
seria requirētes reuocat ad viam
si audiat vox ista dulcissima. Beati
im. in. vi. qui amb. in. l. dñi. Tan-
q̄ dicit. Duo itis supple alia via
incedendo peritis inquit et nesci-
tis. Non illac itur qua' pergitis
quo peruenire desideratis nā vti
q̄ beati eē desideratis: sed misē-
ria sunt et ad maiorez misērias du-
cunt itinera ista que curritis. Tā
magnū bonum querere per ma-
la nolite. Si ad illō puenire vul-
tis: huc venite hac agite: vie per-
uerse relinquitē malignitatē. Nō
autē beati iniquitati in errore qui
ambulant in peruersitate seculi.
Sed beati immaculati in. vi. q̄ am.
in. l. dñi. Hec Augu. Vidēs er-
go quomodo peccatū mortale est
ocasio siue causa priuationis vi-
sionis diuine. Qui ergo sic mo-
riuntur: iuste priuant gloriā eter-
na. q̄ auerterunt se a fine et viam
perueniēdi ad illas dimiserunt et
ceperunt viam pueniēdi ad iser-
num. Non ergo mirā si dānati p-
uantur visione dei. Et quādo di-
cit Aug. q̄ omnes volūt beati-
tudinem certe verū est: sed hoc in-
telligitur de volūate naturali si-
ue inclinatione vel in generali sed
nō in particulari siue volunt vo-
luntate remissa sed nō voluntate
plena siue efficaci. q̄ non faciunt
illud ppter quod possent illas cō-
sequi. Sicut si quis veller ire pie-
rusalem et tenderet versus occidē-

Prima pena spūalis

tem nō acclperet viam per quam
posset peruenire hierusalem. Sic
in proposito. Q̄tus igitur dolor
erit i dānatis perdisse tantū bo
num et culpa sua p̄senfer qui po
terit. ¶ Secūda pena est q̄ p̄ua
buntur angelorū cōsolatiōe. Bea
ti enim nō tñi videbunt deum in
paradiso: sed etiā beatissimos an
gelos qui in tanto nūero illis sūt
qui tantū nūc gaudent de nostra
salute. Sicut dicit Luce. xv. Sau
dium est angelis dei sup vno pec
catorē penitentiā agente. Jō ver
sa uice gaudent hoies beati vi
dendo illos qui tantū dixerunt
eos dum eēnt in hoc mūdo. sicut
gaudet amicus de visione amici
sui. Ideo dicit Gregorius notan
ter in auctoritate prius posita Q̄
ta sine gaudia angelorū choris in
terrese. Tristabunt autē dānati
de amissione hui⁹ grat. ssimi con
sortij a quo ppter suam culpam
privati sunt. ¶ Tercio tristabun
tur de priuatione societatis oīm
sanctorū hoīm: de qua priuatione
siue separatiōe dicitur Mat. xlii.
Erbunt angeli ⁊ separabūt ma
los de medio iustorum ⁊ mittent
eos in caminū ignis. Erit autē se
paratio ad magnā penas. Unde
glo. super Apoca. i. dicit. Nō tñi
dolebant mali de supplicio: s; q̄
separabūtur a tali consortio. ¶ De
quāto dolor in tali separatiōe
⁊ q̄tus clamor q̄ separabunt in
aliquib⁹ pater ⁊ mater a filiis ⁊ fi
liabus quos genuerūt ⁊ ita carē

nutrierunt. ⁊ parentes ab amicis
⁊ cognatis cum quibus vixerūt.
Sed qui saluabunt nō tristabun
tur de tali separatiōe: q̄ in eis nō
poterit eē dolor aut tristitia: s; dā
nati valde tristabuntur. Et ratio
hulus separatiōis est ut sicut fue
runt in vita deformes ⁊ dissimi
les q̄ saluati bene vixerunt: aut si
peccauerūt p̄niam egerūt. Dāna
ti uero male vixerūt ⁊ in peccatis
mortui sunt sic iustus est ut etiam
sine dissimiles in premio ⁊ ab in
uicem separati. Itē etiam q̄ an
gelis noluerunt acquiescere siue
cōsentire. ideo separabunt ab eis
ita q̄ nunq̄ post dānati videbūt
bonos ⁊ sanctos. p̄uati huiusmo
di sanctissimo cōsortio ppter suū
peccatū in quo cōsortio est maxi
mum gaudiū: sed accumentale si
cut nō. Diego. in autē p̄allega
ta cū dicitur Q̄ta sine gaudia cu⁹
beatissimis spiritus glorie p̄dito
ris assistere. ¶ Quarta pena erit
p̄uari celi empirei māsiōe. Abi
sciendus q̄ sicut recitat Rich. de
me. vii. li. ii. di. ii. q. i. tertij p̄inci
palis vltra aq̄s q̄ sunt supra firma
mentū est vnū corporale celus q̄
vocatur celū empireū quod non
ab ardore sed a splendore dictum
est. quod sūm cōlo: ⁊ opinione in
telligitur p̄ illud celum q̄ sacra
scriptura dicit deū creasse cāter
ra q̄ firmamentū secūda die fa
ctum est ⁊ ipsam celū empireum
est locus beatorum. ⁊ ip̄s celus
dñs noluit reuolui ad significā

Hum pacē ⁊ qui
qui in illo celo
⁊ hoc celum
relectuale. q̄
plenus sensu:
relectus noli
pture. Et. q̄
celū nō est sic
luminosus p̄
minositas lat
ideo est vel q̄
bilis oculis nō
lumē corporis
aque que sunt
non sunt illi
vel q̄ ppter ei
distantiā mul
tis nō p̄ten di
strus nisi forte
su nō nō vale
videt dicendū
sublimitate nō
gata vt. sicut
mouere possit
r a sua que est
re p̄ceptū celi
re possit mou
est ibi lucis co
corporis igni
ra aut beatorū
namque mar
celum stellatū
ebat. Hoc est
polesterium
simum in quo
dent oī. ⁊ ho
dānati ⁊ p̄te
quāto infer
ta. Et p̄ce pen

Hum pacē et quietē mētis illorum
qui in illo celo residerēt et residerēt
et hoc celum dicit Strabo esse in-
tellectuale. quod illud celū nō perci-
pimus sensu: sed per fidē qua in-
tellectus noster assentit sacre scri-
pturę. Et. q. sequēti dicit quod illud
celū nō est stellatū: sed vniiformit
luminosus p totū. quāuis sua lu-
minositas lateat sensus nros quod
ideo est vel quod ex improporciona-
bilis oculis nō glorificatis sicut
lumē corporis glorificati. vñ quia
eque que sunt sup firmamentuz
non sunt illi luminis traductiue
vel quod ppter eius a nobis longam
distantiā multiplicatio sui lumi-
nis nō pten dit vsq ad visus no-
struz nisi forte ita debilitet ut a vi-
su nro nō valeat apprehēdi. Aliis
videt dicendū quod ppter illius celi
subtilitatē nō est ibi lux ita cōgre-
gata ut visum nrm in p sēnti statu
mouere possit sicut ignis in spe-
ra sua que est nobis valde ppinā
respectu celi empiri. nō lucet ita
ut possit moueri visus nrs eo quod nō
est ibi lucis cōgregatio et propter
corporis ignis subtilitatē. Corpo-
ra aut beatorū erūt illi celo pro or-
namento maximo. et ideo de illo
celo m stellatū esse noluit. Hec Ri-
char. hoc est igitur pñ pallacuz
pulcherrimū amplissimū et claris-
simū in quo angeli et sancti vi-
dent deū. et hoc pallacio carebit
dinari et ponent in vilissimo ster-
quilino inferni ppter sua demeri-
ta. Et hec pars debet illis qui pie

abusi sunt castris et palacis mul-
ta peccata mortalia in eis comi-
tēdo. vel dñs alij de qbus et in
qbus cor suū nimis apposuerūt:
deus nouit quod hoies huius mundi
curāt de edificijs et palibus ea cō-
struendo cū maximis peccatis ac
si eēnt imortales nō cogitātes de
palacio paradisi. Hoc est palaciū
quod sanctus Thomas apostolus dōdo
soro regi yndie voluit fabricari si
ue elemosinis acgrere. Cū enī
venisset in yndiā sicut legit in vi-
ta sua designato ab aplo mirabili
palacio et copioso thesauro acce-
pto rex in aliā puinciā pñficis. et
apls vniuersum thesaurū paup-
ribus elargit. Per totū autē dien-
nium quo abfuit rex: apls predica-
tioni institit et innumerabilē pplm
ad fidē cōuertit. Rediēs autē rex
et que fecerat Thomas discens.
ipsum in ymo durasti carceris do-
nec eius igni daret. Interea Had-
frater regis moisi qui q̄ta die re-
surgens dixit fratri suo. Hic hō
quē excoare et incedere dispone-
bas amicus dei est et oēs angeli ei
samulant qui. me in paradisu du-
centes quoddā mihi. oniderūt pa-
laciū et auro et argento et lapidi-
bus pñctis mirabilē fabricatū.
Et cū eius pulchritudine admi-
rarer viderūt mihi. Hoc est pala-
ciū quod fratri tuo thomas cōstru-
erat. Tūc diceret quod ianitor eius
esset dixerūt mihi. Frater tuus se-
cit se illo indignū si vis in illo ma-
nere rogabim deū ut te resuscite

Secunda pena spūalis

re digne ut illud a fratre tuo posset emere reddēs ei pecuniā quas se estimat p̄didiſſe. Et hec dicens cucurrit ad carcerem apli fratris suo postulas indulgeri abiectisq; vinculis rogare cepit ut vestē preciosā acciperet. Cui apls. Ignoras q; nihī carnale nihī terrenū gestiūt qui cupiūt habere in celestibus p̄tatem ut supple p̄ncipalī gloriēt in illis. Egrediētī autē aplō de carcere rex occurrit aduolucrus pedit⁹ eius veniāq; postulat. 2. tunc apls ait. Multū uobis preſtitit de⁹ ut secreta sua uobis ostenderet. Credite in christum et baptizemini ut eterni regni particeps sitis. Dixit ei frater regis. Audi pallaciū quod fratri meo fecisti et illud comparare volui. Cui apls. Hoc in p̄tate fratris tui est. Cui rex. Illud erit meū. et apostolus subiicit tibi alterū qd si forte nequiverit mihi et tibi hoc vnum comune erit. Respondens apostolus dixit. Innumerabiles sunt in celo palacia ab initio seculi preparata que fidei p̄cio et elemosynis cōparantur. Eluſite autē uestre ad illa vos antecedere p̄tē seq vero oīno nō possunt. Hec tibi. Hec sūt palacia de qbus in euāgelio. In domo patris multe māſiōes sūt. Dic autē accipitur palaciū siue domus p̄io p̄mio eterno. Sic igitur dānati carebunt dei uisione et q; obliuī sunt deum et conuersi sunt ad hec inferiora. Ergo recte dicitur. Conuertantur. in. in. s. o. g.

Secunda pena spūalis

lis ipsi anime erit vermis cōſcientie de quo Ysa. vii. Vermis corū nō mouet de quo verme Dona. in fi. quartū mouet tres qōnes. 1. P̄na. 2. Trā dānati habeant vermē corporālē. 3. Rīdet dī. 2d Augu. ix. de ciui. dei ponit circa hoc duas opiniones. Quidā enī volūt intelligere vermē illum esse materialē p̄pter verba sacre scripture. Alii dō rationem sequētes volunt uicere q; vermis ille sit spūalis. et hōiū opinionem dicit sibi magis placere. Et qōne sequenti qua qrit vtrū vermis sit in dānatis rīdendo dicit q; ipsa trāslatio vermis ad dolorem spiritūalē manifestat in quibus et quō sit uermis si attendat ratio transferēdi. In verme enī materialī cōſiderat origo et mortificatio. Vermis enī post ex putrefactione et mordet illud in quo oritur. Sic in spūali dolore nō q libet dolor est uermis: sed qui nascitur ex putrefactione peccati et tūc peccatū rīcit putridū quādo aīa ipso regeſcit rursus opōtē q; in dolore sit morsio. hec autē est ex cōcursu duorū mouētium sibi in uicem obuiātium et resistēdum. et ista duo mouētia sunt in hōie. uoluntas naturalis et deliberatiua q; rum utraq; mouet. Ista p̄currūt per p̄ſciam p̄dictantē aliqđ factus esse indebitū et tunc obuiāt quādo naturalis deſeſat indebitus et

deliberatiue nō
nōt quādo vtrū
sic q; illa effice
immutabiliter
igitur patet in
quādo. nā de
est per peccatū
mis: sicut in
credūt peccat
elente aīa ob
vipore in hīs
voluntatē et n
aīa vel berati
tes. Deſeſcit
uermis. ut pū
santa delectat
q; absorbet m
talis ut nō se
uermis deſeſ
putrefactōis
in cecis. aut o
tibus uero aut
qui peccāt libi
det q; in dān
q; ibi erit pecc
q; peccatū fin
eorum. Ibi e
peccatorū ap
Ibi erit obui
tis deliberati
deſeſa remu
erit resistēda q
erit obuiāt q
et hoc p̄p̄ius s
ſonificata et
biliter rodēs et
vor. vi. i. i. r. i.
Mōdā modā
ueller⁹ habet li

erit vermis conscientie 26

deliberative placet, tunc autem resistit quando vitæ in suo actu viget sic quod illa efficaciter detestatur et ista immutabiliter adheret. Sed hoc igitur patet in quibus est vermis et quando nam deficiente concursu qui est per peccatum scientiam non est vermis: sicut in hereticis, et in his qui credunt peccando bene fecisse. Deficiente etiam oblatione non est vermis. utpote in his qui volunt de culpa per voluntatem et non tamen naturalem sed etiam deliberativam, ut sunt penitentes. Deficiente etiam resistentia non est vermis, ut puta quando voluntas tanta delectatione fertur in peccatum quod absorbet motum voluntatis naturalis ut non sentiat et sic per quam res vermis deficiat, aut propter defectum putrefactionis iustis, aut percursum in cecis, aut oblationis, in penitentibus vero aut resistentie, ut in his qui peccant libidine. Et ex his patet quod in damnatis vigeat vermis quod ibi erit peccati putrefactio ex hoc quod peccatum finaliter remansit in anima eorum. Ibi erit concursus propter peccatum apertissimam visionem. Ibi erit oblatio propter voluntatis deliberative obstinationem et sine deresis remurmurationem. Ibi erit resistentia quod delectatio peccati erit ablata per penam acerbitatem, et ex hoc ipsius sinderesis actio erit fortificata et ex hoc vermis mirabiliter rodens et puniens. Item idem docet de xxxi. li. q. iiii. in finali. articulo. Quædam modum ab ipsa creatio in tellectu habet lumen quod est sibi na-

turale indicatorium dirigens ipsum intellectum in cognoscendis, sic affectus habet naturale quoddam pondus dirigens ipsum in appetendis. Appetenda autem sunt in duplici genere, quedam enim sunt in genere honesti quedam in genere modum: sicut et cognoscibilia sunt in duplici genere, quedam in genere spectabilia, et quedam ex parte moralium. Et quedam modum scientia non notat illud indicatorium nisi in quantum dirigit ad opera moralia: sic sinderesis non nominat illud pondus voluntatis sicut voluntatem cum ipso pondere nisi in quantum his illas inclinare ad bonum honestum. Et sicut nomen scientie potest accipi pro potentia cum tali habitu vel pro habitu talis potentie sic etiam sinderesis, visitato tamen modo loquendi sinderesis magis notat potentiam habituale quam nolet habitum. Et quod ista potentia nunquam separat ab illo habitu. Vinc est quod habet et potentia uno nomine comprehendunt et potentia illa ut sic habitata nomen sui habitus fortis, et ita dicit id quod si mulat ad bonum, et ita sinderesis notat potentiam affectivam per quod movet naturaliter et recte. Vinc est quod dicit super alias potentias volare et aliis errantibus non se miscere: sed eas corrigere. Huius autem sunt tres actus ut dicit li. iiii. q. penult. Unus quidem qui est insigare ad bonum, et iste quidem ablatum est a damnatis: quod non amplius est locus benefaciendi. Secundus est qui est retrahere a malo faciendo, et iste extinguitur est in

Secunda pena spūalis

demonib⁹ vel dānatis ppter ipso-
bam maliciā voluntatis eorum.
¶ **Tertius** qui ē remurmuratio cō-
tra malū factū. & iste manet in eis
iusto dei iudicio tñ fm actū istuz
in dānatis nō remurmurat ma-
lo culpe q̄ in honestū. Sz q̄ ex b̄
punit⁹. vnde iste aliquo mō est ex-
tinctus. Et q̄ demones nōdum
sentit acerbitate penarū intense
ut dānati: ideo nō hñt ita remor-
sum. Hanc pōt dici q̄ sinderesis
remurmurat malo facto q̄ inde-
bitum. Ipsa enī cōfert culpā ad
penā & ppter ea respicit honestū
& nō cōmodū. Et iterū ipsa volū-
tas deliberatiua recessat malum
culpe ppter penā. Nollet enī ip-
sus peccasse vel fecisse. Vnde h̄z
tor mala necesse pati vel saltē mal-
let nunq̄ habuisse electionē q̄ cē
in tanta miseria & dolore. Vñ ad
istū actū sinderesis est dei infirm
flagellādū iniquos. Hec Bona.
Erit igit remurmuratio in dam-
natis ex quatuor.

C Primo ex peccatis cōmissis.

C Secūdo ex bonis omisiss.

C Tertio ex bonorum sorte vi-
li exercitio.

C Quarto ex bonorū gratie fru-
strato subdō.

C Primo igit erit remorsus con-
scientie. i. qui oriet ex offensione p̄scle-
tie ex peccatis cōmissis. i. pp pec-
cata supbie. auaricie. luxurie &c. q̄
cōmiserūt corde ore ac ope. Sz q̄
cōmiserūt p̄sa peccata cogitando
loquēdo & operādo. f. i. autē iu-

sto dei iudicio ingr Bona. q. vii.
q̄ mali simul oia peccata memo-
rentur vt de oibus p̄tine torque-
ant. Sz paup̄ p̄ccōi cogita si po-
tes quātus dolor iste erit. Eē nā
q̄ magn⁹ dolor si ex putrefactio-
ne tue carnīs ve mes oriret⁹ et
p̄tine morlu crudelissimo te mō-
derent. Certe maior erit dolor ex
peccatis cōmissis q̄ dānatus cō-
siderabit p̄petuo & sine cessatiōe.
De quo dolor vt Sap. v. ut p̄ius
dictū est. Vidētes zc. Interit. de-
glia ad penā se p̄ductos turbabū-
tur timore horribili & mirabūtur
in subitatione insepate salutis ge-
mentes p̄ angustia spūs dicen-
tes intra se p̄nias agentes. Vñ sūnt
quos aliqui habuim⁹ in derisus & i
similitudinē ip̄operij nos. isēns
ti vitā illoz estimabam⁹ insantiā &
sinez illoz sine honore. quō ergo
cōputa. i. sunt licet filios dei & iter
sanctos fors illoz ē. Ergo errauim⁹
mus a via veritatis & lullitue lu-
men nō luxit nobis & sol intelligen-
tie nō est ortus nobis. Hec dicent
dānati i ole iudicij penitentes de
peccatis cōmissis & vidētes illos
saluari quos hic p̄p̄ferūt. sz vere
h̄pnis erit nimis tarda nec eis p̄-
derit. q̄ erūt extra statū merendi.
Hec pena debet eis q̄ hic peccata
sua nō voluerūt: nec de eis p̄titi
sunt nec p̄fessi. & est simile de hac
pena omis sicut i. q̄s exisēs i car-
cere p̄sideraret mala q̄ fecit & vo-
let se fecisse ppter penāz carceris
quā patit. Sic dammati ppter pe-

mas horribiles
mitissime do-
trina sunt. ne
re ab illa p̄dici-
Bona. q. per
ibi tenēre si
vleat q̄ sicut
corpotalis m
& delectare. f.
mur quātū au-
q̄ nō oio ex
erit etiā man-
facit in eum
libat vlcet q̄
est ad mēticū
nēz. ali quoz
aliquoz ad p̄-
tias nō hñt r
alioz: q̄ nō
vt cōmutant
p̄fuz aut ut
bie tā in eis
ad p̄mū. f. de
hēdēt memo-
lerunt & vcl
diti. Si loq̄-
cundū actū
extra lucem
Erit enī ex
ch bñ agēdū
Dic oleo q̄
q̄ nihil cogn-
ent. Erit ē
gnitudine pe-
cogitare aliā
q̄ vlcet q̄ su-
vcl. b̄ intelli-
nem & delect-
amōe boni

mas horribiles quas patient rebe
mentissime volebunt ⁊ se peccasse
erubescunt. nec poterūt se auerte
re ab illa p̄sideratiōe. ¶ Sed q̄rit
Bona. q. penit. vi. xlii. Quid erūt
ibi tenebre sp̄iales? Et r̄spondendo
dicit q̄ sicut est triplex actus lucis
corporalis manifestare ⁊ dirigere
⁊ delectare. sic luce sp̄iali si loq̄
mur quātū ad p̄mū actū. sic dico
q̄ nō oīno extra lucē erūt. q̄ aliq̄
erūt etiā manifesta s̄ illa solū que
faciūt in cumuli p̄ne. Et p̄ter
ibi dē dicit q̄ recordatio aliquoz
est ad mētiā ⁊ dolor ⁊ cōsultio
nēz. aliquoz ad rōnis directiōes.
aliquoz ad p̄solatiōē. scōz ⁊ ter
tias nō h̄nt damnati nec respectu
alioz. q̄ nō eis ē memoria dei ul
⁊ cōmutant siue recōuertant ad
sp̄us. aut ut delectent ī ipso vige
bit tñ in eis act⁹ memorie quātū
ad p̄mū. s. desolatiōē. q̄ semper
hēbāt memoriā peccatoz q̄ cōmi
serunt ⁊ dei quē offenderūt ut pul
dicit. Si loquamur quātū ad se
cundā actū sic dico q̄ oīno erunt
extra lucem q̄ nō poterūt dirigē.
Et r̄spondē enī extra oēm viā ⁊ ipsi ⁊ lo
cū bñ agēdi. Si quātū ad tertiū.
Sic dico q̄ erūt extra lucē oīno
q̄ nihil cognoscēt actu ī quo dele
ctant. Erūt enī oīno absorpti a ma
gnitudine penay ita nō liceat eis
cogitare aliq̄ delectabilia. Et ita
q̄n dicit q̄ sunt oīno exccati ⁊ eē
deū. Si intelligit q̄ntū ad directio
nem ⁊ delectatiōē. Nec habebūt
amōrē boni honesti sed cōmodi.

Sic nec cogitabūt de bono hone
sto sed tñ cōmodo. vñ cognitiō
nulla erit in eis in actū que ad
ipsorū nō faciat cruciatū vel p̄ se
vel per accūs. Sic igit ex peccat
is cōmissis erit magn⁹ dolor p̄ti
nue corrodēs. ¶ Secūdo erit ver
mis ⁊ dolor vehemens ex venis
omissis ⁊ maxie necessariis ad sa
lutē ut in ip̄sianis negligētia ī no
ticia ⁊ obfusiōe mādatoz ⁊ alijs
negligētia ī noticia ⁊ obseruātia
p̄missoz. s. votoz ⁊ alioz que de
buerūt fieri. ¶ Dānati q̄ta bona
saceretis si posset redire s̄ vere q̄
diu fuistis in hoc mūdo nolulistis
accescere vitai nec adherere bo
nitati. ideo nō est mirū si estis dā
nati. ¶ Exemplū hui⁹ legimus.
Duo fratres fuerūt quoz vn⁹ sa
tuus erat ⁊ alter sapiēs qui ibant
p̄ viā. Et autē venissent ad biniū
vbi erāt due vię vna delectabilis
⁊ alia aspera. fati⁹ respiciēs viam
delectabilē dixit sapiēs. Eamus
per istā viā. Sapiēs dixit ei. Fra
ter ⁊ si in ista viā p̄ quā vis ire sic
delectabilis tñ ī fine ducit ad ma
lū hospiciū. vñ cōsulo q̄ eamus
per viā istā. q̄ s̄ sic aspera: tñ ī fi
ne ducet ad meli⁹ hospiciū. R̄s
pondit fati⁹. Volo magis credē ocu
lis meis q̄ tibi de hīs que nō vi
des. Et posuit se in illa viā. qd vi
dens sapiēs ⁊ nolēs eū doli quē
re secutus est eū. Pergētes autē
inciderūt ī latrones q̄ eos diuidē
tes posuerūt in diuersis carcerib⁹.
¶ Et h̄c est aut ut regē terre illi⁹ faceret

Secunda pena spūalis

oēs in carceratos educti coram se
die quadā ad iudiciū eos. Ve-
niētes autē isti inter alios cū se ibi
viderēt dixit sapiēs regi. Dñe cō-
queros de isto fratre meo: cū enim
essēm in via et ipse sit fatu⁹ et ego
reputat⁹ sim sapiēs nolebat mihi
credere ut irem⁹ per quadā viam
bonā quā cū docebam s; fecit me
ire per malam in quā incidim⁹ in
latrones vñ reus est mortis mee.
Fatu⁹ vero dixit regi. Dñe imo
ego cōqueros de eo: q; cū sit sapi-
ens nō debuit me tā facile seq per
viā quā sciebat esse malā quod si
nō fecisset ego rediissem retro et se-
cutus cū fuisset et euasisset pericu-
lum: vñ tē est mortis mee. Hīs
auditis rex reddidit snias dicens. Tu
fatu⁹ noluisti sapiēti credere: et tu
sapiēs secut⁹ es fatuū ideo vtrq;
suspēdeminī. Sic erit in die iudi-
cii vel in cōsumatiōe seculi cū eri-
bunt anime de inferno vel alijs lo-
cis ad recipiēdā corpora et iudicā-
dū corā deo. Quia enim corp⁹ sa-
tuū sequi noluit consiliū spūs. et
spūs sapiēs secut⁹ est corpus fa-
tuū: vñ q; pēnabitur. pp hoc
dicit Apoca. i. Etus snia gladi⁹
et vtrāq; parte acut⁹: q. s. perdet
corpus et animā. Et q; hoc valde
timendū est. dicit Mat. x. Illus
timeat qui pōt corpus et aias per-
dere in gehēnā ignis. Erit igit in
dānatis dolor maximus: q; sue-
rūt remissi et negligētes circa opa
sue salutis. Joh. viij. Multa credu-
lus est vbo dei ira dei manet sup

ei. Quātūz sint solliciti hoies de
vita corporali satis patet q; negli-
gentes de sua salute etiaz patet.
Imo vident q; ea que predicam⁹ nō
sunt vera. Charissime nō credis
tu deo qui nō potest mīrari. Non
ne credis euāgelio esse verbū dei
in quo sit mēto in pluribus locis
de inferno et penis ei⁹. Tu bñ cre-
dis de gaudijs paradisi. Quare.
Quia tu vis salutē tuā. sed remis-
se q; nō vis aliquale penā et diligē-
tiaz facere vt acquiras illā. Q; q;
tus dolor erit in dānatis cū scient
tāas penas incurrisse ex negligē-
tia bñ agendī: et hoc erit eis maxi-
ma pena continue remordens.
¶ Tercia pena siue remorsus cō-
scientie erit ex bonorū fortune vili
exercitio siue abusu. Deus quō
vrunt imo abutunt hoies bonis
terrenis que data sunt ad salutē p-
curadā et ut mediū et occasio salu-
tis quasi cūctis est notū. alijs re-
tinentib⁹ multa sup sua nec pau-
peribus tpe necessitatis ministrā-
tibus. alijs in edificijs vestibus:
ludis: et alijs peccatis exponenti-
bus. Q; q; grauit̄ volebāt de oī-
bus hīs peccatis. S; vere hoies
hui⁹ tps adeo sunt insensati q; so-
luz de hīs rebus tpalib⁹ curant q;
si imortales essent. Et ego dico ti-
bi q; tu mortalis: experientia te vo-
cet. Cur igit nō cogitas pp quid
tibi data sunt hec terrena. ¶ Exē-
plum recitat beatus Gregorius de
quodā qui dedit calciāmēta de q;
bus opari solebat: de quo qdaz p

redationē vidē-
careur in celo.
soli die sabbati
qui Greg. eius
modū diligēte
ipse et hīs que
bonabat quicq;
supesse potuit
clesiam pgnā-
bat. Quarta
mines vices a
us nouit. Quā
sepul⁹ est in iher
peret guttas a
recepit bonā
similiter mala
tur tu vero er
debet hīs q; no
lecto et honest
lium a deo sibi
si possent diuit
erāt in inferno p
diuitias quom
lent illis appo
diuitie si afflu
diligētissime de
res diuites pēn
t. Agite in ge
rare. vñ lātes i
aduēitē rob
fate sunt et ves
tis comēta sun
vñ eruginauit
testimoniū rob
bile carnes vñ
saurisatis rob
Et mādurabit
etiā aias. i. nō c
luz in carne: sed

erit vermis conscientie

28

revelationē vidit qd ei dom^{us} edifi-
caretur in celo. s; ei^{us} pstructiones
solū die sabbati opari videbātur.
qui Greg. eiusdā viri vitam post
modū diligēter ingrens iuenit q
ipse ex hīs que singulis dieb^{us} la-
borabat quicqd ex victu z vestitu
supesse potuisset die sabbati ad ec-
clesiam pgens pauperib^{us} eroga-
bat. **A**uaricia avaricia quot ho-
mines duces ad infernū solus de-
us nouit. An diues ille Lu. xvi.
sepul^{us} est in inferno: cui dicitū ē cū
petret guttas aq^{ue}. Recordare qd
recepisti bonā vitam: lazar^{us} vo-
similiter mala. nūc autē hic p sola-
tur tu uero cruciaris. Hec pena
debet hīs q nolūt aduerti ei vīu
licito z honesto z villi bonoz tpa-
lium a deo sibi cōcessorū. **D**e
si possent diuites hui^{us} mūdi dum
erūt in inferno post reuerti ad suas
diuitias quomō modicū cor vel-
lent illis apponere. iuxta illō ps.
Diuitie si affluant. n. cor. ap. imo
diligētissime distribuere. **D**iui-
tes diuites pēstate dā iacobi. Ja.
i. Aligite inq^{ue} iacobus diuites plo-
rare. vlulātes in miseris vīs que
adueniūt vobis. Diuitie vfe putre-
facte sunt z vestimēta vīa a tine-
is comesta sunt. aurī z argentuz
vīu eruginauit: z erugo coruz in
testimoniū vobis erit. z māduca-
bit carnes vīas sicut ignis. The-
saurizatis vobis irā. i. dānatōes.
Et māducabit nō solū carnes s;
etiā aīas. i. nō cōdemnabimini so-
lus in carne: sed etiā in aīa ppter

vestitū avariciā. Et sequit^{ur}. Ec-
ce merces operariorū qui mēse
rūt regiones vīas que fraudata ē
a vobis clamat z clamor eoz lau-
res dñi sabaoth introluit. **E**pula-
ti estis super terram z in luxuriis
enutriuistis corda vīa. **Q**uarta
pena vīis erit remorsus siue do-
lor ex bonorum gratie substractio
subsidio Dona gēe sunt duplicit^{er}.
qz quedā gratie gratis dāt^{ur} ut est
scia. bonū ingenū. sanitas. eloqū-
tia z multa talia. Alia sunt bona
gēe gratis facit^{ur} que dāt^{ur} in sa-
cramētis. Dolebūt igit^{ur} dānati qz
nō vīi sunt ad salutē hīs gratiis:
Ro. vi. Gēa dei vita eterna. Et f
ps. Gratia z gloriam dabit dñs.
Et maritime qui in sacro baptis-
mū gēam euz alijs virtutib^{us}. z marie
fide z spe suscepit. **Q**uātum
dolebūt qui adeo fuerūt dispositi
ad salutē vt si illā custodissent i ce-
lesti gloria euz alijs beatis posset
fuisse z ad celos ascēdissent. nā
gratia facit hominē iustū. ad Ty-
tuz. iij. Iustificati gratia ipsi^{us} be-
redes sumus eterne vite. s; spēs
facit fructificare in diuersis vir-
tutib^{us}. Eccl. iij. Gratia sicut pa-
radisus i bñdictionib^{us}. Pertris
precipue iuenit h gratia. Pāmū
est humilitas. Eccl. iij. Humilia-
te in oībus z coram deo inuenies
gratiā. Et Jac. iij. Deus supbis
re. hu. autē dat gratiā. Scōm est
māuetudo. puer. vi. Manuētis
dabit gratiā. An moys qui erat
mīssim^{us} hoīm. dicit. Et. ppij.

Secunda pena spūalis

Inuenisti gratias corā me ⁊ teip-
sum noui ⁊c. noſe. Certū eſt libe-
ter referre deo gratiarū actiones
pro iam datis. Zach. xii. Ereq-
bit gratiā gratie. Jo. i. de plenitu-
dine eius oēs accepim⁹ gratias p
gratia. Sunt ⁊ alia q̄ ad gratiam
impetrandā nō modicū ſunt vi-
lia quorū vnus eſt ut homo ſit pa-
ciſſicus. Unde hec duo ſepe cōbi-
narūt apli gratia ⁊ par. Ro. v. pa-
cem habem⁹ ad deum in liſa gra-
tia. Scōz eſt ut homo ſit bon⁹. Pro-
uerb. xii. Qui bonus eſt hauriet
gratiā a dño. Bonus anteq̄ eſt ut
dicit Ariſto. qui bene delectabili-
bus ⁊ triſticijs vitior qui ſcilz nō
effundit ſe nimis ad delectabilia
mūdi nec in triſtib⁹ nimis animo
ruit. Eccli. Juſtus inueniet gra-
tiam corā oculis dñi. Certū eſt
vt homo ſit verax. Prouerb. xii.
Veritas te nō reſerat ⁊ inuenies
gratiā. Augmentat⁹ autē gratia
dei in hoīe per multa ⁊ ſpālit⁹ p
pudentiā ⁊ diſcretionē. Prouer.
xiii. Poſſide ſapiam: acquire pu-
dentiā ⁊ erabit⁹ te. dabit capi-
ti tuo augmenta gratie. Ecōtra-
rio videt⁹. Prouer. x. gratie ſatuo-
rum effundent. Et ibidē. ꝑꝑꝑꝑꝑꝑ
nō erit amic⁹ ⁊ nō erit gratia bo-
nis illius. Ephe. i. Gratia ſuper-
abundauit in nobis in omni ſa-
pientia ⁊ prudentia. ſecūdo augeſ-
cit per obedientiā ⁊ obſeruantia mā-
datoꝝ. Prouerb. xii. Cuſtodi le-
gem atq; cōſilium meū ⁊ erit vi-
ta anime tue ⁊ gratia ſauclb⁹ tuis

gloſa. Cum legē dei cuſtodimus
ſauclbus aīe gratia multiplicat⁹.
Perditur autē gratia per quodli-
bet peccatū mortale qđ ē. ait Amb.
diuine legis trāgreſſio ⁊ celeſtiū
inobedientia mōdatoꝝ. qđ pauci
vero de hac gratia habēda curent
deus nouit. Cum enī hoīes habe-
ant intellectu ⁊ voluntatē ⁊ plura
alia media per que poſſent dei mi-
ſericordiā obtinere ſup hīs tamē
aliquē labores apponere nolūt. Q
deus quot ſunt hoīm iuſticia in
gentia in multis rebus mūdi. Alii
qui enī ſunt ſubtiles in ediſi-
cijs. Aliqui in picturis. Aliqui
in pānoꝝ ſacuris: vt in tapetis.
Aliqui in ſculpturis. Aliqui in
ſcripturis. Aliq in mercaturis.
⁊ breuiter non eſt ita parua ars ī
hoc mūdo in qua nō ſunt plures
ſubtilitates. nō eſt ita ſimplex ve-
tula q̄ non habeat ⁊ ſciat aliqua
ſpecialia ad vitā corporales manu
tenendas. Qđ autē ſciant narratio-
nes ⁊ ſriuolas ⁊ cōputationes no-
tū eſt: etia; aliquādo multa ma-
leſicia ⁊ ſortilegia. ⁊ breuiter ſom-
ni arte ſiue bona ſiue mala. homi-
nes mundi ſunt experti valde plu-
res ſicut videmus. ē vnus puer
vel vna puella multas ſtatim ſci-
et cantilenas: choreare: ludere: ⁊
alia multa facere q̄ pius ſunt ad
dñationem qđ ad ſalutē. ſz pau-
ciſſimi ſciunt vitā paradisi: aut
qđo gratia dei acquirunt: ⁊ ſic co-
na nature ⁊ gratie in ipſis nō ha-
bent vſum principalē ad quē ſa-

ta ſunt ⁊ data
v. totus mun-
poſſus. i. mal-
cupiſſet ⁊ pe-
⁊ recordātes
⁊ ala perpetu-
me. Conuer-

cu-
qu-
minetia vt ē
conſolatio con-
aut ē aliquid
erit pena in dā
Peccator vid-
bus ſuis ſrem-
pena ire erit
diſplicitia.
C Pilo iſraēl
C Seco para-
C Tertio d
C Quarto cor-
dam amicos.
C Vltimo igi-
pra diuinā p-
deū eſſe inui-
ideo cōtra eſ-
magno turbe
eluriter iſraēl
ſuo ⁊ deo ſuo
ta reſanta: qđ
tia maledice-
tra iudicē inſi-
pena erit in illi
contra peccatū ſu-
cōſuetudines
eas dimittere
peccatū. in p-

erit verimis conscientie 29

ita sunt et data. Et vt dicitur. Job. v. totus mundus in maligno est positus. i. malor pars in igne concupiscetie et peti quod intelligentes et recordantes damnati in corpore et aia perpetuo volebat grauissimae. Conuertantur in infernum etc.

Eritia pena erit rancor iracundie. Scitis enim quanta sit pena ira in homine: ita vt et in nullo quicquam possit consolari comedere. aut bibere. aut et aliquid boni facere. Hec autem erit pena in damnatis dicente. ps. Peccator videbitur irascetur et irascetur venti bus suis fremet et ta. etc. Hec autem pena ire erit contra quattuor eis displicentia.

Primo irascetur contra diuinam potentiam.

Secundo contra propriam miseriam.

Tertio contra diabolos inimicos.

Quarto contra homines quod dam amicos.

Primo igitur damnati irascuntur contra diuinam potentiam. Credent enim deum esse iniustum: immisericordem: et ideo contra eum irascuntur et furore magno turbabunt. Ysa. viii. Eius esuriet irascetur et maledicet regi suo et deo suo. Quis furor: quanta resantia: Quis rancor in damnatis maledicere factori suo et contra iudicem iustissimum irasci. Hec pena erit in illis qui nolunt irasci contra peccata sua et suas pessimas consuetudines quas displicerent eis eas dimitterent et non sic continue peccarent. in ps. Irascimini et po-

lite peccare. Unde duplex nunc est ira scilicet per zelum et per vindictam. Prima est bona quod est contra peccatum. secunda est nobis mala. quia prohibita mihi vindicta et ego retribua dicit dominus Deuteronomio. xxiij. Damnati vero ita erunt furore et ira pleni vt deum vellet non esse si possent hoc facere. et sic quanto minus poterunt iram suam exercere magis dolebunt. Vidistis ne aliquando aliquos iratos qui quando iuxta iram suam non poterant agere quasi in furore versus dentibus suis lignum vel baculum mordebant. Sic erit in damnatis. Sed vere contra deum videbitur iratus contra eos quod erit valde penale eis. Apoc. vi. Reges terre et principes et tribuni et diuites et fortes et omnes serui et liber abscederunt se in speluncis et petris montibus et dicunt montibus et petris. Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni. quia venit dies magnus ire ipsorum. Et quod poterit stare. Cuius magnitudo huius ire perpendetur in sequestratione ab eius presentia. Exemplum de absalono. ii. Reg. xxiij. Qui propter iram quam habuit pater eius dauid contra eum multis annis non vidit faciem regis. sic et isti nunquam videbunt faciem dei Math. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Secundo perpenditur in profectione eorum in locum ire. Habet enim dominus sicut

Tertia pena spūalis

principes magni carceres multos quoque vnus est pīllis quibus est summe iratus et iste est infernus in quem proficiens post dies iudicii Apo. xliij. Misit angelus saleē suam in terrā et vindemiauit vineā terre et misit lacum ire dei magni. Tercio ppenditur in vehementia penarū. Videtur enim agere sicut furiosus. Quis enim nō reputaret patrē furiosus qui pijceret filios suos in ignem sic tūc fiet apud dānatos. ps. In ignē prohibes eos. Quarto in non hūdo misericordiaz sup eos Si enī turbatus ad horā vel ad annū desineret eos in ignem hēset tollerabile. Sed sic erit iratus q nō flectetur misericordia vt aliqñ extrahat eos de igne sed perpetuo ardebūt corā eo. Isa. lrv. Cognosce manus dñi seruis suis et indignabīs inimicis suis. q ecce dñs in igne veniet qñ turbo quadrigē eius reddere indignatione furore suū et increpationem suam in flāma ignis. Quinto ppenditur in traditione eorū in manibus peiorū inimicorū quos habebūt. i. demonū Mat. xviij. Iratus dñs eius ira. ēā tortoribus. i. demonibus. qui dicūtur tortores antonomatice. Sexto ppenditur in gaudio electorū q nō soluz sustinē bunt eos sic torqueri sed videbunt ridere et inuidere. Prou. i. Ego quoq; in teritu vestro ridebo et sublanabo cū vobis quod timebatis euene

rit. Septimo ppendit in obduratione ad gemitus et clamores eorum. Ipsi. n. pte dolore cordis clamabūt. s. nō mouebis sicut quōdā motus fuit super filios israhel in egypto clamantes Ero. iij. Vidi afflictionē populi mei in egypto et clamorē eius audiui propter duriciā corū qui presunt operibus et scēis descēdi vt libertatē eū de manib⁹ egyptiorū. Octauo ppenditur in repulsione precū. Cū enim iratus dñs pplo israhel pro vitulo cōstitit velle eum de lere tñ ad pces moysi placatus ē ab ira Ero. xxij. Placatusq; est dñs ad pces scz moysi ne faceret malū qd locut⁹ fuerat aduersus populū suū. S; p dānatis nullas audiet pces Prou. vi. Zelus et furoz viri nō parcat in die vindicte. nec agelect cuiusq; precibus nec suscipiet p redēptione dona plurima. Nono ppendit in resurrectione et vnione corporis ad alaz ad maiorē penā vt prius ceterū est Jere. xviij. Induc super eos diē afflictionis et duplicē cōtritionē ptere eos. Exemplū in tyrānis qui ad maiorē penā puniti faciūt suos incarceratos in partibus diuersis et mēbris. Decimo ppendit ira dei in nutrimento penarū. ipse enim sicut faber fiat in ignē ne deficiat ira illas penas perpetuo pseruabit Isa. xxx. Fiat⁹ dñi sicut tonēs sulphuris succedēs eā. i. sicut acē inferni. Vnde cimo ppendit in exaltatione turbe

celles in penit
clat in dis iudici
b est oi. f. eius.
q illi q sunt de
nibus volūtat
deret nisi seiret
p dānatos. Bo
re de vindicta
Jus ihud pa.
vide. rin. ma. si
catolis. p. Duo
ira dei p dānat
te celis ante
pote inferni pe
Mat. xvj. Et
sed pona infern
quāt clausa er
Laueam? char
tima irane in l
scamur. d. ven
ā dicitm? valde
C. Scdo dami
ppias miseria
quos hoies p se
dicit. d. mis
diti. Et qhos n
iplos ponit se
do aut talia fac
dānati p seipso
q peccauerūt
sed seiplos late
sicut multi des
sunt in b mun
do aut gladio
etā est prius er
ma et corpore. v
te manducabu
Apo. xvi. Jā ē
suis moieduc

celestis in penis eoz. in ps. Ut sa-
ciat in eis iudiciū scriptū glia.
B est oi. f. eius. Quis. n. dubitet
q illi q sunt deo pformes in om-
nibus volūtatibus nunq sic gau-
derēt nisi scirent ips valde iratū
ē dānatos. Bonoz. n. est gaudere
de vindicta inimicor dñi sui.
Iux illud ps. Letabit iustus cū
vide. vin. ma. su. la. in sang. pec-
catoris. ¶ Duodecimo ppenditur
ira dei ē dānatos i clausura por-
te celestis ante eos: z in clausura
porte inferni perpetim sup eos:
Matth. xxv. Et clausa est ianua:
sed porta inferni apta: z conse-
quēter clausa erit ne inde creant.
Cauēam⁹ charissimi ab hac ma-
xima ira ne in inferno ē deū ira-
scamur. Deus me⁹ q sunt hec
q vixim⁹ valde mirabilia nimis.
¶ Secūdo damnati irascunt pira-
ppilas miseriā sicut videmus ali-
quos hoies ē se iratos q sibi pps
dicūt. Miser hō tu fecisti b ve-
tibi. Et qsiq man⁹ vltices in se
iplos ponūt se ledēdo: verberan-
do aut talia faciēdo. Sic etenim
dānati ē seiplos valde irascētur
q peccauerūt z sibi. maledicent:
sed seiplos interficere nō possent
sicut multi desperati seiplos inter-
ficiūt in b mundo: aut suspēden-
do: aut gladio occidēdo q vt vi-
ctū est pilus erūt ppetui in ani-
ma z corpore. vñ et ira sua cōtra
se manducabunt linguas suas
Apo. xvi. Id ē seiplos in linguas
suis mordēdunt pte furore z ira.

Et huius ire cā est petōz cōmissio
z bonoz pditio. Cognoscent
enī ut dictū est petā gbus tantas
penā meruerūt z cognoscent se ē
uatos fructu bonoz q fecerūt Ec-
cli. ix. Qui i vno peccauerit mul-
ta bona pder. Et ita super seiplos
irascēnt sic q cum dolore se vide-
būt z b erit eis maria pena. ¶ S-
nunqd iste pene qsiq erūt misio-
res sic q dānati aliqñ min⁹ patiāt
Rādet bona. vi. xvi. li. liij. q. li.
dicēs. Ad mitigatio pene dāna-
toz dupliciter p̄telligi aut quā-
tus ad tarationē z infliccionē pe-
ne z sic absq dubio ē ibi mitiga-
tio. q diuina iustitia nō totū cri-
git p eo q eius pietate interuenit
ante aliquā partē pene infligende
remittit. Alio mō pōt itelligi mi-
tigatio post pene taratiōes z infli-
ctiōes z b mō nulla cadit mitiga-
tio a diuina mīa. q: et tunc clau-
dit eis viscera pietatis. Et si dele-
ctatio fuerit momēanea: q: tamē
offendit ea bonū infinituz meret
penā eternā. vñ ptingit compara-
re delectationē in petō ad penam
duplicem comparationem aut
fm intensionē hui⁹ in genere pe-
ne z illius in genere delectatiōis
z sic multo maior ē pena q dele-
ctatio: nec est ibi pportio: q exel-
sus. Est iteq comparare b ad il-
lud fm rōnes meriti vel demeriti
Et sic dico q meritū delectatio-
nis inordinate excedit penā. quia
dignus esset amplius puniri snia
liter: ergo in punitiōe pportiona

Tertia pena spūalis

litas: qz magne culpe magna in
figitur pena: nō pportio. qz quā-
tum ad intentionē ⁊ durationē
pena excedit culpā: s; quantum
ad meritū culpa pena h̄ ille. ⁊ qz
tum dānatus sibi irascet qz suo
defectu quē potuisset tollere si vo-
luisse cū gr̄a def. dānū tantum in-
currit vt sic p̄uatus gl̄ia eterna
tantā penā vt sit adept⁹ dolorē
eternū. ¶ Sed ēne al: qua mitiga-
tio penę nūc in dānatis pp suffra-
gia ecclesie. Dicit Bona. Ita que
flione eiusdē distig. qz est opinio
cōior ⁊ verior qz suffragia dā-
natis nō p̄sunt: nec ecclia inten-
dit orare p̄ eis. Vñ Aug. de cura
p̄ mortuis agēda dicit. ⁊ dē ec-
clesie suffragia p̄ valde bonis sūt
gratiaz actiones pro valde mal̄
sunt qualescūqz vni⁹ cōsolatio-
nes. ergo non p̄sunt valde mal̄.
sed valde mali sunt q̄ sunt i infer-
no. Tr̄ auctoritas dicit: ⁊ dē i in-
ferno nulla est redēptio ⁊ ecclesia
illud cantat. Rōne ē vt videt: quia
dānati non sunt ex charitate dilli-
gēd: qd p̄s. qz non sunt ordinati
ad vitā. ergo cum charitas faciat
suffragiū acceptabile nullum suf-
fragiū p̄ eis facitum deo est acce-
ptum. ḡ nec v̄s pro eis fieri. Tr̄
suffragia scđ prohibeant qz sunt
in termino nō augēt gloriā. ergo
cuz dānati scilicet sūt i termino
non minuit eis penā. Item non
minuit de culpa. qz tāte calpe de-
betur tāta pena. sed dānatoz cul-
pa non p̄t mīgari. ergo ⁊ dē dānatis

die igit damnatus si suo furore si
 ue ita z alia penis siue diminutione. ¶ Tertio trahunt demoni
 bus qui eos prepa trunt: z i mul
 tis peccis cadere fecerunt: ita qd erit
 eis maximus dolor: illos videre
 sicut multa pena est frato videre
 inimicu suu: z maxime qd ma
 xima bona pdes pcuasser. ¶ Sz
 multi qdunt an deus debuerit
 facere hoilem expugnabilem: que
 rit Bohau. di. xxiij. scilicet. q. i. vbi
 dicit. Ad ad erecti ad deuotione
 in mte fidelium z copeceda ra
 biu in ore blasphematu m: z deu
 in suis opibus inculpanz qua
 druplet pt assignari vt quare de
 us tale fecit homine vt possit ad
 aduersario expugnari. ¶ Prima
 est manifestatio diuine potencie:
 voluit enim deus ostendere hoī qd si
 cut sine eo factus non fuerat: ita
 nec sine ipso pssistere nō poterat.
 Et igit hō nosset qd diuinus pos
 se non solum ēd ois potencie crea
 tiuū. sz et ois potencie cōseruatiuū
 z qd ipsum solum ēd qd non pde
 restaret: nec expugnari. ¶ It placuit si
 bi creaturā rōnalez facere veribz
 tem z expugnabilem: nec ipsam cō
 firmare quozqz expmēto discer
 ret qd ipse solus ē in quo nō cadit
 nō possit. ¶ Scda ē manifestatio
 diuine sapie. ¶ Dauid. s. n. sapiente
 ostēdit ei scire ordinare bona cū
 malz: z elicere ex malz bona qd or
 dinare solū bona cū bonis. z it
 cū nō deceret deū mala facere de
 buisset talē facere creaturā qd possit

Inoperando de
 mittere: vt deu
 de sua sapia m
 de sua famifer
 ne mē q petiti
 cū vigenitū
 rationē serui
 ere mātēstaf
 time mātēstaf
 vniculqz fz op
 pūctū malop.
 p pūctū et fz
 et nū de creat
 pūctū fīz itat
 a pte hoīez: ip
 cū dīc Dio. q
 ere. dīcēd q
 lue fz i ordīe
 q nū pūer in
 etē: fz in stat
 rēur vniuer
 et fīz fīc fac?
 tūdo et fīc fac?
 statū vībilitatē
 fu pūerit et m
 fūpercto q
 supērm pūle.
 elūdē. li. i. i. i. i.
 hoīez In statū
 fē lib dīabolū
 poterat ascēd
 tātē et q ipse
 mōtē et et in
 et fūppia nāz
 rē. et inuidia p
 fēlitate pēdū
 cū mouit mō
 mōuē. pūmū
 fēc oīnū: sup
 fūdūitē: ipū

In operando defecere et malū cō-
mittere: vt deus mala illa ordinā
do suā sapias mālifestaret. / **T**er-
cia rō sumifex manifestatiōe diui-
ne mie q̄ potissime manifestata ē
cū vnigenitū suū tradidit ad libe-
rationē serui. / **Q**uarta rō sumif-
ex manifestatiōe diuine iusticie q̄ poti-
sime mālifestat i b̄ q̄ de⁹ retribuit
vniciqz h̄z opa sua p̄cipue i eter-
nitate maloz. Nec at̄ retributio
et p̄stitio et p̄fata mie libatio nō
est nisi de⁹ creaturā rōnales et p̄ci-
pue hoīez i statu v̄nibilitatis fecit h̄z
et ita potētes ipuāri et expuāri. Et
cū dicit d̄to. q̄ optimi ē optima adu-
cere. Dicit d̄n q̄ nō intelligit abso-
lute s̄ i ordine: et ex b̄ nō sequitur
q̄ nō h̄uerit in optio fieri simpli-
citer: s̄ i statu i quo optie serua-
retur vniuersitatis ordo et pulchri-
tudo et sic facit ē cū p̄duce⁹ fuit in
statu v̄nibilitatis vt ordinato p̄ces-
su pueniret a merito ad p̄miū ab
imperfecto ad p̄fectū. ab inferiori ad
superiū h̄ ille. Et idē d̄i. xxi. q. i.
et iudē. ii. inquit diabolus videns
hoīez in statu i quo poterat cade-
re sub diabolica p̄tate: et in quo
poterat ascendere ad sup̄nā felici-
tate ex q̄ ipse ceciderat ex sup̄bia
mōtē et ex inuidia ad ips̄ tēptatiōē
et sup̄bia nāqz vt ips̄ sibi sublice-
ret. et inuidia vero vt ips̄ a sup̄na
felicitate ipediret. et sup̄bia fuit si-
cut moues p̄miū. inuidia d̄o sicut
mouēs primū. Est. n. q̄ nō pos-
set d̄niū sup̄ hoīez acq̄ret adhuc
auduisset ipsum a paradisi gau-

diis ipedire. Et iō scriptura d̄i-
cit: q̄ dius expugnator diaboli
ad temptandū hoīem et inuidia
motus est. Sap. ii. Inuidia dia-
boli mors intravit in orbē terraz
h̄ bona. Et adhuc nūc ip̄a in-
uidia nos tēptat tāqz aduersari-
us in via salutis. iō nō m̄p̄ si d̄a
nati irascēt s̄ iū aduersari h̄ et tū
os cōplices et socios. / **H**oc tñ
vocabulū tēptare h̄z multas acce-
ptiōes sic dicit illi q̄ significatio-
nes vocabulorū studiose rimatū
sunt. Et tñ volum⁹ ei⁹ p̄ci p̄uā si-
gnificationē accipe tēptare p̄ba-
re ē. vnde temptatio d̄ci pōt qdā
tact⁹ q̄ illō qd̄ tāqz p̄bat sic cecus
d̄ tēptat qū suo tactu vult aliquā
certitu d̄nē h̄re d̄ aliq̄ re quā tan-
git. p̄ h̄c mōm i sp̄ualib⁹ tēpta-
tio d̄ qdā tact⁹ ad p̄bādū ordiat⁹
hoc at̄ p̄t ē q̄druplici. / **A**ut qz
ille q̄ pulsat intēdit p̄bare et appo-
bare siue p̄batū v̄ndere et b̄ mō tē-
ptat de⁹ h̄z qd̄ d̄i. Sap. iii. De⁹ tē-
ptauit illos et inuenit illos dignos
se. / **A**ut ille q̄ pulsat intēdit p̄ba-
re et reprobare siue reprobatiū face-
re et sic tēptat diabol⁹ h̄z qd̄ d̄icit
Act. v. Cur tēptauit sathanas cor-
tuū mētri sp̄nī scō. / **A**ut qz ille
q̄ pulsat intēdit solā p̄bare et exp̄i
mētū iumere de eo q̄ ē in hole et
sic tēptat h̄o cau⁹: et d̄ h̄ tēptatiōe
d̄i. Eccl. xxi. Et multis loquēs tē-
prabit te: s̄bridēs interrogabit te d̄
absconditis tuis. / **A**ut qz et si pul-
sans nihil intēdat ad ei⁹ tñ p̄fatio-
nē seq̄t approbatio siue reproba-

Quarta pena spūalis

sto hominis et sic ēptat caro vel
carnis concupiscētia de q̄ Jacobi.
i. Anusq̄q̄ tēptatur a concupi
scentia sua abstrac̄ et illectus. A
carne. n. siue a carnis concupiscen
tia hō pulsas et quasi tangit cut ta
ciui sine pulsatiōi si cōsentiat p̄o
batur et reprobatur. si vero dissenti
at pbat et approbat et sic ēt p̄p̄le
carnis impulsio. tēptatio dici pōt.
dicit idē doctor. q. ij. dist. xij. Ad
cūm dicim̄ tēptationē esse a car
ne vel ab hoste b̄ dupliciter pōt in
telligi. Aut sit sicut a mouēte p̄i
mo aut sicut a mouente p̄io et i
mediato. Si sit a mouente p̄mo
sic tēptatio carnis nunc ē p̄t ēē
absq̄ tēptatiōe hostis. q̄ ois car
nis tēptatio ē ex eius corruptione
q̄ ortum habuit a p̄ia hostis tē
ptatione. Tēptatio tū hostis pōt
esse absq̄ tēptatiōe carnis tunc
potissime q̄ si is temptat i quo nō
est corruptio sicut fuit in adā et in
christo vel q̄ si illa tēptatiōe nul
la incuruatio oritur. Alio vero tem
ptatio hostis ad p̄cti p̄rabit cō
nullā p̄cti sit in nobis qd nō ha
beat ortū ex concupiscētia aliqua
sic tēptatio diaboli a tēptatiōe
carnis non p̄t separari. An glo.
Jerē. super illud ps. Diuerse a
malo et. Dia mala ab instinctu di
aboli p̄cedūt: sicut bona ab instin
ctu dei. dicit tñ q̄ illud: oia mala
et. Et intelligi sic a mouente p̄i
mo. non sicut a mouente p̄mo.
nam absente diabolo p̄cti p̄t ēē
a libero arbitrio: vel a voluntate p̄

p̄ia: vel a trahente carnis concu
piscētia: et ita nō est principium i
mediatū respectu cuiuslibz p̄cti.
Et b̄ pulchre ostendit sanctus Tho.
i. p̄t. q. cxliij. ar. liij. Et q̄ ante
p̄cti eius nō fuit aliud et ip̄ sum
fuit initius illius p̄cti originalis ex
quo est inclinatio ad oē malū def
initū ois mali. dicit idē Bonau.
q. sequenti de difficultate tēptatio
num carnis et hostis: q̄ resistere
tēptationi hostis vel carnis p̄t du
pliciter intelligi. aut respectu eius
dem p̄cti. aut respectu alterius et
alterius. Si respectu eiusdē p̄cti
vipote p̄cti carnal ad qd instigat
caro et instigat diabolus tūc tēpta
tio carnis est difficilior p̄t plun
ctionē carnis ad sp̄m ob quā ma
gis animā incuruat. Si aut respec
tu diuersorū p̄ctōz vipote tēpta
tio carnis intelligat respectu car
naliū. et tēptatio demonis respec
tu p̄ctōz spūaliū sic se h̄it vt ex
cedentia et exp̄ssa. Quidā. n. ho
mines sunt q̄ magis p̄i sunt ad
p̄ctā carnalia: vt ad luxuriam q̄
ad superbiam q̄bus difficilis est re
sistere tēptatiōi carnis q̄ tēpta
tioni hostis. Quidā sunt q̄ sunt p̄
mores ad p̄ctā spūalia q̄ ad car
nalia vipote illi q̄ magis deside
rāt honores q̄ voluptates et h̄is
difficilius ē resistere tēptatiōi ho
stis q̄ tēptationi carnis. Si q̄
aut sit indifferēs ad vtrūq̄ et cō
liter p̄ius q̄tuz ē de se i quodā
mō tēptatio carnis ē difficilior
propter maiore et magis intrinse

eam et continu
difficilioz vero
p̄t boni p̄m̄
latentiorē insti
n. Greg. i. m
lis antiquus
et veritate pal
Et si aut quere
gis excedat o
ois caro corru
tioni p̄t carnal
carnis insequ
resistere tēpta
Et h̄ fortior si
et occultior nō
f̄ totā suā p
imo rep̄m̄
caro sit in n̄a
ture. tñ p̄t p
tie in multis
d̄ia: et n̄m̄
erem deū esse
q̄ appositū ad
ip̄sum aduer
ni cui q̄ h̄ d̄a
sum cōtra gr
no p̄p̄uo. C
et eos quos n
q̄ erunt eis cā
deū est p̄ius
bus vñ ip̄i d̄a
dent corporal
et ip̄s affligē
oia et plus in an
Et q̄tū sit
rur et eos quos
aut q̄ n̄m̄
candi. Dicen
d̄m̄ari sibi in

eam ⁊ continuam adherentiam. difficilior vero ē temptatio hostis pp boni pmissi apperentia. ⁊ pp latentiorē insigantē fallaciā. Sic .n. Greg. i mo: alib⁹ ostendit hostis antiquus mulea q̄ sunt vicia ēz veritatē palliat sub spē virtutū. ¶ Si at̄ queratur q̄ istarum magis excedat alterā. Dicēdus q̄ qz ois caro corrūpit vias suas ex maiori pte carnales sunt q̄ desiderii carnis insequitur. id̄ difficult⁹ ē resistere tēptatiōi carnis q̄ hostis. Et lz fortior sit hostis ⁊ astutior ⁊ occultior nō tñ pmitit tēptare ēz totā suā potētiam ⁊ astutiam imo reprimi pte diuina. lz etiā caro sit in nra pte ēz ordinē nature. it̄ pp pueritatem ꝑcupiscētie in multis regnat ancilla ⁊ fuit dñā: ⁊ nīm⁹ amor carnis facit vētrem deū esse hoīs. Hec Bonau. q̄ apposit ad noticiā tēptationis ipsius aduersarii generis humani cui qz h̄ dānati nō resisterūt ipsum cū ira grādi inspicit̄ i inferno ppetuo. Quarto irati erunt ⁊ eos quos nūc dicunt amicos q̄ erunt eis cā damnationis sicut dect̄ est pilus in penis corporali-bus vñ ipsi dānati ex talibus patient̄ corporaliter ⁊ spūalit̄: ⁊ ita ex ipsis assigent in corpore ⁊ in aia ⁊ plus in anima q̄ in corpore ¶ Qz querit̄ verum dānati irascētur ⁊ eos quos nunquā viderunt aut q̄ nūq̄ fuerūt eis occasio peccandi. Dicendum est q̄ sic qz oēs dānati sibi inuicē nocebunt: ⁊ in

ardore vt dictū est pilus ⁊ in elamore ⁊ in pōdere ⁊ i multis aliis ⁊ id̄ sibi inuicē irascētur ⁊ male dicēt. Q̄ iniqua societas ⁊ peruersa. Et talis pena debet eis q̄ nō irascuntur p debitā correctio-nem ⁊ punitionē filioz ⁊ filiaruz seruoꝝ ⁊ ancillaz aut alioꝝ sibi subditoꝝ qbus accider sicut hely de quo dr. i. Reg. iij. hely at̄ erat senex ⁊ auduit oia q̄ faciebāt filij sui vnigerlo israeli: ⁊ qñ domie bant cū mulieribus: ⁊ dixit eis. Quare facitis res huluscemdi q̄s ego audio res pessimas ab oī pplo. Nolite filij mei. id̄. n. bona fama quē ego audio vt transgredi faciat̄s pplm dñi. Et non audierūt voces patris sui. Et segatur. c. iij. vbi loquit̄ dñs samuel de ipso hely dicēs. Prediri ei q̄ iudicaturus eē m domuz eius in eternū pp iniquitatē eo q̄ nouerat idigne agere filios suos ⁊ nō corripuit eos. Et sequitur. c. iij. Qd̄ cum pmissus esset bellum inter pplm dei: ⁊ pp illsticos: ceciderunt de isrl. xxx. millia peditū ⁊ archa dī capta ē. duo quoq̄ filij hely mortui sūt oīni ⁊ p pñces. Cū qz nunciatū esset hely ⁊ nuncius notasset archā dei cecidit de sella retrorsum ⁊ fractis cernicib⁹ mortuus est. Hic p̄ qñ deus punit p̄ses ⁊ m̄ses pp p̄ctā filioꝝ p̄tra quos nolant irasci ira bona ipos puniēdo: s̄ vident ipsi. Quare se cisti b̄ fili mi. Et si ab alijs vbiis moneant̄ eos in p̄ctis suis defen-

Quarta pena spūalis

dere nesciunt. Et q: nolunt h vir-
tuose irasci: irascētur ptra eos et
filij ptra patres: et subditi contra
dños et alios q debuerūt eos do-
cere corrigere et punire. Et gra-
uis societas ad cogitandū: et gra-
uior ad videndū: s; grauissima
ad experiendū. Cogitet q poterit
cūta sic h pena in tā rabido i per-
petuū pmanere. Sic igit pcepit
dñs hely vt irasceret h pēa filio
rū ita vult q vnusquisqz irascatur
p punitiōē debitā contra peccā et
sui x pmi qd si nō fecerint alit p-
phetā que sequunt denūciādo
sēs. Conuertantur in infer.

Quarta pena spi-
ritualis
est tumor: superbie vbi
sciendū ēm Bona. vi-
sū. l. q. i. q. qrit. vtruz dñati ve-
lint se peccasse. Dicendū inquit:
q: mala volūtas dñi dupliciter. s.
act⁹ et habit⁹. Dico ergo q: timor
seruī dñati nō aufert habituz
male voluntatis: s; aufert actuz.
Iste. n. nō vult luxuriari. quia ti-
met puniri de ipsa volūate tñ nō
aufert habitū qd pz. q: si separare
tur ipunitas vellet vtiqz luxuria-
ri. Sic intelligendū in dñatis q
dolor penal aufert ab ipsorū volū-
tate actū volēdi peccare. q: reue-
ra dñati nō appetūt luxuriari
nec dñari pp penas quas ex illis
actibus sentiūt se incurrisse. hñt
tñ habitum volūtatīs male per
quē appeterēt peccare si non cre-
derēt ex hoc puniri. Si ergo q

ras vtruz dñati velint se peccas-
se? Dico q: nolūt: non pp hoc q
petri eis displiceat. q: inlustū. s;
q: eis displiceat pena iusta. et iō ha-
bent malam volūtatē hoc nolēdo
et iō vult adhuc in eis voluntas
peccādi: s; dolore penay impedia-
tur ne creat in actum suū. habe-
būt tñ aliquā inordinatiōē actu-
alem voluntatis q erit versa in pe-
nā: sicut beatis bona voluntas in
gloriam. vñ sicut isti nō merētur
ampli⁹ bona volūtatē: nec illi de-
merent mala. et h dñ Aug. et ha-
bet in lra. s. mgti sententiarum. h
Bona. Dicit in li. de timore. Et
dñati inquietabunt a pessimis
voluptatib⁹ i eis duratibus. Pro-
babile ē. n. q remanebunt in eis
odiu: iracūdia: supbia: et alie ma-
le voluntates: licet forte cūtz ad
actus exteriores aliquos nos nō
pdeāt in effectū Eze. xxxij. Descē-
derunt ad infernū cū armis suis
et posuerūt gladios suos sub ca-
pitibus suis: et fuerunt iniquitates
eorū in ossibus eorū. Glo. Cū alijs
deo et ecclesie rebellib⁹. hec at sunt
q nō sinūt gescere. Exēplū de ma-
ri qd a cā intrinseca sp ē inquietū
Isa. lvij. Impij at qm mare ser-
uēs qd gescer nō pnt. Supbia igit
tur in damnatis maxime videbi-
tur in qdattor.

C Primo ipsis displicebit domi-
nium creatoris.

C Secundo eis non placebit in-
fistia redemptoris.

C Tertio semper desiderabunt

adimplere volū-
C Quarto etia
virtutem et bonū
C Primo ipsis
nium creatoris
perbia vt eis
dominium vlti-
rum: imo nollūt
ad eo hñt esse
ceperūt valde
abusū sunt. Qu-
cere hñmōi vñ
runt hñt eis
demus. n. q
quo domino vñ
si eos molester
ptra ipsorum
eis displiceat. Et
quib⁹ nūqz
sub eius domi-
niendo. sed su-
diaboli: et iō cu-
eo premisabunt
mini sui perpetui
charissimi quo-
dicere sub domi-
repu gnāt volū-
scire quid eis
uit. Adhō igit
minum suū cu-
de quib⁹ dñat
quinate sunt eo-
tia pñentur se
at negant cum
Incredibiles: et
reprobi. Et al-
mites illi de qu-
angloz. Adhō
solo noie: sed m-

adimplere voluntatem.

Quarto etiam impugnabunt virtutem et bonitatem.

Primo ipsis displicebit dominum creatoris. Hærit in maxima superbia ut eis displiceat deum esse dominum vsem oium creaturarum: imo nollit sibi subijci: et tñ ab eo hñt esse et vivere: ab eoq; receperit valde multa bona quib; abusi sunt. Quia igit vellit abijcere hmñi vñsum qd nunc pote runt hñt eis maxima pena. Ad demus. n. q; duz alig sunt sub ali quo domino vel plato et maxime si eos molester puniat: et corrigat ptra ipsorum voluntatē: multuz eis displicet. Et h pena debet illi qui hic nunc vere pmanferunt sub eius domino pceptis ei obe diendo. sed fuerit sub domino diaboli: et id cul? fuerunt serui ab eo premiabunt et cñ societate do mini sui perpetuo manebunt. **C**harissimi quomodo possunt se dicere sub domino dei qui eius repu gnāt voluntati: nec curant scire quid eis pcepit aut manda uit. **N**ō igitur dicitur deum do minum suū cui nolunt obedire. de quib; dicitur ad 2 pñ. i. In quinate sunt eoz mens et pscien tia pñtentur se nosse deū. factis at negant cum sint abhominati et incredibiles: et ad oē opus bonuz reprobi. **T**ales sunt plures si miles illi de quo Beda in gestis angloz. **M**ouit inquit conuersum solo noie: sed moribus puer suz q

cum corripetur non emandu cabatur: sed q; seruus erat optimus pp necessitate officij tollere batur. infirmitates tandē incurrens vocatis fratribus dixit iser num sibi esse apertum: et nō longe a iuda et pilato et caypha locuz sibi paratum. Cum at frēs puo carent cñ ad pñas dñt se nō pos se penitere cum ptra eum iā esset datum iudiciū et sic miser mortuus est. Sic plures sunt ephusiani solo noie sed morib; peruersi dei negatores piuri mendaces: luxuriosi: gulosi: et sic de aliis q; nunc emendant: sed perseverāt vique ad mortē. **T**imeo q; talibus sit locus paratus cñ iuda et pylato in inferno. Et si aliqui videant pen tere nescio vtrum sit sufficiens penitentia ad salutē. q; inq; Aug. sermone de innocentibus h acani maduersione percuss pñor: ut mo riens obliuiscat sui q; dum viueret oblit? est dei. Et vere magna est dubitatio an talis expectās vs q; ad mortē sit vere seruus voluntarius dei. **C**irca hanc mathe riam doctor subtilis di. xx. lib. i. quarti. q. q; querit vtrū pñia i extremis valeat ad salutē ponit duas conclusiones. **P**rima ē penitentia vera siue interior sola: siue exterior supple cñ interiori suscepit de sacri pñie: sufficit ad salutem pñi in extremis. **S**ecunda est ista q; scz pñia que videtur hñi in extremis vir est vera penitē tia sufficiens ad salutē: q; difficile

Quarta pena spūalis

est tūc hēveram pñiaz. ¶ Prima conclusio p3 per auctē Augu. 2 ponitur in lra mgl. quonias de semper potēs est 2 ē in morte pōt inuare qbus placet. Cū ergo op^o sit nō hōis sed dei verapñia : ipsi rare eā pōt qñconqz vult sua misericordia. ¶ Scđo per rationem qz siue sola pñia interior per modū dñi meriti de cōgruo disponat ad iustificatiōē siue sacrm penitentie operetur p modū facti ad eā dem si ab aliquo in extremis habeatur h vel illa habet eadē ratio pceptionis gfe que 2 in alio penitente : 2 per pñia gratia percipiet 2 sic salus. ¶ Scđa pclusio pbat primo : qz tunc impedit vñs libere rōis 2 voluntatis ex dolore vel timore inherētibus. Maximus at dolor in parte sensitiua vel marimus timor 2 vtrqz passio vehemens nata est impedire liberum vñm intellectus 2 voluntatis . qasm Aug. li. lxxiij. q. xxxvij. Passiones causate a tristit^o plus mouent qz passiones causate a delectabilitibus. Passio at delectationis vehemens qñqz impedit totaliter vel fere vñm rōis vt in lib. de ciui. dei dñ. Accus at displicētie de perō ad hoc vt sit sufficiens ad verā pñiam siue intrinsecā solam siue ad dignā susceptiōē sacramenti regit liberā vñm rōis 2 voluntatis. ¶ Si dicas q dolor 2 timor qui inest nō totaliter impedit intellectū 2 voluntatē cōcedo sed multā impedit 2 p pñis 2 im-

perfectus vñs intellectus 2 voluntatis tunc pōt haberi qui vir sufficit ad displicentiā sufficientem 2 requisitam ad veraz penitentiā hanc rōnem tangit mgl. liij. c. dist. ix. Et ē ad hoc hugo. li. li. parte. xliij. c. v. 23 ergo difficile sit vt tūc sit vera pñia qñ tam se ra venit : qñ cruciat^o membra ligat : 2 dolor sensui opprimit vt vir hō aliquid cogitare valeat. melior est tñ sera qz nulla. Penitentia. n. si in extremo vite hñatu aduenit sanat 2 liberat. ¶ Scđa rō doctoris subtil. Ad hoc vt discipula sit ordinata oz vt sit debite circūstantionata 2 maxime circūstantia finis 2 principiū actus vt .s. voluntaria 2 propter deū : sed difficile est tunc hē actum sic circūstantionatū : tñ qz qzqz tunc fuit impenitēs non videtur tunc extorquere a seipso disciplinaz no uam nisi timore pene iminentis. Presumit. n. q si remotus ēē a pena sic prius nō extorqueret a se ipso talem disciplinā sicut nec prius. tñ qz saltē aliquid simplr inuoluntarium videt cā istius discipline. nam illa propinqua expectatio mortis videtur cā istius discipline. Alia at est inuoluntaria : s3 quod nō sit nisi ex suppone culusdam volit nō est simplr voluntariū sicut nō oio voluntarie pñiet quis merces in mare si non pñicit nisi ex p suppone periclitatiōis quam nollit. Saltē qd non est nisi sit voluntariū non est multū

acceptū alii : ne
propter eius a
tionē tangit 2
in lra di. 2 dñe
oz non solum
figere. qz sine
saluus esse. 2
tum penas qz
gloria qz pueri
in fine alicut
de eius remi
tio doctoris su
lus vñqz tūc co
retrahit ab ac
tionē tangit 2
di. predicte. 2
ē cas iusta pu
de penitente
quos illicite
2 vñor 2 mun
tos solet pñia
sed quonā de
desse penitē
randum vñd
dñ. Intellige
illa esse pñia v
maribus vñ
2 siue sit siue
bitus pñuati
ad inordinate
quene magna
tem ad pñiam
dam de peccat
do aligs est m
tanto requirit
centia ad hoc
positio ad vñ
at est minus v
minus actus

recepti alii: nec multum videtur
propter eius amorē fieri. Hęc ra-
tionē tangit Aug. & allegat mgf
in lra di. Quem ergo sero penitet
oz non solum timere iudicē: s; vi-
ligere. q; sine charitate nemo p-
saluus esse. Ad ergo timeat tan-
tum penaz q; penitet sed anxiet. p
gloria q; puerisio si contigerit etiā
in fine alicui desperandū non est
de eius remissione. ¶ Tertia ra-
tio doctoris subtil: habitus ma-
lus vsq; tūc continuatus multū
retrahit ab actu pnie. Et hanc ra-
tionē tangit Aug. & mgf in litte-
di. predicte. S; qm vir aut raro
ē taz iusta puerisio timendum est
de penitente sero. maxime cū filii
quos illicite dilexit sint presentes
& vxor: & mund' ad se vocet. Mul-
tos solet pnia ferotina decipere:
sed quoniā deus potēs est semper
de sic penitente sero nō est despe-
randum vnde subdit Scot' ibi
dē. Intellige inquit p delectabi-
lia esse pnia vel in se vel in fantas-
matibus vehementer impressis
& siue sic siue sic ex vehemētia ha-
bitus prinuati multū inclinatur
ad inordinate amata, & per conse-
quens magnam facit difficulta-
tem ad hīdam magnam displicē-
tiam de peccatis. ¶ Quarta quā-
do aligs est minus dñs sui actus
tanto requiritur intensior displi-
centia ad hoc vt sit sufficiens dis-
positio ad dilectionē culpe. Iste
at est minus dñs. q; nullo mō do-
minius actus exterioris ad peccā

dum ergo fm strictam iustitiam
requirit intensior motus displi-
centie ad iustificationē nisi q; ad
iustificationē sani cum vir possit
habere eque intensus. Et hęc ra-
tionē tangit Aug. & mgf in litte-
ra di. Age pnia dum sanus es
si sic agis dico tibi q; securus es:
q; pniaz egisti eo tēpore quo pec-
care potuisti. Si vis agere pniaz
qm iam peccare non potes pecca-
ta te dimiserunt: nō tu illa. Et se-
quitur in doc. Adminus non tu
illa ita libere dimittis sicut ille sa-
nus: & iō qm deficit in te de li-
bertate tantū fm rigore requirē-
a te motus intensior quē non vel
vir poteris habere. Et ideo dicit
Aug. q; magnum est cui de' tūc
inspirat si quis est: verā pniaz. q;
vir ait doc. vel non est aliquis qui
habeat dispōne; o cōgruo vt sibi
inspiret. ¶ Ex istis sequunt' duo
correlaria. ¶ Antū sano persua-
dendū est vt sanus peniteat in eu-
tiendo sibi timorē q; periculosus
sit expectare ferotiam pniaz pro-
pter rōnes pdictas. ¶ Aliud cor-
relariū q; infirmo iaz ad articulū
istum deducto suadendū est vt s;
possibilitatem suā labore ad pe-
nitentiam ordinatā. vt. si. non ob-
stante dolore vel timore vratur ra-
tione qm p- & niteatur habere
displicentiā qm poterit habe-
re illic breuem. Et ne in despera-
tionem mittat extollenda est sibi
dei mīa sibi proponēdo exemplaz
de latrone illo cuius fuit sera pe-

quarta pena spūalis

nitentia: sed non terra indulgentia. ¶ Dicit pñter ad articulum tertium q̄ oꝝ istum aliqua pena puniri p pectō: sed illa pena non debet sibi h̄ imponi. q̄ non h̄ illā exple re p̄tine t̄z sibi iponi q̄ tanto tpe sit in purgatorio. q̄ iste sacerdos non h̄z autem infligendi illam penam: sed pponenda est sibi cōrriūdens peccatis tali mō. Si sanus esses talis pñia esset tibi imponēda si pualueris studeas adimplere. sed nūc es in manu dñi pñde de mia eius. q̄ si puniat misericorditer puniet vel in casu vbi non p̄t p̄trahi multus sermo nō oꝝ aliquam penā sibi specificare: sed tñi instruere eū de iusticia dei misericordis. h̄ doc. subtil. Non igit displicet h̄ cuiq̄z agere penitentia z se supponere p uerā obedientiam diuine voluntati custodiendo eius mandata. q̄ h̄ sunt via pueniēdi ad celū ut dictum ē pluries. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut uos exaltet in tpe uisitationis oēm sollicitudinem p̄sidentes in eum qñ ipsi ē cura de uob̄. i. Pet. v. Nolite diē hesternum expectare pp periculum iam dñi. Ad si superbe uixeritis deo uestro nō obediendo z sic mortui fueritis hūiliabit uos in inferno ppetuo cum demonibus: q̄ q̄ se exaltet humiliabitur z eētra qui se humiliat exaltabit Luc. xliij. z. xlvij. Et in ps. de peccatore dñr. In laqueo suo humiliabit eam. uñ non poterit exire.

Et tunc talis humiliatio erit dānato maxima pena. ¶ Quid erit de supbis hui⁹ mādī qui tantum gloriāntur in superbia sua. Certe multi talem subicient deo uelint nolint in inferno z h̄ erit eis maxima pena q̄ non poterūt tale dominū euadere sic multis subditis est pena qñ non p̄t euadere dñm sicut sunt serui in multis terris. ¶ Secunda pena ex superbia dānatorū erit q̄ eis non placebit iusticia redēptōis z h̄ erit maxima supbia: tanto iudici: z tā ueraci z iusto nō iudicio p̄tentari. ¶ Sed quare eis displicebit. Certe q̄ arctissime de omnibus p̄ctis tam magnis q̄ paruis iudicabit. Frequenter in causis eorū iudice tpali trahit hō in causam super vno uel duob⁹ uel paucis articulis. In iudicio dei nō sic imo super oibus p̄ctis h̄ factis: z de omnibus negligentis z bonis z malis oportebit in iudicio reddere rōnem. Eccl. viij. Cuncta q̄ sunt adducet deus in iudicium p oī errato siue bonum siue malū. Et inde est q̄ non solus magna: sed etiam modica adducetur. Modici est verbum ociosum z de omni verbo ocioso quod locuti fuerint hoīes super terrā reddēt rōnez i die iudicii Mat. xij. Minima est cogitatio z ipsas scrutabit ad reddēdum rōnem: Isa. lviij. Ego at̄ opera eorum et cogitationes eorū uenio ut cōgregez eū oibus gētib⁹. Glo. q. d.

Ideo uenio a
nibus gentib⁹
omnis opa eo
reddam eis
non solum g
rilla. nam p
cit dñs oēs
suis illis pñ
Job. xliij. Et
peccatis ad
plum hēmus
rum de puer
ōmatus. Et
scienter cōm
roem. unde
rācijas meas
non solum n
q̄ uident dñ
dum Greg
oculis iudici
lis auditorio
corruptis q
dare elemos
riam z tūc iu
Lū accipero
iudicabo. i.
C Exempla
bāt de quod
ce z vtragz
der at̄ in qu
quo incepiss
suz z ea om
cū panno al
uoluit glob
nitum inue
culdublo iu
cungz appar
um vel dial
uarietate ab

Idco venio ad iudiciū cum om-
nibus gentibus vt iudicē simul
omnia opa eoz ⁊ cogitatōes : ⁊
reddam eis omnia q̄ merent. Et
non solum grandæua: sed et pue-
rilia. nam Prover. v. dr. Respi-
cit dñs oēs vias hoīs ⁊ oēs gres-
sus illius cōsiderat. Et iō dicebat
Job. xliij. Et consumere me vis
peccatis adolescentie mee. exem-
plum hēmus in quarto dialogo-
rum de puero quinquēni qui fuit
dānatus. Et nō solum scrutabif
scienter cōmissa: sed etiam per er-
rorem. unde ppheta ait. Et igno-
rācias meas ne memineris. Itē
non solum manifeste mala: sed et
q̄ uident bona. Accidit. n. secun-
dum Greg. q̄ interdū sordet in
oculis iudicis qd̄ fulget in ocu-
lis auditoris. q̄ radix intentionis
corruptit qd̄ apparet bonum vt
dare elemosynam pp̄ vanas glo-
riam ⁊ tūc iudicabit de hīs i ps.
Cū accepero rēpus ego iusticias
iudicabo. i. q̄ videbantur iusta.
¶ Exemplū due mulieres litiga-
bāt de quodā globo fili corā iudi-
ce ⁊ viraqz asserbat eē suus. Ju-
dex autē inquisiuit ab viraqz cum
quo incepisset globum suū. dicit
vna cum carbone. Alia autē dicit
cū panno albo. Et iudex ait. Re-
uoluite globū ⁊ reddeite illi cuius
initium inuenietur in eo. Ita p-
culdubio iudicabunt opera q̄lia
cunqz appareant pertinere ad de-
um vel diabolum sū intentionis
varietatē ab initio: ⁊ iō timendus

est ypocritis. Math. vi. Attendi-
te ne lu. v. f. c. b. ut vi. ab eis. q̄ ta-
les tunc non hēbunt mercedem.
Preterea non solū de his que nō
fiunt oz reddere rōnes. vñ Mat.
xxv. Tunc dicet rex his q̄ a fini-
stris eius erūt. Discedite ⁊c. Esu-
riui enim ⁊ nō dedi. mīhi man. si-
cut prius dictū est in prima pena
corporali. Et h̄ fuit vna de cau-
sis quare diues epulo nō inuenit
guttā aque refrigerātis : q̄ pau-
per lazarus de micis mēse ei⁹ ha-
bere nō potuit: ppter h̄ etia⁹ pre-
uentum ē iudiciū sodome ad con-
demnationē. q̄ egeno ⁊ pauperi
nō porrigebant manū. sicut dr̄
Eze. xvi. Ecce hec fuit iniquitas
sororis tue sodome superbia: satu-
ritas panis ⁊ habūdantia ⁊ oculi
ipsius ⁊ filliarū eius: ⁊ manus ege-
no ⁊ pauperi nō porrigebāt: ⁊ ele-
uate sunt ⁊ fecerūt abhōlationes
coram me ⁊ abstuli eas sicut vidi
sti. Est at̄ credibile q̄ sicut querif
rō de his bonis que nō fecerunt
ita de alijs queret ⁊ maxime ad q̄
tenent hoies. Sunt. n. multa ad
que magis obligant q̄ ad dādū
sua. Itē non soluz de bonis que
non fiunt. imo de augmēto bono-
rum si non sequat ex bonis habi-
tis. vñ Lu. xii. in exēplū dr̄. Qua-
re non dedidisti pecuniā meā ad
mensam ⁊ ego veniēs cū vsuris
eregitsem illā. Glo. Aut pecuniā
verbi emit a doctore credēdo: ne-
cesse ē ēt cū vsuris soluat operā
do: vel de accepto vbi fenore vsu

quarta pena spūalis

ras soluit q̄ ex eo quod iudit etiā
studet alia intelligere. Item non
solum de augmento: sed de p̄cio
sitate augmenti si nō inueniatur.
Inde dicitur. *Is arbor que non
facit fructū bonum excidetur: et in
ignem mittetur. Nō q̄ dicit bonus
p̄terea oportebit rōnem reddere
de alia. Si. n. rex p̄misisset filiam
sibi similitimā et spūaliter dilectam
quam intenderet facere reginam
in regimine alicui p̄posito suo: et
ille male custodisset ea q̄ dubi-
tat quin rex erigeret de ei⁹ custo-
dia rōnem et tanto grauioꝛē quā
to custodisset eas negligentius.
Quid ergo faciet rex celorum de
illo cui filiam suā. i. aīam sibi si-
millimā et spūaliter dilectā cōmi-
sit quā intendebat ad dignitatem
regiā in celo sublimare. si male
custodiretur iō dicitur. *Deus. iij. Lu-
stodi sollicitē aīam tuā. Felix erit
q̄ poterit dicere in hora mortis.
Dñe deus mō reddo tibi creato-
ri aīam meā. Itē de corpore ip-
sum quidē est castruz traditū ho-
mini a deo i custodiā. Berni. Bo-
num castrū custodit q̄ corpus su-
um custodit. sed sunt proditores
aliqui qui inimicis dñi castrū illud
exponūt. Eze. xvi. Erposuisti for-
nicationē tuā omni transuenti. i.
corpus qd̄ ēm apostolus fornicationi
nō debetur: sed dñō. Erpo-
sisti fornicationē. i. delectatiōis il-
licitas que facit fornicari a dñō
omni transuenti. i. cui libet vicio
quod dicitur esse in transitu. q̄ nō ou-**

rat eius voluptas vel demonib⁹
qui transunt p̄ vias bulus mun-
di insidiātes transuentib⁹. Quid
faciet talibus p̄dicatoribus: cōstat
q̄ perdat illos exēplo illoꝝ agri
colaz p̄ditoꝝ qui seruos et filios
occidētes adiudicati sunt perdi-
tioni. p̄terea non solū de ipsis: sed
et de proximo. q̄ vniciq̄ mada
uit deus de proximo. sicut debet
Eccli. xvij. Exēplū de cayn cui
dicit dñs Berni. iij. Vbi ē abel fra-
ter tuus. Itē pater de filio. exem-
plum ad hoc. i. Reg. iij. vbi legi-
tur q̄ hely punitus est p̄ filios su-
os. Itē dñs pro subditis exēpluz
ad hoc. *Itu. xxv. Fornicatus ē in
q̄ tertius. p̄p̄s cum filiab⁹ moab
et iratus dñs ait ad moysen. Tol-
le cunctos principes p̄p̄i et suspē-
de eos p̄tra solē et in patibulis ve-
auerratur furoꝛ me⁹ ab isrl̄. Itē
mgt̄ pro discipulo non conector:
q̄ ēm salomonē p̄ouer. xxij. vir-
ga discipline fugat stulticiā i cor-
de pueri colligatā. Itē p̄elatus
pro subditis. Ez. xxxij. Ecce ego
regram greges meū de manu eo-
ruz et cessare eos faciā et ultra nō
pascunt gregem. Et. c. xxxij. Et
tu fili hoīs speculatorē dedi te do-
mui isrl̄. Audiens ergo ex ore
meo sermonē annūciab eis ex me
Si me viderē ad ip̄s. Impie mor-
te morieris nō fueris locus⁹ ve-
te custodiat impi⁹ a vīa sua ip̄ius i
iniquitate sua morietur. sangui-
nem at̄ eius de manu tua requirā
si at̄ annūciante te ad ip̄um vt a*

vis suis conu-
erteris i iudi-
tore suo mo-
ietur am libe-
rasti. g dicit Berni. iij.
perierat a me
q̄ oīs superio-
re patris ad f
et vel quo ad
vel quo ad sci-
ad ea q̄ sunt a
tūat placit. et
requirit rō de
p̄terea oportet
de bonis a deo
dñs nihil vult
bere rōnem q̄
cui p̄misit. v
comodare q̄
rōnem de or-
rituale: et su-
infusa. siue co-
titudo: agilit
vt sunt diuini-
res. Exempla
quinq̄ talitū
li q̄ tradidit.
de quibus op-
tionem. Itē
et unus sensu
bi vato: ita et
gratis sibi v
no aliis indi-
tia. potes in
largitō. i. i
ho. medico
mgt̄ de sua
bo dicitur sic
quicq̄ sicut

vis suis conuertatur non fuerit
conuersus a uia sua ipse in inqui-
tate sua morietur. porro tu aiam tu-
am liberaſti. Exemplum de iacob
q̄ dicit Gen. xxi. Quidquid furto
perierat a me erigebas. ¶ Et nō
q̄ oīs superioritas aut est nālis:
ut patris ad filiū: aut acciſſetialis
z b̄ vel quo ad p̄tates: ut principis
vel quo ad ſciam ut m̄gr̄i. ut quo
ad ea q̄ ſunt ad bonitatē pertinē-
tia: ut plati. Et ſic p̄z quō plene
requirēt rō de omnibus p̄dictis
p̄terea oportebit reddere rationē
de bonis a deo receptis. ipſe enī
oīs nihil dat de quo nō velit ha-
bere rōnem quid ſecerit inde ille
cui p̄miſit. vnde potius dicis ac
cōmodare q̄ dare. Requirit ergo
rōnem de omni dato ſiue ſit ſpi-
rituale: ut ſunt bona aīe acq̄ſita z
infuſa. ſiue corporale: ut ſunt ſor-
titudo: agilitas. ſiue temporale:
ut ſunt diuitie: delectabilia: hono-
res. Exemplū ad b̄ Math. xxv. d̄
quinq̄ talētis. z Lu. xix. de nobi-
li q̄ tradidit. x. mnas ſeruſ ſuis
de quibus opportuit reddere ra-
tionem. Itē ſicut vnum mēbrum
z unus ſenſus ſeruit de officio ſi
bi dato: ita z oēs debent ſeruire d̄
gratijs ſibi datis: ſeu bonis colla-
tis alijs indiſcretibus. uerbi gra-
tia. potens in defendēdo. diues i
largiēdo. iuſtiſcōſultus de conſi-
lio. medico de medicaminibus.
m̄gr̄ de ſua ſcia. p̄dicator de uer-
bo dī: z ſic d̄ alijs. i. Pe. iiii. An
quifq̄ ſicut accepit gratiam in al

terutrum illam adminiſtrantes
ſicut boni diſpenſatores multifo-
mis gratie dei. Quid at̄ ludican-
dū eſt de diſpendiis q̄ recep-
ta ad diſpendiū ſibi retinent.
Quo at̄ accidit inde qui recepta
ad dandū egētis retinebat ſcītis.
nā xpm vendidit z in fine laqueo
ſe ſuſpēdit. ¶ Q̄ tremēda z for-
midanda ē illa rō z p̄putus de tā-
tis bonis. Pauci ut credo ſunt q̄
ſciant hec oīa. z iō in die iudicii
mirabils: erunt ſup̄ſacri de ra-
tione reddēda. imo nec habebunt
iudiciū dei ſup̄ his cōtractis. Ra-
tionem huius ponit Iſa. v. cap.
Abi dicit. Q̄pus dñi non reſpicit
tis nec opera manuum eius con-
ſideratis: p̄pterea captiuus du-
ctus eſt popul⁹ meus. q̄ nō habu-
it ſciam. p̄pterea dilatauit infer-
nus aiam ſuā z aperuit os ſuum
abſq̄ vllō termino. z deſcendent
fortes ei⁹ z populus eius z ſubli-
mes glorioſus ei⁹ ad cū z incur-
uabitur hō z humiliabit⁹ z oculi
ſublimi⁹ depiment⁹ z exaltabitur
dñs exercituum in iudicio z de-
ſcūs ſanctificabit in iuſticia. Fa-
ciat ergo iudiciū iuſtū. ſed vide-
bitur iniuſtū dānatis admīrātes
quō redditi ſunt rōnes de tot.
imo dicētes illud iniuſtū. q̄ hic
noluerūt habere hāz rez. noticiā
Quanta ſit pena alicui puniri ubi
credit ſibi non fuiſſe factū iudici-
ū iuſtū potēſis imaginari. Iſta
eſt ergo vna pena in dānatis ex ſu-
perbia p̄cedēs ſemper in eis erit

quarta pena spūalis

murmurātibus de deo. imo et ip-
sum maledicētibz. vt dictum ē
prius. ¶ Tertio uero semp des-
derabunt facere propriā volunta-
tem. vnde supbia siue supbire dī
qñ super aliū ire. Nī igitur quis
facere suā vult volūtate et nō vult
subiici diuinis: supbus dīr qualis ē
ois peccās mortaliter. et talis erit
in dānatis. sed erit misera volun-
tas eoz. qz multa volunt que nō
poterūt adimplere. et hēre mari-
ma pena. sicut videm⁹ qz pena est
et tristitia his q valde desiderāt: et
non pnt illud adimplere. Nō qñ
vellēt liberari a penis illis. Talis
ergo eoz volūtas et pena erit i dā-
natis. qz hīc noluerūt diuinaz vo-
luntatē adimplere. Matp. v. Nō
ois qui dicit mīhi dñe dñe intra-
bit in regnū celo. sed. q. fa. vo. p.
m. q. in celis ē. ipse intra. In reg.
celoz. Vnde apostol⁹ ad Ro. xi.
Probetis que sit volūtas dei bo-
na et bñplacens et pfecta. ¶ Exem-
plum hui⁹ legī in itinerrario cle-
mentis. qz cū beato petro predicā-
ti quidā quāsdā qōnes nociuas et
inuiles pponeret dixit ei. Tem-
pus breue est et tu dicū dei in cau-
sa angeloz age. non qōnuz. et iō
ante oīa queramus qd vel quali-
ter nos agere oporteat vt vitam
eternā psequi mereamur. sicut se-
cit ille adolecēs et nobilis cui di-
cit dñs Mat. xix. Magister qd fa-
ciendo vitā eternam habebz. et se-
sus dixit ei. Si vis ad vitam ingre-
di serua mādata. ¶ Itē ber. cum

semel interfuisset disputationis pa-
ristus in scholis logicalib⁹ et ipsi
disputassent d multis curiose. ip-
se captata oportunitate fecit etiaz
argumētuz et dixit eis. Rñsi ecce
pposuit nobis oibus deus olim
pcepta sua et assumpsit mō. transgre-
ssionē. qz qd est qui ea nō transgre-
diatur. Et sine dubio ex h cōclu-
det in fine mortē eternaz. Et. ij.
Scripte erant in eo. i. in libro la-
mentationes et carmē et ve. lamē-
tationes. i. pcepta ad ultā que sunt
nobis lamentā qz difficulter vo-
lūmus adimplere: et carmē quo
ad transgressionē que. mō hēnt
gaudium. et ve quo ad eternā dā-
nationē. Sic igit per adimpletio-
nem pprie carnalis volupcratis i
currit damnationē eternā. iō ait
bñs Ber. Tolle ppriam volun-
tatem et infernus nō erit. Desera-
mus igitur ppriam volūtatem vt
sequamur voluntatem dei. hoc ē
enim qd petimus in oratiōe dñi-
ca dicēdo. fiat voluntas tua sic
in celo et in terra. Vnde Ricard.
de media vil. li. iiii. dist. xv. q. lxxx
iiii. Principaliter exponēs oratio-
nē dñicam dicit q petitionum re-
spiciētium ea que sunt ad finem.
quedā sunt respectu boni. quedā
respectu mali. Respectu bōi due
sunt. in prima petit meritum quo
beatitudinē mereamur qd consi-
nit in obediēdo diuinis manda-
tis. Vnde Aug. ij. li. de sermone
dñi in monte. Eā dicitur fiat vo-
luntas tua. recte intelligitur obe-

diatur precep-
to et in terra. i.
ad hōibz. E
ban. Cum vi-
tua et. Nobil-
lam obediē-
fiet volūtas
fiet in celestib⁹
car. Quia igit
luntatem fec-
huc in infern-
bebunt ut vel-
am voluntatē
graniter pati-
na et superbi-
virtutem et b-
adeo obstinē-
rati q oīa bo-
nent. Et ele-
cti viri diligē-
his erit mag-
memoria viri
debet eis qu-
rati in petis
agere: sed pe-
Scis qñ
paupertas.
et ieiunium
et superbi-
cebit dānat-
tas. sic et pie-
gnus est tu-
bus virtute-
argumētuz
merus dā-
erit in nau-
multis infir-
sant in abp-
igitur virtu-

alatur preceptis tuis. sicut in celo
 2 in terra. i. sicut ab angelis: ita
 ab hominibus. Et in epistola ad pro-
 ban. Cum dicimus fiat voluntas
 tua 2c. Nobis ab illo precamur il-
 lam obedientiam. vt sic a nobis
 fiat voluntas eius quæadmodum
 fit in celestib' ab angelis hæc Ri-
 car. Quia igitur dñati nō deo
 luntatem fecerūt sed suam. id ad
 huc in inferno illam superbiam ha-
 bebunt ut vellent facere s'm p'p'i
 am voluntatem 2 q' nō poterunt
 grauius patiētur. **Quarta** pe-
 na ex superbia erit. q' ipugnabit
 virtutem 2 bonitatē. Erūt enim
 adeo obliuati 2 in malicia obdu-
 rati q' oia bona 2 oēs vrutes sper-
 nent. Et eis q'si infirmis que san-
 cti viri diligunt displicebunt. Et
 his erit magna pena recordatio 2
 memoria virtutum. Et hæc pena
 debet eis qui h'c vixerunt indu-
 rati in peccis 2 qui spuerūt bene-
 agere: sed peccis peccō addiderunt
 Scis q'tum displicet diuitibus
 paupertas. 2 gulosis abstinentia.
 2 ieiunium 2 luxuriosis castitas.
 2 superbis humilitas. Ita displic-
 ebit dñatis ois virtus 2 boni-
 tas. sic 2 h'c displicuit. **Q**uod
 magis est numerus in b' mūdo q'
 bus virtutes displicet. Et p' hoc
 argumētus est q' magn' erit nu-
 merus dñatorū quibus virtutes
 erūt in nauseas. sicut videmus q'
 multis infirmis carnes aut vinū
 sunt in abhorationes. De talibus
 igitur virtutes cōtemnētibus re-

cte dr. **Conuertant in infernū. 2c.**

Quinta pena spiri-
 tualis est
 llor inuidie que est in
 ipsis dñatis. Inui-
 dia s'm Aug. est odium felicitatis
 aliene. vel s'm Jo. damas. est
 tristitia de alicui' bonis. Dicitur
 enim inuidia a nō vidēdo q' non
 p't videre bona aliorū. vnde inui-
 dus compas' sebricitanti cui etia
 boni cibi sunt contrarij. vñ sicut
 bonis mala coopant in boni: ita
 inuidis bona coopant in malum
 Scitis R'ssi q'ta pena est inui-
 dis hui' mundi videre bona alio-
 ruz. h' erit maius pena ipsis dñ-
 atis qui inuidebunt.

C Primo diuine bonitatis.

C Secundo angelorum puritatis

C Tertio sanctorum societatis.

C Quarto puulorū pene lenitatis.

C Primo inuidebūt diuine boni-
 tati. vñ inuidia 2 ira differūt in b'.
 q' in peccō ire amor alieni mali or-
 tuz ē habere a malo alteri'. Ille
 enī q' irascit alicui. id vult ei ma-
 lum. q' malū ab eo recepit. ita enī
 est appetitus vindicte. In pecca-
 to at inuidie amor alieni mali or-
 tuz h'z a p'p'ia malicia. Inuidus
 enī id vult malū alterius ne ille
 sibi p'ficiatur. An peccis inuidie i
 materia cōicat cum peccō ire. s'z si
 nem recipiat a peccō superbie. Deē
 in summa de vitis in pncipio de
 superbia. Ista ergo duo erunt in
 dñatis. s. ira vt dñi est prius. q'
 appetēt de deo vindictam si pos-

quinta pena spūalis

sent illam obtinere. Etiam inui-
debunt q̄ nollēt deum sibi p̄fē-
ci in sup̄iores: si possēt per eorum
velle fieri. An̄ Bōn. dist. v. illi. q.
iii. ait. Dicēdus q̄ 2 si in vānatis
aliquo mō remittat affectiones li-
bidinosas pp̄ penarū magnitudinē
in quam affectiōes que h̄nt anne-
xam delectationē. Ille tñ affectio-
nes in qbus est penalitas vīgorā-
tur. vñ 2 si cesset actualis affectus
lururandi 2 dñandi. tñ intendit
affectus siue furor ip̄atientie 2 li-
uor inuidie. An̄ tunc dentib⁹ fre-
ment 2 tabescēt. Et q̄si vigebit i
eis odiuz 2 inuidia vehemēter
tristabunt 2 tabescunt in gl̄ia ele-
ctorū dei. h̄ ille. Et de h̄ in secūda
pena magis. maxie igit̄ dolebit
damnati. q̄ deus eis sup̄ior dñs
2 iudex tam acriter puniens p̄fē-
ciēs: 2 ita quē noluerunt h̄c h̄re
dñm ita illie nollent h̄re iudicem
2 q̄ta pena esse p̄petuo in inui-
dia 2 dolore de tam bono iudice.
h̄ pena debet illis q̄ sine dilectio-
ne 2 charitate mortui sunt. Cha-
ritas ē virtus qua vna q̄qz res tā-
ti h̄etur q̄ti h̄i da est. Considere
mus igit̄ quante bonitatis est de-
quāte excellētie est super oēs crea-
turam. Et sicut eius bonitates eē
supercedentes bonitates oīs crea-
ture cognoscim⁹. ita et amemus
In h̄ erit charitas dei. videmus
enī q̄ duz cognoscimus aliquā
rem credere in bonitate exceden-
tes 2 magis valentē. p̄eamamus
ē 2 posito q̄ talis bonitas non vi-

deatur facere ad vtilitatem n̄fam
sicut q̄ cognoscimus duos ho-
mines. 2 vnum illoz alio virtuo-
siorē illū plus amam⁹. 2 R̄ n̄
quis dubitet deū esse meliorem oī
creatura. Certe nullus sane men-
tis. Quare magis ergo non dili-
gitur oīs creatura. 2 maxime q̄
ad h̄ incitat natura. p̄cipit scrip-
tura. excitat cultura. Incitat er-
go natura. Si naturaliter amat
filius p̄fem a quo h̄z partem cor-
poris sui: q̄to magis d̄z h̄o ama-
re deum q̄ corpus eius 2 aīam ex
n̄bilo fecit Aug. Amandus est
generator: sed p̄ponēdus est crea-
tor. Eccl. vii. In tota aīa tua di-
lige eam q̄ te fecit. 2 Ber. i sermo-
nibus. Pax ne tibi iquit videtur
h̄. cogita qualē te fecit. M̄pe s̄m
corpus egregiam creaturam. s̄m
aīaz magis imagine creatoris in
signē. rōnes p̄cipē. beatitudinis
eterne capacē. Porro ambo cohe-
rere sibi fecit artificio incōp̄ehē-
sibili. sapia inuestigabili. nec an-
te p̄meruit q̄ aī nō fuit nec sp̄s
retributiōis q̄si bonoz n̄stroz
non eget. Si q̄s diligenter atten-
dat quātu beneficiū fuerit q̄ cor-
pus ei dedit. Quot enī sunt mē-
bra in corpore tot d̄ficia magna
inueniet p̄ quoz minimo mem-
bro plus debet et h̄o deus amare:
q̄ multi amāt eum p̄ p̄ctis b̄n̄fi-
cijs q̄ ab eo receperunt. Si quis
amississet oculū q̄tum amaret eū
qui illum sibi restitueret. Nec mi-
nus amandus est qui eum ab ins-

to dedit 2 qui
uit. cum multo
tra deum eum
Non minus e
cappā q̄ qui
sticit. Et sic
m̄bulo. Si v
est qui dedit
dus est qui
tum melior ē
sca vsum rōn
q̄ tibi restituer
amandus ē q̄
tio dedit. Itē
siue separatio
tum amares
Quantū ergo
mirabiliter
xit. 2 hanc p
uit cum p̄ce
toriens mort
Valde m̄b
quem sum. vi
plane est mor
cular vivere.
nem fecit ad
tudinem suā
corpus hum
dum deū. 2
nāspiana. 2
tas in facie
de terra. 2 i
am facie sur
non discoid
nō h̄as facie
sum: ne mē
pline. Quid
diligere dñm
discipline est

No dedit et qui datum conserua-
 uit. cum multotiens utendo eo co-
 tra deum cum amittere meruit.
 Non minus amandus est qui dat
 cappā qui inueteratā peditas re-
 stituit. Et sicut de oculo ita de alijs
 membris. Si vero tantū amandus
 est qui dedit corpus q̄tū aman-
 dus est qui dedit aīas q̄ in infini-
 tum melior ē corpore. Si amisit
 ses vsum rōnis q̄tū amares eū
 qui tibi restitueret. Quantum ergo
 amandus ē qui tibi rōnem ab ini-
 tio dedit. Itē si meruisses mortē
 siue separationē aīe a corpore quā-
 tum amares eū qui tibi remitteret
 Quantum ergo amandus est ille qui
 mirabiliter corpus et aīam cōiun-
 xit. et hanc coniunctionē tibi serua-
 uit cum peccādo meruisses mul-
 toriens mortē. imo infernū. Ber.
 Valde mihi oīno amandus est qui
 quem sum. viuo. sapio. Dignus
 plane est morte qui tibi oīne iesu re-
 culat viuere. Ad b facit qui homi-
 nem fecit ad imaginem et simili-
 tudinem suā. Figura ē quāz hī
 corpus humanū incitat ad amā-
 dum deū. Aug. in li. de discipli-
 naripiana. Veluas deus prostra-
 tas in facie dedit passū querētes
 de terra. te i duos pedes erexit tu
 am facie sursum attendere voluit
 non discordet cor tuū a facie tua
 nō hēas facies sursum et cor deor-
 sum: ne mētiaris in domo disci-
 pline. Quid ē sursum hēe cor nisi
 diligere dñm deū et tuum. domus
 discipline est ecclesia xpī. ut dicit

Aug. in eodē li. Sīa etias redem-
 ptionis incitat siue mouet ad dei
 dilectionem. de q. li. Corint. viij.
 Scitis grām dñi nři iesu xpī q̄si
 pp vos egenus factus est cū esset
 diues. ut illius inopia vos diui-
 tes effectis. Et multum possit ho-
 minē incitare ad amandū deum
 qui ipse eum fecit. multo tñ ampli-
 us dñs eum incitare qui ipse eum re-
 fecit. An Ber. in li. de diligendo
 deum. Si totū me debeo pio me
 facto quid addā pro me refecto et
 refecto hoc mō. Nec. n. tam faci-
 le refectus q̄ factus. Sic idē nō
 solum de me: sed de oī quocunqz
 qd factus ē scriptū est in ps. dixit
 et scā sunt. Ne vero qui me tñ etias
 semel dicendo fecit in reficiendo
 pfecto et dixit multa et gessit mi-
 ra. et pertulit dura: nec tñ dura:
 sed et indigna. Quid ergo retrī-
 buam dño pro oībus que retribuit
 mihi. Idē super canticis. Super
 oīa reddit te amabilē mihi domi-
 ne iesu calix quē bibisti opus redē-
 ptionis nostre. Hoc oīo amorem
 nostrum facile vendicat totum si-
 bi hoc inq̄ est qd nostram deu-
 tionē et blandius allicit. et iustus
 erigit et artius stringit et afficit ve-
 hemētius. Multum appē labora-
 uit saluator: nec in oī mōdi fabri-
 ca tñ fatigatōis actor. assumpsit
 in dictis suis sustinuit. ptradictio-
 nes. in factis obseruatores. in tor-
 mētis illufores: et in morte expi-
 bratores. Idē loquens de opere
 redemptionis. Quid adhuc ingit

quinta pena spūalis

Dormitat tua affectio. Imo nō dormitat sed mortua est. I. huius non ridet beneficio. Et idem in s'mo n'bus. **D**uri & indurati & obdurati filii adā quos nō emollit tanta benignitas: tanta flamma: taz ingēs ardor amoris. tā vehemēs amator, qui p' vilius sarcinulis tā p'ciosas merces expēdit. **D**ā nati quare nō p'sideratis hēc oīa vt deum diligereis & tantas penas euaderetis. **D**iuites apponite cor vestruz ab h' intelligenda vt deum sup' oīa diligatis ne vos descendere cum demonibus ad infernum ptingat. hoc est etiā p'ceptum sacre scripture. & ad hoc tendunt oēs p'dicationes nostre vt apponatis cor in dilectiōe dei. **E**t huius amoris sunt. x. signa. **P**rimum est cū aliq' libenter cogitat de deo. **U**bi. n. est amor sibi oculus. vñ super illud. **J**o. xx. **D**ñe si tu sustulisti eum. dicito mihi vbi posuisti eum. dicit glo. **N**ō dicit quē. q' b' in aīo ager solet vñ amoris. vt quē sp' cogitat nulluz alium ignorare credit. **S**ap. vi. **C**ogitare de illa sensus ē p'sumatus. & loqui de sapia icreta. **S**ecundū signum est cū aliquis ē libenter in domo dei. **L**u. ij. **D**e ana dī q' nō discedebat de tēplo q' meruit interesse p'sentatiōi dñi in tēplo. **E**t xps cum ēt annorū. xij. inuentus est in tēplo. **L**u. ij. **Q**ui mīi sue & ioseph ait. **N**esciebatis. q' in hīs q' patris mei sunt oporēt me ēē. **E**t sup' illud. **M**at.

xij. **I**ntrauit iesus in tēplum. dīc glo. **I**ngressus vrbē primo templum adiit dans formā religiōis vt quocunq' inuē primā domū oratiōis sibi ibi est adeamus. **C**hryso. p'p'ium erat boni filij. vt veniens priō ad domū curreret p'is tu at imitator xpi factus cum in aliquam ingressus fuēris ciuitatem primo ante oēm actū ad ecclesiam curras. **T**ertid signū est cū q's de deo vel cum deo loquitur. **H**oc exemplum in magdalena quer xpm dilexit multū: cuius verba que h'ntur in euāgelio vel de deo uel cū deo fuerūt. **U**ñ hēs **J**oan. xij. **D**ñe cū fuisses hic frater meus nō fuisses mortuus. **A**lla tria hēs **J**o. penult. **T**ulerunt ingr' dñm meum & nescio. vt. p. eum. **E**t paulo post. **D**ñe si tu sustulisti euz &c. **E**t itez venit maria magdalena annuncias discipulis. q' vidit dñm. i. **P**e. iij. **S**i quis loquitur qu' ass' sermones dei. **E**t sup' illud. **R**o. viij. **Q**uis nos sepabit a caritate xpi dicit **C**hrys. **H**ic amantis mos est vt amoris suum silentio tegere nequeant: s' amicus & caris suis efferunt & produnt: & flāmas infra pectus suuz cohibere non p'st enarrāt frequētius ut ipsa assiduitate narrandi solatium amoris sui capiat & refrigeria imēsi ardoris assumant. **Q**uartum cū q's libenter deus audit & audita ab eo retinet memoriter. **L**u. ij. **M**aria conseruabat oīa verba h' conferens in cor-

de suo. **E**uāgelio
des domini ad
huius m. m.
vill. m. e. **E**t
dar libet p' de
derit hō oēs sū
ne quasi nihil
vñ. dicit de m
ficio eius enu
et p'ca multa
Jo. iij. **Q**ui h
mōdi pulus &
necessitatē h'p
sua ab eo q' nō
in eo. **P**er
ter p' deo pass
pbat aurū &
receptibiles in
tionis. **J**o. xij
nihil pater nō
hic. in p'ia p
pe interrogat
ter amat. **S**
datis vel aliqu
Dec ē caritas
culodiāmus.
charitas dei v
data eius. **J**
me ser. m. e.
Jo. xij. **H**oc
diligentia inuē
paup' signu
ria. **J**l. m. nō
pp' dñi. **P**ro
at & hī quos b
eodē. **S**ies hō
cū & amiel p
p' et auū sign
q' deo placet

de suo. Et uidē. x. Sedēs sec⁹ pe-
des domini au. d. illius. Jo. xliij.
Qui hz mā. mea. z ser. ea ille ē q
dill. me. ¶ Quintū est cum quis
dat libēter p deo. Cañ. vii. Si de-
derit hō oēs substantiā p dilectio-
ne quasi nūq̄ respiciet eaz. z Lu.
vii. dicit de magdalena post bene-
ficia eius enū merata dimittitur
ei pctā multa qm̄ dilerit multū. i.
Jo. liij. Qui habuerit substantias
mūdi pulus z viderit fratē suū
necessitatē hēre z clausit viscera
sua ab eo qūo caritas dei manet
in eo. ¶ Sextum ē cum quis libē-
ter p deo patit. Eccl. li. In igne
pbat̄ aurū z argenti. hoies at
receptibiles in camino humilia-
tionis. Jo. xvii. Calicē quē dedit
mhi pater nō vīs ut bibā illum.
Sic. in pila pte moral. Pena q̄
pe interrogat si quietus qs veraci-
ter amat. ¶ Septimū ē cum man-
data dei aliquis obedit. i. Jo. v.
Hec ē caritas dei vt mādara eius
custodiamus. Irē. li. Jo. i. Hec ē
charitas dei vt ambulem⁹ hz mā-
data eius. Jo. xliij. Si qs diligit
me ser. m. s. Spālter dicit suum
Jo. xvij. Hoc est pceptū meū ut
diligatis inuicē. Et maxie amor
pauperis signum est diuini amo-
ris. Illi. n. nō amant. ppter se s
pp deū. Prouer. xix. A paupere
at z hī quos hūit separant. In
eodē. f. res hoīs pauperis oderūt
eū z amici. peul recesserūt ab eo.
¶ Octauū signū est euz qs amat
q̄ deo placent z odit q̄ deo displi-

cet. Ad primū mouemur exēplo
xpi. Mat. xij. Quicūq̄ fecerit vo-
luntatē patris mei. q̄ in cellis est ille
meus frater z soror z mī ē. Ad se-
cundū exēplo dauid. In quos
odio habui. Irē q̄ oderunt te ofie-
oderā z sup inimicos tuos tate-
seebā. Ambro. l. examerō. Quid
nos dignū nfo referimus creato-
ri cuius cibo vescimur z dissimu-
lamus iniurias. ¶ Nonū est cum
quis frigescit a sollicitudine z amo-
re mundi. Greg. Tanto frigescit
qs a curis seculi q̄to surgit ardē-
tius in amorē dei. Idem Jacob
qui angelū tenuit vno moy pede
claudicauit. q̄ vero amore sub-
limia respicit. iam in hac mūdus
duplicibus desiderijs incendere
nescit. ¶ Decimū signū ē cū aliq̄
magnum honorē exhibet ministris
dei. Nam sicut qui eos spernit
christum spernit. Mat. x. Sic
qui eos honorat deum honorat.
Eccl. vii. In omni virtute tua
dilige deum qui te fecit z mini-
stros eius ne derelinquas. hono-
ra deū ex tota aīa tua z honori-
ca sacerdotes. Per ista igit. x. si-
gna coniecturari possumus ali-
quem diligere deum: quod pre-
cipit scriptura Mat. xxi. Dissi-
gens dominum deum tuum ex
toto corde tuo. zc. Excitat etiam
cultura. i. visio clara z fructio in
pīa q̄ nobis pmittitur ex tali of-
lectione. i. Corint. ij. Oculis nō
vidit nec au. au. nec in cor homi-
nis ascē. que ppa. deus hīs qui dī

quinta pena spūalis

ligunt euz *Iſa. vero. lxxij. dr.* A ſeſo non audierunt neq; auribus pceperunt oculus nō vidit deus abſe que preparati expectantib⁹ te. *Jac. i.* Bñs vir qui ſuffert tēprationē qñ cum pbarus fuerit accipiet coronam vite quā reddet deus diligētibz ſe. Mirum eſt qñ amor noſter a deo euadere p̄t. q; ſi venalis eſt nullus deo carius emer. Dabit. n. p illo regnū celorum. ſi eſt ad dandū null⁹ dignior eſt qñ deus cum ipſe ſit ſūme bonus. *Uñ* nulli potius debuit dari qñ ei. Si vero violentiā requirit nullus maiorē violentiā p eo qñ ipſe. Perit. n. euz gladio euaginato. *Aut. n.* cum amabis: aut eterna morte interficeris. In p̄s. *Alſi* puerſi fueritis ab amore. ſ. mundi ad amorē dei. gladiū ſuum vibrauit: Quot lingua beneficiorū ſuorū appoſuit. deus ad hunc ignē amoris accendendum in nobis: quis poſſet narrare? Ex defectu igiſ huius amoris erunt hoies damnati inuidētes 2 dolētes de tanta dei bonitate. cui⁹ recordatio erit eis maxima pena. ¶ *Secundo* inuidebunt puritati angelorū. cogita qñ inuideant deo qñ inuidebunt toti eius curie ſicut qñ quis inuidet 2 dolet d p ſperitate alterius ē inuidet 2 dolet de proſperitate ſue dom⁹ 2 ſamilie. 2 eſt ſibi magna pena videre eius pulchram 2 moſigeratam virem honeſtos filios 2 filias 2 cetera qad ipſum pertinent: Sic

erit in damnatis reſpectu ſamilie dei 2 ſuorū de qua ſunt beatiffimi angeli. Et certe h̄ erit magna malicia 2 indurata iniquitas inuidere illis qui tot beneficia ipſis dānatis ptulerunt. Et hoc illis erit in penā qui hic ipſis beatiffimis angelis nullā reuerentias ſecrūt ſed coram eis inuerecūde peccauerūt nullā deuotionē ad eos habuerunt eis regratiādo de beneficijs conſeſſis. ¶ *Rñſe* conſidera dignitates tuā. de qua *Diero.* Magna ē dignitas ſciarū vt vna queq; h̄eat ab ortu natiuitatis in cuſtodiam ſui angelū relegatus 2 in p̄s. Angelis ſu. man. d. te vt cu. te in o. v. ruiſ. vñ *Ber.* loquēs de hoc verbo. Quanta inquit d; tibi hoc verbum inferre reuerentiā afferre deuotionē pferre fiduciam. Reuerentiā pp pñtias: deuotionem pp beniuolentiam: fiduciam propter cuſtodiam. ¶ *Ites* idem *ber.* loquēs de illo verbo *Iſa. lxiij.* Super muros tuos hie ruſalē pñtui cuſtodes. Benign⁹ es ingt qñ non es contentus noſtroz fragilitate muroz. ſed ipſis hoium cuſtodibus angelicis cuſtodiam ſuperponis. Ad idem p̄tinet illud *Mat. xlvij.* Videte ne contēpnatis vnu ex his pusillis. Angeli enim eorū in celis ſemper vident ſa. patris. m. qui in ce. eſt. ¶ *Item* ad *heb. i.* Adne oēs ſunt adminiſtrationi ſpiritus in miſterium miſſi propter eos qui hereditates capiunt ſalutis. 2 *Lu. xvi.*

factum eſt vt
2 pot. ad ang
2 multa bñfic
gelis pferunt
mus eos reu
uotione hab
cuſt. dē noſt
deum 2 ipſo
h̄mōi pñt
damnabunt.
ipſis angelis
inuidia erit p
de videt bon
¶ *¶ Tertio* inu
cati. ¶ *¶ Alii* qñ
Uñ dānati
eſſe qñ quodā
dñs: dicit qñ
impiſſimā cr
reſit nullos
ſeros. Et qñ n
nes poſſunt p
poſſunt a ſtat
mouere. ¶ *Ide*
h̄ementer tabe
¶ *¶ Concedendū*
loquendo ma
ros qñ ipſis e
quos eſſe bea
de illo dñſe
damnari. dñ
nati in ghaſt
eſſe quos. ſed qñ
ſpūaliter habet
erem naturalē
illos dānati ali
cu gñt. qñ ſi ill
buc rñ manere
ſio tabeſcēt ſi

Factum est ut moreret medicus
 et por. ab angelis in sinu abrahe
 et multa beneficia alia nobis ab an-
 gelis perferunt propter que debe-
 mus eos reuereri et amare. et in de-
 uotione habere et spiritualiter angelis
 eusto de nostrum ne ingrati apud
 deum et ipsos angelos simus: pro
 hominibus peccatis et alia mortalia multa
 damnabunt. et tunc tales damnati
 ipsis angelis et eorum glorie. et talis
 inuidia erit pena sicut et pena inui-
 dei videre bonum illius cui inuidet.
 Tercio inuidebunt scorum foete-
 rati. *¶* Si autem Bo. di. q. art. q. ii
 Atque dñati malitiam oēs dñatos
 esse et quosdam dñatos quosdam
 beatos: dicitur quod ideo ad faciendam suam
 impiissimam emulationem et odium
 vellet nullos esse beatos. imo mi-
 seros. Et quia nec ipsi ad beatitudi-
 nem possunt pertingere: nec alios
 possunt a statu beatitudinis am-
 mouere. Ideo in semetipsis ve-
 hementer tabescunt et confundunt
 Concedendum ergo est quod generaliter
 loquendo malitiam oēs esse mise-
 ros et ipsi crucibus miseris ali-
 quos esse beatos. *¶* Et si obijciat
 de illo diuite qui volebat fratres
 damnari. dicendum quod quis dam-
 nati in generali nollent videre beatos
 aliquos. sed oēs miseros. tunc quia
 spiritualiter habent aliquorum amo-
 rem naturale et prauum nollent
 illos dñari alijs crucibus in sta-
 tu glorie. quod si illi damnarentur. ad
 hoc tunc moreret emulatio et occa-
 sio tabescendi si non sic esset de om-

nibus. Attamen nullos ita diligere
 naturaliter. quia vellet eos esse dñ-
 atos. *¶* Facto quod multi essent bea-
 ti unde quod vident ipsos eleuatos et
 quorum comparatione confunduntur
 et isti sunt beati. et quod habere non
 possunt: ideo non persequuntur inde so-
 latium: sed habent inde magnum sup-
 plium. *¶* Ille. Nec tamen haberet mi-
 seriam miseriam si dñarentur. Et
 ponit exemplum idem doctor. Sicue
 inquit homo sanctus in quo est natura
 bene disposita appetit cibaria sibi
 conuenientia. homo vero infirmus ap-
 petit ea que nocent. quod estimat pro-
 desse. sic beati tamen mente sani ap-
 petunt aliorum glorificationes que
 vere esset eis proficua supple si pla-
 ceret deo. Damnati vero beatorum
 damnationem quam estimant si-
 bi utilem et delectabilem: sicut in-
 vidus alterius subuersionem. attri-
 si si conueniret non propter hoc mise-
 ria eorum decreveret: imo succre-
 sceret. Multa enim volunt ipsi et pec-
 catores que si obtinerent essent mi-
 seriores. Ad hoc confirmandum
 multum valet auctoritas Augustini.
 in. ii. c. vbi dicit. *¶* Ira: dicitur: et
 cecitas in damnatis excreuit. *¶* Ille.
¶ Miseri damnati. o pena cru-
 della incidit in eum: angelos et
 sanctos. Viditque aliquos inuidos
 et dolentes de bono aliorum qui in-
 de murmurant detrahunt et tabe-
 scunt siue desolantur per tristitiam.
 Sic erunt damnati tristes de bo-
 nis peccatorum. *¶* Canes rabidi
 quod patiuntur et per inuidiam.

Quinta pena spūalis

Cogitet hanc penā qui pōt. Ista pena quippe debet inuidiis huius mundi quoz maximus est numerus q hic primos non dilexerūt. *¶* Abi notandū q licet debeam⁹ diligere deus ut dictum est ⁊ nos ⁊ proximum nō non hēmus speciale preceptum de amore nostri eo q amare deum sit amare seipz. *¶* An. Aug. Ille solus nouit se diligere q deum diligit. Siquides ille se facis diligit qui sedule agit ut sūmo ⁊ vero suaf bono. Ides cum illa dilectione quā deus imperat debeat hō diligere deū: seipsum ⁊ primū: non tamen ex hoc precepta data sunt ut intelligatur nullam esse dilectionem qua qlos diligit seipsum nisi qua diligit deus. *¶* Ad amorē proximi incitat nos amor quē uidem⁹ inter aialia irrationabilia eiusdem spēi Eccli. xlii. Omne aial diligit sibi sile. Et post ois caro ad silem sui plungeretur. Si lupus ⁊ leo ⁊ serpens non exercēt illā ferocitatem in aialia que sunt sue spēi quaz ercēt in alia. qd dicendū est de homine qui deservit i alii hōiem nisi q ferocior ⁊ crudelior ē lupo leone ⁊ serpēte. Etiam ipsa aq que naturaliter hz pugnat cum igne: pacē hē cum alia aqua. *¶* Secūdo dicitur fraternitas nālis que est inter hoies. Aug. in li. de doctrina xpiana. Si putamus non esse proximū nisi q eisdē nascunt parentibus adā ⁊ eūā intendamus ⁊ oēs fratres sum⁹. Voluit deus

unicū hōiem primo formare ex quo oēs pcederent ut tanq fratres oēs hoies se amarent. Non sic legimus sc̄si in angelis vel in aialibus aliis dilectio est debituz nāle quo vn⁹ homo ē obligatus alteri ⁊ quo debito null⁹ absoluit. q̄tūcunq ab eo solvatur. Unde super illud Ro. xlii. Menimi q̄q̄ debeatis nisi ut inuicem diligatis dicit glo. Augu. Sola charitas est: que etiā reddita semp detinet debitores. Ius cōe generis humani vī p̄neri in illis duob⁹ mādatis. qd ab alio oderis tibi fieri: uide tu ne aliqui alteri facias. Thob. iiii. Et Mat. vii. Quicumq̄ vultis ut faciāt uobis hoies et vos eadē facite illis. *¶* Tercio fraternitas spūalis de qua Aug. in li. de disciplina xpiana. Dēs qdes fratres sūm q hoies sumus quanto magis sūm q xpiani sumus. Ad id q hō es vn⁹ pater fuit adā vna mater fuit eua. ad id q xpianus: vnus pf est deus. vna mater ecclia. Nec fraternitas tāto ē melior fraternitate nālī q̄ meliorem hz patrē deum Mat. xlii. Patrem nolite vocare uobis sup terram. vnus est. n. pater uester q̄ in celis est. *¶* Quarto exemplo xpi q tantum hoies dilexit ut p eius redemptione mori voluit. *¶* Hoc exemplo angel. qui adeo amāt hominem ut custodiāt eū in oibus viis suis. Amādus est ā xpianus sic xps amauit nos. s. amore gratuito: amore recto: amore dī

seruo: amore fructuoso: igitur amor nātī ⁊ crēi i lore ⁊ tristitia uatiōe. Ad q̄ ter inuoldebz salute. ⁊ fil⁹ q̄ uellet p̄lo est. *¶* Quarto paruloz per ualde multi q̄ mortui sunt: aut tpe circūfionem et bētiunt in solo habuēt sic q̄ um gloriificē sensitiuā. *¶* Ad Patrem ⁊ nullatenus mimes sū rōe los q̄ sūe in v incipit ⁊ ibi tribus sū nati est baptismat pa. ⁊ fi. ⁊ spī. unī ignis et elo punit dog actionis nullis tū pei ⁊ concepiōe ⁊ h Augu. Quā intelligendū ē sci Thob. xlii. enī euz sequetur. Alexan reit q̄ h in lo lō nō paul

secreto: amore vehementi: amore
fructuoso: amore pseuerati. Dis
igitur amor: talis deerie a dam-
natis et erit i inuidia ppetua et vo-
lore et tristitia de oium scōrū sal-
uatiōe. Et gravis pena vbi ma-
ter inuidebit filio et dolebit de ei
salute. et fili⁹ de patre et matre sic
q⁹ veller ipsos secū dānari vt dēfci
est. Quarto dānati inuidebūt
paruloꝝ pene leuitati. Isti erūt
valde multi qui i uteris matrum
mortui sunt: aut aū baptismum:
aut tpe circūcisionis aū circūci-
sionem et breuiter quotquot mo-
runt in solo petō originali dam-
nabunt sic q⁹ nunq⁹ videbunt de
um gloriā nōtū patient penas
sensitiuā. Ali Augu. in li. de fide
ad Petruz ait. Firmissime tene
et nullatenus dubites: nō solū ho-
mines sū rōe utētes. vepetū pun-
los q⁹ siue in vteris matrū viuere
incipiūt et ibi moriunt siue de ma-
tribus sū nati sunt sine sacro san-
cti baptismatis qd dāt In noie
pa. et fi. i spi. san. de b sēlo transe-
unt ignis eterni sempiterno suppli-
cio puniēdos. q⁹ rsi petri propue
actionis nullū habuerunt: origi-
nalis tū peti dānationem carnali
conceptiōe et natiuitate traxerunt
Augu. Quē iūctas qualiter sit
intelligenda vide. li. q. de malo
sci 2° ho. rliiii. ar. ii. ad pūmū. ibi
eni euz sequenti ar. iij. pulchra ha-
betur. Alexander at de hal. in. iij.
dicit q⁹ h in igne sint eterno ab il-
lo tū non patient sicut et dānati. p

pulo petō vñ. aliter est in igne fer-
rum. alit manus hois. q⁹ ferrum
nō patit: s⁹ man⁹ patit. Sic erat
de paruulis. ut de ferro. Exēplū
huius habem⁹ Daniel. iij. In tri-
bus pueris q⁹ ambulabūt i medio
flāme laudantes deū et bñdicētes
dño. et non terigit eos oīno ignis
neq⁹ pūstauit nec quicq⁹ mole-
stie intulit. Sic ē snia doctorū q⁹
paruuli in originali nunq⁹ patien-
tur. Sup istis inuidebūt dānati
patientes penas horribiles: imo
credi p⁹ et iā inter se inuidebūt
et ipsis demonibus desiderantes
ipsis maiores penas. Et q⁹ dēfci-
derūm sue inuidie nullū sortiet
effectū valde dolebūt. Et hec pe-
na marie debet hīs patrib⁹ et ma-
tribus qui suo malo regimēter
ficiūt puulos in vteris matruz q⁹
et occidunt aū baptismū: aut flu-
mine necāt uel aliter. Et vere cru-
delissima mater ē q⁹ propiū filiū
iugulat q̄ltercūq⁹ ipsūm pcepit
hoc nunq⁹ bestia faceret. qdō er-
go mater hoc p⁹ facere. Nōne d⁹
magis timere deū quē offendit i
terficiendo narū suū. Et quācūq⁹
mūdanam verēcūdiam. Merc sic
Risi diligam⁹ deū. et sic nos ip-
sos diligemus. et primū siue an-
gelos in eozū pūta a petis absti-
nendo siue hoies possibiles ad sa-
lutē. Hec ē cognitio qua debem⁹
cognoscere deū et proximū. s⁹
amore recto et honesto. Ideo de
h non obseruantibus dicit. Non
uertantur in infernū rē.

Sexta pena spūalis

Sexta pena spiritalis i

dānalis erit timor pe

ne. **Uñ** Grego. hic

flāma que accendit illuminat il
lic ignis cruciās obscurat. h me
tus amittit cū tollerari incipit qđ
timebat illic dolor ollāiat 2 pa
uor angustat. Domendo igit mō
tunc erit reprobis dolor cū formi
dine. **Uñ** iste timor erit quadru
plex. quia.

C Primo timebunt iudicem su
perum.

C Secūdo cuneū fratrum.

C Tertio demones horribiles.

C Quarto penas terribiles.

C Primo igit timebunt iudicē
supnū. Cogita si potes quāta pe
na 2 quāto dolore torquet puer i
schola sentiens se deliquisse 2 vi
dens magistrum iratū cūz virgī
delictis 2 scidentibus volentem
ipsūz obterare. Plus adhuc latro
timet adiudicāz su spēsio videns
paribulū: ita ut etiam aliqui quasi
ex animis oscilare videat. Vere ra
lis timor quasi nihil est ad illū ti
more quē dānati patient: viden
tes iudicem iratum. De forma iu
dicis habet in magistro. di. xliiij.
.liiij. **Ubi** dicit sic. In forma viri
qđ sui iudicabit ut videant mali i
quem pupugerunt. xxxvij. 2. xli. 2
Apoc. i. Diuinitatem vero illius
mali non videbit. **Uñ** Jsa. xvi.
Collat impi'ne videat gliaz dei.
humilitates videbit vt timeat. di
uinitatem vō non: ne gaudeant.

diuinitas enim sine gaudio vide
ri non potest. **Hec** ille. Et in i fi
ne ca. li. Apparebit terribilis im
pijs 2 mitis iustis. Ernt enī timor
malis: 2 lumē iustis. appēbit ter
ribilis. i. terrorem eis icutit: bo
nis delectationem sicut idē sol sa
nis oculis delectabilis est: egris
vō odiosus. Est cap. v. Virtutes
quoz celorum 2 angeli dicuntur
moueri nō motu dānationis vel
aliqua pturbatione pavoris. s. qđ
dam admiratione eozū qđ viderit.
Uñ Job. xvi. Colline celi pauēt
aduentū eius. Jō dicit dies illa
dies ire ca. 2 mī. di. ma. 2. a. val
de. Sopho. i. Juxta est dies dñi
magn' dies ire. di. Illa dies tri
bu. 2 angustie. dies cala. 2 miser.
dies tenebrarū 2 caliginis. dies
nebule 2 turbinis. **Qđ** tremēda
est dies talis. Jō tremens tota ec
clesia cātat frequēter. **L**ibera me
do. de mor. eter. in die illa tremē
da. **E**t felix qui illū diē p̄cauet.
iuxta p̄siliū sapientis. **Eccē. vii.**
Diem malā p̄caue. **I**ste timor de
bet illis qđ hic timere deum nolue
runt. **S**unt autem sex differen
tie timorum. s. timor mādānus:
humānus. fūlis. naturalis. in
ficialis. filialis. sive reuerentialis:
C S; timor filialis est ille quo ti
metur de' nō ppter cōmodum:
vel icōmodum vel alias p̄ditiōes
timētis. sed ppter p̄ditiōes ei'
qui timef. vt cū qs timer deū of
fendere ppter amorem quē habz
ad eū ex bonis p̄ditiōib' ei'. **Uñ**

preedit talis
vicit filialis
ros soler m
peccatis p̄e
muli qđ pec
bi peccata r
vō odio vi
ele. ix. Exem
glo. xv. i. qđ
guilia ex hoc
remissione p
inuitat scrip
ppelatu. pec
ti neqz ad iū
2 ne dicas m
multitudo dis
bitur. **Ubi** e
timat 2 in p
us. **N**on tar
2 ne differat
to enim uen
dicte disper
multum cru
p̄teritis op
placuerunt o
fū atqz sapie
na dei. **E**t t
oia i factura
plum i viciis
parre qđ vi
te quiescunt
ret. **E**t ip̄e r
Seruauit man
se meum. s. h
opa mea plac
2 ideo nō fū
aī eum. **I**te
bonos crucia
phane i all

predest talis timor: ex amore, et id
 est filialis, et iste est timor qui vi-
 ros soler multum scilicet cruciare de
 peccatis preteritis. Sunt enim certi
 multi qui peccaverunt et nesciunt si
 bi peccata remissa quia nescit homo
 verum odio vel amor dignus sit. Ec-
 cle. ix. Exemplum de absalom. ii. Re-
 glo. xvij. Qui erat in magna an-
 gustia ex hoc quod non erat certus de
 remissione peccatorum offensa. Et ad hoc
 inuitat scriptura, dicit Eccle. v. o
 propitius peccatorum, noli esse sine me-
 tu neque adicias peccatum super peccatum
 et ne dicas miseria vel magna:
 multum dis peccatorum meorum misere-
 bitur. Adia enim ira ab illo cito pro-
 pinquat et in peccatores respicit ira illi-
 us. Non tardes pueri ad dominum et
 ne differas de die in diem. Subi-
 to enim veniet ira illius et in tempore vi-
 diete disperdet te. Item iste timor
 multum cruciat bonos etiam de
 preteritis operibus, quia nesciunt virum
 placuerunt deo. Eccle. ix. Sunt lu-
 sti atque sapientes et opera eorum in ma-
 nu dei. Et tamen nescit homo verum et si
 oia in futurum evanescunt iuncta. Et ex-
 plum in vitis patrum de quodam sancto
 patre qui cum videret timere de mor-
 te quaesierunt ab eo scire an time-
 ret. Et ipse respondit in hunc modum
 Servavi mandata dei supra pos-
 se meum. Sed homo sum et nescio verum
 opera mea placuerunt deo an non
 et ideo non scilicet securus donec veniam
 a domino. Item iste timor est qui multum
 bonos cruciat de presenti. Timet enim
 proinde ne in aliquo opere forte occu-

los sue maiestatis offendat: sicut
 famulus disciplinatus assidue co-
 ram regia maiestate est in timore
 continue. Exemplum de Job. ix. Ve-
 rebar oia opera mea iudicis quod non
 parceres delinquenti. Ad hunc ti-
 morem videtur iurare. ps. di. Ser-
 vite domino in timore. Innuens per
 hec verba quod in ipso opere servitij sem-
 per timere debemus. Item iste est
 qui etiam eos multum cruciat qui su-
 turo, quia non sunt certi, quoniam forte si-
 naliter cadant in aliquam eius offensam
 quia nescit homo finem suum. Eccle. ix.
 Exemplum de sene qui audiens ca-
 sum alterius sancti viri timens il-
 lud de se dixit consolando illum et timens
 de sibi. Ille perit ego hodie. Item
 est qui eosdem multum cruciat de
 occultis. Sciunt enim secundum apostolum
 i. Corinth. iij. quod quis non sentiat
 ubi in aliquo consilio de peccato, tamen si id
 iustificat, et ideo timeant ne aliquod
 occultum habeant quod deo displiceat.
 Exemplum de david qui sic ti-
 mens exclamavit dicens. Delicta
 quas intelligit ab occultis meis munda
 me domine. Item iste est qui facit eos
 assidue sollicite de mundare de ma-
 culis venialibus exemplo spiritus sancti, que
 sollicite purgat se ab omnibus immu-
 dictis: etiam qui credit sponso displice-
 re. Et hoc est quod dicit apostolus. ii.
 Corin. vij. Perficientes sanctificati
 omnes in timore dei. hec est enim pro-
 secta sanctificatio cum non solum a ma-
 ioribus, sed etiam a minoribus aia san-
 ctificat. Item iste est qui frequenter
 facit timere offensam ubi non est.

Sexta pena spūalis

Drego. Bonarum mētū est sibi culpā agnoscere. i. timere ubi culpa non est. Exemplo i. historia triptica. li. vii. Ubi dicitur q. cum iulianus apostata impator fecisset i. quodam magno festo an seipsum poni vasa ut more imperiali ad honorem suū thus imponeret fecit ad h. vocari quosdā xpianos ydolis iuxta occultatis qui cū simpli ei aio ad honorem iperatois thus proiectissent: nihil de illis ydolis scientes iproparit eis ydolare q. thus ydolis sacrificassent. qd illi aduertentes exclamauerunt petētes sibi dextrās āputari licet nihil fecissent in reuerētiā ydolorū. Hic est timor qui oē malū excludens propter eum non dimittit qn dei faciat voluntatem: Ecce. xxxliii. Qui timet deum nihil trepidabit et non pavebit. Timētis dñs brā ē aīa ei⁹. Et sequitur. Sculi dñi sup timētes eum. Et. i. ca. Timor dñi gloria et glorio et leticia et corona eructatōis. Timor domini dlectabit cor. Timēti deum bene erit in extremis et in die defunctionis sue benedicetur. Timor dñi expellit peccā. nam q sine timore est nō potest iustificari. Et. ij. c. Qui timēt dñm inquirēt q beneplacita sūt illi et q diligunt eū replebūtur lege ipsi⁹. Qui timēt dñm custodiunt mādata illius et patientiam hēbunt vsq. ad inspectionē illius dicentes. Si pñiam nō egerim? icidem? i man⁹ dei et in man⁹ hoīum. Et ps. Brūis vir

q timet dñm in mā. e. c. nimis. i. valde. Hic igitur timor est filialis quo nihil derelinquit cori q pertinet ad salutē. Exēplo Thob. i. ca. qui nec ppter timorē mortis nec rerum dimittebat mortuos se pelire. Dānati vero hoc timorē caruerunt. et id timore fuilli ppetuo timebunt. Tredendū ē q. ad maiorem cumulum sue dānationis timor et terror tant⁹. quo pavebunt in conspectu iudicis semp manebit in eis. Cogita qto timore terretur latro videns iudicem volentem eum ad mortē cōdemnare s; vere maioris timore sine cōparatione timebunt dānati videntes iudicem. s. xpm eos cōdēnātem ad ppetuam inferni penam. et dicentem illud. Parthe. xrv. Si scedire a me maledicti in ignem eternum q pa. est diabolo et angelis eis. ¶ Timebunt secundo dānati cuncum fraternū. i. societate tot dānatorum hoīum. q ut dictum ē pluries multum affligentur ex tāta societate. sicut timeant incarcerati euz multis aliis et qbus sciunt penaz carceris augmētari. Nā si ponerent pñes in firmi feridissimi et calidissimi i vno carcere: tūc quāto plures essent tant⁹ plus timerēt hī qui illic essent ponendi: sic erit de carcere infernali. imo etiam hoies dānati tam erunt horribiles ad videndum q vnusquisq. pavebit alium videre. Unde sicut hō deffigurat? vī mortuus quattuor vel quinq. diebus

inlet timorē
aliqui quasi
time inopti
ribilla. sic dā
tua maxime
tā sue dānat
quicq. ad p
eles cōbuile
vri i. pavore
vello pavore
pñs corpora
timor pñer
q. corporale
uore fuerim
scelus imue
timor spūali
et vñone an
formitate pe
in vñis patr
bularer p be
q. elus in spe
tē venissent
sine obitātē
secorē angē
Euntis? illis
euidam lue
rante nates
q. dixit angel
rio nates nō
luvenis obit
pit el angelus
rales nō ledā
illa seten nob
fere canis pu
peccarix ang
vbi aīe se mu
relligēt nō ob
fere alteri et se
illa pena timo

Insert timorē magnū: ita ut etiam
 aliqui quasi pdant sensum? ma-
 rime inopinata visione alicui? ter-
 ribilis. sic dānati ex uisione. mu-
 tua maxime timebunt ad augmē-
 tū sue dānatiōis. Isa. xliij. Unus
 quisq; ad primū suū stupebit fa-
 cies cōbuit vultus eorū. et Ecl.
 xxi. Pauor operantib? iniquitatem
 delicto pauore etiam decti ē i sexta
 pena corporali videtur tñ magis
 timor pñere ad penam spūalem
 q̄ corporalem. quāuis etiam pa-
 uore suet timore rei vise corporali
 sensus imutent patiendo. sed ille
 timor spūalis poterit magis cārī
 ex uisione anime turpissime ex de-
 scimilitate peccati. Legimus. n.
 in uitis patrū q̄ cū qdaz senex am-
 bularet p heremū aditū se ei an-
 gelus in specie humana. Luz au-
 tē venissent ad quoddaz cadauer
 sene obturāte nares suas propter
 fetorem angelus non obturauit.
 Euntib? illis vltra obulauerunt
 cui dam iuueni angelo at obdu-
 rante nares senex nō obturauit.
 q̄ dixit angelo. In pñtia cadaue-
 ris nares nō obturasti? In pñtia
 iuuenis obturas. Unde hoc di-
 xit ei angelus. Jñ fetores corpo-
 rales nō ledūt nos: s; pñtia hoīuz
 illa fetent nobis. An tollerabili?
 fetet canis putrid? hoībus q̄ aīa
 peccatū angellis. In iserno igit
 vbi aīe se mutuo videbūt siue in-
 telligēt nō obstante corpe vna in-
 fert alteri? i fetorē i timorem. Et
 ista pena timoris debet illis q̄ hic

pp holuz timorē i verecūdiā of-
 mittunt bene agere i saluti sue p-
 uideat. Et iste dici pñtimor huma-
 nus quo ducti hoīes magis eli-
 gunt malū aīe q̄ corpūs. siles illi
 de quo dīr q̄ cundo ad for porta-
 bat sotulares in celo magis eli-
 gens ledere pedes q̄ sotulares:
 magis. n. aliqui timēt pñere bo-
 na tēp mundaz q̄ corpūs imo
 q̄ aīe. Quot pñtū pñtia ē pio
 vno denario iurādo i piarando
 deus nouit. Contra hūc timorē di-
 cit xps. Mat. x. Nolite timere eos
 qui occidūt corpus. aīam at non
 possunt occidere. S; pot? cū ti-
 mere qui sūt aīam i corpus pñe-
 re ingehēdā. Nō igit est malus
 timor. i sō dūcit ad aliū maiorez
 timores. Tu. n. scis q̄ta pena sit
 ēē in timore alicui? hoīs. Eredo
 enī q̄ oēs aliqui timuerunt
 sunt ex insperato i terriū: i si ille
 terror siue timor duraret: nunq̄ i
 b mundo gauderēt. Cogita igit
 q̄ta pena sit dānatis ēē in pñtuo
 pauore i timore alioz dānatorū
 Tertia pñtia timoris erit ex uiside
 dmonū Et s; ēē decti dñs hōē d-
 monū in sexta pena corporali: verū
 tñ ēē videbūt spūaliter. Unde sic
 aīe bōz videbunt deū clare: i co-
 fruent i gaudebūt. Ita aīe dāna-
 torū videbūt demōes p intellectū
 i ista uisio spūal eis lēret magnū
 timorē. Expimur. n. q̄ notatō ei?
 isert timorē q̄to magis ei? uisio spūa-
 lis. Et ista pñtia erit his q̄ nolūt ēē
 p timere h acquerūt suis tēpta-

Sexta pena spūalis

Nonibus et pīllis suoz sequēdo
malas societates: ita q̄ nec habu-
erunt timorē seruillū: quē cū quis
nō amore iusticie: s; timore gehē-
ne vel alterius pene abstinet a ma-
lo vel facit aliq̄d bonū. Talis fuit
pharao qui cū flagellabat omni-
tebat pplm: s; qm tollerabat nec
dm̄ cognoscebat nec pplm vi-
mittebat. sicut ps̄ Ero. ca. multi.
Talis fuit anthiochus q̄ infirmi-
tate flagellat⁹ orabat loc⁹. ij. Mat.
tr. Qbi dr. Sapientia dicit⁹ ē veta-
rū se hierosolymā et pgeriē sepul-
chri iudeorū cū facturū: s; q̄ vni-
uersa cōspicit dñs deus israel p-
cussit eū insanabili et inuisibili pla-
ga. ita ut corpe impli vermes sca-
turirēt odore ēt illius et fetore ex-
ercitus grauaret. et cū nec ipse iā
seorē suoz ferre possēt ita ait. Ju-
stū est subditū eē deo et mortalem
nō paria deo sentire. Orabat autē
hic seclusus domini a quo non
esset mīas cōsecut⁹ et ciuitatem
ad quā festinās veniebat ut eā ad
solus deduceret: nō optat liberaz
reddere. Et ibi multa pmissa et
vota ponunt. Et segit in fine capi-
tuli. igit homitēda et blasphemus
pessime percussus. et vī ipse alios
tractand⁹ erat pēgre in mōtibus mi-
serabili obitu vita funerus est. Et
h̄ ga solo timore pene mouebat.
Tales erunt iudei plures quisti-
more pene legem seruabant. qui-
bus christiani multū vident peccato-
res q̄ nec timore nec amore seru-
t legem quam amore seruare debe-

rent. Sed alij timore seruilli sūt
sicut pirate qui videntes tempe-
statem faciunt vota consensit et p-
mittunt mirabilia. sed statim ces-
sante tempestate redeunt ad ludos
et blasphemias et alia mala puer-
ta. Tales sunt iterū filies porcis
et canib⁹ q̄ percussi fugiunt de do-
mo ad horā: sed statim reuertunt
et faciunt redia pueria. Itē sunt si-
miles cuidam rustico trufatori. q̄
quo dñ. q̄ cum duceret vaccā et vi-
tulum ad montē sancti Michaelis
inter ficus balsanie et norma-
nke et videret venire fluxus maris
exclamauit dicēs. O beate micha-
el libera me et dabo tibi vitulum.
Liberatus autem picit sic. Bñs
Michael bene erat seru⁹ si crede-
bat q̄ darem ei vitulū meum. Et
ecce iterum fluxus quasi inuolūēs
eum et exclamauit dicens. O bea-
te michael libera me et pmitto ti-
bi vaccam et vitulum. Liberatus
autem dixit. O michael michael
nec vitulum nec vaccam habebis
Cum autem sic quasi securus in-
tercederet: ecce iterum fluxus in-
uens et suffocans eum et vaccam et
vitulum. Sic multi in necessita-
tibus aut infirmitatibus multa p-
mittunt q̄ s; bene viuēt restituere
rent si habent de alieno. vota faci-
unt: sed sam vel post periculum nō
pōt faciunt. et ideo quādo credunt
secure viuere superuenit mors et il-
luolunt eum suis peccatis i infer-
num. quia nec se emēdauerūt nec
restitutionē secerunt: aut vota sol-

uerunt. Iuxta illud
Cum enim dixi-
tas repentin⁹ et
sicut dolor in un-
effugient. Et itē
die iudicii dice-
cut sur et ita in
etā intelligi de-
tandum at q̄ si
se non est pēni-
humana. Non
in se cauere a pe-
ne. sed tū temp-
Aug. super illo
more. c. m. de
in ipse peccadi
refopus li spera-
Constat autē q̄
tas pēni ē ppe-
tū. Timor non
charitas exclud-
uere a malo tim-
bitur malis. et
amore iusticie a-
ta illos vīus or-
care mali formi-
peccare boni di-
timor non facit
timor. Exem-
tis clericis de
tum diligentes
es q̄ pmo mor-
terum si possēt.
alter morerēt fa-
cepto vīatico cū
q̄ rempūs app-
fuit socius. quā-
q̄ male. q̄ vān-
us. Aliqd pū-

uerunt. surta illud. i. Thessau. v. Cum enim dixerunt par et securitas repentinus et superueniet iritus sicut dolor in utero habentis et non effugient. Et ibi loquitur apostolus de die iudicii dicens. Dies domini sic erit fur et ita in nocte veniet. Et per etiam intelligi de die mortis. ¶ Notandum autem quod iste timor fuitis et in se non est peccati sicut mundanus et humanus. Non enim est malum in se cauere a peccato propter timores pene. sed tamen semper est cum peccato. Unde Augustinus super illo verbo. Configet timore. et c. me. dicit de tali. Eluit in hunc peccandi voluntas. et sequetur opus si speraretur impunitas. Constat autem quod peccandi voluntas peccati est propter hoc dicitur. i. lo. filii. Timor non est in charitate. quia charitas excludit peccati. Et ideo cauere a malo timore pene tamen attri buitur malis. cauere autem a peccatis amore iusticie attribuit bonis iuxta illos versus orationis. Oderunt peccare mali formidie pene. Oderunt peccare boni deuitis amore. talis timor non facit euadere penas quas timet. ¶ Exemplum de duobus locis clericis de quibus dicitur quod se multum diligentes dixerunt ad inuitum quod primo moreretur rediret ad alterum si posset. Factum est autem ut alter moreretur facta confessione et recepto viatico cum letu. Post aliquod tempus apparuit socio. et que fuit socius. quomodo esset. Et respondit quod male. quia damnatus erat. Et locutus. Nunquid posuit tibi confessio.

viaticus. et lachryme quas effudit filii in extremis. Et ille. Non quod ois feci et solo mortis timore. Ideo dicitur. Proverbia. i. iusticia liberabit a morte. ipsa est enim sola que facit euadere visionem demonum homines timor non facit timore filii dei. et per consequens heredem regni. Non ergo timeamus deum solo tali timore. sed magis filiali. de quo prius dictum est ut euadere valeamus timor illius penalem quo homines videbatur. ¶ Quarta pena timoris erit iudicatis propter penas vehementes quas patient. Quam timores si videres ignem in quo est. et tenere digitum per horam et magis si per dies. et adhuc magis si totum corpus per annum et corpus tuum deficere non haberet. Cogita autem si potes quanto timore damnati timent quod perpetuo et sine fine tantum et tale ignem patient. de quo igne dictum est in prima pena corporali. Et non solum ignem sed et frigus interflum et alias penas de quibus descriptum est. Quam timores. n. sicut in inferno damnati ille pene non mitigabuntur quia in inferno nulla est redemptio. nulla penarum allevatio. et ideo cum quanto timore positi sunt in inferno tanto timore spiritus timebunt. Deus quanta pena est ista. Sciunt enim pauperes ipsi quod timent peccatores et raptores. Videamus igitur Ritus quomodo istum timorem poterimus euadere. Certe euademus si de timore seruimus transsumus ad inicialem et filialem. quod sic sit. Cum peccator audire predica-

Sexta pena spūalis

et penam eternam et terris abiti-
net a malis solū vt vitet penā ti-
mer seruili timore. et non est ad-
huc iustus q̄uis abstineat a pec-
cato: q̄ si nō esset pena quas for-
midat: non abstinere a peccō. et iō
leo ē amor peccati radicaliter. Ite-
rum abstinere a malis assuescit se
bonis: ac per hoc incipit amare bo-
num et delectari in illo: qd̄ cū ce-
pit amare expelletur amor peccati: q̄
non patiantur sese amor iusticie et
amor peccati simul etiam expelle-
re: sicut seruili q̄ solā penā timuit. et
iam cū charitate incipit esse ti-
mor inicialis qui adhuc vnum oc-
culum h̄z ad penā: s̄ alterum h̄z
ad offensas ne cōmittat. Interim
bene agendo crescit charitas. et si
mul cum hoc crescit timor offen-
se et diminuit timor pene: donec
totus intuitus animi sit ad offen-
sam non ad penam. et tunc ē p̄se-
cta charitas et tunc expellit timor
inicialis et succedit filialis cuius
vltus in presenti ē reuereri et time-
re ne offensa fiat. Ne ergo incur-
ramus timorem tatarum penarū
salte h̄eamus timorē incalem ad
quē incutendum dicit Jo. bapt.
Matth. iij. Videns multos pha-
risaeorū et saduceorū venientes ad
baptismū suum dixit eis. Proge-
nites viperarum quis demonstra-
uit vobis sugere a vītura ira. Fa-
cite ergo fructum dignum poen-
te. iam enī securis ad radicem arbo-
ris posita est. Dis ergo arbor que
non facit fructū bonum excidet et

in ignem mittetur. Qui post me
uenturus est fortior me est cuius
ventilabit in manu sua et pmun-
dabit arē suā et cōgregabit tritū-
cum suum i horreus. paleas autē
cōburet igni in extingubili. Ite
habz duas alias que date sūt mu-
lieri ad volandum in desertū pe-
nientie. Apoc. xij. Duo p̄dicti ti-
mor. es. i. penarū offense multas
animas fecerunt volare ad p̄nias
¶ Exemplū de thajide meretricie
de qua d̄ q̄ tante pulchritudinis
existit q̄ multi p̄pter eam vendi-
tis substantijs suis ad vltimā pau-
pertatem devenirent. sed et amato-
res sui pie zelo illius litibus inter-
se confertis frequēter thajidis. li-
mina sanguine replebāt: qd̄ cum
audisset abbas pannucius s̄p̄to
habitu seculari et vno solido p̄se-
ctus est ad eam in quādā egypti
ciuitatem pediteq̄ solidū quasi p̄
mercede peccandi. Illa accepto
precio ait illi. Ingrediamur h̄i
cameram. Cumq̄ ingressus esset
et lectum p̄ciosius vestibus stratus
ascendere minaretur dixit ad eam
Si est interius cubiculum in ip-
sum eamus. Illa autē dixit. Est
quoddam cubiculum vbi nullus
ingreditur. Si vero deam times
non est locus qui deitari ei? absco-
datur. Quod cum sener audisset
dixit ei. Et scis esse deus. Que r̄-
dit. Scio esse deum et regnum su-
turi seculi necnon et tomēta pec-
catorum. Dixitq̄ ei. Si ergo no-
sti cur tantas animas perdidisti.

Et non solum p̄
redditura tōne
la vero audens
des eiuscū laci-
ens. Scio esse
scio remissione
est peccatorū
hec quo iusserit
ceperit facias. et
bas constitisset
illa collectis oibz
peccato lucrata
in medio ciuitatis
igne combussit
obsequi peccatis
te q̄o cū q̄ com-
rā. Erat autē pec-
dringitay. Que
set ad locum qu
rat preiū quā ill
monasterio in co
dens ostium celli
et parua reliquit
et vicus inferret
nibus vltibus p̄
lulum aq̄ minit
nec descenderet
tubes p̄ vt et na
meam fundas.
cut digna es. et
beret adorare mo
es digna nomen
tibus tuis nomi
ecce nec ad celū
q̄si labia tua in
manus tue for
s̄ iñ modo inchi
spice p̄c̄f monē
Qui plasmasti n

Et non solum pro tua: s; p illoꝝ
 redditura rōne damnaberis. Il
 la vero audiens prouoluta ad pe
 des eius cū lachrymis orabat di
 cens. Scio esse pñiam pater ⁊ cō
 fido remissionem te orante sortiri
 rñi peto triu⁹ horis iducias. ⁊ p⁹
 hec quo iusseris lbo: q̄cunq; pre
 ceperis facias. Tuncq; locū illi ab
 bas constituit ubi uenit debet
 illa collectis oibus quecunq; ex
 peccato lucrata fuisset per latisq;
 in medio ciuitatis pplo spectante
 igne combussit clamans. uenite
 oēs qui peccastis mecum ⁊ uide
 te q̄d oia q̄ contulistis mihi eru
 rā. Erat autē precia auri librarū q̄
 dringētaz. Que euz oia incendit
 set ad locum quē abbas cōstitue
 rat preit quā ille receptā virginā
 monasterio in cellulā parua reclu
 dens ostium celle plūbo signauit
 ⁊ parua reliquit fenestram p quā
 ei victus inferret. Iussitq; ei om
 nibus diebus parū panis ⁊ pau
 lulum aq̄ ministrari. Cum autē se
 nex descenderet ait ad eum. Quo
 iubes p̄ vt ex naturali meatu aq̄
 meam fundas. ait ille. In cella si
 cut digna es. Tuncq; itez q̄d de
 beret adorare inquireret. ait. Non
 es digna nominare deū neq; in
 labijs tuis nomē trinitatis addu
 cere si nec ad celus man⁹ extēdere
 q̄si labia tua iniquitate plena sūt
 ⁊ manus tue sordibus inquinare
 s; tñimodo incēbēs ⁊ orientes re
 spice hūc monē frequēter iterans
 Quis plasmasti me miserere mei.

Cū ergo trib⁹ annis fuisset inclu
 sa condoluit abbas pānuclus ⁊ p
 sectus ad Anthonium vt requi
 reret si deus remisisset illi petā.
 ⁊ narrata causa Anthoni⁹ cōuo
 catis discipulis suis pcepit eis vt
 illa nocte vigilantes i oratōe p̄si
 sterent sigillatim q̄ten⁹ alicui ex
 hīs declararet de⁹ cāz p qua pā
 nuclus abbas uenerat. Cū ergo
 incessanter orassent abbas paul⁹
 maior discipulus Anthonij uidit
 subito lectū i celo preciosis vesti
 bus ordinatum quē tres virginē
 clara facie custodiebant. Tuncq;
 paulus illis diceret gloriam illaz
 rñi ēē Anthonij. Mor autē diuina
 rñdit. Non est p̄s tui Anthonij
 sed raydis meretricis. Mō cū ma
 ne paulus pānuclus dixit cū gau
 dio discessit et mor p̄fect⁹ ad mo
 nasterium ostiū celle aperuit. Il
 la vō rogabat vt adhuc manere
 inclusa. ⁊ rñt aū. ei. Egredere q̄si
 dimisit tibi deus peccata tua. Et
 illa rñdit. Testator deū q̄ ex quo
 huc ingressa sum ex oibus petis
 meis seculut sarcina ⁊ statui an
 te oculos meos ⁊ sicut non decef
 sit anhelitus de marillis meis sic
 nō discesserūt petā mea ab oculis
 sed flebam sp̄ illa p̄siderans. Cū
 abbas dixit. Mō pp penitētiā tuā
 remisit tibi deus petā tua s; quia
 hunc timorē sp̄ habuisti i animo.
 Et cū inde illā adduxisset. xv. di
 es supuixit ⁊ paulante in domi
 no. Deus meus qd nos facie
 mus ⁊ tot petis nris super qbus

Septima pena spūalis

nihil ei mem^o dixisti. n. oñe sicut
dicitur Mat. xxi. Amē amē dico vo
bis qz publicani z meretrices pre
cedent vos in regnū dei. Hoc vi
demus vep in scā thayde z seque
mor si timorē habuerimus. Iste
dñs initialis. qz ē incitum sapien
tie Eccl. i. Et in ps: Qui timet d
um faciet bona. Eccl. xv. Sapia
vero ē nō in cognitiōe boni z ma
li: sed ē in reprobatiōe mali z ele
ctione boni. Ite dñs initialis qz est
in incipiētibz bene agere vt cōi
ter. Hoc timore igit penas infer
ni euademus z reuerentiaē obti
nebimus i patria. de quo dñs i ps.
Timor dñi scētus pmanet in secu
lum seculi. de non hñtibz hñti
morē hñmōi in charitate z nō co
gnoscentibus deū ei sup oia obe
diendo dñi in themate. Conuertā
tur. i. in. f. o. g. zē.

Septima pena spūalis i damnatis erit certitudo sue dñatio

nis. S. qz pena terribilis scire q
nunqz cessabunt a tanta tribula
tione q nūqz melius habebunt.
Scis. n. qz sunt tristes qui sūt
certi q adiudicati sunt morti. Et
dñati certi erunt q sunt ad iudi
cāi eterne morti ppetuo tam gra
uissime punitiōt. S. de me quā
ta fatuitas p momentanea vile
tatione velle incurrere ppetuas
dñationē. Dec pñctio igit ppe
tuitatis multo aggrauabit. Erāt
igitur certi de quattuor.

C Primo qz iuder non reuocabit
sententiam suam.

C Secundo qz bene agendi nun
qz obtinebunt qz potentiam.

C Tercio certi erūt forlitanis ma
ledicte eternaliter.

C Quarto loci infernalis puniti
tis horribiliter.

C Primo igit erūt certi qz iuder
zē. Unde hoc. Terte ex snia prola
ta qz iuder vicer sniaz pferendo vt
dñs Mat. xxv. Discedite a me ma. i
ig. eter. q pa. est diaboloz z angelis
elus. Et seqtur in fine capituli. z
sunt hñ. f. q a finistis ei^o erūt i
supplicii eternū. Iusti at in vitā
eternaz. glo. Frustra ergo orige
nes spōder liberationē post mul
tos annos malis hoibz z ipis
demonibz. Vides ergo quō iu
der sniam dar vt eternaliter punit
antur. Et ibi ponit eternū. f. a p
te p^o p perpetuo. Cōsidera igitur
qz iuder nunqz reuocabit sniaz su
az z de b erunt certi dñati. Vnde
vero sumus incerti de snia illa an
feret ptra nos vel non: s. snia pro
regno. ideo igit bea. Pe. ij. pe. c. i.
Quapropter fratres magis sata
gite vt p bona opa certā vram vo
cationē z electionē faciatis. Dec
ei facētes nō peccabitis aliquan
do. Sic. n. habundāter ministrā
bif vobis introitus in regnū ce
lorum oñiñi saluatoris iesu xpi.
¶ Sunt. n. aliqui fatui qui dñctē
quod deus nō erit adeo durus.
vt in eternū punitat. Cōtra quos
ait idē apls. c. ij. clusitē apls. f. ue

erit ce

nunt vero z pleu
sicut z in vobis
eas qz introduct
Et sagur. Si e
bus nō pepererit
serni detractos
in iudiciū er
zē. Et seqtur.
Rñi scām sa
bus vias exilio
ceram mēte ut
rñ qz pñtā vob
tis z apls. scōp
saluatoris. Hoc
unū ē nō nullū
tione illis iores i
pñctias ambul
ē promissio aur
quo. n. pñs don
seuerat ab initio
tur. Nō tardat
suā sed pñctat a
aliquos perire. s.
reverti. aduente
sur pp qz Rñi
ti z inuolati ei
longanimitatē
tramini. Nolite
qz vere ita erit s
tur nā nō volun
tatē aliqui ppheti
rñi locuti sunt s
igit itam sniaz i
tam s. qz nunqz
mus euadere. la
agendū. qz erud
q dñatū sunt. C
vino patrum qz
scām iuliet in ce

runt vero ꝛ pseudo ꝓꝓhe in ꝓꝓlo
sicut ꝛ in vobis erit magꝑi mēda
tes ꝛ introducēt secꝛas ꝓditionis
Et sequitꝛ. Si ei angelis ꝓccāti
bus nō ꝓꝓerit. sꝫ rudētibꝫ in
fēni detractos in tartꝛ tradidit
in iudiciꝫ cruciādos referuar
ꝛ. Et sequitꝛ. c. i. Hāc ecce vobis
Ꝛꝑhi scōam scribo eꝓlam in
qꝫ bus vꝛꝫ exēto i ꝓꝓositione sin
ceram mētē ut memores sitis o
rā qꝫ ꝓꝓediꝫ verborꝫ a scis ꝓꝓhe
tis ꝛ ꝓꝓos ꝛ ꝛ ꝓꝓceptos dñi ꝛ
saluatoris. Hoc ꝓālm ꝛ scietes
qꝫ ueniet in nouissimis diebꝫ deꝓꝓ
tionē illuſores iuxta ꝓꝓias ꝓcu
ꝓificēdas ambulātes dicentes vbi
ē ꝓꝓmissio aut aduētus eius. Et
quoniam ꝓꝓes dormierunt oīa sic
ꝓꝓeuerāt ab initio creature. Et se
quitꝛ. Ad tardat dñs ꝓꝓꝓissionē
suā sed ꝓatietē agit ꝓꝓ vos noles
aliquos ꝓerire: sed oēs ad ꝓꝓiam
reuerit. adueniet autē dies dñi ve
lur ꝓꝓ qꝫ Ꝛꝑhi satagite imacula
ei ꝛ inuolati ei inuenti in ꝓace et
longanimitatē dñi. nñi. salutē arbī
tramin. Nolite igitur dubitare
qꝫ vere ita erit sicut scriptura lo
quitꝛ nā nō voluntate humana alla
te ē aliquꝫ ꝓꝓhetia sꝫ spū scō ꝛ inspi
rati locuti sunt scis dei hoīes. Et
igit istam snias ipsi dānatis cer
tam scꝫ qꝫ nunqꝫ reuocabit ꝓꝓꝓu
mus euadere. laboremus ad bñ
agēdū. qꝫ credunt multi soluari
qꝫ dānabunt. ¶ Unde legimus i
vitis patrū in qꝫ ꝓꝓabbas legimus
scñā fuisse in ꝓꝓꝓꝫ mentis co

ram sffibus ⁊ redisset ad se flebat
ualde. Et interrogauerūt eū ffeſ
qd hfer. Abbas at ille tacebat et
flebat. Cū at instaret vt diceret qd
hfer dicit. Ego ad iudiciū dei ra
ptus fui ⁊ vidi quosdam de habi
tu nro ercentes ad tormēta quo
dam vō de habitu seculari cūtes
ad regnum. Et idem ē qd dicit.
Mathe. xii. Multi dicūt mihi in il
la die. dñe dñe nōne in nomine tuo
prophetauim⁹ ⁊ i noīe tuo demo
nia eiecim⁹ ⁊ i noīe tuo vtrūq mī
tas fecim⁹. Et tunc cōfitebor il
lis. qz nūq̃ noui vos discedite a
me oēs q opamini iniquitate. Si
autem pphe ⁊ fugātes demones
⁊ miracula facientes tunc repel
lent quis potest esse q de se nō du
bitet. Incertus est lgit qfz dele
ge cōi d illa snia de qua certi
ē vānati etiaz q exectio illi⁹ erit p
petua. Est enī magna p̃solatio cū
hī spes de mia iudicis ⁊ de reuo
catione sue snie: s; hoc non erit tē
qz mō ē tps mie tūc erit tps vīta
tis ⁊ iusticie Leo. papa in vīratib
dicabit te qui i vīrate te. redemī
t: hec pena debetur illis q nolunt
credere sacre scripture ⁊ deo. s; d
cūt nos ista aduēfisse i timorē pec
catorū. Tales sunt pessimi ⁊ falsi
xpiani q p̃dicunt euāgelio ⁊ p cō
sequens vōo ⁊ ecclesie ⁊ articulo
fidei orthodoxe. I quo dicitur In
de. f. de celo vctur⁹ iudi. vi. ⁊ mō.
Tales bī vellēt ppetuō saluari s;
sine labore ⁊ certamine cum tñ d
cat apls. Non coronabit nisi gle

Septima pena spūalis

gitiue certauerit. Cum ergo vi-
sant vtrā brām esse eternas. q̄re ē
non credat penā z mortē eternas
Et q̄uis sint multe rōnes z au-
croitates prius circa hoc allega-
gate: nūc tñ aliqua addunt. Per
se notū ē iquit p̄llator libri d̄ uir
nitius q̄ q̄ addit sup̄ p̄cti sui
p̄umaciā seu ipenitentiam auget
p̄cti sui z penam z q̄tū durat i
iniuria vs durat z pena. Ergo
eris i sferno addit sup̄ p̄cti sui
cōtumaciā vel i p̄nias. nulla enī
vera penitētia vel emēdatio ē ap̄
i nferos. sicut vicēdū ē magis i pe-
na sequenti z tādū durat iniuria
q̄diu ei non emēda: merito sp̄ du-
rabit ipsius pena. Et hāc mouet
q̄tionem petr' discipul' gregori
ipsi gregorio. i. liij. oya. di. Scire
velim q̄no iustū sit vt culpa q̄ euz
sine p̄petrata ē sine fine puniat.
Greg. hoc recte dicit si district'
iuder non corda hoīm s̄ scā p̄sa-
ret. Inquit enim nō cū sine vere
liquerūt q̄ cū sine vixerunt. nā vo-
luisse vtiq̄ si potuissent sine fi-
ne viuere sine fine peccare: sicut sa-
tis dictum fuit pil' in pena corpa-
li. Ad hoc p̄positū vide pulcher-
rimam resolutionem in scō tpo.
i. li. q. lxxvij. ar. iij. z i sra. Et. liij.
sen. di. clj. ar. iij. quo q̄rit. utruz
ex diuina iusticia inferat p̄ctōib'
pena eterna. Et sic p̄s q̄ inia iudi-
cis erit irrevocabilis de quo cer-
tissimi erunt ipsi damnati q̄ certi-
tudo erit sup̄ma pena. ¶ Secun-
da erit pena certitudis i b̄ q̄ bene

agendi zc. ¶ Q̄ta pena erit se sel-
re certitudinaliter. priuatos esse
illa potestate q̄ potuissent lucrari
regnoz celorū si voluissent. Tūc
autem nō poterūt q̄ potuissent d̄
faciliter z de hoc erunt certi. Et h̄
pena dabitur illis q̄ hoc non fece-
runt q̄si potuissent. Tales sunt q̄
non h̄nt fidem certā. aut si h̄nt fi-
dem illa est mortua. Vbi notādū ē
sicut dicit i sūma d̄ d̄tūb' ca. d̄. si
de q̄ trīa erigunt ad b̄ni opandū
scire. posse. z velle. Et q̄ in iten-
tatione opatiōis prior ē finis h̄tis
q̄ sunt ad finem z b̄ni naturam fi-
nis sumitur ea q̄ sunt ad finem: s̄
in opando ea q̄ sūt ad deū z salu-
tem n̄fam necesse habemus finis
bonitatem cognoscere z desiderare
z aliquā fiduciā obtinendi h̄e
vt. s. cognoscamus quo debem'
tendere z velim' venire z sperem'
posse peruenire. Non enim tem-
ptanda sunt q̄ oīno effici non pos-
sunt. vt ait sapiens. Fide bonitatē
finis agnosceimus: charitate desi-
deramus: spe fiduciā obtinēdi ha-
bemus. Et q̄ scire ē dimiutū i vī
rōali z posse i irascibili z velle i
ordinatum i concupiscibili s̄ si
des ē sup̄plemētū cognitiōis i rōa-
li spes sup̄plemētū fortitudinis i
irascibili z charitas est ordinaris
voluntatis i concupiscibili. Fide
cognoscim' sup̄num bonum siue
sūmū bonū ē bonū se cōicās ex q̄
cognitione due affectiōes oriunt'
s. spes ex eo q̄ cognoscit liberalis
sim' bōa sua cōicādo: z d̄sideriuz

erit c

er eo q̄ cognoscit
nihil mel' pōt
n. et q̄ desid
bōis d̄lonz. z
bonū exoptat.
mine fidel vag
dat Jo. xl. qu
nescit quo vad
ad molā s̄top
ad modū san
dic. xli. eterna
cupiens. ps. J
bulant. Et i. li.
¶ Ad hoc q̄ si
lis vs habere tr
sionē: magnifi
ipollat p̄fession
fides vs h̄ie ver
vt verū dicat: n
ter viuat vt s̄z
mortua: vera no
mortua nō est r
h̄o mortuus nō
cta pprie nō est
leo pictus nō es
auricalco nō ē
ē de auro. La
tri xpiani de qu
i. d̄ d̄tūb' se i
negāt. Tales se
q̄ d̄tūb' s̄icta z
natura. Fides z
vendo sicut cre
habere magnif
tribus. ¶ P̄to
fidat ē i natura
Tales fide hab
ulus de uetula
nem rōnem cre

erit certitudo sue dānationis 47

et eo q̄ cognoscitur eē bonū quo
nihil meli⁹ pōt desiderari. Bonū
n. est qd̄ desiderat ab oib⁹ vt ait
beā⁹ Diony. ⁊ s̄m Arist. Omnia
bonū eropāt. Vita hoī⁹ absq; lu
mine fidei vaga ē nesciens quo tē
dat Jo. xii. qui ābulat in tenebris
nescit quo vadat. Hō absq; fide
ad molā istoz temporalis circuit
ad modū sanfonis exoculati. Ju
dic. xvi. eterna nec cognoscēs nec
cupiens. ps. In circuitu ip̄i am
bulant. Et ilī dicte salutis dicūt.
¶ Ad hoc q̄ fides sit cōmendabi
lis v̄z habere tria. s. veridicā cōfē
sionē: magnificā deuotōem: ⁊ ca
tholicā p̄fessionē. ¶ Primo igitur
fides v̄z h̄t veridicā cōfessionē
vt verū dicat: ne aliud credat: ali
ter viuat vt sc̄z fides sit viua non
mortua: vera non ficta. Res enim
morta: nō est res s; equoce. sicut
hō mortuus nō est hō. Res. n. si
cta pp̄le nō est dicēda res. sicut
leo pictus nō est leo: denarius de
auricalco nō ē verus denari⁹ q̄ v̄z
eē de auro. Tales sunt falsi ⁊ fi
cti xp̄iani de quo dicit apl̄s. Titū
i. Cōstitent se nosse deū. factis at
negāt. Tales sunt sicut chimera
q̄ est res ficta ⁊ tñ nihil est in rerū
natura. Fides veridica est sic vi
uendo sicut credit. ¶ Secūdo v̄z
habere magnificā deuotionē in
tribus. ¶ P̄mo vt in solo deo cō
fidat ēt si natura vel rō p̄radicat
Tales fidē habuit abrahā qui ue
sul⁹ de uetula ⁊ sterili cōtra om
nem rōnem credidit deo p̄mitē

ti q̄ haberet semē in quo benedi
cerent oēs gentes. An̄ dr. Gen.
xv. Credit abrahā deo ⁊ reputa
tum est ei p̄ iusticia. ¶ Secūdo fi
des ē magna si in aduersitate nō
deficiat. sed plus inualeat. q̄
dicit saluator Mar. xvi. Si h̄c
ritis fidē sicut granum synapis.
⁊ c. Granū synapis quāto plus te
ritur fortius viget. Talis fuit fi
des martiz q̄ ut dī heb. xi. p̄ fidē
vicerūt regna ludibria ⁊ verbera
insuper ⁊ vincula ⁊ carceres. de
hac fide dī. i. Joh. v. hec est vi
ctoria q̄ vincit mundū fides n̄ra
Talē nō habuit petrus q̄ uidens
uentū ualidū timuit ⁊ statiz mer
sus fuit. cui ⁊ saluator dīc Mar.
xiii. Modice fidei quare dubita
sti. Sic multi uidētes uentū va
lidū tribulationis statiz titubant ⁊
merguntur in mari desperatiōis
qd̄ ē mortuum in quo nil pōt vi
uere. ¶ Tertio ē fides magna si
pp̄ dilationē hō petere non desi
stat qd̄ sibi p̄missum ē. s. regnū
⁊ bñ operādo ⁊ orādo. Talē fidē
habuit mulier cananea q̄ quātū
cūq; fuisset a xpo repulsa. nūquā
quieuit a p̄ce quousq; fuit craudi
ta. An̄ dr. mar. xvi. ¶ Mulier
magna ē fides tua. fiat tibi sicut
petrus. q̄ vulgo dī. Ad differat
nō offert. Itē fides v̄z h̄t p̄fessio
nē catholicā. An̄ carolica p̄fessio
xp̄iana cō. iet. xii. angelos q̄ i sym
bolo ap̄lico p̄tineēt. ¶ Est tñ aliū
credet deo. aliū credet deū. aliud
credere i deū. Credere deo ē cre

Septima pena spūalis

Aere verū qd dīc credet deū ē cre
derē ipz eē. credet i deū. vt dīc **A**lu.
est credendo amare credēdo i eū
p amorē ire z eius mēbris incor
porari z tales sunt q eius sceptra
custodiūt. Talis fides ē q possu
mus mereri vitā eternam z q dā
nati potuissent si voluissent. tunc
sūt nō poterunt. qz erunt extra sta
tum merēdi. Cōsidera qta pena
est alicui z tristitia q pp suum de
sectum pādidit suā hereditatē z es
set maior tristitia si perderet vnū
regnū. Sic maria erit tristitia ip
sis dānatis q propter suam malā
voluntatē z qā non fuerunt veri
fideles z boni xpiani pāderunt
gliaz z patient tā grauissimas pe
nas z certi erunt q nūqz ampli
us hēbunt tale posse qle habuerūt
¶ **T**ertia pena erit qz erunt certi
societatis maledicte zē. qz sit
grave homini eē in societate que
displicet notū est z plus ē mole
stū si talis societas inferat penam
Et si quis est certū q in tali socie
tate spz deberet manere multū eēt
tristis. sic qdam dānati certi erūt
de illa societate videlz q cū demo
nibus z aliis dānatis ppetuo ma
nebūt i qua z ex qua societate mī
tum affligent vt dictum ē pū? In
multa pēnis corporalibus z spi
ritualibus. **D**eus qta tribula
tio qta tristitia z pena stare ppe
tuo in tali societate tā fetida tam
ignita zē. Vbi erūt societates hu
ius mūdi. vbi pādā z puluis in
quibus fiunt tot excessus z in ver

bis z in cibis vbi choree in quibz
tot mala pmitunt. vbi societates
ludētium z bibētium in tabernis
Certe ex talibus mūdānis socie
tatibus pp petā ibidē commissā
mortalia ibūt hoies si sic molun
tur in illis petis ad illā societate
infernalem. Fugite igit **R**isi ta
les mūdi societates vt vitetis so
cietatē dāna. societate plurimū.
nō oz sequi. ¶ **U**nde ponitur ad
b xpīū in legenda scōz. cū qdā
rer nō deberet baptizari z iā vnū
pedē hiet in lauacro. alioz terra
bens interrogauit vbinā plures
maloz suoz eēt i inferno vel pa
radiso z audīēs plures eē in infer
no intinctum pedem retrahēs fan
ctius est inquit plures q paucio
res seg. z ita iustificatus est a de
mone pmittere sibi qz tertia die ē
comparabilis bona daret. sz ipse
quarto die subita z eterna mor
te perit. Sic multi malūt sequi
societates fatuoz qz bonoz z vo
lunt magis ire cum illis q vadūt
ad infernū q cū illis qui vadunt
ad paradīsum. Sed vere societas
q hic eis fuit grata in inferno. erit
tristis z ingrata ¶ **Q**uarta pena
erit certitudo loci inferna. Scitis
enī quāta pena ē esse in loco feti
do z inhonesto: hanc penā alle
uiat spes credēdi a tali loco. sz quā
do nō est spes de exitu talis loci.
tunc ē grauissima. Cogita quāt
o esset dolor si ad iudic. tus eēs p
petuo stare in locis in quibus es
ses tristis. igitur pensa. Et vere

erit ce

inhonesto: se
z grauolē pe
locis mūdi v
dānati a quo
turos. **D**e de
bēt hoies hu
to transito
candas z acq
neria: terras
pmitunt. Ma
z vāls alteri
guerris. Alij
des perdicat
paupribus. **A**
z piata secreta
inter primos
nia dānabilia
¶ **I**sa. v. Ne que
ad domū z ag
rio vīaz ad ter
habitabilis ro
certe cito mor
tu hīs locis m
go i inferno si
riamini. pp q
tionē nō mī
oēs fides. ¶ **E**
desunctus i
apparuit: de
z nāma pced
rectus pēlibu
terre gellans i
vīo cui appu
minus frideri
sum ad iudic. vī
gnificat illa
in maximis pe
a tali vīda ab
tes sentis. Sin

erit certitudo sue damnationis 48

inhonestior: scilicet: dicitur: boni libello:
 et grauiorē penā inferens oibus
 locis mundi vñ scilicet p experientiaz
 dānari a quo scilicet et se nunq̃ exi-
 tutos. **D**eus quātu3 timere de-
 bēt hoies hui⁹ mundi q pp loca ci-
 to transitoria. s. pp domos edifi-
 candas et acquirēdas castra: et ma-
 neria: terras et alia loca mltā pctā
 pmittunt. Nam alij rapiūt castra
 et dñia alteri per violētā. ut pz in
 guerris. Alij subtrahūt p frau-
 des hereditates alioꝝ. s. diuites a
 pauperibus. Alij ampliāt terras
 et prata secreta signoz diuisionis
 inter p̃imos admonētes q̃ om-
 nia dānabilia sunt dicēte ppheta
 Ysa. v. **E**cce que p̃iungitis domuz
 ad domū et agrum agro copula-
 tis vsq̃ ad terminū loci. nōquid
 habitabitis vos soli i medio terre
 certe cito moriemini. nec vltērius
 in hīs locis morabimini. **A**bi er-
 go i inferno si in p̃cō mortali mo-
 riamini. pp quoz locoz acquisi-
 tionē nō m̃ ipsi dānāt s; etiā suc-
 cessorēs. ¶ **E**xēplum qdā miles
 defunctus i dezerario nigerrimo
 apparuit: de cuius narib⁹ sumus
 et flāma pcedebāt. apparuit inq̃
 tectus pellibus ouinis. et mollem
 terre gestans in humeris. **C**ui ci-
 uis cui appuit ait. **E**stis vos do-
 minus frideric⁹. rñdente illo ego
 sum adīp̃it. vñ venius et quid si
 gnificat ista q̃ video. **E**go inq̃
 in maximis penis suz. pelles istas
 a tali vidua abstraxi q̃s mō arden-
 tes sentio. **S**imiliter partē cuius-

dā talis agri mihi vēdicant insu-
 ste culus nūc pōdere p̃mor: sed si
 filij mei ista restituerēt: penā meā
 multum alleviarent. sicq̃ euānu-
 it. **A**udientes āt filij verba patris
 ab illo maluerūt cō in pena rema-
 nere q̃ p̃dēat restituere: imo et illa
 insuste detinere. et sic cōsequenter
 damnari. **Q**uot sunt tales filij
 q malunt patres i penā et in illo
 loco et p̃petuo dānari q̃ restitue-
 re. et si p̃tali restitutione scirēt il-
 los saluādos imo malūt dānari
 ipsimet q̃ restituere uel loca ista
 uel alias res. ¶ **E**xēplum i li. de
 dono timois. **S**acerdos quēdā
 vsurariū monebat de salute ani-
 me sue quia grauiter infirmabāt
 dicebatq̃ sibi tria fore nēcia scilicet
 dolere de p̃teritis. et plene cō-
 fiteri de p̃ctis. et restituere p pos-
 se. **E**t ille. duq̃ p̃ia libenter faciā
 s; tertium qñō facerē nihil mihi
 neq̃ filijs meis remaneret. **E**t
 sacerdos. sine hoc non potes sal-
 uari. **E**t ille. dicēt ita sapientes et
 scripture. **I**ta vere dic sacerdos.
Et ille. **E**t ego volo p̃bare utru3
 dicāt veruz. q̃ nō restitua. **E**t sic
 mortuus ē magis timentis pau-
 tatē p̃tēz q̃ futurā penā in loco
 illo vilissimo. **D**ifania ceteris re-
 bus admiranda q̃ vider se in criti-
 bulis mundi et nō curat sibi pui-
 dere de loco futuro p̃petuo: pro-
 certo talis nō h3 fidē q̃ sit infer-
 nus quē fidelis vere credit eē. id
 dicitur de tali et sibi similibus.
Conuertantur pec. et.

Octaua pena spūalis

Octaua pēa spūalis
ritualis
erit defectus consolati-
onis. et hī alibi sit de-

fectus p̄solationis corporalis: ali-
us defectus p̄solationis ip̄i? ale.
Nā ut videmus aliq̄ consolantur
corporaliter q̄ nō spūaliter et econ-
uerso. Quis desolatio aie redun-
det in corpus et v̄t v̄t deſit in p̄i-
cipio penaz spūaliū. Quia igit pe-
na damnatis erit q̄ p̄siderabūt a
nullo. ſ. nec a deo nec ab aliq̄ crea-
tura p̄solari aut cōſortari in tam
marinis penis: sed erūt in inferno
poſiti q̄ſi amplī nulla ſit deo cu-
ra de eis. Deus meus q̄tā cu-
ram p̄hoīe ſaluando habuiſtis.
qui hō fuiſtis paſſibilis abſectus
et deſpectus et mortem tam vilissi-
mam paſſus eſtis. Nunquid ob-
liuiſcemini miſeri v̄riq̄ ut dicitur
eſt. q̄ nunc eſt t̄p̄s miſericordiē at ſu-
ſtitic. Erit igitur damnatiē pena
et triſtitiā magna. Quia.

Erit priuari oī diuina p̄ſolatiōe
Angelica viſione.

Amnium ſcōz cōpaſſione.

Dānatoz cōſideratiōe. **P**ri-
mo ergo priuabunt oī diuina cō-
ſolatione. q̄ deus ipſe iuſtus ni-
hilis dabit in quo p̄placeat imo
de quocūq̄ recordabunt ſiue de
deo ſiue de quicūq̄ alia re totum
erit eis in deſolationē ſiue p̄ ſe ſi-
ue p̄ accideſ. Hic aut non ſic pu-
nit deus q̄ quātūcūq̄ quis patia-
tur aliquā p̄ſolationē p̄r p̄re. Quā

ipſe iob hī ſit hīc grauiffime affli-
ctus tñ patieſ ſuſtineat. Job. li.
Si bona ſuſcepim⁹ de manu dñi
mala ſit q̄re nō ſuſtineam⁹. Seri-
bitur at poſt eodē ea. Egreſſus
ſathan a facie dñi p̄cuſſit iob vice-
re peſſimo a planta pedis vſq̄ ad
verticem capitis ei⁹ qui reſta ſan-
teſcebat in ſterquilinio. dixit autē
illi vxor ſua. Adhuc per manes in
ſimplicitate tua. Bñdic do et mo-
rere. Qui ait ad illā. Quasi vna ſ
ſtultis mulierib⁹ locuta es. Si
bona rē. Et ſic p̄ q̄ patientiā ha-
buit quam nō hēbunt damnati.
Imo deo maledicēt. ſicut cōſule-
bat mulier. Job eidē dicit. Be-
nedic deo rē. i. maledic. Tñ enī
abhorret diuinam maledictionē
ſacra ſcriptura vt loco maledic
poſuerit benedic. vt quidā dicunt
Sed ſequit. In oībus. ſ. afflictio-
nibus nō peccauit Job labijs ſu-
is. Glo. Quob⁹ modis labijs pec-
camus cō inuſta dicimus vel ſu-
ſta tacemus: ſz iob neq̄ cōtra ſeri-
entem ſuperba dicit. Nec contra
ſua dentē recta tacuit patientiā ha-
buit deo gratias agens ſapia plu-
gem arguēdo docēs. Patientiā at
et ſapia magna ſūt dei dona. Sic
p̄ q̄ quātūq̄ quis affligatur in
hoc mōdo in aliquo p̄ ſolari p̄
patientiā ſaltē. Etia q̄ hīc pena
ip̄ſis et p̄ patientiā p̄r eē merito-
ria vite eterne et purgatiua pena-
rum p̄ petis ſoluendārū. ſed ni-
hil tale accidet dānatis. Scitote
q̄ hec pena debetur illis qui h̄ p̄

erit

bit oēs mōdo
eis in triſtitiā
et p̄ſolationib⁹
petis multis
volere p̄ſecte
nitiā. n. eſt
re et plangēda
enim plures
q̄ dicit oīe
p̄ponere abſit
te aliud p̄re
ter. q̄ ſcā cōſe-
condore tali q̄
modū viuēdi
iurauerūt ſtati
p̄ ſanguinē de-
de alijs petis.
ſent aliter viu-
luerunt abſin-
dire deo. Jo.
ſolabli deus
quanta pena ſi
q̄ in nulla re p̄-
gite igit pen-
qui poterit. C
q̄ priuabunt
unde poſt die-
nus angelus
det. mō uero
eſt quedā po-
q̄q̄ deſcend
ſolandū. C
timoris. ſi. q̄
eius grauiffim
bat om̄a vt cu-
do morq̄ cur
aſſit corā co
p̄ſiſſus ſum
pedicēdam. E

erit defectus consolationis 49

bent oēs mūdānā cōsolationē i iocis in trisphīs ⁊ comestionibus ⁊ potationibus ⁊ luxurijs ⁊ alijs pētis multis p quibus nec volūt volere pfecte nec satisficere. Penitētia. n. est p̄terita mala plangere ⁊ plangēdo nō iterare. Credūt enim plures tales decipe deum. q̄ dicūt ore se volere de pētis et pponere abstinere. s̄ in rei veritate aliud h̄nt in corde qd̄ p̄s patenter. q̄ scā cōfessioe oris coram sacerdote tali q̄li statim redeunt ad modū viuēdi p̄uorē. Sicut prius iurauerūt statim p̄iter iurabant p sanguinē dei p̄ mouē dei ⁊ sic de alijs pētis. Et dicūt q̄ nō possent aliter viuere. Et iō q̄ hic noluerunt abstinere a pētis nec obedire deo. Ip̄s in futuro i nullo cōsolabili deus acquiescet illis. Quanta pena si hic tantū punieris q̄ in nulla re posses cōsolari. Eliget igit̄ penā hāc in damnatis qui poterit. Secūda pena erit q̄ p̄iuabuntur angelica visione unde post diem iudicij nullus bonus angelus ad dānatos descendet. mō uero ad purgatoriu qd̄ est quedā p̄s inferni angeli boni q̄nq̄ descendūt ad purgādos cōsolandū. Tande i libro de dono timoris. d̄. q̄ quidā p̄ctōr coreptus grauissima infirmitate rogabat dñm vt eum tolleret de mundo istō: qd̄ cum frequēter petisset assistit corā eo angelus dei dicens. Missus sum ad petitionē tuā expediēdam. Elige qd̄ vis aut duo

būs dieb⁹ stare in purgatorio aut duobus annis sustinere infirmitatē istā. At ille gaudēs elegit p̄mum ⁊ mortuus ē. Post hōiān āc modicā appuit ei cr̄sti in purgatorio itēp angelus quē videns dixit. Quis es tu. Et ille. Ego sū angelus dñi qui apparui tibi i seculo adhuc viuenti. Et ille absit. Tu nō es angelus. q̄ angeli non mentiunt: tu āc mihi mēritus es dicēs. q̄ solum duobus dieb⁹ stare in purgatorio. hic āc steti s̄a tot annis. Angelus āc ait. Scias qd̄ nōdū hic steti p̄s p̄ hōiā integrā. Tūc ille. Rogo igit̄ ut reducas me ad sc̄m: q̄ paratus sum sustinere quātā infirmitatē deo placuerit dñm huc nō reuertar. Ad ⁊ factū est et dispensatioe diuina. Et regressus huc sustinuit patienter infirmitatē p̄ duos ānos p̄ quos mortu⁹ est. Die igit̄ credit q̄ angeli boni visitāt cōciues suos in purgatorio cōsiliēs ⁊ frequenter cōsolant ⁊ ut patienter sufferant exhortant. ut d̄r in legenda aurea in cōmemoratiōe defunctorū. Et forte sp̄alius eos visitant angeli qui fuerūt custodes eorum. Damnati āc nunquā sic cōsolabunt p̄ ipsos bonos angelos. ⁊ h̄iuste q̄ hic nūquā voluerunt acquiescere eis vel si q̄nq̄ acquiescerūt nō tñ p̄seuerauerūt. sed in pētis mortui sunt. De effectib⁹ angelice custodie loq̄r multū euidēt Boni. di. xi. liii. qui sunt. cii. Quinimo occasio erit maxime desolationis

Octaua pena spūalis

ipſis dānatis dñ recordabunt q̄
deus tñ eos dilexerit q̄ eis ſicut
dicit Jero. ab ortu natūritatis de
derit angelū cuſtodē. ſ. qñ anima
inſundit corpore. ¶ Quadruplex
tñ principalis effectus conſuevit
cuſtodie assignari circa animas.
¶ Unus ē vt p̄ficiat ela in bonū
gratie. ¶ Alius vt nō cadat i ma
li culpe. ¶ Tertius ē ſi cadat q̄
poſtmōdū refurgat. ¶ Quartus
eſt ne toties vel intantū maluz ca
dat quoties vel ad quātz aduer
ſarius inelctat. ¶ Quāta triftitia
dānatis nō acquieuiſſe monitiōi
bus ſui boni cuſtodis ⁊ cñ eo nō
fuiſſe ad gloriā celeſtē. ſed magis
acquieuiſſe illi dānato angelo dato
in exercitiū. An̄ mgf. di. xi. ij. c. l.
alt. Greg. quoq; dicit q̄ qſq; vnū
bonum angelū ſibi ad cuſtodias
deputatū ⁊ vnū malū ad exerciti
um hēat. Luz. n. oēs angeli boni
noſtz bonū velint cōſterq; ſaluti
hoiū ſtudeāt. ille tñ qui depura
tus eſt alienū ad cuſtodia ſpāliter
cñ hortatur ad bonū ſicut legitur
de angelo thobie. ⁊ de angelo pe
tri in actib' aploz ut pulche oſtē
dit ſcās. Thō. p̄ia pre. q. cxiij. p
torū. Silr ⁊ mali angeli cñ deſi
derēt malū hoiū. magis tñ ho
minem ad malū inelctat ⁊ ad no
ceendū fortius inſtat ille q ad exer
citiū eius deputatus ē. h̄ ille. Cō
ſidera i gſt q̄ ſi darent tibi duo vi
ri quoz vnus induceret ad bonū
terminū ⁊ alius inſtigaret ad ma
lum terminū ſi crederes malo l

ducenti te ad locū talē qualis eſt
infernus quātū dolere ⁊ triftari de
beres: q̄ malo acquieuiſti ⁊ bono
credere noluiſti. Pēlem' igit nūc
nō cōſentire petis vt talē ⁊ tantas
triftitiā ppetuam vitare poſſum'
¶ Tertia pena erit p̄uori oīum
ſcōz ppaſſione. q̄ ſcriptū ē i ps.
Letabitur iuſtus cū viderit vind i
ctam manus ſuas lauabit in ſan
guine pctōz. Et ſic qñ balneabit
ſe cū uldebat tantam iuſticiā fieri
de damnatis. Et ſic pater in celo
nō triftabit de dānatiōe filij in in
ferno: nec fill' de dānatiōe patris
nec filia de dānatiōe mris. ¶ Quā
ta triftitia in dānatis cū ſciunt fi
lios ⁊ filias quof ita care nutritie
gaudere de dānatiōe ſua. An̄ ⁊
mgf ſen. di. l. liij. q̄rit de iſta com
paſſiōe di. S; cū ſci malos i tor
mentis videāt. nōne aliqua ppaſ
ſione erga eos mouebant. Adne
eos de tormentis liberari cupiunt
Et rſidet i ſi. ca. vi. Juſtus aīe ⁊
ſi nature ſue bonitate miam hñt.
iam tñ auctois ſui iuſticie p̄iun
cte tāta rectitudie cōſtringēt vt
nulla ad reprobos ppaſſione mo
ueant. hec ille. Scor' vero i. liij.
eadē di. dicit. Non credo q̄ beati
pſolentur absolute de penis eorū
nō ergo gaudēt de eis niſi pp iu
ſticiā iudicis ⁊ q̄ vidēt deū B vel
le volunt ⁊ ipſi hoc tñ ſi placeret
deo absolute nollent nec propter
hoc ē in eis trifticie. q̄ eoz volun
tas nō eſt trifticie capax pp dele
ctationem pfectā q̄ ipedit oēs trī

erit c

ficiam oppo
gentem nec
niſi condition
gaudebunt. S
doctor: q̄ alte
der de pena ſi
cui non intere
prat pena dā
eſt et ſi in vin
eis. ⁊ ldo di
maiores com
gendo iute per
ti. eo q̄ eos ſi p
le. Et hec pena
nolunt reu
corū ſecta collē
do i quib' hoīe
la agunt q̄ in
ſunt oculos cog
quib' nūq; co
cogitationeſ m
tur etiā hñs qu
nē de miſia pe
nec ſeti ppatie
¶ Quarta pē
munia p̄ceder
bi ſulcem iudic
ē: imo impoſſ
quo amore cō
qñs aliqui po
qñs pacificā
ni amici. ſed ni
eos poterit fier
gaudere non p
poterūt gauder
ſicut videmus
dere. ſe amē
do. ſubtil' vbi p
nat' ⁊ p̄cipue

erit defectus consolationis 50

ficiam opposita h̄ quācūq; prin-
gentem nec etiam est ista volitio:
nisi conditionalis. h̄ ille, imo etiā
gaudebunt. Sciendū tñ inq; idē
doctō: q; aliter debet gaudere lu-
der de pena iuste inflicta q̄ ali-
cui non interest. Unde deus acce-
ptat penā damnatorum q; iusta
est et sit in vindicta offense iudi-
cis. et ideo eius interest habere
maiores complacentiam in infli-
gendo iuste penā quā debeāt bea-
ti. eo q; eos n̄ ptineat vidicta. h̄ il-
le. Et hec pena erit in dānatis. ga-
noluerunt reuerēti scōs nec deus
eorū festa colēdo: alia bona opā-
do i quib; hoies, cōiter plura ma-
la agunt q̄ in aliis diebus. Alij
sunt ociosi cogitantes pessima o
quib; nunq; confitent nec credūt
cogitationes malas eē pctā. Debe-
tur etiā h̄is qui non h̄nt cōpassio-
nē de misis primi. et iō nec deus
nec sc̄i ppatient talibus dānatis.
Quarta pēa erit q; privati erūt
mutua p̄sderatione. q; nō solū si
bi iucem iuldebāt vt palus deffi
ē: imo impossibile erit ut sibi i ali-
quo amore cōiungant. hic autē h̄
q̄nq; aliqui hoies odio se hēant tñ
q̄sq; pacificāt et sūt post aliquā bo-
ni amici. sed n̄hil tale inter dāna-
tos poterit fieri ita q; o se mutuo
gaudere non poterūt. Sed nūqd
poterūt gaudere de dilectione sui
sicut videmus peccatores gau-
dere. h̄ se amēt iordinate. Rūdet
do. subtili vbi p̄l? q; si quilibet dā-
nat? et p̄cipue demones possēt sta-

re in cognitione sua et dilectōe p-
petua et non determinarentur ab
alio reputarent se. Bōes b̄eudine
naturali et iō in cognitiōe sua ma-
xime gescerent. et credo q; q; ab h̄
impediuntur q; ē eis maxima pe-
na. h̄ null? dānatōz absolute pōt
stare in cognitione et dilectōe sua
sed tñ vt est terminus cuiusdā
alterius. sicut infirmus p̄siderat
se non tñ delectat q; non p̄siderat
se nisi vt est terminus p̄cipite sa-
nitatis q̄ caret et quā obtinere non
pōt et iō ampl? tristat et p̄sit: et sic
diligens se ad h̄idum aliqd qd si
pōt h̄re et illa dilectione patit ma-
iores penā et tristitiam. dānati igit se
amantes et cōsiderantes finem p-
pter quē facti fuerūt et quē potuiss-
sent cū diuino auxilio in hoc mū-
do acq̄sisse maxime cruciabunt et
cōsolationē super se hēbūt q; nolue-
runt facere bonū et fugere malū.
Non sit igit carissime tibi graue
dimittere pctā nec confundaris i
bene agendo diligenter inquire q̄
sūt ad salutem necessaria. q; x̄ps
dicit. Prīmū q̄rite regnū dei et h̄
oia adiciēnt vobis Math. vi. q; o
non querentibus regnū dei dicat
Conuertantur etc.

Ona pena dāna-
torum erit
montis desiderium. et
de hac pena deffi ē p̄i
us aliquāliter et allegatus tertius
Apoc. ix. i quo dicit desiderabūt
mori et mors fugiet ab eis. Ado-
ueretur autē questio a doctorib; .l. vi.

Non a pena spūalis

livi. **A**trū dānati appetant nō esse
ppter fugiendam miseriam. 2 ar
gumentis positis ad ptes 3rias
p scotum in pūa pclusionē eiusdē
di. 2 solutōe posita dicit i principio
solutionis secūde. **U**3 dānati obe
ant magis velle nō ēē q̄ i petō p
inanere. **C**redo tñ qd appetit nō
esse non propter culpā fugiendā
quia sunt obstinati sed propter pe
nam quā sustinēt. **B**on. etiā dicit
si. q. eiusdē di. rñdet ad hoc **D**i
cit aliqui q. dānati mallēt nō ēē
q̄ sic ēē: sed appetitus eoz ē inordi
natus 2 indiscretus 2 fantasti
cus: q. sibi nociuū appetit. sicut ē
appetit⁹ infirmū q. nō venit ex nā
tura: si ex fācticia imaginatōe. q.
existat sibi pdesse qd nocet. sic dā
nati q. tristimāt: se hē qeē si oīo
nō ēēnt appetit⁹ magis nō ēē i pe
nis q̄ ēē. **E**t h. mō vī viderē aug.
i li. de miseria hūi. mūdī loquēs o
dā natis. **M**ors q̄ dulcis esset
qd amara fuisset solā desiderāt
q. te vehemētē oderūt. **A**li pster
dicit **C**redo q. magis appetēdūz
rēt si ponere i optōe oīo nō ēē q̄
ēē 2 eternali tōtū. **E**t loquor de
appetitu q. refugitiōemodū. **H.** n.
su dicit mēs mea magis appetibi
le sicut decollatiōes q̄ oluturnaz
ignis aduersionē. veritū f3 appeti
tū hōest q. cruciat⁹ talis ē ad glā
dei vti q. magis vellerē ignib⁹ sub
iacere ad pūuā dei laudē. q̄ pē
oīmodā corruptionē manū dī ef
fugere. **H** ille. **S**ic igit appetitu re
fugiēte penā tā grauē dīderabūt

mori. vñ mors h. dupl⁹ accepit. **S**
p nō ēē simpl⁹ nec f3 corp⁹ nec f3
aiā: aut p separatōe aīe a coipe sic
cōiter dī hō mori qñ aīa recedit a
coipe 2 vitāq. mortē affectōe cō
modi putatiui dānati dīderabūt
C Prio vellerē se si fuisse creatos.
C Secdo vellerē se esse annihilatos.
C Tertio vellerē se si fuisse fāctos
C Quarto vellerē se si fof fūctatof
C Quot velle ad impossibile f3
diuinā ordinationē erūt in dāna
tis in quib⁹ grauissime cruciabu
tur. **E**t prio vellent se nō fuisse
creatos acciπendo creatiōem
cōiter p factionē. qñ si nōn fuis
sent facti non cōmissent petā p
pter q. dānati sunt. ideo maledi
cent cōceptōi sue 2 natitati. **J**ob.
lii. **P**ereat dies in qua nāt⁹ sum 2
nō in q. dictum est conceptus est
hō. **R**ogita tristitiam hōis cāden
tis in foucā pfundā 2 dicentis. **M**
maledicte ve tibi q. p talem viam
venisti si si venisses non cecidisses
Ita dānati dicent si non fuisses
generatus non fuisses dānatus.
Talis tristitia accidet hīs q. nō
lunt p̄fiderare qre facti sunt. de q.
bus dicitur in ps. **H**ō cū i hono
re eēt nō t. ppa. e. iu. in fi. 2 filis
fac⁹ ē illis. **Q**ui honor hōis ma
ior q̄ fieri ad imaginem dei. 2 tā
dē hē glāz illā eternā i regno ce
lorum. **S**3 volenti ad aliquē locū
distantem puenire o3 pī p̄transi
rep viam mediaz q̄ ad terminuz
vie puenire. ita te o3 prius viā pa
difi aggredi 2 p illā ire: q̄ te pos

se pādum ob
ingredī o3 te in
in hoc mūdō
qrum vna est
dicit sps. **M**
sp viuere: h
ē hōib⁹ tel m
qñ nec vbi n
quo statu. **P**
futuro exem
videt dum reg
enim q. fuit c
quodam q. nu
si p annuū fu
latus oibus c
batur ad quā
um erillum 2
Multis uero
exaltis 2 in
seria p̄clitanz
sapientis qui d
um p̄misit in
cessaria. de q.
illuc fuit expū
dus nobis dī
lici iniquitati
amicos. **C** p
2 sanctos d. n
et cum defec
in eterna tabe
Ante obitū m
est apud infer
uente cibum
frustra ergo d
fuisse natos. **C**
uatur deus i
ta fuerūt. ut d
aristo. vi. op
annihilari q.

erit mortis desiderium

51

se paradisum obtinere. quā si nolis
ingredi or te ire p viam iserni. qz
in hoc mūdo nō sunt nisi due vie
qrum vna est arcta: 2 alia ē lata. vt
dicit xps. Mat. vii. nec potes hic
sp viuere: s; te oz mori qz statutu
ē hoib; sel' mori. Debr. ix. 2 nescis
qū nec xbi nec i qz sociare nec i
quo statu. Preuideas igit tibi de
futuro exemplo illius qui sibi pro
uidit dum regnaret. Narratur
enim qz fuit cōsuetudo in regno
quodam qz nullus regnaret ibi ni
si p annum finito vō āno rer spo
liatus oibus cum vituplo mitte
batur ad quādam isulam i ppetu
um exilium 2 alius ingrediebaf.
Multis vero satuis regibus sic
erulatis 2 in isula illa fame 2 mi
seria piclitantibus successit qdaz
sapiens qui duz durauit posse su
um pmissit in insulam multa ne
cessaria. de quibus fuit ei bñ cum
illuc fuit expulsus. Et hoc est qd
dn̄s nobis dicit Lu. xvi. exēplo vil
lici iniquitatis vt faciamus nobis
amicos. s. paupes. 2 viros bonos
2 sanctos d māmona iniquitatis
vt cum defecerim; recipiant nos
in eterna tabernacula. Eccl. xliij.
Ante obitum opare iustitiā qz si
est apud inferos. i. in alio seculo in
uenire cibum. sicut dñi est prius
frustra ergo dānati vellent se non
fuisse natos. qz etiā hoc solo pri
uatur deus igenita facere qz genī
ta fuerūt. ut dicit agathon. vt ait
aristo. vi. xpi. Scdo dānati vellent
annihilari qz 2 si non potest eē gn

uerint posset tamē fieri qd nōbī
essent. Q domine iesu cur fecisti
quos seluisti ppetuo dānandos?
Cur non sufficere tibi vt tanto
tēpore pēiores puniant qz to pec
cauerunt? Cur eos non annihilas
si non vis eos saluare aut aliquid
aliud de ipsis facere. vbi est mila
tus? qūo vez ē qd dñs p pphāz
dñsias domini i eternū cātabo.
Hec sūt cogitatu mirabilia 2 ter
ribilia ad audlendūz s; terribilio
ra ad uidendū. terribilissima ad
sentlendū. Hec dubia soluunt
tur pdoctores. di. xvi. liij. Et h;
de his sit dictū pū' placet tñ hoc
idem repetere. Ad p̄mam p̄clu
sionem possum; dicere cum aplo.
Ro. xi. Q altitudo diuiciarū sapi
entie 2 seie detēz in p̄p̄ensibilia
sunt iudiciis ei; et inuestigabiles
vie ei;. Quis enī cognouit sensuz
dn̄i aut quis elus p̄silaris fuit
vel potest dici sicut dñe Ansel. p
sologion. c. ij. ad deuz loquēs vt
inquit Ricar. i. q. l. vi. Id solum
iustum ē qd vis 2 non est iustum
qd non vis. Et ita cum dei volū
tas sit prima regla oīm volendo
ruz nō ē qrendūz cur deus vult h;
uel illud. Alij distinguūt qd vo
luntas dei dñs asis 2 p̄ns. vt sc̄t̄s
tho. i. pte. q. xix. ar. vi. ad p̄mam
voluntate inquit ascedenti vult
oēs hoies saluos fieri. vt oēs si
vellent saluarent qz hñt naturalia
legem sacramēta 2 cetera ad salu
tem necessaria. Voluntate sūt cō
sequenti nō vult oēs hoies saluos

Nonā pena spūalis

fieri: s; fm eorum merita aliquos saluabit et alios dānabit. ¶ Aliq-
tū dicitur vt recitat Bonau. l. q. di-
xistis infernum nō ēē pro eo q; vi-
cūt nullū cruciatū ēē post hāc vi-
tā. Et istū errorē pōneit rō recta
q; ita dicitur q; malū nō d; remane-
re ipmūtū. Si ergo multi peccāt
et in hac vitā nō cruciantur imo
gaudent et letantur necesse ē eos post
hāc vitā cruciari aut destruere or-
dinē vniuersi abe diuinā iusticiā
negligentē et remissā ēē circa pu-
nitōes peccati. ¶ Alii vero negauē-
rūt infernū ēē p eo q; negauerūt
hīos eternaliter cruciari vt orige-
nes et seq̄es ei? Quis scdm eos
post hāc vitā alqs maneat cruci-
atus. dixerūt. n. q; hoc nō sit diui-
na mīa sustinerē q; creatura sua q;
nō odit s; diligit eternaliter sic in-
pēnis cū ipse nō delectetur i pu-
nitōe nra nec satiet cruciatibus
nris nec obstat qn nō possit eos q;
punitur sine aliquo pūdictio li-
bare a penis. Et si aliqū scriptura
pmitat pccōibus penā eternā. b;
dicit nō esse deū scdm veritatez
pmissiōis s; fm terrorē cōmina-
tōis qua intendit deus malos
liberare a peccatis. Itē autē er-
ror origenis fuit et suorum sequa-
cium q; tanto est immanior quāto vi-
detur esse mitior et misericordior
pro eo q; diuinā iusticiā blas-
phemāt dum eam dimittit dus
tantū dat misericordie q; nō re-
liquit locum iusticie. ¶ Secūdo
vero quia spem nostram euacuat

Si enim scripta supplicium pe-
ccatoribus cōminatur non secū-
dū veritatem, sed vt deterreat qd
cause esset cur etiā non intelligi-
mus premia promittere nō secū-
dū veritatē sed vt ad opus ius-
ticie alliciat ac per hoc scriptura
tota et fides nostra vana et sruola
poterit iudicari. ¶ Et iō est tertia
positio rationalis et fidelis q; sit
ponere cruciatū eternū et b; man-
tente dicit scriptura diuina confir-
mat fides et concordat ratio re-
cta. ¶ Scriptura Math. xrv. Itē
maledicti in ignem eternum rē.
Unde etiam Greg. moris. xlviii
Sunt nōnulli qui peccatis suis
idcirco sinem ponere negligunt.
quando habere quandoq; super
se sinem futura iudicia inspician-
tur. Quibus breuiter responde-
mus. Si quandoq; finienda sunt
supplicia reproborum quandoq;
ergo finienda sunt gaudia beato-
rum. Per seipsam nāq; veritas
dicit. Ibunt hī in supplicium. ut
sit autem in vitam eternā. Itē
ratiō videtur quia si de duobus
contrariis est reperire alterum ex-
tremū et mediū necesse est pone-
re alterum extremum. Hec ē ra-
diō stabilitandi cōtraria apud philo-
sophos, sed est ponere perfectas
beatitudinē in pfa et mediū statū
in via inter perfectā beatitudinē et p-
fectā miseria. ergo ē ponere p-
fectā miseria post hāc vitam. Doc-
at dicim? infernū. Itē sicut deus
est summe misericors ita est summe

erit

latus. sicut ergo
cordis est sum-
ferendiam suam
stare: sic et sum-
punitur suam
stare per effectū
tur q; aliquib;
di videret crucia-
non potest esse et
nisi eternus: et
cruciatum etern-
victimus infernu-
etiam ponere eter-
plenitum vni-
dictum dei. Con-
et pulchritudo
quibusdam anti-
et sicut bonis re-
na: ita et malis
Necessarium est
nandum ordinē
culis reddatur
tum fuerit ad lu-
ante cum peccat:
eternū et infinitū
est cruciatu eter-
suo eterno vt di-
ampli? locus mi-
misiōis pccati. et
q; culpa ordinat
Et ista ē vna rō
ex ore. et au. b;
iō pccati eternaliter
in suo eterno. Si
eternal pccatō pecc-
nā. Et q; illud
est ostendit p eter-
iudicij et regali
p republicā alio

iusus. sicut ergo summe miser:
cordis est summe misereri: et mi-
sericordiam suam summe manife-
stare: sic et summe iustus est summe
punire et suam iusticiam manife-
stare per effectum infinitum: vide-
tur quod aliquibus peccatoribus red-
di debeat cruciatus infinitus: sed
non potest esse cruciatus infinitus
nisi eternus: ergo necesse est esse
cruciatus eternum. hunc autem
dicimus infernum. Cruciatum
etiam ponere eternum facit ad co-
plementum vniuersi et iustum iu-
dicium dei. Congruum enim est
et pulchritudo vniuersi decoris
quibusdam antitetis. i. contrariis
ut sicut bonis redduntur bona eter-
na: ita et malis eterna supplicia.
Necessarium etiam est ad conser-
uandum ordinem iusticie ut vni-
cuique reddatur secundum opera sua cum ve-
rum fuerit ad iudiciu. Peccator
autem cum peccat: peccat contra bonum
eternu et infinitu. et ex hoc dignus
est cruciatus eterno. Peccat et in
suo eterno ut ubi decesserit non est
ampli locus meriti ac proinde nec re-
missionis potest. et ideo spiritus est culpa. Et
quod culpa ordiat in pena: ubi spiritus est in pena
Et ista est vna ratio completa que colligit
ex Bre. et au. B. ac dicitur in illi. dia. quod
ideo peccator eternaliter cruciatur quod quia peccat
in suo eterno. Aug. ubi dicit quod ideo
eternaliter punitur quia peccauit contra bonu eter-
nu. Et quod illud iudicium iustum
fit ostendit per exemplum in humanis
iudiciis et regalibus ubi dicitur peccatis
pro republica aliquo gradu crimine

monite moitur. non quod in mora que
occiditur eius suppliciu leges esse
existiment cum sit hora preialis sed
quia cum in sempiternu auferunt a
societate viuentiu. hec Bona. Et
pro magis in exilio perpetuo si per-
petuo uiueret erulatur. Ad aliud
de misericordia dicitur idem doc. i. fi-
hulus. quod sicut deus est summe mi-
sericors ita et deus ut sit summe ius-
tus: et ideo effectus summe miserie-
cordie excludit effectus iusticie et pro-
pter hoc deus diffinit sibi duo
tempora. Vnu in quo consideret mi-
sericordie sue infinitatem et aden-
do vniuersum filiu suu pro oib.
inimicis suis et parendo omnibus
ad se redire volentibus. Aliud in
quo consideret iusticie sue infirmitatem
et ideo est tempus quod deputatur est eternu
cruciatibus. Dicit et magister si ista
ad auctoritate Ia. li. Iudicium
sine misericordia fiet illi qui non se-
cie misericordias ita inge intelligi
potest quod iudiciu damnationis fiet illi
qui non fecit misericordias pro eo quod
fuit sine misericordia. vel fiet illi
iudiciu sine misericordia liberate
et saluate qui tamen in alio pene alienis
tunc misericordia dei sentiet. qui non
tamen punitur contra meruit. si hic non
sine causa dei misericordia et iudiciu
futuro: quia et hic multis modis mi-
seretur deus quod non miserebitur. Mo-
cat. n. tunc peccatores et iustificat: quod
tunc non faciet: sed tunc reddet singu-
lis secundum merita. Manifeste iudica-
bit qui nunc occulte iudicat. Sed
quiritur vix dampnati punient sine in-

Nonna pena spūals

termissione. Rñsio. Ingt Bona. dīcedo q̄ punito gehēnalis erit sine ol intermīssīōe. Et hoc pz p illud q̄ dī apo. rñsij. Ascendet sumus tormētoz in secula seculoz ⁊ non hēbunt regem die ac nocte qz cū nō sit interpolatio i culpa si dī esse i pena. ⁊ Et si dicat iuxta illud Job. rñsij. q̄ transibunt ab aqs niuū ad calorē nīmīū. ⁊ sic dī q̄ in isto transītu sit itermissio Rñdeo q̄ dupliciter pōt intelligi vel sicut ē transīto subī ab vno cōtrario iūmediatoz in aliud. Ita tñ q̄ sp̄ est sub altero priorū. sic intelligat i ppositio. vīta ve si itelligat successio s̄ nec trāsīt cū successiōe s̄ vāietatū successiōe. h̄ B. ⁊ ita fortasse dici possz d̄ pēis spūalib⁹ qz mirabile nīmīū vī intelligere tot ⁊ tāta ⁊ velle simul tot i-possibilia. Erit igit dānatis maxima pena qz vellēt annihilari ⁊ si poterūt deo volēte eos sp̄ stare in inferno cū tā grauissimis penis. ¶ Tertia pena erit qz vellēt se nō fuisse redēptos. ¶ Q̄ta pena dānatis cū p̄siderabūt trī remediū 3 pēa sua sp̄euisse. Cogita si cēs adiudicat⁹ morti vel ppetuū carceri ⁊ aliqs velle te liberare ⁊ hāc liberationē p̄tēneres ⁊ post cū velles liberari nō posses q̄ta mēstīcia afficeris. Erit ergo dānatis maxima pena cogitare de illa liberationē quā p̄p̄tētū imo vellēt q̄ de nō fuisset incarnatus qz magis puniēt et eo q̄ nō curarunt trī bonū ⁊ maxime xpīani sicut ol

ctum sult pī. Hec pena maxime debetur his q̄ tāto bñficio i grati sunt. ¶ Miserrimi dānati q̄ tanto bñficio tāto amore nō potuerunt qz noluerūt trahi ad amorem dei. An rps ondit nobis dilectiones valde gradē cū totū corpus suū ⁊ oīa mēbra sua morti exposuit. de q̄ dilectōe ait Bern. Si dñs nī te sus xps hāisset tot mēbra i suo cōpore quot sūt stelle i firmamēto ⁊ vnū qdōqz mēbrū singulārē vitam hāisset oīa sigillatī morti exposuisset aīqz vnā aīaz i faucib⁹ diaboli dimisisset. Hec ille. Fuit ergo xpi passio sufficiens pio redēptiōe totius humani generis. s̄ maledicti dānati nō hoc curātes magis eū occiderūt pcis suis q̄tū in eis fuit. Heb. vi. Rursus crucifigētes sibi metip̄s filiū dei. Et ita trīstābunt valde qz fuerūt a morte p̄ti liberati si voluisset fructus passionis suscipere. ¶ Quarta pēa erit qz nollent se fuisse suscitatos: imo libenter aīe dānatorū illa tormenta vīlissima dimitterēt. ¶ Q̄tus dolor q̄ta tristitia ipsi alab⁹ dānatorū in sūptiōe siue reuñone corporū. qz oēs pene corpales q̄ dicte sūt plus in aīam redūdebunt sicut glia corporis i celo in aīam: ⁊ iō aīe beate cū gaudio sua corpa resument. ⁊ aīe dānatorum cū tristitia. Cogita corp⁹ putridū ⁊ plēnū vermib⁹ ⁊ q̄tuz desorme poteris pensare. Dico tibi q̄ aīe dānatoz tale corp⁹ plus vellēt habere q̄ illud dānatū cū penis illis

erū
erudat⁹. ¶ Ig
places huic cor
tris in lūmīnib⁹
illis relectatō
illud tibi seruire
siderasti vī illu
dū eras i hoc
Nō obtinere qz p
tūc optablis vī
obtinere: qz mo
lis pena merito
carnaliter vicer
pus erit alabus
Si iūfirmamētu
quicqz mali in
tionur statim a
um vadunt ad
vnguentū. Imo
medicus obser
coporis vīlīgē
iūfirmant in aīa
runt medicū: iū
lunt credere de
ad salutē p̄ p̄ce
fores. ⁊ iō non
tur. sicut non el
firm⁹ nolens ei
reretur. iō not
re plus assum
in infernum ⁊
E
p̄fēte
na sp̄
dum sp̄endū.
lum verecūdia
tur: sicut p̄lūnd
di: sed et verec
dentur qz veni

cruciatib⁹. **E** igitur ala cur tantis
placēs huic corpi. Cur illud nu-
eris in luxurijs: i gula: in ocio: 2
alijs delectatib⁹. Cur nō cogis
illud tibi seruire 2 nō tu illi. Tu ō
siderasti vt illud a te nō separetur
dū eras i hoc mūdo 2 non potui
si obtinere qn p mortē separetur.
tūc optabis vt sepes 2 nō poteris
obtinere: q mortis fugiet a te. Ta-
lis pena merito erit illis: q nimis
carnaliter vixerūt. ita q eorū cor-
pus erit alabus carcer ppetuus.
Si infirmantur voluptuosi aut
quicq⁹ mali in aliquo mēbro pa-
tiuntur statim apponunt remedi-
um vadunt ad medicū adhibent
vnguenta. imo quicquid suaserit
medicus obseruādū pro sanitate
corporis diligēter obseruāt. sed si
infirmant in aia nō curant nec q
runt medicū: immo fugiunt. nō
lunt credere deo ipsos dirigenti
ad salutē p predicatorēs 2 confes-
sores. 2 iō non mirum. si damnā-
tur. sicut non esset mirū si quis in-
firm⁹ nolens credere medico mo-
reretur. iō notanter dē in thema-
te prius assumpto. Conuertātur
in infernum 2c.

Ecima 2 vltia
quo ad

presentem tractatū pe-
na spūalis est verēcū-
dum stipendiū. q dānati non so-
lum verēcūdia corporali psondē-
tur: sicut psonduntur hoies nu-
di: sed et verēcūdabūt 2 pson-
dentur ex denudatōe 2 vīsōe seu

cognitōe suōrū peccatōrum qd mō
non fit. q peccata hoium nunc a
solo deo videntur. 2 adhuc ex tali
vīsōne nō curant. Hec at pūssio
spiritualis erit quadruplex.

Primo enī confundentur ex
dei cognitōne.

Secundo ex sanctorū vīsōne.

Tertio ex aspectu damnatorū.

Quarto ex inspectu peccatorū

Prima igitur pena confusōis

damnatorū erit ex dei cognitōe.

Pensare. n. potestis qsta esset cō-

fusio latroni si iudei videret ipsū

furum in furto suo 2 hoc bñ scilicet

sed maior puelle verēcūde si a pa-

tre suo inhonestē cū viro videret.

Here maior pūssio erit dānatis

ex vīsōe patris celestis. Hec ē illa

cōfusio de qua Ier. xvi. dī. Dīce

oēs q te dereliquerūt psondētur

recedētes a te in terra scribentur

qsi dereliquerūt venā aquarū vī-

uentium dī mī. S; quare nō sic

psondunt peccatōes cū sciat q. eis

apta sunt 2 nuda oculis dei. Cer-

te q vel nō credūt vere: vel si idu-

bitanter credūt: q nūc videt dī

simulare peccā q nō punit iō non

curant. Si ergo ex aliquo ipone-

sio facto vel dō hoies verēcūdi

psondētur: qto magis ex pecca-

to mortali qd sūme deo displicet

dānati psondent. Et hec pena erit

illis q mō noluerunt psondi siue

erubescere in patris pp dēi que tū

non facerēt corā hoibus. **E**xē-

plum hui⁹. Quidā bonus vir cui

dam satue mulieri insequēt eum

Decima pena spūalis

ut et ea peccaret dixit. Veni a seā
re me. Et cū ea duxisset ad forum
dixit. Modo para te. Que dixit.
Non hic ubi hoies vidēt sed in
domo. At ille. Si tu nō vis hoc
opus hic exercere pp hoies q̄ vi-
derent: nec ego in domo pp deus
q̄ videret. Et hoc ē qd dī his ver-
sibus. Lū quid turpe facis q̄ me
spectante ruberes. Cur spectante
deo nō magis ipse rubes. Et Vo-
cē. In si. v. de. p̄sol. Magna ē nob
indita bñfaciendi necessitas: cuz
cuncta agam? an oculos iudicis
cūcta cernētis. Quot mala fiunt
in occulto deus nouit. Si tñ fece-
ris peccā corā deo est remediūz: vt
nō p̄fundaris in eternū vt. l. p̄fun-
daris p̄fūdō. De qua p̄fusio dī
Eccl̄. liij. Pro glā tua nō p̄fun-
daris dicere veruz. Et an. p̄fusio
adducēs glām z grāz. Quasi di-
ceret q̄ dupler ē p̄fusio. qdam est
aliquorū q̄ tñi verecūdantur z cō-
fundūtur reuelare in p̄fūdōe p̄cā
sua q̄ ea tacēt: z hec ē mala. Alia
est p̄fusio qua p̄fundūtur z vere-
cūdantur in p̄fūdōe: nō tñ sic q̄
dicant p̄cā sua. cōmissa. z hec est
bona p̄fusio ducens ad grām. z
glāz ex qua p̄fundit dyabolus z
p̄ qua euadit p̄fusio eterna: q̄ tan-
ta est vt zā cogitare non possim⁹.
¶ Scōda pena p̄fusiois est et fā-
ctoꝝ vīdōe. Non. n. solus de⁹ vi-
debit p̄cā damnatoꝝ: sed ē tota
curia celestis. An̄ Bern. Ignis
vobis serorruptis pugnabit ha-
bitis. Lūctaz cūctoꝝ cunctis

archana patebūt. ¶ Sed qñō po-
terunt sancti angeli z alii beati vi-
dere peccata dānatoꝝ: cū nunq̄
ad infernū descendunt: z tanta sī
distantia paradisi ad infernū. Ad
hoc dicit Bonauē. In. liij. di. l. q.
liij. q̄ scī vident in speculo eterno
penā reproboꝝ vt faciat ad eoz
glām cumulādas. ¶ Sed qd hec
cognitio faciet ad dānatoꝝ p̄sa-
sionem: Dico q̄ faciet. Sicut ma-
gis p̄funditur latro dñ eius fur-
tum cognoscitur a tota curia al-
culus dñi q̄ si a solo dño: ita ma-
gis p̄funditur ad minus exten-
sue et cognitōe curie celestis q̄ si
a solo deo cognoscere⁹ eoz peccā
Sciēt. n. qñō p̄cā eoz fuerunt
visa in iudicio a cūctis z ad eoz
p̄fussiois cumulū recordabūtur
illius vīdōis p̄fudentis sicut si
qs recordaret q̄ peccā suos viris
honestis fuit: q̄ ē notū p̄fundere⁹
z verecūdaretur. Et vīq̄ hec erit
magna cōfussio dñi dānati sciēt
p̄cā sua nota fuisse z esse virgini
glōse: angelis z scīs dei q̄ tot erūt
in illa sup̄na hierl̄m ciuitate. Et
hec pena debet illis q̄ scōꝝ vitā
veriserūt nec imitari sunt. ¶ Dñs
an̄. multi miseri q̄ deridēt z oblo-
quunt nōn solū p̄ scōꝝ vitā: sed
et p̄p̄m p̄tēnentes sua p̄cepta z
consimilia. ¶ Exēplū in vitas pa-
trū n̄. Illā ergo cōfussioē dā-
nati nō habituri essent si voluisset
scōꝝ seq vestigia vel dei p̄cepta
cōspicisse z fecisse q̄ scriptū est in
ps. Tūc nō cōfundar cū p̄p̄ere

est ve
roln ob? māda
tia pena p̄fussio
dānatoꝝ: nā sic
nūcūl p̄fussioē p̄-
petis tuis. imo
in aspectu vīri
serijs dānati vic-
petā q̄ fuerunt
p̄fundētur. sicut
derūt si vīdēt
his q̄ sunt simil-
maculati. ¶ De
nibus p̄fudent
in ipso carcere p̄-
omone z alio dī
dent verecūdabu-
tur. z maxime hī
unitatē salutis hī
paliter verecūda-
bus apparebit ca-
tis. z p̄ amplius
malorū salutis o-
fīm q̄ maiora z
bunt. ¶ Cōfunden-
demonē q̄ de ce-
derunt z marim
stata cui dicit illi
cecidisti lucifer
Corruisti in terrā
genes qui d. in
su. act. t. ceal. so.
te testamētū in la-
altitudinē nobis
simo. ¶ Quātū ad
ris in p̄fundū lac-
betur sup̄bis q̄ si
monib⁹ dei cōfē-
sua volūtatē dī
ta pena debet illi

est verecundum stipedium 54

coln oib' mādatis tuis. ¶ Ter
tia pena p̄fusione erit ex aspectu
vānatorū: nā sicut ex aspectu vici
ni tui p̄fusione pateris ex multis
petis tuis. imō mulier p̄fundet
in aspectu viri ex multis suis mi
serijs vānati videntes mutuo suā
peccā q̄ fuerunt elapsus occulte
p̄fundetur. sicut nūc multi p̄fun
deretur si viderēt eorū mala ēt ab
hij q̄ sunt similes et talib' petis
maculati. De te me' quot p̄fusio
nibus p̄fundent vānati q̄ tot erūt
in illo carcere p̄petuo: nā a quol
demone et alio vānato cū eis p̄fu
dent verecū dabunt et exprobiabū
tur. et maxime hi q̄ maiore opor
tunitate salutis hāerūt. Et princi
paliter verecū dabunt epiani in q̄
bus apparebit character baptis
matis. et p̄ amplius viri religiosi qui
malorū salutis occasione hāerūt
et fm q̄ maiora et plura peccā habe
bunt. Cōfundenturq̄ illi superbi
demones q̄ de celo empireo ceci
derunt et maxime ille lucifer epo
stata cui dicit illud ysa. xliij. q̄m
cecidisti lucifer q̄ mane orlebaris
Corruisti in terram q̄ vulnerabas
gentes qui o. in. cor. t. in. ce. sic ē.
su. ast. t. cal. so. m. sed ego in mō
te restamēti in la. agui. ascēdā sup
altitudinē nubiu ero similis altis
simo. Verūti ad infernū detrahe
bitur in p̄fundū laci. hec p̄fusio de
betur supbis q̄ similes effecti de
monib' deū cōtēpserūt volūtares
suā volūtati diuine p̄ferētes. hec
ē pena debet illis q̄ nō verecū dāt

publice et palā peccare et suis ma
lis exēplis alios corrūpe. De q̄
dō Math. xviii. Qui at scādaliza
uerit vnū de pu. istis q̄ in me cre
cepe. ei vt su. mo. asin. in co. eius
et demer. in p̄fund. maris. Quid
at sit scādālū dicit Nicol. de ly
ra. q̄ scādālū actiō ē dictū vel
factū min' rectū p̄bens occasione
alteri ruine. Scādalizare igit ali
quem est facere eū: ruere in p̄fusi
mortale ex dicto vel facto suo ma
lo: et hoc est proprie nocumētus
ex pte anime quod est recte cōtra
caritatē: et iō faciens aliū sic ruere
si faciat hoc ex intētiōne seu ex
aduertētia semp peccat mortali
ter. et si factū vel demer. ex quod ali
rūst nō esset de genere peccati mortā
lis sicut dices mendaciū locosus
mulieri intētiōe p̄rabēdi eā ad
adulteriū est peccati mortale ex intē
tiōne finis. Qui ergo scādalizauit
rit vnū de pusillis. Dicit at pusil
lis: q̄ nullus scādalizat pusillū
nisi igit pusill' .i. parue virtutis
q̄ hō p̄fecte virtutis ex dicto vel
facto malo alteri? non ruit in p̄fusi
Expedi igit ei. i. scādalizati acti
ue mō dicto vt suspedatur mola
et. Rogatur euāgelista ad modū
terre palestinoz qui p̄denati ad
montē ligato saxo ad collū p̄cipita
bant in mare. Expedi ergo: si sus
est. i. meli' esset hōi mort' corpora
liter q̄ ex malo suo exēplo facere
aliū ruere in p̄fusi mortale: q̄ ex b
mare montē eternū q̄ grauior est
monte igali. Et iō sequitur. Vt mō

Prologus secūde partis p̄cipalis

do ab scādalis. i. mūdānis hoib⁹
q: nō curāt scandalizare primos
Necesse ē. n. vt veniant scandala.
Ibi nō est necessitas absoluta s;
tri ex suppositōe. Si. n. hoies ve
lint viuere mūdane z i oib⁹ volū
tate suā adimplere necessario seg
tur ad hoc scādali aliōz: q: nō sō
mīdāt p̄rios scādalizare. Verū
ve hoī. i. cōminatio pene eterne si
bi affligende p quē scādali venit
actiue. i. p̄mīscādalizādo. Nec
ille. Tales igit q hic nō verecun
dant alios scādalizasse: i. inferno
verecūdabūt hoc fecisse. Cūā
ta pena z vitia ē p̄fusio ex inspectu
p̄ctorum. i. ex aspectu iteriorū siue
sue aie quā q̄z dānatus videbit
maculatā z turpē ex p̄cto suo. Et
ex hoc multū p̄fundet Eze. xlii.
Cōfundat ab iniquitatib⁹ suis. Si
cut hīs pulchra veste p̄fundit ē p
se si ceciderit i luto. O de me⁹ q̄
ta p̄fusio dānatis q tā pulchram
aiam a deo suscepit: q ad yma
ginē suā: z cā ita sordide p̄fudet.
De p̄fusōe z alie pene p̄i⁹ dicte
z ēt nō dicte ip̄is dānatis in loco
illo infernali erūt p̄peruo sine cessa
tōe. Eccl. ix. Cōfusio illorū cū ip̄
is sine iter mīssōe. Sic ergo de i
finitis inferni dolorib⁹ pauca scri
psi. Nō ei credo cor sufficere ad
cogitandū nec os ad loquendū
quot z q̄te miserie sūt i inferno.
Qui ergo vult fugere a ventura
ira faciat dignos fruct⁹ p̄nie. Ad
nobis p̄cedat iesus redēptor n̄r.
Tul sit laus honor z gl̄ia.

C Expedita materia des loco iser
nali z penaz ibidē a dānandis tol
lerandaz quas sc̄ircō nobis de
us voluit reuelare vt illas effu ge
re studeam⁹ lux illud ps. Dediti
mentibus te significationē vt
fugiat a facie arcus. i. eterne dāna
tōis vt liberent affecti tui. Confe
quēter vidēdū ē de loco paradisi
ei⁹qz delictis corporalibus. i. e
sp̄ualibus quib⁹ attraci z illecti
q̄libet n̄r viderē possit cū ps. In
clinavi cor meū ad faciedas iusti
ficationes tuas pp retributionem.
supple in gl̄ia celesti bōis z iustis
a summo bonorū oīum largitore
tribuenda. Ad quā modo nobis
possibili cognoscendam tale t̄pe
ma proponemus.

Enite be

nedicti p̄is mei
possidete paratū
vobis regnum a
p̄stitutōe mundi

Matth. xxv. de re

gno dicturi ad iuuāte iesu xp̄isti
gl̄ia in quo par sūma est z requies
p̄fecta z quo est status oīz dono
rum aggregatōe perfectus vt ait
Boet. tria p̄ncipalia puncta ve
ducemus.

C Primo vbi ponatur regni celo
rum habitatio.

C Secundo que z qualis sit i aia
bus gloriatio.

C Tercio que z qualis sit in cor
poribus p̄miatio.

Et ob̄is trib⁹ dicem⁹ s; q; ex scri

pturis sacris z
ligere valent
Angu. lib. de
Bona regni co
gitare vel intel
lus p̄t carne
maior z meli
tur z intelligi
est. i. Cop. li.
auris audiunt
dit q̄ p̄parauit
te. Regnum nā
maius. z oī lau
innumabilius.
tatur excellēt
plēnū est lucis
reip̄onētiā z
ale z leticie z by
oīz boni q̄ ne
p̄t. At locus i
nēdiarum discō
miserie cur p̄u
nis. offēsiōis.
familis. sicut. i
tristite. vindict
li q̄ ne dici ne
ues celli sunt le
geli quoz rex
tro ciues infer
remōes quoz
lwa. Saciar iul
holum. z ange
us va. cruciat i
sio dānatoz: hoī
z sup oīa ip̄ius
regno dē vici
nitur. sed in inf
tur quod desid
negz vi. In reg

des locos
in andie tol
to nobis ve
llas effu ge
ps. Redisti
firationē vt
eternē vānā
tūl. Confe
co paradisi
hallibus. f. z
peti. z. Allecti
z cō sps. In
ēdas iusti
butionem.
ōis z iustus
p largitore
odo nobis
am talethe

eti pñs mei
dēte paratū
regnum a
tōe mundi
p. xrv. de re
te iesu xpñi
est z regulas
s ois bono
ectus vt ait
puncta de

uallis sic iā

ps. q. q. scri

De loco paradisi

pturis sacris z vicis doctoz itel
ligere valemus. Nam sicut ait
Augu. lib. de triplici habitaculo
Bona regni celestis dicere vel co
gitare vel intelligere vt sunt nul
lus pōt carne vestitus. Multo. n.
maiora z meliora sunt q̄ cogiten
tur z intelligantur. Ad scriptum
est. i. Cor. ij. Quid nō vidit nec
auris audiuit nec in cor. hoīs ascē
dit q̄ preparauit deus diligētib⁹
se. Regnum nāq; dei omni fama
maius. z oī laude melius. oī scia
innumerabilis. oī gloria que pu
tatur excellēti⁹. Regnū itaq; dei
plēnū est lucis z pacis sapie z glo
rie honestatis z dulcedinis. melo
die z leticie z bñtudinis pñs et
ois boni qd nec dici nec cogitari
pōt. At locus inferni plenus ē te
nebrarum discordie. odiū stulticie.
miserie turpitudinis. amaritudi
nis. offensiois. doloris. aduertiōis
famis. sitis. ignis inextingibilis
erisitie. vindicte pñis. z ois ma
li qd nec dici nec cogitari pōt. Li
ues celli sunt iusti homines z an
geli quoz rex ē de⁹ omps. At cō
tra ciues inferni sunt ipij hoīs z
dēmōes quoz princeps ē diabo
lus. Siciat iustos visio sctōrum
hoiū. z angeloz z sup oia ipsi
us dei. cruciat ipsos z pctōes vi
sio dānatōz hoīum z demonum
z sup oia ipsius diaboli. Nihil in
regno dei desiderat qd non inue
nitur. sed in inferno nihil inueni
tur quod desideretur. nihil sentit
neq; vī. In regno dei nihil inue

nit nisi qd placet faciat z delectat
At cōtra in lacu miserie pñis i
hil uidetur nihilq; sentit nisi qd
displicet cruciat z offendit. Om
ne bonum in regno dei abundat z
nullū malum oē malū abundat
in carcere diaboli z nullū bonus
Nullus indignus i regno dei su
scipitur. null⁹ dignus nullus ius
tus ad infernū trahit. h. Augu.
Haudūm at celestis patrie expe
dit cōsiderare fm q̄ possum⁹ in
telligē triplici rōe. C. Pmo q̄ sa
cie libētius z seruētius laborare.
C. Secundo quia dolorem labo
rans solet ualde mitigare.

C. Tercio consolatur ne laboras
ualeat desperare.

C. Pmo facit libētius z. Labo
rans ei cito lassat qñ nescit pñiū
laboris sui. sed quando scit pñi
mū sui magnitudinem tunc la
borem sustinet libenter. sic q̄ gau
dia attendit libenter bona opera
tur. Estote igitur fortes in bello
z pugnatē eum antiquo serpente
z accipietis regnum eternū. Al
deo enim q̄ piscator vel alius la
borator tota die z et qñq; nocte la
borat ut lucret. xij. denarios vel
pauciores forte q̄to magis si ere
deret mille marcbas auri q̄lis es
set angustia quam nō sustineret.
Satis videm⁹ ad oculū quot z q̄
tos labores hoīs mūdī. p. reb. trā
sitoris sustinet tā i terra q̄ i mari
Sic qui gaudia vite eterne pen
saret labores pro illa gloria imar
cessibilē libētē assumeret. Eūgē

De loco paradisi

tere igitur pluri & cogitare lucra
ri illud regnū qđ ip̄s manet. ¶ S;
qđ est qđ te oportet facere p̄ eter
no regno acqrendo. Rñdet xps
Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi
terua mādeta. ¶ Scđa rō qđ vo
lorem 2c. 7 pl^o dico qđ gaudia il
la bñ attēderet penas & tormenta
nō sentiret. sicut de multis mar
tyribus legit. ¶ Hodicū absint
positū i dolo mellis amaritudi
nem suā amittit. Sic si modicas
tribulatiōes nfas quas patimur i
illā marimā dulcedinē mergere
mus pfecto vel paz vel nihil sen
titem. ¶ Tertia rō qđ p̄solat 2c.
Cōsideras. n. qđ p multas tribu
lationes o3 nos venire i regnū dī
gaudet i tribulatiōibus sp̄as illas
esse viā pueniēdi ad regnū. ¶ Pō
tuit. n. pati xpm & ita intrare i glo
riam suā. ¶ Dīgitur nos cū illud
regnū dudū p p̄ctis p̄didimus.
¶ Nō igitur desipit hoies in tribu
latiōibus p̄ntis seculi sed patiēter
se hēant & gaudeat qđ tales pene
si velim^{us} sūt meritorie vite eterne
i regnū padisi ad qđ vocabimur
p xpm si iusti fuerimus oñ dicit
hīs qđ a dextris ei^{us} erūt thema p
positū Venite b. 2c. ¶ Quale gau
dium ēta exultatio ēta tripudi
um ēta festū sctis vel angelis i
hoibus & toti curie celesti in hac
vocatōe i inuatiōe ad regales
nuptias ad visionē & v̄llectionē
cū perpetua tensione illius deita
tis beatissime. Si gaudeat pauper
intromissus aulā regī cui ciboz

& necessariorū pro victu & unica re
sectione fiat sufficiens administratio.
quō non magis sine pparatio
ne gaudebunt iusti qđ hic fuerunt
pauperes & multa passi in introitu
illius celestis aule vbi ppetuo q̄
cunqz desiderabilia abundantissī
me ministrabuntur.

¶ Deamus

igitur primo de loco
vbi erit tanta gloria
erit ne in paradiso terrestri qđ est
locus delictorū. de quo magister
sen. di. xviij. scđda sic ait. Fateor
tertiā opinionem mihi placere. s.
vt hō in paradiso corporali sit po
situs qui in illo principio planta
tus accipi pōt: quo terrā oēm re
motis aquis herba & ligna pdu
cere iussit: qđ & si presentis ecclesie
vel future typū tenet ad litteram
tū intelligendū est esse locū ame
nissimum fructuosis arborib^{us} ma
gnū & magno fonte secundum
Quod dicimus a principio: anti
qua translatio dicit ad orientem
Unde volunt in orientali parte ēē
paradisum longo interiācēte spa
cio vel maris vel terre a regioni
bus quas incolūt hoies secretus
& in alio oco situm vsqz ad luna
rem circulum pertingentem. vñ
nec aque diluvij illuc pervenerūt
hec ille. ¶ Nonne talis locus suf
ficere potest homini pro loco sue
glorie. Respondet bono. in dubi
is circa litteram eiusdem di. di
cens. Quod duplex est paradisus

secundum do
minio. scz in
ctum. Scđm
paradisus ē
tib^{us} orientis.
¶ Paradisus
plata^{rum} gau
uerle p̄p̄n
co decet ho
tas pueniēdi a
hoi ostēdet b
amenissimū a
uerat. 7 sic an
bitacull corri
rioribus q̄les
plum del & h
minis. Extrā
li hō product
re vbi benefi
si allunde ad
dicit p hoc qđ
ad hī eternali
poraliter pere
p̄lebat hoies
sum in parad
locare: ut p ei
voluptatis co
ter ēta bona
culpam. cogi
minis ēta e
vñ o obedie h
ipsum conten
votocies. par
est valde emi
nocialam in o
gonas ad meri
tudinis vt illu
pores i aere d
mundus & p

secundum duplicem statum hominis. scilicet imperfectum et perfectum. Secundum statum imperfectum paradiscus est locus amicus in partibus orientis. de quo dicit Damasc. Paradiscus. n. est dei manibus in edem plantatur gaudij et exultationis universi propitius. In hoc autem loco decuit hominem poni esse ei facilitas pervenire ad patriam et ut deus hoc consideret benevolentiam cui locum amantissimum ad habitandum preparaverat. et sic amicitia exterioris habitaculi consideret delictis interioribus quales habet anima que est templum dei et habebat anima primi hominis. Extraerat hunc locum debuit homo produci ut melius cognosceret dei beneficium cum se videret quod si alunde adductus et etiam ut ostenderet per hoc quod homo non erat factus ad ibi eterniter habitandum. sed temporaliter peregrinandum. Et quod deus providebat hominibus casum suum homo casum in paradiso voluit eum collocare: ut per eius electionem de loco voluptatis cognosceret sensibilibiter quod bona spiritualia amisisset per culpam. cognosceret etiam nihilominus quod esset deus inter eos qui deo obedire humiliter et cum qui ipsum contemnit. Et sicut dicunt doctores. paradisi corporalis sit est valde cernens et alius et iuxta eam nocturnalem in orientem quodammodo vergens ad meridiem. Est autem tunc altitudinis ut illic non ascendat vapores in aere elevati. sed sic ibi aer mundus et purus et donec statui

perpetuitatis et per puritates aeris ibi esse cōtemperatā caloris. Ad autem de usque ad lunarem circulum pertingere non est dictum secundum situm. sed secundum quādam proprietatem suam quod confortatur in rarefactione luminositate tranquillitate suae quod vapores quibus ornatur luna illic non pertinent. et in hoc paradiso erant ligna diversis generis. Varietas vero lignorum sub tribus officiis comprehendit secundum quod ad triplicem utilitatem hominis poterat ordinari aut ex parte corporis aut ex parte anime aut ex parte coniuncti. Si ex parte corporis sic erant ligna fructifera que habebat et alimentum ad corporis sustentationem. si ex parte anime sic fuit lignum scilicet boni et mali quod ordinabatur ad obedientiam hominis per baptismum. Si ex parte coniuncti sic erant ligna vite quod faciebant ad humanam vite perpetuitatem. De his autem lignis duo istius notata sunt per speciales effectus per quos deus illa duo ligna collocavit in medio paradisi et unum posuit iuxta alterum ut ex uno perciperet homo affectum amoris. et ex alio affectum timoris: et quasi opposita iuxta se posita elucescerent. et faciēdo abstinētiā ab uno mereretur habere sufficientem refectionem ab altero. Et hoc est quod dicit Augustinus in libro de ci. dei loquens de primis parentibus. Status mortalitatis eius de ligno vite quod in medio paradisi cum arbore vitae si erat mirabilis dei gratia monstrabat tunc et alios sumebat cibos

Zeloco paradisi

propter unam arbores que fuerat
interdicta: deus aut homini ligni
illud prohibuit propter obedientie
meriti acquirendum ex parte hois
et per ostendendum sue iustitiam
omnium quod habebat in hoie ut per hoc
disceret quod deo deberet esse subie-
ctus et quod esset differre inter eum qui
obedit et eum qui premit eius im-
perium. Nulla igit sciebat ex hoc ho-
mini iniuria. illa sciebat utilitas
domini percipiebatur ad eius eruditionem.
et meriti amplificationem quod si con-
trarium euenit hoc fuit et culpa sua
ex qua conuerit sibi bonum in malum
sicut impiis et peccatoribus bona con-
uertuntur in malum: per istum tamen eue-
tus preiudicium non debuit deus di-
mittere dare mandatum. quod ordo et
decor qui attenditur i operibus dei
secundum regulam diuine sapientie non debet
intermitti per incommodum alicuius
spatialis creature. sciretur ex illo ma-
lo et erinde sequenti poterat deus
et sciebat multo magis boni eli-
cere. Et ut dicit magister. di. xx. secun-
di completo numero electorum omnes si-
mul ad meliora transferentur ut ef-
ficerent sicut angeli dei in celis. dicit
tamen magister. Incertum nobis relinquitur
verum si simul transfereretur an per
successiones. hec ille. Ecce igit pa-
radisum terrestrem descriptus quo
ad aliam. et per quod ille post resurre-
ctionem non erit locus in quo erit
beatitudo perpetua. ¶ Est igit alius
locus multo nobilior illo qui secundum
scripturam perfectum hois ipsi congruit
scilicet: celum empireum. de quo ce-

to dicit magister. ff. de ff. q. dicit
empireum. i. igneus a spediore no
a calore qd statim factu angelis
replem est. Et Bonau. vi. ff. su
per finas. ¶ Notandū inquit q. q
tuor fuerit prio data. f. celū empi
reū. angelica natura. materia z re
pus. Ratio vna quia in principio
debuere prima in oi genere dari
.f. in rebz z mēsuris z in rebz cor
poralibus z spūalibus. z i corpo
ralibus actiuis z passiuis. Quon
ia igit prima ter subas spiritua
les ēst angelus. pūa ter subas cor
porales actiuis ē celū empireus
z prima inter passiuas ē materia
elementoy z pūa inter mensuras
est tps. q. non tñ dicit mēsuram
duratiōis: sed etiā egressiōis. ad
hec quatuor dicitur prima crea
ta. De illis. Ecce igitur charissi
me ubi erit tua perpetua mansio.
q. in celo empireo. Bonauem. vi.
ff. inquit Quis scit parū loquā
de hoc celo q. latet nros sensus.
z pñi admiñ? tñ ponere est celum
empireū sicut dicit sacra scriptu
ra. Gen. i. In principio creauit de
us celū z terrā zc. ¶ Strabus ex
ponit de celo empireo z hoc pio
bat per istam sequētem. q. firma
mentū z celū aqueū facta sunt se
cundo die. Et Damascenus hoc
erponit. In principio creauit deus
celum. i. sine stellis sperie forme.
¶ Ponendū est etiā illud celus
quia persuadet ratio finis tripler
vna est perfectio vniuersi. Alia ē
pp motus firmamētū. z tertia pñ

et apalla ptope
beati. Et qm
tatem hinc qu
per plectione
ipsum ed vni
la minofum
foume non e
p moti fir
ipsum ed tim
lis fiat circa
inter pines in
per habitatio
da et celum e
fuo pteat ut h
fuo pteat ut h
gil qre fit facti
fictis inter ai
me immobile i
ere. Vnde Don
fuo et in paffi
alefchis. In h
pifcopos relid
ed maffo r a
sanctorum. E
tatio habitatu
ceros celos
repor. fu. r
ones habitatio
fionales i late
ale dignitate. r
tabilitate. r a
et pgra habite
lop r hofas q
in opus. im
luminof in
tione. beati. i
offi. i. fci. hoc
lis et reptant
cupationis. fe

et spalis propter habitationē hoīs
beati. Et qñ finis iponit necessi-
tatem hīs que sunt ad finē prop-
ter pfectionē uniuersi. necesse est
ipsum eē vniforme. qz cū celus sit
luminosum disforme si nō eēt vni-
forme nō eēt vnuerſum ppletum
p motū firmamētī ponēdus est
ipsum eē immobile ut motus mobi-
lis fiat circa immobile. scētrum et
intra pñēs immobile. ¶ Tertio p-
pter habitationē hoīs beati ponē-
dū est celum empireū luminosita-
tis pfecte ut habitatio congruat
suo habitatori. Et hīs ergo colli-
git qre sit factū et cuius sit dispo-
sitiōis inter alios celos. qz vnifor-
me immobile et luminositatis perse-
cte. hec bona. Ad ppositū hu-
ius vñ in passionali scōrū et scō
ascēdīs. In hoc igitur celo em-
pireo xps residet et ē spalis et ppia
eius māsso et angeloz et aliorum
sanctorum. Et pgruit hec habi-
tatio habitantibus. Illud n. celū
ceteros celos excellit dignitate.
reporē. situ. et ambitu. et id ē pueni-
ens habitatio xpi. qz oēs celos ra-
tionales et intellectuales transcen-
dit dignitate. eternitate. situ imu-
tabilitatis. et ambitu pñis. Et sit
pgrua habitatio sanctorū ange-
loz et hoīuz q fuerunt vniformes
in opatiōe. immobiles in dilectiōe
ut luminosi in fide siue in cogni-
tione. hec ibi. Rich. o me. vi. li.
dist. li. ait. hoc celū sanctis ange-
lis est repletum nō repletionē oc-
cupationis. sed qz oēs angeli ibi

creati fuerūt. Sicut ciuitas dici
repleta hoīb⁹ qñ habitatores eius
in sufficiēt et apto numero sunt.
hec ille. hec habitatio scōrū an-
geloz et hoīuz vñ sit dictum ē
celū empireū paradīsus: domū
dei regnū: terra viuētū et mul-
tis aliis noīb⁹ noīat. de quibus
post dicet satis. De hoc celo dicet
Baruch. lii. Et isrlr q magna ē
domus dñi et ingēs locus posses-
sionis eius magnus et nō hz finē
excelsus et imēsus. Et Rñi qz po-
terit ad hunc locū puenire. Quā-
tum gaudebit quantum exulta-
bit et letabit solus deus nouit. Et
deus meus quantū nos diligis
qui nobis carnalibus et miseris
peccatoribus tantum et tale pala-
cium pparasti. Scās rbo. lii. li.
cōtra gentiles. cap. lxxvii. ait. qz
locus dñi pporcionari locato con-
sequens est qz cum corpora resur-
gentium proprietatem corporum
celestium consequent etiam in ce-
lis locum habeant uel magis su-
per omnes celos ut simul cū xpo
sint. cuius virtute ad hanc gloriā
pducant. De quo dicit Apoc. ad
Ephe. liii. Qui ascēdit sup om-
nes celos ut adimpleret oīa. ¶ Fri-
uolū ē uidet ptra hāc diuinā p-
missionē et nāli elemētōz inclina-
tiōe argumētari qñ impossibile sit
corpus hoīs cū sit terrenū et secū-
dum suā naturā infimū locū ha-
bēs super elementa leuā eleuari.
Manifestū n. est qz ex virtute aīe
ē qz corp⁹ ab ipsa pfectū inclinatio.

Prima gloria anime

nes elementorū nō sequatur. Ip-
sa enim aīa sua virtute ē nūc con-
tinet corpus q̄dliu viuimus ne ex
cōtrarietate elementorū dissoluatur
et virtute ē aīe mortue corp⁹
In altum eleuatur et tanto ampli⁹
q̄to virtus mortua fortior fuerit
Manifestum ē autē q̄ tūc aīa pfe-
cte virtutis erit quando deo per
rīsonē coniungeretur. Ad igitur
vz graue videri si tunc uirtutem
anime corpus ab oī corruptione
seruet imune. et supra quecunq̄
corpora eleuet. Nec ēt hūc pmi-
sioni diuine et possibilitati tem af-
fert q̄ corpora celestia frangi non
possunt vt sup ea corpora glorio-
sa subleuentur: quia a uirtute di-
uina hec fiet ut corpora glorio-
sa sit cū alijs corporibus esse pos-
sunt cuius rei iudiciū in corpore
xpi p̄cessit dū ad discipulos ianu-
is clausis intrauit. *hec. i. Tho.*
De hoc ergo regno nobis pmissio
dr. Venite bñdici p̄ris mei etc.

Ed quia gloria

cor-
poris erit et reddēdan-
tia glorie ipsi⁹ anime
spālter: iō p̄ter dicendum est de
gloria ipsius anime q̄ erit in decē
C Prō erit dī nri clara cognitio
C Secundū eius idēq̄ tota dilectio
C Tertius p̄p̄da ac firma tēto
C Quartū vzq̄ gaudiū et leticia.
C Quintū oīz rez abundantia.
C Sextū honor magn⁹ insupabil.
C Septimū alaz decō mirabil.
C Octimū p̄p̄ta pariter mirabil.

C Nonū satietas desiderabilis.
C Decimū felicitas inuābilis.
¶ Sed qd̄ dicit. r. cū dicat i fine li-
bri de cōpendio veritatis theolo-
gice quod tot ibi et tāta sint gau-
dia q̄ omnes arismetrici huius
mundi nō possent ea enumerare
oēs geometrici nō possent ea mē-
surare. oēs grāmatici dyaletici et
rhetorici nō possent ea sermoni-
bus explicare. q̄ oculus non vi-
dit nec auris audiuit etc. Dicit er-
go decē ad aliquam cōsolationē
nram exhortationē et desiderium
inflāmandum vt sic virtuose hic
viuamus vt ibi puenire valeam⁹
¶ Et at̄ oñdit doctor scētis in. iij.
contra gēiles. c. xliij. finis cuius-
libet rei est in qd̄ terminat appēti-
tus eius. Appetitus at̄ cuiuslibet
rei terminat ad bonū. Sic. n. p̄p̄i
losophi dissimulant bonū. Ad oīa
appetunt. Finis igitur omnium
est bonum. Dicit et. c. xliij. q̄ co-
gnitio diuina finis vltimus ho-
minis est et cuiuslibet intellectu-
lis sube. *Jo. xvij.* hec ē vita eter-
na vt cognoscant te solum verum
deum et quem misisti iesum chri-
stum. Finis igitur intellectus et
bonum est verum et per p̄is vlti-
mus finis premii verū. Est ergo
vltimus finis hominis cognosce-
re deum. hec ille. ¶ Petrus de
aquila in. iij. ar. Finis cuiusli-
bet rei habentis esse ab alio est du-
plex scilicet finis cui⁹ et finis quo
Finis cuius et exterior est deside-
rabile perfectum. sed finis interi-

er
en siue quo est
re que conlum-
cipio. Et qui-
nes est finis
ideo conform-
pter beatitudi-
malis et citra
secta ad quā
tura attingere
terior obiectu
deus et imus
tudo obiectu
to beatitudo
q̄ dicit. b. 2. lu-
eterna xp̄lana.
tos facitē sunt
scētis. Beati-
fiste in conlum-
nobilissimo. Et
gaudium vidē-
simi obiectū.
der hō videre
quā multū de-
uere nihil est
sione cuiuslibet
cūq̄ pulchre
paratione ad
tellectionem
clara erit de q̄
C Primo vici-
us crediderant
C Secundo r
tanta bona me-
C Tertio vide-
antea commisi-
C Quarto vici-
pui denter eua-
C Primo igitur
de qua visio

or siue quod est operatio median-
te que coniungitur res ipsi prin-
cipio. Et quia beatitudo fin om-
nes est finis rationalis creature.
ideo conformiter distinguit du-
plex beatitudo. scilicet una interior for-
malis et cetera. scilicet ultima operatio p-
fecta ad quam potest beatificabilis na-
tura aringere. Alia est beatitudo ex-
terior obiectiva et increata. scilicet vnus
deus et trinus. et ista vocatur beati-
tudo obiectiva. quia ex ista in tali bea-
titudine causatur. Secundum
quod dicitur b. Aug. in libro de do-
ctrina christiana. Res que nos bea-
tos faciunt sunt pater et filius et spiritus
sanctus. Beatitudo autem formalis con-
sistit in coniunctione cum obiecto
nobilissimo. hec ille. Quantum
gaudium videre clare tam perfectis
simis obiectis. Cogita quantum gau-
det homo videre rem pulcherrimam
quam multum desiderabat videre. Is-
uere nihil est vel quasi nihil de vi-
sione cuiuscunque rei creare quantum
cuiusque pulchre et gaudio eius in co-
mparatione ad illam visibilem siue in
relectionem beatas. hec autem visio
clara erit de quatuor. Nam.

C Primum videbunt deum in quem pri-
us crediderunt.

C Secundo videbunt sanctos qui
tanta bona meruerunt.

C Tertio videbunt peccata que
antea commiserunt.

C Quarto videbunt infernum qui
prudenter euaserunt.

C Primum igitur videbunt deus et.
De qua visione ait beatus Aug.

in lib. de triplici habitaculo. Si-
cut enim per speculum videtur trina
nobis visio ministrat. quia nos ip-
sos et speculum et quicquid est prius vi-
demus. Sic speculatur diuine cla-
ritatis et ipsum deum videbimus. Quod
tam possibile est creature: et nosmet
ipsos et ceteros vera et certa scien-
tia cognoscemus. Tunc iustis
manifestum erit quod vnus ex vno na-
tus sit alter ex duobus processit. et
quod prius non processit filius repositus et
origine. nec spiritum. scilicet quomodo mundus
erat in deo antequam in membris
esset mundus. Tunc videbunt su-
as aias et virtutes intimas et spiritus
angelicos. hec Aug. Albertus
magnus in sacramentali. Tanta in-
quirit erit scia quod preteritorum prius
et futurorum nihil latebit et plus sci-
et vetula quolibet in illa gloria quam
omnes clerici et philosophi scire
potuerunt in hac vita. l. 1. cor. xlii.
Videmus nunc per speculum in
enigmate: tunc autem facie ad faciem
Nunc cognosco ex parte. tunc autem
cognoscam sicut et cogni. us suus
Glo. Nunc enim imagines veri-
tatis per fidem videntur. tunc res
ipsa vel speculatur est aia in cuius
aliquo modo deum cognoscimus
sed in enigmate. id est obscure. tunc
autem videbimus facie ad faciem
id est manifeste a simili vultu in eu-
uentium. Est enim quedam vi-
sio huius repositis. Erunt altera fa-
turi. Ista per fidem. illa erit per spes
Et tunc non alij solum sed etiam
ego cognosco ex parte. id est obscure

Prima gloria anime

imperfecte. Tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Id est uidebo promissam sicut uideor a promittente. Id est cognoscam Deum sicut et ipse me cognouit. Quam secundum erit habere claram noticiam tam perfectissime nature. Nos enim experimur hic quod dum uidemus aliquem bonum clericum et sapientem multum uellemus habere scientiam illius. Et dicimus. Utinam talis posset mihi dare scientiam suam dum morietur et ego superfluum: Scientia autem de deo clare nota maior erit omni scientia hominis huius mundi. Unde beatus Augustinus. xiiij. de ciuita. Deus ita nobis erit conspicuus. ut uideatur spiritui a singulis nobis in singulis nobis uideatur. Ab altero in altero uideatur. a semetipso in semetipso uideat. in nouo celo et noua terra. atque in o[mn]i que tunc fuerit creatura uideat. Hec ille. Et breuiter sicut intelligi uidebitur et in quo c[on]spici uidebitur deus. sicut et n[un]c angelis ubicunq[ue] sint siue in celo siue in terra uidebit deus. et ita boni a tronis a[n]i[m]e in inferno uident deum clare et sicut beati. s[ed] hec uisio dicitur paradisi dicere ipso eisd[em]. Lucas. xiiij. Hodie mecum eris in paradiso. In co[m]p[ar]atio[n]e ueritatis ipso logice d[icitu]r. prima deus anime est cognitiore qua diuina essentia uidebitur ab omnibus tota: sed non totaliter. i. n[on] p[ar]te infinita. Uidebitur

tamen diuina essentia limpidius ab vna quam ab alia. sicut ides sol diuersimode a diuersis aspi-
citur. vel eadem littera a diuer-
sis legitur: diuersimode secun-
dum quod oculus magis: vel
minus est dispositus. Nam in
quantum vna potentia magis
erit perfecta in lumine glorie
quam altera. Tanto perfecti-
us operabitur circa vnum: et
idem subiectum. Videbim' ergo
desi in se z deus in nobis. z nos
deo: z deum in creaturis. z crea-
turas in deo. Hec ibi. ¶ Notan-
dum tñ q' essentiam vt in infinitum
ostendit beatis vt in qda primo z
principaliter p'sistit beatitudo: crea-
tura at' vt in ipsa nō nisi ex p'nti et
comitant'. Unde Augustin. v. con-
fessionū. Qui videt z nō illa bea-
titudinis est. q' videt alia z nō re non p-
pter hoc beat'. qui videt re z illa
non ppter hoc beatior: sed ppter
re solū beatus. Et videtur aliqui-
bus quod intellect' creatus pos-
sit proficere in cognitorum mul-
titudine circa creaturas visas in
essentia diuina absq' profect' eius
in cognitionem essentie diuine.
quia per cognitionem illarum i
diuina essentia non augmētatur
essentialis beatitudo nec per illorū
subtractionem diminuitur.
tamen aliquis modus beatitudi-
nis consistit in creaturis. Unde
Augustin. Non cognitis ydolis ne-
mo sapiens potest esse. ¶ Nota et
iam q' deus illabitur ipsis beatis

secundum fam
mitatem. Vnde
plex est. 3. In
la anime. 4. In
cam inesse. 2.
eure intimidat
quantum in de
der creature di
tem non beat
nis creature e
lapius dei est
secundum per
timare nihil
ous. Sicut fa
lucet 2 ardet
paret aliud eff
et penetration
Intellectum erg
Intellectum
do amplius il
clarior. Et he
lecto difficilia
autem visio de
quam merem
visionem per
virtutibus. Et
Et si de con
mentatione v
eterna conclu
dus in sermo
ni. 3. 4. 5. 6. 7.
scientie plus q
di tenebris ne
scamus ad te
nas. Que
cia. Profecto
vultus non
nec scire non

secundum familiarissimam intimitatem. Illapsus tamē dei duplex est. vnus essentie dei in essentia anime. et hoc illapsu cōseruat cam inesse: et sic illabit omni creature intimādo se essentie illius in quantum deus intimio: est cuiuslibet creature q̄ ipsa sibi. Sic autem non beatificat. quia sic omnis creatura esset beata. Alius illapsus dei est vt obiecti in bene esse animarū perficientis et ex ista similitudine nihil apparet nisi quasi deus. Sicut ferrū cadens in igne lucet et ardet ut ignis: sic q̄ nō apparet aliud esse q̄ ignis et hoc est ex penetratione ignis in ferrum. Illabitur ergo deus in potentia intellectiuam et ipsam purgādo amplius illuminat ut videat clarius. Et hec sunt mira et intellectui difficilia pro statu isto. Vnde autem visio beata succedit fidei p quam meremur ad hanc claram visionem peruenire. In libro de virtutibus. Et fide cum fidei rectitudine quasi ex perfecta argumentatione vita eterna inferitur. Ex fide cum vite prauitate mors eterna concluditur. Et Bernardus in sermone de vigilla domini. Illuminemus nobis lumen scientie priusquam de huius mundi tenebris ne de tenebris transeamus ad tenebras sempiternas. Que est autem ista scientia. Perfectio scire: quia veniet dominus noster. Et sic quādo veniet scire non possumus. at si q̄s

ista scientia est omnium. Quis enim nesciat vel nomine tenus fidelis quia venturus est iudicare viuos et mortuos et reddere vnicuique iuxta opera sua. Sed vere non omnium ista est sed nec multorum. Paucorum est. quia reuera pauci sunt qui saluantur. Putas quia cum illi qui male secerint eruant et letentur in rebus pessimis vt sciant vel recogitent. quia veniet dominus deus noster. Si dixerint ipsi tu noli credere quia qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit mēdar est. Non enī ita se omni impuritate polluerent si dominum nostrum iesum christum venturum fore scirent sed formidarent et vigilarent vtique nec sineret. et grauius perferri domum seu cōscientias suas. ¶ Scientia autem illa in primo gradu operatur penititudinem et dolorem. et risum in luctum tantum in plantum et gaudium in merorem. conuertit vt inclinant tibi displicere que vehementer ante placuerant. et illa specialiter hortas que specialiter appetebas. ¶ In secundo vero gradu operatur correctionem ut ias non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato: sed coerceras gulam iugulis luxurias superbiam deprimas. et facias seruile sanctitati corpus quod ante seruierat iniquitati. Penitudo enim sine correctione non prodest. Qui enim baptizatur

Prima gloria anime

a mortuo et iterum tangit eum nihil proficit lauatio eius. sed hec diutius heri non possunt nisi circa se multa circumspectio mens nostra indefessa vigilet et attendat. ¶ In tertio gradu operatur sollicitudine ut se incipiat sollicitus amulare cum deo suo et ex ore seruatur ne vel in leuissima re tremet de illius maiestatis offendat aspectus. In plenitudine autem attenditur in correptione ardet in sollicitudine lucet et interius et exterius renouatur. Hic iam respirare incipit a tribulatione malorum et dolore et timoris magnitudine spirituali leticia temperare ne suorum enormitate seclerum habundantia tristitia absorbeat. Hic et si timet iudicium sperat in saluatore eius iam in alio timore et leticia obuiat et obuiat sibi. Plerumque timor leticiam superet. Leticia sepe timores excludat. Et infra sui gaudii archam felicitas officia in lucamine homini definitur phicitur donec quod mortale est absorbeat a vita donec euacuetur timor qui est ex parte et succedat leticia quod perfectus est. Et non timor sempiternus sed leticia sempiterna erit. Hec ille. ¶ Hec est igitur fides cui succedit visio clara. De hac est articulus videns. Credo vitam eternam. Ideo qui habet fidem de vita eterna sollicitus esse quomodo illi possit. Si cum tanta sollicitudine possit huiusmodi sere vite de qua nemo certus est per diem, quanta sollicitudo deus esse

providentia illi vite de qua certus est quod erit eterna. ¶ Et si dicatur quod unus est interitus hominis et iumentorum Ecclesia. iii. Dicendum est sicut Gregorius. dicitur quod Salomoni in illo libro diuersas personas in se suscepit. et quasi dicitur quod mens imperita sentit. ut in verbo proposito. quicquid vero quod bene disposita decernit ut eiusdem. scilicet. Quid habet amplius stultus sapiens nisi ut pergat illuc ubi est vita. Et eiusdem. quod. Corda filiorum hominum implent malicia et coram tempore iusta. scilicet. post hec ad inferos deducuntur. ¶ Et si dicatur iterum illud apostoli. i. ad Thymotheum. vi. ubi dicitur de deo qui solus habet immortalitatem. Ratione quod ibi immortalitas per immutabilitatem accipitur quam non habet creatura per naturam rei. ¶ Primum igitur premium beatorum erit diuine essentie clara visio. que visio clara visione obscura acquiratur quod scriptum est in psalmo. In lumine tuo videbimus lumen. ¶ Secunda visio siue cognitio erit illius sacratissime virginis matris dei marie: tot millium angelorum sanctorum et sanctarum. Quis posset pensare illius socle tatis pulchritudinem decorem et ornatum. Gra et demerere in hac cogitatione. Nec hic loquor de visione corporali sed intellectuali que nobilior erit multo visione illa corporali de qua dicitur infra. Si pulchrum est uidere regem aut reginam in decore suo: quod pulchrum erit uidere illam reginam celi in gloria ce

erit
H. de qua propheta
regina a deo
aurato circūda
charitate illa qu
vbi diligit et ali
debet quod ipsa sit
illum vbi cōfē
rit manens virg
uit et portauit
clauit. quō per e
prius ē. et angel
quis honor illi
bus angelis et sa
gites et pr. Elide
ia sup oēs chor
uiter tot et tāta
gnoscuntur quod m
posset imo etiam
angelos et ad
cognoscere et vi
etiam quilibet b
nes angelos de
Dan. vii. Illa
bant et decies
stabant ei. Ab
ra. Notandum
merus determi
minato. quia a
mo numero no
to. Quanta igit
tot angelos. Et
dicitur. iij. Re
tiam salomoni
strantium velle
habebat vltra sa
ad regem ueru
audiu in terra
nibus tuis et sa
credebam narra

II. de qua propheta ait xpo. *Altit-
erit regina a dextris tuis in uestitu
daurato circumdata varietate id est
charitate illa qua diligit a deo et
deū diligit et alijs virtutibus ut
debet q̄ ipsa sit mater dei et quō
filium dei cōcipere meruit. pepe-
rit manens virgo. lactavit. nutri-
uit et portauit: ac in passione affo-
ciavit. quō per eā mundus redē-
ptus ē. et angelica ruina reparata
gr̄us honor illi a deo ab omni-
bus angelis et sanctis exhibet co-
gitet q̄ p̄r. Videbit quō sit exalta-
ta sup̄ oēs choros angelorū et vie
ulter tot et tāta mirabilia de ea cō-
gnoscentur q̄ mortalis p̄sare nō
posset imo etiam omnes ordines
angelorū eā admiratione ipsam
cognoscent et videbunt. Videbit
etiam quilibet beatus noues ordi-
nes angelorū de quibus dicitur.
Dan. vii. *Milla millium ministra-
bant ei: et decies centena millia as-
sinebant ei.* Ubi ait *Alco. de ly-
ra.* Notandum q̄ hic ponit̄ nu-
merus determinatus p̄ indeter-
minato. quia angeli sunt in mari-
mo numero nobis indetermina-
to. Quantiū igit mirabile videre
tot angelos? Sic regia sabba ut
dicitur. *iii. Reg. x.* uidens sapien-
tiam salomonis et ordinem milia-
strantium vestesq̄ eorum et. non
habebat ultra spiritum ut diceret
ad regem utrus est sermo quem
audui in terra mea super sermo-
nibus tuis et sapientia tua et non
credebam narrantibus mihi vo-*

nec ipsa vidi oculis meis. quan-
to magis debemus credere eē mi-
rabilius uidere illius regis regū
ordinem sibi assistentium angelo-
rum. Quanta est comparatio sa-
lomōis et sue domus ad domus
regis eterni? *Eerte.* quasi nulla:
imo nec proprie possumus cape-
re donec uideamus illi? domus
eternae pulchritudinē. quid dicam
de uisione tot sanctorū et sanctarū
de quibus *Apoc. vii.* *Audiui nu-
merū signatorū centum quadra-
ginta quattuor millia ex oī tribu
filiūm israel.* Et tribu iuda *rec.*
Et sequitur. *Post hec vidi tur-
bam magnam quam dinumera-
re nemo poterat ex omnibus gē-
tibus et tribubus et populis et lin-
guis stantes ante thronum in cō-
spectu agni amicti stolis albis et
palme in manibus eorum.* Unde
hic ponit̄ numerū electorū de iu-
deis et postea d̄ gētilib⁹. *ibi. p̄ b̄* uī
di. et q̄ pauciores fuerit electi d̄ iu-
deis: ideo ponitur certus nume-
rus et finitus scilicet. *cxliiij.* de gē-
tilibus vero ponitur numerus in-
finitus. tamen per hunc nume-
rum secundum vnā glosam in-
telligitur numerus omnium ele-
ctorum quia est certus et finitus
deo. *Post ea* ponitur incert⁹ nu-
merus eorundem quia nobis est
incertus. Item abbas *Joachim*
dicit. *c.* propter promissam beati-
tudinem. In eo enim transitur a
leua ad dexteram. *xl.* propter de-
calogi impletionem et euangelici

Prima gloria anime

sacramenti significationem. Iiii. propter uirtutum exercitationem millenarius propter omnimodā perfectionem. Unde mille est nomen vltimum in numeris nec est ultra proprium nomen nisi sumptum ex prioribus numeris. Adde ergo tot sanctos valde gloriosum est. Fugiamus malas societates ne tam grata fatietate priuemur: transeamus cum regina sabba ab hijs terrenis ad contemplandam illam celestem iherusalem dicente Aug. in enchiridion. Si consideraremus fratres charissimi que et quanta sunt que nobis promittuntur in celis vilesceant animo omnia que habentur in terris. Et sequitur. Que aures lingua vel quis intellectus capere sufficit illa superne ciuitatis quanta sint gaudia: angelorum choris interesse: cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere presentem dei vultum cernere: incircumscriptum lumen videre nullo mortis metu affici incorruptio nis munere letari. Hec ille. Consideret igitur quis tante societatis locunditatem leticiam et gaudium. Si pulchra societas pulvis mundi bonorum virorum gaudentium et letantium letificat aliquid secundum illud apostoli. Gaudere cum gaudentibus. Roma. duodecim. Quanto magis visso tante societatis. s. totan gelorum sanctorum et sanctarum erit gloriosa. Solus deus et hii q

hac leticia perfruuntur. tantum nouerunt gaudium. De hac autem visione beatifica loquitur beatus Aug. in libro de triplici habitaculo dicens. In hac visione trina scientia pascitur homo. Si cur enim per speculum vitreum trina nobis visio ministratur: quia nos ipsos et speculum et quicquid presens est videmus. Sic per speculum diem claritatis et ipsius deum videbimus quantum possibile est creature et nos ipsos et ceteros vera et certa scientia cognoscemus. Tunc abdita creaturarum et inferni videndo deum videbimus: tunc iustis manifestum erit quomodo deus est immobilis nisi per gratiam supple incompa rabilis et sine fine ante omnia quicquid interest inter nasci quod ad filium pertinet: et procedere quod ad spiritum sanctum: excepto quod vnus et alio natus sit. alter a duobus processit. et quomodo pater non precessit filium tempore: sed origine: nec spiritum sanctum. Hec Augustinus. Sed ubi tertio quod vbi videbunt peccata que ante commiserunt. Sed diceret quis: quomodo hoc erit vix cum peccata eorum sint per contritionem et confessionem deleta ipso deo specialiter indulgente et illa remittente: sicut orauit propheta dicens. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Si sint ergo deleta quomodo videbuntur: et a

erit d
quo videbuntur
Anselmus lib
bus vi. Quid
scel scient om
falsas sum ve
omplius pan
det sub hys v
la gloria ab o
de purgatus
alueris. Ingr
esse potantia
eius fecit remiss
Iniquis. Et vn
mptil eorum vn
tas debitas in te
et igitur in illi
liter locunderis
ta miseria sis et
romam idest gi
Cum ergo sing
tie singulis pat
dorea quod p
terorum patere
tione tu deo gr
due non ad tu
sed ad magna
am: culus gl
amqz congra
enim pro pec
angustia prem
magis pudeb
gis olim vul
iamqz ab omni
lul languoris
Cum integra
mundicia: plet
omnium offer
tas: tibi certo
vel recordatio

erit dei nostri clara cognitio 61

quo videbuntur. hoc est quod ait
Anselmus libro de similitudini-
bus di. Quid est hoc peccata que
scel scient omnes. Ad hoc ea con-
fessus sum vt deleterentur vt nulli
amplius panderentur. Et respon-
det sub hīs verbis. Cum tu in il-
la gloria ab omni criminum sor-
de purgatus vultui dei presens
assiteris. ingratus te ei poteris
esse pro tanta misericordia quam
tibi fecit remisit illis delictis. nō
inquit. Et vnde gratias ages si
nihil eorum vnde iure gratias il-
las debeas in tua memoria habes
vt igitur in illis laudibus eterna-
liter locunderis. semper de quan-
ta miseria sis eratus vt puto co-
ronam idest gaudium habebis.
Cum ergo singulorum conscien-
tie singulis pateant confiteri au-
deo: ea quoque peccata cunctis al-
terorum patere pro quorum cura-
tione tu deo gratus es existes assi-
due. non ad tuam consolationem:
sed ad magnam dei misericordi-
am: cuiusque glorificationem: tu-
amque congratulationem. Non
enim pro peccatis maior cordis
angustia premeret: scelerum tuorum
magis pudebit quā. aliquem ma-
gis olim vulneribus saucium:
sanctus ab omni parte sanatus abo-
liti languoris molestia premit.
Cum integra sanctas: perfecta
mundicia: plena remissio: secunda
omnium offensionum impuni-
tas: tibi certo attulerit cognitio
vel recordatio peccatorum tuorum

in nullo tibi magis horrore vel psu-
sioni valebit quā est modo creato
Pater apostolorum principi ab-
solutio sua contra christum ne-
gauit. beate marie magdalene
peccata sua: et multis alijs quibus
multa sunt donata crimina. vn-
de super hoc agnitis delictis ve-
lut enormi ac sedā ifirmitate pie-
tas virtus sapientie medici qui
te sanauit sublimius a cunctis ad-
mirabitur laudabitur et magnifi-
cabitur. Lapsus autem et magnifi-
centia glorie dei si bene aduertis
tua gloria est. Hec Anselmus.
Hoc quippe est quod ait aposto-
lus Ro. vi. Scimus quantas di-
ligentibus deum omnia coope-
ri in bonum hīs que secundum p-
positum vocati sunt sancti. secun-
dum propositum. idest secundum
dei predestinationem vocati sunt
sancti. vnde glo. interli. Scimus
hoc quoniam di. deum idem man-
data dei serpentibus omnia pro-
spera siue aduersa siue etiam pre-
terita peccata conuertuntur in bo-
num. idest in eternam beatitudi-
nem vt per excellentiam dictum
sit quasi bonum bonorum. Et si
de peccatis remissis a deo sit glo-
ria et iocunditas quid erit de me-
ritis: vtique beatus gaudebit se
virtuose vixisse: et carnis. mū-
di et demonis temptationes
superasse et forte malus erit
gaudium se bona fecisse quam
mala euasisse: et ratio esse po-
test. quia ex bonis meritis acqui-

Prima gloria anime

ris gloriam illā sempiternā: sicut
ex peccato mortali acgris damna-
tionem eternā: et hō plura meri-
ta feceris tāto amplius pmiabe-
ris dicente xpo Job. xlii. In do-
mo patris mei mansiones multe
sunt. Dom⁹ patris ait Nicolaus
de lyra h vocatur glia celestis in
qua sūt multi gradus et distincti-
ones qz q̄tū sit idē obiectū bri-
tutinis nullā diversitatē hīs: ut
ex parte brōz est diversitas in pci-
piendo illud obiectū sū varietate
meritorū: qz aliq vidēt clar⁹
et sruunt sū maiōritatē habitus
charitatis qz facit aīam capacē bri-
tutinis. Hec ille. Et reuera si hu-
sus glorie magnū haberemus de-
sideriū in conaremur ad opa vir-
tutis: et meritoria: sicut sancti qui
tantis desideris conati sūt hanc
gloriā acquirere seduntis: vigiliis
orōnibus: et alijs opibus charita-
tis. Et vere multū diligenter pro
hac gloriā habenda laborare nos
oz attenta solutione xpi Luc. xiii.
facta cuidā ab eodē christo querē-
ti. Dñe si pauci sunt q saluantur.
Iesus ait. dicit. Contendite in-
trare p angustā portā: qz multi
dicō vobis querūt intrare et nō po-
terunt. An̄ Nic. de lyra sup hūc
textum dicit: qz in penitentibus ē
impler difficultas ad opa virtutū
Una est ex corruptiōe nature per
pecti primoz parentū: ex qua tā-
ta est in humana natura pmitas
ad malū: et diff. cultas ad bonum
sū quod dicitur Gene. viij. sen-

sus et cogitatio humani cordis p-
na sunt ad malū ab adolescentia
sua. Sedā diff. cultas est in plu-
ribus: qz ex peccatis preteritis ca-
usatus est in ipsis peccantibus q-
dam habitus: vel saltem dispositio
inclinans ad peccata similia.
Tertis ex difficultate opis vir-
tuosi: qz virtus est circa bonus et
difficile: et iō modus penitēdi ad
h qz sit efficax debet cū magno co-
nato fieri. Hec ille. Et hoc est qd
dicitur a xpo. Contendite intrare
per angustā portā. Et p hoc ē sol-
uitur questio pposita de paucita-
te saluandorū. nam pauci respecti
ue inveniuntur ita seruid penitē-
tes qz non impediuntur pp deas
difficultates: iō subditur. Multi
querunt intrare et non poterunt et
isti sunt repidi pdictis difficultibus
impediti. Quapropter ait Pen-
ti. ca. c. li. Fratres magis satagi-
te vt p bonā opa certam vram vo-
cationem et electionē faciatis. Ad
hō plura bona feceritis maius
gaudiū recipietis. Ex cogitatio-
ne igitur et recordatione peccatorū p
dei misericordiā indulgorū et ope-
bonorū sancti dei gaudebunt: et h
erit terciū. Quarto beati vide-
bunt infernū et penas damnatorū
quas prudenter cūserunt. Unde
Richard. in quarto di. l. lii. q. ter-
tijs principalis dicit. Sancti mul-
to perfectius vident penam dam-
natorū qz damnati cognoscūt glo-
riam eorū: qz beati penam damna-
torū vident in verbo et clare in ge-

erit de

mere propter spec-
tationem est ad ali-
dentalem eorū: qz
iusticiam velle
prophete. Et a
dicit vin. ma. c.
illoz penam in
am gloriam pmi-
tias vberiorē qz
patiuntur: nec
est passio: qz talis
qua pena: nec co-
motus dicitur q-
um a mīeria lit-
ti nīli volit. Sū-
vā abiolit velle
plūcter damnata
pena remanere
est quod dicit m-
Sicut inquit s-
ni malos et mali-
ad iudiciū. pe-
boni videbunt m-
li bonos. Unde
in ymo positū an-
deles super se li-
quor gaudia p-
possunt. Hec ille
ne beatorū resp-
quitur magis
stremo inquit q-
na reproborū de-
torum an beati-
clat. De hoc ita
aīum suspic. non
nem aspiciā per-
bi: iam compa-
beatorū minūere
lebre. Et licet

erit dei nostri clara cognitio 62

neret propter speculando eo q̄ ta-
lis visio est ad aliquam gloriā acci-
dentalem eorū: q̄ in videndo dei
iusticiam delectantur. Intra illud
prophete. Et erabitur iustus cū vi-
derit vin. ma. s. laua. in san. pec. 2
Illos penam in cōparatione ad su-
am gloriā p̄siderantes deo gra-
tias vberiores agent: nec eis com-
patiantur: nec compassione que
est passio: q̄ talis non est sine ali-
qua pena: nec compassione qui ē
motus electū? quo quis vult ali-
um a miseria liberari: quia bea-
ti nihil volūt fr̄i hūc q̄ vident
vni absolve velle vidēt a velle sim-
pliciter damnatos in sua pena p-
petua remanere. Hec ille. Et hoc
est quod dicit magister eadez vi.
Sicut inquit sancti tradit 2 bo-
ni malos 2 mali bonos vidēt vsq̄
ad iudiciū. post iudiciū vero
boni videbunt malos: sed nō ma-
li bonos. Unde Greg. Infideles
in ymo positi ante diem iudicii fi-
deles super se in requie attendūt
quorū gaudia post contemplari ū
possunt. hec ille. De hac autē visio-
ne beatorū respectu damnatorū lo-
quitur magister. c. vi. di. i. ¶ Po-
stremo inquit queritur: an visa pe-
na reprobōz decolorēt gloriā bea-
torū an beatitudinem eorū perfici-
at. De hoc ita ait Grego. Apud
alium iustus non fuscet beatitudi-
nem aspectu pena reprobōz: quia
ibi iam compassio miserie nō erit
beatorū minuire leticiam non va-
lebit. Et licet iustis sua gaudia

sufficiant ad maiorem gloriā vi-
debunt penas malorū: quas per
gratiam euaserunt: q̄ qui dei cla-
ritatem vident nihil in creatura
agitur quod videre non possint.
Non est autē mirandum si sancti
iam immortales reprobos vide-
ant mentis intelligentia cum p-
phete adhuc mortales videre h-
omnia meruerunt. Egredientur
enim electi non loco. sed intelligē-
tia vel visione manifesta ad viden-
dum impiorū cruciatus quos
videntes dolore non afficiunt. sed
leticia satiabuntur agentes grati-
as de sua liberatione visa implo-
rū ineffabili calamitate. Unde
Isa. impiorū tormenta descri-
bens: 2 ex eorū visione leticiam
bonorū exprimens ait. Egredi-
entur electi 2 videbunt cadauera
vivorum qui prevaricati sunt in
me 2 erunt vsq̄ ad saturationem vi-
sionis omni carni. i. electis. Hec
magister. Quale autem 2 quan-
tum erit istud gaudium in cogi-
tatione tot 2 tantarū penarū
licet tamen sit gaudium acciden-
tale cogitet qui potest.

Ecunda glia
ant-

me erit dei tota. i. per-
fecta dilectio. 2 u-
enim illud preceptum. Diliges
do. de. t. ex. t. c. t. 2 ex to. a. t. 2 in
to. vi. t. implebitur quod ponitur
Mat. xii. 2 Mar. xij. dicitur ex. t.
c. t. 2 ex. t. a. t. 2 ex to. m. t. 2 ex to.
vi. t. Et Deute. vi. dicitur. diliges

sum beatū. ¶ Primo mō appella-
tur beatitudo formalis eoq̃ sit ali-
qua pfectio inherens ipsi beato.
¶ Secūdo mō appellatur beatitu-
do finalis eo q̃ sit vltim⁹ finis oi-
um. i. ipse deus. ¶ Prima istarū
beatitudinum dī beatitudo creata.
¶ Secūda est increata: q̃ ipsa ē crea-
turæ essentia. Utraq̃ istarū beatitu-
dinum replet ⁊ quietat ipsius bñ
oē desiderius: aliter tñ ⁊ aliter: q̃
prima replet formaliter: ⁊ iō q̃ nō
appellat finis intrinsecus q̃ viciis
finis quo. Secūda replet ⁊ gerat
finaliter ⁊ effectiue ⁊ iō dicitur fi-
nis extrinsecus seu finis in quo.
quē alloquens Aug. in li. pfectio-
num ait. Q̃i fecisti nos ad te inge-
tum est cor meū donec regescat i-
te. hec at beatitudo creata vt di-
cunt qdā principālius est in actu
volūtatis q̃ intellect⁹. ⁊ rō est q̃
sicut inter habit⁹ vīe charitas est
donū principālī fm Aug. xv. de
ciuitate. Et fm ap̃l m. i. 1. cor. xiiij
ita inter habitus prime charitas
prie est donū principālī. sed in pri-
ma nobilior habit⁹ siue nobilior
virt⁹ h̃ nobiliorē actū. ergo perse-
cte deū diligere q̃ est actus chari-
tatis patrie ē nobilissimus actus
ale. Eū ergo in nobilissimo actu
principālīus p̃sistat beatitudo: ⁊ vi-
ligere sit act⁹ volūtatis principālī
p̃sistat i actu volūtatis q̃ intel-
lectus. Et q̃uis volūtas nō pos-
sit erire in aliquē actū sine actu in-
tellectus. nō tñ segtur pp hoc q̃ i-
tellectus sit nobilior: q̃ licet act⁹

voluntatis indigeat actu intel-
lectus q̃tum ad sui initium. indi-
get tñ intellectus actu voluntatis
q̃tum ad sui completum. In
dilectione autem patrie quatuor
erunt gradus.

¶ Nam primo deus vere diligit
tamq̃ summa bonitas.

¶ Secundo in se quisq̃ reflectit
ex amore p̃oprio.

¶ Tertio proxim⁹ prosequetur
seclitum charitas.

¶ Quarto corpus suum comple-
ctetur spiritus absq̃ vicio.

¶ Primo ergo deus vere diligit
te. Vñ in prima regnabit ordo
charitatis q̃ est in via p̃ compara-
tionem hoīs ad deū. Vnde sicut
deus nūc est sup oīa diligendus
⁊ illud bonū quod est deus maio-
ri affectu ex charitate homo debz
velle ipsi deo q̃ sibi: ita ēz erit in
patria. Et ratio est: quia quantus
res habet de bonitate tantum ha-
bet de diligibilitate. sed bonitas
dei transcendit bonitatem creatu-
re in infinitum ergo est plus quā
tota creatura diligendus nec est
aliqua bonitas maior ea ad quas
sua bonitas possit referri. ergo est
propter se diligendus. Talis er-
go amor beatorum erit in patria
continuu⁹ ⁊ perpetuu⁹. Vnde
hoc amore magis viuatur beatus
eum deo q̃ sibi ipsi. Remanebit
ēz ordo charitatis ad se ⁊ ad pro-
ximū: ⁊ corpus pprium secun-
dū aliquid qd̃ est in via sicut vclā
rabit ifra. Ista dilectio erit perse-

Secunda gloria anime

cta et sine timore seruili: de quo amore ait Gregorius. sc. moralis. ca. xlii. Tunc solum deo obsequia reddimus cum euz propter amoris fiduciam non timemus cum nos ad bona opera affectus non metus dirigit: nam qui a peruersitatis opere ex timore restringitur: peruersa libenter ageret si liceret. Nequaquas ego veraciter tractus qui adhuc a prauitatis desiderio liber non est qui vera obsequia deo non reddimus si ex timore mandatis illius et non potius ex amore seruimus: sed cum meriti nostre eius dulcedinis amor accenditur: omne desiderium presentis vite leuigatur. i. transiit et a nobis elongatur. immo in tediuz delectatio. i. presens vertitur atq; hanc cum merore mens tollerat cui victa pilus reprobo amore seruiebat. vnde beatus Job hoc diuino amore accensus dicebat. te det animam meaz vite mee. Hoc amore diuino accensus paulus dicebat. Quis nos separabit a charitate christi Ro. viij. Apostolus enim in hoc ostendit quomodo boni fideles etiam in presenti vita debent firmiter christo adherere per dilectionem et amorem. nihil enim potest hominem a deo separare nisi peccatum Isa. liij. Peccata uestra disrumpunt inter vos et deum vestrum. Dicit ergo Apostolus. Quis separabit nos et tribulatio. i. afflictio corporis: aut angustia mentis. aut persecutio. i. fugatio

de loco ad locum. aut fames. i. penuria cibi. an nuditas. i. penuria vestimenti. an periculum. i. apparatus subditus mortis. an gladius. i. ipsa mors siue diuisio anime a corpore. Certe nihil horum debet nos separare a caritate christi nam charitas omnia suffert: omnia sustinet. i. Cor. xlii. Et bene dicitur quod nihil separabit nos a charitate christi quoniam sicut elusdem. c. viij. dicitur. Non sunt condigne. i. equales passionibus huius temporis licet multiplices. quia temporales et momentanee ad futuram gloriam promerendam. Vnde Aug. Tribulatio namque est cum fine. merces sine fine. Et multo maior erit ibi gloria et dilectio dei maior que reuelabitur in nobis. Reuelabitur inquam hic deus amantibus et in charitate decedentibus. Hec enim charitas qua diligimus hic deum super omnia et plusquam omnia est: de qua dicit apostolus. i. Cor. xliij. Charitas nunquam excidit. i. in futuro sed potius augmentabitur. Quanta erit gloria habere deum presentem et videre deum facie ad faciem et toto amore siue perfecto diligere eum. hoc enim erit finis omnium desideriorum nostrorum. In hoc terminabitur appetitus nostrer ita quod nihil ultra valebimus desiderare. Et ad hoc melius intellegendum attende aliquem multum cupientem aliquam rem: sicut avarus multum cupit aurum

vel argentum. bere omne aurum quantum gerit. timida desiderat siue deum vidisse ipsum vult. ma dicente per apparuerit gloriabitur quod viri equalis visio et spodo. in beatitudine obiecta. i. de bonis increantibus omnia beatitudine ipsam dispositionem que meretur: et perfecte vultus dispositionem beatorum et ita vultio et villiget per quod dicit apostolus. Siella differat sic erit et resurrectione pacitas tamen plena erit per copiam dispositionem: intelligens se non sed etiam intellectionem accepisse. Et si deus diligenter modo diligetur primus gradus cunctis gradibus ipsius. nam beatus maior dilectionis viator diliget se vel sibi vel ipsam nallat per mansuetudinem beatus Augustinus

vel argentum. Si talis posset habere omne aurū qđ posset desiderare quantū gauderet. Certe vltimū desiderabilis est beatitudo siue deum videre in se et ipso frui siue ipsum diligere: et ibi quies sūma dicente ppheta. *Quiaabor cū apparuerit gloria tua.* Sed vultaret qđ vtrū omnīū beatorū sit equalis visio et equal dilectio. Respondeo. In beatitudine est p̄siderare bonū increatū et hoc erit vnum et idē omnīū beatorū. est etiā cōsiderare ipsam dispositionē siue meriti p̄ que meruerūt videre deū clare: et p̄fecte diligere. et ex parte huius dispositionis vnus erit alio beatorū et ita videbit deus clarius alio et diliger p̄fecti. Et hoc est quod dicit apostolus. *i. Cor. xxi* Stella differt a stella in claritate. sic erit et resurrectio mortuorū. capacitas tamen cuiuslibet beati impleta erit p̄ cōparationem ad suā dispositionē: nec vltra desiderabit intelligens se non vltra meruisse sed etiam intelliget se vltra meriti accepisse. Ex dictis patet quod sit deus diligendus in via. et quo modo diligetur in p̄sente et iste erit primus gradus dilectionis. Et secundus gradus erit respectu sui ipsius. nā beatus diligit seipsum maiori dilectione et perfectione qđ viator diligat se in via. Diliget in qđ se sibi velit ipsam felicitatem eternāliciter p̄manfuram. Nam sicut beatus Augustinus. et recitat ma-

gister di. xlviii. tertii die quattuor esse diligēda ex charitate. *¶* Vnū qđ supra nos est. s. deus. *¶* Alter qđ nos sumus. *¶* Tertium qđ iuxta nos est. s. primus. *¶* Quartum qđ infra nos est. s. corpus. Et hoc est quod ait salomon *Eccl. ii.* *Adinauit i me charitatē.* Post deū igitur debemus nos diligere et in p̄sente diligemus maiori affectu qđ primū. Ad declarandū Richardus de me. vii. in. iii. ait. Natura itē gra victabit hominē plus se debere diligere qđ aliū. Gloria etiā p̄p̄ia intimi et p̄fectius respicit illū in quo est qđ aliū. diuina etiā iusticia hoc exigit vt homo plus gaudeat de p̄p̄is meritis qđ alienis. Cū ergo diligere se sit velle sibi bonū possumus loqui de ordine diligendi p̄ comparationes ad bonū volitū et dilectū vel ad intentionē actus volendi. *¶* Primo modo quia nullus erit possibilis ad malus bonū qđ tunc habeat: Ideo tunc volet meliori malus bonum: et sic sancti volunt primo christo vt homini malus bonum glorie qđ sibi et virgini gloriose: et sic de alijs qui plus meruerunt. In statu autem vie non est sic. et ratio est. quia in via minus bonū ē possibilē ad maius bonū qđ illud bonū qđ h̄z melior eo: excepto forte christo cui non est datus spiritus ad mensurā *Ioh. iii.* Ideo ex charitate potest sibi optare tantum bonum quantum optat melior se. Loquendo vero secundo

Secunda gloria anime

modo. s. quo ad intentiones amoris maiori affectu vult sibi bonū q̄ cuiusq̄ primo siue meliori se siue minus bono. Exemplū familiare est ad hoc. nā minus diues vult maiori affectu minus bonū qd̄ habet q̄ obligat dictiori se maius bonū qd̄ habet: et hoc declaratur magis. Nam p̄ gloriā nō tollitur sed perficitur natura: sed in statu nature integre homo nunq̄ tācū dilexisset aliū quantum seipsum. Natura aut̄ in gloria erit oīno restaurata et reparata: et hoc patet q̄ maiori affectione quisq̄ facit ex charitate seipm̄ diligat q̄ proximū. Quāta est gloria beatis dum se intelligent beatos et i illa gloria confirmatos. Quātū nāq̄ gauderet quis avarus si omne aurū qd̄ posse possideri cognosceret vere se habere et in tali possessione sciret se non posse impediri. Ibi ille fatuus amor quē habemus ad nos cessabit: quo amore iniquo diligimus mundi diuitias. corporis delicias: honores et reuerentias. quo etiā amore hponimus corpus anime et tēporalia spiritualibus. nā natura n̄aversa est in contrariū sue inclinationis ut videt. nā contēptis virtutibus diligit vicia q̄ sibi sunt nōria ad modū sebricitantis et hōis stulti. Iuxta dictū sapientis. Prouer. i. Usq̄ quo paruuli diligitis infantia: et stulti ea que sibi sunt nōria cupient. Hec dilectio praua et peruersa rumpit legē nature: legem

scripture: et legem gratie. hec triplex lex rūpitur ex amore diuitiarum tēporaliū. Ecclesi. v. Avarus nō replebit pecunia: et qui amat diuitias fructus nō capiet ex eis. Ecclesi. x. Nihil iniquius q̄ amare pecuniā. Hic em̄ animā suā venale h̄z q̄si in vita sua p̄cicit intima sua. Alij amāt delicias carnales de quibus dicitur Prouer. xxiij. Qui diligit epulas replebit egestate. Exemplū de diuite epulone. Luc. xvi. Alij honores secularēs. Mat. xxiij. Amāt primos accubitus in cenis. de hīs omnibus dicit Ecclesi. iij. Mutat periculum peribit in illo. Hī sunt q̄ odīunt animas suas de quibus propheta ait. Qui diligit iniquitatē odit animā suā. Amant enī cōiter homines p̄iuria: mendacia: furta: vindictā proximī: et cetera peccata que ducunt ad mortē gehēne. Sed hīs videtur aduersariū dictum christi Job. xij. Qui odit animam suam. s. in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. Sed respondet glo. vi. Ille non amat: sed odit animam suam in hoc mundo q̄ diligendo deum potius q̄ in eum peccet eligat occidit. Hec glo. Et ita odire h̄ accipitur pro velle viuere in hoc mūdo sine peccato. Et ita dicitur eodem. c. Qui amat animam suā volendo viuere in peccato p̄det eam. Et hoc est verius odire q̄ amare. Q̄z redēam⁹ ad id a quo disgressi sumus. s. ad amorē illuz

quē quisq̄ beat
de se. habebit.
videbit se vestire
li de qua dicit
huc ita nō h
lem. Abi ait d
ret. i. christus v
tes. i. erites in
tes transire ad
erat i nq̄ dupli
morte culu libe
rat puenire ad
ter irabit in fut
clo. Et ait ami
p̄dō: amicus p
imagiē dei fac
iude. Amice ad
ergo. Quōd pu
voluit nō hab
idēt charitate
res dignus eff
tias. Hec est en
que diuidit inte
ditionis. Hanc
hac veste indu
vestimento se d
vestes seruauit
do et cum ea ad
runt sicut rex v
cōq̄ alla perso
tum vel ornata
mento: in tali ve
tur quodāmod
vestimenta por
custodiunt ut in
pore honestiores
erit ornamentu
nullus erit in il
fit hac veste cōp

quē quisq; beatus habebit in se et
de se. habebit. n. ad se amorē: quē
videbit se vestitū illa veste nuptia
li de qua Math. xlii. Amice quō
huc intrasti nō habēs vestē nuptia
lem. Vbi ait Al. de tyra. Intrat
rer. i. christus vt videat discipulen
tes. i. erētes in hoc mundo volē
tes transire ad gloriā celestē. In
erat inq; dupliciter. s. spālter in
monte cuiuslibet hoīs qui deside
rat puenire ad regnū: et generali
ter intrabit in futuro generali iudi
cio. Et ait amice. Locatur autē
pctō: amicus pp naturam q̄ ad
Imaginē dei facta est: sicut et dicit
iude. Amice ad quid venisti. dicit
ergo. Quōd huc intrasti. i. intrare
voluisti nō habēs vestē nuptialem
idest charitatem. quam si habe
res dignus esses intrare ad nup
tias. hoc est enim vt dicit Aug.
que diuidit inter filios regni et p
ditionis. Sancti igitur in gloria
hac veste induti tanq̄ precioso
vestimento se diligēt. quia hanc
vestes seruauerunt in hoc mun
do et cum ea ad regnum transie
runt sicut rex vel regina vel que
cūq; alia persona videns se orna
tum vel ornatum precioso vesti
mento: in tali vestimento gloria
tur quodāmodo et ideo preciosa
vestimenta homines diligenter
custodiunt vt in eis loco et tem
pore honestiores appareant. hoc
erit ornamentum cōmune: quia
nullus erit in illa gloria qui non
sit hac veste charitatis indutus.

¶ Sed nunq; christiani habebunt
aliquē ornātū in se quē nō habe
būt scilicet veteris testamenti. Certe
dicendū q; sic q; habebūt signū
illud qd susceperūt i sacramento
baptismi. s. characterem baptis
malem qui est quidam ornatus
et decor anime. ¶ Habebunt qui
sunt confirmati alium decorem
et ornatum scilicet. characterem
confirmacionis. ¶ Habebūt qui
sunt ordinati et sacros ordines
susceperūt alios characteres. idest
alia signa spiritualia que omnia
in se cognoscunt et diligēt se:
quia talia susceperunt. Gaude
bunt de proprijs meritis quibus
virtutes acquisierunt que vt cō
muniter dicitur remanebunt fir
patria: vt de iusticia quam acqui
sierunt iusta opera in proximum
faciendo vt opera misericordie
adimplendo tam spiritualia q̄
corporalia. de prudentia quam ac
quisierunt prudenter opera vir
tuosa dictando et regulando. de
fortitudine quam acquisierunt
opera fortia peragendo. de tem
porantia q̄ acquisierūt tēperare vt
vīdē et sic de alijs q̄ plus vl' min⁹
meruerūt et q̄b⁹ meritis augmē
tū charitatis habuerūt. Nā et licet
oēs habeāt charitatē: habebūt tū
qdā pfectionē charitatē alijs s; q̄
magis se diligēt: et ita d' alijs vir
tutib⁹. Sicut. n. videmus q; vesti
mentum scarlet vel purpure est
alio preciosius et melius: ita i bñs
virtutes erūt i quosdā pfectio.

Secunda gloria anime

res et maiores sicut in christo et vir-
gine gloriosa erunt virtutes emi-
nentiores nobiliter sine perfectio-
nis in angelis. unde de qualibet
persona beata poterit dici illud.
ps. xliij. Assistit regina. i. assistet
regina qui regnabit in illa gloria p-
petua a dextris tuis in vestimen-
to aur. cir. va. scilicet virtutum.
Nam omnis gloria eius scilicet
filie regis. abintus. s. i. anima. Et
quantum gloriabuntur et se dili-
gent qui talia hic meruerunt: si-
dem christi et bona opera conser-
uando et faciendo. Quomodo igitur
debemus attendere diligentius
ut hanc gloriam acquiramus
ita ut unusquisque nostrum in ea
vocatione qua vocatus est perma-
neat operando virtutis opera. nam
ad hanc gloriam inuitamur et vo-
camur per thema nostrum cum
dicitur. Venite benedicti et cetera.
¶ Tertius gradus dilectionis erit
proximum quem quisque beatus
habebit volendo illud bonum eter-
num cuiuslibet alteri sancto: cuiusli-
bet angelo: et etiam cuiusque in il-
la gloria existenti unde illud erit
ad premium licet accidentale a vi-
sione de qua dictum est in prece-
dentibus quod sicut alius est actus
intelligere: et alius diligere sicut
experientia docet: quod multa intelli-
gimus que non diligimus: ita alia
erit gloria: et aliud premium visio
et aliud dilectio unde ibi ad im-
plebitur illud quod sequitur. vi.
prim. v. c. c. sed et proximum. i. si

cut teipsum. i. ad eandem beatitu-
dinem ad quam diligis te. ¶ Nota-
dum tamen quod triplex est amor. i. amor
naturalis. amor carnalis. et amor
spiritualis. Et de istis aliquoties
est dicendum ut videatur quis amor
maneat in patria ad proximum.
¶ Primum igitur est naturalis quo
pater diligit filium. Et licet amor
iste sit licitus: tamen de se non est me-
ritorius in via: potest tamen fieri merito-
rius si pater diligit filium. quod bo-
nus est vel ut bonus sit: tunc. n. di-
ligit filium non ut filium: sed deum
diligit in filio: et tunc reducit ad
illud preceptum. Diliges proximum
tuum sicut teipsum. ¶ Alia est dile-
ctio carnalis que est inter virum et
uxorem: et ista licet sit licita tamen de se
non est meritoria potest tamen fieri me-
ritoria quasi. s. vir diligit uxorem. vel
quod bona est vel ut sit bona: quod tunc
non diligit uxorem ut uxorem: sed
deum in uxorem: et tunc reducit
ad preceptum scilicet. Diliges pro-
ximum tuum sicut teipsum. i. ad
gratiam in presenti: et gloriam in
futuro: de qua dilectione dicitur
Eph. v. Vir diligit uxorem. v. sicut
et christus dilexit ecclesiam et tradi-
dit semetipsum pro ea. ¶ Tertia prae-
dicti dilectio socialis siue consuetudi-
nis que contrahitur ex consuetudi-
ne cohabitandi colloquendi et puer-
sandi que et licet sit licita tamen non est
meritoria: quod etiam inter animalia
quodammodo reperitur: potest tamen fie-
ri meritoria quasi. s. quis diligit: quod
bonus est vel ut bonus fiat. Eccl. i.

vi. Amicus si-
cum vire: et tunc
preceptum. Dilige
¶ Quarta dile-
ctionis qua quod
nua sit. vel quod
preceptum de
sunt amores
amicitia mun-
Amicitia bul-
ca est deo. et
primo. i. ait. Ma-
dum: nec ea quod
quis diligit in
tas patris in
mundus pro
bulus mundi
bus. de quibus
mundus est
cupatio circa
Impedit cogni-
amicitia carna-
dicitur ad Ro-
ne feceritis in
fuit et inhonest-
res illiciti in
non poterunt
nesti. unde sup-
ut recitas. Alia
patria non eru-
res. s. naturalis
huc transibit
unde homo dil-
patria: et angelus
go homo magis
lus. i. maioribus
et gloriosius pluri-
proximum et a
¶ Si vero angelus

vi. Amicus fidelis medicamen-
tum vite: et tunc reducit ad illud
preceptum. Dili. pri. tu. si. teipsum.
¶ Quarta dilectio est rationalis et
spiritualis quia quod diligit alium ut bo-
nus sit. vel quod bonus est: et ista per
preceptum decessi intelligitur. Alii
sunt amores plures illiciti ut est
amicitia mundi: de qua Jac. iiii.
Amicitia huius mundi inimica
est deo. et Jo. in prima cano. in
primo. c. ait. Nolite diligere mun-
dum: neque ea que in mundo sunt. Si
quis diligit mundum non est chari-
tas patris in eo. Et accipitur hic
mundus pro hominibus delectabilia
huius mundi inordinate querenti-
bus. de quibus dicitur Joh. i. Et
mundus enim non cognovit. quod oc-
cupatio circa delectabilia mundi
impedit cognitionem dei. ¶ Alia est
amicitia carnalis et mala de qua
dicitur ad Ro. xiiij. Carnis curas
ne feceritis in desideriis. scilicet super-
fluit et inhonestis. Hi omnes amo-
res illiciti in illo regno pacis esse
non poterunt: sed solum liciti et ho-
nesti. unde super hoc dicunt quidam
ut recitat Alex. de haliis in. ii. In
patria non erunt nisi duo amo-
res. scilicet naturalis et spiritualis: sed ad
huc transibit naturalis ad spirituale
unde homo diligit deum maxime in
patria: et angelus similiter. Si er-
go homo magis habeat deum quam ange-
lus. id est maiori beatitudine sit beatus
et gloriosus plus diligit homo homines
proximum quam angelus et proximum.
Si vero angelus plus habeat de

um homo plus diligit angelus: et ita
non erit ibi ordo dilectionis respec-
tu alterius melioris. scilicet quod magis
diligit meliorem quam seipsum ut sit con-
formitas maior obsequii voluntati
et ipsorum beatorum. Unde Anselmus
prologus yon. c. penult. ait. Inter
roga intima tua si capere possunt
gaudium suum de tanta beatitu-
dine sua: sed certe si quis aliter esset
quem omnino sicut teipsum dili-
geres qui eandem beatitudinem
haberet et duplicaretur gaudium
tuum: quod non minus gauderes pro
eo quam pro te ipso. Si vero duo vel
tres id ipsum haberent tantum deus
pro singulis quantum pro te ipso
gauderet si singulos sicut teip-
sum amaret. Igitur in illa perfe-
cta charitate innumerabili bea-
torum angelorum et hominum
ubi nullus diligit alium minus
quam seipsum: non aliter gaudebit
quisque pro singulis aliis quam pro se
ipso. Si ergo cor hominis est tan-
to bono suo ut capiet gaudium
suum quanto capax erit tot et tantorum
gaudiorum. Considera si potes. At-
tende o cor humanum: cor indi-
gens: cor truncis plenum. Atten-
de diligenter o christiane si centum
filios haberes quos multum di-
ligeres et videres quolibet ipsorum
regem. quantum gauderes gau-
dio mundano et transitorio. Quanta
igitur gaudebis dum videris deum
quem plus diliges quam teipsum: quanta
videris illa regina celorum super omnes
eporos angelorum et angelorum quod videris

Tertia gloria anime

tot millia angeloz tot millia ho-
minum in diuersis gradibus be-
tudinis quos diliges super telp-
sum. ¶ Gaudium ineffimabile in
dicibile quid loquor de te qđ non
nouit: non temptraui non probaui
¶ Vtinam possimus hanc dilec-
tionem ⁊ amorem possidere in illa
gloria sempiterna. Tunc. n. in ta-
libus beatis erit ois inuidia an-
nullata ⁊ ab ipsa patria que tamē
in presenti via multum regnat ⁊
multos impedire potest ne perue-
niant ad illud regnū celeste. Bee
n. contrariatur specialiter chari-
tati sine qua nullus videbit deū.
¶ Inuidus. n. tristicium habet in
prosperis proximī: ⁊ exultationez
in aduersis tales similes sunt pñi
suo diabolo qui de bono dolo: ⁊
de malo gaudet. vnde Sap. i. In-
uidia diaboli mors intrauit in or-
bem terraz. ¶ Inuitantur aut illuz
qui sunt ex parte illius. ¶ Notan-
dum tñ qđ dolor de bono alieno ē
quodrupler quia. ¶ Vel est pmo
primus motus ex natura veniens
sicut quidam naturaliter sunt in-
uidi ⁊ hoc nullū peccatum est cuz
nullo modo sit in potestate no-
stra. ¶ Vel est secundo. pñm⁹ mo-
tus quando. s. appetitus sine cō-
pleta deliberatione tali passione
afficitur ⁊ sic est veniale peccatus.
¶ Vel est actus voluntarius deli-
beratiue ⁊ sic est peccatum morta-
le. ¶ Vel trahitur per intentionē
extra suam rationem: vt quando
dolor de alieno bono surgit ex cā

bona sicut dolet aliquis de bona
temporali alterius. q. videri
dare in detrimentum anime sue
vel in detrimentum communita-
tis et talis dolor bonus est. Sed
hæc oia in illa celesti gloria cessa-
bunt quando diligemus primos
nostros. i. omnes sanctos et san-
ctas sicut nosipsos. Tunc illa p-
phetæ verba verificabuntur qbus
dicitur. Ecce q. bo. et q. ioc. hæc.
fra. in vñ. Ad hoc igitur bonus
dilectionis vocatur per verba
thematis. Venite benedicite etc.
¶ Quarto corpus suum ample-
ctetur etc. Nam sicut dicitur et cor-
pus nostrum est vñm de quattuor
que sunt et charitate diligenda
Unde dicit sanctus Th. in. liij.
¶ Dilectio charitatis habet pro
fundamento communicationem
beate vite principaliter et gratie s. q.
ordinat ad ipsam. Hec autem
vita tripliciter habet relationem
ad habentem charitatem. ¶ Est
n. vno mō in aliquo sicut in prin-
cipio diffundente vitam istam in
alijs et sic est in deo. ¶ Est autem in
patria post resurrectionem in aia
sicut in participante principaliter
¶ Est tertio in corpore per quādam
redundantiam: et de hac redundan-
tia dicitur euz de gloria corporis
dicem. Et hoc de scdo principal.

Ertia gloria aie
erit perpe
tua ⁊ firma tētio. Nec
enim gloria non erit
trāsitiō sicut glia mū

erit perpetua ⁊ firma tentio

67

di sed erit permanens ⁊ nunquā habebit finem ⁊ hec est vna conditio propter quam est appetibilior ⁊ magis optanda q̄ si esset transitoria. Et h̄ firma tentio erit propter quattuor.

Primo pp dei promissionem.

Secundo pp stat⁹ immutationē.

Tertio pp mentis gerationē.

Quarto pp ppletas reditiōē.

Dico primo q̄ h̄ gloria erit permanens propter dei promissionem. Deus. n. non potest fallere nec falli: nam si falleret nō esset verax qd ei repugnat cum ipse sit prima veritas ⁊ h̄ cognoscant beati. s. q̄ si potest fallere. Quā igitur promiserit eis hanc felicitatem esse perpetuam certificabuntur q̄ semper erunt in tali gloria. Quanta secunditas. o quanta leticia habere certitudinem de tali gloriosa ⁊ felici vita. Quot sunt in mundo qui valde gauderent si essent certi de gloria huius mundi cum. s. habent abundantiam rerū mundi. s. auri ⁊ argenti ⁊ oīum aliorum que in hoc mundo sunt sicut sunt honores: delicia ⁊ diuitie. Eerte multi sunt quibus sufficeret hec gloria si intelligeret magnitudinē h̄ celestis glie nec dīlat h̄ glie mūdi ⁊ illius. **P**rima. n. differētia glorie mundi ad gloriā paradisi est: q̄ gloria mundi est exterius gloria vero patrie celestis principaliter interius in anima. Unde in hoc mundo abundantes quādoq̄ patiuntur plures tristitias

nec eas possunt repellere nec se vindicare de insuriantibus: pro ut plures appetunt. In ista vero gloria celesti nulla erit tristitia nec aliquis insuriam patietur: sed omnia erunt summe leticie. **S**ecunda differētia est: quia gloria mundi est incompleta: q̄ quantūcūq̄ quis plura habeat adhuc multa eidem deficiunt sicut videmus ad experientiam. In ista autē gloria nihil deerit: q̄ est status oīum bonorum aggregatione perfectus. ut ait Boetius libro tertio de consola. prosa. li. **T**ertia differētia est: q̄ gloria mundi est transitoria sicut videmus. Abi nunc gloria sapientis salomonis quam regina saba voluit videre. Sicut dicitur. lii. Reg. x. Regina saba audita fama salomonis venit temptare eum in enigmatibus ⁊ ingressa: cum comitatu multo ⁊ equis hierusalem ⁊ diuicijs: camelis portantibus aromata ⁊ aurum infinitum nimis ⁊ gemas preciosas venit ad regem salomonem. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis ⁊ domos quas edificauerat ⁊ cibos mense eius ⁊ habitacula servorum ⁊ ordines ministrantium vestesq̄ eorum ⁊ pincernas ⁊ holocausta que offerebat in domo domini non habebat sp̄m. dicitq̄ ad regē. **V**er⁹ est sermo quē audiui in terra mea super sermonibus. t. ⁊ super factis. ⁊ nō credeba narratib⁹ mibi: dōc

Tertia gloria anime

ipsa vent et vidi oculis meis et probauit qd media pars mihi nuucia ta nō fuerat. beati viri et beati fili .i. hii qui stant corā te semp et audiunt sapientiā tuā. Et sequit ca. li. Magnificatus ē ergo salomō sup omnes reges terre diuitijs et sapientiā et vniuersa terra desiderabat videre vultū salomonis vt audiret sapientiā eius. Que oīa fuerūt figura illius glorie celestis quantum terrena possunt nos i cognitionē eternāz manuducere. S; accēde glorie huius transiū Nam sequit ca. li. Rex aut salomon admauit mulieres alienigenas multas filiā quoq; ppharōis et moabitidas et amonitidas ydumeas et sydonias et etheas. de gētib; sup quib; dicit dominus filiis israel. Nō ingrediemini ad eas. his itaq; copulatus est rex salomon ardentissimo amore fuerunt ei vxores quasi regine septingente et concubine trecente et auerterūt mulieres cor ei. Cūq; tā eis; sener opauatū ē cor ei? vt sequerēt deos alienos et colebat salomon asaron deam sydonioy et moloch ydoli amonitarum et thamos deū moabitay. Tūc edīficauit salomon fauū thamos ydolo moab in monte qui ē contra iherusalē et moloch ydolo filiorum amon: atq; in hunc modum vniuersis vxoribus suis alienigenis. Dixitq; dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te: non custodisti pactum meum

et precepta mea que mandauit. bi dirumpens scindam regnum tuum et dabo illud seruo. i. Ecce qualis fuit et quomodo infirma gloria salomonis. Et in fine ca. dicitur. Dies autem quos regnauit salomon in iherusalem super omnem israel. liij. anni sunt dimisitq; salomon cum patribus suis sepultusq; est in ciuitate dauid patris sui. Sed vbi nunc gloria alexandri. Vbi gloria Karoli magni et ceterorum que potēter regnarunt. Lerte verū est quod dicitur Sap. v. sez. Transierunt omnia illa tāq; vmbra zc. Non sic de gloria illa superna que perpetuo durabit. Nam super hoc est articulus fidei cum dicimus Credo carnis resurrectionem et vitam eternam. hanc promissū cū est. Penitentiā agite appropinquabit enim regnum celorum. Mat. liij. Et Mat. v. Beati pauperes spiritu. q. ip. ē. re. ce. Et ca. vi. Qui facit voluntatē patris. m. g. in ce. est. i. int. in reg. ce. Et Mat. xxv. dr. Ibunt hii sez peccatores in suppliciu eternū. iusti autem in vitam eternam. Ad hanc igitur vocamur. cum dicitur. Venite benedicti zc. Secundo dixi qd hec gloria erit permanens ppter statum zc. Secundo docto. sub. vi. lii. pmi dr qd status non vī cēnisi stabili pmanentiā firma legibus sapientiē. Sapientiā vero diuina sic statuit voluit et ordinauit qd post hāc vitā creatura rōna

erit p

lis cessaret in m
do: sed qd si
do possum? be
post mortē verō
et ratione pū?
ria. vita verō q
poralē viuem?
quez. Iuxta i
heb. xliij. Non
ei. s; su. ingrim
nerimus ad cit
et obtinuerimus
bit motu nostre
mansit illa pp
de habitatiōe r
si ad etatē mere
acqista. Ibi er
charitatis. et i
bit affluentiā a
ita qd aliqui cri
ria vel etiā ma
itudo siue glo
rā siue actū nob
rōnalē pfectissim
edōstmatuū. V
q; in creatura
tiones ad hanc
sunt dispositi
di sunt habitati
dite ipsi nature
habet aptitudi
seu gloriā sicut
Quedā sunt m
tie gratis vate
ponunt ad grat
vi scientia bon
V Quedā autē s
mediate sicut q
seu charitas qu

erit perpetua et firma tentio 68

lis cessaret in merendo vel demerendo: sed quodiam sumus in hoc modo possumus bene agere et male. post mortem vero ab his cessamus et ratione huiusmodi sensus vita vocatur via, vita vero qua post mortem corporaliter viuimus vocatur terminus ad quem. Iuxta illud quod ait apostolus. Heb. xlii. Non habemus hic manentem. Et si in ingrimus. Et si igitur peruenimus ad ciuitatem illam celestem et obtinuerimus quod ingrimus cessabit motus noster. et sic erimus de mansione illa perpetua securi quasi de habitatione christi meritis et nris si ad etatem merendi peruenimus acquisita. Ibi erit status meriti et charitatis. et in isto statu homines beati assumunt ac ordines angelorum ita quod aliqui erunt eis equales in gloria vel etiam maiores. Et enim beatitudo siue gloria preterite dicitur habitudo siue actus nobilissimus creature rationalis perfectissimus est ipsius creature consummatus. Sciendum tamen quod in creatura multe sunt dispositiones ad hanc gloriam. Quaedam sunt dispositiones recte culummodo sunt habilitates naturales indite ipsi nature rationali per quas habet aptitudinem ad beatitudinem seu gloriam sicut est ratio imaginis. Quaedam sunt medie et iste sunt gratie gratis date que de primo disponunt ad gratiam gratum facientem et scientia bona voluntas etc. Quaedam autem sunt propinque et immediate sicut gratia gratum faciens seu charitas que sunt dispositio-

nes necessitatis et pacto diuina quando insunt finaliter. Nec igitur naturales habilitates maiores et expeditiores sint quantum est de se in angelis quam in hominibus: cum alie dispositiones sicut gratie gratis date et gratum facientes possint esse equales vel maiores in multis hominibus quam in multis angelis. Non est enim inconueniens quod de multis gratias gratis datas dederit multis hominibus quas non dedit multis angelis quod mouet et adiuvant naturales habilitates ad bonum gratie et glorie. et per tale excitatio nem et adiutorium potest homo ad equalem cum angelis gratiam gratum facientem ascendere. Item his gratiam gratum facientem et bene utens ipsas potest sibi mereri per ipsam iam habitam augmentum gratie: et ita de gratia minorum in maioribus potest proficere. Quoniam igitur diuturnius tempus datum est homini ad merendum quam angelis fuerit datum. Quia angelus non habuerunt nisi modicum tempus. licet per gratiam quam bene vti sunt magnam gloriam meruerunt. hinc est quod per multiplicem actum gratie homo potest se disponere ad tantam vel maiorem gratiam quam habuerint angeli. Secundus igitur dispositionem gratie introducit forma vltima. sicut patet de beata virgine que quia gratiam omnibus angelis excellentiorem habuit. ideo exaltata est super omnes choros angelorum et dignitas

Tertia gloria anime

te premij 2 loci. Alij autem sancti secundum proportionem et equalitatem gratie assumunt ad diversos ordines: quod quidam assumuntur ad ordines seraphin. quidam ad cherubin. et sic de alijs. et forte multi super omnes ordines: quod fuerunt in gratia et meritis gratie privilegiati. Postremo certum est quod omnia merita nostra efficiantur et virtute habent a merito christi et ita cooperatur meritis christi omnibus meritis nostris alter. non sufficerent merita nostra. Non sic autem angelis, quoniam ut dicit Hieronymus. Ipsi angelos apprehendit sed semen abiecit. Quia igitur meritum christi preceedit a gratia prima quasi infinita. ideo virtute meriti christi cooperantur meritis sanctorum hominum quod non in vacuo gratiam christi receperunt sed secundum illam profecerunt secundum posse suum potest fieri quod meritum hominis sancti maiorem habet efficaciam respectu secundum meritum angelorum. Et igitur status beatitudinis erit in celo empyreo ut dicitur prius in quo celo est immutabilitas et perfectissima stabilitas beati certum erunt quod et in sua beatitudine perpetuo manebunt et in illis ordinibus angelorum in quibus assumpti erunt. Iste igitur est status ad quem vocamur per nomen thema. Venite benedicti. Tercio dicitur quod hec gloria erit perpetua propter mentis quietationem. Ubi sciendum quod creatura rationalis ideo quod talis est facta est ad imaginem dei in potentia cognoscendi et diligendi. Sicut dicit Augustinus. Nam

hoc ipso quod est expressa imago dei habet necessaria ordinationem et relationem ad ipsam nec persuat nisi in ipso. et ideo ipse deus est immediate finis creature rationalis et ultimus et ideo summe nata est delectari in ipso. Hoc ipso autem quod summe nata est delectari in ipso et perfici nata est ipsam summe diligere: quod summa delectatio non potest esse sine summa dilectione. et ideo naturaliter habet potentiam ad ipsam summe diligendum sibi indita et impressam secundum quod vult Augustinus. de tri. Et et dicit Boetius. Ilij. de pso. p. ii. quod meritum hominis inserta est summi boni cupiditas. quod tamen ista potentia est respectu superioris se. ideo licet sit naturalis tamen est ex se insufficientis et incompleta. et ideo non potest erire ad actum nisi per educens aliquod superius quod sit proportionabile tantum potentie quod actui quod est obiecto. Hoc est charitas siue gratia. ideo sine ipsa non potest naturalis potentia amatiua dei indita creature rationali in actu erire. hoc est in actu diligendi summe siue ad diligendum deum super se et super omnia sine charitate. Tenenda est igitur ista sententia: quod minus videtur extendere posse nature et diminueret privilegium charitatis et gratie. Sicut ergo videmus quod materia habet potentiam naturalem ad omnes formas. et tamen ad illas non attingit sine educente: sic et videmus quod creatura rationalis. naturaliter habet potentiam ad gratiam et beatitudinem: quod tamen ex se non potest erire in actum perfectum siue educente siue adiutorio determinato et ordi-

erit

malis a datore
plum habem
data sit poten
non tamen pot
rio lucis exte
sunt de aue cu
tamen natura
et aptitu dicit
et hoc tamen
se: sed tamen
etiam voland
pne. Et hoc
lib. de fide ad
Epis. eterno
erant deus
Intelligentia
scende: dilig
servit: quos
pne ipsa cu
do enim hab
Aug. appell
Adiucente
si voluntati se
tum summe
sacit experiri
est visio: p
deum summe
atur. et sup
in: et gation
gloria ppetu
ca. rii. de dil
Introductus
fidelis in ga
inbebatul ab
tunc enim el
modo oblit
ficiens penit
deum. et dei
ca eo sps e

erit perpetua ⁊ firma tentio

69

nato a patore illius potende. Exē
plum habemus de oculo cui licet
data sit potentia vidēdi colores:
non tñ pot eos videre sine adiuto
rio lucis exterioris. Exemplum
sitr de aue cui desunt penne: que
tamen naturalē habet potentiam
⁊ aptitu dinē ad volandū ⁊ appet
xit hoc ⁊ intēdit ad hoc ⁊ mouet
se: sed tamē nō erit in actū perfe
ctum volandī: donec ventur sibi
pēne. Et hoc est q̄ dicit Aug. in
li. de fide ad petrū in hec verba.
Spūs eternos hoc est imortales
creauit deus ⁊ eius facultatē atq̄
Intelligentiā: cogitande: cogno
scende: diligēdeq̄ diuinitatis in
seruit: quos tamē creauit vt etias
prie seipis euz diligere. Aptitu
do enim pdicta auctoritate a brō
Aug. appellat facultas diligēdi
Adueniente igitur gratia prie ip
si voluntati facit ipsam exire in ac
tum summe dilectōis: ac p hoc
facit experiri ⁊ gustare qm̄ dulcis
est vñs: ⁊ p hoc mouet ad ipsum
deū summe diligendū: ⁊ in eo qe
tatur. ⁊ sup hoc p cognitionē hu
ia ⁊ gerationis certificat q̄ in hac
gloria ppetuo manebit. vñ Ber.
ca. xij. de diligendo deo dicit. Eū
introducitus fuerit seru⁹ bon⁹ ⁊
fidelis in gaudiū domini sui ⁊
inebriatus ab vbertate dom⁹ dei
tunc enim ebrius miro quodam
modo oblitus sui ⁊ a se velut de
ficiens penitus totus perget in
deum. ⁊ deinceps adherens vn⁹
cū eo spūs erit: arbitror pphetas

hoc sensisse cum diceret, Introl
bo in potētā vñs: domine memo
rabor iusticie tue solius. Item in
zodē lib. dicit q̄ ibidē quart⁹ amo
ris gradus perpetuo possidebit:
cū sume ⁊ solus diliget deus: ga
nec nos ipsos nisi propter ipsuz iā
diligemus. O beatum gaudium
O amor sanctus ⁊ castus. O dul
cis ⁊ suauis affectus. O pura et
desecata intentio voluntatis. Sic
affici desicari est. Quō enim silla
aque modica multo infusa vino
desiccare a se tota videtur. vnde et
saporē vini induit ⁊ colorem. Et
quomodo ferrum ignitum ⁊ can
dens igni simillimum sit pūstina
propriaq̄ crutum forma: ita in
ebriata ille amore suauissimo tota
desiccata erit. ⁊ in deum transfor
mata ⁊ tota a se ipsa desiciēs. Et
quia nil aliud appetet valebit. om
nis sui desiderij cōpos quisq̄ be
atus in hanc pacē ⁊ quietē pma
nebit. Ad hac at quierem per the
ma nostrū aduocamur. scz Veni
te benedicti ⁊c. ¶ Dixi quarto q̄
h̄ erit firma tentio propter cōple
tas reditiōē. Videmus. n. q̄ vñ
circūmus faciendo circulum re
dit ad pūctum a quo incepit: tñc
quiescit ⁊ ampl⁹ circulariter nō
mouet: sic creatura rōnalis cum
imediate a deo sit creata cū ad ip
suz redit per gr̄as ⁊ gloriā tñc qe
scit ⁊ h̄ ē q̄ ipse de⁹ dicit Apoc. i.
Ego sum alpha ⁊ ω. p̄icipiū ⁊ fi
nis. Et puer. xvi. scribit. Vniuer
sa pp semetipsum opat⁹ de⁹ hic

quarta gloria anime

est finis noster quez quotidie petimus: quē quotidie desiderare videmur dum oramus dicentes. Adueniat re. r. Hoc regnum petimus aduenire a xpo nobis promissum christi passione et sanguine q̄ritū vt qui christi in seculo ante seruimus postmodū cū ipso regnante regnemus. Dñi autem regnum celeste petimus: q̄ est et terrestre regnū cui si renunciauerimus regno eterno regnabim⁹. Sed orantes nō in fructuosis nec nudis precibus ad deū veniam⁹: q̄ scriptum est Mat. vii. Nō oīs qui dicūt mihi dñe dñe: intrabit in regnum celoz. Multi enim sicut dicit ap̄l ad Titū. i. Conſtituntur se nosse deum factis aut negant Recordati illius petitionis mītis filioz zebedei. Mat. xi. vbi dr. Accēssit ad xpm mater filioz zebedei cū filiis suis adorans et petēs aliquid ab eo. Qui dicit ei. Quid vis. At illi. Dic vt sedeāt hī duo filij mei unus ad dexterā tuā et alius ad sinistrā in regno tuo. Rñdens aut̄ iesus dixit. Nescitis qd petatis. vbi ait Chrys. Res. n. pie elosa vili precio non paraf. Magnū laborē necesse est nobis impendere si volumus ad celestia regna puenire. Regnū. n. dei est primum in intentōe: si vltimū in executione. vii Chrys. super illo verbo Mat. vii. Querite primum regnū dei et iusticiā eius. ait. Regnū dei est retributio bonoz op̄ez iusticiā aut̄ est via pietatis p quā tur ad

regnū. Si ergo die et nocte cogites qualis erit glia scōp vel qualis erit interitus impioz. necesse ē vt aut pp timorē pene territus recedas a malo: aut pp desiderii glie excitatus festines ad bonū. Et si quotidie cogitaueris q̄ sit iusticiā dei et qd odit et qd amat ipsa iusticiā oñdet tibi vias suas: nam iusticiā sicut odientes se fugit: sic amātes se sequitur hec Chrys. Unde ergo si vis redire ad principiū tuū ad deū tuū vt sequaris iusticiā. qm̄ h̄ est via q̄ te ducit ad regnū eternū ad qd cū redieris securus es q̄ nūq̄ eris xpo dicēte Job. vi. Eū q̄ venit ad me nō eiciā foras. Ad hāc igitur securitatē et regnū ppetuū inuitamur p vba assumpti thematis. Venite benediciti recetia.

Quarta gloria anime

q̄ in regno celesti erit vix gaudiū et leticia. De hac aut̄ leticia siue gaudio ſunt docto. et sp̄aliter Ricar. d me. vii. di. plij. quarti. Antrum in voluntate beata sit idem realiter fructus et gaudiū. Et respondendo ait. Quod fructus et gaudiū beatoz non sunt realiter idem. Illa enī fructus est summo bono clare vīso perfectio amore inherere prop̄ seipsum. Amor autem gaudiū non est. Causatur enim gaudiū ex amari boni presentia. vnde beatorum gaudiū est aliqua spiritalis passio in voluntate cōsa-

erit v

perfecto amore vīlione et nem vīlione et char. Unde vīter tenet me et det et si ipsum sentē et terat et alias ipedica et p̄ter aliquā in plā clare man et gaudiū non men magnificet et ipedire q̄n et sequi maxime doctor q̄n se opiniōe. Et gaudiū beato quodā accedat ab ipsa beatitudine quāq̄ virtute de cōmū beatus beatitudinis et iunctiōe creat gaudiū et beatitudinis iunctiōe et fructus. Nec ē dicit ē. sed ē a et est p̄ se et de necessitate beate ille. Et ex de cuius essentia sequit de ipsum. Et illa di. q̄ alia vīdēssentia beatitudinis p̄fecte vīlione summo bono. Et mo bono nō dicit in ipsum

erit verum gaudium et leticia 70

ex perfecto amore summi boni ad
clarā visionē et perfectā dilectio-
nem visi aīe seu sibi patris. b. Ri-
char. Unde videm⁹ quāq; ma-
gis tenerrime diligēs filiū: nō gau-
det ēt si ipsum videat et habeat p-
sentē et ferat actualiter in amorem
alias ipedita ab huiusmodi gaudio p-
pter aliquā infirmitatē. Hoc erē
plū clare manifestat dilectionem
et gaudiū non esse idē. In illa ta-
men magnifica gloria nihil pote-
rit impedire qn ex dilectione pfecta
sequit maritū gaudiū. An idēs
doctor quōne sequēti recitat duas
opiniones. ¶ Unā q dicit q; huius
gaudiū beatorū sit beatitudinis
quoddā accidentale cōplementū
ab ipsa beatitudine inseparabile p-
quācūq; virtutes creatā. tñ non ē
de eēntia beatitudinis. essentia. n.
beatitudinis pssistit i perfecta con-
iunctiōe creature rōnalis cū deo
gaudiū at beatōz nō est de rōe hu-
ius punctionis cū nō sit visio nec
fruitio. Nec ē sūma securitas o q
dictū ē. sed ē aliqd cātū ex istis.
An est p se effectus beatitudinis
de necessitate psequēs ad ipsam.
hec ille. Erēplū videmus o igne
de cuius essentia nō est calor: sed
tñ sequit de necessitate nature ad
ipsum. ¶ Aliā at opinionē recitat
dī. q alijs videt q; gaudiū sit de
essentia beatitudinis: q; est de ra-
tiōe pfecte vniōis voluntatis cū
sūmo bono. Volūtas. n. vniē sū-
mo bono nō tñ movēdo se ime-
diate in ipsūz propter se q motus

ē amor fructus: s; ē immediate patiē-
do ab eo que passio est gaudium
Que istarū opinionū sit veri-
or pro nunc non diffinit: sed hoc
certum sit q; in illa coniunctione
et vniōe animē nostre ad deum
erit summa delectatio. ¶ Franci-
scus de marchia in fine quarti su-
per sententias dicit cum prima
opinione q; beatitudo non consi-
stet in dilectione. q; ipsa est passio
consequens actum dilectionis:
Hec ille. Hoc vtiq; gaudium erit.
¶ Evacuās gaudiū mundanū.
¶ Inebriās subiectū humanūz.
¶ Non generās vllum fastidiūz.
¶ Sed satiat hōinis studiū.
¶ Primo dicit q; hoc gaudium
evacuabit gaudium mundanū
imo qui gaudent hīc illic gaude-
re non poterunt. hī sunt de qui-
bus dī. Sap. ii. Venite fruamur
hōis q; sunt et vivamus creatura tā-
q; i iuventute celeriter vino p̄cioso
et vnguētis nos impleamus et nō p-
tereat nos flos tyris. Coronemus
nos rosis anq; marcescāt. Tales
sūt mūdāni q; esti māt hoies solūz
ad hoc factos vt hic accipiat cō-
solatōes suas. De qb; eodem li.
Sap. xv. dī. Estiauerūt iusuz et
vitā n̄az et puerationē vite cōpo-
sūt ad lucrum et oportere vnum
quēq; etiam ex malo acquirere. ¶
gaudiū mundi quot homines
de illo inestimabili gaudio non
cōrantes decipiūt: quot ad in-
ferna deducti novit deus: imo
sunt adeo fati q; dum nil ad-

quarta gloria anime

terris nll mali tēpōalis eis euenit
dicūt se a deo diligi nō cōsideran
tes illud. Act. xliij. Per multas
tribulationes oꝝ nos intrare i re
gnū dei. Et. i. Pe. iij. Si iu
stus qdā vlt saluabit impī? ꝛ pec
cator: vbi parebunt. Et vere illud
crēpius in ulta beati ambrosij scri
ptū ē bene memorie p̄mēdandū
¶ Nam ibi legimus qꝫ cum ipse
ambrosius romā p̄geret. ꝛ i qua
dam villa tuscie apud quēdā ho
minē nimis locupletē hospitatus
fuisse illū hoīes sup statū suo sol
licite ingruit. Qui ille rēdit. Sta
tus me? dicit bñ felix eritis ꝛ glo
riosus. ecce enī diuitijs habun
do infinitis seruos ꝛ ancillas q̄
plures habeo. copiosam filiorū
ꝛ nepotū turbā possideo ꝛ omnia
sp̄ ad notum hūi. nec vnqꝫ mihi
aliquid aduersus accidit vī quod
periret: euenit. ¶ Et gaudēs am
brosius vehemēter obstupuit ꝛ
his qꝫ secū in comitatu erant vi
sit. Surgite ꝛ hinc qꝫ citius fugi
amus: qꝫ dñs nō est in loco isto se
litate nec in fugiēdo morā facite
nec hīc diutina vltio nos compre
hēdat ꝛ in isto pariter nos inuol
uat. Cum ergo fugerēt ꝛ aliquā
tulū p̄cessissent subito se terra ap
peruit ꝛ hoīem illū cūz uniuersis
qꝫ ad illuz p̄inebant. ita absorbuīt
vt nullū inde vestigiū remaneret
¶ Et cernēs Ambrosius dixit. Ec
ce fratres qꝫ misericorditer deus
pareit cū aduersa tribuit ꝛ seuerē
trahit eum semp p̄sp̄era elargit

In eodē at loco fouea qdā p̄funt
dissima remāsisse dī. qꝫ vsqꝫ ho
die in hulus testimoniū pleue
rat. ¶ Et eum igitur periculū oīa
huius mūdi p̄sp̄era: oīa gaudia
ꝛ uana hīc ad notū. Queramus
igit gaudere in futuro ꝛ si gaude
re hic uelimus gaudeamus oēs
in dño iuste viuēdo. deo nro obe
diendo. qꝫ ex hī gaudis ip̄fecto
ad illud gaudiū p̄fectūz trāsibit
mus. ¶ Ali ap̄ls P̄p̄l. iij. Hoc du
plex gaudiū istuū ē. Gaudere e
in dño sp̄ scz hic bōa vsqꝫ in finē
p̄tinuādo: iterum dico gaudete.
¶ Quasi diceret et hoc gaudio quo
bona agitis in gaudiū p̄fectū trā
sibitis. Et xps dīc disc. suis. Jo.
xvi. Amē amen dico uobis. quia
plora ꝛ flebit. vos. mūdus at gau
debit. vos at cōtristabimini. sed
tristitia uestra vertet in gaudium
¶ Hoc est gaudiū plenū atqꝫ per
fectum quo oē gaudiū euacuabi
tur satū et mūdānū. Tales bea
ti semp gaudebūt i domino. Ad
hoc igit gaudiū vocamur. cū vi
eī in tēp̄tate. Venite bñ. ꝛce.
¶ Secūdo dixi qꝫ hoc gaudiū
adimplebit subiectum humanū
dicente propheta de sanctis ꝛ ele
ctis crīstībꝫ in gloria. Inebria
buntur ab vbertate domus tue ꝛ
et. volup. ꝛ potabis eos. Quod
expōnēs. M. de lyra ait. Inebria
buntur. i. saturabunt ab vbertate
do. i. idest domus celestis glorie
ꝛ tot. volup. ꝛ po. eos. Hoc inquit
additur ad ostendendū p̄fectiōēz

erit v

relectiois glori
fecto p̄fice et
ille. Et bñ inebri
niam beatitud
et cōp̄lectiōis
cōp̄lectissimus
tis: ꝛ in velle
potētia habet
cōp̄lectiōem.
p̄fectus in fete
lectis. Irascibilis
Et enim ration
rum ꝛ ideo per
entiarum. conc
in bonū: ideo
nū dilectiōis: it
ad arduū: ꝛ iō
um v̄gnitātē
rum. ꝛ ita gau
ditur creatura
summe v̄sede
ꝛ gaudent vlu
et uoz bonoz ꝛ
lectatio. quid e
etationis posse
lis inestimabili
tio. Sic igit v
leceationē hoc
um habeamus
lectemur in m
quibus diuersi
diabolo capti
¶ Adit mulier
gnū ad v̄se
lis aspectūz d
fructu illi. ꝛ co
ro suo. Hoc f
prohibiti fuer
re. cōtra quod

erit verum gaudium et leticia 71

refectiois glorie. q. apud nos re-
fectio perficitur ex cibo et potu. Hec
ille. Et ubi inebriari dicunt. quo-
nam beatitudo consistit in perse-
ctioe copletissima. Ibi. n. hō erit
cōpletissimus in morib. in scien-
tijs: et in delicijs. Quilibet enim
potētia habet ubi suū pfectissimū
cōplementū. nam intellectus est
pfectus in scientijs. volūtas in de-
licijs: irascibilis in eminentijs.
Est enim rationalis q. rēdit ad ve-
rum et ideo perficitur in veritate sci-
entiarum. concupiscibilis q. rēdit
in bonū: et ideo est ubi bonitas om-
niū deliciar. irascibilis que rēdit
ad arduū: et id est ubi arduitas om-
niū dignitātū: honor. et eminentia-
rum. et ita gaudium et leticia cōple-
bitur creatura rōnalis: hoc est q.
summe desideramus. scilicet. delicias
et gaudent vivere. Si. n. spes fu-
turoz bonoz est hōi maxima de-
lectatio. quid erit et q. ipsa de-
lectationis possessio. Vere mirabi-
lis inestimabilis erit illa delecta-
tio. Sic igitur vivamus ut hanc de-
lectationē hōi pfectissimū gaudi-
um habeamus. Nunc igitur non de-
lectemur in malis delectatiōibus
quibus diuersimode homines a
diabolo capiūt. Dicis. n. Bēn. illi.
Ait illi mulier q. bonum esset li-
gnum ad vescēdū: et pulchrū ocu-
li aspectuq. delectabile. tulit ve-
fructu illi. et comedit: dediq. vi-
ro suo. Hoc fuit lignum de quo
prohibitū fuerat ade ne comede-
ret. cōtra quod faciētes primi pa-

rētes. q. delectati sunt paradisus
perdiderūt. Deus quot homi-
nibus delectationes carnis: de-
lectatiōes mundi: vestius ornatu
in viris et mulieribus crāt cā dā-
natiōis. Iō dicitur Luc. vi. Ne
vobis diuitibus q. hic habetis cō-
solationem vestrā. ne vobis q. satu-
rati estis. q. esuri. et. ve vobis qui
ridetis nūc: q. lugebitis in principio
Delicie enim mūdi s. in principio
sunt dulces: in fine vero sunt ama-
re nimis. Ideo dicit Joh. Apo-
c. xviij. Quātū glorificauit se et in
delicijs fuit tātus date illi tormē-
tum. Delicie enim sunt laquei dia-
boli quibus quasi totus mundus
capit sicut ad oculū videmus: vti
similes sumus allecibus q. vbi cū
q. lumen viderint idē taliter de-
ctantur q. illuc pcurrunt et capiū-
tur. Fugiamus igitur has delecta-
tiones et Ingramus illā supernā
delectationē q. nō habebit finem.
Illa enim est perfecta delectatio
que acquiritur. vias vite inseque-
do. vnde propheta. Moras mihi
se. vi. vite adim. me. le. euz. vul. e.
v. i. d. t. v. in finem. Ad hanc igitur
delectationem inuitamur euz
dicitur nobis. Venite benedicti.
et. Tertio dixi q. h. gaudium
sue delectatio nō generat vllum
fastidiū. Hec enim est vna differē-
tia inter gaudia et delectatiōes mū-
di et paradisi. Quia hec gau-
dia mundi tandem fastidiunt:
et displicentiam generant. Vide-
mus enim quod si quis gaudeat

quarta gloria anime

In deliciis carnis vixit in bibendo et comedendo. Et tunc cibi sunt boni vel vini optia finaliter vertunt in nauisam. Imo possunt nocere ad mortem. Considera oia falsa in quibus homines solent gaudere et letari sine sint honores. siue dignitates: carius: coree: et cetera huiusmodi oia habent finem triste. Propter. xliij. Risus dolore miscbitur: et extrema gaudij lucus occupat. Gaudij autem et delectatio glorie celestis nunquam displicebit: sed semper placebit. Imo visio dei et delectatio erunt tante complacitiae et delectationis quod ut dicitur per. c. i. pia cano. Ipse deus est in quem desiderant angeli prospicere. De querit gloria. Cur cernere desiderant eius faciem cernere nunquam cessant. Et solute ipsa gloria. quod contemplatio diuine presencie ita angelos beatificat. ut eius visa gloria satiens et eius semper dulcedine quasi nouam insatiabiliter siue infatigabiliter esuriant. Et Grego. Celestes delicias habite appetitu excitat. terrene autem fastidium generat. Et ccl. xliij. Qui edunt me adhuc esuriunt. propter hoc dicit sponsa. c. v. quod sponsus eius est totus desiderabilis. et Vester vultus. Valde admirabilis es domine et facies tua plena est gratiarum. Hoc et puenit ipsis hominibus beatissimis quando erunt in illa gloria sicut angelus dei. Et hoc est multum difficile nobis ad intelligendum. scilicet esse in tanta delectatione et nunquam fastidiri: sed semper iocundissime illam posside-

re: sed ita est certitudoinaliter. quia aliter non esset summa felicitas si aliquid triste posset illis accideret. Hoc gaudium et hanc delectationem spiritus diuino faciente intelliges regius propheta ait. Sustate et videte. quia sua est deo. Vbi ait. Hic. de lyra quasi diceret per experimentum potestis probare quod suauis est dominus. Et loquitur ad modum hominum dulcedines vini probantia. quod pio modicum degustant et ex hoc cognita eius dulcedine alliciunt ad amplius gustandum. Sic homines de uoti percipientes aliquid de dulcedine dei alliciunt ad amplius gustandum. Aduertendum tamen quod probantes dulcedinem vini illud modicum quod gustat super linguam diu retinet. Sic sentientes diuinam dulcedinem debet eam diu persistere retinere: quod hoc est quoddam prouidentius beatitudinis future: propter quod sequitur. Dominus vir qui sperat in eo. Talis enim gustatio diuine dulcedinis auget spiritum future beatitudinis. Et licet apostolus homines nimia familiaritas alii quando pariat preceptum. talis tamen familiaritas dei ad homines qua et educat in presenciam vitam suam dulcedinem magis auget reuerentiam filialem hominis ad deum. id subdit. Time te domine. o. f. e. q. n. est in o. t. e. Ex hoc. n. q. sentiunt in se diuinam presenciam. modo praeterito sufficit eis pro omni bono. imo alia bona eis desipiunt: nisi quantum necessitas erigit hec de lira. Vigetur deus tantum sapit in via quod facit in patria cum

erit v

videbitur facie
summa delecta
nunquam displic
noda reficiens
nis. De deus m
perent oia hec
delectationes
heremus. Cer
mus velut an
cum aplo. Pro
mihis lucra hec
christum vtri
hanc maximam
attendamus es
era et abundan
bus et delictis
derimenta et
Oia inquit pa
trimentum est
felicitatem iesu
propter quem oia
arbitror: ve fier
faciam. Et ibi
erit summum ga
camur propter
te benedicti et
est. quod ibi quies
dium est vider
ad aliquid pagen
studium et appli
quod per voluntate
teris desideran
si copulatur de
xli. Sed et homi
propheta natural
et oia impetite
derant propter
sonalis desider
dium eternum d

erit verum gaudium et leticia 72

videbitur facie ad facies. Hec igitur summa delectatio nunquam fastidiosa nunquam displicens. sed semper quasi nota reficiens huius non erit finis. Deus meus quid nobis facerent omnia hec mundi gaudia: he delectationes quibus tantum ad heremus. Certe hec omnia reputare minus velut amara: et diceremus cum apostolo. Phil. iij. Que fuerunt mihi lucra hec arbitratus sum pro christum detrimenta. Et vere si hanc maximam delectationem bene attendamus ea que putamus lucra ut abundare divitiis honoribus et delectis mundi reputabimus detrimenta et inepia. Ideo sequitur. Quia inquit paulus est immo detrimentum esse propter eminentem scientiam iesu christi domini mei pro quem omnia detrimentum feci et arbitror ut scilicet coram ut ipsum lucrificam. Et ibi. scilicet in christi visione erit summum gaudium ad quod vocamur per thema propositum. Veni te benedicti etc. Quarto dicitur est. quod ibi quiescit hominis studium. Studium est vehemens ad applicationem ad aliquid pagendum. Dicitur enim hominis studium et applicatio tantum per intellectum quod per voluntatem est ad hoc quod perfectis desideramus quod desideramus si compleatur delectat animas. Prov. xliij. Quis autem homines. ut dicitur. i. Metaphisice naturaliter scire desiderant et omnia imperfecta naturaliter desiderant perfecti et maxime creatura rationalis desiderat pervenire ad gaudium eternum dicente propheta. que

admodum desiderat cervinus ad fontes aquarum ita deus. a. m. ad. i. deus. Si. a. m. ad. d. son. vi. Iam omnes debemus studere et omnem diligentiam apponere ut ad id quod desideramus attingamus. Sed quomodo res est quod super omnia deus videre in gloria desideremus et cum eo gaudere cum paucos ad hoc se disponere per vitam videamus. Ad hoc ait Ricardus. de media vii. dicitur. xliij. quarti. i. q. ii. principalis. Quia beatitudo dupliciter potest considerari in generali in quantum est bonum quoddam sufficientissimum: vel in speciali. scilicet in quantum consistit in clara dei visione et imperfecta eius dilectione et gaudio quod habetur de dei bonitate presenti per claram eius visionem et imperfectam dilectionem. Primo modo beatitudo est omnibus hominibus nota. Quilibet enim scit quod est bonum et quod est sufficientissimum. Secundo modo non est omnibus nota. unde non omnes eam appetunt sed primo modo omnes eam appetunt: quia appetitus eius naturalis est. Unde Augustinus. xliij. de tri. ca. viij. Dicit quod ad appetendum beatitudinem natura compellit cum summe bonus et immutabilis et beatus creator hoc indicat. Dicit etiam glossa super illud psalmi. Beata gens quod aius est naturaliter capax beatitudinis. nulla autem creatura capax naturaliter alicuius boni derelicta omni naturali inclinatione. Denique in. liij. dicitur. xliij. q. ii. Ad hoc idem inquit. Duo sunt que faciunt appetitum. scilicet pueritia et indigentia. Quia igitur anima rationalis creata est ad dei imaginem et si

quarta gloria anime

misitudinem facta est capax boni
sufficiētissimi. et ipsa sibi non suffi-
cit cū sit vana et deficiēs ideo vi-
co q̄ verā beatitudinē appetit na-
turaliter. Et sequitur. Dēs ergo
habent appetitū beatitudinis ve-
re in generali. et habent cognitio-
nē in generali. Dēs enī credūt q̄
beatitudo sit bonū quod sufficit
et oēs illud appetunt in spālī vero
quando assūmūt hoc sufficere. s.
honore vel potentiā errat cog-
nitio et declinat affectio. Est silē de
eo q̄ vult emere aurū: et frustū au-
ri credit ē auricalcū. Si queras
ab eo quid velit emere. responde-
bit. aurū. Si queras qd̄ frustū?
R̄sdebit q̄ hoc: demonstrato au-
ricalco. Similiter si ab auaro q̄-
ras vtrū appetat beatitudinē verā
et velit habere? R̄sdebit q̄ sic. Si
queras quid velit. vtrū paradīsum
vel denariū? R̄sdebit denarium.
Et huius ratio est. q̄ hic credit
sufficiētā et ibi nō est. Si queras
quō cognoscit in generali. dico
q̄ innata ē illa cognitio. Si q̄ras
per quid. Dico q̄ sufficiētā no-
scit p̄ indigentā. Si opponas q̄
seruatio non est via cognoscendi
habitū. dicendū q̄ est quedā in-
digentia oīno priuās quedā dis-
ponēs et inclinans. et hoc est ratio
cognoscendi. vnde si materia ha-
beret potentiā cognoscendi: co-
gnosceret vtrūq̄ formā ad quam
inclinatur et dispositionem. Dec
Bon. Sed vere p̄ fidē aliā habē-
mus cognitionē de vita eterna.

Scimus enim q̄ resurgemus et
in corpore et in aīa simul in illa ce-
lesti gloria perpetuo manebimus
Sicut plus dicitur euz de vnione
corpis ad animā tractabim? q̄re
studiū nrm et vehemēs applica-
tio debet esse in nobis: circa ea q̄
ducunt ad hoc gaudiū: q̄ finis
imponit necessitatē his que sunt
ad finē. Hoc est dictū q̄ si finem
nostrū que est gloria eterna veli-
mus assequi oportet nos sollicite
prudenter et attente scire omnia
ex ea que sunt gaudiū hui? media
acquirendi. Sicut enī videmus
q̄ ignis quia appetit sursum esse
ideo semper ascendit et tendit sur-
sum. Ita et nos si desideramus ve-
re et non fictē gaudia paradīsi. de-
bemus semper faciem cordis nri
habere sursum. q̄ illa gaudia sunt
desiderabilia sup̄ aurū et lapidem
preciosus multū et dulciora super
mel et fauē. vt dicit ps. Ceruus
enim calefact? in venatīde nō cō-
sueuit sistere in riuulo sciēs q̄ ibi
ad plenū nō posset recreari. s; cur-
rit vsq̄ ad fontē siue ad lacus aq̄
abundantē. vbi pfecte recreatur
et refrigerat. Sic vere desiderius
nrm nō v; esse ad riuulū bonorū
mundi: q̄ ibi nulla est facietas. s;
celeriter obem? currere et a huc
tute incipere hmoi cursuz: q̄ nesci-
mus qm̄ moriemur. obem? inq̄
currere ad fontē paradīsi vbi pfe-
cte poterim? recreari vt possimus
dicere cū pph̄a. Perficit pedes
meos tāq̄ ceruorū et sup̄ excelsa

eritv

statuē me. In-
mus onagro q̄
q̄q̄ multū fieri
bre aquā turb
clarā iuxta illū
onagri istū. J
istruimur q̄ sit
rū nri nunq̄ v
bidas volup
q̄: nō satiat: s;
danas grātū et
pectores imund
rant aquā turb
gibus Ro. 1. Et
desideria cordi
te ergo vos a ca
q̄ militant ad
li. Et studere p
opa ad illud r
di desideris s;
Mā ad hoc ex
strū euz dicit.

q̄
tria
dant
huz desiderat
argētū. ad sup
imitatē hono
voluptuosū gui
resideratis sac
et pelosis cibis
tua que vere nō
habent. sicut vi
dite ergo ad hā
dabitia oibus b
de hac abundan
ps. Ergo vtrū i a
mouebor in ecc

erit verum gaudium et leticia 73

statues me. In hoc siles esse debemus onagro quod asinus siluestris quodque multum faciat nunc tamen vult bibere aquam turbidam: imo expectat claram iuxta illud psalmi. Expectabunt onagri iherusalem. In quo penultimo inuimur quod sitis et erdior desiderium nisi nunc dicitur bibere aquas turbidas voluptatis carnis et mundi quod non satiat: sed aquas claras et mundanas gratiam et glorie. quod est contra peccatores immundos quod magis disiderant aquam turbidam huius mundi. de quibus Romanus. Tradidit eos deo in desideria cordis eorum. etc. Abstine te ergo vos a carnalibus desideriis quod militant aduersus animas. i. Petrus. Et studete peruenire per bona opera ad illud regnum vbi huiusmodi desiderium saturabit et complebitur. Nam ad hoc excitari per thema nostrum cuius dicitur. Venite benediciti. etc.

Quinta gloria aie i celesti patria erit oium rex abundantia. et avari quod tan-

tum desideratis abundantiam auri et argenti. et superbi quod desideratis sublimitatem honorum et dignitatum. et voluptuosi gulosi et carnales qui desideratis saturari bonis vitiis. et periculosi vitiis dimittite hec facta que vere non satiant: sed cito finem habent. sicut dicitur est periculum? Attendite ergo ad hanc gloriam: quod ibi abundantia oibus bonis periculosissimis de hac abundantia ait propheta in psalmi. Ego dixi in abundantia mea non mouebo in eternum. Sed notandum

est quod sicut abundantia florem et arborem est et abundantie fructuosum: ita abundantia virtutum et gratiarum est et abundantie gaudiorum. Ideo ait psalmi. Mat. v. Alii abundauerunt iusticia vasa plusquam scribarum et phariseorum: non intrabitis in regnum celorum. Ita contra erit abundantia penarum quod sicut hic abundauerunt in culpa: ita in inferno abundabunt in pena psalmi. Retribuet abundanter scilicet deus facientibus superbiis. In celo igitur erit abundantia omnium bonorum.

Ex obiecto omnia continentur.

Ex subiecto omnia possidente.

Ex proximorum sociatione.

Ex optimorum coparatione.

Primo igitur erit abundantia omnium bonorum ex obiecto. i. ex deo quod omnia continent bona. Unde apostolus ad Ephesios. i. alt. Deus autem qui omnes est in misericordia per nimiam charitatem suam qua dilexit nos cum essemus mortui in peccatis nostris quod uiuificauit christo cum gratiam sumus saluati et ceteris resuscitauit et cōsedere fecit in celestibus in christo iesu ut ostenderet in seculis supernis uiscentibus abundantes diuitias gratie sue. Diues ergo deus sit in se: diues. i. copiosus fuit in misericordia quod proprium est eius miseri ferri et parere propter nimiam charitatem suam. et non propter meritam cum essemus mortui peccatis et filii ire. id est nati in peccato originali conuulificauit nos christo: nos sibi per fidem formati in corporando: cum gratia sumus sal-

quinta gloria anime

uati in spe. s. z cōfēfultauit fili-
ter in spe. z cōfēdere ē fecit i spe.
vt ostenderet post hoc seculuz di-
uicias gē sue. i. oia bona celestis
glorie cuius ipse est premiū. vñ al-
phorabius li. de causis ppositōe.
tr. ait. Primū est diues p seipsum
z est diues malus. Et rōnem red-
dit cōmentū eiusdē ppositiōis di-
cens. Illa res diues magis q̄ in-
fluit z non fit: infusio sup eam p
aliquem modoz relique at q̄ sunt
intelligibiles aut cōpore sūt non
diuites p seipsas: immo indigent
vno de infusēte sup eas bonitates
z oēs gratias. hec ibi. Has diuiti-
as diuine maiestatis melius vide-
bimus cū ipsas possidebimus cū
deū habebimus q̄si nūc hec a no-
bis sunt abscōdita: sed p fidem z
spē cerā: si bñ egerimus quasi tā
possidemus. Sicut mercator cū
iam emit z soluit aliquā rem scio
sam: licet nondū principaliter ha-
beat reputat se illā rem hēre z ma-
xime si sit certus q̄ ab aliquo non
possit impediri eius principalis
possessio. Vere deus adeo est di-
ues z oibus bonis abūdans vt si
mille mūdōs cogitarem? z illos
haberemus i vñio talis possessio
nihil effer cōparatiue ad diuitias
diuine bonitatis: q̄si finiti ad infi-
nitum nulla esset ppositio. Non igitur
apponamus cor nrm ad diui-
cias huius mundi que impediret
ab eternalis diuitiis: q̄si scriptū est
Matth. xix. Facilius est camelum
per foramen acus transire q̄ diui-

tem intrare regnum celoz. Sed
hoc mirabiliter videtur cū plures
diuites sint saluati fm fidem no-
stram: z in veteri testamento z in
nouo. Nonne legimus plures re-
ges scōs esse vt. Henricū impera-
tozem z Rudolcū regem fran-
cie z alios multos. Quid est hoc
igitur q̄ a xpo dicitur facilius est
ca. zc. Q̄si primum est impossibi-
le. s. camelum transire p foramen
acus. ergo z secundum Chrys. su-
per Matth. dicit Appositio diuiti-
arum maiorem apponit flammaz
z vehementior: sic cupido. Et q̄
cupiditas est venenum charitatis
ideo possessio diuitiaz reddit ho-
minem difficilē ad perfectionem
acquirendam. Unde ille iuuent
cui dicit christus. Si vis perfectus
esse. i. ascendere ad statum salutis
necessarium: vnde contemnendo
oia temporalia. z vende que hēs
z da pauperibus propter deum:
q̄ abijcere temporalia propter ofi-
tationem non est meritorū. sicut
aliqui philosophi fecerunt z ha-
bebis thesaurū in celo z veni z se-
quere me. In sequela. n. christi p
opera charitatis consistit perfe-
ctio principaliter. A paupertate
autem voluntaria inchoatiue per
modum mouentis prohibens:
quia per hoc aufertur cura tem-
poralium que impedit animum a
dilectione dei z disponitur animus
ad libere deo vocandum. Luz at
au disse verba christi adolescens
abijt tristis: quia nimis amabat

erit om

possessiones te-
telepfectionem
ad perfectionē
tatis ascedere.
Amen dico vo-
ues intrabit i
Matth. xix. Im-
sibile sed diffi-
sistere z nō tem-
rum. q̄ secun-
In epistola ad
terrena diligit
pro q̄ cupit
composare que
incorporata di-
luc extranea re-
luc membra p-
dunt ergo ho-
fectionem oeg-
unt impossibi-
sectus vt habe-
Eccl. xlii. 2.
rus est sine ma-
rum abijt nec
thesauris. Qu-
bimus eum. 2.
cū difficultate
ps q̄ nō loquit
uice: sed de di-
in diuitiis pp-
ti. Vocat talē
riciam dicit est
i. similis ē ydō-
rus colit pecu-
Z alis fuit ille
tur Lu. xvi. Qu-
pultus est in i-
moxeretur mē-
ob angelis in fi-

erit omnium rerum abundantia 74

eloz. Sed
r cū plures
fiden no-
mento r in
plures re-
ici impers-
gem fran-
uid est hoc
facilius est
impossibi-
p foamen
n. Chyl. su-
fficio diuiti-
le flammis
do. Et q
charitatis
reddat ho-
fectionem
ille iuueni-
piles perfecti
tum salutis
cremendo
de que hēs
per deum:
propter oī
iustitias. sicut
erunt r ha-
r veni r se-
n. christi p
sistit perfe-
paupertate
hoatue per
pobibens:
r cura tem-
it animum a
nitor animi
um. Luz it
adolefcens
mis amabat

possessiones terrenas vel plusq̃
tale pfectionem. Et id nō poterat
ad perfectionē voluntarie paup-
tatis ascedere. Et ideo dicit xps
Amen dico vobis q̃ difficile di-
ues intrabit in regnū celorum.
Matth. xix. Ad dicit q̃ sit impos-
sibile sed difficile est diuitias pos-
sidere r nō teneri nimis amore ea-
rum. q̃ secundum q̃ dicit Aug.
In epistola ad paulinum. Bona
terrena dislinguntur artius ade-
pta q̃ occupata. Aliud ē. n. velle i
corporeare que desunt: aliud iam
incorporata diuellere. Illa n. ve-
l ut extranea repudiantur. ista ve-
l ut membra pscinduntur. Red-
dunt ergo hoīem difficilem ad p-
fectionem accendā: non tū faci-
unt impossibile: q̃ abrahā fuit p-
fectus vt habetur Gen. xviij. Jō
dr. Eccl. xliij. Btūs viues q̃ inuen-
tus est sine macula r qui post au-
rum abiit nec speravit in pecunie
thesauris. Quis est hic r lauda-
bimus eum. Quasi diceret. Vir r
cū difficultate inuenitur. Ex quo
p̃z q̃ nō loquitur de quocūq̃ di-
uite: sed de diuite cōstituēte fines
in diuitijs pp̃ qd̃ ap̃ls Collocen-
tij. Vocat talē diuitē auarū r aua-
riciam dicit esse seruitutē idolorū
J. similis ē ydolatre. p̃ quāto aua-
rus colit pecuniā suā studiose
Talis fuit ille diues de quo dicit
Luz. xvi. Fortuus ē diues r se-
pultus est in inferno. r factū est vt
moreretur mēdicus r portaretur
ab angelis in sinū abrahe: q̃ nunc

est in celis possidēs deum ditissi-
mum vt dicit stat. Et deo igitur
oīa bona eminenter p̃nente r in
bonitate sine cōparatione q̃cūq̃
creata excedēte beati erunt diui-
tes: r in oībus diuitijs abunda-
bunt. Venite igitur be. zc. ¶ Se-
cundo dixit i gloria paradisi erit
oīum rez abundantia ex subiecto
possidente. Possēt. n. qs dicere.
Et licet deus sit diues: dubitaf-
tū an ille diuitie qbus est diues
sint in prāte culu sibi beati. Dico
tibi q̃ sic. Possidebis. n. deū ad
voluntatē tuā: q̃ ipse erit premis-
r salariū laboris nostri. Sicut. n.
qd̃ labore iuste acquiritur dicitur
esse acqrentis: sic deus erit noster
Si. n. dicamus nunc q̃ deus sit
noster q̃to magis dicemus tūc.
Dicimus. n. nunc illud ps. Dñe
dñs noster q̃ admirabile zc. Et
forte possēt dici q̃ nūc noster ē de-
us p̃ creationē. p̃ gubernationes
r redēptionē. Dico tū q̃ tunc erit
nō p̃ possessionē: q̃ nūq̃ a nob̃
poterit tolli quin illum videamus
illum dligam⁹ in illo delectem⁹.
Istu d̃ premius r ista possessio vo-
catur. Luz. xliij. Cena magna. vñ
de ibidem dicitur. Homo quidā
fecit cenam magnam r vocauit
multos. Sed hec poterint meli-
us applicari ad ea que dicuntur
de gloria corporis. ¶ Sed quare
homines presentis temporis ad
hanc possessionem siue ad hanc
abundantiam non attendūt. Cer-
te hoc contingit ex tribus. p̃mis

quinta gloria anime

igitur est ignorantia eterne retri-
butionis: scdm est nō amor etuo
se opationis. tertiu est defectus vi-
uine dilectōis. Et illis oritur ide
uotio impseueratā. tarditas: oci-
ositas: dilatio circa bonū opus fa-
ciendū: remissio circaceptū. ad q̄
possessionē vocamur. dicēte aplo
Thessa. ij. Testificati sumus vo-
bis vt ambuletis digne deo q̄ vo-
cauit vos in suū regnū et gloriā.
Ideo de nolentibus attendere ad
hanc vocationē pqueritur dñs ip-
se. Prover. i. dicēs. Vocauit et re-
nuistis: extendi manū meā et non
fuit q̄ aspiceret. desperastis oē p̄si-
lium meū et increpatōes meas ne-
glexistis. Multi sunt quos de vo-
cat dicēs. Venite et man⁹ adiu-
trices extendit vādo eis p̄siliū
qñō a pctis resurgent qñō vitam
eternā merebunt et viā eis edoctā
nolunt aspicere: q̄ noluerūt acci-
pere disciplinā indurauerunt faci-
es suas supra petrā et noluerūt re-
ueri. Jere. v. Figurati sūt tales
per reginā vasti. de qua dicit he-
ster. ij. Quod rex assuer⁹ vocauit
reginā vasti p nuncios. sed ad re-
gis imperiū venire ptempst pp
quod irrevocabili iūia priuata est
regno. Rex assuer⁹ interpretatur
beatitudo et significat deū qui est
beatitudo nra. Regina vasti q̄ de-
bebat esse regi subiecta et obediēs
significat quēlibet nrm qui debet
esse subiect⁹ deo eius observando
mādata. sed q̄ noluit obedire pri-
uata ē regno: ita q̄ noluerit obedi-

re deo priuabuntur illo celesti re-
gno in quo est oīum rex abundan-
tia. Attendamus igit vt possimus
obtinere illā supremā abūditatē.
de qua dī in thēmate. Venite. et c.
¶ Dixi tertio q̄ in glia erit oīum
rex abundantiā et primoz affocia-
tione. Ibi. n. glibet. prim⁹ oīa sua
coicabit alteri suo primo. Tunc
.n. verificabit illud Alex. ij. Quod
dictū est de aplis: hēbant oīa coia
Si ergo faciēte charitate apli ha-
buerunt oīa coia quare nō magis
credendus est de btis q̄ charitate
pfecti erunt inter se veri amici q̄
oīa habebunt coia. Hoc ē fuit in
statu innocentie q̄ oīa erāt coia. vñ
Jñ. dicit. Scdm legē nature: q̄s
est oīum possessio et oīum vna li-
bertas. Ita inq̄ Alex. de balis q̄
vnusquisq̄ vsus fuisse illis ēz de
neplac tū volūtatīs ordinate. Sic
absq̄ dubio credendū est q̄ in il-
la beatitudine erit tanta dilectio et
tanta charitas. vt oēs cōicēt alijs
sua bona. An erit ibi inquit An-
selmus li. de similitudinib⁹ amici-
tiā q̄ in inimicitia pueri nō pōt.
Nullius tñ hic hz amicitia q̄ con-
ueri nō possit in inimicitia. Ideo
hic nullus amicitia seruat: sed ibi
quantū seipsū q̄q̄ tñ et tādū vi-
liger et atep. Sed nec video quin
aliter esse possit pferi cū oēs vnū
corpus xpi sint. et xps qui est ipsa
par ē caput oīuz neq̄ minor se af-
fectu cōplectant q̄ mēbra vnus
corps sibi inuicē copulant. Abū-
dantia ergo erit in dilectōe q̄n hēc

erit on

facient tibi in
marima amici
cōicatio. Et se
cietas illa iust
diuersū. sed ea
habebūt. Cor
clesia vna erit
mus quicunq̄
dei volūtas ne
ta: sed sicut tu
etis ille q̄ tu
ceres. Eya si v
ecus nollet q̄
tum mei boni
ego: ibi non ve
litz p velle n
celo hinc tū e
si ēt beato per
lueris erit. 3
petrus si in p
nā si hoc velle
les q̄ velle ne
illi in glia equ
par fueris vel
etheri mā illi
nem quā in p
ri plus oī cōm
.n. in human
aut officio m
os siue natus
oculi vbi os v
dibus suis cup
mō in illa adm
ta dilectioe et
rificatue bē
q̄ adpex su
sui portioi gr
lit. Quare: Ma
lectitas. et bti

erit omnium rerum abundātia 75

serint tibi in possesse. Ex hac
maritima amicitia erit oīus bonorū
cōlocatio. Et sequitur in eodē li. So
cietas illa iustorū nil poterit velle
diuersū. sed eandē voluntatem sp
habebūt. Corpus vnū erimus: ec
clesia vna erimus. Spōsa xpī eri
mus quicunq; ibi erimus. Ipsa
dei volūtas non erit in tua diuer
sa: sed sicut tu vis qd ille: ita in cū
ctis ille: qd tu. / Sed forsitan di
ceres. Eya si deus 7 oēs illi bñdī
cetis nollēt qd ego: tūc 7 augmē
tum mei boni nollēt mecum qd
ego: ibi non velle non potero: ero
itaq; p velle meo de maiorib' in
celo hinc tue ibecillitati r fideo. qz
si ēt beato petro par in glia ēē vō
lueris erit. In gloria dico. qz vt
petrus si in plona velle nō poteris
nā si hoc velles teipm ēē nihil vel
les qd velle nequibis. Sed neq;
illi in glia equari si meritis eius i
par fueris velle poteris. quia pul
cherri mā illius corpis cōpositio
nem quā in hoc cōspiceres viola
rī plus oī cōmodo amabis. Neq;
an. in humano corpe vel pes loco
aut officio man' fūgi exoptat aut
os siue nasus vbi oculi sunt: aut
oculi vbi os vel nasus relictis se
dibus suis cupiūt trāfferri. Eodē
mō in illa admirabili 7 glorifica
ta dispositōe 7 eque disposita glo
rificatioe bñ ciuitatis dī. ita gl'q;
qd adeptus fuerit amabit vt statū
suū portior gradu mutari non ve
lit. Quare: An cuiq; satis erit sua
felicitas 7 beatitudo sibi p meritis

suis misericorditer impletiā. Am
plius si hī q iā tunc in ipso corpore
vntati locati fuerint maiora q
sint adepti desiderēt eo ipso mis
eri essent: qz nō dū haberent qd vel
lent. Viderit itaq; oībus oīs suffi
cientia quā pficiet i singulis vna
nimis 7 plena cōcordia. Vbi ve
ro in discordia tāta p'sistent vt cor
pus 7 aīa semp dissideant: nāz
7 corpus aīam odio habebit 7 qd
male vnq; cogitauerit 7 aīa corp'
q male cogitata ope cōplenerit.
pro qd oībus torqunt in penia:
hec ille. Et qūcūq; noluerit deus
quilibet ēt nolēt bñs: 7 gaudebit
de qbuseūq; gaudebit de' licet nō
ita intēsiue. Et ita de qbuseūq;
gaudebit vn' bñs gaudebit 7 al
us: 7 ita erit gaudiū idicibile gau
diū iestabile cuiuslibz bñ 7 abun
dātia maris bonorū spūaliū 7 i cō
pabilitatē maiorū q sint oīa bōa cor
poralia q fuerūt s' 7 erūt: imo qz
oīus q possēt imaginari. Si. n. nē
gaudem' cū gaudebūt' s' dñi apo
stoli. Ro. xij. Quantomagis ibi
gaudendum erit cum gaudenti
bus. Quale gaudium qualis 7 q
ta erit ibi abundantia leticie 7 ex
ultatōis cogite qui pōt. Ad hāc
supabūdātē leticia vocamur pti
nue p iternā l'pirationē 7 eternāg
dicationē 7 alia mīa. Venite be
zi. C. Dñi qro q i glia erit oīus
rep' abundātia er' optioz pparōe of
uites enī huius mundi. 7 licet
possideat plura. n' tñ si oīa posses
sa itelligūt: nec p p'sis si acru dñi

Sexta gloria anime

sunt: sed successiue ⁊ sic eorū delectatio nunc de isto: nunc de illo scz de vtro: nunc de pueris: nūc de argēto ⁊ auro: nūc de tali possessione vel tali. Ad sic erit in beatis imo simul oia. s. deum ⁊ creaturas intelligēt ⁊ diligēt ⁊ de oibus gaudebūt. Intelligēt enī illud sūmū bonū ab eis possessum virginem gloriosam dei matrem angelos ⁊ oēs simul beatos ⁊ de oibus istis tantaz abūdantiā gaudij habebūt q̄ nullus mortalīs expalmere possit et erit simile sicut nūc est de beatis angelis qui nos custodientes nroq; pfectul intententes nō minus semp contēplatur vīuinā maiestātē dicēte christo Math. xviij. Angeli eorū semp vidēt faciē patris mei q̄ in celis est. vbi M. de lyra. Quia quātuncq; mīrātur ad rerū temporalium administrationē tamē semp deo inherēt p apertam visionē. Et Math. xxi. dicit q̄ i resurrectiōe hoīes sunt sicut angeli dī viuentes. ait idē doctor M. de lyra visione ⁊ fructiōe dei. Ille modus habēdi tot ⁊ tāta bona cum delectatione simultanea erit alijs ab omnibus modis habēdi in hoc tpe. Ad enī aīa nō possit simul ēē intenta diuersis operationibus diuersarū potētiarū intēse: hoc est propter ibecillitatē virium suarū. Unde simul nō pōt intenta esse multū circa regimen corporis ⁊ circa opationes spūales. S; tunc aīa beata p ha-

bitum glorię vigorosa poterit simul intēse esse ⁊ circa corp⁹ sicut necesse erit ⁊ circa dei contemplationē. vnde non impediret ab vno per aliud. Et creplum habemus de anima christi que simul habuit intēse ⁊ actus pertinētes ad statū viatoris ⁊ ad statum comprehensoris. ⁊ hoc fuit propter perfectionē eius in natura sua: ⁊ i actibus potētiaz. Habuit enī per seclatam vāltudinē ⁊ uigorem potētiarū. ⁊ similiter dicimus de aīa beata. Sic igitur beatus poterit multa valde q̄ faciēt ad beatitudinem essentialē ⁊ accidentalē intelligere simul. Hec igit abūdantia rerū tantaz nobz allicere ad bene agendū in hac vīta vt mereamur hīc quod dicūz est ⁊ fieri. dicit ergo in thēmate Venite benedicti.

Sexta gloria anime erit bonorum magnus ⁊ insuperabilis. C. Max sancti

erunt beati per deuotionem. C. Secūdo filij per adoptionem. C. Tertio reges per exaltationem. C. Quarto oīi per participatiōes. C. Sed forte alicui videtur satis inconueniens tot ⁊ tanta de gloria celesti predicare cum generare rediū possint hominibz. Respondeo q̄ verum est q̄ in deuotioz ⁊ querentibus leticiam ⁊ dilectiones presentis seculi hec omnia rediūz afferent: sed certe deuotio ⁊ ad hanc gloriam tendentibus

erit bonorum

minime h'erunt uolēs igitur potē q̄ nō intelligunt gēre volūt qd sint habituri. M. selmus in li. de adū ē vt hec illis ant ⁊ aliquallē gis sapiāt: sic gligent. Puerocitimo q̄ si aliquipomū edendū dēdūm tenerē gustam assam illoz capacitate particulatī vīuīdamus in partē dia illa maximē possēssuri. Et ant ⁊ amplius deremus q̄ in regulata auidiū plectemus illa in eterna vīta. h'eo: ptemissa petunt in hac v'fint filij dei. ipsoz: vt de' eotiam ⁊ sic dī sinem. Aliqz vīoia appetit quā vīta gloriosa elebunt. Erāt nēp nē. Vbi scēdū Pe. de bepon quīs ē totum dicat: quā ē totus ⁊ vīcia a se q̄ insuper totus

erit honor magn⁹ ⁊ insuperabilis 76

minime h̄ erunt onerosa. In de
uotis igitur possunt esse tediosa
q̄ nō intelligunt: Imo nec intelli-
gere volunt qd̄ in ipsa vita beata
sint habituri. Quid igit̄ iquit An
selmus in li. de similitudinib⁹ agē
dū ē vt hec illis aliquatenus sapi-
ant ⁊ aliqualter sapientibus ma-
gis sapiāt: ⁊ sic ad opa bona cui-
gissent. Puerorū more cibandos
estimō q̄ si aliquā aliquod grossus
pomū edendum p̄cipiūt illud ob-
dentium tencritudines: ⁊ oīs an-
gustiam assumere nequeunt si p̄
illoz capacitate prius non fuerit
particulati diuisum. Ita diui-
damus in partes illa magna gau-
dia illa maxima bona q̄ beati sunt
possessuri. Et ne vt melius eluce-
ant ⁊ amplius desiderātur consi-
deremus q̄ in hac vita mens bene
regulata auidius appetit ⁊ ex his
p̄lectemus illa beatos habituros
in eterna vita. h̄ille. Adnc quat-
tuor premissa a bonis hoib⁹ ap-
petunt in hac vita. s. vt sint sancti
vt sint filij dei. vt bene regant se-
ipsos: vt de eos inhabitet p̄ gra-
tiam ⁊ sic dij sint per participatio-
nem. Atqz viri boni ⁊ deuoti h̄
oīa appetūt que excellētius in illa
vita gloriosa eis cōcedentur ⁊ da-
bunt. Erūt nēpe sancti p̄ deuotio-
nē. Vbi scēdū q̄ deuotio vt ait
De. de beihono est illa virt⁹ que
quis se totum deo deuouet ⁊ de-
dicat: qua ē totus vacat virtuti-
bus ⁊ viciis a se euellit ⁊ eradicat
q̄ insuper totus fert in celestibus

⁊ terrena villipēdit. videt̄ ergo q̄
vir deuotus est idē q̄ vir p̄fectus
virtutibus ⁊ gratiis totus plen⁹.
Et hugo dicit q̄ seruor bone vo-
luntatis quē mēs cohilare nō va-
lēs certis indiciis manifestat. Cer-
te in illa vita beata erit marie ser-
uor beate voluntatis qm̄ non pote-
rit deum non diligere. Imo cōfir-
mata erit in dei amore: sic q̄ sem-
per diligit ipsum: ⁊ oīa pp̄ ipsum:
Deuotio nāqz ē qua dator mi-
n⁹ seipsum largit̄ qua factor si-
derum hac vita sentit̄ q̄ quicquid
est aspey dulciter lenit̄. In deuo-
tione siqdem seipm̄ de largitur.
Cor enim humanū nunq̄ per de-
uotionē maderet nisi ros diu-
ne gr̄e desuper descēderet. De. m̄
est sicut vinea balsami que precio-
sissimā deuotionis guttā in hialis
diuersorū cordium diuersimode
se fundit. Q̄ ample. o q̄ abun-
de se fundet illud balsamū p̄ciosiss-
simū in alabos sanctorū. Cogita-
re nullus mortaliū pōt. Secun-
do deuotio ē illa virtus qua deus
in suo fonte solet sentiri ⁊ qua in
terris pōt percipi. Nulla enī alia
virtus ita gustat deū sicut deuo-
tio qua deuotiōe mēs fertur i de-
um: sed hic ipsefecte. In pia vero
p̄fecte. Tercio deuotio ē illa
virtus qua oē aduersum ⁊ asperū
dulciter lenit̄: nā constat q̄ deuo-
tio oēm tristitiā fugat: ⁊ quicquid
est in rebus onerosum ⁊ asperum
dulce facit. Sed in illa requisita-
lis erit deuotio ad deum: q̄ nihil

Sexta gloria anime

triste nihil molestum tibi poterit
esse. Erunt igitur sancti sine terra
sine affectione mala p. devotionē
vnde sanctitas adeo est vniuersa-
lis bonitas q. ea habita necesse ē
hoīem in cunctis particularib. vir-
tutibus ēē ornatū. Si enim vna
virtus deficeret: sanctus non ēēt.
Et hoc erit in illis beatis: iō meri-
to dicitur sancti ut possint tūc vi-
cere illud. Eccl. xliij. In ciuita-
te sanctificata similiter regui. ad
hanc igitur sanctitatem inuitamur
dñi dicitur in themate. Venite be-
nedicti zc. ¶ Secūdo dñi q. bea-
ti erunt filii p. adoptionē. filii? na-
turalis z legitimus succēdit here-
ditati paternae. Sic filii? dei succe-
det hereditati patris sui. s. christi
Gala. iij. Si filius z heres p. de-
um ipsum adoptatē. Filio enīz
adoptiuo debet aliqua pars here-
ditatis s. m. leges ait Alco. de ly-
ra. Ipse. n. dñs deus tenet natu-
rā vituli marini qui natat in mari
z graditur in terra filiosq. suos i
terra generat atq. parit: s. ipsos si-
naliter ad mare reducit. Sic de-
per. grām in hoc mundo fideles
suos generat z producit: s. tandē
post hunc mundū ipsos ad mare
.i. ad abundantiā paradisi ducit et
regni celestis successores tāq. le-
gitimos filios eos facit. Job. viij.
Qui facit petri seruus ē peccati.
seruus at non manet in domo in
eternū. filius at manet in domo
in eternū. Hec. n. filiatio hic inci-
pitur. Si pfi nro deo obediuerit.

mus tūc quidē filii erimus h. z in
eternū. Si. n. gloriosum est homi-
ni ēē filii regis q. to magis glo-
riosus erit nos ēē filios dei regis
regū z cū ipso manere in illa au-
ta sūme glorie in delictis paradisi
vnde p. n. celestis colliber beato
dicit illud Luc. xv. Filii tu semp-
mecus es z oia mea tua sunt. At-
tendamus igit ad hāc filiationes
Sicut dicit. i. Jo. iij. Videte q. lē
charitatē dedit nobis deus pater
vt filii dei nominemur z simus.
Videte ergo. i. diligenter attendi-
te q. lē charitatē oñat nobis de-
us vt vocaret nos filios. ideo di-
cit vt filii dei nominemur z simus?
Et notant dicit simus. Vt vlti enī
nominant filii dei quoz aliqui nō
sunt filii: sed putantur. Sed vere
si noīamur filii dei etiā possum?
esse si in nobis nō steterit. Job. i.
Dicit eis p. tatem filios dei fieri.
Et sequit eodē. c. Charissimi nōc
sumus filii dei supple si volumus
z nondū apparuit quid erimus
Scimus q. si cum apparuerit: si-
miles ei erimus q. si videbimus
eum sicuti est z ois qui habet hāc
spem in eo sanctificat se. sicut z il-
le sanctus est. i. imitat sanctitates
put possibile ē. hunc in quem est
spes nra quotidie vocamus pa-
trem cuz dicimus. Pater n. qui
es in celis. Hic pater dicitur om-
nibus generaliter rōe creationis.
addit tñ atq. i. de lyra noster. q.
est pater specialis iustoz per gra-
tiam adoptionis. Dicit insuper

erithon

quos in celis.
bus per essentia
potentia. est tñ
fili per grām.
excellentia eius rō
gloria. Alexan
q. pater in illa
sententia dicit
tionē que g. a
cōmunia oibz
munis oibz p
vat talenta sua
am virtute para
am adoptionis
q. in se est. vñ
venit rō vñ
diuiduo nō vñ
actu sed que est
adoptio dicit
munire q. est
sentia. Non tñ
peccato mortu
dominam d
Prima est q. h
dicta est in p
in se multos fi
bet. Secūda e
sepe sequentes
tative oratōes
ne. Si capta
intelligit opat
illo qui est in p
te ergo qui est
pōt dicit pater
cādo se esse fili
tñ dicere optat
In gloria ver
terit p. indicat
us p. gratia z

erit honor magnus et insuperabilis 77

quod ea in celis. quod licet sit in omni-
bus per essentiam: presentiam: et
potentiam. est tamen speciali modo in iu-
stis per gratiam. specialissime vero
excellenter eius reueret in sanctis per
gloriam. Alexander de halis dicit:
quod pater in illa oratione accipitur ef-
fentialiter et dicitur pater non per adop-
tionem que gratia adoptionis et si non
communis omnibus actu: est tamen com-
munis omnibus potentia. Qui enim
dat talenta sua unicuique secundum propriam
virtutem paratus est dare gratiam
adoptionis unicuique facienti
quod in se est. unde sicut speciei con-
uenit ratio virtutis unice existente in
diuiduo non vniuersalitate que est
actu sed que est potentia: ita gratia
adoptionis dicitur communis omnibus non com-
munitate que est actu: sed que est po-
tentia. Non est peccat ille qui est in
peccato mortali dicendo orationem
dominice duabus de causis.
Prima est quod hec oratio communis est et
dicenda est in persona ecclesie que
in se multos filios adoptionis ha-
bet. Secunda est quod sicut petitiones
sepe sequentes deprecativae vel op-
ratiue orationes sunt et non indicati-
ue. Si captatio veniu olerie magis
intelligit opratiue quam indicatiue ab
illo qui est in peccato mortali. Il-
le ergo qui est in peccato mortali non
potest dici pater indicatiue. i. indi-
cando se esse filium actualiter: potest
tamen dicere opratiue. Hec Alexander
In gloria vero quilibet dicere po-
terit per indicatiue. quod vere erit fili-
us per gratiam et gloriam in eternum:

ideo ad hanc filiationem inuita-
mur specialiter cum dicit in themas-
te. Venite benedicere etc. Tercio
dicitur quod beati erunt reges per exalta-
tionem. in illo. n. regno celorum qui
liber erit rex. Rex dicitur a regendo
ut inquit Origenes. Si ergo ani-
mus in te regat: et corpus obtem-
perat: si vicia freno sobrietatis fr-
mas merito rex vocaris. Sic rex
diceris in hijs inferioribus: sed ibi
aliter rex dicitur. quod non a regen-
do cum ibi nihil indigeat regi. quod
ille status erit talis quod non poteris
deficere vel obliquari. Dicitur er-
go rex a regnando: quia quilibet
ibi existens ita erit potens vel faci-
at quicquid voluerit ita erit vi-
ues ut habeat quicquid petierit. ita
erit sapiens ut sapiat quicquid cupie-
rit. ita erit fortis ut nullus eum vin-
cere possit. Quod gloriosus regnum
in quo sancti perpetuo regnabunt
quod in eternum ultra. Hoc regnum
petimus cum dicimus. Adveniat
regnum tuum. Math. vi. Unde di-
cit Alexander de halis. hac petiti-
one potest peti ut veniat regnum missi-
santis ecclesie ad regnum triumphan-
tis ut fiat triumphus. vel adveni-
at. i. manifestetur. f. regnum dei ho-
minibus quibus vt lux cecis non
videtur quod nullus ignorare pote-
rit cum filius iudicare venerit in
quo regnabit et sancti. Sicut vi-
dit Math. xxv. Percipite regnum
quod vobis paratum est ab origi-
ne mundi. Hec ille. Quanta
bonitas: quanta clementia

Sexta gloria anime

quanta misericordia: quanta benignitas nobis disposuisse et preparasse tantum regnum. Si enim nobis disponeret quis dare regnum francie vel aliud magnificum regnum temporale: et maxime in quo esset summa pars: ois gloria: ois preces: et illud esset perpetuum quantum distenderem tale regnum. Sed vere illud nihil esset: si tale posset esse: ad comparationem regni celestis. Primum igitur charissimum querite regnum dei: quod nullum tale inuenitur in hijs terrenis rebus: quod regnum mundanum est transitorium Danie. ij. Deus mutat tempora et etates transfert regna atque constituit. Et inde est quod istud est vituperabile propter suam mobilitatem Ecclesi. ix. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniusticias et iniurias et contumelias ac diuersos dolos propter suam diuersitatem: unde in regnis hominum mundi non est par. In ps. Lxxviii. turbate sunt gentes et inclinata sunt regna. Et Luc. xliij. Surgit gens in gentem: et regnum aduersus signum. Regnum vero celeste hijs opposita hijs de quo propheta ait. Regnum tuum regnum omnium seculorum: quod habet interminabilem eternitatem Da. vii. Potestas eius preces eterna que non auferetur. et regnum eius quod non corrumpetur. Inestimabilem amenitatem etiam hijs Sap. v. Accipient regnum decoris et diadema spiritus de manu ossis. Habet tentio indefectibile fertilitate Luc. vi. Beati qui nunc esuri-

tis quia saturati eritis. Et. xliij. dicitur. Beatus qui manducabit panem in regno dei. hoc est igitur regnum ad quod vocasti. per nostrum thema cum dicitur. Venite benedicti etc. Et quarto quod erimus cum per participationem. ps. lxxxi. Ego dixi diis esstis. In illo enim regno tanta erit amicitia. tanta unitas et coniunctio beatorum ad ipsum deum quod non solum filii dei amici dei: sed etiam per participationem et infinitatem dei ad ipsos beatos vocabuntur dii. Aldem enim quod unus aliquis ab alio multum intense amatur dicit ille qui amat. quod dilectio transformatur amantem in amatum. Ibi autem de sanctos suos amabit intense: sic quod et ipsi deus in prima coniunctio beatorum: id non immerito vocabuntur dii per participationem. unde petrus de bepono ait. quod per deos intelligunt viri iusti quod a ceteris conditionibus sunt separati ab humanis vicibus alieni et maxime dicunt dii quod sunt in cellis celestibus prestando quod sunt immortales spiritus in statu gratie perseverando. sunt iustissimi les a visibilibus humanis se occultando sunt omnes scientes diuinam sapientiam amplectendo. sunt omnipotentes mirabilia opera faciendo: unde de hijs potest exponi illud. i. Reg. xlvij. Deos vidi ascendentes de terra. quod per vitam iustam et sanctam quam tenuerunt in terra: dii erant in celis participando proprietates quasdam quodammodo ipsius deitatis. Quod debemus optare ad hanc dignitatem pervenire ut dii per participationem simus. Ad

S

hanc igitur principium. Amen. benedicti

E me

erat regina e
dus plungit
et quilibet
luncta pfecta
suo deo esse
sicut als fuit
illo autem omni
sanctorum erit
C Primo in
collectum ele
C Secundo in
sectum perfu
C Tercio in v
unitus colle
C Quarto in
actus acqui
C Dicitur pto
may erit in
et quod dicit
In lumine
idem inge
creato glie
sentie. quod
atu creato
men glorie
rale intellectus
lus nocte
lis nisi aliquo
caret per quod
sicut: quod
creare ac lumen
nostrum ad ea
sed vultu intel

Septima gloria anime

78

hanc igitur participationem vocasti cum
S. Veni, benedi.

Septima gloria
anime erit aliarum decor
mirabilis. Si enim de-

corat reginam esse ornata multipliciter
vix plangit regi quanto magis de-
corat qualibet creaturam beatam et con-
functam perfecta plunctio de sponso
suo deo esse multipliciter ornatas
sicut alicuius tactu alicuius. Ta-
lis autem ornatus et decor aliarum
sanctorum erit in quatuor.

Primo in lumine glorie in-
tellectum eleuante.

Secundo in munere gratie af-
fectum perficiente.

Tertio in virtutum decore di-
uinitus collatarum.

Quarto in ipsarum tenore per-
actus acquisitarum.

Dicitur primo quod ornatus et decor ani-
marum erit in lumine glorie etc. et hoc
est quod dicitur per prophetam David psalmi xxxv.

In lumine tuo videbimus lumen
id est in gratia dei. de lyra. In lumine
creato glorie videbimus lumen tue ef-
fentie. quod videri non potest ab intelle-
ctu creato nisi ad hoc eleuetur per lu-
men glorie fortificationis lumen natu-
rale intellectus creati. sicut nec oculus
nocturnus posset videre lumen so-
lis nisi aliquo sibi addito fortifi-
icaretur per quod dicitur. ii. metaphi-
sice. quod sicut se habet oculus no-
cturnus ac lumen solis ita intellectus
noster ad ea que sunt manifestissima
sed vixit intellectus nostri excedere

ita. Sicut lux solis est maxime vi-
sibilis: tamen in proportionata nocte
oculis habile. Ad quod propositum plu-
ra dicitur per prophetam scilicet Thoma. pri-
ma parte. q. xii. articulo. iiii. et v. Et
sidera igitur quod si esses in aliquo lo-
co obscuro et multum optares vide-
re aliquid ibidem existens quanto gau-
deres si tibi mistraret lumen ma-
gnus et grader per quod videre posses
apte et manifeste visibile desiderata
tamen videri. Aliquis multum gauderes
Sic certe iter omnia que sumus deside-
rare debemus ad videndum est deus
noster qui in tali visio est felicitas
eterna. Io. xvii. Dicitur ergo. Hec
est autem vita eterna ut cognoscant
te soli deum verum et quem misisti Iesum
christum. ut igitur deus in se videatur
requirit lumen adiuuans intellectum
ad videndum: sicut lumen a sole emis-
sum adiuuat oculum ad videndum
non tamen solum ad mouendum. Sicut er-
go non videt sol materialiter ab oculo
corporali sine emissionem luminis
vel radii in oculum. sic nec ab oculo
spirituali sol iusticie sine lumine
ab ipso intellectu emisso. Hoc autem
lumen erigit intellectum obliuiscit: quod
non potest lumen illud increatum vide-
re in sua claritate nisi assimilatur
ei perfecta assimilatione. Et tunc autem
simile simili est sicut enim Aug. ii.
lxxviii. q. xlii. Oculus autem spiritualis
est sic in perfecta creatura lumine filius non
est filius per essentiam. sed per participatio-
nem: ergo oportet quod habeat aliquod
lumen sibi inherens et increato lumi-
ni assimilans. Sicut enim quod est simile

Septima gloria anime

summæ bonitati p participationes
h3 bonitatē sibi inherētē z sūmē
bonitatē assimilantē. Sic i pposi
to in ei vīdē oportet ponere ali
qd lūmē creatū i oculo spiritali
inherēs ei z assimilās illi lūmīnī.
Et hūc videt cōcordare. Aug.
ad italicō dī. Intārtū videbimus
in q̄tū siles ei erim⁹. Dico ergo si
ne iudicio q̄ lūmē icreatū vide
bīs in sua claritate. In patria p lū
men creatū mediū assimilans ei
formaliter spūales oculū. Dicere
etiā oppositū est error dānatus in
elementinis. extra de here. Ad no
strū. Ubi dī gnto q̄ q̄libz intel
ctual natura scīpsa naturaliter est
beata qd̄q̄ aīa nō indiget lūmine
glīe ipsaz eleuātē ad deū vidēdūz
z eodē beate fluendū. Et sequit i
sine capi. Nos sacro cōcilio ap
probante sectā cū pmissis error
dū dānam⁹ z reprobam⁹ cetera
Hoc igit lūmine creato eleuabīs
z decorabīs aīa nra i celestī glīa.
Unde sicut lūmē solis dies pul
chra dicīf. sic aīa nra tali lūmine
ornabīs z pūchīficabīs. Ad hu
iusmodi ergo ornātū vocamur.
dā dī p thēma nīz. Vēite bñ. zc.
¶ Dīcī scō q̄ atqz nīz decor
erit i munere grē. zc. Uā i glīa
erit grā cōsumata z pfecta ppter
qd̄ apls. i. Corīnt. iij. Prefert
charitatē siue gloriā alijs strūb⁹
dī. Charitas nō q̄rēdīr. Ad de
clarās Al. de tyra. ait. Apostolus
ostendit hic excellentiā charitatis
respectu alioz donoz q̄tū ad p-

manentiā. q̄ sicut ē i vīa: sic pnt
nobī i patria cū augmēto. Uā ait
ibidē apls. Siue pphētie euacua
bunt. pphēti. n. ē respectu futuri
Stat⁹ aut pīe futurz nō expecta
bit: s̄ ibi erit finale cōplementum
oīuz. Itē pphētia ē cognitio enig
matica q̄ cessat i ipīa. vbi ē clara
cognitio. Siue lingue cessabunt
qd̄ nō ē intelligēdā d̄ corporalibus
liguis: q̄ scī resurgēt i integritate
corporis. Sūt hec cessatio nō est
intelligēda q̄tū ad vsūz ligūaz: q̄
ibi erit laus vocal. s̄m q̄ dic. glo.
sup s̄s. Erutatioēs dī in gutture
eoz: s̄ intelligēdā ē de dono lin
guaz quo aliq i pmitiua ecclīa sūt
guis variis loquebant. Act. ij.
Propter illos q̄ nō intelligebāt li
guā natiūā aploz. q̄ tūc cessabit:
q̄ q̄libz q̄ctōz linguā intelliget
propter quod non erit necessariuz
loqui variis linguis. In primo
enim statu generis humani erat
vñus populus z vñum labiū om
nīum. Gen. xi. multo magis vi
detur sic fore in vltimo statu con
summationis omnium. sequitur
Scientia destruetur scilicet scient
ia hic acquisita: non tamen quo
ad species intelligibiles: sed quo
ad habikū modernū qui est
per conuersionem ad sanctima
ta. Tali vero conuersionem nō
indiget anima beata. Sequitur.
Ex parte enim cognoscimus et
cetera. Ubi apostolus facit talē
rationem. Adueniente perfectio
ne tollitur imperfectio ei oppo-

erit an

ita: status aut
clissimus est erg
re tolluntur
perfectionem v
quantum ad i
nis. omnia sur
charitatem qu
tia gratum fac
inseparabiliter
gloria tollunt
er vel s̄m quid
tus. Ex parte, n
imperfecta est
habetur in via:
est de oīo ad q
lectus noster si
ad lucem solia
parte prophete
secta est cogn
q̄ est enigmat
na intelligitur
cludenda. Et
quod perfectu
glorie qui est pe
euabitur quod
imperfectum.
simile de statu
qui cessat adu
perfecto dī. Et
loquebar vt pa
bucendo z im
vt paruulus ap
que magis era
similiter repro
erant approba
vt paruulus. s̄
tia. Cum autē
cuant que erat
predicta z con

erit animarum decor mirabilis 79

ita: status autem glorie perfectissimus est ergo ipso adueniente tolluntur dona habentia imperfectionem vel simpliciter: vel quantum ad id quod est imperfectio nis. omnia sunt huiusmodi propter charitatem que est idem cum gratia gratum faciente: vel habet eas inseparabiliter annexam: ergo in gloria tolluntur omnia alia simpliciter vel secundum quid. Ideo ait apostolus. Ex parte. n. cognoscimus. i. imperfecta est scientia nostra que habetur in via: et maxime illa que est de deo ad quem se habet intellectus noster sicut oculus noctue ad lucem solis. li. Metha. Et ex parte prophetamus. id est imperfecta est cognitio prophetica eo quod est enigmata et per ista duo dona intelligitur alia imperfecta excludenda. Cum autem venerit quod perfectum est: id est status glorie qui est perfectissimus euacuabitur quod est ex parte. id est imperfectum. quod declarat per simile de statu puerili imperfecto qui cessat adueniente statu virili perfecto dei. Cum essem paruulus loquebar ut paruulus. scilicet balbuciendo et imperfecte sapiebam: ut paruulus appropando aliqua que magis erant reprobanda: et similiter reprobando que magis erant approbanda. Cogitabam ut paruulus. scilicet vana et inutilia. Cum autem factus sum euacuatus que erant paruuli. scilicet predicta et consimilia perfectio

ni virili non convenientia et sequitur. Videmus nunc per speculum. hic ostendit quod alia dona a charitate sunt imperfecta quia nunc videmus per speculum et in enigmate. quia hec similitudo creaturam ad dominum obscura est et valde imperfecta. tunc autem. i. in patria. facie ad faciem. i. clare. Nunc cognosco deum ex parte. i. obscure et imperfecte. tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum a deo. Sicut. n. cognoscebat essentiam nam ita tunc cognosceamus suam. Istud tamen sicut si importat equalitatem cognitionis sed similitudinem tamen longinquam. ¶ Si autem arguatur ex dictis quod caritas euacuabitur. quia nunc est imperfecta. Dicendum quod non valet quia quia imperfectio pertinet alicui per se euacuatur adueniente perfectione. si autem inest per accidens manet sicut imperfectio de ratione pueritiae. non autem est imperfectio de ratione humanitatis et ideo adueniente statu virili cessat pueritia: non autem humanitas cui per accidens competit imperfectio in quantum est ipso. Imperfectio vero per se respici sciam nostram et prophetiam ut dictum est per quod euacuatur. Charitati vero competit imperfectio per accidens per imperfectionem. scilicet cognitionis adhaerere. Charitati. n. per se competit in deum tendere. sed quia nunc imperfecte tendit est per accidens. scilicet per cognitionis imperfectionem per quod manet adueniente cognitione perfecta: ideo concludit apostolus dei. Nunc autem. i. tempore vite manent

Septima gloria anime

fides: spes: charitas: tria hec: et p
ista duo fidem et spes intelligun
tur alia dona de quibus hic non
facit expresse mentionem que sūt
evacuanda in pfia. Maior autem
horum est charitas. Fides enim
et spes sunt excellētia ceteris do
nis evacuandis. qz sunt virtutes
theologicę q dantur nobis ad cō
surgendū nos deo. alia vero do
na sunt quedā dispositiōes nobis
date vt reddā bene mobiles a spi
ritu sancto et sic ordinandas virtu
tes theologicās vt ad fines. Et
qz charitas est maior fide et spe se
quitur et etia: sic maior ceteris do
nis. b. Al. d. lra. Ista ē vestis nu
ptialis sine qua nullus recipietur
ad vitā eternā: et quicunqz eam
habuerit in fine saluabitur de q
dicitur Mat. xxi. Amice quomō
huc intrasti nō habens ve. nup.
vbi ait Al. de lra. Vocat autem
amicus peccator pp naturā que
ad imaginē dei facta est et ppter
fidem in formē que dei donuz est
licet nō sufficiat ad salutē. Hec il
le. Ista est igitur vestis aurata de
qua omnes vestiuntur in gloria
paradisi. vnde christus vidēs oēs
saluandos indutos hoc vestimē
to dicit ill. Venite benedicti etc.
¶ Dixi tertio qz ornatu beatorū
erit in virtutis decore diuinitus
collatū. ¶ Posset enim quis q
rere an sola charitas que ē virtus
infusa erit ornamentum sanctarū
animarū. Respondet q non illa
sola: sed etiā multe alie erunt or

nementum. Si enim in baptis
mo multe alie virtutes a charita
te infunduntur ad decore ipfius
anime: nō est dubitandum quin
etiā in pfia anime beate ornentur
et vestiantur multis speciebus vir
tutū: vnde anime beate poterunt
dicere illud Isa. lxi. Gaudeō gan
debo in dño et exultauit aia mea
in deo meo. quia induit me vesti
mento salutis: et indumento iusti
cie circūdedit me quasi sponsum
decoratū corona: et quasi sponsas
ornatam monilibus suis. Euz vi
dit ppheta. Induit me vestimen
to salutis. intelligit charitas: q
illa est que diuidit inter filios re
gni et pditionis. sicut dicit Aug.
et indumento iusticie per qd itel
liguntur anime virtutes infuse.
¶ Remanebunt etiā acquisite si
cut quarto dicit non solum vt or
nementū sed et fm actus suos prin
cipales nō secundarios. ¶ Pru
dentie enim actus vel vsus prin
cipalis nullū deo pponere. secun
darius est insidias precauere q
insidie in patria non erunt: et ideo
ibi prudentia nō erit quo ad hoc
sed quo ad primū actū trā qui vi
ctus est. ¶ Temperantie insup vsus
principalis est nullo motu norio
delectari et hoc erit i pfia. ¶ Se
cūctus actus est cogitationes pia
uas cohibere et hoc nō erit in pa
tria vbi nihil nocitū erit. ¶ Fiem
fortitudinis actus secundarius
est perferre molēstias et hoc non
erit in patria. principalis vero est

erit an

deo firmiter ac
erit in patria: q
rebit et sine
lungent. ¶ It
darius est su
hic nō est in p
miser. picipa
genti subdit
ei qd suū est et
tria vbi oēs de
pditione et reb
res agilitate
in glia quo ad
dictū est. Et al
et op pōr vdu
visibilibz. Deu
rellis: aerē au
terrā ab terra
intra vero au
metallis et etia
vt patet ad sen
qz hoies exier
cultionibus ve
p quod design
rius. si ergo sic
bus: qd erit in
parabilliter aie
excellētius. ¶
Spā vñ or
Si ergo hoies
rebus trāsitio:
ben opare illi
onamētis. Di
natu spiritali i
quem vocamus
nīte benedictū.

L
erit

erit animarum decor mirabilis 80

deo firmiter adherere et hic actus erit in patria: quia sancti deo adherent et sine separatione perpetuo coniungentur. Item iusticie actus secundarius est subuenire miseris et hic non est in patria: ubi nullus erit miser. principalis vero est deo regenti subditi esse et ex hoc redditur ei quod suum est et iste actus erit in patria ubi omnes deo erunt subditi sine dissensione et rebellionem. igitur virtutes acquiescere remanebunt in sanctis in gloria quo ad actus principales videlicet de rebus visibilibus. Deus enim celum ornauit stellis: aerem aquis piscibus: terram ab herba et floribus. ab intra vero auro et argento et alijs metallis et etiam lapidibus preciosis ut patet ad sensum. Si demus etiam quod homines exterius se diebus festiuis cultoribus vestimentis adornant per quod designant ornamentum interius. si ergo sic est in istis corporibus: quid erit in gloria. Terre incommensurabiliter alie ille beate ornabuntur excellentius. Unde dicit Job. xvi. Spiritus domini ornauit celos. id est beatus Si ergo homines cupiscunt ornamentis corporalibus quanto magis debent optare illis ornari spiritualibus ornamentis. Sic igitur patet de ornamento spirituali in celesti gloria ad quem vocamur in theatro. Venite benediciti. cetera.

Et tana gloria anime
erit completa per litteras

nabillis Isa. xlii. Erunt opus iusticie par. Et legat. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis: et in tabernaculis fiducie: et in rege opulenta. Et hoc erit in quatuor.

C Primo erit par cum deo per omnimodam conformitatem.

C Secundo erit par cum angelis per amicabilem charitatem.

C Tertio erit par cum hominibus per animorum tranquillitatem.

C Quarto erit par cum hominibus per cordialem serenitatem.

C Primo erit par cum deo. Nunc vero vix possumus habere pacem cum deo subiungendo ei ad nutum et cum omni conformitate voluntate nram et hoc per corruptionem nostre nature que inclinata est ad malum. Gen. vi. Sensus enim et cogitatio hominum coram deo ad malum prona sunt ab adolescentia sua. Et hoc quia diabolus in via aduersarius est et super homines inimicus quia laqueos tendit: lapsus parat: foueas fodit: aptat ruinas: simulat corpus: pungit alas: cogitationes suggerit: dat stipes odio: vicia addit amoris: errores serit. ut scordiam nutrit. pacem turbat. affectus dissipat. et breuiter est tanquam leo rugiens qui circumsistit querens quem deuoret. i. Ps. v. Iste turbauit pacem inter deum et primos parentes Gen. iii. Iste est causa inuidia mors intravit in orbem terrarum. Sap. ii. Sed eo proiecto cum suis in profundo inferni perpetuo. Apoc. ix. ubi dicitur. Infernus et mors misse sunt in stagnum ignis. Et p

Octaua gloria anime

montē alē. Al. de lya hic intelligit
diabolus cuius inuidia mors in-
trauit in orbē terrarū sicut p̄dictū
est sc̄i et beati viri qui hic legitime
certauerūt pacē et quietē habebūt
cū deo et in deo. Ista ē par d̄ qua
ap̄lus p̄bil. iiii. ait. Par dei que
eruperat oēm sensum : custodiat
corda v̄sa et intelligentias v̄sas.
Hec par ē tam preciosa tā digna
q̄ eruperat omnē sensus omnem
estimationē. Si par hec tēporalis
et̄m v̄sigit q̄tum d̄ p̄cupisci par
eterna. De pace terrena ait Augu.
Tale est bonū pacis vt in rebus
creatis nihil ḡrossius soleat audi-
ri: nihil delectabilius cōcupisci: et
nihil vtilius possideri. Quid igit
dicemas de pace p̄petua. Ideo
Bern. hanc pacē desiderans vi-
cebat sup̄ L̄tica. Nec bene agi-
tur si pacē habuerō. Et hinc ē q̄
in spe dicebat p̄pheta in ps. In
pace in idip̄m dormiā et requiescas
Hec est optima par q̄ creatoris
ad creaturā erit amoris indissolu-
bile vinculū et p̄formitas volūta-
tū: ita q̄ omne qd̄ deus voluerit
ipsa beata sanctorū voluntas velit
et omne qd̄ voluntas beata volue-
rit ipse deus velit. Sap. iij. fide-
les in dilectiōe acquiescēt illi q̄si
donū et par est electis dei. At igit
sancti illā possideant in die iudi-
ciē viceis eis. Venite b̄n̄ dicti et̄.
¶ Secūdo erit par cū angelis et̄.
In gloria eterna habitant ciues
angelici sub triplici ierarchia ad
quorū ordines iusti de ecclesia mili-

tante assumunt. An b̄n̄s Augu.
in. i. li. de ciui. dei. duas enume-
rat ciuitates. Vnā dei. Alteram
diaboli. Ciuitas dei est ciuitas
sanctorū angelorū et beatorū de q̄
admirando ait p̄pheta i ps. Glo-
riosa dicta sunt de te ciuitas dei
Ciuitas vero diaboli semp̄ iul-
det et p̄dicat oscēte p̄pheta i ps.
Audi iniquitatē et p̄dictionē in ciui-
tate. s. diaboli. Et hec p̄dictio ex-
p̄ssius ponit Apoc. xii. vbi dicit
factū est p̄liū magnū i celo in f̄-
chad et angeli eius p̄liabant cum
dracone et draco pugnabat et an-
geli eius et nō valuerūt: nec in-
uentus est locus eorū amplius i ce-
lo. Demones igit huius ciuitatis
dei et beatorū impugnatores quā-
tū possunt nitunt nos inimicos
facere p̄ p̄cti dei et angelorū. Et
econtra ipsi sancti angeli nos cu-
piunt p̄tere et defendere. An
Jero. ait. Inge m̄gi sen. vi. li.
sc̄bi. c. i. Magna est dignitas an-
geli vt vna q̄q̄ habeat ab oitu
natiuitatis in custodiā sui angelū
delegatū. Greg. quoq̄ dicit q̄
quisq̄ vni bonū angelū sibi ad
custodiā deputatū. et vni malum
ad exercitiū h̄. Et anim oēs an-
geli boni bonū n̄m velint et cōf̄
omni salutē studeant. Ille tamen
qui deputatus est ad custodiā
aliter eā sp̄aliter hortatur ad bo-
num. Sicut et mali angeli cum
desiderēt malum hominū ma-
gis etiā ad malū inicitur: et ad no-
cendū fortius inquit ille qui ad ex-

erit com

exercitiū eius de
magister. Et ri-
die assignans
sensitatis ang-
tūa posset eē
inter tot et tam
fidias nisi san-
ctret auxilio.
q̄tūz in ipsis e-
pacē sempitern-
tus angelici re-
bus p̄p̄tē p̄stāt
um sicut et cre-
sue p̄mouere:
et sic custodire
r̄p̄ hostes et p̄-
reuocare ad bo-
rū respiciē po-
meriti. Alii su-
quibus large-
mus consistere
licum sicut est
sanctis. gratul-
rum sicut est o-
reliplas et quali-
tis se p̄re ad ip-
celū em̄p̄rē
sui charitatis
h̄n̄ angeli san-
rō q̄re istos vlti-
respectu talis
p̄alma ē p̄p̄-
ti angelorū. Cu-
quod die merca-
strā alabur p̄p̄-
in hoc p̄sumat
rū cop. et uac-
ara terminā tā
merēdo rōne i

erit completa pax interminabilis 81

exercitū eius deputatus est. Nec
magister. Et rōne huius custo-
die assignans Jeroni. in omelia
seculitatis angeloz ait. Nec eni
tuta posset eē hūana infirmitas
inter tot et tantas hostis illius in
fidias nisi sanctorū angeloz mu-
niret auxilio. Hī igitur clues celi
q̄tus in ipsis est nos pmouēt ad
pacē sempiternā. vñ qdā sunt ac-
tus angelici respectu hōinū i q̄
bus pprie p̄sistit angelicū mister-
ium sicut ē excitare ad bñ agēduz
siue pmouere: adiuuare: dirigē
et sibi custodire: defendere. siue tue-
ri s̄ hostes et s̄ malū. sibi a malo
reuocare ad bonū. et istud mis-
terii respicit hōiem s̄m statū vie et
meriti. Alii sunt actus angelici i
quibus large et improprie dicti-
mus consistere ministeriū ange-
licum sicut est assistere animab⁹
sanctis. gratulari de bonis ipsa-
rum sicut est de gloria associa-
re ipsas et quasi ad modū deducē-
tis se h̄re ad ipsas cū ascendūt ad
celū empirēū et isti sunt actus offē-
sui charitatis et dilectōis quam
h̄nt angeli sancti ad animas. Et
rō q̄re istos vltimos act⁹ habent
respectu talīū aiay est multiplex.
¶ Prima ē pp cōsumationē meri-
ti angeloz. Cum enī ipsi angeli
quotidie mereant ex hoc q̄ minist-
strāt aiabus pp adeptionē salutis
in hoc cōsumatur et terminat me-
ritū eoz. Quādiu enī aīe sunt et-
tera terminū tādiu sunt angeli in
merēdo rōne ipsay et iō gratulan-

tur animabus in adeptione plena
illius glorie. ¶ Secūda ratio est
pppter reuerentiā ipsay animarū
dignum enī est et iustū q̄ qui h̄le
in ecclesia militāte humiliantur
et cōcūcantur propter amorē xpi
in ascensu ad ecclesiam triūphan-
tem honorentur a ciuib⁹ eccle-
sie triūphantis. ¶ Tertia ratio est
propter ostensionem ydoneitatis
animarū ad ipsum suū premiū
et ad premiū locum. vnde quia an-
geli ministraverūt animabus sa-
ctis lmerito: et ideo nouerunt me-
rita ipsarū: ipsi sunt qui sciunt
et possunt portare testimonium
de idoneitate ipsarū ad premi-
um et ad gradū premiij. propter
istas igitur rāiones dicimus q̄
angeli assistunt in ascensu ad ce-
lum non propter indigentiam
ipsarū: sed propter reuerentiam
et rationes dictas. In illa igitur
gloria erit amicitia dulcis et
vera pax inter angelos et sanctos
cum illa ciuitas sola ciuib⁹ re-
plebitur et angelica ruina ex hō-
minib⁹ reparabitur. de qua lo-
quit Anselmus li. de similitudi-
nibus vi. Omnipotēs deus ciui-
tatem quandam magnam et ad
modum spaciōsam ad suam glo-
riam edificauit: quam copiosa et
vniuersum multitudine repleuit quo-
rum nonnulli cum propriam vo-
luntatē potius eligerēt facere q̄
sub voluntate et ordīe dei rema-
nere miserabiliter corruerunt et
vopimus et edificia magna et spa-

Octaua gloria anime

cloſa vacua remanſerūt. vt igit ali
quis qui vrbe magnā fieri ordinaſ
ſet q multa in ea palacia conſtru
xiſſet. multasq māſſiones ad vr
bis edificatiōe feciſſet: ſs habita
tores non haberet z oēs quoscu
qz potuiſſet ad ſe inuitaret. Sic fa
cit deus. Dēs. n. vt ad ſe veniāt ut
ad ſue ciuitatis edificatiōe ſubue
niāt precat: admonet: inuitat bo
nas leges prebēs pacē z ſecurita
tem pmiſſit. Hec ille. Angeli igit
tur iam ciues illius ciuitatis nos
aduocant vt ad ipſam puenire va
leamus. qz ibi ſūmā pacem cū ip
ſis habebimus. ¶ Cum talē ſo
cietatē telemqz amicitiam optare
debem⁹. Si. n. vnusquisqz i hac
via in ciuitate pacifica manere de
ſiderat qto magis debemus ten
dere ad illā eternā manſionē i qua
ſancti recipiēdi ſunt cū diceſ eis.
Venite benedicti. ꝛc. ¶ Tertio
ſibi par erit cū hoibus ꝛc. In hoc
enim mūdo raro inter hoies repe
riſ par z tranquillitas pp mūda
noꝝ ꝛcupiſcentiā. vñ Jac. iij. vñ
Vñ bella z lites i vob. Vñ ex cō
cupiſcentijs vñs q militāt i mēbris
vñs. Cōcupiſcentis z ſi hētis ocul
ditis z ſi zelatis z ſi potēſtis adipi
ſci litigatis z belligeratis z nō ha
betis. Diuiſie ergo z ꝛcupiſcentia
earum ſunt cā litiū z guerrarum
ſicut videmus ad experiētiā. Vñ
de enis eſt guerra quaſi imortalis
inter reges z regna niſi qz ꝛcupi
ſcunt caſtra. poſſeſſiones. z cetera
tēporalia. At quod vnus poſſidet

ōſiderat alter habere. z ex h ſequi
tur mala quaſi infinita vñde inter
hoies querele: placitatiōes: rāco
res: odia: z alia mala niſi ex cōcu
piſcentia terrenoz. ¶ Id notant di
cit Jaco. Vñde bella z lites i vo
bis. Vñne ex concupiſcentijs vñs
.q. v. Sic. ſ. vos habetis talia ex
mala cōcupiſcentia. Sed hec cō
cupiſcentia ceſſabit illa celeſti glo
ria cū nullus concupiſcet: bonus
alterius ſed erit de ſuo bono cōtē
tus z de bono alterius gaudebit
ſicut de ſuo pprio. Ibi erit par z
tranquillitas inter ciues illius ci
uitatis. qz ait ppheta. Juſticia et
par oſculat ſunt. Quia ergo ſibi
inter ſanctos erit juſticia id erit par
inter illos. Ad hanc pacē vocabimur
cum nobis diceſ. Venite be
nedicti ꝛc. ¶ Quarto erit par in
hoibus ꝛc. Vñc. n. inter aiam
z corpus nō eſt par: ſed diſſenſio
z guerra de qua dicit apoſtol⁹. Ba
lat. v. Caro concupiſcit aduerſus
ſpiritū z ſpūs aduerſus carnem
Caro dicitur a carendo: quia ca
ret oi bono. Semp enim niſi ſpi
ritum reſtrenare z p delectationes
moleſtare per mundi tribulatio
nes. ſj. Ehoiūt. vii. Nullas requi
em habuit caro noſtra. Qualls at
controuerſia ſit inter carnes z ſpi
ritum oſtendit apls. Gal. v. Vbi
enumerat. xviij. opera carnis que
ſunt ſicut. xviij. ſagitte ſiue machi
ne cum quibus preliaſ aduerſus
ſpiritū. Dicit ergo manifeſta ſunt

erit cor

opera que ſunt
dicit: impudici
rum ſeruitus:
ne: contēſiones
nre: diſſenſiōe
micidia: ebriet
Sed in gloria
dantia inter al
ipſum corpus
dicit ſpiritui ſic
de gloria corpo
tū corpus nō
tēplacōe vel
gu. iij. de ciui
ſūma z mirabi
cultate ſubdeſ
bilitate z rarid
reſumptio cor
dāmō perficte
appetit⁹ natu
ale ad corp⁹ cel
corponis pmo
Dicitur erit
magnus amor
pus in illa regi
de beatus Ber
de oibus ſanct
tiſis niſi ſallor
perunt ſanctoz
ſolae: ſed nō vñ
donec veſtiam
de hoc o miſer
ſida. vñde hoc e
deus ipſa inſig
pprio redemit
tant z ipſas ſi
cia: perfici glori
tudo nō pōt. 2
qz in de pōt

erit completa par interminabilis⁸²

opera que sunt fornicatio: imundicia: impudicitia: luxuria: idolorum seruitus: veneficia inimicitie: contēditiones: emulatiōes: irerire: dissensioēs: secte: inuidie homicidia: ebrietates: cōmēlatiōes Sed in gloria erit summa cōcordantia inter aīam et corpus: dum ipsum corpus et nutū: in oib' obediet spiritui sicut magis dū dicitur de gloria corporis dicemus. unde tūc corpus nō impediet alas a cōtemplatiōe dei. Unde beatus Augustinus. xlii. de ciuit. dei dicit q' corpus sūma et mirabili obtemperādī facultate subdet spiritui oī corruptibilitate et tarditate detracta. Imo resumptio corporis luuabit et quodā mō perficiet beatitudinē aīe: q' appetitus naturalis qui est ipsius aīe ad corp' cessabit et resumptio corporis pmouebit ipsam in deū Sic igitur erit par et cōcordia ac magnus amor inter aīam et corpus in illa regione beatorū. Unde beatus Hieronimus. In quodā sermōe de oībus sanctis qui scipit. Quertis nisi fallor. et. dicit sic. Neceperunt sanctorū aīe iam singulas stolas: sed nō vestīunt duplicitibus donec vestiamur et nos. Sed unde hoc o misera caro: o feda: o fetida. unde hoc tibi. Alie sancte q's deus ipsa insignauit imagine. q's pprio redemit sanguine te expectant et ipsas sine te compleri letificas. perfici gloria cōsumari beatitudo nō pōt. Adco siquidem vige in eis hoc desiderium natura

le. vt nec dum tota eorū affectio pergit in deum: sed cōtrahat quodā mō et rugam faciat dū inclinatur desiderio tui. hec ille. Erit igitur par anime cōpleta dum corp' suū habebit et corpus ipsum a sua gloria perficiet. Si igitur dum corpus est infirmū optamus eius sanitatē. q'to plus debemus desiderare eiusdē impassibilitatem de q' post dicit. Dū igitur in hoc corpore mortali pegrinamur a domo sic viuamus vt illam pacē obtinere valeam' que par nobis cōcedatur dum in die iudicii nobis dicitur. Venite benedicti. et.

Ona glia aīe erit facietas desiderabilis. sicut enim ait magister sententiarum dī. l. ca. lxxi. Dei tanta ē bonitas vt beatitudinis sue qua eternaliter beatus est. alios velit esse participes quam vidit et cōcari posse et minui non posse. Et sequitur cap. vi. Si queritur ad quid creata sit rationalis creatura. Respondetur. Ad laudandum deum: ad seruīdum ei: et ad frēndū eorū in quibus proficiit ipsa non de'. Quod ergo rationalis creatura est facta a deo: et referendū est ad creatoris bonitatem: et ad creature utilitatē Et sicut factus est homo propter deum. i. vt ei seruiret: ita mūdus factus est ppter homines scz vt ei seruiret. Hec magister. Unde hō naturaliter habet vultum ad celestis creptum et naturā corporis iussay

Non gloria anime

elevata ad celum. Unde s; Illud
Abusue hō dicitur est ab humo
cū er societate: non tñ corporis s;
anime sit cōcretus. 2 ideo grece
antropos. i. sursum erectus appel
lat eo q; ab humo ad cōtēplationē
sui artificis spūs regine subleuat
An Quidius in lib. de transfor
matis. Pronaq; Metamorpho.
euz spectet aialia cetera terrā. Os
homini sublimē dedit: celūq; vi
des. Iussit 2 erectos ad sydera tol
lere vultus. Que oia denotāt ho
minem ad illā celestē gloriā a na
tura sua tēdere 2 habere appetitū
2 inclinatioē. Ibi igit erit sacie
tas 2 quies sui desiderij s; q̄tuor
C Primo finem suū attingēdo.
C Secundo a labore quiescendo
C Tertio virtuosē conuoluendo.
C Quarto loco celli consistendo.
C In gloria igit erit sacietas ho
minis finē suū attingendo: finis
animē illud pp quod aliquid sit
fm phos. Alio mō finis est vlti
mū rei siue ad quod aliqd ordina
tur. i. Th. i. s; finis pcepti est cha
ritas. S; simpliciter vltim⁹ finis
ille. de quo brās petrus. i. Pet. i.
Credentes at exultabitis leticia in
enarrabili 2 glorificata reportan
tes finē fidei vestre salutē aiarum
vestraz. De quo Augu. ii. xij. de
ciui. dei dicit. Ipse erit finis desi
derij nostrorū qui sine fine videbi
tur sine fastidio amabit: sine sati
atione laudabit. Iste est finis no
ster sicut ipse dicit Apoca. i. Ego
suz alpha 2 o principiū 2 finis, de

hoc fine acquirēdo debet esse pri
cipalis 2 singularis cura 2 diligē
tia. libentius. n. facit hō qd prec
pitur qm magnus ē premiū quod
pmittit. Cū igit vita eterna sit sū
mus premiū 2 inēsus qd deo obe
dientibus 2 mandata eius custo
diētibus ē pmittum: cōtra vigilan
tia debemus eius volūtatē facere
2 custodire. Jō 6i Math. xix. Si
vis ad vitam ingredi serua man
data. Ecce p quid ille finis atting
itur possibiliter: et habet Pro
uer. vii. Serua mandata 2 viues
2 legem meā quasi pupillā oculi
tui: lica eam in digitis tuis scri
be illas in tabulis cordis tui. Nec
est igit via perueniēdi ad finē no
strum. Vis igitur facili: vis om
ni bono vitari: vis perfici oī gau
dio 2 cōsolatiōe. Fac bene viuē
do q; ad hunc finē attingas q; va
bis his quibus dicit. Venite be
nedicti. 2. C Secundo dī q; in
glorie erit sacietas a labore quie
scendo. Videmus. n. q; is qui la
bore veratur expectat quietē 2 duz
illam cōsequit multū delectatur.
Quot laboribus quet turbationi
bus verax homo in hoc mundo.
Notum est. Et Job ait. xlii. Ho
mo natus de mn. bre. v. tempore
re. m. miseriis scilicet calore frige
re fame siti infirmitatibus 2 hu
sine di propter peccatum primi
parentis: Sed in vita beata om
nis 2 perfecta requies. Sic dicit
Apoc. xlii. Ubi beat⁹ iōānes ait

erit

Aludui vo.
beat mot. q.
tur. modo i
a. i. i. i. i. i.
ni scribe. i. i.
elector vult
scilicet eru
no. i. in gra
riuntur. Ma
ricate in de
et di. i. Jo.
sanctus. i. p.
sant amod
bous i. i. i.
riosa quib
ruerunt. S
dum est die
etur. Jpsi
bus i. i. i. i.
meam. Qu
de i. i. i. i.
i. i. i. i. i. i.
bant ambu
irreuoabli
non intrabu
i. i. i. i. i. i.
figura quā
tia, quia on
gebant eis.
qule loquē
Timeamus
pollicitati
em eius i. i.
bis velle. E
rea abunda
re nos eo q
a filio velle
stolos pred
tius quā ve

Audisti vo. d. ce. vi. m. lpi. Scribe
beati mo. qui in domino moriun-
tur. modo iam dicte spūs vt re.
a la. suis. Dictū est igitur iohan-
ni scribe. i. in lib. vt ad consolationē
electorū diutius cōseruentur beati
scilicet erunt mortui qui in domi-
no. i. in gratia et charitate dei mo-
riuntur. Nam qui manet in cha-
ritate in deo manet et deus in eo.
vt dī. i. Jo. iiii. dicit. n. spiritus
sanctus. i. pmittit iam. vt requie-
scant amodo. i. post mortem a la-
boribus suis. i. ab operibus labo-
riosius quibus vitam eternam me-
ruerunt. Sed summe consideran-
dum est dictum prophete quo vi-
ditur. Ipsi vero non cog. vi. m. g
bus in ira mea. si intro. in re.
meam. Quod exponens Nicola.
de lyra ait: Ipsi nō cognō. v. me
. i. p. cepta mea de quibus debe-
bant ambulare iurauī. i.
irreuocabiler diffinulsi intro. i.
non intrabunt in requiem meam
. i. in terram pmissionis que fuit
figura quietis beatorum et pacien-
tia. quia omnia in figura contin-
gebant eis. i. dōint. r. De hac re
quie loquitur apostol⁹. Heb. iiii.
Timeamus ergo ne forte relicta
policitatione introeundi in requi-
em eius estimetur aliquis ex no-
bis deesse. Et ca. ii. dicit. propte-
rea abundantius oportet observa-
re nos eo que audiuius. scilicet
a filio dicte in euangelio. et p̄ apo-
stolos predicata. et hoc abundan-
tius quā verba prophetarum vel

angelorum obseruata fuerint tu-
deis. Math. v. Nisi abundauerit
iusticia vestra plusquam scribarū
ecce. Oportet hoc inquam ne forte
per effluamus. i. eternaliter punia-
mur. Auimus quidem secundum
glo. per culpam originale efflui-
mus per actualem veniale et mor-
talem: sed per effluimus per eter-
nam damnationem. Et non hic
Nico. de ly. forte arbitrii libertatē
non dubitationem. Hec Pe. de
tharentasia. Itz sequitur ca. iiii.
Festinemus ergo ingredi in illas
requiem vt ne in idipsum quis in-
cidat credulitatis exemplum. Fe-
stinemus inquit pe. omnes simul
non quilibet per se. Vnus enim
debet alium trahere et sollicitare:
et ita vnanimiter festinari ingredi
per fidem et bona opera in illam
non figuratiuam vt est requies sa-
bati et terre promissionis: sed in re-
quiem veram et eternam. de qua
Isa. lxxij. Sedebit populus me-
us in pulchritudine pacis in ta-
bernaculo fiducie in requie opu-
lenta. Festinemus inquam i hoc
ne quis. idest aliquis nostrum in-
cidat in idipsum incredulitatis ex-
emplum. idest in eandem culpam
incredulitatis in quam incide-
runt antiqui patres: que culpa
debet nobis esse in exemplum vt
caueamus. vel sic. Ne aliquis
nostrum incidat in ipsum. idest
eandem penam incredulitatis.

In quam inciderunt patres
que pena debet nobis esse in ex-

Mona gloria anime

emplū vt timeamus. Hec petrus
de tharēasia. Hodie ergo ait apo-
stolus. Heb. iij. si vocē eius. idēst
xpī audieritis. Et Mt. i. d. lyra. Ho-
die. i. in tpe grē in quo veritas est
reuelata. tēpus. n. legis fuit qua
si tēpus noctis fm q̄ dicit ap̄ls.
Ro. xlii. Mor p̄cessit dies aut ap-
propinquauit. Si vocē. Et ponit
hic si pro q̄. vor ip̄sius xpī loquē-
tis audita est in euangelio. in na-
tura hūana assūpta. In veteri autē
testamēto audita est vor p̄pheta-
rū eius s̄z q̄ dicit Aug. in li. de
smone dñi in mōre exponēs illō.
Mat. v. z ap̄is os suū zc. Tūc
enī ille apuit os suū qui in veteri
lege apiebat ora p̄phetarū. Noli-
te obdurare corda vestra p̄ inobe-
dientia. hō enī inobediēs deo ab
eo se auertit. z p̄sequēs de⁹ iuste
gratiā suāz illi subtrahit. Et q̄
gratiā dei cor mollicat z p̄p̄is
in subtractione gratie sequit ip̄s-
us hoīs obduratio. Talis autē ob-
duratio ē ab hoīe ichoatiue z de-
merito: le. in q̄tū p̄ liberū arbitri-
um adheret pctō z p̄ consequens
auertit ab eo inquantū in se ē z sic
demeretur q̄ deus ei subtrahat
gratiā suā. z sic est a deo in q̄tum
est pena iusti inflicta. Nolite ergo
obdurare corda vestra. i. volunta-
tes vestras per inobedientiaz sed
soliceti sumus p̄ obedientia de in-
gressu ad illā requiem. de qua
beatus Aug. li. p̄fessionū. In ge-
tum est dñe cor meū: donec rege-
scar in te. Ad quā inuitabimur z

ad quā vocabimur dum nobis
dicitur. Venite bñ dicit zc. Tercio
dictū est q̄ ibi erit quies desi-
derij deuote cōiueniēdo: inclina-
mur enim a natura ad ipsas virtu-
tes tāq̄ ad p̄fectionē intrinsicas.
nā virtus est mentis dispositio q̄
mens rōni consentit z obedit. vñ
Aug. li. de spiritu z anima inq̄
virtus est habitus mentis bene i-
stituta. Et idē li. d. i. bēro arbitrio
virtus est bona qualitas mentis
qua recte viuūt: qua nemo male
vitur q̄ deus i nobis sine nobis
operatur. Huc diffinitio de virtu-
tibus insusis maxime intelligitur
que oīa in illa celesti patria preci-
pue cōplebuntur. Vñ p̄pheta ait
q̄ sancti ibunt de dñe in virtu-
tem videbūt deus deoz. in syon.
Mediante omni dñe cor ad sup-
na erig. z a terrenis segregatur.
Siles enīz sunt dñes aeri quo si
volū plenū fuerit nūq̄ in p̄s
dñ aque descēdit. Sili cēta oui
plena rore tacta radiis solis per
estum cui innititur ascendit. Sic
mens repleta dñtibus inferiora
cōtēnens ad sublimiora se trāsue-
hit p̄ sancta desideria z affectiōes
sinceras. vñ Macrobius ait q̄ so-
le dñes bñi facit. ideo viri per-
fecti nō de corruptibilib⁹ sed auro
z argēto t̄phoz facit: s̄z de vir-
tutibus. Per has ergo vincim⁹
hostes nostros z puenimus ad
celū. Virtuofus qdē per sufficien-
tiam vincit diuicias per abstinen-
tiam vincit delicias. per sapientiā

erit

vincit blandici-
vincit tristitias
p̄p̄s capta ciuit
et ceteris oib⁹
lus nullā volo
ceteris lament
ostendebat.
cur nō tristare
sua recepit: m
sed dimisit: s̄z
tur vita beata
q̄ virtutibus r
vita laetitia. S
z animales hoī
tis mōdi in th
to p̄duntur: it
pius gaudebūt
nitia illa sp̄s
in gl̄ia parad
virtus dñi qual
modi erit: fac
tibus z asce
iuris vñ dicit
to faciamur
locus enī bñz
um vt dicitur
cundā dñatē
decedēs a co
purgabili: vel
statim euolat a
est locus sue g
est: q̄ status be
mus inuolunt
bilis. vt dicit a
er. ideo cōgru
puratus habet
miles z cōfōn
lā autē empyr
bilissimā in q̄

vincit blandicias. per patientiam
vincit tristitias. Et unde quidā
p̄phs capta ciuitate spoliatus. vna
cū ceteris oibus rēporalibus so-
lus nullū dolorē deducebat. imo
ceteris lamentantibus gaudium
ostendebat. Interrogatus igit̄
cur nō tristeret. R̄spondit. Fortuna
sua recepit: mea autē nō portauit
sed dimisit sc̄z dūtes. In illa igit̄
tur vita beata oēs erūt dīssimili-
t̄ virtutibus repleti. et talis erit
vita locunda. Sicut enīz terrent
et animales hoies gaudēt in diui-
tiis mōdi in thesauris istis: q̄ ci-
to p̄duntur: ita in cōparabilit̄
plus gaudebūt et satiabunt in di-
uitiis illis sp̄sualibus. Sancti viri
in gl̄ia paradisi cōsules. Alii
virtus dī: quasi virēs status culus
modi erit status gl̄orie ad quem
subimus et ascendimus medio vir-
tutis dī dīcet Venite et. ¶ Quia
eo faciamur loco celi p̄sistendo:
locus enī brōy erit celū empyre-
um vt dictū est in p̄ncipio. Vbi se-
cundū viratē fidel̄ catholice ale
decedēs a corporibus sine villo
purgabili: vel iā p̄fecte purgate
statim euolāt ad celū empyrē qd̄
est locus sue gl̄orie. Et ratio hui⁹
est. q̄ status beatitudinis ē altissi-
mus vniformis stabilis et imuta-
bilis. vt dīcet amplius p̄sequen-
ter. ideo cōgruit q̄ locus sit ei de-
putatus habēs cōditiōes consi-
miles et cōformes tali statui. Ce-
lū autē empyrē est altissimū no-
bilissimū in quo est vniformitas

inuarietas et imutabilitas. Decla-
rat etiā. q̄ cū x̄ps sit caput omni-
um beatorū: vbi est caput ibi de-
bēt esse et membra: et cū sit caput
holūz nō solū pro illo statu quo
sunt aīe in corporibus: sed etiā alia
rē p̄ omni statu sc̄itatis in quo
sunt tenendū est et credendus q̄
oēs aīe que sunt digne suo con-
sortio et nihil purgabile habēt ad
celūz empyrēz in quo ē x̄ps sub-
limen. Itē pugo d̄ sancto victo-
re. li. li. de sacramētis. xvi. parte.
ca. lili. Loquēs de loco isterni sub-
dit. In hoc inferno dicunt esse
ignē in extinguibile ad hunc infer-
num aīe sceleratorū a corporibus
egresse statim retrudī estimantur
et qui ab hac vita purgabili erūt
sine mora ad celū vbi sūt humāi
tatē suā x̄ps iesus i dextera dei pa-
tris sedet in gl̄oriā cōtinuo deduc-
ci credunt. sicut scriptū ē Mat̄.
xlii. Vbiq̄q̄ fuerit corpus ibi
congregabunt et aqulle. Dicit. n.
Richar. vii. xlv. q̄ celūz empyre-
um q̄uis in nullo augeat aīarū
beatarū delectatiōē essentialē:
in aliquo tñ augeat eis delectatiō-
nē accidentālē in q̄tu; ille aīe locū
illū plusq̄ alia loca diligūt. Pre-
sentia autē rei dīscere aliquā causat
delectatiōē. Ratio autē quare
illum locū plus ceteris diligunt
triplex est. ¶ Vna quia locū illūz
sciunt sibi esse deputatū a deo
quē sūme diligunt. ¶ Secunda
ratio est. quia in illo propter exce-
sum nobilitatis sue nature super

Decima gloria anime

alia corpora expressius q̄ in alijs locis resurgere tanq̄ in effectu uinam bonitatem conspiciunt. Tertia ratio est. quia illius loci sublimitas: luminositas: immobilitas: suam spiritualem sublimitatem expressius et luminositatem et quietis perpetuitatem q̄ qualitates aliorum locorum representant. Unusquisq̄ autem plus ceteris paribus diligit locum qui magis est representatiuus sue nobilitatis quam diligit. Hec ille in hoc igitur completur et quodammodo perficitur beatitudo sanctorum q̄ sunt in celo empyreorum ad quem locum ascensuri sumus non solum semetipsum: sed etiam semetipsum et animam etiam audiri sumus uerbum pro themate sumptum. f. Venite be. etc.

Decima gloria anime

erit felicitas inuariabilis. et hoc maxime

verum erit post generalem resurrectionem sicut post declarabit. Tunc enim erit perfecta felicitas.

Absterge tristitiam admixtionem.

Absterge aliqua fatigationem.

Absterge aliqua cessationem.

Absterge aliqua alterationem.

Primo igitur erit perfecta felicitas absterge tristitiam admixtionem. Felicitas enim mundana non est sic perfecta quin aliqua possit accedere tristitia. Immo quantum aliquis sit in hoc mundo perfectus dicere potest cum propheta. Beu mihi quia incolatus meus pro-

est. Abi glo. Beu mihi quia incolatus meus. i. peregrinatio huius seculi plangens est: quia et si breue sit tempus tamen desiderio nimio longum videtur. Ite ut ibidem dicitur ascendere cupiens ad eternam hierusalem multos inuenit obstitentes. id est a linguis eorum cupit liberari dicens. Hic libera animam meam a lingua. in. et a lingua dolosa. nam cum cogitat homo ascendere siue proficere contempto seculo soli deo adherendo incipit pati linguas auersantis. i. detrahentium. et quod grauius est quasi consulendo a salute avertentium. Has autem qui non patitur nondum proficere conatur. ascendens et ergo primo contra eas precatur. q. d. Quia me in gradu constituisti iam ergo. Domine libera animam meam a labijs iniquis. i. que iniqua suadent et a lingua dolosa que sub specie consulendi plus nocet. Talia enim labia primo homini occurrerunt. unde perijt. labia. n. iniqua fuerunt quod expressius est comedere lingua dolosa qua palliato sine consilio dictum est. eratis sicut ovis. Peregrinus quidem homo transiens per villas semper hunc canes insectos. unde Seneca. Natura canum est imbecillium quod hominum vires habuerint plus latrare. hec in glo. Et hec quidem et alia plura possunt esse causa tristitie. iuxta illud quod per eundem prophetam dicitur. Defectio tenuit me per peccata. le. tuam. Glo. In me confortatus sum: sed defectio vel reditio reus

erit

me propter peccata
enim quia cum
nec arca uel
est et per
plus grauat
quorum uolunt
pietatis. hec
uita non erit
labia detrahent
possit et cum
audiret et ad
piratas diceret
et status suus
mihi in. do. di
nagis quicquid
na si terrenus
datur eterna in
fide est ad cel
eterna in hanc
nostri angeli
amor diuini
mihi ubi ibi
bimus ubi no
benedicti recte
tas erit absque
mirabile quod
tione et uisione
nunc uero cum
aliquid boni fa
fragiles quod
possumus ser
agere et hoc
re cogit de qu
pus quod cons
et deprimunt
sum multos co
lyra ait. Cor
pede itellec
dicit corpore

erit felicitas inuariabilis 85

me pro peccatoribus cetera. Tedit
enim: qd. qd. his conuerfatur: do
nec arca vitæ: vel redit? dicit?
est ei p. excessib. peccantib. quia
plus grauatur ferri viz qd. sua p. ea
quor. dolore defecit: tãta ẽ virtus
pietatis. hec glo. In illa aut. felici
vita nõ crit lingua dolosa: nõ crit
labia detrahẽtia: nec erit qd. qd.
possit eẽ cã doloris. An nos hic
audietes? ad celestẽ hierlm. sus
pirantes dicere possum? cum ps.
Retatus suz in his que dicta sũt
mihi in do. dñi ibimus. Amor
nãq. qllscũq. sit vacare nõ potest
nã si terren? est: aiaz ad cõcupiscẽ
da terrena inclinatur. Si vero cele
stis est ad celestia subleuat? ad
eterna inflamat? vbi sunt cõclues
nostri angeli. hec glo. Si ergo
amor diuinus sit in nobis in do
mũ dñi ibimus vbi p. sece gaude
bimus dñi nobis dicit. Venite
bñdicti zc. ¶ Secũdo illa felici
tas erit absq. fatigatiõe. Hoc. n.
mirabile q. sancti i illa contẽpla
tione? z visĩõe bñã nõ fatigabunt
nũc uero cũ deũ cõtẽplamur aut
aliqui boni facim? itantũ sumus
fragiles q. patimur? fatigã? z non
possumus semp. orare: aut bene
agere. z hoc videt. pcedere a par
te corpis de quo dr. Sap. ix. Cor
pus qd. conspicit aggrauat aiam
z depimit terrena ihabitatio sen
sum multa cogitantẽ. vñ. Alie. de
lyra ait. Corpus corruptibile im
pedit intellectũ in suo opere. Ido
dicit corp? qd. corripitur aggra

uat aiam. quasi diceret. Hoc non
facit corpus inquantũ corpus:
qd. nõ impediẽbat in statu inno
centie: sed inquantũ corruptibile ẽ
factum est per peccatum ade? z
terrena ihabitatio depimit sen
sum. idest intellectum multa cogi
tantem. nam ppter hanc inabi
tationẽ hz cogitare de necessariis
mltis er. pte corpis. hec ille. In
illa ẽo gloria celestis corpus nul
lo modo impedit animam a cõ
templatione diuina vt post dicit:
nec per consequens erit aliqua
fatigatio aut labor in illa felicitate:
sed semper plena? z perfecta de
lectatio? z inuariabilis. Hoc ta
men premium ifatigabiliter quo
ad habitum? z desiderium anime
debemus appetere. Vbi sciendũ
sicut ait. Alie. de lyra super. ii.
Corint. v. Ad appetitus est inell
natio sequens formam. Est autẽ
in nobis duplex forma scilicet na
turalis? z gratia habitualis. Ap
petitus autem: nature inclinauit
ad cõseruandum vnionem ani
me cũ corpore. z ideo? dissolutio
nem refugit? z abhorret. Appeti
tus aut. gratie inclinat ad psecutio
nem glorie que consistit in clara
dei visione? z fruitione. Igitur si
anima posset psequi gliaz absq.
dissolutione corporis huius mor
talis appetitus gratie tenderet i
cõsecutionem glorie celestis sifi
retardatione per appetitum natu
ralem. S; q. hoc nõ põt fieri. id
appetit? nãlis eo q. refugit nãlis.

Decima gloria anime

ter dissolutionem hanc quodammodo repugnat appetitui glorie. id autem apostolus ibidem. In hoc ingemiscimus: habitationem nostram. id est desideramus cum cedio dilationis glorie persecutorem quem de celo est: quod datur a deo. et non est ex principijs intrinsecis nature: propter quod indumentum dei. Iohannes dicit apostolus. Superindui copientes appetitui. id est gratie. si tamen vestietur non nudi inueniamur. id est absque dissolutione corporis corruptibilis. quo indutus anima ut vestimento posset superindui gloria: tunc absque aliquo retardante appetitus glorie in hoc ferretur: sed quod hoc est impossibile. ideo retardatur per naturalem appetitum dissolutionis anime et corporis abhorrentem: propter quod subditur. Nam et quod sumus in hoc tabernaculo. id est in hoc corpore mortali ingemiscimus gratiati de dissolutione corporis et anime eo quod volumus expoliari corpore per mortem: sed superest. id est glorie vestimentum. Appetitui tamen gratie in omnibus sanctis vincit appetitum nature. ideo ait apostolus. Audemus autem. id est sine trepidatione et bona voluntate habemus. id est delectationem in mente magis pergrinari a corpore. id est dissolutionem huius corporis per mortem subire et prius esse ad deum. id est ut per habeamus claritatem visionis et perfectam fructum habet. Iohannes de lyra. propter quod apostolus ait. id est cor ad philippenses. Coartor. ne duo bus. id est moueor ad appetendum duo que non possunt simul haberi desiderium huius dissolutionis per mortem corporalem et esse cum christo. id est in gloria. Multo melius

us est. id est videtur per me. permanere autem in carne. id est diutius vivere magis necessaria est propter vos. id est ad vestras confirmationem in fide et moribus per doctrinam meam. Hec Iohannes de lyra. Gratia igitur in paulo superueniens appetitum nature eum inclinabat insatiabiliter ad gloriam. et habet rationem quare in illa gloria nulla erit satisfactio: quia illa gloria erit cum gratia consummata in corpore glorioso sicut post dicitur. Et illa beatam vitam optantes non satiemini animis vestris deficientes. Hebræi. et. Ad hanc igitur vitam felicem vocabimur dum christus preerit. Venite beati. peris mel possidete et. Tercio illa felicitas erit absque cessatione nunc quidem quicquid cessare ab opere virtutis vel quocumque alio opere: nam post vigiliam oportet dormire: oportet nunc bibere nunc comedere. Et sic non valemus eandem operationem absque cessatione facere. in illa gloria non sic nunc. nam ibi dormiremus. namque ab eadem operatione cessabimus: sed dei visio et fructus et breuiter omnes operationes ibidem anime et corporis conuenientes erunt perpetue et sine cessatione. Nec in inferno cessabunt tormenta: sed erunt perpetua et absque fine. propter quod Salomon monet nos absque cessatione audire doctrinam quam posuit nos perducere ad gloriam dicens Proverbium. Non cesses filii audire doctrinam nec ignores sermones scilicet. Nam sicut illa gloria est in presentia visione et fructu dei. sic dispositio ad illam est in continua accensione

et
eliente et virtut
est: unde Ieremias
nos disposuit
ne laborantes
quidam salu
tine nobis ip
nec tamen gratia
ducrimus et la
scripturas ne
bus datur. H
est infirmitas
rium autem de
sed festinantib
Sicut in bello
vincit. Nemo
pugnauerit. N
legit acquir
Nemo tamen acq
aut studio su
out aliquid s
le. Et Ecce. v
preceptis dei
marie affidu
ti. dicitur. c. ii.
quirentem bene
diligunt et re
us. Et ratio est
saria gradien
lent. Sic not
dentibus. Id
terius filii pre
quitur. Et am
tur: cum dormi
euangelans loqu
darum lucem
hodie via hanc
gilant oibus
peccatis. Ad
re in qua pa

felicitie et virtutū q̄tum possibile
est: unde Cris. sup. Mat. De^o ita
nos disposuit esse vt nec studētes
nec laborātes circa scripturas ac
quiramus salutē scie sine gfa dei:
vt ne nobis iputemus qđ scimus
nec tñ gratiaz acgreimus nisi stu
duerimus et laborauerimus circa
scripturas ne donū dei negligēti
bus detur. Gratia dei adiutoriaz
est infirmitatis humane. adiuto
rium autem dormiētibus nō daf
sed festinantibus et suauitibus.
Sicut in bello non oīs q pugnāt
vincit. Nemo tñ vincere pōt nisi
pugnauerit. sic non oēs q studēt
et legūt acquirunt sciam sp̄s alēz.
Nemo tñ acquirere pōt nisi qui
aut studiosus fuerit ad legendū:
aut assiduus ad audiēdū. Hec il
le. Et Ecclesi. vi. Cogitātū habē in
preceptis dei: et in mādatis illius
marie assiduus esto. Mā vt eodez
li. dicitur. c. li. Qui timet dñi in
quirent q beneplacita sunt illi et q
diligunt eū replebuntur lege ipsi
us. Et rō est qz sicut lux est neces
saria gradientibus vt recte ambu
lent. Sic noticia legis ad deū ten
dentibus. Ideo dñs Prov. vi. Cō
serua fili p̄cepta patris tui. Et se
quitur. Cū ambulaueris gradiē
tur: cō dormieris custodient te. et
euigilans loquere cū eis: qz man
datum lucerna est. et lex lux. Sed
hodie viā hāc lucis et iusticie inui
gilant oibus malis: nec cessant a
peccatis. Ad sic in illa vita beata
erit in qua s̄m Bern. n̄m rōnale

deus implebit luce sapientie ita vt
penitus nulla scientia desit. Im
plebit p̄cupiscibile n̄m fonte lu
scie vt oīo desideremus eas et ea
penitus repleamur. M̄m trāscē
bile replebit summa fecunditate
atqz leticia. Decille. Non cessm⁹
Igitur b̄s facere charissimi qz qui
perseuerauerit vsqz in finem hic
saluus erit Mat. x. qz nec cessabi
mus illā viuīnā essentiam p̄tem
plari ad quā vocabimur dum no
bis dicitur. Venite be. et. Quar
to dictū est q illa felicitas erit si
ne alteratione. In hoc. n. mōdo
sunt valde multe alterationes ita
in aīa qz in corpore sicut notū est
sunt multa ipedimenta vt nō va
leamus ad illud regnū peruenire
nisi cū magna difficultate. Sed i
celesti gloria nulla erit alteratio:
nec in aīa: nec in corpore immo oīa
erunt sic stabilia sic placētia vt q
libet b̄n̄s possit dīcere illud Job.
xix. Gl̄ia mea semp inuouabitur.
Mā res melius placent et magis
sunt gloriose. Jō ad denotandū
summā delectatōem illius glorie
dicitur qz sp̄ inuouabit. qz tale ag
tñ erit gaudīū post millia millia
annoz: imo et in p̄petuū q̄tū erit
in p̄mo aggressū ad illam. De si
gnis autē que oñ dunt hōiem eē o
numero electoz ad illā gloriā ait
Bern. Quis poterit dicere ego o
electis sū. ego de p̄destinatis ad
vitā. ego de numero filioz recla
mante nimiz scriptura Ecclesi. ix.
Nescit hō vtz dignus sit amore

Decima gloria anime

vel odio. Certum dinem vtiq; non habemus: sed spei fiducia solat nos ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt quedam signa et indicia manifesta salutis vt indubitabile sit cum ee de numero electorum: in quo ea signa permanserit. Nam quos presciuit et predestinavit deus conformes fieri imaginis filii sui vt quibus certum dinem negat causa sollicitudinis fiducia prester gratia consolationis: itaq; quifit vident ne cadat. et in ea forma que salutis indicium est et argumentum predestinationis perseveret atq; proficiat. Porro inter ea que fiduciam prestant: et mater iam spei illud vnum maximum est verbum dñi Johannis. viij. Qui est ex deo et deus dei audit. Nonnullos. n. sic interdum inuenies audientes: ac si nihil preineat ad eos q dicuntur non intrare cor suu non discere mores suos nō cogitare: ne forte quod audiunt dictum sit pp eos. Si forte sermo dei manifeste aduersus vicia illa peccasse qbus se illi sentiunt obligatos dissimulant et auertit oculos cordis. aut quolibet adinuente palliant vicia et seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa non video magis aut vereor. ne forte propterea non audiant verbū dei: q; non sunt ipsi ex deo: Est et aliud testimonium qd in terra datur ad discernendos celli ciues a ciuib; ba

bylonis. Non. n. sine testimoniis electos suos deserit deus aut certe que nam eis poterat esse consolatio inter spem et metum sollicitudine anxia fluctuantibus. si nullum electionis sue habere testimonium merentur. Proinde fidelis sermo et oī acceptione dignus quos salutis testimonia cōmendantur. Tres sunt inquit qui testimonihidant. Spūs aqua et sanguis. In primo hoīe oēs peccauimus: in ipso etiam cecidimus vniuersi. cecidimus sane in carcerem luto et lapidibus plenum: exinde saluimus captiui iniquitati conuulsi et donec venit desideratus gentibus qui nos redimeret ablueret adiuuaret. hic est. n. qui sanguinem proprium dedit in redemptionem: aquam simul produxit de latere suo. In ablutionem. Emitte deinde de excello spiritum suum qui adiuuaret infirmitatem nostram. Quis est autem qui testimonium habet effusi sanguinis christi nisi qui continet a peccatis. Seruus. n. peccati est qui facit peccatum qui si velneeps contineri poterit et in gremio abicere misere seruutis certissimum habet testimonium redemptionis. quam operatur sine dubio sanguis christi. verum non sufficit peccatori si non affit etiam penitentia. Habet ergo ab aqua testimonium qui laborat in gemitu suo lauans per singulas noctes lectum suum. Sane nouum superuenisse spiritus: cer

Decima gloria anime
affine noua cor
Jam vt breuit
guine et aqua
Alimoniū est f
tis: si vniuersi
etius si facis op
Ex his igitur
coniectura et
nis ad illam g
ea locuti sum
qua multo plu
videmus: quia
ti. oculis non v
disiunctis in cor
que preparauit
se: quibus elect
dat magnitudin
nīte benedicti
est de his que p

ipsum corpus
cabitur Circa q
claranda.
C Primum er
surrectione.
C Secundam
dicatione.
C Tertium est
rificatione.
C Circa primum

De generali resurrectione 87

issime noua conuersatio testatur
Jam vt breuiter repetam a san-
guine ⁊ aqua ⁊ spiritu habere te-
stimonium est si contines a pecca-
tis: si dignos agis penitentie fra-
ctus si facis opera vite. Hec Ber.
Ex his igitur signis potest esse spes
⁊ coniectura eterne predestinatio-
nis ad illam gloriam de qua pau-
ca locuti sumus. In qua sunt ali-
qua multo plura que loqui non
videmus: quia vt dicitur. i. Cor.
si oculus non vidit nec auris au-
diuit nec in cor hominis ascendit
que preparauit deus diligenti-
bus se: quibus diciturus est vt osten-
dat magnitudinem glorie sue. Ve-
nite benediciti ⁊ cetera. Et dictum
est de his que pertinent ad aias ⁊c.

Conse

quenter vi-
dendus est
de beatitu-
dine corpo-
ris: vnde si
solum bea-
ta erit ani-

ma: sed ⁊
ipsam corpus suo modo beati-
ficabitur. Circa quod tria sunt de-
claranda.

C Primum erit de generali re-
surrectione.

C Secundum erit de finali iudi-
catione.

C Tertium erit de corporum glo-
rificatione.

C Circa primum ait apostolus. i.

Corinth. v. Omnes quidem resur-
gemus scilicet tam boni quam
mali sed non omnes immutabi-
mur. scilicet de statu animalitatis
ad statum spiritualitatis. Iste. n.
est articulus fidei q. scilicet credi-
mus carnis resurrectionem qui
quamuis non possit probari ne-
cessaria ratione. potest tamen pro-
bati auctoritate ⁊ rethorice per-
suasione sic. Iustum remunerato-
rem decet vt illa coniungat in co-
solatione premij que sua virtute
conlunxerat in labore meriti. sed
deus est iustus remunerator ⁊ sua
potentia siue virtute animarum con-
iungit corpora in labore vite pre-
sentis: ergo animam coniunget
in consolatione premij vite futu-
re. Hoc autem fieri non potest nisi
si illi qui decesserunt resurgant a
mortuis. ergo ⁊c. Preterea premi-
um correspondere debet merito:
⁊ pena de merito. sed anime salu-
dorum merentur in suis corpori-
bus: ergo ⁊ anime saluandorum
tandem debent premiari in suis
corporibus. ⁊ ita anime damnato-
rum debent cruciari in suis cor-
poribus. Item cum anima nata
sit esse corporis forma ⁊ forma na-
turalem habeat inclinationes ad
materiam. anima habet ad naturalem
inclinationem ad pfectum humanum
corp. ⁊ regendum: sed nulla natura in-
clinatio est frustra. q. vt v. primo
de celo ⁊ mundo. natura non fa-
cit aliquid scilicet vanum. ⁊ si hoc
verum de natura naturata multo

De generali resurrectione

fortius hoc est vtz de natura naturante. Hoc est de institutore creature nature, qui tamen ipsam non naturaliter nec de necessitate sed libera voluntate instituit. Frustra autem et vane esset in aia separata predicta inclinatio si nunc esset humano corpori itez vnienda. Quia n. naturalis appetitus beatitudinis in dñatis remansurus sit ppetuo incòpletus: non tñ est frustra q. est ad maioris iniquitatis in qua obstinati sunt punitiones: et p hoc ad diuine iusticie manifestationem: non sic tñ posset dici de inclinatione animar: si nūq. essent itez corporibus vniēde. nō an. pōt dici q. ppetua priuatio cōplementi illius inclinationis esset pp alioz obstinationes in peccato. q. hec cā extendi nō posset ad aias beatas hanc rōnez ponit Richar. Item aia rationalis naturaliter appetit vniri suo corpori. ergo im perfecta beatitudine: ipsa anima est suo corpori vnita: antecedens pz perfectam beatitudinem Aug. super Gen. ad litteram vbi ait. q. ala beata retardatur ne tota intentione feratur in illud summū celum. s. diuinā essentiam pp appetitum seu desiderium quod hz ad viuificandū corpus suum. minor ēt pz. q. in pfecta beatitudine oē desiderium aie impletur. Et richardus inquit hoc requirit vniūsi pfectio. De pfectiōe oī eius est triplex substantia. s. pure corporalis et pure spūalis: et ex corporali et spūali cōposita. Unde

hac parte sue perfectionis careret vniuersū ppetuo si aie a corporibus separate nūq. corporibz vniērentur. h ille. Vñ magister dist. xliij. quarti. ca. i. ait. Resurrectionem carnē oīum qonq. nati sūt atq. nascentur et mortui sunt atq. morientur nullatenus ambigere d. xpianus. Alt. n. Isa. xxi. fin translationē. lxx. interpreti. Resurgent mortui et resurgēt q. erāt in sepulchris. Et apīs. ij. 2. pss. liij. Nolū? vos ignorare de dormientibus etc. Recta ergo fides ait Bonauē. dicit resurrectionem corporū nostrorū esse futurā. et ad hoc credendū adiuuatur per fidē resurrectionis xpi iam factē. Si n. xps est caput et membra dicte conformari capiti. Cum xps resurrexerit constans est vt et nos resurgamus. Et Richar. Aliē vniētur ei s. dē corporibus numero a quibus separate fuerunt. Aliē. n. separate inclinātur naturaliter et dēterminatē ad illā corpora que aiauerunt. Quāuis. n. a principio creationis ala que est huius corporis forma potuisset fuisse conueniens alteri? corporis s. s. tñ ex sui vniōne ad corpus ad ipsum dēterminatē contrahit naturalez amicitiam. Exemplum huius ponit tale. Supponitur. due puellę in omnibus similes hoc excepto q. numero differunt. Quāuis a principio indifferens esset alteri viro ducere quamlibet istarū: tamen vna ducta iam non ēt indifferēs

ad vrāq. et si
statu corrupti
magis inclina
familiaritatē
terra recitū
vt dictū est: v
merito vel de
in pena vel p
dicit Job. sic
de terra surre
p. m. et in. c. m
igit idē hō nu
q. dēterminat
na pudentia
nat in suā finē
vltimā finē rō
tis eis debitor.
lum finē eis p
ordinat in vlti
rōne finalis m
clat eis pfer
a deo: sed iuste
dere in malitia
infigendo. J
ma pena. hōi
tur finē suū in
nec assequunt
ni nec pfecte el
Ergo psequunt
post mortē. sed
dotes oīe qui
erunt hōies nō
necessitate segre
g mortui sūt rel
psequerent finē
ita ne aliqua de
perfecta: et ne ne
quē aīab? Indu
frustra. aie tñ

De generali resurrectione

89

ad vtrāq. & si ambe resurgerent i
statu corruptibilibi iterum nupture
magis inclinaret ad illam: cū qua
familiaritate contraxit prius. Pie
terea rectitudo iusticie hoc exigit
vt dictū est: vt q participes sunt i
merito vel demerito precipies sint
in pena vel premio. Et hoc est q
dicit Job. xix. In nouissimo die
de terra surrectur' sū & rur. circū.
p. m. & in. c. m. v. o. sal. meū. Erit
igit idē hō numero q prius fuit:
qđ determinat Richar. vi. Diui-
na pudentia oēs hoies determi-
nat in suū finē electos ordinat in
vltimū finē rōne. i. finalis bonita-
tis eis debitū. Illā bonitatem & si-
lum finē eis pferendo. Reprobos
ordinat in vltimū finē eis debituz
rōne finalis malicie: nō illā mali-
ciam eis pferēdo: q malicia nō ē
a deo: sed iuste pmitēdo eos dece-
dere in malicia & illū finē eis iuste
infligendo. Ille aut finis est vlti-
ma pena. Hoies vero non psequū-
tur finē suū in hac mortali vita: q
nec assequunt' adeptionē sūmi bo-
ni nec pfecte elus adeptōe priuāt.
Ergo psequunt' suū vltimū finē
post mortē. sed nō qđ sū non sūt.
Hoies aut qui mortui sunt nūq
erunt hoies nisi resurgāt: ergo d
necessitate sequit' q illi idē hoies
q mortui sūt resurgēt. aliter nō q
psequerent finem suū vltimū. Et
ita ne aliqua dei opa remaneant i
perfecta: & ne naturalis appetitus
quē aiab' indidit ad sua corpora sic
frustra. aic tñ reprobōz reuertent

non pp eoz p̄solationē: sed ad sue
dānationis cumulū. Predicta tñ
resurrectio erit imediate p volūnā
potentiā fiet insup in iussu xpi si-
cut dī ad Thessa. iij. Ipse dñs i
iussu & in voce archāgeli. & in tu-
ba dei descēdit de celo & mortui q
in xpo sunt resurgent primi. dein
de nos q vivimus qui relinque-
mur simul rapiemur cū illis i nu-
bibus obuiam xpo in aera & sic sp
cum dño erimus. Tertius sic ex-
ponitur a Pl. de ly. Ipse dñs in
iussu dicendo surgite mortui ad
iudiciū. & in voce archangeli. i. mi-
chaelis q est princeps ecclesie sub
quo intelliguntur angeli alij qui
ministeriū adhibebunt in resurre-
ctione colligendo pulcres q ma-
gnū sonū faciēt quasi iudicii p-
cones. Pōt ēt aliter exponi. vt illō
dictū. Surgite mortui ad iudiciū
um sit archāgeli michaelis execu-
tue & xpi impatiue. cuius virtute
infinita fiet resurrectio. Et sic cū
dī in iussu refertur ad xpm. & qđ
subditur. Et in voce archangeli
ad michaelē archangelū. Et i tu-
ba dei. Ista tuba non est aliud q
vox predicta q dicitur tuba pp si-
militudinē tube materialis ve-
teris testamenti qua fiebat conuo-
catio ad consiliū & preparatio ad
bellum & insulatio ad festum. q
tunc omnes congregabuntur in
iudicio & armabitur creatura ad
vltionem inimicorum & iuitabā-
tur iussu ad festū angeloz. Descē-
detq xps de celo. nā iudicabit iu-

De generali resurrectione

forma humana apparent. Et qd vñ
Act. i. Dicitur qd assumptus est a
vobis. s. in forma humanitatis sic
veniet. s. ad iudiciū. Et mortui q
in xpo sunt resurgent primi. Ita
pilositas et posteritas nō sūt refer
ri ad actū resurgēdi: qd oēs resur
gent in eodē instanti s; qd dicitur
primi Cor. xv. Dēs qdē resurge
mus. Et subdit in momēto i lectu
oculi: pp qd saluo meliori iudicio
videtur mihi q ista positas et po
steritas sit referēda ad gerē in xpo
in eius fide moriēdo. Deinde nos
simul rapiemur cū illis: iā resusci
tati cū ip̄is obitū christo venienti
ad iudiciū in aera vbi p̄fert sniaz
iudicii sup vallē iofaphat: vt dēxi
fuit Jobel. iij. Et sic semp cum
dñō erimus q electi a xpo nō se
parabunt amplius sed semp erūt
sibi piuncti: nō solū in aia sed et in
corpore. Hec M. de ly. Bonauē.
vero di. xliij. liij. q in xpo est assi
gnare nre resurrectionis duplicem
causam. s. eāz efficientē et finalem
Efficientē autē dupliciter assigna
re aut sicut primū principū aut si
cut instrumentū efficiens. Sicut
primū principū est xps fm deita
tem et tota trinitas efficiens: sicut
instrumentū est vox xpi ad cui⁹ pro
lationē et vocationē mortui resur
gent. Siliter cā exēplaris duplex
est vna in qua res cognoscit et di
sponitur. et sic ē dei filius s; natu
raz vniū et tota trinitas. alio mō
in quo inchoatur et exēplificatur et
sic est resurrectio xpi. M. vt dicit

Aug. de tri. Talia erūt corpōra
quale xps in sua resurrectione mō
stravit. Unde fuit quoddā exēplū
in quo fuit nra resurrectio inchoa
ta cāq membz in capite. sicut of
Ephe. ij. Deus puluificauit nos
xpo nos sibi p fidē formatā incor
porando cuius grā sumus salua
ti. s. in spe et cōresuscitauit simili
ter in spe. Dicit idē doc. q pri⁹ na
tura resurgent s; audiant. Vñ in
audita sunt duo. s. receptio speci
ei i organo et iudiciū de re recepta
Quantū ad receptionē precedet ex
citationē: sed qdā ad iudiciū seq
tur: et ita ad vocē xpi fiet resuscita
tio ad honorē ipsius humanitatis
in qua fuit mortuus. Vñ vox ista
erit virtuosa. Et id dicitur iussus
quasi preceptū. Dicit. n. et fiet. erit
angelica. ideo vñ vox archangeli
id est principis. Erit n̄hilominus
serena. et id vox tube dñ. et idē mu
ltiplici vocabulo exprimitur ad in
sinuandū illi⁹ vocis proprietatem
multiplicē et dignitatē. Jo. v. No
lite mirari hoc. q venit hora i qua
omnes qui in monumentis sunt
audient vocem filij dei.
CDeclarat idem doctor q in re
surrectione tria erunt.
CPrimum erit corporis ex pul
ueribus reformatio.
CSecundum ipsi corpori refor
mato anime vnio.
CTercio vnitōrum inseparabilis
colligatio.
CPrimum erit s; nāz. i. s; solum
cursū nē q pōt pfecta destruere

Be
nā pōt oēs
erit fm natu
organizato cu
vnetur. Ter
et corruptibil
M. ergo pul
natura. id nē
nem esse nā
puluer vñ de
luta illud m
gelos suos cū
et pgregabit
venit cella
terminos cor
angelos suos
lop colligent
Et tu ba. sic. n
tus ē sonus t
Ero. rr. ita au
lig virtute an
magna. Ita
cāto mortuo
gregabunt ele
oēs adducēt
spāliter adduc
q: erūt p̄ciues
cell. i. a quor
tur principales
alle ptes orbis
simis celoz et
quādā ē fm app
celi vñ cū sup
minas aut cel
natur aspectus
lum coniungi
earem equalit
diz. Et ergo
celorum. i. ab
celo est adduc

nō tñ pōr destructa reparare. Scōz
erit fm naturā: qz aīa corpī optie
organisato cul. desiderabat vniri
vnitur. Tertiū erit supra nām. s.
et corruptibili fiat incorruptibile.
¶ Ergo pīmū z vltimū nō est a
natura. iō nō ē dicēdū resurrectio
nem esse nālē. pīmū. s. recollectio
puluerz vī debere fieri p angelos
iuxta illud Mat. xliij. Mittet an
gelos suos cū tuba z voce magna
z pgregabit electos ei⁹ a quattuor
ventis celi: sūmis celoz vsqz ad
terminos eoz. Mat. de ly. Mittet
angelos suos qz ministerio ange
loz colligent cineres mortuorū.
Cū tuba: sic. n. i. datō legis audi
tus ē sonus terribilis. vt habetur
Exo. xx. ita audiet tūc sonit⁹ pīmū
lig virtute angeloz factus: z voce
magna. Ista uox erit vox xpi vo
cātis mortuos ad iudiciū. Et cō
gregabunt electos eius. Zieit. n.
oēs adducāt ad iudiciū: tñ electi
spālter adducēt ministerio angeloz
qz erūt pciues eoz. A quatuor vētis
celi. i. a quorū ptiō mūdi vñ oīz
tur pncipales vēti. z p h itelligēt.
alle pres orbis min⁹ pncipales. A
sūmis celoz zc. Iste mod⁹ collo
quēdi ē fm apparentiā: qz sūmūz
celi vī ē sup cēnīs capitis nri ter
minus aut celi videtur vbi termi
natur aspectus. qz ibi videtur ce
lum coniungi terre. licet fm veri
tatem equaliter distet a terra vn
dīqz. Et ergo sensus a sūmis
celorum. i. ab omni loco qui sub
celo est adducuntur electi ad lo

cum iudicij. hec Nicol. de li. ra.
Secundum hoc dicitur qz corpo
ralls recollectio puluerz non fit in
instanti: qz nulla virtus creata po
test aliquid corpus de loco ad lo
cum transferre in instanti. sed vir
tus angeloz quoz ministerio ta
lis puluis materialis recolliget:
de quo formanda sunt corpora re
surgentium est finita: erit tñ tem
pus breue z imperceptibile huma
no sensu: qz cūis huiusmodi ac
tio angeloz mensuretur tempore
sive ego: mensura tñ talis est adō
velox qz excedit oēm temporalem
velocitatem ab hoīe excogitabile.
Ideo apostolus dicit: quod fiet
in momento. Formatio tñ cor
poris z animatio fiet in instanti:
qz sola virtus diuina de predicto
pulvere potest humanum corpus
formare. z formatum animare: q
quidam virtus est simpli: eiter in
finita. Et si verba apostoli referā
tur ad hanc corporis formationē:
z animaz infusionem tunc potest
concedi qz per ictum oculi z per
momentum intelligit instantane
am mensuram: non tamen hoc fa
ciat deus in instanti propter neces
sitatē: sed magis propter con
gruitatē: vt et hoc. s. magis elu
cescat diuine virtutis pfectio oēs
virtutem creatas excedens. z hoc
dico probabiliter. Et hoc sufficit
in ista materia supernaturali ad
quam intellectus humanus non
potest sufficenter attingere p sta
tu miserie. ¶ Circa hanc materiā

De generali resurrectione

querit Richar. vtz ex materia cui
sufficit membrū reintegretur idē
membrum in numero. Et soluen
do dicit q in materia membrū est
considerare illud quod est de ne
cessitate ad debitam membrū con
sistentiam: et illud quod ibi est de
superfluitate. nam contingit qñq;
membrum aliquod plus habere
de materia q̄ conueniens sit for
me eius. Primum ergo redibit
ad idem membrum in numero:
q̄ reformatio debet respondere
formationi. Si tamen aliter fie
ret n̄ pilominus videretur quibus
dam q̄ posset idem corpus in nu
mero resurgere ex quo rediret ro
tius eadem materia in numero: et
eadem in numero forma: que sūt
essentiales partes compositi: qd
sentire videtur Augu. xxi. de ci.
vbi ponit exemplum de vase facto
in limo et postea in eundem limo
redacto: et de eodem limo iterum
reparato. Et ibidem dicit q̄ ad h
q̄ redeat idem numero non opor
tet q̄ illa pars materie que prius
erat in fundo iterum ponatur in
fundo: sed sufficit q̄ totum repa
retur de toto. Et simile dicit in li
bro Enchyri. c. xxi. Si statua in
quit cuiuslibet metalli solubilis:
aut igne liquefceret aut contre
retur in pulueres: aut funderetur
in massam et eaz veller artifex rur
sus ex illius materie quantitate re
parare: nihil interesser si ad eius
integritatem reparat que parti
cula materie cui mēbro redderet

dum fuit totum ex quo constituta
resumeret. Ita deus mirabiliter:
atq; ineffabiliter artifex de quo es
ro nostra constituit eā mirabili et
ineffabili celeritate restituet: nec
aliquid attrinebit ad eius reintegrī
tatem vtz capilli ad capillos re
deant. et vngues ad vngues: an
quicquid eoz perierat mutetur in
carnem: et in partes alias corpo
ris reuocetur curante artificis p
videntia ne quid indecens fiat. h
Aug. Dicit insuper idem doctor
c. precedenti. Non aut perit deo
terrena materies de qua mortalit
creatur caro: sed in quēlibet pul
uerem cinerē ve soluat in quoli
bet alicus aurisque diffugiat in
quamcunq; alioz corpoy substā
tiam vel in ipsa elementa vertatur
in quozcunq; statium ēt hoīum
cibum cedat: carnēq; mutetur ali
monie humane puncto ipis cedat
que illā primitus vt hō fieret ere
sceret viueret animauit. hec ille.
Sed de etate et quantitate resur
gentium itā dicamus: apostolus
nāq; ait Ephe. liii. q̄ officia de q
bus ibidem loquitur exercēbunt
in ecclesia militante donec occur
ramus oēs in vnitate fidel. i. est
hi. de lyra qui sumus vniti in fi
de et cognitione christi in vtz pfe
ctum. i. occurramus xpo venienti
ad iudicium qui ē vīr oīo pfectus
in mēsurā etatis plenitudinis xpi
oēs. n. resurgēt in etate. xxlii. an
noy q̄ est etas plene pfecta et in q̄
xps passus fuit. hec hi. de ly. qd

De
reduens R
ti alt. dē
pōis et natu
habitu et a
quā habuer
est in tpe ad
pfectiōis q
est illud ip
vñ Aug. m
memorauit
tis plenitudi
dictum vt ne
nilem forma
motuoy. sed
vñq; ad quam
gnouimus. i
sure decet vt
statu corpoy
si tñ viriliss
bituri. Ille
no motus p
et ita non oēs
virtute nature
sed oēs resur
gunt quā quili
vel habuit in
et illud tps se
ad oēs. id oēs
cui in eadē
tpe mensura
omnibus poi
lur equale. h
fieri. i. c. vii. i
n. in eadem
qua christus
rexit culscun
rim. sed non
turam corpoy
de apostolus

De generali resurrectione

90

deducens Richar. vi. xliiij. quart
ti alt. Oēs resurgent in statu cor
poris 2 naturalis virtutis quam
habuerant si tñ viriscent: vel
quā habuerunt qui tñ vixerunt q
est in tpe ad qđ terminatur mor?
pñfendi qui circiter de lege cōi
est illud tps quo xps mortuus est.
vñ Aug. xxi. de ci. alt. Quod cō
memorauit apłs de mensura eta
tis plenitudo dñs xpi sic accipiam?
dictum vt nec vltra nec infra iuue
nilem formas resurgant corpora
mortuor. sed in ea etate 2 robore
vsq; ad quam hic xps puenisse co
gnouimus. pp. n. perfectionē na
ture decet vt resurgant in optimo
statu corporis quē habuerūt: vel
si tñ viriscent erant naturaliter ha
bituri. Ille aut status est in termi
no motus pñfendi vt dictum est
2 ita non oēs resurgent in equali
virtute naturali vel supernaturali
sed oēs resurgent in naturali vir
tute quā quilibet habiturus erat
vel habuit in termino sui pfectus
2 illud tps fere idem est quantum
ad oēs: id oēs dicuntur. resurre
cturi in eadē etate. Et vñ fere q
tps mensurans motū pfectus i
omnibus hoibus nō est punctua
liter equale. Dec Richar. Magi
ster ē. i. c. vi. xliij. quart dicit. oē
n. in eadem etate resurgent in
qua christus mortuus est 2 resur
rexit cūscunq; etatis mortui fue
rint. sed non omnes eandem sta
turam corporis obtinebunt. An
de apostolus non ait. In mensu

ram corporis 2 stature: sed etatis.
¶ Sed vt ait Richardus: quili
bet resurget in illa qualitate 2 sta
tura que vnicuiq; debebatur in
termino motus pñfendi fm
naturalem virtutem caloris exten
dētis humidum 2 humidi susci
piētis extensionem. natura non
errante: vel per aliquod accidens
innaturale non impedita. qz per
resurrectionem non reducet tan
tummodo idem in specie. sed et
iam in numero. 2 ideo rationale
est vt non tantum resurgat in sta
tura que debetur speciei: sed etias
in illa que debetur indiuiduo. Si
autem per errorem nature vel ni
miam superabundantiam mate
rie esset indebitus quantitatis ex
cessus vel diminutio seu defectus
vniuersa potentia supplebit vel rese
cabit. Dec ille. Item idem dicit.
¶ Viri resurgent in sexu virili 2
femine i semine: quia hoc erigit
natura indiuidui 2 congruit per
fectioni speciei 2 erit occasio lau
dandi sapientiam dei. Unde s
uis mulier generetur pñter inten
tionem particularis nature: est ta
men de intentione nature vniuer
salis que vtrumq; sexum requirit
ad perfectionem humane speciei.
¶ Nec erit post resurrectionē i isto
sexu confusio. quia sicut dicit Au
gustinus non erit ibi libido que ē
confusionis causa: nam priusquā
peccassent vir 2 femina nudi erāt
2 non confundātur. Unde nec
post resurrectionem opus erit ve

De generali resurrectione

libus pro tegumento: s; tantum amici erūt lumine sicut vestimēto. *Hec ille* Resurgēt insup; cor; pora electorū sine deformitate. vñ sicut accipi pōt ex inia Aug. xli. de ciui. ois deformitas reducitur vel ad illā que ē ex parte coloris: vel ad illā q̄ ē ex parte figure: vel ad illā q̄ est ex pte diminutionis partiu: vel ad illā que ē ex parte su pbiūditie. Dico: ait Richardus q; quociūq; pdictorū modorū deformitate accepta corpora electorū sine oi deformitate resurgent. quia ois deformitas ad aliquod viciū nature ptinet. *Uñ Aug. in Enchyridion: et reat magister in littera di. xliii. circa finē. c. ii.* Resurgent sanctorū corpora sine vilo vicio: sine vlla deformitate: sicut sine vlla corruptiōe: onere: difficultate: sicut plus dicit infra *¶ Uñ Bonauē. tractans huiusmodi resurrectiones et si hōies resurgent et silitur rerū intestina capilli: vngues: et talia. dicit q; de veritate nature hūane aliqd dici tur tripliciter: scz aut q̄tū adesse necessarium sicut sunt picipalia mēbra. aut q̄tū adesse cōpletum vt sunt illa que faciūt ad corporis pfectionē. aut q̄tū adesse decoz. prima necessariū ē resurgere fm totalitatē: s; alia cōgruū ē resurgere s; q; faciūt ad cōplementū et decozem. Et quia humores faciunt ad plenitudinem et integritatem: resurgent in tanta quantitate quanta competit corpori.*

Unde non oportet q; totus sanguis quē quis amisit p minutionē resurgat s; quātū cōgruit. Similiter de carne q̄ fuit et restitue iudicandū est. Sifr resurgēt inte flina que erunt plena nobilibus hōioribus que reddēt totiū corpus agillius. Capilli dō et vngues sūt ad ornatū: ideo resurgēt ad ornatum et pulchritudinē corporū electorū Luc. xxi. Capillus de capite vestro nō peribit. Hoc ait *Al. de lyra: inquit christus ad declarandū veritatē future resurrectionis p quā resurgēt in electis nō solus illa que sunt de necessitate nature humane: sed etiā ea que faciunt ad decozē cuiusmodi sunt capilli.* *Hec ille zc. ¶ Querit hic quare resurrectio corporū differt. vsq; ad generalē omnīū resurrectionē* Rūdeo q; corpora hñt quādā pēnuationē et puentiā: q; s; illa deus ex vno hōie fecit genus hūanū sicut dicit Act. xvi. dicente paulo. fecit deus ex vno hominū genus omne vnde oēs homines simul fuerūt in vno homine materialr siue originaliter fm corpora et ēt oia simul fuerunt in materia et in originali picipio et sic deus fecit quodā modo simul oia corpora hominū: sed non sic est oiaibus imo fecit eas sigillatim nec cōditē sunt in aliquo vno simul. s; quotidie a deo creantur et nihilo: ideo cū sit puentia inter originē siue pductionē et cōsumationē que est per glorificatio

Be
et; pgruit q;
simul et simu
tam ppter
Anima est
sue. Aliqui
etiā fm corp
pireo: sicut
gnis et allo
epistolā vt est
ctionis fm q
de qua vide
Thome. q. li
etiā quippe
rectio siue ref
rosi necessari
ad psumatio
tionē siue bñe
hñt suā total
dinē imo ser
mationē suā
ris resumpti
et psumabili
bit. *Uñ et ge
ptionem erit
hoc dupliciter
siue. ¶ Exen
quā tunc er
in bonis pp
ris: tunc. n. c
ruit. s. in cor
fector in cor
raie que ē sē
etiā etigū rati
rio est anime
do beatitudō
siue. quā ant
esse natural
do est corpe
q; quādo est*

De generali resurrectione

91

res pgruit q̄ corpora glorificet ut
simul 2 simul intrent celū empi-
reum ppter pncionē quā habēt
Anime aut̄ 2 sigillatim 2 successi-
sue. Aliqui tñ ex singulari pmo
etiā fm corpus sunt in celo em-
pireo: sicut corpus xpi 2 beate vir-
ginis 2 alioy que surrexerunt cū
christo ut essent veri testes resurre-
ctionis fm quorundā opinionem
de qua vide in tertia parte sancti
Thome: q. liij. art. iij. ad. ij. Sci-
endū quippe est post hec q̄ resur-
rectio siue resūptio corporis glo-
riosa necessaria ē anime sam beate
ad psumationē 2 substantiālē psec-
tionē siue beatitudinis: ita q̄ ante nō
hēt suā totālē substantiālē beatitu-
dinē imo semp̄ expectat cōsum-
mationē suā in illa vsq̄ ad corpo-
ris resumptionē. s; tñc implebit̄
2 psumabit ita q̄ plus nō expecta-
bit. Alia ergo post corporis resū-
ptionem erit beatorū q̄ ante. Et
hoc dupliciter. scilicet extensue 2 intē-
siue. ¶ Extensue q̄ in pluribus.
quia tunc erit beata in se: hoc est
in bonis xp̄iis 2 in bonis corpo-
ris: tunc. n. erit pmiata sicut me-
ruit. s. in corpore. Et q̄ aiā beati-
ficetur in corpore hoc erigit natu-
ra aīe que ē forma corporis: hoc
etiā erigit ratio meriti q̄ neces-
sario est anime in corpore. ¶ Secū-
do beatitudo aīe erit maior inter-
siue. quia anima pfectio est i. sio-
esse naturalis in suo posse: quan-
do est corpori glorioso cōiuncta
q̄ quādo est separata: 2 ideo pfecti

us operat̄. Quādiu enī caret cor-
pore glorioso ferf̄ appetitus eius
ad aliud extra 2 extra deum. 2 ideo
necessario appetitus anime 2 in-
tentio dispergitur 2 diuiditur: 2
ideo non ita intēse 2 perfecte p-
cogitationem 2 amorem fertur
in deum. cum autem coniungit̄
corpori glorioso intentio anime
non dispergitur ad aliquid extra
deum 2 extra se ad aliquid nō ha-
bitū 2 sic tollitur naturalis iper-
fectio anime que retardabat 2 im-
pediebat ne posset in perfectiorē
actum. Tollitur etiam inquietu-
do appetitus 2 intēctionis anime.
quia totum sam habet quod ap-
petebat 2 desiderabat 2 sic tollit̄
omne quod erat impeditiuum cō-
summationis beatitudinis 2 sic
patet quomodo resūptio cor-
poris gloriosi facit ad beatitudi-
nem anime intensiue 2 extensue.
Et hoc est qd̄ ait beatus Ansel-
mus li. de silicudinibus. Constat
aias sanctorū q̄ tā celestia tenent.
necdum plena felicitate frui do-
nec incorrupte corporum suorū
possantur. Et sic patet de resurre-
ctione generali.

Secundo dicitur

¶ In hest de finali distudica-
tionē de qua tractat
magister di. xliij. quarti vbi di-
cit q̄ domino adueniente ad lu-
dicium precedet eū ignis quo cō-
buretur facies mundi huius: 2
peribit celum 2 terra dicēte bea-
m liij

De finali diuinatione

to Petro in secunda canonica. c. vbi. *Adueniet* ar dies domini sic fur in qua celi magno impetu tranfient. elementa vero calore foluentur et terra et ea que i ipsa sunt oia opera erurentur. *Ad* exponenda illa co. de lyra ait. *Adueniet* aut dies domini. i. dies iudicii qua dicitur dies domini. qz tunc in oibus fiet voluntas eius in punitione maloz et premiatione bonoz. Et subditur modus veniedi cu dicit: vt fur. i. repente et ex iprouiso sicut dicitur *Mat. xliij.* De die aut illa et hora nemo fcit. In quo celi. i. fuperior pars aeris et inferior magno impetu tranfient a ftatu. i. quo nuc sunt p impetum ignis coflagrationis. Elementa vero calore foluent. q. d. Non folu aer fed et cetera elementa igne purgabunt. Terra et ea zc. i. non folu terra: fed oia que in ipsa sunt facta et de ipsa pducta erurentur. *Hec* ille. *¶* *Abi* notandus est q. duo erunt iudicia. *Unu* per aqua et aliud p igne. *Primu* fcit e per aqua. *Secundu* fiet p igne. In pmo. n. ftatu viguit luxuria in qua funt duo. fardo: et feditas ppter qd fiebat purgatio p aquam q est refrigeras et mundificas. In vltimo ftatu vigebit auaritia. vnde erit poies in frigiditate auaricie et defectu charitatis. *Matth. xliij.* *Abi* abundabit iniquitas reftri. charitas multoz ppter qd erit purgatio p igne qui habet cotrarij qualitate. De isto igne dicit *Ricard. q.* erit fup naturalis.

Alit enim di. xliij. *Aides* mibi vt eendū q illius ignis pductio fup naturalis erit. et cum hoc erit aliq naturalis aptitudo ad illa operatione ad qua applicabil a diuina virtute principaliter mouete. quia ignis ille erit virtute illius instrumentum. erit th ille ignis clufdes fpeciei cu igne elemetari Bonau. dicit q est loqui de ignis pflagratione qtu ad inchoatione et pgreffum et confumatione. *Quatu* ad inchoatione dicens est q a virtute fupra natura est. *Ad* n. ignis fic agat nouo et infolito modo cofumendo et fic multiplicado hoc no effit nifi aliqua virtus noua affisteret. *Que* at fit illa ipfe deus nouit. *Quatu* at ad pgreffum q est purgare: vt: re: fubillare: dicens est q hoc e a virtute naturali. *Sz* qtu ad cofumatione vt fcz purgata fint incorruptibilia et ipfoz qualitates mutatae h est fupra naturaz. Ignis igit ifte afcendet tñ qtuoz durant corpora cofumpribilia. et qtuoz durat fpatij ptines elementa: afcendet flama et vterius no pcedet. *Unde* illi ignis dupler erit purgatio. *¶* *Una* e a vetustate corruptiois. et h est in oibus elementis q erunt incorruptibilia pofit re furrectione: et qtu ad hanc afcendet vfq ad vltimum fper ignis. *¶* *Alia* est purgatio a feditate peccati que fe extēdit p aerē caliginofum no q i ipfo aere fit peccati: fed qdas feditas cotrabil in loco et peccato: et ita et fūmo facrificioz expibit

tonum idollis
infectus: et qtu
flonem tantum
diluuii afcendit
char. quere
dat iudicii di
ad fui iudici
ita illud ps. 2
cedet qtu a
tabitur iudici
ed ad fue oper
vt. n. aliqui dic
ente mundi p
parte que purg
et venire ad loc
eluz fceptu m
et relurget quib
tut et illi q tun
valde cito mo
tides motus e
gdam pp difte
et tunc erit in l
minuz qtu a
flantia ignis f
et quali ftatim
defcedet et inel
rum et purgati
niet purgandi
eto ftatim relur
decti qui pap
pientur fimul
Et h oia fient
at ad locuz iud
venit ad locū
ear fuccellue
quo viciē. *De*
ad modū. n. e.
purgationis p
idē vo. affignu

torum idolis quodammodo est aer infectus: et quoniam ad istam purificationem tantum ascendet quoniam aque diluuii ascenderunt. Hic ille. Et Richardus querens de hoc igne an preceat iudicium dicit. quod ignis ille quoniam ad sui iudicii preceat iudicium. iuxta illud psalmi. Ignis ante ipsum preceat quoniam ad pregressum preceat iudicium. Sequitur vero quoniam ad sue operationis complementum. videlicet. n. aliqui dicunt illo igne incipiente mundum purgare in superiori parte que purganda est ipse incipit et venire ad locum iudicii et statim ad eius preceptum motus celi cessabunt et resurgit qui tunc inueniet mortui et illi qui tunc inuenient viuentes valde cito morientur propter cessationem motus celi et etiam volunt quodammodo per distemperantiam caloris quod erit tunc erit in loco habitationis hominum quibus adhuc visus illuc substantia ignis predicti non puerit et quasi statim post predictus ignis descendet et incinerabit corpora eorum et purgabit illud quod inueniet purgandum in electis. Quo facto statim resurgit et tunc illi et alii electi qui post surgent ante eos rapiuntur simul obuiam christo in aera. Et hoc omnia sicut antequam ipse perueniat ad locum iudicii. et sic per quod ipse venit ad locum iudicii successiue sicut erit successiue in celis ascendit. de quo dicit Act. i. Sic venit quodammodo. vi. e. eum. in celis. Huius purificationis per ignem eam et rationem idem do. assignat vi. Per dicitur. li.

philosophorum quod nos sumus quodammodo finis omnium. scilicet rerum corporaliu: et ideo pueniens est quod cum homo per resurrectionem gloriosam innovabitur: mundus et innovabitur in nouatione pueniente per illo statu. Unde Apoc. xxi. dicit. Ecce noua facio omnia. Et quod predicta hominibus innovatidem preceat purgatio duplex. scilicet ab impuritate corruptibilitatis et culpabilitatis sic rationem est ut predicta mundi innovacione preceat purgatio ab impuritate duplici correspondere: duabus hominibus impuritatibus predictis. Una est impuritas elementorum que per mutua actionem et passionem se alterant in compositionibus suis secundum philosophiam in primo metaphysicorum sic quod nullus elementorum est in puritate sue nature et hec impuritas correspondet corruptibilitati corporis humani. quod talis elementorum confusio est per corruptibilem vitam conueniens. Est quedam impuritas anima correspondens culpabilitati hominis: et illa est quedam indigentia ad susceptionem innovacionis predictae per peccata in hac parte mundi promissa longo tempore tam ab hominibus quam ab angelis. quorum modo compositio est habitatio in isto aere caliginoso. Purgatio autem mundi a prima impuritate erit per separationem confusionis nature extranee et dispositionis corruptionis a quolibet elemento. Purgatio autem a secunda impuritate erit quedam mundi reconciliatio ad similitudinem illius quod reconcilians ecclesie perphanate.

De finali diuinatione

Et quia ignis natura est diuisibilis natu-
re segregare partes et dispositiones
extraneas segregare: ut docet ex-
periencia in purgatione auri et argē-
ti. Et ideo talis purgatio pueniēter
fiet per ignē. Etiam ad purgandū
māduz ab alia impuritate magis
cōgruus est ignis q̄ aliud elemē-
tum. q̄ pctā pmittunt inordina-
to amore q̄ est ignis spūalis imū-
dus. Et ideo ad recōdillandū mun-
dū ptra illā indignitatē pueniens
erit ignis sicut instrumētum. q̄
ignis inter alia elemēta magis re-
presents q̄litates corporū glorio-
siorū pp eius luminositatē: subtili-
tatē et actualitatē et. Hic ignis
purgare incipiet a parte superiori
q̄ purgāda ē ut dicitur et venit de-
scendendo successiue Inferius. Et
rō est q̄ in medio interstitio aeris
est cōis habitatio demonum vsq̄
ad iudiciū. et prius peccauit mal-
angelus q̄ hō. Alia rō ē ad signi-
ficandū q̄ ille ignis nō agit tñ in
virtute naturali: sed ut instrumen-
tum diuine virtutis. Ignis enī
per naturā tēdit sursum: nō deor-
sum. Ille tñ ignis nullus elemē-
ti destruet essentia sic nullā rarefa-
ctionē faciet in aere nisi illā q̄ com-
petit nature ignis in sua puritate
et ille reducet pres terre ad terram
et partes aque ad aquā et cōdēsa-
bitur aqua sūm q̄ competit natu-
re aque in sua puritate. Et āt qua-
re post iudiciū elemēta manebūt
in essentia suis et qualitati? acti-
uis et passiuis i se cōplectissimō: et

tñ nō se alterabunt: est. q̄ deus sa-
p̄naturaliter a materia elemētōū
remouebit p̄luationē q̄ necessaria
est ad transmutationē naturale: si-
cut dicitur primo p̄p̄sicoz. P̄te-
rea influentia generalis p̄ime cau-
se sine qua nulla creatura pōt i su-
am actionē nō aderit elemētis ad
b̄ vt agant et patiānt adinuicem. et
hec cā sufficeret si nulla alia pone-
retur. Quod āt morient q̄ parum
ante iudiciū viuēt declarat Ri-
char. ponēdo op̄inōē satis p̄ba-
bilem. Dicit. n. q̄ aliqui dicunt q̄
anteq̄ cesset motus celi oēs ho-
mines erunt mortui. q̄ an cessā-
tionem motus eius erit q̄dā distē-
perantia in aere p̄ caloris excessū
per quē oēs hoīes q̄ tñ inuenient
vivi morient. et sū hoc p̄ tāto di-
citur q̄ aliqui inuenient vivi i ad-
uentu iudicis: q̄ alig erūt adhuc
vientes valde paz ante iudicis
aduentū. et ē ante ignē cōflagra-
tōis. qui tñ moriēt pazanteq̄ r̄ps
veniat ad iudiciū et anteq̄ veniat
ignis p̄dictus. Corpora tñ illorū
q̄ viuūt inuenientur paz ante adue-
ntu iudicis p̄ illū ignē incinera-
bunt vt amorū aliorū a cinerib̄
sic resurrectio eoz. et sic erit actio
ignis p̄dicti an iudiciū. et op̄io v̄
satis p̄babilis. Purgatio vero mū-
do p̄ ignē alit magis. et ad iudi-
cium veniēte oīo emittet vox illa
magna qua resurgēt oēs mortui:
et tñ ministerio angeloz ventila-
bit aera. q̄ boni cōgregabūtur et
de quattuor partibus orbis ange-

Heo ministerio:
ulam r̄po in aere
ra quā diligēt
m̄g. Dicit et p̄
le de quo dixim
clabit et ante iu-
crucabit cos cu-
adente etiā iudi-
buntur et nō igni
q̄ ille ignis nō ē
sed tunc ignis
eius sup̄bit: et
post iudiciū: q̄ c
oibus mūdi lo-
precipitabit in in-
lo igne erit imp-
la segregabitur
illic in infernū a
perpetuum rep-
dicitur et incōueni-
eruciant: imo rō
dictum eorum
tur. Ille āt ignis
rie calidus et ele-
raliter p̄ducet et
descendet in infer-
plete purgator
centē materiā re-
tabitur pars i te-
aqua purā et.
et transmutatio
te sicut p̄ eam ill-
materia p̄ducet
aūe viciū beatus
tes soluent non
celligenda de illis
corruptibilem
ignem et hoc vo-
lēb. n. illud dicitur

Heo ministerio: quo rapiant ob-
ulam rpo in aera: reprobis in ter-
ra quā dilexerūt remanētib⁹. hec
ingf. Dicit ēr Ricbar. q. ignis il-
le de quo diximus reprobos cru-
ciabit ēr ante iudicium. q. statim
cruciabit eos cū resurrexerint: se-
dente etiā iudice igne illo crucia-
buntur r nō igne infernali vt vñ;
q. ille ignis nō exhibet de inferno
sed tunc ignis cōflagratiōis vicē
ei⁹ suplebit: cruciabit etiam eos
post iudiciū: q. oēs reprobos cūz
oibus mūdi sordibus inuoluet r
perpetuum reproborum cruciatū
Nec ē incoūueniēs q. duplici igne
crucient: imo rōnale est vt post iu-
dictum eorum cruciatus augean-
tur. Ille āt ignis q. de parte mate-
rie euolūbit elementoz supnatu-
raliter pducet fm suā puritatē nō
descendet in infernū sed pacto cō-
plete purgationis officio in prela-
centē materiā resoluet r. transmu-
tabitur pars ī terrā purā r pars in
aquas purā r. r fiet ista resolutio
r transmutatio supnaturali virtu-
te sicut p eam ille ignis de p̄dicta
materia pducet. hec Ricbar. ad
autē dicit beatus. Pe. q. celi arden-
tes soluent non est inge. Bona: in
telligendū de illis cellis q. sunt. In-
corruptibiles: sed de celo aereo et
igneo r hoc vocat scriptura celos.
scōm illud Mat. xliij. Volucres ce-

li comederunt illud. Si etiam in-
ueniatur q. stelle cadent de celo in-
telligitur de celo aereo r stelle vo-
cantur assub: quia habent simili-
tudinē stellaz. Et secundū vul-
garē opinionē dicunt stelle cade-
re qñ assub descendit r scriptura
cōformat se mō cōi loquēdi. Tūc
autem marie fiet talis impressio:
q. ignes q̄titas abundabit. r hoc
faciet vñs ad terrore pctōz. Hec
Bonauen. Jo dī q. ante supnatu-
ralē pductionē ignis cōflagratio-
nis. ait Ricbar. generalit ad acti-
onē corpore celestī tūc tā vehemens
caliditas r siccitas. q. erūt pgrua
dispositio ad ignis p̄dicti pducti-
onē. q. desinēt generari arcus nu-
bi⁹ q. generant f. nōbis raratiōe
r alie impressiones humide r ge-
neraliter assub descendēs in tāta
multitudine q. apparebit aspiciē-
tibus q. sint stelle de celo cadētes
hec ille. Tūc. n. verificabilē illud
Luc. xxi. Erūt signa in sole r luna
r stell r ī terris p̄flura gētiū p cō-
fusiōe sonit⁹ maris r fluctuū are-
scētib⁹ hoibus p timore r expecta-
tiōe q. supueniēt vniuerso orbi. nā
virtutes celoz movebūt: r tūc vi-
debūt filiū hois r. Et. n. ad. hūc
aduētiū iudicis nos pparem⁹ vñna
puidētia ea q. pcedit obēt iudicis
nōb dñatīā Joēl. ii. sol p̄q̄tes i
tenebras r luna ī sanguinē aūq. ve-
niat dies dñi magn⁹ r horribil⁹. Sz
qñ q̄re de ista p̄mittet disposuit
R̄ndet q. rps hoc disposuit ad
p̄nunciandus futura mala dicē

2

stracione. qz fm glo. sol 7 luna 7 stelle ad tēpus pprio lumine priuabunt nō quidem naturaliter sic modo sic quando pringit eclipsis sed sicut in morte xpi: sol qui factus fuit copatiens totus supnaturaliter fuit obscuratus: sic ite mundi termino homini p quo sol factus fuit. qui multiplicibus malis grauabitur obscurabitur generaliter in vniuerso mundo. Et qz luna 7 stelle a sole lumē recipiunt sole obscurato 7 ipse obscurabunt. Sicut enim hoīe bñ instituto in statu inocentie sol ite amplius lucebat: 7 hoīe stante sol in suo pleno lumine stetit. sic postea homie cadente a luce lucis plenitudie cecidit: si 7 hoīe turbatiōis maxie appropinquat: luce sua ad tēpus vt malū sibi futurū dñicte priuabit vt vnicū ōmī aduēte denunciet ne er in spatio veniat in dicare. Et stelle cadēt de celo ad sensum prius expositū. Erūt ergo signa in sole 7 luna nō sicut in tpe iohue quo fuit solis statio. qz tunc lucebat. nec ut tpe egiptie quo sol retrocessit. r. lineis. qz ē tūc lucebat: s; sicut i morte xpi. Posuit ergo terrorē signorū pcedentiū in lūminariū murtificō. psequēter ponit merorē hoīūz hoc videtiū ex pterbatiōe. Erūt. n. multiplex tribulatio i hoīb; etiā pfectis Job. xvi. In mūdo pssuram habētis. Precēdit. n. triplex tribulatio 7 sequeſ q̄rta oīūz crudelior. P̄ia fuit tirānoz 7 martires. Secunda

[illegible]

hereticorum 5 confessores. Tertia
ypocritarum 3ra simplices. Quar-
ta erit antichristi 4ra fideles. hec
sunt quatuor venti 2 quatuor bestie q
pugnabāt in mari. 2 q̄ta erat se-
uissima Daniel. xij. q̄ t̄c erit tē-
pus quale ante non fuit vt si fieri
pōt in errore mittant electi. Dicit
in̄ Al. de lyra sup̄ Math. xlii. q̄
post tribulationē antixpi anteq̄
appareat manifesta signa iudicii
erit tēpus breue in quo poterunt
illi q̄ decepi fuerint p̄ antixp̄ pe-
nitere. 2 illud tēpus vt dicit qdaz
nō durabit nisi p. xi. dies vel cir-
citer. Ideo d̄. Mat. xlii. Statim
post tribulationē illoz diez. i. tē-
pore paruo elapso post tribulatio-
nē antichristi apparebūt signa ma-
nifesta p̄pinq̄ iudicii. Et iō s̄b-
dit. sol obscurabit̄ zcē. sicut pus
dictū est 2 strutes celoz mouebū-
tur q̄ angeli frequēt̄ solito mo-
uebunt̄ ex diuina voluntate ad fa-
ciendū miraculosas transmuta-
tiones in clementis ad incurten-
dū hoibus timorē iudicii veniē-
tis. hec Al. o lyra Et q̄uls xpi
fusus in morte caluissibet singula-
re iudiciū fm̄ merita 2 demerita
iuste exerceat: tñ q̄ tale iudicium
est nobis occultū 2 quo ad penā
2 quo ad gloriā ipsectū 2 ē solus
respectu hominū: 2 nō demonuz
ideo necesse ē vniuersale iudiciuz
omniū simul viuoz 2 mortuoz
in fine mundi ē venturū. qd̄ erit
manifestū. q̄ oibz oia erūt nota
erit p̄fectū. q̄ tā boni q̄ mali in

corpore 2 aia p̄misabunt̄. 2 genera-
le q̄ demones 2 angeli fm̄ meri-
ta p̄fectā mercedē recipiēt. In b̄
ast̄ iudicio sicut illa q̄tuor q̄ in
mūdano iudicio fieri p̄sueuerūt.
Videm⁹. n. mundano iudicio in
quo public⁹ latro capi⁹ ē eodē
mandus ad mortē cōcurrere q̄tu-
or. 1. Primū ē tuba reū p̄cedens
oēs puocās ad insas audiendam
Amos. xij. Vbi dicit moab. i. reus
in clamore tube. 2 Scd̄ ē scriptu-
ra p̄fessōis p̄prie corā populo le-
cta i p̄prie dānatiōis argumētuz
Hester. xli. Duos suos p̄fessos q̄
vellēt manū mittere in regē: iussit
rex duci ad mortē. 3 Tertiū est
sua ab ore iudicis i reū plata ad
mortis suppliciiū sustinendū Ero.
xlii. Nō patieris maleficos viuē
sup̄ terrā. 4 Quartū est obediē-
tia mīstroz trahentiū reū ad pu-
niendū. Ij. Macha. vi. Hjs dicit
trahēbāt eū ad iudiciū. Ista enī
q̄tuor erūt in extremo iudicio vt
uoz 2 mortuoz. vñ nouitates p̄-
cedentes erūt tāq̄ tube formida-
biles. q̄ erūt signa i sole 2 lūa zcē.
sicut dictū est pilus. vñ pz noui-
tates erūt circa corpora celestia:
Circa elementa. Et circa homi-
nū vitā. 1 Circa corpora celestia.
q̄ p̄ aliquot dies ante iudiciū lu-
men retrahent a nobis vt mini-
me videant̄ Jobe. lii. Stelle re-
traxerūt lumen suū. 2 Secundo
circa elemēta. nam tunc erūt ter-
remotus magni p̄ loca: 2 sonitus
maris: 2 turbatio fluctuū qualis

De finali diiudicatione

nuntiū fuit. Nā s'm Jeronymus:
elevator mare cubitis. xl. sup oēs
mōtes. postea tū p'side descendet
q' v'c videri poterit. postea belue
marine dabit mugitus terribiles
postea videbit totū ardet & ex hīs
in gēibus timor & pavor cū pres
sura in hoīb' generabit. Jō dicit
Mat. xlii. Erit in terris p'ssura
gentiū. Tercio erit novitas cir
ca corporale hoīus vitā. nam ex ti
more belloz & aduersoz: & ex pa
nore fluctuū maris & vndaz: & ex
clamore & mugitu pisceū desicca
bunt hoīes & macri & pallidi fiēt.
Jō d' Mat. codē c. Arescētibus
hoībus p' timore sonit' maris &
fluctuū: & expectatōe maloz q' su
puenient vniuerso orbi. Nam s'
hiero. post p'ssionē maris & flu
ctuū videbūt hoīes herbas & ar
bores sanguinē pluerē. oīa edissi
la ruere. petras adinuicē collide
re & generalē terre motū & mari
mū fieri: ex quo timore arescent
hoīes & de abdītis crentes ibunt
quasi amētes ex dētis & ex formi
dine maloz q' de primo expecta
bunt. Nā virtutes celoz mouebūt
tur. s. angeli in celo habitātes tre
ment a facie iudicis nō tiorē amī
sionis gl'ie. sed timore reuerentie
& timore p'passiōis damnatorum
Job. xvi. Solūne celi pauebūt &
p'remiserunt ad vultū iudicis. Et
Isa. xlii. Angeli pacis amare
fiebūt. Sequitur. Tūc videbūt fili
um hoīs rē. Congregata multi
tudine gentium complimentuz.

se inuicem ex timore sententis ap
parebit christus cum signis pla
garum in manibus & pedibus &
latere & cum instrumentis sue pas
sionis scilicet lancea: corona: cru
ce: clauis: & malleis desertibus
angelis ex gbus peccatores de in
gratitudine tanti bñfici acriter re
darguet dicens s'm Aug. Ego &
mundum propter vos descendī
de celo carnem vestram assumpsi
vobiscum annis. xxx. conuersatus
sui & impropria tollerantis capitis
& flagellatus sui: & durā passionē:
& crudelē mortē pp vos sustinui
& h' oīa cognoscei. noluitis & co
gnouistis p'p'ssistis: & toto posse
offendistis. Et tūc secundū Mat.
xlii. Plangent omnes tribus
terre. Abi dicit Chrysostomus.
Ecce plangent omnes peccatores
nam plangent iudei qui christus
cru cifixerunt: plangent gentiles
qui ydola adorauerunt: plangēt
greci qui in fide errauerunt: plan
gēt falsi christiani qui carnē & mō
dum plusq' deum amauerunt.
Plangent oēs tribus terre. quia
nulla erit virtus ad resistendū nul
la facultas ad fugiendū. nullus e
pus ad satisfaciendū. & nulla mi
sericordia iudicis ad subuenien
dum. quid igit facient peccatores
cum christus apparebit sicut leo.
¶ Circa hoc querit quare magis
dr' p's iudicat q' alia p'sona Job
v. Pater non iudicat quēq' s' oē
iudiciū dedit filloz. Rādeo. Inge

Ricar. dicitur
iudicabit in nos
et creator. sed
quā est redēptō
dicabit v' electi
gnū ad qd nō s'
tionis sine bñf
nāz. q' s' dūm
si auctoritate
s'm hōmā hōic
testate delegata
pall auctoritate
ter die puenit. q'
dē numero iud
tū inuēntes q'
rōne plurib' ai
vnde sapientia se
tat cognitionē
sub rōne qua ei
tur spiritui scō.
p'actis q' regit
care pōt approp
sina. s' rōne dī
iudicio pōt app
approbat sapie
tu dīnis q' requi
dicatōis pōt app
eo cui approp
ille. ¶ Secūdo
vultu in iudicio
obus gloriosus
dicit Aug. s'mo
boni & mali vlti
in claritate in q'
in hūilitate in q'
Vnde sicut in p
venit v' pro nob
paruit in j' hūa

Richard. di. xlvij. Christus nō trā
iudicabit in natura diuina s̄m q̄
est creator. sed etiā in hūana s̄m
quā est redēptor. q̄a ad hoc iudi-
cabit vt electi admittant ad re-
gnū ad qd nō sufficiēt dona crea-
tionis sine b̄ficio redēptōis s̄
nō eodē mō iudicabit s̄m vt rāq̄
nāz. q̄ s̄ diuinā iudicabit p̄ncipa-
li auctoritate sue ptate ordiaria
s̄m hūanā dō ideo iudicabit po-
testate delegata iudicare aut p̄nci-
pali auctoritate ē cōe trib⁹. ⁊ eq̄li-
ter eis puenit. q̄ i eis ē vna ⁊ ea-
dē numero iudicādī ptas: nō est
tū incōueniēs q̄ idē sub diuersa
rōne plurib⁹ appropriet p̄sonis
vnde sapiētia sub rōne qua ipor-
tat. cognitionē appropriat filio ⁊
sub rōne qua est donū appropriat
tur spiritui scō. Dico ergo q̄ rōne
ptatis q̄ requir̄ ad iudicandū iudi-
care pōt appropriari cui appropriat
s̄nia. s̄ rōne discretiōis q̄ requir̄
iudicio pōt appropriari filio cui
appropriat sapiētia. rōne autē recti-
tudinis q̄ requir̄ in voluntate iu-
dicatis pōt appropriari spiritui scō
eto cui appropriat bonitas. hec
ille. ¶ Secūdo q̄rit idem doctor
vtrū in iudicio x̄ps videbitur ab
oib⁹ gloriosus? R̄s̄ ideo q̄ sicut
dicit Aug. p̄mo li. de tri. c. pen.
boni ⁊ mali visuri sunt iudicem
in claritate in qua iudicabit: non
in hūilitate in qua iudicatus est.
Vnde sicut in primo adu tū q̄
venit vt pro nobis iudicaretur ap-
paruit i nā hūana mortali. ita. in

scō aduētū q̄ veniet vt iuste iū-
dicet appetit oib⁹ i natura hūanā
gloriosa: nō tū videbūt mali glo-
riā aie ei? nec oculo corporali nec
intellectuali nisi i gbusdā effectib⁹
suis de qbus dolebit. s̄ boni glo-
riā ei? videbūt ⁊ q̄tū ad gloriā
corporis oculo corporali: ⁊ videbūt
gloriz̄ ale eius oculo mentali. vñ
state diuina sicut sup̄naturaliter ma-
li videant gloriā corporis ad coruz
p̄fusione. q̄a gl̄iber hō malus tri-
stat ⁊ p̄fundit i vidēdo gloriā illi
us quē vehemētē odit. vñari dō
odit deū vehemētē nō s̄ rōne
q̄ s̄ime bonus est: q̄a sic odiri nō
potest. sed sub ratione qua punit
eos. vnde q̄uis videre corp⁹ glo-
riosum christi sit per se delectabi-
le. tamē p̄ accidens erit reprobis
tristabile. quia erunt eius inimici
⁊ inuidebunt. ei. vnde ad hoc di-
citur Luc. xxi. Videbunt filium
hominis in nube venientem cum
ptate magna ⁊ maiestate. ¶ Que-
ritur tertio vtrū christus iudi-
cabit in valle iosaphat: Respon-
det Richardus di. 26 c̄ristus
non descendet in vallem iosaphat
si residebit in aere in alto loco vt
ab omnibus possit videri super
montem oliueti de quo in celum
ascendit: sicut dicit magister pe-
ultimo capitulo dist. xlvij. quar-
ti ⁊ forte parum citra illum lo-
cum in quo apostoli desierunt est
corporaliter videre quando ascē-
dit in celum. Homines autem cō-
gregabuntur in valle iosaphat

De finali diiudicatione

cul premiet mons oliueti: et quot
in illa valle poterat capi tot erunt
ibi. alij circa vallē quidā ppiq?
quidā remotius. electis tñ exi-
bus ad dexteram iudicii nō in ter-
ra: sed sacre sicut dicitur est. Et hoc
dicit apls. i. Thessa. iij. Ruple-
mur cū illis in nubibus obuiam
christo in aera. de hoc loco iudicii
dicitur Iosep. iij. Cōgregabūtur
oēs gentes et deducā eas i vallem
iosaphat et disceptabo cū eis ibi.
Et huius loci assignat triplex ratio
¶ Prima qz locus iudicii debz eē
cōis cuiusmodi ē vallis iosaphat
et sic locus medius terre habita-
bilis. ¶ Secūda quia dz eē publi-
cus: s locus p̄dictus ē famosissi-
mus pp opera nostre redemptionis
qz ibi et circa gesta sunt. ¶ Ter-
tia qz competit ille locus rōne ne-
gocij. quia tractandū est ibi opus
misericordie et iustitie. Mons autē
oliueti qui ē apud vallē istam desi-
gnat misericordiam. iosaphat autē
qz interpretat iudiciū designat ius-
ticiā. ¶ Quert idē docet. vtrum i
iudicio erit vocal disceptatio? Et
dicit qz magis videtur concorda-
re cum textu sacre scripture s; ali-
quos qz ibi erit disceptatio et men-
talis et vocalis. qz christus qui lu-
dicabit deus est et hō. et iō iudica-
bit modo diuino et humano. naz
et hoc erit mal? gaudiū sensibile
bonoz et maior dolor sensibilib? repro-
boz. Sicut. n. erit mentalis et vo-
calis citatio qz mētaliter ad iudi-
ciū vocabunt et p ministeriū ange-

loz vocaliter sicut dictū ē. ita erit
reproboz mētaliter et vocalis accu-
satio. Accusabūt. n. eos p̄fete eoz
fm aplm Ro. ii. et eoz singlas oī-
bus manifesta. ita rps vocaliter
accusabit eos Math. xxv. Et surius
et nō dedistis mihi māducare. ac-
cusabunt eos et angeli q fuerunt
custodes eoz. Voies et electi vo-
ce tenuis s eos testificabunt. Sen-
tentia et diffinitiva nō tñ mentali-
ter: sed et vocaliter p̄fereb? ut vide-
tur sonare sacra scriptura Math.
xxv. hec ille. Per quot āt dies ou-
rabit iudiciū incertū ē ut ait Au-
g. de ci. pbabile tñ est q nō tēdet
p horam multū plitā qd videtur
sentire Aug. de ci. dicens q iu-
dex p̄vincet p̄felas reproboz sine
ulla sermonis plititate: vñ illa vo-
calis disceptatio nō erit cū quoli-
bet in singulari noiatim: nec de
quolibet opere singulari: sed sicut
saluator narrat in euāgelio fore sic
credendū ē. Hec Richar. ¶ Que-
rit idē doctor vtz omnes iudica-
bunt. Et dicit rñdēdo q i illo iu-
dicio erit de meritis et de meri-
tis disceptatio erit et p meritis:
vel de meritis retributio. ¶ Quā-
tū ad retributionē oēs iudicabūt
qz augebūt supplicij maloz. tā ho-
minum q angeloz. Augebūt et
gaudium bonoz tam hominū
q angeloz. Boni. n. angeli qz
iam habeant suam retributionē
essentialem tamen pro ministerio
qd nobis exhibent recipient aliqd
accidentale gaudiū. Et mali an-

De

gell p malis q
grauē recipiet
sumptionē et
rum holūm ex
plicū. et electo-
re dictū est. ¶
butionē non oī-
fm Hreg. xxvj.
cantur et p̄fere-
regnant. Alii
gnat. Judicā-
minica in clām:
nō dedistis mihi
et. Alii in exte-
dicantur et p̄fere-
pheta et. Ad r-
dicio. Et de qu-
li. Qui at non
et. Et de qd
li. Qui sine leg-
lege peribunt.
fidei retinētes.
non habētes re-
ant. qui vero nō
tenuerant in cr-
in extrema tra-
dicit. qz p iudi-
tenebris eius:
uentione reda-
Et electorum
cātur et regnā-
maculas ter gl-
tia factis sequi-
quicqd illud
ocalis iudici-
ductione coop-
veniens in de-
dicit. Et surius
manducare. ¶

geli p malis q nobis procurant
grauē recipiēt suppleuim post re
sumptionē ēē corporum reprobo
rum hoium etiam augebitur sup
pliciu. 2 elector augebitur pmiuz
vt dictū est. ¶ Quāto at ad iudici
ationē non oēs iudicabuntur. qz
fm Greg. xvi. moralī. Alii iudi
cantur 2 pereūt. Alii iudicātur 2
regnant. Alii nō iudicantur 2 re
gnāt. Iudicant 2 pereūt qb^o do
minica in clamatōe dī. Esuriui 2
nō dedistis mibi māducare. sitiui
2. Alii in extremo iudicio nō iu
dicantur 2 pereūt: de quibus pro
pheta ait. Nō resurgūt impij i iu
dicio. Et de quibus dñs dīc Jo.
filij. Qui at non credit iā iudicatus
est. Et de qbus Paulus ait Ro.
li. Qui sine lege peccauerunt sine
lege peribunt. Possessionē vero
fidei retinētes. sed p se hōis opera
non habētes redarguunt vt pere
ant. qui vero nec sacramēta fidei
tenuerunt increpationem iudicis
in extrema examinatione non au
diūt. qz p iudicati infidelitatis sue
tenebris elus: quē despererant in
uectione redargui nō merentur.
Ex electorum vero parte alij iudi
cātur 2 regnāt qui vite lachrymis
maculas terglunt. q mala pceden
tia factis sequentibus redimētes
quicqđ illicitū aliqui fecerunt: ab
oculis iudicis elemosynarū sup
ductione cooperiunt qbus iuder
veniens in dextera consistentibus
dicit. Esuriui. n. 2 dedistis mibi
manducare. sitiui 2. Alii at non

iudicant 2 regnāt qui etias precep
ta legis perfectione virtutū trāscē
dunt q nequa q hoc solum quod
cūctis diuina lex precipit implere
contēti sunt: sed pstantiori desi
derio plus exhibere appetit q p
ceptis generalibus audire potue
runt quibus dominica voce dicit
Math. xix. Vos q reliquistis om
nia 2 secuti estis me cum sederit fi
lius hoīs in sede maiestatis sue se
debitis 2 vos iudicantes sup duo
decim tribus. Hec oia Gregori
us. Horum quattuor differentias
ponit ēē 3 sy. li. i. de summo bo
no cap. xxiij. ¶ Querit idē doctor
vtruz disceptatio erit de solis ope
ribus misericordie. Rñdet vi. q
vt prius dictū est. In iudicio erit
disceptatio mētalīs 2 vocalis. pri
ma erit de oibus operibus nō trā
in generali sed ēē in singulari. qz
sicut dicit Augu. x. de ci. virtute
diuina fiet vt quēcūqz opa bona
vel mala cūcta in memorias reuo
centur 2 mētis intuitu mira ce
leritate cernant vt accuset vel creu
set suā psciam: atqz ita simul om
nes 2 singuli iudicent. ¶ Antrum
at de alijs operibus qz de operib^o
misericordie vocalis aliqua disce
ptatio sit futura certū non est no
bis: sed tñ certum satis est q aut
fiet de solis operib^o misericordie
aut precipue de illis que vt appa
reat omnibus manifeste q q pctā
per misericordie opera nō redeme
runt indigni sunt misericordia. lu
xa illō ps. Desperet de terra me

De finali diiudicatione

moria eorum pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et Ja. li. Iudicius sine misericordia seculi saluante fiet illi qui non fecerit misericordiam. hec Richar. Et quod dicitur Math. xrv. Media nocte clamor accit' e' ec. spo. ve. exi. ob. ei. Que rit idē doc. vtrū resurrectio erit o nocte. Ad qd ait. Rūdeo q' mort' celli cessabūt circa solis ortū luna erit in occidēte. q' i tali dispōne sol z luna credunt creati fuisse. Et q' in illo instanti in quo cessabunt motus celi: erit cōis resurrectio mortuorū exceptis paucis qui i aduentu iudicis inuenient viui. Ideo cedendū est q' cōis resurrectio mortuorū nō erit de nocte. q' crīsi bus in oīēte citius est dies q' crīstentis. In occidēte. quidam tñ resurgēt de nocte p cōparationē ad locū in quo resurgent. per cōparationē tñ ad locū vbi tenebit iudiciū erit sol in ortu anteq' aliq's resurgat. Et b. p. q' xpi resurrectio fuit exemplar nre resurrectiōis: s; xps resurrexit nō de nocte s; i principio diei: ergo resurrectio mortuorū nō erit de nocte: z illa resurrectio erit in ultimo instāti tps. p pū dicti vt status corruptibilitatis vel motus celi sil' esse desinant z status incorruptibilitatis z quietes celi sil' incipiant. Et si dicatur q' iudex adueniet media nocte z q' si fur. hoc dr fm glo. q' nullo sciēte vel sperante veniet. h. ille. Vbi manifesti z terribilis iudicii figurā exp: ellam hēmus. Daniel. vii.

Aspiciebā igit daniel. donec throni positi sunt z antiqui dierum sedit vestimētum eius quasi nix candidū z capilli capitis eius qñ lana mūda thron' eius flāme ignis rote eius ignis accēsus. fluuius igneus rapidusq; egrediebat a sale eius millia millia ministrabāt ei z decies millies centena millia assistebāt ei iudicēs sedē z libri ap ei sunt. Vñ sciēdū ait frater Frā. de abbate q' hic describit extrēmū iudiciū qñ ad tria. s. qñtum ad iudicis pditionem. ad comitiū assocationē. Et inie plationē. Cōditio iudicis talis ē q' ipse xps iesus ē oīs totū hñant generis cū ipm creauerit z suo p cioso sanguine emerit. Et qñs in natura hñana sit lucentis. q' āno rus. xrv. tñ antiqu' diez appellat quo ad naturā diuinā. in qua ass mōdi creationē genitus ē a patre. S; xps veniēs vt iudex erit indutus quo ad naturā hñanā vestre alba vt nix. hec vestis significat gliaz corpis: q' in forma corpis gloriosa oībus apparebit. vt dicit' ē pū. Et capilli ei' ad lram erūs qñ lana mūda: vel p capillos pos sunt itelligi plage passiōis q' crūs in corpe ei' lucētes vt stelle munde. Thronus aut ei' siue cathedra erit magna eius dignitas: pās contra suos inimicos accēsa furor ira z indignatione. Vel pōt itelligi ille ignis q' tunc cōbu ret z cruciabit petōres ipeius. Ideo dī rota que apta ē ad reuo

lutionē ppetua. bitor qñ ad a eota polus gene bificia tota ang assistet ad iudic ti hñano gener isti electos ad g z reprobos bab tosa ad iudiciu Er tē libri erit telli gatur cōlect In iudicio. n. al ber per diuinā vi re in cuiuslibet z mala que vñq deant q' in cuius saluationē deus bona eorum z mal rant. q' qñ cō z maxime xpiani potuissent salua euo libri. s; mo libio mortis erū um reproborum existum que pū legentur de quo Vbi angelū hñ tū intus z foris quo erant scripti mē z ve. dicitur ris pp pā pū tunc manifestab do z ad magnā erimentū summi lamentatiōis ple carmen doloris infernalis supple tionis. Secū tur liber vite. q

De finali diiudicatione 97

hunc dñm ppter. ¶ Secundo descri-
bitur qñ ad associationes: qñ sic
cora huius generatio ibi pgrega-
bit: ita tota angelorum natura. ibi
assidet ad iudicē reuerendū ad to-
ti hūano generi ministrandū: qñ
isti electos ad gloriā associabunt
et reprobos habites corpa pōde-
rosa ad iudicium trāsportabunt
Et tē libri erūt apti. Per libros i
telligitur cōscientia singulorum.
In iudicio. n. ait Richar. Nulli-
bet per diuinā virtutē poterit lege-
re in cuiuslibet cōscientia oīa bona
et mala que vnq̃ fecerit vt oēs vi-
deant qñ in cuiuslibet dñatione
saluationē deus iuste ponderabit
bona eorū et mala que nūq̃ fece-
runt. ¶ Qñ cōfusio erit dñatis
et maxime xpianis qui si voluissent
potuissent saluari. Ibi aperitur
duo libri. scz mortis et vite. ¶ In
libro mortis erūt scripta mala oī-
um reproborum et a parte sinistra
erit tūm que publice corā omib⁹
legentur de quo Ezech. ij. dicitur
Vidi angelū habentē librum scrip-
tū intus et foris. et expādit illuz in
quo erant scripte lamentatiōes car-
mē et ve. dicitur scrip⁹ intus et fo-
ris pp pccā priuata et publica: que
tunc manifestabunt corā toto mū-
do et ad magnā confusionē et de-
trimentū damnatorū. qñ in eo erūt
lamentatiōes ploratus et timoris
carmen doloris et afflictiōis et ve
infernalis supplicii et eterne dāna-
tionis. ¶ Secundus liber appella-
tur liber vite. qñ in eo scripta erūt

merita eterne vite et opera viua ab
his qui in dextera erunt facta que
ad laudes electorum legentur. et
ad consolationem eorum publi-
cabuntur. et ideo appellatur liber
vite. de quo dñr Danielis. xij. Sal-
uabitur populus tuus omnis q
inuentus fuerit scriptus in libro.
¶ Consequenter his pactis lu-
det in omnes diffinitiam profe-
ret sententiam de qua sententia
dicitur. Fluius igneus rapi-
dusq̃ egrediebatur de ore iudi-
cis in throno sedentis. Fluius
iste est magna sententia et inuesti-
gabilis intelligētia que ex ore
iudicis procedet per quā feret sen-
tētiā iustissimā et irruocabilem
in bonos et malos. qñ snia erit ignea
et rapida sed ignea. s. amore et cha-
ritate plena quō ad bonos et rapi-
da. s. horrenda et furore plena quō
ad malos. cñ dicit eis illō Math.
xxv. Ite maledicti in ignem eter-
num q paratus ē diabolus et ange-
lis eius. Tūc osifid snia iusta: ga-
sunt maledicti pp culpe seditates
et acerba pp ignis acerbitatē. euz
dicit. Ite in ignē eternū pp pene
perpetuatē. qñ dñr. Ite maledicti
in ignē. Erit horrenda pp demo-
nus societate. qñ pcludit q parat⁹
est supple vobis euz diabolus et an-
gellis ei⁹. Ecce dies ergo illa que
dicitur dies ire ea. et mi. di. ma. cē
a. valde. Sed quo ad illos q erūt
in dextera parte sentētia erit ignea
id est amore et charitate plena. Iō
dicit eis thēma i principio assūptū
n n

De finali diiudicatione

Venite benedicti patris mei po-
pa. vo. reg. a pñi. mundi. Eua-
gelium at ppenitē discipulationem. s.
sniam diffinitiuam p electis snie
diffinitiuē p reprobis. ¶ Sed h
attēdamus fratres de numero ele-
ctorum et reprobōrū qd possūm?
psecturare cū christus dicat. Ma-
th. xxi. Multi sūt vocati pauci ve-
ro electi. Et origenes sup hoc vi-
cat vnū terribile verbū. Tmēdus
est ingre christiani in illo nōro
introcat in regnū celorū: quo nu-
mero introlerit filii israel in terrā
pmissionis. s. duo. Quis. n. terri-
bilis nobis pōt dici: qd p multi
sunt vocati pauci vero electi. Fra-
tres cū dñs dixisset discipulis su-
is vnus vestrū me trader: omnes
dixerunt. Nunquid ego suz dñer?
Ita ergo si vnus ex toto huma-
no genere periturus crederetur.
et tantum vnus: quis non vehemē-
ter expauesceret. Multo magis cū
is q oīa nouit. dixerit: multi sūt vo-
cati pauci vero electi tremere de-
bent et timere vniuersi. vñ Chrys.
Qui de gloria cogitat et non ma-
gis timet de casu ille nec infirmi-
tatē sue carnis cognoscit: nec ver-
sucas pñderat diaboli: nec intelli-
git qd ait apls Ephe. vi. Non est
nobis collectatio euz carne et san-
guine suppe tñi. sed aduersus pi-
cipatus et ptates aduersus recto-
res tenebrarū harū. In hoc ergo
certamine spiritali viuētes nō de-
bemus cogitare qualē gloriā pse-
quamur. s. primo: sed quō ruinā

peccati euadamus? ¶ Nec ille. St. n.
inge idē doctōr certamen bñ pro-
cellerit postea pōt iudex fm meri-
tum certaminis premisū mensu-
rare et estimare. h ille. Nec dixi ve-
primo cogitemus hic bñ viuere:
si pōst mortē velimus gloriose vi-
uere. his ergo qui bñ vixerint et in
gfa mortui fuerint dicet iudex.
Venite b. rē. ¶ Qs poterit cogita-
re quale et quantū gaudiū erit ele-
ctorum tali snia audita. Vt erit
snia omni gaudiū plena pp opus
sanctitatz qd bñdicti propter eter-
norum felicitatem qd possident ere-
gnum et pp angelorū societatem
qd cū bñs ab origie mūdi. ¶ Ter-
minata igitur snia iudicis nil aliū
restat nisi executio snie vt recipiat
vnosqz penā vel pmiā p tuorū
qualitate factorū. Immediatē er-
go absqz quacūqz dilatiōe iudex
bonos cū iubilo ducet ad celum
empyreū: et reprobos cū demoni-
bus oibz pēpitrabit in gehēnā. vñ
pcludit. Math. xxv. Et ibit hī. s.
dānati in suppliciu eternū. Iusti
autem in vitam eternam his ter-
minatis erit innouatio mundi.
Sicut. n. ille maximus ignis ele-
menta purgabit cum habeat vim
expulsivam forme extrinsece: sic
mundum innouabit dispositiue
subtiliando ipsa elementa. Ande
Richardus ait quod per pur-
gationem mundi remouebitur
ab elementis aliqua res positi-
ua derogans sue puritati: sic qd
p purgationes separabunt a quo

De

libet clemente p
positiones ad
causant p motu
nem in confu-
etia luce quā m
mo. n. lux in co-
augebit. Ita. vii
lux solis et lux
ter sicut lux sep-
quēti clemente a
nabunt qd mō-
corpōibus cel-
luminis instaurat
Mā clemente qu-
stibus recipiēt
alla certū est: tri-
ens si pcedat q
electorū p lum-
modo pformati-
tia et propietati
sic corpora in se-
lustrationem al-
bus celestibus
salua differenti-
prietatibus nat-
men non illu-
sui supersele. s.
do illaminare
tā viderent q
digni. Nec ille
ro sic dicit. Et
electorum. Si
regi habere pl-
palatio et pal-
quālis non ing-
cis erit gloriā
lumi aula para-
pyrum sit pu-
q celū syderu

libet elemento partes alioz et dispositiones ad alia elementa que causant p mutuā actionē et passionem in consensu suis. Habebūt etiā lucē quā modo nō hñt. Primo. n. lux in corporib⁹ celestibus augebit⁹ Isa. xxx. Erit lux lune sic lux solis et lux solis erit septēplici ter sicut lux septē diez. et ex cōsequētī elemēta abundantius illuminabunt⁹ q̄ mō. quia recipient a corporibus celestib⁹ ampliozem luminis influentiā. Atq̄ aut post illā celeritatē quā a corporib⁹ celestibus recipiēt lux eis imprimat⁹ alia icertū est: tñ nullū ē incōueniens si pcedat q̄ sic et tūc sicut aīe electoz p lumen glorie aliquo modo pformant⁹ manente differētia et proprietatibus naturalibus: sic corpora inferiora per suam illustrationem atqualiter corporibus celestibus conformabuntur salua differentia in essentia et proprietatibus naturalibus. terra tamen non illuminabitur nisi in sui superficie. Si enim in profundo illuminaretur impii lumen. illud viderent qua visione sunt indigni. Hec ille. Bonauentura vero sic dicit. Erit hoc ad gloriam electoz. Sicut enim gloria est regi habere plures cameras in palatio et pulchram coquinam quāvis non ingreditur: sic electis erit gloria et honor q̄. non solum aula paradisi et celum empyreum sit pulchrum. sed etiam q̄ celū syderum et antiquū habi-

taculum. hec ille. Animalia vero bruta et ēe plante non manebunt. An⁹ Boni. dicit q̄ animalia et plante non sunt ad ornatū terre: nec ad hoīs obsequiū: nec ad dei laudem nec ad vniuersi pfectionē: nisi fm eū statū qui est corruptibilis et variabilis. et ideo illa nō oī immovari An⁹ terra habebit alium ornatum Et Richa. ait. Quāvis bruta aīa et plante seruiant hoī sicut elementa: nō tñ tantā habēt aptitudinem ad statum incorruptibilitatis sicut elementa: quia sunt incorruptibilia secundum se tota.

Ertio et vltio videndum ē de glia corporis. Abi sciēdū fm Richa. di.

xlit. q̄ in bris ē premiū essentiale. qd est aīe beatitudo consistens in clara dei vīsiōe et pfecta fruitione: ac pfecta securitate de p̄dicte vīsiōnis et fruitionis et ppetuatione et gaudio. premiū vero accidētiale dicit⁹ quod habet bonū creatur p oblecto: qd accidētiale dicit⁹ non q̄ sit accidēs: q̄ tūc beatitudo aīe ē dicere p̄miū accidentiale: s; q̄ tale premiū nō est de rōne beatitudinis ipsius aīe. eo q̄ ipsa sine illo vere esset beata dicēte Aug. li. v. p̄fecta loquēte ad deū de bōis creatis. Brūis est qui se scit: etiā si illa nesciat. qui vero te et illa nō le: nō pp illa beatior: sed pp te solū beatius est. Duplex vero est beatitudo scz anime et corporis. Dicitur aut de essentia beatitudinis aīe omne

De gloria corporis

id sine quo nō esset vere bñ. Et q sine corpe vere bñ ē: bñtudo corpis pñet ad pñm aie accidē tale. Sed id sine quo corpus non posset ēē beatū. videt essential' ei' bñtudo: vel ad ipsas pñner: et ita pōt dici q beatitudo corpis ali-quo mō ē essentialis: qā ē essentialis corpi in qñtū sine illa corp' nō posset ēē beatū: tñ nō ē essentialis pñcipaliter et simpliciter eo q sine illa ps hoīs pñcipalior ē bñ p pfectā sui cū deo cōiunctiones. Itē ē sciendū q ē quoddā pñmiz qō dī aurea: quoddā qō dicit aureola: quoddā qō nec ē aurea nec aureola. ¶ Aurea ē pñmiz substantiale bñōz qō per similitudinē aurea dicit tñ q daf victorib' et victori debet corona: tñ q p ipm creatura rōnalis ē deo pfecte subiecta cui ēē subiectū regnare ē. tñ q ad similitudinē corone q cōtinet linea circulari: ita pfecta ē vt ei nō possit fieri additio nisi accidētal'. ita illud pñmiz ē. ita pfectū q gequid sup addit' accidētalē ē. tuz q sicut corona q circularis est ad eundē punctū quo incipit terminat. ita p ipsum pñmiz essentialē creatura rationalis. pmo pñcipio cōiūgit a quo inesse p creationem trinit: ¶ Aureola vō ē gaudiū de opib' a se factis rōnē habentib' victorie excellentis p qō apparebit exteri' in corpore qdā decor qui pñctuz interius gaudiū exteri'us declarabit. Ergo aureola ē gaudiū de bonis reatiis et qbuscūqz sū privilegia

tis privilegio victorie excellentis. et sic aureola est pñmiz accidentale et dī respectu auree vocabulo significante diminutiōe ad significandum q est minus pñmiz q aurea. de quo in figura dī. Ero. xv. de tabula q ponebat sup arcā. Facies illi labiū aureū p circūfeti et illi labio coronā zc. et sup illā alteraz coronā aureolā. ¶ Nec tñ ē pñmiz accidētalē aureola est: q non oīa bona opa que fecerūt beati, et de quib' gaudēt habēt rationē victorie excellentis: et tñ gaudiū de illis cū sit de bono creato ē pñmiz accidētalē. hec ille. Hoc autē pñmiz debet dñib' rōnē excellentis victorie quā habuerūt ptra carnem doctorib' rōnē excellentis victorie quā habuerūt ptra carnē diaboli. martirib' etiā debet ratiōe excellentis victorie quā habuerunt contra mūdū. Nunc autē psequē cervidendū ē de gloria corporis. Unde. r. reperio que sequunt corpus gloriosus siue q hēbit i pñia. ¶ Primum erit evidentissima claritas. ¶ Secundum erit constans impassibilitas. ¶ Tertium erit vigorosa subtilitas. ¶ Quartū erit velocior agilitas. ¶ Quintū erit celestis habitatio. ¶ Sextum erit vocalis collaudatio. ¶ Septimum erit delectabilis visio. ¶ Octauū grata nimis auditio.

¶ Bonum erit
tio.
¶ Secundum
natio.

¶ P
cor
fia

nīs glōrie et sc
dētissima clar
nī fulgētib' sic
eor. Et Sep
r tās simile
rent. De hac el
ll. q nō ē gene
ploras et velle
cōparat clarit
qui pñctat ali
ritas quā hab
ratiōe. h ille.

¶ Primo gl
nata.

¶ Secundo
comparata.

¶ Tertio dist
poibus.

¶ Quarto co
operibus.

¶ Primo ig
gloria zc. Et

¶ quarti. Clar
differens secu

glorie animar

nobile: quia c

nīs anime et

corpus. Unde
clonem quā b
sit excedit be
bit alterius

Prima gloria corporis: 99

Conum erit redolens odora-
tio.

CDecimum erit suavis degu-
statio.

Prima igitur gloria
erit in
corporibus suis glorio-
sis ut est corpus Christi et virgi-

nis gloriose et forte plurimum aliorum cui
delectissima claritas Math. xlii. Ju-
stus fulgebunt sicut sol in regno patris
eorum. Et Sap. xlii. Fulgebunt iusti
et tanquam scintille in arundineto. discor-
rent. De hac claritate ait Alex. in
xlii. quod non est generativa caloris sed est
portans et delectans visus. et per hoc
comparat claritati lapidis lapidis
qui praeferat aspectum: talis fuit cla-
ritas quam habuit Christus in transfigu-
ratione. huiusmodi. Hec autem claritas erit.

CPrimo glorie aie propositio-
nata.

CSecundo partibus corporis
comparata.

CTertio differens in multis cor-
poribus.

CQuarto correspondens bonis
operibus.

CPrimo igitur claritas illa erit
gloria etc. Unde ait Richar. di. xlii.
quartus. Claritas corporum erit
differens secundum differentiam
glorie animarum et hoc est ratio-
nabile: quia ex claritate beatitudi-
nis anime claritas redundat in
corpus. Unde secundum propor-
tionem qua beatitudo anime chris-
ti excedit beatitudinem cuiuslibet
alterius anime: sic lux sui cor-

poris excedit lucem futuram in
quocumque corpore alio glorificato
Quando vero dicitur quod fulgebunt
iusti sicut sol. sciendum est quod lux
elementaris et lux corporis glori-
ficati eiusdem speciei non sunt:
sed lux elementaris est quasi que-
dam imitatio illius sicut lux na-
turalis spiritualis anime non est
eiusdem speciei: cum spirituali lu-
ce gloriose: sed est quedam imitatio
illius: lux tamen corporis erit eiu-
dem speciei cum luce que post re-
surrectionem erit in aliis corpori-
bus glorificatis. Iuxta illud ad
Ephes. iii. Saluatorem expecta-
mus dominum Iesum Christum
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori
claritatis sue. Ubi ait Nicolaus
de lyra quod non dicitur corpus hu-
militatis. nam modo est nobis
ocasio humilitatis: eo quod est cor-
ruptibile et putrefactibile et corro-
detur a vermicibus et in cineres re-
solvetur. Quantum nunc debe-
mus humiliari sub manu poten-
tis dei qui nobis resurgentibus
dabit talem ac tantam claritatem
atque lucem. Si enim ut ait sapi-
ens Eccles. xi. Dulce lumen et de-
lectabile est oculis videre solem
quanto magis delectabile erit vi-
dere illa in lucem gloriosam. Hec
claritas in transfiguratione fuit
tam delectabilis petro. ut dice-
ret. Domine bonum est hic esse.
Super quo ait Remigius quod
petrus videra maiestatem domini adeo

Prima gloria corporis

delectatus est ut cuncta tempora
illis oblationi traderet et impetu
um manere vellet. Quid igitur erit
et illa luce perpetua. ¶ Secun-
do dixi quod hec claritas erit partibus
corporis comparata. non enim omnes par-
tes corporis equaliter lucebunt.
Unde Richar. ubi prius dicit quod
plenitudo humani corporis requi-
rit ut quedam eius partes sint clari-
ores quam alie. Ideo non erunt omnes
partes corporis equaliter clare.
Erunt tamen clare secundum illam propor-
tionem quam magis requirit corporis
pulchritudo. hec ille. Sicut enim in
corpore non glorioso oculi sunt
pulchriores et clariores aliis par-
tibus corporis: ita erit ibi. Ita et
in corpore mystico aliqui sunt cla-
riores et sapientiores aliis ut sunt
illi quibus dictus est. Math. v. vos
estis lux mundi. Unde Aug. sup.
Gene. ad litteram. dicit quod lux est
substantia corporea summe simplex
in genere corporum summe multi-
plex in efficacia. Unde Luce in cor-
poribus nihil est utilius: nihil pul-
chrius: nihil communius: nihil
velocius: nihil impassibilis: ni-
hil virtuosius inuenitur: imo lux
est facies omnium rerum que omnia om-
nibus bonis prelati et doctoribus
conueniunt. Ideo non immerito
dicitur eis. Vos estis lux mundi
quod sapientiam docent et iusticiam
et prudentiam atque virtutes quibus
nihil vilius in vita est hominibus.
Unde doctor debet verbis sanctis
et monitionibus aliorum corda illu-

minare et tenebras mentis aufer-
re ut dicere valeat hiis quos docet
cum apostolo. Ephesi. v. Eratis
enim aliquando tenebre nunc autem
lux in domino: unde de prelatiis
qui sunt lux mundi dicit Iseido-
rus li. iij. De summo bono. capi-
culi. vi. Sacerdotes debent erquirere
peccata populorum: et sagaci solli-
citudine unumquemque probare.
Iuxta testimonium domini ad
Jere. vi. Probatoiem dedi te in
populo meo et testes: et probabis
vias eorum. Et sequitur eodem ca-
pitulo. Sacerdotes studio corri-
gendi facta perscrutari debent sub-
sectorum ut emendatos lucriface-
re possint. Et sequitur. Bonorum
studia sacerdotum multa diligen-
tia etiam parua plebium facta per-
quirunt: ut dum in minimis sub-
ditorum peccatis se acerrimos per-
stant in maioribus malis cautos
atque sollicitos faciant. hec ille. uti
que sic erunt lux mundi ut sic et ta-
li luce doctrine ad lucem glorie per-
ueniant Iuxta illud Daniel. xii.
Qui fuerint fulgebunt quasi splen-
dor firmamenti: et qui ad iusticias
erudunt multos quasi stelle in per-
petuas eternitates. Sicut igitur
in corpore mystico quedam partes
plus lucet. scilicet prelati et doctores
plusque simplices: sic in corpore
glorioso quedam partes plus aliis
lucebunt. ¶ Tercio dixi quod prela-
ti claritas erit differens in mul-
tis corporibus. de qua differentia
ait apostolus. i. Cor. xv. Alia cla-

erit
Alia solis alia
claritas stellarum
Alia differens in
recolo mortuorum
tu ait illi. de ly
citur alia cla-
ritas christi. 3
gitur claritas
stellarum. i. alia
Et subditur. 6
fert in claritate
mortuorum. 7
Alia et alia clari-
tate gloriosus. i. ma-
ritas corporis
Intensior omni-
quenter claritas
ritatem christi
tates excedet.
et os erit differ-
est illa claritas
stellarum. Et Ri-
libet corpus quod
lucebit et inten-
et pulchrum
claret totum
lectabiles visi-
narrare possent
ribus martyrum
et beatorum. 2
et enim quod ele-
eis solomita
reclat Richar-
nus in sua re-
plagas passionum
debent in ele-
pitus. ita cred-
res ad decorum
in corpore su-

erite uidentissima claritas 10

ritas solis alia claritas lune ⁊ alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate sic ⁊ resurrectio mortuorum. Super quo tertium ait *Al. de ly.* Per hoc quod dicitur alia cla. solis intelligitur claritas christi. Alia cla. lune intelligitur claritas virginis marie. alia stellarum. i. aliorum sanctorum. Et subditur. Stella. n. a stella differt in claritate: sic ⁊ resurrectio mortuorum. Hec ille. Erit ergo alia ⁊ alia claritas in corporibus gloriosis. i. maior ⁊ minor. q. claritas corporis christi erit maior ⁊ intensior omnibus alijs. ⁊ consequenter claritas virginis post claritatem christi omnes alias claritates excedet. Ita etiam inter sanctos erit differentia claritatum sicut est differentia claritatum inter stellam ⁊ stellam. Et Richar. dicit q. quodlibet corpus glorificatum fortius lucebit ⁊ intensius q. lucet sol. q. p. pulchrum ⁊ locundum erit videre totum luminatorem claritates delectabiles visui. Nullus uiuens narrare posset. Eruntq. in corporibus martyrum cicatrices sicut dicit beatus Aug. xlii. de ciui. dicit enim q. cicatrix illa non erit in eis deformitas. sed dignitas sicut recitat Richar. Sicut enim christus in sua resurrectione retinuit plagas passionis quas omnes uidebunt in die iudicii ut dictum est prius. Ita credendum est q. martyres ad decorem habebunt signa in corpore sui martyrii. Sic cre-

dendum est q. beatus Franciscus habebit plagas sibi impressas a christo sicut legimus de ipso ⁊ post mortem uide sunt ab omnibus qui presentes fuerunt dum corpus eius iraderetur sepulture ⁊ uideri uoluerunt. Et credendum est etiam q. tales partes magis lucebunt. Quot cicatrices autem remanebunt in corporibus martyrum deus nouit. sic igitur patet quomodo in corporibus erit alia ⁊ alia claritas. Quarto dixi q. h. claritas erit correspondens bonis operibus. ⁊ Quarta tamē Richardus verum beati habebunt aliquod accidentale premium pro bonis operibus qui fecerunt in peccato mortali. Et respondendo dicit q. sicut pena duplex est. quedam sci licet inflicta a iudice. quedam acta ab ipso peccante. quia homo peccando sibi met. infert penam. Ita dico q. duplex est gaudium accidentale in beatis. Quoddam receptum specialiter a deo misericorditer retribuente. Quoddam actum ab ipso beato recogitando bona opera sua ⁊ sibi complacendo in eis. Primum gaudium magis proprie habet rationem premij q. secundum: quamvis secundum aliquo modo habeat: eo q. omnia que habent beati principaliter a deo sunt. Cum ergo beatis placeat se fuisse opera bona que in peccato mortali fecerunt maxime in christum uidebunt q. illa opa eos ad penitentiam disposuerunt seu i

Secunda gloria corporis

elinauerunt p illis habent aliqd
 accidentis premii extendēdo no
 men premii ad gaudiū quodlibet
 beatorū: nō tñ sic gaudēt de illis
 bonis operib⁹ sicut de illis que se
 erūt in caritate de qb⁹ gaudēt
 ratione operis operat⁹ r radicis
 forme. ⁊ de alijs gaudēt rōne ope
 ris operat⁹ tñ. Hec ille. Et quo
 patet q̄ quātūcūq; qs sit in pctō
 mortali: non tñ desistit a bonis
 operib⁹ debet vt ab ofone: a letu
 nio: ab elemosina: ⁊ ceteris bonis
 q; si saluet p illis etiā gaudebit
 specialiter. tñ dī conari ⁊ se exerce
 re in bōis operib⁹: dñ ē in carita
 te fm picturā quādā, vñ hoies
 antiquus tpe quadragesime: r tē
 pore paschali solebāt se exercere in
 bonis opib⁹. sed verū nunc pauci
 curāt de bonis opibus sciēdis ta
 li vel tali tēpe. p cōsēquēs pauci
 curāt de salute sua q̄ est multus
 dolendū. vnde quasi oī tpe hoies
 sunt pigri ad bonū: ⁊ sunt sollici
 ti ad lasciuias: ad choreas: ad lu
 dos: ⁊ ad cetera mala. vñ oī hoib⁹
 hui⁹ p̄ se efficaciter illō Sap. vi.
 Estimauerūt lulum ēē vitā nfas
 ⁊ puerationē vite ēē cōpositā ad
 lucrum: ⁊ oportere vndercōq; etiā
 er malo acgrere. Adueram⁹: et
 ligēter rogo verba sapientis Pro
 uer. i. viciētis. Sapientia foris p
 dicat: in plateis dat vocē suā: dī.
 Quos quo paruuli colligitis infā
 tē ⁊ stulti etā q̄ sunt nōia cupiētes
 ⁊ imprudentes odibiles scīas. Con
 uertimini ad correccōnē meam:

Et sequit. Vocavi z renulsistis: ex
tendi manū meā z nō fuit q̄ aspī
ceret: desperastis omne cōsiliū
meū z increpationes meas neglexi
stis. ego quoq; in interitū vestrū
ridebo z subfānabo cū vobis q̄
timebatis aduenire: qñ venerit
super vos tribulatio z angustia
tūc iuocabūt me z non exaudia
mane cōsurgēt z nō inueniēt me:
eo q̄ exosas habuerint disciplinā
z timorē dñi non susceperint neq;
acquerunt cōsilio meo z retrare
runt vniuersē correctionē meē. Co
medēt ergo fructus vīe sic fuis
cōsilijs saturabunt. hec ibi. Quid
igīf expectamus bene agere si vī
tā illā gloriozā z claritatē illam
tā mirabilē tam delectabilē desi
deramus habere. Scdm enī q̄
plura bona merita: z in charitatē
fecerimus. sin hoc maiorē clari
tatem in patria habebim⁹. hec est
lux de qua ait Job. xviij. Post
nebras spero lucē. Ad quā lucem
vocabimur in ole iudicij dñi no
bis dīcet. Aitē bñdicti zc.

Ecunda gloria
cor
pois erit cōfians in
passibilitas vii apłs. i.
Corint. xv. dicit de corpore. Se
minat in corruptione surgit in in
corruptione. seminat in ignobili
tate surgit in gloria: seminat in
firmitate surgit in virtute semina
tur corp⁹ animale surget corpus
spirituale. vbi ait vbi. de lxx. hic
ostendit apłs differentias corpis

erit
 reſurgentiſ
 quatſor dot
 ſiſ. ſemina
 ſiſ ſed ſepeli
 ruptibilis: vel
 naturam ge
 corruptione.
 habebit inco
 nem impaſſi
 tur in ignob
 obſcurum ⁊
 taſ corpus ⁊
 ſatis. Et hoc
 Et ſequitur
 corruptione
 ruptionem ⁊
 re immortal
 paſſibilitaſ
 principaſ
 Voluntate
 nem ſublect
 rum beator
 cūſ agentia
 ua ſeu afflic
 quuſmodi
 modo cauſa
 ſa que buſ
 mat cuſ dei
 tem ⁊ corp
 ſatum poteſ
 ſiſ actione
 innuere bea
 ſit ad Dic
 potentiſ
 mam et re
 der in corpu
 rigor inco
 deſ vero di
 ipſaſſibiliſ

erit constans impassibilitas

II

resurgentis et mortui quantum ad
quatuor potes corporis glorio-
si. / Seminatur in corruptione
id est sepelitur in terra corpus cor-
ruptibile: vel seminatur. id est per
naturam generatur surget in in-
corruptione. id est corpus surgens
habebit incorruptionem per po-
tem impassibilitatis. / Semina-
tur in ignobilitate. id est corpus
obscurum et vile surget in nobili-
tate corpus habens dotem glori-
tatis. Et hoc dicit ad duo prima
Et sequitur ibidem. / Potest. n.
corruptibile hoc induere incor-
ruptionem et mortale hoc induere
imortalitatem. Hec autem im-
passibilitas. ut volunt quidam
principaliter causatur a divina
voluntate in quantum tollit ordi-
nem subiectionis corporum ipso-
rum beatorum respectu quorum.
cumque agentium actione corrupti-
ua seu afflictiva: tamen immediate
huiusmodi impassibilitas aliquo
modo causatur ab ipsa anima bea-
ta que huiusmodi corpus infor-
mat cui deus dedit talem virtu-
tem quod corpus per ipsam iusti-
catum potest preservare ab om-
ni actione lesiva. Et illud videtur
innuere beatus Augustinus in
libro ad Dioscorum ubi ait. Tu
potentis nature fecit deus ani-
mam ut et eius felicitate redun-
det in corpus sanctitas perpetua et
vigor incorruptibilitatis. Ricar-
dus vero dicit dist. plix. quartum quod
impassibilitate est considerare. et

illud quod ponit et illud quod excludit
Quodvis enim significet negativum
modo tamen res per eas significat non est
privatio sed habitus. est enim qua-
litas in corpore et redundantia
beatitudinis anime causata cor-
pus prohibens ab omni passio-
ne sue perfectioni contraria. Hec
ille. Unde hec impassibilitas.
C Primo in omnibus corporibus
equalis in privatione.
C Secundo erit equalis possessione.
C Tertio erit equalis in eodem corpore
C Quarto in subiecto equalis opo.
C Prio igitur hec impassibilitas erit
equalis in privatione. An Ricardus ait quod
quantum ad exclusionem passibilitatis
impassibilitas erit equalis in omnibus corpori-
bus beatorum. H ille. Et ratio est quod a nullo
intrinseco vel extrinseco possit corpo-
ri gloriose inferri lesio. quod declaratur
Bonaventura. i. illi. dicit. Quod elementa
manent in corpore gloriose sed substantias
et qualitates et operationes: attendendum
tamen est quod quadruplex est operatio. / Una
quantum ad privationes. et hec est mixtio
nis. / Alia quantum ad privationem. et
hec est miseria caloris vitalis per corpus
/ Tertia est pugne ordinata ad dis-
solutionem. / Quarta est exterioris
impassibilis per quam alicuius elementis
operatio intendit et pugna oritur. Pri-
me due operationes manebunt ut pa-
tebit magis in quarto membro. due scilicet
non manebunt: quod ordinatur ad dissolu-
tionem. H ille. Et ita in omnibus corporibus
erit equalis privatio infirmitatis aut cu-
iuscunque lesionis. Corpore et glorio-
sus pati non poterit ab extrinseco

Secunda gloria corporis

Unde ait ides doc. q. corpus gloriosum non potest pati per violentiam corporis obuiantibus: quod corpus est purum et. Unde sicut si alius haberet cultellum crystallinum non diuideret radius per eius ictum: imo radius penetraret talē cultellum et non parceret ab ipso. sic in proposito ad intelligendum est corpus gloriose penetrare cultellum. Quod pulchra sunt hec et intellectus iocunda. Sed certe magis erunt iocunda et delectabilia dum experimēto hec cognoscemus. Sic igitur patet quod impassibilitas est erit equalis in passionibus vel passionis in omnibus. Secundo impassibilitas erit equalis in passionibus. dicitur. n. Richar. q. 4. ad id quod ponit non erit equalis in corporibus omnibus beatorum: sed differēs secundum differentiam meritorum et secundum differentiam beatitudinis aliarum. hec ille. Unde hic doctor videtur sentire quod sicut deus claritatis non erit equalis in corporibus omnibus beatorum. sicut dicitur est per. ita nec deus impassibilitatis. Talis igitur equalitas erit differēs in christo. et alia sicut proprie dicitur est de claritate. Et videtur rationabile ut scilicet corpus gloriosius quod pilus fuit mortale et passibile. et cui illate sunt multe passiones frigidis et caliditate et famis et sitis et multarum aliarum tribulationum permixta a deo aliqua equalitate que sit prohibens ab omni passione sue perfectioni pararia per hanc autem gloriam corporis obtinendam multum debemus patientes esse: quoniam oportet nos per multas

tribulationes intrare in regnum dei. Act. xij. Nos enim scimus a magno posse illam gloriam habere et nihil pati. sed vix nos scire debemus regnum celorum esse rem litigiosam. et non nisi litigio vel certamine obtineri posse dicente apostolo. i. ad Th. ii. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Quidam enim pacem habent cum diabolo in omnibus et obediētes peccata persequentes. peccata de die in diem multiplicantes. munda et carni sue fulcres talibus non est regnum celorum promissus: sed hiis qui in dei fultio fideliter laborant. quibus dicitur in die iudicii illud Math. xj. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam vos. Multi. n. sunt fatui qui male agunt siue viuunt et expectant gloriam: nam qui plantant spinas et tribulos fatui sunt si expectant ex eis fructus et racemos. De quibus dicitur Isa. lix. Expectauimus iudiciū et non est supple per nobis: sed contra nos. salutem et elögata est a nobis. Et subdit causas. Multiplicate sunt enim iniquitates in se coram te et peccata nostra randerunt nobis. Szkalas dicunt. Misericordia domini magna est. quotiens. n. dolebo de peccatis miserebitur mei. et sic saluabor iuxta illud. Ezech. xvij. Cum auerterit se impius ab impietate sua quam operatus est et fecerit iudiciū et iustitiam ipse animam suam uiuificabit. Tales non attendunt ad illud quod dicitur Eccl. v. Non adicias peccati super peccati: et ne dicas miseria domini magna

erit c

est multitudo in
misericordia. miseri
abilis appropriat
speci tra illius
ueri ad omni
in die: subitio.
et in tpe vindice
nā Richar. di.
articulo mortis
liberi arbitrii p
Tūc. n. est pen
penitēs efficac
tis. et pponit e
saturis et pñer
pposet et si ad
moueat et am
bos aut oēs
ille qui in bon
tere qñs sit et
cidit est spale
ricordie. hec il
tia tarda loqu
quarti ca. i. fat
picula. ubi die
serotina penitē
p penitētia vñ
bunt: tunc nō
cur penitere: s
et necessitate.
ra vñs de gb
sunt nimis pa
lunt agere p se
sunt. Szkalas
agere de peccat
ris volumus ac
Math. xlii. Pro
plurimabit. nā
de. li. Et tunc
nobilitas erit

erit constans impassibilitas

12

est multitudinis peccatorum meorum
misereris. misericordia. n. et ira cito
ab illo appropriatur et in peccatores re-
spicit ira illius. Ad tardes con-
uerit ad omnes et ne differas de die
in diem subito. n. venit ira illius.
et in tempore vindicte disperdet te. Dicit
etiam Richar. di. x. quod homo etiam in
articulo mortis quodam usus retinet
liberi arbitrii potestatem peccare digne
Tunc. n. est penitentia digna cum
penitentis efficaciter dolet de peccatis.
et proponit cauere a mortalibus
futuris et peccari vere et satisfacere
posse et si ad hec omnia principaliter
moueatur amore bonitatis digne
homo autem omnes mortis meritis potest habere
ille qui in hora mortis incipit peni-
tere quous sit difficile. et quoniam hoc ac-
cidit est spem boni finis diuine misse
ricordie. hec ille. De hac peniten-
tia tarda loquitur magister di. xx.
quarti ca. i. satis ample ostendens
pericula. ubi dicit quod multos solet
serotina penitentia decipere: quia qui
per penitentiam usque in finem vite pertra-
hant: tunc non ex dei amore viden-
tur penitere: sed timore mortis quoniam
et necessitate. hec ille. Et alia plu-
ra dicit de quibus pertraheo. Tales
penitentis nimis passibiles quod nihil vo-
lunt agere per salutem animarum suarum dum
sani sunt: oportet. n. nos penitentiam
agere de peccatis si dote impassibilita-
tis volumus acquirere dicente christo.
Matth. lvi. Penitentiam agite appropin-
quabit. n. regnum celorum Et hec
de. li. C. Tercio vero dictum est quod impas-
sibilitas erit equalis in eodem corpore

Dicente Richardo. xlii. di. Im-
passibilitas erit equalis in omnibus par-
tibus eiusdem corporis. quod si esset ine-
qualis in partibus eiusdem corporis
ex hoc non redderet perfectior sed
imperfectior impassibilitas totius. hec
ille. Et ratio huius potest esse: omnes par-
tes eiusdem corporis equaliter sunt
susceptibiles talis qualitatis. Et
hoc corpus gloriosius sit tangibile:
non tamen erit corruptibile aut passibi-
le. Et cum inquit Greg. in omel. quod
corrupti necesse est quod palpat. intelli-
gendum est aliter Richar. de eo quod pal-
pat relicto naturalibus suis et de
palpabilitate quod est secundum primas qua-
litates actiuas et passiuas: aut per
qualitates causatas ab eis. hec ille
Tunc. n. ignis et aqua si mutuo
se contingerent nulli istorum ageretur
in alterum nec ab altero pateretur:
quod deute diuina talis actio ab ele-
mentis: et elementis tolleretur om-
nino. Item forte diceres quod cum nihil
tollatur de hoste quod pertinet ad eius
quidditatem. et mortale in tali quiddi-
tate ponatur dicere porphyrio quod hoc
est animal rationale mortale. Unde
tunc quod homo semper sit mortalis sicut
semper est rationalis. Respondet Richar. di.
quod mortale non signat aliquid principis
ad hominem quidditatem nec debet potest
nisi secundum opinionem porphyrii quod esset
maius angelos esse animalia per natu-
ram immortalis et mortalitatem pertine-
re ad hominem naturam. ita ut non possit
fieri immortalis remanens homo. In
quibus porphyrius errauit. hec
ille. Et hoc sicut sunt dampnati immorta-

Secunda gloria corporis

les. i. indissolubiles: non tamen erunt imortales: et impassibiles. et si eut dictū ē prius in tractatu de penis inferni. Corp⁹ igit^r glisus tale erit vt in nulla sui pte possit ledi etiā si gladio pcuteretur. imo si in igne inferni poneretur nihil pateretur. **¶** Q³ res desiderabilis et locū da. Si. n. hō in hac vita tale corpus haberet et q^o nō posset separari ab aia nec pati ab aliquo extrinsecō q³ gauderet deus nouit. Sufficeret enī multis istud pro oi pmo meritoz suoz. et tñ i illo regno glisio hoc nō erit malus s; beatitudo aie multo erit mellior oi corporis beatitudo. Erāt igit^r omnes ptes eiusdē corporis equaliter impassibiles p^o dōtē impassibilitatis. Et hec de tertio. **¶** Quarto dictū est q^o impassibilitas in subtraeto equalis erit opere ad cuius declarationē ait Boet. in. iiii. q^o due secūde opatiōes de qbus dictuz est in pmo mēbro nō manebunt. q^o inter elemēta vnita in corpore nō erit pugna. et ratio hui⁹ triplex est sū eundē doctore. P¹ia ē tēperata mixto cōstringēs p¹rtetē tē. secūda ē elemētariū appetituum queratio. tertia ē aie istuētis pseruatio. et rōne p¹mi nō pugnat rōne secūdi nō possunt pugnare rōne tertiū hūc quiescere. hec ille. Corp⁹ igit^r q^o erit substractū ill⁹ qualitatis glisioe duas opatiōes p¹mas hēbit: q^o tūc elemēta erunt sic cōparata: vt vltis calor affimilet vere nature celesti: et ita nō

hūc sumet in corpore. et p¹sequēdū nec idigebit pabulo. In tali ergo erit magna p¹peractia: et ita nulla poterit esse dissolutio. et ex hoc erit lōgcuitas vite: quā tñ i hoc mūdo desideramus. quā nō tñ possumus psequi i p¹sentī mūdo: q^o statutū ē aie apls. Heb. ix. hōibus semel mori. Si velimus igit^r semper beatē et glisioe viuere post hanc vitā debemus nos disponere ad bene mori. **¶** Q³ Ber. in quodam sūmone de aplis. Struamus inquit frēs viuēt vitā iustoz si morte eoz mori desideramus. Unde et ait Hiego. Regio n¹ra paradisus est ad quā iesu cognito redire p viā qua venim⁹ p¹hibemur. A regione. n. n¹ra supbiēdo et inobediendo visibilia sequēdo in adam discessimus: sed ad eā necesse ē vt hūiliādo obediēdo et visibilia cōtēpnēdo redeamus. Sic igit^r si mādara dei custodierim⁹ mus. sicut ait apls. i. Corin. xv. **¶** Oportet corruptibile inducere incorruptionem mortale hoc iduere immortalitatez. Abi sū expositionē Ale. de lyra ostendit resurrectionis necessitas q^o accipit ex trib⁹. p¹mo ex p¹fectiōe nature hūane q^o nō est p¹fecta nisi aia sit corpi p¹fecta p¹ q^o separi ē aie accidēs et h¹el⁹ naturalē iclacionē. vt p¹us dictū ē. Nullū autē tale pōt esse p¹petuū. secundo ex p¹fectiōe vniue¹rsalis iusticie scz vt corpus simul cū aia p¹miel⁹ vel puniatur cū aia peccauit in corpore vel meruit. tertio ex p¹sonitate mē-

L

biop. ad caput
qui forexit p
corp⁹ hec ille. 2.
tm puenim⁹ d
locabitur p rē

E

Vigo
Ric

bi a virtute pen
triplici de causa
aut p¹ paruitatē
me scōm latū 2
q^o hūis lōga sit
aut p¹ raritates
aer ē penetratiu
actiue vtiutis m
vini penetratiu
q^o simplex aqua
aē cū modico
refrigerat sanā
batur q^o vini s
poris penetrare
re nō posset. S
neatū nō autē
por⁹ bōp⁹ q^o in
surget: nec ē fi
ta materia q^o n
tū cor resurge
cū in eis attē
q^o virtutē brie
bis comp⁹ cū
tūis aie q^o p
na potest pene
aer. hec ille.
¶ In corp⁹ gl
tūitas quā pote
glisio existit
¶ Secundo p

Tertia gloria corporis

13

duorū ad caput nřz qđ ad electos
qui surrexit p̄ iteratam vnionē ad
corp^o. hec ille. Ad hęc immortalita
tem pueniem^o dñ ad regnū celoz
vocabitur p rps dñe. Genl. b. 2ē.

Tertia gloria cor poris erit

vigorosa subtilitas. vñ
Richar. ait q̄ subtile

ē a virtute penetrādi. Res autē
triplici de causa est penetratiua. s.
aut pp paruitatē quantitatis mari
me scđm latū 2 p̄fūdū vt est acus
q̄ q̄sus lōga sit tñ penetratiua est
aut pp raritates sue materie. 2 sic
aer ē penetratiu^o aut tertio ppter
actiue vtutis magnitudines. 2 sic
vinū penetratiuū ē multo magis
q̄ simplex aqua q̄cūq̄. Quapp
ad cū modico vino bibita magis
refrigerat sanū hoīez q̄ si p se bi
batur q̄ vinū facit eā ad loca cor
poris penetrare ad q̄ p se penetra
re nō posset. Scđz primā cām pe
netrādi nō atredīt subtilitas cor
porū dñoz: q̄ in debita q̄titate re
surgēt: nec ēt fm secūda cāz: q̄ to
ta materia q̄ necessaria ē ad essen
tiā eoz resurget i eis. sed ēz tertiā
cām in eis atredīt subtilitas eoz
q̄ p virtutē btu dñis aīe: erit in
btis corpib^o tāta magnitudo vir
tutis actiue q̄ p eā multo efficaci
us poterit penetrare q̄ ignis vel
aer. hec ille.

C In corp^o igit glorioſo erit sub
tilitas qua poterit cū corpore nō
glorioſo exiſtere.

C Secundo poterit corporiſ iam

non glorioſo reſiſtere.

C Tertio hec subtilitas equalis
erit in eodem corpore.

C Quarto corpus tale permanēs
in eodem robore.

C Per subtilitatis igit vtutē p̄io
corp^o glorioſū cū corp^o non glorioſo
poterit exiſtere: 2 exēplū hui^o po
nūt qđā qñō ēt duo corpa nō gli
oſa ſt ſil. Hoc pz igit 2 ho. āglie^o
i q̄rto ſuo: q̄ ſerri 2 ignis ſt duo
corpa ēt ſpē dñia. Et tñ pñt ēē ſil.
h pz q̄ opatio facit ſcire formā 2
nāz rei: vt pz. vij. meth. s. cullibz
pti ſerri igniti puenit ſa opatio
ignis. nā ſi adlīgaf ſtupe. tñc lē
dit eā 2 gñat vep ignē. 2 ſic q̄libz
ps hmoi ſerri hz ſecū vep ignē. 2
ñ h vī poſſe fieri p nām: a fortiori
vtute dñia vt corp^o glorioſū ſil ſt cū
corp^o ſi glorioſo. hāc dotē subtilita
tis rps oſidit i ſua natitate qñ de
vgie nat^o fuit abſq̄ leſione: qñ ad
ſuos diſcipulos intrauit ſāuis clau
ſis: qñ oēs celos trāſiuit abſq̄ ce
loz dilaceratōe. hec ſt mirabilia
noſ 2 qñ icōphēſibilia eo q̄ vide
m^o q̄ duo corpa vt cōi^o nō pñt ēē
ſil ſz vno adueniēte reliquū expel
litur ab eodē loco: hz nāz. dic idē
tho. q̄ de potentia dei abſoluta ſi
deo placeret vnū corp^o glorioſū poſ
ſet ſil eſſe i eodē loco cū altero cor
pore glorioſo. Et ſi ſrīū inueniatur
occi ab aliquo ſcđz. tunc dī itelli
gi de potētia dei ordinata qua de
us dicitur illa ſolus poſſe que ab
eterno fieri predēſinauit de quoz
numero non creditur eſſe illud

Tertia gloria corporis

scilicet quoniam corpus gloriosum simul si in eodem loco cum corpore non glorioso. Hec ille. Quanta virtus quanta potestas corporis gloriosi ut penetret quicquid dura absque tali divisione. Hoc est enim quod dicit apostolus. 1. Cor. xv. Seminatur corpus animale: surget corpus spirituale. Ubi ait. 1. de lyra. Seminatur corpus animale. i. grossum impotens esse cum alio corpore non glorioso. surget corpus spirituale. i. potens esse cum alio corpore non glorioso sicut suo modo spiritus simul est cum corpore. Nunc vero et si non corpore simus in celis et si nondum penetrauerimus celos corpore penetremus et ascendamus spiritu considerantes tantam nobis promissam gloriam ut dicamus cum apostolo illud ad Phil. iij. Nostra conuersatio in celis est. Glo. Nostra puerfatio et si adhuc sumus in terra est in celis ubi est spes nostra. Conuersatio quidem nostra est virtuosa fructuosa gratiosa. Virtuositus enim et sanctum est quod homo possideat bonam conuersationem grauem. quia puerfatio signum est sanctitatis interioris ut dicitur talis dicatur illud 2. Thim. i. In bona vita sancta puerfatio permanet. Ite debet esse intuentibus fructuosa. i. Pe. ij. Conuersationem vestram inter gentes habentes bonam. Apud deum gratiosa Deutere. i. Date nobis viros sapientes et gnaros: et quorum puerfatio sit probata. i. approbata apud deum. Talis

enim conuersatio talis vita facit vos penetrare celos et habere vobis tem sublimitatis. Sic igitur per quomodo corpus gloriosum poterit cum non glorioso existere. Et Secundo poterit etiam corpus non glorioso resistere. non enim poterit corpus non gloriosum penetrare corpus gloriosum sicut econtra ut patuit. Ubi Bonau. ait i quarto. Licet nihil possit corpus glorioso resistere ipsum tamen potest aliis si cut patet: quia constat quod potest sustinere lapidem in manu. Corpus ergo gloriosum potest se tangibile habere et potest non habere siue latere et hoc habet enim diuersas conditiones. nam tangi potest: quia potest impellenti resistere cum sit corpus verum non vanum vel fantasticum. latere vero potest: quia potest penetrare organum tactus. primus habet per veritatem nature. Secundum habet effectum spiritualis potentie. Hec ille. Et huic prophetia resistendi est in via similis fides nostra. i. Job. i. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Pugil enim videns confusionem victi et honorem victoris nititur ad victoriam sic nos per fides intelligentes confusionem peccatorum et demonum per eternam damnationem. Intelligentes etiam per fidem honorem et gloriam bonorum debemus toto conamine resistere demoni et peccato: ideo fides comparatur scuto Ephe. v. In omnibus sumentes scutum fidei. 1. i. Pe. v. Qui scilicet diabolo resistite re fortes in fide. Utique fides sal

ut homines
pleur. vnde
et sunt pmi
quid patet q
fide adiungit
distinguitur
des in mus
mus: operib
lis seruus no
reiuuet domi
mult vita pde
re homine, cer
timere si opus
corporale et fu
li. Et si fidelis
vabo tibi cor
ij. Abrahā in
uentus est fide
pore angustie
datur. Et sequi
azaras: misac
sunt de fama.
fili cōsotamin
in lege. q. in ip
Sed heu mult
sed pauci opere
ait ad Tit. i.
vch: factis eū
hominat et inc
opus bonū rep
dicit illud ps.
recti cū corne
in testamēto diu
ter vultus et p
poterimus in co
sistere corpore
nō corpore glori
Et hoc de sech
subtilitas equal

uat homines que operibus adim-
pletur. vnde fides dicitur eo q̄ sa-
cis sicut p̄mittitur. Vnde Greg.
Quid p̄dest q̄ redemptio n̄fo p̄
fidē adiungimur: si ab eo morib⁹
disiungamur. Tūc veraciter fi-
deles sumus si q̄o verbis p̄mitti-
mus: operibus implemus. fide-
lis seruus nō timet p̄dere equus
vt iuuat dominū. christus non ti-
muit vitā p̄dere corporale vi iua-
ret hominē. certe nec nos debem⁹
timere si opus fuerit p̄dere vitas
corporale vt fuemus fidē Apoc.
lii. Ego fidelis vsq̄ ad mortem ⁊
dabo tibi coronā vite. i. Macha.
i. j. Abrahā in sēptatiōe nōne in-
uentus est fidelis. Joseph item-
pore angustie sue custodiuit mā-
datū. Et sequit̄ ibidē Ananias:
azarias: misael credētes liberati
sunt de flāma. Et post. Vos ergo
filii cōfortamini ⁊ viriliter agite
in lege. q̄ in ipsa gloriosi eritis..
Sed heu multi sunt fideles vbo
sed pauci opere de quib⁹ apostol⁹
ait ad Titū. i. Confitent̄ se nosse
deū: factis autē negant cū sint ab-
hominati ⁊ incredibiles: ⁊ ad oē
opus bonū reprobī. de quib⁹ p̄c̄
dicei illud ps. Cor autē eorū nō erat
rectū cū eo: nec fideles habiti sūt
in testamēto dñi. Si ergo fideli-
ter viuimus ⁊ peccatis resistam⁹
poterimus in corpore glorioso re-
sistere corpori non glorioso. sed
nō corpori glorioso ait Bonauē.
Et hoc de sēctido. C Tercio hec
subtilitas equal⁹ erit deo dē corpore

dicente Richar. Hec subtilitas
erit equalis in omnibus partib⁹
eiusdē corporis. Eque enī perfe-
cte ⁊ facilius poterit vna pars cor-
poris glorificati simul esse cum
corpore nō glorificato sicut alia.
Subtilitas tñ secundo mō dicta
non erit equalis in omnib⁹ parti-
bus corporis. quia debita corpo-
ris armonia requirit vt vna pars
corporis sit ratio: q̄ alia ⁊ alia dē
sior alijs. Erat tamē in partibus
corporis densitas ⁊ raritas s̄ illā
pporcionē quā requirit p̄fecta hu-
mani corporis armonia. Hec ille
Et huic p̄prietati conuenienti
equaliter omnibus partib⁹ corpo-
ris assimilatur charitas q̄ quisq̄
tenet diligere. primum sicut seips
Math. xxi. Diliges proximū tu-
um sicut teipsum. idest ad eandē
beatitudinē ad quam diligis te.
Ait Ric. de lyra. Vnde s̄ Aug.
dilectio dei ⁊ proximi est p̄pria
virtus ⁊ specialis p̄ior atq̄ per-
sectorum: cum cetera virtutes bo-
nis ⁊ malis possint esse cōmū-
nes. vnde ista gemina virtute qui
caret alas ad volandum i regnū
celorum non habet. ¶ Et nota q̄
quando dicitur: diliges proximū
tuum sicut teipsum traditur ⁊ di-
ligendi ratio: ⁊ dilectionis mo-
dus. C Ratio quidē diligēdi
traditur siue tangitur ex eo q̄ p-
rimus nominatur. Propter hoc
enim debemus eos ex charitate
diligere. quia sunt proximi nobis
⁊ s̄m dei imaginem: ⁊ secundum

Tertia gloria corporis

glorie capacitates. Nec refert utpote dicatur proximus vel frater ut habetur. i. Job. iij. vel amicus ut habetur Zei. i. c. q. per omnia hec affinitas designatur. ¶ *Modus autem dilectionis tangitur cum dicitur sicut teipsum.* qd non est intellegendum qdum ad hoc q. alijs equaliter proximo sibi diligat. sed aliquantulum sibi et hoc tripliciter. ¶ *Primo qdem ex parte finis ut aliquis diligat proximum pp deum sicut et teipsum.* pp deus debet diligere ut sic sit facta. ¶ *Secundo ex parte regule dilectionis ut scilicet aliquis non condescendat proximo in aliquo malo: sed solum in bonis ut sic sit dilectio proximi bona et iusta.* ¶ *Tercio ex parte rationis dilectionis ut. s. non diligat aliquis proximum propter propriam utilitatem vel delectationem.* sed ea ratione q. velit proximo bonum sicut vult bonum sibiipso ut sic sit dilectio proximi vera. Sed heu apostolus. n. dicit Thimo. scribens in. ij. epi. iij. c. Hoc autem scito q. in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa et erunt hoies seipso amantes cupidi: elati: superbi: blasphemii: parentibus non obediētes: ingrati: secti: sine affectione: sine pace: criminosi: es incontinentes. imitantes: sine benignitate: proditores: proterui: ceci: voluptatum amatores magis q. dei. habentes quidem speciem pietatis: virtutem autem elus abnegantes: et hos deuota.

hec ibi. hic ostendit malleia hominum que erit in ultimo et iam suo tempore incepit unde exponens hunc textum i. i. de i. ysa ait. In nouissimis diebus. hoc enim erit potissime ante tempora antichristi instabunt tempora periculosa propter multipliciter seductorum. Petrus 80 de tharenia latinus explicans ait. In nouissimis diebus. s. circa finem mundi. i. Thimo. i. i. i. Nouissimis diebus discedent quidam a fide instabunt sanctis scilicet tempora periculosa. i. periculis plena. Erunt enim persecutiones grauissime constare ex tyrannis: hereticis: et ypocritis. Hi sunt tres ordines gentium. Dani. vij. Et hec erit causa periculi: q. erunt hoies seipso amantes non deum vel proximum Philip. ij. Omnes querunt que sua sunt. Ex proprio amore tanq. radice omnia mala oriuntur. quia ut dicit Augustinus. lib. de ciuitate dei. Ciuitatem babilonie facit amor sui usq. ad contemptum dei. Cupidi. hic ponit tres effectus amoris priuati. Et primo in generali. Primus est perpetratio omnis mali. Secundus contemptus summi boni. ibi voluptatum. Tercius est similitudo catipolice fidei. ibi habentes speciem. Ponit primo quattuor mala que committunt magis videntur in deum. Secundo. x. que magis in proximum. ibi parentibus non obediendo. Tria que magis videntur in se

ipsum. ibi pro
cupidi. q. d. e
seipso amant
ad lucrum pec
tes scilicet plu
um. elati ad de
vi. Sed sunt q
oculos sublim
bi ad honore
Jac. iij. Deu
blasphemii. a
quod est graui
quia spiritus t
mitetur in B se
Parentib. hic
dent magis ei
Pio tria q. co
prior. Seco
mum equalen
ctione. Tercio
tuntur in prox
ibi imites. E
am pa. non ob
sue spiritualib
cepta. contra ill
obedire parent
Ingrati q. p
rentibus impe
grati enim spe
glacies tabesce
aqua superuac
uolua etiam ma
parentum imp
teret scilicet 2
Sine affection
re non compa
affectione sine
orum quietem
minatores. i. el

plum, sibi proterui. Dicit ergo
cupidi. q. d. erunt homines ita
seipso amantes q. erunt cupidi
ad lucrum pecuniarum: diligen-
tes scilicet plus mundum q. de-
um. elati ad dominium Prover.
vi. Ser sunt que odit dominus
oculos sublimes etcetera. Super-
bi ad honorem sibi impensum
Jac. iiii. Deus superbis resistit.
Blasphemi, ad dei vituperium
quod est grauissimum peccatum.
quia spiritus blasphemie non re-
mittitur in h. seculo: nec in futuro.
Parētib⁹. hic tāgit. r. mala q. vi-
dent magis cōmitti in proximis.
Prō tria q. cōmittūt. i. primū su-
piorē. Secūdo quatuor que in pri-
mum equalem scilicet sine affe-
ctione. Tercio tria que commit-
tuntur in proximum inferiorem
sibi imites. Dicit ergo. Erunt eti-
a m. pa. non obe. sine carnalibus
sive spiritualibus r. q. tum ad prē-
cepta. contra illud Ephe. vi. Filii
obedire parētib⁹ vestris per oia
Ingrati q. tum ad beneficia a pa-
rentibus impensa Sapē. xvi. In-
grati enim spes tanq. hybernalis
glacies tabetet: r. disperiet tanq.
aqua supernuacua. Scelerati ad gra-
uiora etiam maleficia in personas
parentum impetranda Jsa. i. cō-
teret sceleratos r. peccatores simul
Sine affectione aliorum. s. misē-
rie non compatiendo Ro. i. sine
affectione sine sedere sine pace al-
iorum quicquid perturbando. Cri-
minatores. i. crimina alijs impo-

nētes. Incōrīnētes. i. pēis carita-
lib⁹ deseruētes: gula r. luxurie va-
cādo. imites. i. crudēles erga eos
quos possūt opprēdere. Sine bēi-
gnitate. i. sine misēcōdia r. largita-
te erga eos q. debēt subsēruire.
Proditores. i. secretorum reuela-
tores erga eos quibus habent cō-
sulere. Proterui hic tangit pecca-
ta que videntur committi in seip-
sum. Dicit ergo pterui. i. inuere
eunde se hītes q. ad actus pcepti
seu illis q. maxime sūt erubescibi-
les Jere. iiii. Frōs mulieris merē-
tricis sacra ē sibi nolūisti erubescere.
Timidi. i. inflati aio quō ad ac-
tus rōnales Sapē. ii. Excecauit
in illos malicia eor. r. nescit sa-
cramēta dei: nec spāuēt mercedē
iusticie. Erūt ēi voluptatū amato-
res magis q. dei. Jpsi. h. sūt o q.
bus dicit apłs Philip. iiii. Quor-
de? vērē ē. Et erūt hītes qdē spe-
ciē pietatis. i. xpīane religiōis i. ex-
teriori silarōe. q. sacra xpīane reli-
giōis picipabūt cō bōis: tō picu-
losiores Dat. vii. Altrēdite a falsis
pphis. Virtutē āt. i. rē pietatis ip-
si. i. dīlectionē dei r. primi abne-
gātes. r. hos deuota. s. hoies ita p-
uerfos. Et. i. candōca Jōh. i. ne-
q. anē ēi dīceritis. h. Pet. r. nē
charīssimi viuam⁹ si glā ecclesie
desideram⁹ i q. v. subtilitatis erit
eq. i. pītū dīscāde corpis. s. magis
primū sē nos dīligam⁹. q. q. pri-
mū dīligit legē iplet ex q. segur sa-
lus. Et hoc de tercio. Quarto
verū est q. h. subtilitas permanēs

quarta gloria corporis

erit in eodē robore. Iſā gloria tax
aie q̄ corporis ē ppetua ⁊ sine mu
tabilitate ſicut dictū fuit pri^o. cui
corruider pſeuerantia bone vite, q̄
qui pſeuerauerit vīq̄ in ſines hic
ſaluus erit. Mat. x. Ad hanc autē
ſubtilitatem pueniemus ſi nobis
dicatur. Venite benedicti ⁊c.

Quarta gloria cor
poris erit
velocitas agilitas de q̄
dicit apłus. i. Cor. xv.

Seminatur in infirmitate: ſurget
in virtute. Vbi ait. Mi. de ly. Se
minatur in infirmitate. ſ. corp^o ab
ſia de difficili mobile. q̄vt dicitur
Sapi. ix. Corpus q̄o corru p̄tur
aggrauat aīam. ſurget in virtu
te. i. mobile ſm voluntatē aīe p do
tem agilitatis. Hec ille. Hec autē
agilitas erit in quattuor.

¶ Primo mouēdo corpus abſq̄
reſiſtētia.

¶ Secundo mouendo corp^o quo
volet potentia.

¶ Tercio mouendo corpus non
rei carentia.

¶ Quarto mouendo corpus in
dei preſentia.

¶ Agilitas igit̄ erit in mouēdo
corp^o abſq̄ reſiſtētia: iō dī Sapi.
ſij. ſulgebūt iuſti p dotē clarita
tis vt dictū eſt: ⁊ tanq̄ ſcintille in
arādinetis diſcurrēt p dotē agili
tatis q̄ corpus obediēt aīe ad nu
tū q̄tū ad motū locales vt decla
rat. Mi. de ly. ⁊ Ia. xl. dī. Qui ac
ſpāt in dño mutabūt fortitudinē
aſſumēt pennas vt aīe: currēt ⁊

nō laborabunt. ambulabūt ⁊ non
deficient. Diſcur ſus ac ſcintillaz
agilis eſt ita ēt volatus aglaz. la
borabunt tñ pp reſiſtētiā mediū: ⁊
ē q̄ hñt corpora fatigabilia. Iſta
autē non erūt i motu brōz corpōz
Vñ Richar. ait. ad agilitatē mo
tus tria pcurrūt. ſ. fortitudo virtu
tis motiue. habilitas mobilis ad
motū. ⁊ iſtoz duoz pfecta plun
ctio q̄ regitur inter mobile ⁊ mo
torem. ¶ Primū erit in brīs p gli
am aīe. ¶ Scđm erit in corpore p
quandā qualitatem q̄ erit habile
moueri ſm voluntatē: in nullo pe
nitus reſiſtens q̄ qualitas dī: vōz
agilitatis. ¶ Tercū erit p iſta duo
ſimul. p illa. n. duo erit pfecta cō
ſunctio inter corpus ⁊ aīaz q̄ reg
ritur inter mobile ⁊ motore ſicut
p impaſſibilitatē pfecte vniet aīe
vt forme dānti cōplemētū pūmē
eſſe: ⁊ iō aīa ita velociter poterit
corpus ſuū mouere ſicut pōt ſeip
ſaz ſine corpe. Hec ille. Et Tho.
anglicus ait. Fide tenem^{us} imedia
te pacto iudicio q̄ corpa ſcđz eq̄
li velocitate ſicut angeli dei aſcen
dent cū xpo iudice. Hec ille. Ib i
nulla erit reſiſtētia. Vñ idē Tho.
ait. Ad h q̄ corpus ab aīa btā re
ſumptū non ſit ipſi aīe oneroſū ſi
cut eſſe pſuevit i hac vita. mortali
quattuor regrāt duo ex pte ſenſu
pilo regrāt vt corp^o aīe btē ſit nobi
liū paſſionū. ſ. ſenſibillū ſpecteruz
de facili receptiuum. Scđo vt ſit
ignobiliū paſſionum. ſ. corru
ptiuaz ⁊ leſiuarum actionū pro

palſu. Rōn
corpi dos
ro ſecondi dos
ſiſt ex parte m
hmōi corpore
et vt hmōi cor
q̄ moto: ſuua
laſſetur. Scđo
reſiſtētiā me
ad pūmē diſpo
te agilitatis. S
te ſubtilitatis.
tu nō ſit reſiſtē
ſegut q̄ ſtat i
videt tranſit
dicaret hmōi
eſſe q̄ in diuini
minationē q̄
peret q̄: ſi ſe
circa ppiū o
circa obiectū
dum erit aīe h
leſita velociter
an. quidaz cor
bz pundo: ſe
nihil ē cōpara
poris glorioſi
bito q̄ iudica
vidente in inſi
oſtente in occ
ditio debem^{us}
hmōi glorioſaſ
mētē humili
poſſimus obte
ranti ſmili no
nante opand
ad illa d pūm
bus opib^{us} rui
firmitas non

'erit nelocior agilitas

106

pulsiu. Rōne pūmī puenit tali
corpōri dos claritatis. Rōne ve
ro secūdi dos ipassibilitatis. Et
sūt ex parte mot⁹ duo regunt in
hūmōi corpore. Primo. n. pgruū
est vt hūmōi corp⁹ taliter disponat
q̄ motor: suus ipsū mouēdo non
lassetur. Scdo nē i suo motu pp
resistētiā medij nō retardet quo
ad pūmū disponit hūmōi corp⁹ do
te agilitatis. Sed quo ad scdōz do
te subtilitatis. dato tñ q̄ i tali mo
tu nō sit resistētia ex pte medij nō
segtur q̄ fiat i instāti. Si tñ sensus
videret transitū corpis gloriofili
dicaret hūmōi trāstus duraciones
esse tñ i diuisibilibē sicut aeris illu
minationē q̄uls in h̄ sensus deci
peret. q̄ si sensus nō decipiatur
circa ppositū obiectū: decipi tñ pōt
circa obiectū cōe. h̄ ille. Q̄ locū
dum erit aīe h̄re corp⁹ suū ita agi
le: ita velociter mobile. Desiderat
.n. quidāz corpus h̄re agille sicut
h̄z yrundo: sed vere talis agilitas
nihil ē cōparatiue ad agilitatē cor
poris gloriofi qd̄ mouebit ita su
bito q̄ iudicaret moueri ab oculo
vidente in instāti ēt si moueret ab
oriēte in occidentē. Quāto desi
derio debemus mēte z voluntate
hūmōi gloriofā velocitatē optare z
mēte humilli deo seruire vt hanc
possimus obtinere. Consideratio
tantē pūmī nos excitare dz ad festi
nanter opandū ea p̄ q̄ possumus
ad illud puenire. Eccli. ij. In oi
bus opib⁹ tuis esto velox z ois in
firmitas non occurret tibi. In oi

bus opibus bonis esto strennuus
non peratinans: z sic infirmitas
pcti nō occurret tibi. Et vere dili
gentia est multū necessaria in p̄e
ctu spūali. Jō dicit apls. i. Cor.
fr. Sic currite vt comprehendatis.
Sed vere multi sūt similes tigri
di qui q̄ venatorē p̄segtur vt se
tum suū quē importat recuperet
dū currit post ipsū inuenit specu
la q̄ in via sua posuit z dimisit in
q̄bus speculis dū t̄ygris vmbraz
ppriā videt credidit eā esse catulū
suū. z ideo lābēdo speculū suū si
lit z a cursu suo ipeditur: z ita ve
nator iporat catulū quē amplius
nō recuperat. Reuera huic aīali hō
similis ē. catulus. n. n̄ est gīa quā
q̄q̄s accepimus. z bona opa di
gna de pgruo z quasi de p̄digno
vita eterna. Sepe autē accidit q̄
hanc gīaz p̄dimus z de ipsā a no
bis subtrahit pp̄ p̄cti: z dū volu
mus ipsūz recuperare. ab ipso deo.
specula in hac via posita. i. mun
dana. p̄sp̄ritas delectatio carnis
z honores nos detinēt z retardāt
a seu recuperando: z superuenit
mors: z sic vāna mur. Ad diligē
tiam igitur vmbre vanitatem sed
rei veritatē: nō negligentie tardi
tatem sed bonoz opoz velocitatē
de diligētia pōt dici illud Ps. xlii.
oportet me hodie z cras z seq̄nti
ambulare. i. cōtinue z diligenter.
Talibus igitur dabitur agilitas
gloriofa. z hoc ē pūmo. Scdo
dici q̄ agilitas predicta erit i mo
uendo corpus quo volēt potentia

quarta gloria corporis

si voluntas dicente bñs Alio gu.
xlii. de ci. Vbi volent spūs sibi erit
ptinus corpus. Vñ corpus non
inclinabit magis ad sursum q̄ ad
deorsū: nec magis ad deorsū q̄
ad sursum. Ad declarans Bñs. alt.
Corpus gloriosū rationē sue no-
bilitatis et stabilitatis trahit ab aīa
sō inclinatio eius est ad aīam non
ad aliqd̄ extra. Et q̄si agilitas se-
quitur inclinationē et aīa pōt mo-
ueri in oēm differentia positionis
sō corpus est habile ad oēm sitū
vnde agilitas non inclinatur ad ali-
quem locū determinatum: sed est
prōptitudo vt corpus moueat in
oēm locū ad quē vult moueri aīa
nā appetitus elemētōrū totaliter
getatur in illo corpe: ita q̄ nullus
elemētū ico appetit suā sperā. et sō
ablatus est terre appetitus ad de-
orsū et grauitas. h̄ ille. Nūc autē
corpus nfm tēdit deorsū pp̄ gra-
uitatē suā: sed tūc nō sic. vt dictū
est. Hic ergo mūdus p̄ nūc est lo-
cus est corporū nostrorū: s̄ nimis
artus in pparatōe ad celū syderū
Siles tñ plures mundani sūt aus-
bus pclusis in gabbia in qua si po-
nant a iuuetute: ita bñ cātāt dulci-
ter: sicut extra. Sic peccatores in
pectis nutriti et affuati in h̄ mūdo
letant ac si essent in paradiso: vel
quasi nō attendētes pīcula et laq̄-
os huius mūdi p̄ quos plures ca-
piuntur et deducunt ad locū iser-
ni: est tñ in volūate nra gēsa dei as-
sistente vt ad locū supmū ascēda-
mus et p̄dictā agilitatē psequimur.

Et hoc de secundo. Tercio vi-
ri q̄ agilitas prefata erit in mo-
uendo corpus non rei carentia.
Id est propter aliquem defectum.
vñ Richardus dicit q̄ corpora
gloriosa non acquirant aliquam
perfectionem per suum motum
localem mouebuntur tamen ve-
l id quod habent in virtute actu
exercentes diuinam sapientiam
in omnibus commendabilem
ostendant et vt reficiantur visu s̄
corum pulchritudine diuersa-
rum creaturarū. in q̄bus deipōtē-
tia et scia et bonitas eminēter relu-
cebunt. h̄ ille. Mor? at̄ hic vt cōf-
est pp̄ aliquā indigentia et ē entis
imperfecti p̄fecti p̄ terminū q̄ ac-
quiritur p̄ motum. Morus tñ ad
vbi pōt esse entis p̄fecti. sicut p̄
de celo et de substantiis separatis q̄
mouentur motu locali: Quis sin-
entia p̄fecta ex suo motu nullā p̄-
fectionē intrinsecā acgrentia. S̄
de loco huius mūdi moueri mul-
tum affectare debemus: q̄si hic
multis bonis caremus nā caro
nra dī a carendo eo q̄ caret oī bo-
no. Caro. n. cunctis virtutibus et
denudata prauis affectibus insā-
mata duris tumultibus excitata
ideo est p̄ abstinentia et penitentia
castiganda et reprimenda: et q̄ q̄
caro nostra nimis p̄ delicias im-
pinguatur p̄tra sp̄m recalcitrare
molitur ad modū equi pinguis.
Caro. n. humana si fuerit bene pa-
sta et nutrita nunq̄ cessat lu-
dere et inponesse se portare. Vnde apo-

holos loquen-
tes. dicit
conuersati su-
carnis nre sa-
carnis. Et in
ctus: q̄ semp-
der semper ni-
rep delectati-
re p̄ varias co-
pturbare p̄ ter-
Zia. Bas. v. c.
sua sp̄m. vt p̄
est duris tum-
p̄vii. Quia ne-
uit caro et san-
tur. Id est ap-
nla curā ne se-
Et carentia
tare debemus
muentur in
uehimur obli-
Et hoc de ter-
est q̄ agilitas
mouendo cor-
vick Richardus
etur in aliquo
quodq̄ vā
debuit. hec
te supnature
oculis corpa
q̄ loco celi e-
Nūc at̄ q̄si
Vnde longe sit
sua. vñm?
tñ sp̄m nō vi-
vidētim? et
so et. sicut in
in nobis viu-
lutimior no-

erit uelocior agilitas

107

solus loquens de seipso ante con-
uersiones, dicit ad Ephe. ij. aliqui
conuersi sumus in desideriis
carnis nre facientes voluntatem
carnis. Est in carne maloru affe-
ctus: qz semp p mala desideria ar-
det semper nititur spsi inuenera-
re p delectatione: aut ipsu inesta-
re p varias cogitationes: aut ipsuz
perturbare p terrores et opiniones.
Ad Gal. v. Caro concupiscit aduer-
sus spsu. vt prius dictu est. Et ita
est duritia multibz excitata. Ec-
clys. Quid nequs qd qd excogita-
uit caro et sanguis. Ex Barquere-
tur. Jo ait apostolus Ro. xlii. car-
nis cura ne feceritis in desideriis
Ex carentia igit boni in carne op-
tare debemus vt ipsa corpora nra
mutentur in meli qd fiet dñ mo-
uebimur absqz carētia alicui? bñ
Et hoc de tertio. Quarto desin-
it qz agilitas prius dicta erit in
mouendo corpus in dei pntia. vñ
dicit Rich. qz per illu motu minu-
etur in aliquo coru contemplatio: qz
quocunqz vadat deñ semp pntē ha-
bebunt. hec ille. Itē inquit virtu-
te supnaturali humanitate christi
oculis corpali? videbūt in qñocu
qz loco celi empyrei fuerint. h ille
Nūc at quis de? vt of. Alc. xviij.
Nō longe sit ab vno quocqz. in ip-
so. n. viuim? morlemur et sumus
tñ ipsu nō videm? sicut in patria
videbim?. vbi ait Al. de ly. In ip-
so rē. sicut in eā efficiēte: nā causat
in nobis viuere mouere et eē sic est
intimior nobis qz nos ipsi. qz plun

git principia intrinseca. h ille. Itē
sunt quattuor dotes corporis de
qbus iā distinximus. scilicet: spassi-
bilitas: subtilitas et agilitas. Vñ
ait Bonauen. qz dotes dicuntur
quasi diuinitate dare desponsare. Et
Richar. dos antiquitus solet assi-
gnari quando sponsa traducitur
in domum sponsi que dos quis
assignetur sponso a patre sponse:
tamen proprietates remanent penes
sponsam: quantum vsus debeat
sponso. Unde soluto carnali ma-
trimonio dos remanet sponse. sic
et dotes beatorum sunt ad sponsi
gloriam et propriam perfectionem
beatorum. Item dicit qz dotes
sunt qualitates. Unde dos visio-
nis est quidam habitus lumino-
sus in intellectu quo eleuatur ad
clare deum videndum. Dos frui-
tionis est perfectus charitatis ha-
bitus quo anima fruitur deo. vñ
de proprie loquendo in dotibus
anime non consistit beatitudo diuina
essentia. sed in actibus earum ad
quos ordinatur sicut habitus ad
actum. Et harum duarum dotu
visio et fructio sunt actus proprie
loquendo. Dos autē tertia a dua-
bus aliis distincta est habitus per-
fectus: quo voluntas est perfe-
cte secunda de perpetuatione ten-
tionis predicte. Sine enim predi-
cta assecuratione non potest intel-
ligi anima deo perfecte vnita. pri-
us ergo est dos visionis. secūdo
dos fructiois. tertio dos pfecte se-
curitatis. Unde dos in proposito

Quarta gloria corporis

sicut describit. Dos est perpetuus ornatus aie z corporis vite sufficiens in eterna beatitudine iugiter perseverans. Dotes corporis sūt que dicte sunt. ¶ Notandum insuper q̄ de dotibus contingit loqui dupliciter aie Richar. aut s̄m id q̄d sunt. aut sub ratione qua doctes sunt. Primo modo in oibus beatis sunt iste tres dotes. s. clara visio: pfecta fruitio z perpetuitatis viriūq̄ securitatis pfectio. hec ille. Quod est intelligendū ad sensum expressatū. Item aie idem. Dotes autē corporis que sunt agilitas impassibilitas subtilitas z claritas erunt in oibus beatis s̄m corpus post resurrectionē. Sed loquendo de dotibus sub ratione qua dotes sunt sic maxime sunt i animabus meatīs aliquo etiā modo q̄uis non ita proprie sunt in christo z in angelis sanctis. Cul^o ratio est. q̄ inter sponsum z sponsam proprie loquendo requiritur conformitas in natura z distinctio in persona z q̄ sponsa facta sit sponsa de non sponsa. Et q̄ in ter christum z ecclesiam hominū beatorum est conformitas in natura z distinctio in persona z de non sponsa facta est sponsa. ideo in matrimonio spiritali maxime habet rationē sponse dicente apostolo. Ephesi. v. Christus dilexit ecclesiam z semetipsum tradidit pro ea: vt illam sanctificaret mundans lauacro aque in verbo vite vt exhiberet ipse sibi gloriosam ec-

clesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi sed vt sit sancta z immaculata. cō ergo dos assignetur ratione matrimonij visio fruitio: securitas pfectio in animabus beatis habet potius rationem dotis q̄ in angelis sanctis: q̄ in angelis sanctis non est nature pformitas ad ipm z ita ecclesia ipsorū non ita proprie habet rationem sponse sicut ecclesia hominum. humana etiā natura christi non est conformis diuine nature neq̄ distinctua ab ea in persona. q̄ in christo non est persona nisi persona verbi: z preterea nunc s̄ fuit non sponsa: z ideo minime proprie ea que dotes dicuntur. in christo habent rationē dotis q̄uis illa que dicuntur dotes excellentissime sunt in ipso s̄m id quod sunt. Sicut ergo dispositio nes anime beate per quas deo pfecte coniungitur dotes dicuntur sic dispositiones corporū beatorū per quas perfectus suis animabus coniunguntur z eis perfecte obediunt dotes dicuntur. hec oīa Richar. Bonauem. vero hāc dotum assignat numez z sufficientiam s̄m quat tuor genera causarū: sed ad presens recitabo s̄m duas causas illarū sufficientiam. ait. n. Secundo accipitur numerus bz causam efficientem: dotes. n. vt in hōi corpore sunt psumatum z pfectus esse habet ab influētia aie in corpus. Alia autem in corpus dupliciter insit. s. vt pfectio z

vt motor. Et
sa insit vni
li. Et motor
tu insit gabi
gloriosa nisi
penam. Et
celle est in cor
nem ad vitā
tia z claritas.
li necesse est cor
imortalitate z
Et: q̄o motu i
Et: etiam q̄ nil
clitas est in co
retardet: z sic
to mō accipit
lem. sic corpor
et quatuor: e
mentis bz qu
licitatem. ab aq
humidū z pa
tem z corrupt
aque corpus c
ro bz obcur
opacum. Ab
lor psumit p
get alimonia
bz infirmitat
immutat z co
q̄is igit quatt
bont p bda op
bz corpus si
copleta. id qu
corruptionē in
obscuritate el
rem ip̄salitas
virtus seu pe
ma pueniēti
poidat auct

Quinta gloria corporis

Consequen-

ter videntū est de aliis
que ad glorias magis
accidentale faciunt: vñ sicut spon-
sis carnalib' dantur tria. Quorū
primū dicitur dos. Scdm dona-
tio pp nuptias. Et tertiū parafer-
nalia. Dos est vt dicitur sicut donatio
facta sponse ex parte patris et h' ad
vsū sponsi. donatio fit sponse pp
nuptias a sponso. Alia vñ post
nuptias vt sunt munera q' sibi dā-
tur ab amicis: et h' donū de para-
fernalia. Et d' h' parafernale a pa-
ra qd est iuxta: et seruos qd ē dos.
q' iuxta et post dotē datur. Sic in
diuinis de' pater dat dotē sponse
ad possidendū sed sponso rpo ad
gloriam et honorē: et nō ad vsū q'
bonorū nostrorū nō eget. Donatio
pp nuptias est qd a sponso datur
sponse: et h' erit in futuro gaudiū
qd habebit sponsa in visione xpi
hois sponsi. Aliud erit gaudium
qd habebit de societate brōrū: et de
gratulatione felicitatis: et de loco
celi empirei qd erit habitatio ip-
sorū beatorū.

Quinta gloria cor-
poris erit
celestis habitatio: et nō
cuiuslibet celi. sed celi
decimi qd d' celi empirei d quo
celo loquitur ips' Mat. xxiij. In re-
surrectione. n. neq' nubent neq'
nubentur: sed sunt sicut angeli dei
in celo. de quo ait pphe-
tatum. Celi empirei est primū

et summū celū: locus angelorū: re-
gio et habitaculū hoium beatorū.
Et d' empirei a pyr qd est ignis
quasi totū sic dicit. nō ab ardore
sed potius a lumine et splendore:
qd celū sūme est lucidū influens
lucē et splendore sup celū cristalli-
num ppinquū et primū: Istius
celi pprietates describit Raban'
vicens verbis Basilli in erameron
di. sic. Celū empirei est corpus p-
mum: nū simplicissimū: de corpulē-
tia hñs minimū. q' subtilissimū:
primū mūdū firmamentū. quanti-
tate maximū. qualitate lucidū: si-
guratione pspicuū. locali situ su-
premiū. q' a cento remotū. amplia-
tine spiritūū: et corporū visibiliū et
inuisibiliū ptenitiū. dei summū
habitaculū: licet. n. deus sit vbicūq'
specialiter tñ et esse in celo. q' ibi
relocat potissime sue virtutis opa-
tio. hec ille. Hoc est celū de quo lo-
quimur dicētes. Pater n' qui es
in celis. Istud celū post resurre-
ctionem erit locus nālis corpori
glorificato qd declarans Alex. in
lij. ait. Materia corporis humani
nō solū est elementū: imo ē gnta
essentia vt nobis sine alioz p'eli-
dictio videtur. s. de nā celi empirei
qd patet. Corpus. n. aiaz pposit-
tum est ex p'ris. sed impossibile est
q' tria pueniant et faciāt armoniā
nisi p nām p'siliantē. h' aut nō pōt
esse nā elementaris. q' h' tria
tem. ergo hec d' esse nā ista q' con-
siliat naturas elementares p'ris et
que h' pportionem ad oēm. hec

e
autē natura le-
st' deblo mō-
p'p'it ad su-
st' naturā in
p'p'it ita se fe-
ntes q' respect-
nis nobilior
go ad suscep-
et dispositio
tur visibilib' d'
p'silians par-
et aia sensibilib'
stallina dispo-
et cuz vicerius
aierōnalis: n'
lior disponat
tur celi empi-
tur celi empi-
sa subintrē
susceptionē
apparet. q' h'
ri minor mū-
to empireo in
manū ad sus-
In vita autē
arie glorifica-
bitur in corp-
Mā autē ele-
cultabitur: s.
nō p'ncipal-
tōm natur-
elementarem
erit celum en-
ralle locus o-
to. hec illa. s.
cat q' carnis
est. Hoc inq-
verum de n-
spirituali si-

autē natura lucis ad h^{oc} corpus
 sit debito mō et in debita armonia
 pposita ad susceptōes aīe: necesse
 est naturā in ipso corpore esse. cor
 poraq; ita se h^{ab}et ad suas pfectio
 nes q; respectu nobilioris pfectio
 nis nobilior est dispositio. Si er
 go ad susceptiōē aīe vegetabilis
 est dispositio ex pte corporis ipsa
 lux visibilis q̄ est lux firmamenti
 pstantes partes trias corporis et
 cū aīa sensibilis sit nobilior lux cri
 stallina disponat et pstant corpus
 et cū vltius nobilior sit pfectio
 aīe rōnalis: necesse est q; lux nobi
 lior disponat ad illaz. Hec autē est
 lux celi empirei. necesse ē ergo q;
 lux celi empirei p influentiā insu
 sa subintret corpus humanū ad
 susceptiōē aīe rōnalis. Et illud
 apparet. q; hō nō posset appella
 ri minor mūdus nisi aliqd de ce
 lo empireo influeret in corpus hu
 manū ad susceptiōē aīe rōnalis.
 In vita autē spirituali qm corpus
 erit glorificatū tunc nā lucis oīa
 bitur in corpore et manifestabitur
 Nā autē elementaris latebit et oc
 cultabitur: licet mō sit econtrario
 rāō pueniet locus corpi gloriifica
 to fin naturā lucis et non fin nāz
 elementarem. Hic autem locus
 erit celum empireum et ita natu
 ralis locus erit corpori gloriifica
 to. hec ille. Et licet Gregorius di
 cat q; carnis locus proprie terra
 est. Hoc inquit Alexander non est
 verum de natura instituta in vita
 spirituali sicut est natura corpo

ris glorificati: immo proprie lo
 cus eius erit celum empireum.
 Hec ille. Hec ergo celestis habita
 tio competit glorioso corpori: et d
 qua tam pulchra et mirabili habi
 tatione beati multum gaudebūt
 quoniam in ipsa erit.

CPrimo amabilis pulchritudo.

CSecundo mirabilis magnitudo.

CTertio perstabilis fortitudo.

CQuarto laudabilis sanctitudo.

CPrimo in tali loco erit amabi
 lis pulchritudo Job. xvi. Spiri
 tus domini ornauit celos. Si or
 natum sit et pulchrum ipsum fir
 mamentum in quo sunt stelle: cre
 dendum est q; ipsum celum em
 pireum quod est locus glorie sit
 pulchrius et maiori pulchritudi
 ne plenum. et huiusmodi pulchri
 tudo ostenditur Apoc. xxi. c. In
 visione Johanni facta cui dicit
 angelus. Veni ostendam tibi spō
 sam vxorem agni. Et sustulit me
 inquit Johannes in montem ex
 cellsum et altum. Per quem ait
 Nicolaus de lyra. designauit ce
 lum empireum: quod secundum
 sanctos et doctores est locus bea
 torum. Et sequitur. Et ostendit
 mihi ciuitatem sanctam iherusa
 lem descendentem de celo. nā ait
 Nic. de ly. Aīe beate descendēt
 ad resuscitandum corpora et cōi
 candum eis gloriā hītem clarita
 tem dei lumen eius simile lapidi
 precioso tanq; lapidi aspidis et si
 cut cristallum. Et in hoc describi
 tur q̄tum ad pulchritudinem eius aspe

quinta gloria corporis

etum. Quid pulchrius claritate
dei: vitz nihil. Et ne credatur
q; hec claritas sit filis claritati so-
lis q; visus ledit. Id ait Jobes q; h
claritas filis ē tapti faspidis q; la-
pis s'm magistrū ppietati visus
acuit r cōfortat: ita lux celli empi-
rei visus nō ledet: s; magis pfor-
tabit. Et q; nō habemus aliquid
qđ possit nobis ad plenū tantam
pulchritudinē manifestare. Ideo
iohēs in hoc minus vicit r plus
intelligit. Crisostomus vero de quo
loquitur pter hz virtutē pira sitim
r ardorē qđ inuist q; ex tali lu-
ce nō causabil aliqua sitis aut ar-
dor: sicut hic causatur ex luce sol.
¶ Amen r delectabilis erit lo-
cus ille. Cogita q; si delectabile est
palaciu pulcherrimū ornamentis
decoratū. mensa oī cibo r potu
plena r qbuscunq; aliis delecta-
bilibus ornati multo amplius r
sine cōparatiōe habitatio celestis
est delectabilior. ¶ Amen sum
qui apponim oīm diligentia ad
pulchras domos erigendas ad
pulchras camer as ornandas q̄s
oportet nos dimittere r de celesti
r pulcherrima habitatiōe nō co-
gitamus. Ita enī cor apponim
ad castra edificia domos r cetera
loca nostra edificanda ac si perpe-
tuo illic habitare deberem. Lo-
gitemus igitur de illa mansiōe
fetera qm in ipsa amabil pulchri-
tudo. Et hoc de pmo. ¶ Secun-
do vero dictū est q; in ipsa est mi-
rabilis magnitudo. Terra vitz

magna ē valō sic ps. i qua sūt tot
regna: tot regides: tot mōtes q;
sol? de? nouit: s; hec magnitudo
nihil ē cōparatiue ad celū pūmū
lune sez: imo ē qm punctus. Sūt
autē decē celi a quoz pmo vt dicit
Rabbi Moyses vitz ad secundū
est tñ spaciū quantū posset aliq;
ire de via plana in quingētis ānis
id est qlibet circulos siue celū cu-
sullibet planete hēti spissitudine
viā quingētoz annoz. lege in flo-
rib? scōp r hec inuenies q; nō asse-
ro cē vera vel falsa sicut nec recu-
tans asserit. Sed qcquid sit māi
fessū ē q; celū empirēū ē maxime
magnitudinis cū sit decimū oēs
alios circūdans: hoc erit palatiū
beatoz mirabilis magnitudinis.
De quo palatio r eius magnitu-
dine dicit Baruth. iij. ¶ Israel q;
magna est domus dei r ingēs lo-
cus possessiōis eius. hec est do-
mus marima pmissa hīs quib?
dicit in eodē. c. Audi israel man-
data vite auribus pcepe vt scias
prudentia. Vide ergo tibi pmissū
si prudēs fueris ptra auaros
qui ceci ad nil aliud tendūt q; ad
mūdi diuitias credentes per hoc
effici magnos. vnde auarus filius
est vrsi qui cū pelui ardentī ei ostē-
sa excrucatur. sic tales p bacuū. i.
per metalla r diuitias huius mū-
di in qbus ardor auaritie est scilicet
suis qm ipsam p auaritia. i. p appe-
titiū inordinatū respiciunt excrucatur
r discretiōis lumine priuantur
figurati. iij. Reg. vii. vbi dicitur

Ad rē babyl.
Exple. r vin-
cū in babylon.
bolos excrucat
auaros: lumi-
nē saluati-
culis mole co-
gat r sic in ba-
secum ducit.
de quibus dicit
sūt sunt sapiē-
ti sum. Et dicit
leceit r sapiē-
Propetia de
exteris: agros
q; a milmo vi-
auaricia sequi
exponens au-
nelis: nō ad
ligit atēndan-
mus ad hec
marima possi-
que vabit scilicet
cientibus ea
ratio posside-
do. ¶ Tertiū
bitatiōe erit
qua fortitudo
ri. Et habet
qua pilus oī-
gnū r altū
ait. Vitz de
protectione
in statu super-
in eodem. c.
figura dicit
superne que
mitto. For-
quiretur per

erit celestis habitatio

110

Ad rex babylonis eruit oculos
Ezechiel. et vincit catenis durit
ei in babylonē. Sic rex iserni dia
bolus excecatur homines cupidos
auaros: lumineq; discretionis et
sapientie salutaris eos priuat et vin
culis male consuetudinis eos li
gat et sic in babylonē. i. infernum
secum ducit. Nunc sunt dies illi
de quibus dicitur Jere. viij. Eo
fusi sunt sapientes perterriti et cap
ti sunt. Verbum enim domini p
fecerūt et sapientia nulla est in eis.
Propterea dabo mulieres eorum
exteris: agros eorum heredibus.
q; a minimo vsq; ad maximum oēs
auariciā sequuntur. Mic. de lyra
exponens ait. Heredibus. i. extra
nei: nō ad modicū tēpus. non
igit attendamus vt magnifica
mus ad pec epalla: sed ad celestē
maritimā possessionē celi empirei
que dabit scire cupientibus et sa
cientibus ea quibus celestis habi
tatio possidebit. Et hoc de secun
do. Tercio dictū est q; i illa ha
bitatōe erit ptabilis fortitudo o
qua fortitudine dicitur Apoca.
xij. Et habebat scilicet ciuitas de
qua prius dictum est: murus ma
gnus et altū. per quod designat
ait Mic. de lyra securitas diuine
protectionis que maxime relucet
in statu superne beatitudinis. Et
in eodem. c. beatus Iohānes sub
figura describit statum ciuitatis
superne que causa beatitudinis di
mitto. Fortitudo huius loci ac
quiretur per virtutem fortitudi

nis que est virtus animi qua ho
mo potens et habilis efficitur ad
resistendum malo: et perseveran
dū in bono. Sed vere pauci sunt
hodie fortes tales: sed multi sunt
similes asino qui fortis est in par
te posteriori. et debilis in parte an
teriori vbi est crux. Isti sunt asi
nini fortes in malis: in precatis
committendīs: imo obstinati in
malis. Tales sunt fortes pro diui
tijs acquirendis que sunt poste
riora: sed pro bonis sunt debiles.
Tales se circulant q; non possunt
talia vel talia facere pro salute sua
que sunt priora opera et meliora.
de quibus dicitur Trenorum. i.
Abierunt absq; fortitudine. ante
faciem subsequētis id est inimici
persequentis. Notemus ergo
q; hoc fortissimum palacium da
bitur viris fortibus. Proverbio.
xvij. Turris fortissima nomen
domini: ad ipsum currit iustus
scilicet fortiter resistendo pecca
tis et exaltabitur scilicet vsq; ad
celum empireum. Et hoc de ter
tio. Quarto dictū q; in illa cele
sti habitazione est laudabilis san
ctitudo de qua dicit ps. Domus
tuam domine decet sanctitudo
in longitudinem dierum id est
in perpetuum. Si enim ecclesie
nostre discantur sancte quia re
bus sanctis dedicate: quanto ma
gis illa celestis ciuitas debet os
ci sancta in quam nihil immun
dum: nihil inquinatum intra
bit Apoca. xij. f. ois cante et

Sexta gloria corporis

venefici et impudici homicide et ydolis seruientes, et omnis qui amat et facit mendacium. Alico. de lyra. Foris canes id est gulosi et detractores contra bonos latrantes. et venefici id est iuldi veneno inuidie pleni et impudici seipfos inficiētes et homicide corporales et spirituales: et idolis seruientes qd est peccatum directe contra deū: et omnis qui amat et facit mendacium. Ille amat qui delectatur mendacia proferēdo, sed ypocrita facit mendacium. Nā ypocritis est mendacium in facto, hec ille. Tales non sunt digni tam sancta habitatione. Sed sicut dicitur eodem capitulo: sedes dei et agni in illo erunt: et serui eius seruiētes illi: et videbunt faciē eius et nomen eius in frontibus eorū. Istud ergo habitaculum non im merito vocari potest sanctū: quoniam beatitudinem omnium saluandorū. Ad quā introducemur dū nobis dices. Venite bñdicti etc.

Sexta gloria corporis erit vocalis collaudatio. vñ de glosa super illud ps. Exultationes dei in gutture eorum ait. Exultationes dei non sūt erunt in gutture eorum vel faucibus, id est in lingua. Sic enim leuabuntur in cubilibus et faucibus, id est in corde et lingua et non sibi tribuant qd boni sunt sed deo a quo acceperunt qd sunt:

Et in glo. illius versus. Et faciant in eis iudicium dicitur. In corde et lingua non desinent laudare deum a quo eterna habent. Et ita super eodem versu. Exultationes dei in gutture eorum ait Alico. de lyra. Tunc in corporibus gloriosis erit laus vocalis secundum qd doctores tenent. et probabiliter. Et ratio Ricardi ad hoc est talis. quis sensus propinquiores sunt anime qd corpus. sed corpus propter beatitudinem anime premiabitur. ergo et sensus premiabitur aliqua delectatione. sed delectatio non potest esse in sensu sine actu. Itē natura humana erit in beatis in maxima perfectione. sed perfectiores sunt sensus suis actibus coniuncti qd non coniuncti. ergo in beatis omnes sensus erunt in actibus: hec ille. Collaudabunt igitur sancti in regno celorum. id est similes laudabunt vocaliter deum propter quattuor specialia. Primo pp eorū creationem. Secundo pp eorū redemptionē. Tertio pp eorū glorificationē. Quarto pp eorū gratificationē. Primo propter eorum creationem. Nam cognoscentes se fuisse factos ad imaginem trinitatis. iuxta illud Gen. i. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram: non im merito debebunt vocibus magnis deum collaudare. Quid enim nobilius: quid maius po-

uit facere potest? et error e
et similitudinē
mus quid est
ad imaginem
nem. Vbi ait. Itē
de faciamus
dum pluralit
rum tamē qui
in unitate sim
subdit in sing
enim pñit in
prietates natu
intellecti: et v
ait est in grat
do est qdam
gratia pñit r
dem auctorit
senten. vi. li.
riori pñit
b est multi m
facti ad imag
tatis. non dic
alam de quo
cum recordat
modicū vide
bñficio grati
qd pñit
go: et ipsi
sent. Et se
ligat nos ad
nate: ad op
beu possum
in honore esse
tus est lumē
factus ē illis
empireo poss
collaudabū
et ipsius etc.

erit uocalis collaudatio

I I

tult facere homini in sua creatio
ne & creare eum ad imaginem
et similitudinem suam. **D**eus
meus quid est hoc? facti sumus
ad imaginem tuam et similitudi
nem. ubi ait Nicolaus de Lyra. vi
et faciamus in plurali ad denota
dum pluralitatem in diuinitis. ve
rum tamē quia ista pluralitas stat
in unitate simplicis essentie ideo
subdit in singulari naturā. imago
enim consistit in anima Christi ad pro
prietates naturales. scz memoriā
intellectus: et voluntatē. similitudo
autē est in gratuitis. et id similitu
do est quidam perfectio imaginis. qz
gratia perficit nām. hec ille. San
dem auctoritatē tractat magister
sentent. vi. li. primi. de cuius vite
riori persecutione sileo. Et reuera
h est multū mirabile q nos sumus
facti ad imaginē beatissime trini
tatis. non dico fm corpus: sed fz
alam de quo nūc videmus modi
cum recordari. et si recordamur
modicū videmur eidem p tanto
beneficio grati. De nā imaginis est
qz pformemur illi rei cuius est ima
go: et q ipsa Christi est possibile rep
sentet. Esse igit ad imaginē dī ob
ligat nos ad mūditiā aie: et ad vir
tutes: et ad opa bona faciēda: sed
heu possumus dicere cū ps. hō cū
in honore esset nō intellerit ppara
tus est lumēta inspicitib: et filiis
factus ē illis. Sed cristētes i celo
empireo post resurrectionē ghalē
collaudabūt deū de tanta bonita
te ipsius creatoris. s. q ipsos crea

uit ad suā imaginē p quā fuerunt
gfe et glorie susceptui dicētes ad
inulcē. Bndicamus pfer et filium
cū sancto spū laudemus et supal
temus cū in secula. Tūc alii ridē
tes poterūt dicere. Bndictus es
dñe in firmamēto celi et laudabi
lis et gloriosus et superaltus in se
cula: qz ad tuā imaginē nos crea
sti. et h de primo. **C**Secūdo collau
dabūt deū pp suā redēptionē et h
materia maxime laudis nā collau
dabunt pfem: qz vnici filii nobis
misit dicentes illud Apoca. vii.
Benedictio claritas et sapientia: et
gratiar actio: honor: virtus et for
titudō deo nostro in secula seculo
rum Amen. Taudabunt filium
qui carnem nām assumpsit. vias
paradisi nos docuit. sacramenta
instituit pro salute nostra. mortē
turpissimam sustinuit et redemit a
morte eterna. Quam laudem quē
cantum poteris dicere pro tantis
beneficijs. Terte illud Apoca. v.
Dignus est agn' qui occisus est
accipere virtutem et diuinitatem
et sapientiam. et fortitudinem et ho
nore. et gloriā et benedictionē.
Collaudabunt spiritum sanctorum
qui in virginem vt mater dei effec
superuenit qui apostolos oīus ge
nera linguar vt ecclesiā instruerēt
edocuit. et multa alia beneficia pta
lit dicētes illud Sap. xij. **D**h bo
nus et suauis est dñe spūs tuus in
oibus. iste erūt laudes. iste cantile
ne ista dulcia carmina et similia q
dicēt omnes sancti et sancte in illa

Sexta gloria corporis

curia celesti. Cogita si potes quā gaudiū erit in tantis melodiosis-
simis cātis. Quis posset capere
Certe nullus viuēs. Tales non
sunt can: ille hominū mādanor
z fatuaz mulieruz q̄ cōiter sunt
inhoneste z magis ad malum q̄
ad bonū puocat: z quibus com-
mittunt peccā multa ducuntia ad
ploratū igni. De quolibet hor
pphetauit dauid z p̄ eis dixit.
Benedicā dñs in oī tēpore: semp
laus eius in ore meo. Et hec de
secūdo. Tertio vero collaudabūt
dei pp̄ eoz gratificationem. naz
deo faciete grām receperūt in sa-
crāmētis z als qua meruerūt vi-
tā eternā Ro. vi. Gratia dei vitā
eterna. Ista ē grā gratū faciens q̄
est dispositio p̄ quā aīa placens
deo efficitur z eius beniuolentiā
assequitur per quā imago dei in
anima de form le iteruz reforma-
tur que etiaz bonos a malis: dis-
cernit. quia s̄m Aug. sup̄ Job.
Sola dei gratia redēpti a p̄ditis
sunt distincti. Et ista gratia vt
expressius dicā est quedā spiritua-
lis forma que in anima a deo im-
mediate creatur per quā anima
ipsi deo s̄formatur diligit z ad
vitā eternā acceptat. Hec autem
est fons mentis depuratiuus: ip-
sa enim laudat sordes peccati.
Ab ipsa plures riuuli virtutum
emanant. Et sicut fons ad locuz
fluit inferiorem. sic ad locū p̄s-
siliore gratia Jaco. i. lii. Deus sup-
bis resistit. p̄silibus aut dat gra-

tia. Ista est pons sustentatiū ne
homo cadat in fluuium inferni
de vna ripa ad aliā transibimus
ident de hoc mundo ad gloriam
Super istum pontem positi mor-
tis periculū non timemus: ideo
ait apostolus hebre. xlii. Optimū
est gratia stabilire cor Act. xv.
Per gratiā domini iesu credim⁹
saluari. Hancigitur gratificatio-
nem sancti cognoscentes se ha-
buisse a deo dum fuerunt in via
specialiter sup̄ hoc referent gra-
tiarum actiones vi. in ps. Non
mortui laudabūt te domine nec
omnes qui descendunt i infernū.
Sed nos qui viuimus benedice-
mus domino per gratiam quam
dedisti nobis in mundo benedici-
mus domino ex hoc nunc z vsq̄
in seculum. Et hoc de tertio.
Quarto vero collaudabunt. oo-
minum propter glorificationem
ista est vltima z summa causa gau-
dendi cantandi z deum collaudā-
di qui tanta cōseret bona pro me-
ritis incomparabilibus ad talem
gloriam de qua z si aliquid dire-
rimus nihil tamen comparatiue
diximus ad ea bona que ibi vere
sunt. Ideo vt profeta. Beati qui
habitant in domo tua domine in
secula seculorum laudabunt te.
Et Apocal. xii. Audiui vocem
quasi multarum tubarum in ce-
lo dicentium alleluia. Laus z
gloria z virtus deo nostro. Et se-
quitur. Gaudeamus z exultem⁹
z decemus gloriam deo nostro. q̄

Sep

venient nupti
parauit z de-
riate biffinū
Iud biffinū
scilicet gloria
Sic igitur p̄
collaudatio a
dā nobis dicit

S

po
vif
fiet talis vif
dicens. q̄ dup
lus. Quidā q̄
turalis organ
dam quā tali
cōcomitatur
passione ani
mutatione se
mam sensibili
tur ab ea vt c
calorem q̄ in
ita recipit si
sensibilia q̄
ea sicut pate
videndo alie
Albedo en
dicatur de a
rue. z de ei
est in oculo.
potest esse si
tanone que
impassibilit
secunda imm
necessitate
tationē sen
Sine hac o

Septima gloria corporis

112

venerunt nuptie agni ⁊ vxoꝝ eius
preparauit ⁊ datū est ei vt coope-
riat se bislinū splendens candidū
Istud bislinum est duplex, stola
scilicet gloria anime ⁊ corporis.
Sic igitur patet q̄ ibi erit vocal
collaudatio ad quas vocabimur
dā nobis dicet. Venite bñdi. 27.

Septima cor-

poris erit delectabilis
visio. Quo modo autē

fiet talis visio declarat Richar.
dicens. q̄ duplex est imutatio sen-
sus. Quēdā quā cōcomitatur na-
turalis oigani trāsmutatio. Quē-
dam quā talis trāsmutatio non
cōcomitatur: sed patitur sensus
passione animali. In prima im-
mutatione sensus ita recipit for-
mam sensibilis q̄ vere denomina-
tur ab ea vt cum homo ita sentit
calorem q̄ instrumentum sensus
est calidū. In secunda mutatiōe
ita recipit similitudinem forme
sensibilis q̄ nō denominatur ab
ea sicut patet in visu. Visus enī
videndo album nō efficitur alb⁹
Albedo enim vniuocē non pre-
dicatur de albedine que est in pa-
riete. ⁊ de eius similitudine que
est in oculo. Prima imutatio nō
potest esse sine materiali trāsmu-
tatione que stare non posset cum
impassibilitate beatarum. Sed
secūda imutatio nō requirit o
necessitate nisi quandam immu-
tationē seu passionem animale
Sine hac autē potest: q̄ sensus

est quedā passio animalis loquen-
do de actu sentiendi. Secundo
ergo modo intelligendo q̄ i bea-
tis quilibet sensus erit in actu. q̄
talis passio sensus est eius secun-
daria perfectio. hec ille. Erig igit
corporalis ⁊ delectabilis visio. re-
rum in quatuor principaliter.

¶ Primo erit visio assumpte hu-
manitatis.

¶ Secūdo virginitis ⁊ di matris
¶ Tertio felicitis societatis.

¶ Quarto celestis claritatis.

¶ Principalis igitur visio erit
assumptę humanitatis. Dictum
est enim prius per Richardum
q̄ virtute supernaturali humani-
tate christi oculis corporalib⁹ bea-
ti videbunt. in quocūq; loco celi
empirei fuerint. Si pulchrum est
videre regem in ornamentis rega-
libus quanto magis pulchrum ⁊
delectabile erit videre regem re-
gum in decore illo maximo quo
fulgebit in celo. Atq; nihil am-
plius erit tam delectabile sicut ip-
sum sic videre. Nunc enim non
saturatur oculus visu. Eccl̄s. i.
Sed videre tunc saturabitur.
Tūc qdā beat⁹ ingrediet⁹ egre-
diatur ⁊ pascua inueniet Joh. x.
Quia vt ait Nicolaus de lyra.
Beatus reficietur interius in as-
pectu diuinitatis. ⁊ exterius i as-
pectu humanitatis per quam sal-
uatus est. Ideo dicit in plurali
pascua. hec ille. At ad hanc de-
lectabilem visionē puenire valea-
mus multum diligenter debem⁹

Septima gloria corporis

custodire oculos nostros: vt non perdamus tantā visionē ipsi? xpi Ideo dicit ppheta. Auerte oculos meos ne videant vanitates in via tua viuifica me. Et ob hoc dicitur Ecclesiastici. liij. Oculi sapientis in capite eius. caput nostrū est christus. In hoc capite debemus oculos collocare dicente ppheta. Oculi mei semper ad dominū. Et si uinc non possumus oculos corporales in eum figere nec eum videre talibus oculis debemus tñ oculos figere spirituales. scilicet intellectum et affectum vt in spectra vite christi et conuersatione eius mādatis valeamus ei conformari sicut scriptor: per hoc qd oculos ad exemplar dirigit recte scribit vt dicamus illud. li. Paral. li. xx. de nostro. Quid ignorem? qd agere debeamus hoc solum habemus residui vt oculos nostros dirigamus ad te. Affectus eius noster debet in christo capite collocari vt attendentes qd pro nobis fecit: et quāta beneficia nobis contulit: et pferre pmissa ipsius super oia diligamus. Sed heu multi sunt similes porcis que fructus ab arbore deuorant: et oculos ad arborē nunq̄ leuant. de quibus dicitur in ps. Oculos suos statuerunt declinare in terrā. Nam tota eorum attentio et affectio est ad hūterena. Et vere sicut oculus fm diuersitates rerū distantia est cognitiuus. quā rē quā videt a remotis iudicat parua et quā videt de

prope indicat magnā vt apparet in sole quē paruū iudicat cum tamē sit octies maior tota terra. Sic ē de peccatoribus a deo et a celesti simio p peccatū distantia plurimū elongatis. Nam vt dicit ps. Xēge a peccatoribus salus. ideo et celeste premiū parvipendit. Terrena vero quibus per amorē sunt propinqui magni pēdūt et caripēdunt. In quorū psona dicit Isai. xxxviij. Attenuati sunt oculi mei. scilicet ex cello. Sed aspiciētes terrena habēt oculos fortes et iudicant talia eorum affectioni propinqua fore magna. Ecōtra iustorū oculis celestia eorum affectioni propinqua videntur maxima. dicētes cū ppheta. Ego cognoui qd magnus est dñs. terrena vero cum sint a iustis remota parua vidētur: imo qd si nulla Jere. lxxij. Aspectū terram et ecce vacua erat et nihil. Reuimus igit oculos nostros ad deum sicut legimus de sancto martino et pluribus alijs qd oculis ac manibus in celum erat semper intentus: vt mereamur christum videre oculis corporalibus in assumpta humanitate: qm̄ illa erit maxime visio delectabilis. Et hoc 3°. Secūdo dicit qd erit delectabilis visio v̄gis et dei matris. h. n. p^rps marie erit pulchra et excelles in votibus corporis et i gloria illi? et ideo erit multum delectabile ipsam virginē et dei matrē videre. Hoc enim post christū specialiter erit dilecta ab omnibus sanctis. Nam

cognoscet ab
ter dei. cogn
te sunt redē
uocata cōti
multa alia
que nūc legu
curate fuerū
me cam dilig
simā reuerē
solum poles
regimam cele
rū honorab
marimo gau
to gaudio vi
clissimā si est
marima p
Aere tale g
gaudiū illu
de sanctis
gliaz et pul
ter dei mer
tutibus. scilicet
charitate. et
los supbo
cēdūt elati
go. In mon
bla v̄qz ac
et per ocul
bat enim v
esse Isai. p
m̄tur. dic
dñe non e
neqz dat
bulati in
per qd sup
tionis. m
assyris o
illi. Reg
ceccitate.

cognoscebat ab oibus q̄ ipsa est mater dei. cognoscebat q̄ ipsa median te sunt redempti. q̄ ipsa fuit aduocata eorū dū erant in mundo. et multa alia beneficia cognoscebat que nūc ignorant: que tñ ipsa procurate fuerūt eis collata. iō summe eam diligēt et amabūt: et maximā reuerētiā exhibebūt. Et nō solum hoīes: sed ēt angeli quasi reginam celoz: et dominā angelorū honorabūt. iō oēs ipsam cum maximo gaudio videbūt. Cuz q̄ to gaudio videres matrem dulcissimā si esset regina pacifica et maxima p̄p̄eritate totius orbis. Vere tale gaudium nihil est ad gaudii illud qd̄ habebunt sancti de sanctissima matre dei. Hāc atq̄ gliaz et pulchritudinē virgo mater dei meruit suis maximis virtutibus. s. humilitate: castitate: et charitate. Hec atq̄ nō habuit oculos sup̄bos. nā oculi sublimēs p̄cedūt elationē animi: dicēte Grego. in moralibus. Cordis superbia vsq; ad mēbra foras ostendit et per oculos citi⁹ iudicat. Sciebat enim virgo benedicta scriptū esse Isa. v. Oculi sublimiū dep̄metur. dicereq; potuit illud ps. Sic non est exaltatū cor meum: neq; elati sunt oculi mei: neq; ambulauit in magnis. Sciebat insuper q̄ sup̄bia exerceat oculum rationis. vnde in figura dicitur de assyriis qui interpretat̄ sublimēs illi. Reg. vi. Percute gentē hāc cecitate. Vere patitur oculus su

mo superbie et excecatur vt videre non possit. Iuxta illud p̄phete. Obscurentur oculi eorū ne videant. vnde inter omnes passionēs miserabilior est ipsa cecitas. nam ipsa est que decipit cecū in apprehendendo: in iudicando: et eligendo. In apprehendendo quia cecus nescit apprehendere vtrū hoc sit album aut nigrum. In videndo. quia quandoq; se iudicat ad orientē ire et vadit ad occidentem. Etiam in eligendo. quia loco auri eligit cuprum. Ita cecus idest peccator res mūdanas que sunt nigre obfcure et viles reputat claras et nobiles. Et e cōuerso etiaz peccator decipitur in iudicando siue deliberando. quia sepe fit vt deliberet et iudicet ire finaliter ad paradysum: et tamē vadit ad infernum. decipit etiam quia cōmuniter eligit denariū p̄ paradiso. Sop̄ho. i. Ambulabūt vt cecī q; domino peccauerunt. Tales igitur pericula peccati non perpendunt. Virgo atq̄ humilis clarissime vidēs oīa ad salutē necessaria ad tā p̄fectionē puenit vt i curia celestī sit delectabile eā videri ab oib⁹ vris. Et s̄o s̄o. C Tercio erit visio delectabilis felicis societatis. Tercū ē tñ q̄ brōz erit maximus numer⁹. Sic dī Apoc. vii. Logi ta igr̄ q̄tū gaudēs si hēres maximā multitudinē fruz multuz a te amatorum et videres oēs eos i maxima potestate in maxima gloria ppetua et i qua null⁹ possz eos

Septima gloria corporis

molestare. Vere tu plus diliges
quēlibet sanctū in paradisi glo-
ria quā vnq̃ dilexeris aliquā per-
sonā in hoc seculo. et p̃ cōsequens
plus gaudebis videre illos in illa
gloria q̃ gauderis de gubuscq̃
amicis pulus mundi existentib⁹
in quacūq̃ excellētia mundana si-
ue in papatu siue in gloria regali
¶ Omnis igit̃ mortalis hoc gaudi-
um intelligere poterit: qđ tamen
non erit principale gaudium.
Ab illa celesti curia omnis inui-
dia erit elōgata: que tamē in hoc
mundo multum regnat. Nullus
enim tristabit de bono alterius: s;̃
gaudebit vt dictū est. Nunc vero
inuidia filia elatiōis habet cursū
suum. Ex eo enī q̃ aligs vult alij
preferri eius inuidet p̃speritati.
ideo inuidia dicit̃ a nō videndo:
q̃ nō pōt̃ videre bona alioꝝ. hec
enim est qua mediante elabolus
p̃curauit casum p̃mox̃ paren-
tum: qua mediante cayn interfe-
cit abel frat̃e suū: qua mediante
ioseph ṽditus est a suis fratrib⁹
qua mediante ch̃istus a iudeis
crucifixus est. Dicente scriptura
Matth. xxvii. De ipso pylato q̃
sciebat q̃ per inuidiā tradidissent
eum. Inuidia imediate opponit̃
charitati que deus est. Non sic ō
illis qui sunt vel erunt in gloria
sed id vere de illis dicitur qđ scri-
bit. i. Macha. viij. Omnes obedi-
unt vni. et nō est inuidia: neq̃ ze-
lus inter eos. Et hoc de tertio.
¶ Quarto dictū est q̃ ibi erit de

lectabilis visio celestiu claritatis.
¶ Ad enim solā delectabiliter ch̃i-
stū videbunt aut virginē glorio-
sam aut tantam societatem: sed
etiā videbunt oculis corporeis
illud maximū et pulcherrimū
palaciū celi empyrei. et quēcūq̃
voluerint videre in tota mundi
machina videbunt. Unde sicut
pulchritudo domus facit ad sola-
cium et cōplacentiam atq̃ dele-
ctationē hoīum: sic vtiq̃ pulchri-
tudo illius perpetue domus et ha-
bitationis faciet ad gaudium et de-
lectationem scōrum. Si tantum
delectant pulchra castra pulcher-
rime domus et habitationis hu-
ius mundi in eis habitantes vt
vir velint ea dimittere: quid faciet
illa domus regia que sine cōpara-
tione pulchrior erit oib⁹ palacijs
que vnq̃ fuerūt etiā si omnis illa-
rum domoz̃ pulchritudo posset
simul esse. Hec est domus de qua
dicit̃ in ps. Gloria et diuitie in do-
mo eius. Cogitemus igit̃ fratres
q̃ nō habemus hic ciuitatē ma-
nentem sed futurā inquirimus.
¶ Heb. xliij. Alit enim p̃pheta. Aeta-
tus sum in his que dicta sunt mi-
hi. Et que sint dicta responderet.
¶ In domū dñi ibimus. Et si est
leticia in spe quanto plus in re.
¶ Vere multi vident̃ de his nihil
credere et per p̃sequēs esse infide-
les cū tantā diligentia videantur
habere de istis domibus transito-
rijs. et de illa celesti nō curēt. hec
ergo celestis habitatio dabit vt

perpetuo in illa
uirtutibus
dicti. p. m. r. c.
principali

o
ri
au
q̃ oēs sensus
bus et hoc rat
ibi vocalis co
victū ē. etiā c
ces audient a
corporibus n
na desint. Eli
taliter q̃ ma
cōplacentia
to et ppositio
est q̃ illa c
delectabilis a
ces voces. E
ma auditio
¶ Primo q̃
¶ Secundo q̃
¶ Tertio q̃
¶ Quarto q̃
¶ Er̃t igit̃
fima melo
sonitare. E
rauca asper
temperabilis
in armonia
audientium
vni? sicut v
canentiu
de berep
fona et ordi
dabiles p
dulcis lecti

Octaua gloria corporis

II 4

perpetuo in illa delectabiliter viu-
uat hys gbus dicef. Venite bene
dicte. p. m. rē. Et hoc de septimo
principali

Octaua gloria

corpo-
ris erit grata multuz
audito. Dicitur est pri^o

q̄ oēs sensus erunt cū suis acti-
bus ⁊ hoc rationabiliter: q̄ si sit
tibi vocalis collaudatio: sicut pri^o
dictū ē. etiā credēdū est q̄ ille vo-
ces audient a beatis cum in suis
corporibus nulla mēbra vel orga-
na desint. Videmus. n. expimen-
taliter q̄ magna est delectatio ⁊
cōplacētia in cantu bene ordina-
to ⁊ ppositionato. Sic credendū
est q̄ illa celestis congregatio
delectabit audiendo tot ⁊ taz dul-
ces voces. Unde ibi erit gratissi-
ma auditio ex quatuor. Et.

C Primo ex vocū sonoritate.

C Secūdo ex multoz quātitate

C Tertio ex dictorum veritate.

C Quarto ex cunctoz bonitate.

Erit igitur mirabilis ⁊ grati-
sima melodia in auditu ex vocuz
sonoritate. Vxor quidem grauis
rauca aspera, ⁊ dissona valde ē vi-
tuperabilis ⁊ noctua: ⁊ discordie
in armonia generatiua ⁊ auditus
audientium attediatiua. Imo vox
vni^o si sit dissoluta multoz bene
canentiū turbat vocē: vt ait *Pe.*
de berchipuo. sed vox dulcis cō-
sona ⁊ ordinata multas hēt lau-
dabiles ppterates. Est enī vox
dulcis letificatiua: amoris excita-

tiua: puritatis cōplexionis osten-
tiua: laudis ⁊ preconij magnifica-
tiua. hec ille. Quis dubitare debz
q̄ in illis gliosis corporibus pfe-
ctissime dispositis hec oia sint.
Vere credendum est q̄ ibi erunt
voces dulcissime auditui mari-
mā melodiam facientes multū re-
sonantes letificantes cūctos eri-
stentes in illa sacra societate. Vxor
enim forma: picipaliter ex can-
tibus gutturis ⁊ folliculis pul-
monis que si sunt lenes ⁊ tempe-
rate dulcē ⁊ tēperatā ⁊ equalem
reddunt vocē. Ibi vero oia que
faciunt ad vocē iocundā ⁊ pfectā
in vni^o cōcurrunt. Unde hec vox
erit de qua ppheta i ps. Vxor do-
mini in virtute vox dñi in magni-
ficentia. Et dicitur vox dñi: quia
omnis vox sanctorū erit principa-
liter ad gloriā ⁊ honorē domini ⁊
magnificentiam beatissime trinita-
tis: sicut magis dicitur in tertio
articulo. Si enī nunc voces ho-
minū bene cantatiū: aut etiā or-
ganoz: aut alioz instrumentorū
sint gratissime auditui nro. quā-
to magis voces ille sine cōpara-
tione dulciores ⁊ melius resonā-
tes erunt auribus sanctorū gra-
tiores. Legimus enī q̄ syrena est
monstrū marinū habens in vni-
billico ⁊ sursum formā virginis:
inferius figurā pisicis. Que syre-
na dicitur a dulcedine cantus. q̄
sui cantus dulcedine nautas tra-
hit ⁊ eos dormire facit: quos cūz
viderit consopitos ad nauem ac-
p lii

Octaua gloria corporis

cedit et quæ poterit capere secum
ducit et perferens ad locum suum
ipsum fecit conuenire cogit qui
si noluerit vel non poterit ipsius pe-
rimit et eius carnem deuorat. Hec
Bartho. in libro proprietatū. Ta-
les sunt cantus cōmuniter huius
mundi: et mulierum maxime in cho-
reis et alijs locis. Unde diabolus
in hoc assimilat custodi porcorum
qui quando uult porcos suos cō-
gregare facit unum clamare. et sic
omnes alij clamant et veniunt.
Sic diabolus quādo uult cōgre-
gare exercitū suū facit unam mu-
lierem clamare in media villa
et tunc omnes stulti et stulte con-
ueniunt et ibi capiunt multis pec-
catis et tandem ad infernum de-
ducuntur. O charissimi non est
hic locus cantandi tales cantile-
nas: sed magis flendi. Luc. vi.
Beati qui nunc fletis quia ride-
bitis. Et sequit. Ne uobis qui ri-
detis nunc: quia lugebitis et fle-
bitis. Sicut enim sponsa que reci-
pit alienū non meretur consolari
sed flagellari. Sic anima non me-
retur consolationē illius celestis
patrie quæ recipit alienū. Bernar.
Delicata est diuina consolatio et
non datur admittentibus alienā
Abstrahit igitur se a cantu satuo
ut possit audire illam eternā in-
ubilationē. d. qua Cant. ii. Ait spō-
sus. Idem christus sponse. Idem ec-
clesie desiderans nostram salutē.
Sonet uox tua in auribus meis
Vox enim tua dulcis. Si chri-

sto sit dulcis vox cuiuslibet beati
non imerito debet esse dulcis al-
teri beato. Et sic patet quomodo
erit gratissima auditio ex uocem
suauis sonitate. ¶ Secundo erit
gratissima ex multorum quanti-
tate. Non enim erit una vox tan-
tum resonans et dulciter subilan-
s sed erunt tot voces quot sancti.
de qua multiplici uoce. ait Jo.
Apoc. xliiij. Audiui uocem de ce-
lo tanquæ uocem aquarum multa-
rum et tanquæ uocem tonitruū ma-
gni. et uocem quam audiui tanquæ
cytharedorum cytharizantium in
cytharis suis et cantabant quasi
canticū nouū. Dicit ergo Job.
Audiui ergo uocem exprimentē
mihi de gaudio celi tanquæ uocem
multarū. Idem multorum populorū
siue sanctorum qui ex multis po-
pulis electi sunt qui dicunt aqua
per flurum successiue generatio-
nis. Dicit et tanquæ uocem tonitruū
magni: quia longe late audiet. Et
dicitur uox tonitruū propter magnā
expressionē uehementis desiderij
quo desiderant laudare deū. Si-
cut enim tonitruus generatur ex
vapore incluso. in nube quem cō-
tinere non pōt. Sic sancti in pa-
tria non possunt continere deside-
rium suum quin uocibus illud ex-
primant. Dicente propheta i ps.
Exultabunt sancti gloriā. Exul-
tare est pro gaudio quasi extra se
saltare. Sequitur. A uocem quā
audiui etc. Hic cōmendatur illa
melodiā ab instrumento musico.

et
Cythara lignu-
ntes corde sunt
designat melo-
dionis quā in
multis cui omni-
ficata sunt et cu-
efficacies habet
lum sonū red-
patria sua chy-
cordas suas li-
merita in singu-
ctis cōputandū
dere premis: re-
re. idem societas
simi uocis ga-
Et cantabant
uum. quia hoc
placebit per in-
et illa hora quæ
et ideo tempus
Hoc est cantu-
pheta in ps.
ticum nouū.
lodiā. O inco-
etio: quiste me-
ne huius qui ga-
delitate quæ in-
les sunt signi-
dulciter cāta-
nis et syrenis
adit quæ repente
surgere. Sic
reperi. Ecce
audire illā uo-
gaudio illius
dationis e
Job. xxi. Ex-
timpanū et cy-
sonitū organ-

erit grata multitudo

115

Cythara lignum habet cui omnes corde sunt fixe. Hoc lignum designat meritum dominice passionis quā in ligno crucis sustinuit cui omnia merita sanctorum affixa sunt et cuius virtute omnia efficaciter habent quia sine illo nullum sonū reddunt. Beati ergo in patria sua christo attribuunt, ideo cordas suas ligno extendunt: et omnia merita in singulis cordis. i. sanctis computando vident correspondere premiis: resulat huius cytharæ. id est societatis sanctorum suavis simus vocis gaudium. Et sequitur Et cantabant quasi canticum novum. quia hoc canticum tantum placebit per infinita secula quantum illa hora qua primo incipitur: et ideo semper reputabitur novum. Hoc est canticum de quo ait propheta in ps. Cantate domino canticum novum. Inestimabilis melodiam. Incomparabilis sublimitas: quante merebitur audire. Nonne hi qui gaudent plus de sua infinita delitate quam iusti de fide qui similes sunt signo quod prope mortem suam dulciter catat: similes erunt delphinis et tyrenis: qui tunc saltant et gaudent quando tempestas in mari debet insurgere. Sic multi gaudent in morte tempore. Certe tales non merentur audire illam vocem dulcissimam quod ex gaudio talis sequitur tempestas donationis eterne. de quibus dicitur Job. xxi. Exultant iusti in timpano et cythara et gaudent ad sonum organi. Ducti in bonis vi-

es suos et in pacto ad interna descendunt: quod dixerunt deo recede a nobis scientiam viam tuam nolumus. Ecce qui non vident lucem conspiciunt sunt tristes. unde dicitur Thoma. v. Quale gaudium mihi erit. qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Sic sine lumine gratie nullum potest esse gaudium spirituale et ideo qui per peccata lumine gratie sunt privati nunquam perfecte gaudent. quia semper portant secum causam tristitie semper remor sum scientie per criminibus que fecerunt. in ps. Non gaudebit inimicus meus super me. i. inimicus gratie non gaudebit de ea. sed timor dei delectabit eum et dabit leticiam et gaudium. Eccl. i. Talibus dabitur gaudium illius eterne sublimitatis. et hoc dicitur secundo. Tercio dictum est quod in illa eterna gloria erit gravissima auditio ex dictorum veritate. bonis enim bona placeant. Ad hoc ergo quod cantus placeat deo oportet quod placeat ei cantorum materia forma et finis. Et in hoc duo ultima precepta sunt per declarari. Ratione quod duo faciunt placere iuxta christum. scilicet affectio munda et intentio recta. Unde sicut vor munda. id non est gaudium carnis reproborum. Isa. xxxviii. Alit Ezechiel. Die saluti me fac scilicet a peccatis. et ps. n. cā. c. diebus et c. Secundo requiritur quod sit intentio recta: sicut vor placet alta. intentio enim recta facit attingere ad altissimum. In ps. Cantabo domino qui benefecit

p filij

Octaua gloria corporis

mibi. 2 ps. n. d. altif. Non nāmo propter cupiditatem: nō mundo pp vanā gloriā: nō carni pp lasciuiā: sed dño pp e^l laudē. Unde dicit. ii. Paral. xv. Quō iofaphat statuit cantores vñt: vt laudarent eum. Vere tales sunt cantores illius superni tēpli: qz mundi a peccatis 2 oēm cantus suus faciūt ppter deus. iō eoz cātus sūme placet ipsi deo. 2 pccis ipsīs cātorib⁹. Si enim cātor displiceret q̄tum cūqz bene ageret cantus eius nō placeret ipsi odienti. Ibi vero scz in gloria erit marim⁹ amor vñus ad alterū. 2 iō cātus talis multū erit gratus oibus ibidē erūtib⁹. Videmus. n. qz matres q̄ multū diligūt natos suos siue vidēt siue audiūt eos bene cantātes in diuino seruitio multū delectant. Cantabūt insuper dño vt dicitū est figurati primi. Paral. xvi. Vbi dicit qz dauid constituit corā archa dñi sacerdotes canē iugiter. Placet ēr cant⁹ qm materia ē pulchra. Materia āt cātus beatorū erit de beneficijs diuinis. In ps. Cantabimus 2 psallemus virtutes tuas Cantabūt igit de virtute 2 potentia dei: quā oñdit in mūdi creatio ne. de ei⁹ misericordia quā ostendit in nostra redemptione. de eius clementia quā oñdit in beatorū saluatione: 2 de multis alijs quē longū foret enarrare. Dicēte propheta in persona cuiuslibet beati. Misericordia: dñi 2 iudicium cātabo tibi domine. Placet iterū cantus quā

do sit letando humiliter. sicut cantus auriculaz letior ē 2 magis gratus quā cātus magnaz auriū. Atqz cantus beatorū fiet cū magna humilitate 2 reuerētia ad ipsos deum 2 ad se inuicem. Ideo erit gratissimus. Iō in psona cuiuslibet sancti dicit ppheta. Gaudebūt labia mea cum cātauerō tibi 2 anima mea quā redemisti. Unde talis cātus in oī humilitate fact⁹ delectabit: 2 seipsum cātantē 2 cunctos audietes. Quia leticia quā tum gaudiū q̄ta exultatio erit in auditu tātorū cātantiū. Quis potest hec cogitare: certe null⁹ mortalium. Quis debet optare huiusmodi cantū 2 maximā melodiam. hī qui delectant in cantibus iphonestis 2 lasciujs alijs q̄ ducūt ad infernū. Sed notate qz sicut opus prius facere vigiliā q̄ festū: sic opus nos prius flere cū sentib⁹: vt post possimus gaudere cū gaudentib⁹. Placet vltimo cātus qm ē sicut iam diximus in gratiaz actione. Sicut filij israel cātauerunt post transitū maris rubi di. ad inuicē illud Exo. xv. Cātemus domino gloriose. Sic vltz cantabunt deo gratiaz actiones referendo sancti qz euaserūt pericula maris rubi: idē huius mūdi pccis pleni. Videntes aduersarios suos. i. demones 2 aq̄scētes submersos. i. dānatos ppetuo in illo maris maris igne 2 sulphure 2 alijs multis penis pleno qd est infernus. Cantabunt insuper p adēptione glorie

dicēte 2 hoc. c. xlii. alla campabit. 2 illi
eius gaudiū 2 erit
pccator. n. alla lo
2 ideo istud dñi
rum qz deum
eum benedicē
nue occupant.
Inter cetera eccle
bet oibus sūme
nibus sūme des
xit. dicit. Et qu
quatuor anima
um sedente sup
Amen. alla. 2
ter ponit hec vo
mentū trinitati
igitur cantus
ribus sanctorū
etorum veritatē
ec: quā gratissi
quentur hī qui
nite benedicē.

n
lēs
no
qz perfectio gl
fectio vñus p
us operationē
in hoc corrupt
cit qz in corpor
odor: in sua vit
lo mō per alio
ditatē dēpressi
plicatur odor:
qua euaporat
hoc possum

Nona gloria corporis

116

dicite **L**ho. c. xliij. Per viros eius
alla cantabit. Alleluia enim ē cā-
tus gaudij et exultationis. Inter-
pretatur. n. alla laudate dominum
et ideo istud dē esse canticū beato-
rum q se3 deum laudādo letātur
et eum benedicēdo et amādo cōti-
nue occupant. Istud ē canticus
inter cetera ecclesia sepius replicat
ad venotandū q laus diuina de-
bet oibus sūme placere et ab om-
nibus sūme desiderari. vñ Apoc.
xix. dicē. Et quattuor seniores et
quattuor animalia adorauerūt de-
um sedentē super thronū dicētes.
Amen. alla. Vnde in ca. illo qua-
ter ponit hec vox alleluia p sacra-
mentū trinitatis et vnitatis. Talis
igitur cantus maximā faciet i au-
ribus sanctorū delectationē et di-
ctorum veritate et cunctorū bonita-
te: quā gratissimā audicionē asse-
quentur hī quibus dicitur. **V**e-
nite benedicere. p. m. 22.

Nona gloria corpo-
ris erit redo-
lēs odoratio. Pro quo
notādū est h3 Richar.
q perfectio glorie pphibebit: ne p-
fectio vnus potētie ipediat alteri
us operationē qd nō pōt facere nā
in hoc corruptibili statu. Item di-
cit q in corporibus gloriosis erit
odor: in sua vltima perfectiōe nul-
lo mō per aliquā superfluā humi-
ditatē depressus. et id ab eis multis
plicatur odor ad olfactum sine ali-
qua euaporatiōe. hec ille. Et iuxta
hoc possumus dicere q ibi erit

odoratio ex quattuor maxime. **E**t
Primo ex diuisa fragrantia.
Secundo ex virginis presentia
Tercio ex ceteris assistentia.
Quarto ex sui subsistentia.
Primo igitur erit ibi odoratio
suauissima et delectissima ex chi-
sti fragrantia. Credendū est enim
q sicut xps excedit i gloria corpo-
ris oēs sanctos et sanctas paradi-
sita etiam excedit in hīs que con-
sequuntur huiusmodi gloriā quo-
rum vnū erit odor ille delectabilis
sūm q multiplicat in corpore xpi
vsq ad olfactū cuiuslibet bti. Vn-
de ecclesia cōsiderans huiusmodi
odorē excellentē ait ipsi christo. Il-
lud Can. i. Trahe me post te cura-
remus in odorē vnguentorū tuo-
rum. Bonus odor confortat spi-
ritus corporales. Sic xpi odor
suauissimus magnā cōfert conso-
lationē et delectationē oibus bea-
tis. Sicut. n. videmus q in apo-
theca sunt spēs redolentes quarū
vna plus redolet altera. Sic cre-
dendum est q in illa summa apo-
theca sunt valde plures species. i.
sancti quorum vnus excellit alte-
rum in odore. Vnde christus qui
plus ceteris redolet figu rari po-
test per pantheram. de qua dicē
libro proprietatū. vii. Quā ore
eius erit odor aromaticus supra
modos suauis: et propter eius sua-
uitatem omnia animalia ipsam
sequuntur. Sic ipse christus est
proferens et se odorē suauissimū
propter quod omnes sancti ipsius

Non gloria corporis

sequuntur. De quibus dicitur Alpora.
xliii. Sequuntur agnū quocumque
ierit. hunc odorē si non valemus
nunc sentire: tū possumus odorē
sue bonæ vite quā debemus imita
ri sentire, et videre. An ipse dicit
Jo. vii. Ego sū lux mundi. Qui
sequitur me nō ambulat in tene
bris sed habebit lumen vite viciet
dñs. Vita christi et eius puerfatio
fugat in nobis tenebras vitiouū.
Istud sequi est apprehensio cū vile
estione opāre eorū que sunt necessa
ria ad salutē. Unde sicut homo p
quinq; sensus naturales cognos
cit oīa: q; oīs nostra cognitio in
cipit a sensu. Ita p quinq; sensus
spirituales apprehendit que ad sa
lutem p̄tinent. Et per vīs sapie
et discretionis. p auditū obediē
tie et subiectionis. p odoratu m re
dolentis p̄emplatōis. p gustum
suauitatis deuotionis. p tactum
penetrabilis p̄passionis. Et sicut
non pōt quis viuere si p̄tueat qn
q; sensibus corporalibus. et mem
brum of mortuum qd non sentit
Sic aīa per gratiam non est viuā
nisi sp̄salibus sensibus sit dotata
Immo si aīa que ad salutē p̄tinent
sentire non p̄pendatur: mortua iu
dicatur. et iō ad spiritualiter senti
endum monet apostolus. Phil.
ii. vii. Hoc sentire in vobis qd et in
christo iesu. Sentiamus igit mī
di p̄cula siue dispendia. Hoc sen
tite cordis flagitia in vobis crucis
supplicia in christo celi solatia. Je
su qui interpretatur saluator. S;

multi de hoc nihil sentiunt. Cui
sa est: q; mem̄bz non sentit dolo
rem: nisi qd diu manet in corpore.
Aleo mandragore sic hoīem dor
mire facit q; non sentit sectiones
vel puncturas: et semen iugamissi
fiat de eo vnguentū: ita stupefacit
mem̄bz cui apponitur q; quasi to
taliter perdit sensus: sic lūti oleo
rosario delicias repleti semine vi
uiciz christi bonus odorē non
sentiunt: imo quasi insensibiles re
manēt. Sap. iiii. Inconstantia
p̄cupiscentie transvertit sensum.
Non sic charissimi: sed sentiam?
christum donec inueniamus. Si
cut canis dom̄ sentit p̄dam non
cessat: donec eam inuenerit. Et b
de p̄mo et. C. Dicit secundo q; in
gloria erit redolens odoratio et p
sentia matris dei. Dec. n. beata o
go: sicut post filium suū speciales
habet corporis gloria: ita speciale
habet odorē: et ita et beati er ea
specialest sensationem olfactus
consequuntur et speciales delecta
tionem. Unde de ea cantat sancta
mater ecclesia. Sicut myrrha ele
cta odorē dedit suauitatis san
cta dei genitrix. Cum. n. sit iaz in
corpore gloriosa: vt pie credimus
dedit odorē suū in celo empy
reo in quo euz christo filio suo re
gnat et regnabit perpetuo: dabitq;
illum odorē toti curie celestis post
diem iudicii. Nec etiam in hoc
mundo flagrat per fame redolen
tiam. Quanta huius virginis sit
in toto orbe fama videri potest p

er
deuotionem su
omnes philliar
Unde de ea po
ind Jo. xli. Do
impleta est et o
spla loquitur
Eccel. xlii. vi.
non mixtum o
cut in balsam
nale. scilicet sol
Dicit in virgine
omni flores bon
nis: et fructus
omni suerunt
accepta. Et in
tur aromatica
p̄fessionem bon
et beatam inq
omnes gener
tudinem mea
radunt. Nec n
sam omnes be
runt: peccatores
iustis benedicti
rationem. per
tus est saluten
ideo ad sp̄sam
trem dei qui
reficiens suo
de sp̄la potest
Gen. xrvii. ec
odor agri pler
mina que sin
nunc fragrat
ali apud omni
celesti. Et hoc
ctum est terri
redolens et c
et consequen

erit redolens odoratio

117

deuotionem singularem quam omnes christiani habent ad eam. Unde de ea possumus dicere. illud Jo. xii. Domus ideo est ecclesia impleta est ex odore unguenti. Et ipsa loquitur diuina sapientia. Eccl. xlii. di. Quasi balsamum non mixtum odor meus. Nam si cut in balsamo totum est medicinale. scilicet folia flores et fructus Sic in virgine folia sancte locuti omnis flores honeste conuersationis: et fructus bone operationis: omnia fuerunt bona et domino accepta. Et in illo capitulo ponitur aromatica et odorifica ad expressionem bone fame ipsius. naz et beatam inquit Lu. r. De dicet omnes generationes ideo beati tudinem meam predicando distabunt. Nec mirum: quia per ipsam omnes beatificium acceperunt: peccatores reconcillationes iusti benedictionem et angelis repa rationem. per ipsam deus operatus est salutem in medio terre. et ideo ad ipsam aspiciunt ut ad matrem dei qui est fructus omnes reficiens suo odore saluifico. unde ipsa potest nobis proferre illud Ben. xxvii. ecce odor filii mei: sic odor agri pleni. Hec est igitur domus que singulari odore fame nunc fragrat et fragrabit odore reali apud omnes sanctos in gloria celesti. Et hoc de secundo. Tercium est tertio quod in celo erit odor redolens ex ceteris assistentia. nam et consequenter credendum est quod

omnes illius celestis apothecae species. ideo sancti singulari odore redolent secundum plus et minus. Quod quantus odor quantae redolentiae tot specierum. Si enim omnes species omnium apothecarum que nunquam fuerunt aut erunt essent in unum non tantum facerent odorem: nec ita suauem redolentiam: sicut faciet illa maxima societas sanctorum. Ibi odoratus erit in maxima delectatione: immo et ipse totus homo corpore et anima gloriosus. Iuxta illud Prover. xxvii. Variis odoribus delectatur cor. Unde poterunt ipsi beati dicere illud. li. Cor. ii. Christi bonus odor sumus. Bonus libani ratione multitudinis arborum aromaticarum dicitur totus odorificus. Eccl. xxxii. Quasi libanus odorem suauitatis habet. Tales fuerunt odoriferi per se itatem et perfectionem vite. Nam talis odor perducit ad odorem paradisi. Et nos quidem si uelimus ad illum odorem paradisi peruenire debemus bonam vitam habere. Salmo piscis est qui dulcem aquam sentiens adeo eam sequitur ut nullis aduersis detineatur: imo dum peruenit ad loca molendinarum caudam in ore recipit et excludit: ita quod aliqui mortui reperiuntur in palis. Sic boni viri sancti odorantes per fidem dulcedinem celestis patrie omnia mundana inspicere et amara spernere et accipiunt caudam in ore. i. considerantes finem suum molendinum. i. ista uolubilia ad

erit redolens odoratio

modū molendinis transiliāt. Iuxta illud ps. Diuicie si affluāt nolite cor apponere. Imo alig amore illius suauissimi odoris moriunt pauperissimi oibus rebus mundi renūciando iuxta illud Math. xix. Si vis pfectus esse vade et vende oia que habes et da pauperibus et habebis thesaurū in celo. Et hoc de tertio. Quarto dictum ē qd in celo erit redolēs odoratio ex sui subsistentia. Quilibet sanctus de seipso gaudebit et odorē sui corporis dulciter sentiet. Videmus. n. qd aliqui non habētes ex se fragrantiam in manu portant aliquod pomum vel aliquid aliud. Beati. n. habebunt pro pomo odorifero suum gloriosū corpus: qd erunt vna species illius maxime apothecę. Unde quilibet poterit dicere illud Esai. i. Dñs esset rex i accubitu suo nardus mea. i. corpus meum de dñt in odorem suum de hoc corpore. dicitur Sap. viij. Cum essem magis bonus veni ad corpus co inquinatum. i. per bonitatem mētis veni ad gloriam corporis. In corpore aut nunc vili oēs inuoluit merces preciosas. scilicet ad imaginem suā et virtutes in sacro baptisimi. Sicut mercatores panno vili et rudi inuolunt mercantias preciosas et si rapatur nō est cura. Sic de carne nra si maceretur si verberetur non debet esse cura sic qd aia preciosa custodiatur. Mat. xviij. Nolite timere eos qd occidit corpus. aiam autē non possunt oc-

cidere. Dicitur autē in libro de naturis rez qd monstrū est magnū qñ quis habet magnū corpus et paruum caput. Sic moraliter horrendum est de multis hoibus qui nimis habēt corpus magnū. i. carnalitatem: et tamen caput in quo videntur sensus habent parū. i. rationem et mentē habent modicā: quia pauca sciunt et modicum curant de sua salute. Ad sic paulus corpus suum diligebat sicut multi carnales: sed et sciebat illud. i. Corint. ix. Castigo corpus meum et in seruitutem redigo scilicet spiritus. quia ex tali seruitute oitur salus ipsius corporis et anime que sanctis viris dabitur in ole iudicii euz eis dicitur. Venite benedicte et.

Ecima gloria

corpo-
ris erit suavis degustatio. vbi dicit Richardus qd gustus non erit in aliquo actu deseruiente nutritiue. sed tantummodo inquantum est apprehensus saporis et hic potest separari ab alio qd erit immutatio aialis sine imutatio de naturali et māll. An qdā dicit qd erit qdā humiditas i lingua bñs hñs illa saporē qd maxime cōpetit pfectiōi sensus illius qd in lingua bñi seruabitur incorruptibilis i perpetuū. vñ ingit doctor iste. Videt mibi dicē dñ qd hec hñditas aut fiet a deo in lingua p creationē. aut causabitur i ea ex virtutudinē aie. et erit

vera humilitas. sapor. beclle. Et natio sub modo. C. Prio erit quia. C. Seco ipisus. C. Tercio ois qd. C. Quarto vna. C. Pmo erit et si abus reficiēs. tūlis sapor erit si esset sapor mei. Imaginari et ad hēntor erit oī re pñti inmaginabile qd deprecabit vocē. nam. sed nolēt. pñti. vbi dñ. vñ. gnam et vocauit seruū suū hōia tis vt venirēt: qd cepunt se oēs segtur. Dico autē roz illor qui vñ cenā meā. Per gietur gloria et vñ. or. Beati qd si sunt ad ista cōtos: qd oēs voeneminiem volēnos facere: vt Et misit seruū bet predicatore gulari: qd omnem predicant. marum electe negligentes vt ta sunt omnia et culationis. Et mum verbum

Decima gloria corporis 118

vera humiditas. et i qua erit verus
sapor. hec ille. Erat ergo hec ognu-
ratio sub modo quadruplici.

CPrimo erit quasi cibus reficiens.

Secundo ipsis sanctis sufficiens.

Tertio oris gustum perficiens.

Quarto viuaciter afficiens.

CPrimo erit talis degustatio q̄

si cibus reficiens. Hoc est dictu q̄

talis sapor erit in gustu bñōr: ac

si esset sapor mellioris cibi q̄ possz

imaginari? adhuc vt credo excel-

lentior erit oī degustatōe pro vita

pñti imaginabilis. hec est gustatio

q̄ denegabit vocatis ad cenā ma-

gnam. sed nolētibz venire. **Xu.**

piss. vbi dī. Hō qdā fecit cenā ma-

gnam et vocauit multos. et misit

seruū suū hora cene dicere inuita-

tis vt venirēt: q̄ iā parata sunt oīa

et cepunt se oēs simul excusare. et

segitur. **Dico** at vobis q̄ nemo vi-

roz illoz qui vocati sūt: gustabūt

cenā meā. Per hanc cenā intelli-

gitur gloria eterna. d̄ qua **Apoc.**

xix. dī. Beati q̄ ad cenā agni voca-

ti sunt ad istā cenāz vocauit mul-

tos: q̄ oēs vocauit ip̄s deus et hō

neminem volens p̄ire: sed oēs sal-

uos facere: vt dictum. **Thy. ii.**

Et misit seruū suū. i. quemli-

bet predicatorem. et dicitur in sin-

gulari: q̄ omnes ad eundem fi-

nem predicant. sc̄ ad salutem ani-

marum dicere inuitatis: q̄ erant

negligentes vt venirent: q̄ para-

ta sunt omnia vt nihil remaneret

excusationis. Sed sequitur pess-

imum verbum in quo ostenditur

damnatio multorum. Nam cepe-

runt omnes se excusare. in quo

ostenduntur valde fuisse repēhē-

sibiles: q̄ cum liberaliter inuitan-

tur nolunt venire: propter qd̄ ira-

tus paterfamilias ait. **Dico** autē

vobis et. **Dignum** et p̄gruum est

vt si homo inuitatur ad aliq̄ bo-

num percipiendum et ex negligē-

tia vel malicia respuit q̄ ipso pri-

uatur. **Sed** dubitatur d̄ illo ver-

bo omnes: q̄ si omnes se excusent

nullus videtur saluari. **Respon-**

det itē. **Repunt** se excusare om-

nes qui inquit venire nolūt culus

modi sunt eminentis inpyantes.

Willā inquit emi et. Excusant

se rerū opulentis implicantes.

ideo alter dicit. **Iuga** bouum emi

et. **Tertio** excusant se carnis com-

placentis inuoluentes. Ideo al-

ter dicit: **vrores** duxi. et. **Tales** in-

uitati venire contemnunt. ideo p̄-

cipit inuitari debiles pauperes ce-

cos et claudos. **Pauperes** spiritu

quoniam ipsorum est regnum ce-

lorum. debiles ad faciendum ma-

la et fortes ad faciendum bona: ce-

cos in sapientia mundi: sed viden-

tes que sunt salutis. claudos in q̄

bus eneruatur carnis p̄cupiscen-

tia et recte ambulāt in via paradī

si. **Tales** nō se excusant. Et tertio

qd̄ coguntur in infirmitate vel ad

uersitate cū patientes hñt in his

propter deū. **Qui** ergo voluerit

gustare illā sempiternā cenam nō

se excuset. **Nemo** dicat non possz

peccata dimittere. **Aliena** ablata

libro de
est magnū
um corpus
ie moraliter
lis holbus
us magnus
nen caput in
abent parū
habent mo
unt et modi
ate. **Hō** sic
diligebat si
et iacebat il
ego corpus
redigo sci
tali seruitu
corporis et
ris vabitur
dictur. **Ue**

gloria
corpo
is degusta
e **Richar-**
et in aliquo
litue. sed iā
est appie-
c potest se
immuta-
e naturali
et erit qdā
et hñt illis
le pfectiōi
bri seruati
petuū. vñ
mibi dicit
fiet a deo
ut causabi
ait. et erit

Becima gloria corporis

resistere: inimicū diligere: pniaz agere: immo totis viribus laboremus: vt ad illā gustandam veniamus. Et hoc de primo. ¶ **C**Secundo dixi quilla gustatio erit ipsis sufficiens. Alique sūt degustatores q̄ nō sufficiūt vt paruus cibus multū esuriētī: vel paru⁹ potus multū sitienti nō sufficit cuiusmodi sūt h̄ terrena q̄ nūq̄ sufficiūt: sed illa de gustatio erit sufficiētissima: sic q̄ sancti nīl aliud vltra degustare d̄ desiderabūt. Jō ait ppheta. Gustate & videre qm̄ suauis est dñs. Jō dñ cena magna: & vere magna. qz ipse deus cibus erit oium in glia existentiū. Sed ad sensū nrm̄ ipse vt dñs ē saporē creabit in ore & lingua cuiuslibz bñi & ppetuo pseruabit sic q̄ erit cuiuslibet sapor multum sufficiens. Et hoc de scōdo. ¶ **T**ertio talis degustatio erit oris gustū pficiens. Potētia. n. pficiet suo actu pueniēt & delectabili. sic vtqz gustus cuiuslibet beati ex tali sapore pficiet vt sit in opatione tali cōplectissima. Ad heb. v. Perfectoz est solid⁹ cib⁹. i. bñoz corpe & aia pfectoz ē solidus cibus. i. sapor pfectus quasi esset solidi siue pfecti cibi. Videm⁹. n. q̄ alius est sapor. & alio mō pficiens gustū carnis & piscis mellis & lactis & vt cōter quātō cibus ē pfectius nūtriens tāto ē sapor eius dulcior. Jste at sapor bñoz pōt nobis figurari p saporē manne: de quo dicitur Exodi. xvi. Qd gustus eius erat quasi simile cū melle. Similia aut

h̄ic. de ly. est farina delicatissima & ita sapor ip̄s manē erat quasi sapor panis scilicet de similia cōmitione mellis. dñi tñ Sap. xvi. Paratum panē de celo p̄ficiēti eis sine labore: oē delectamentū i se h̄ntē & ois saporis suauitatē. sed hoc ait h̄ic. de lyra. Intelligendū ē q̄ nō erat ex nā manē: sed ex merito sanctoz hoīum q̄ eū comedebāt qd sapiebat: sicut desiderabāt. malis autē hoibus ex eoz demerito desiebat. hec ille. Talis vere erit ille sapor celestis q̄ ex meritis dabitur ipsis beatis & habebit in se oē delectamentū & ois saporis suauitatē & ita erit sapor solidi & optimi cibi & potus. Et h̄ de tertio. ¶ **Q**uanto dictū ē q̄ talis degustatio erit viuaciter efficiēs. h̄a sicut sensus gustus & oēs alqñ sensus corpis gloriosi erūt in optia dispositione ita actus illoz erūt in efficaci & viuaci apphensione. Quā pōtfigurari per saū mellis quē gustauit Ionathas. de quo dñ pmi Reg. xlii. Qd ionathas exēdit sūmitatē virgule quā hēbat in manu & intexit in sauo mellis & puerit manū suā ad os suū & illuminati sūt oculi ei⁹. Sicut ergo ionathas p cōmitionē mellis fortificat⁹ in visu & forte ex sūptōe mellis & gustatione: ita vtqz bñi tā ex dispositione corporis q̄ ex illo sapore hēbunt viuacē & excellētē multū gustationem. & sic erit breuitudo celestis patrie stat⁹ oīuz bonoz aggregatōe pfect⁹: vt ait Boet⁹. li. iij. p̄sa. ij.

crit

Quē status vlg
altissimus del
iudicio pcedere
& gloria p cōp
sit in sēpitemus
quas tres perfo
redimus in et

¶ Finit specul
nio cōpositū p
p̄ter Reginal
gle p̄fessorē me

erit suavis degustatio

119

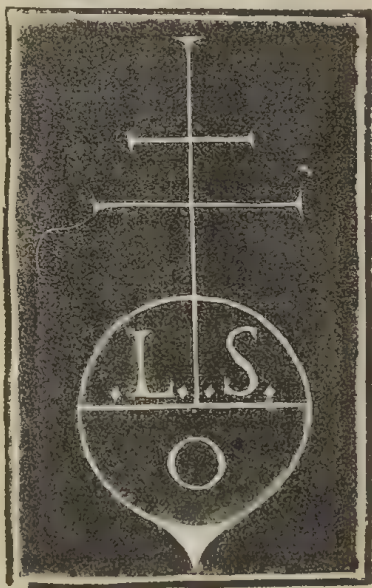
Quē status dignet nobis sua gfa
altissimus dei fili? in illo extremo
iudicio pcedere: cui laus honor
et gloria p cōplemēto hui? opis
sit in sēpiternus patricz et sp̄s s̄c̄d
quastres personas vnum deum
credimus in eternum. Amen.

C Finit speculū final' retributio
nis cōpositū p reuerēdā magm
Petz Reginaldeti sacre theolo
gie p̄fessorem: ordinisqz fratrum

minoz. Impressum Venetijs p
Jacobinū de pentijs de Leuco
Impēsis vero Lazari de soardis
die. 7. Nouembis. 1498.
Eōcessū est eidē Lazaro ab illu^{mo}
Senatu Veneto: vt cuiqz hunc li
brum liceat imprimere intra eoz
dominium sub penave in gfa rē.

Laus Deo.

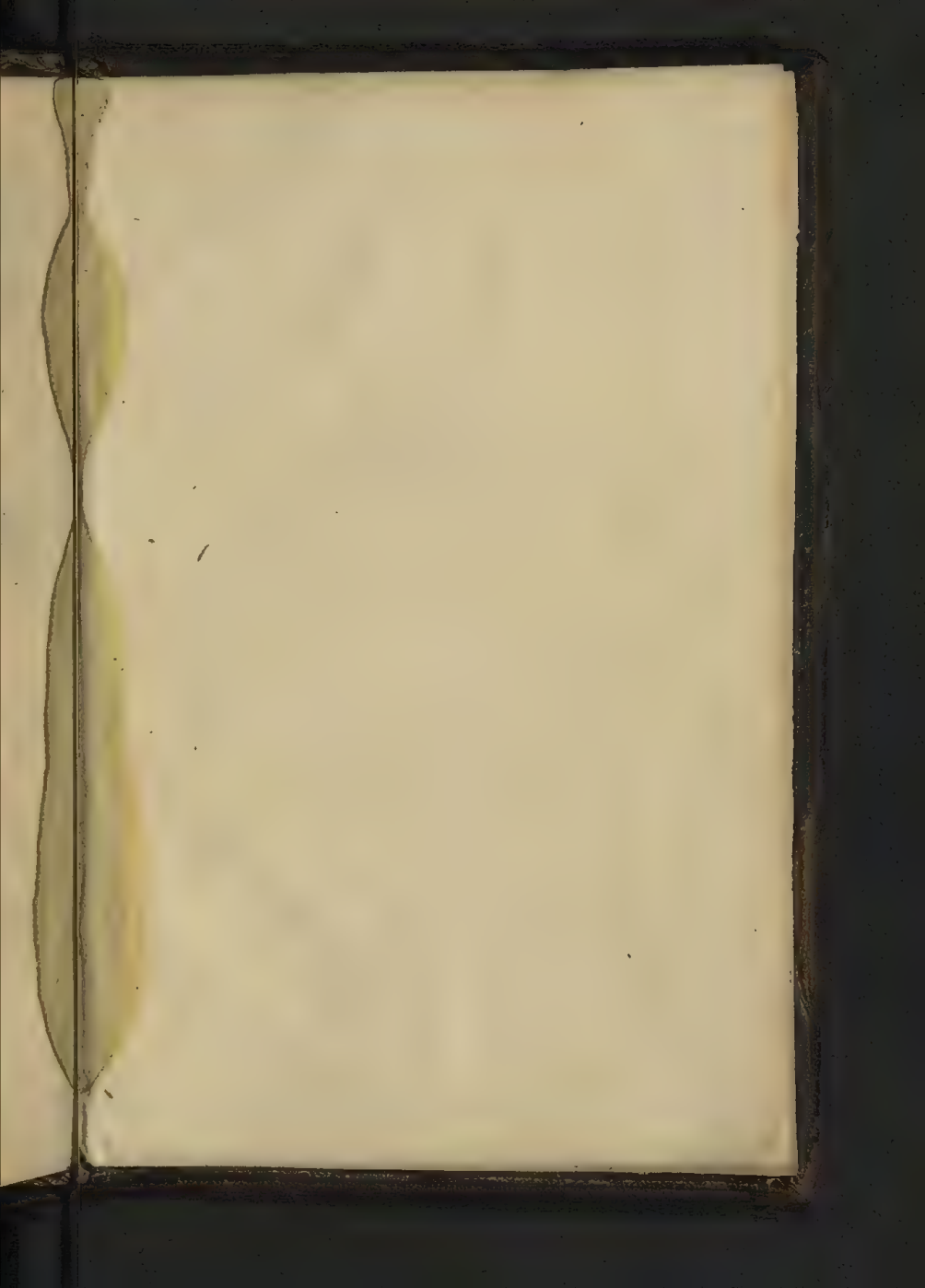
Finis.

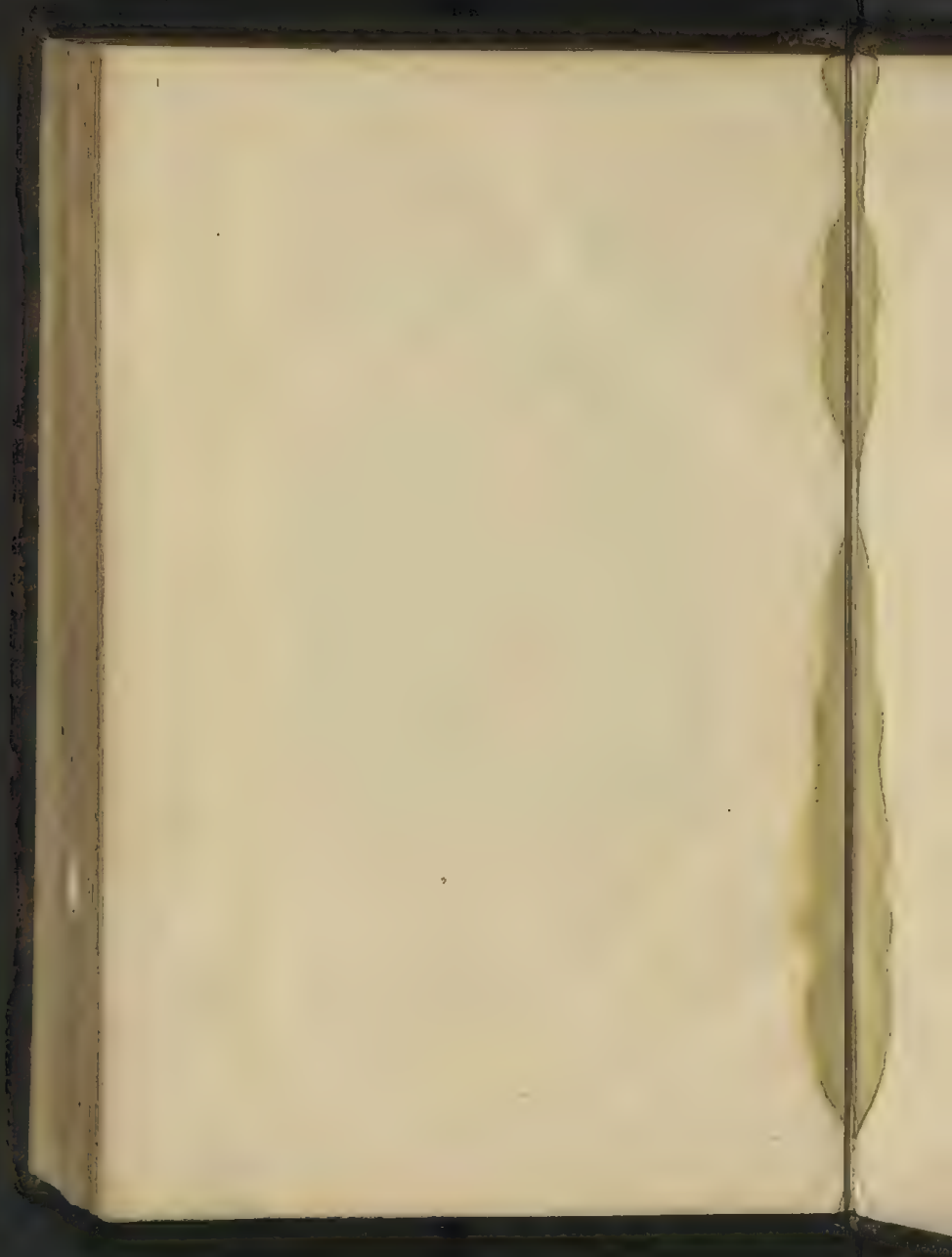

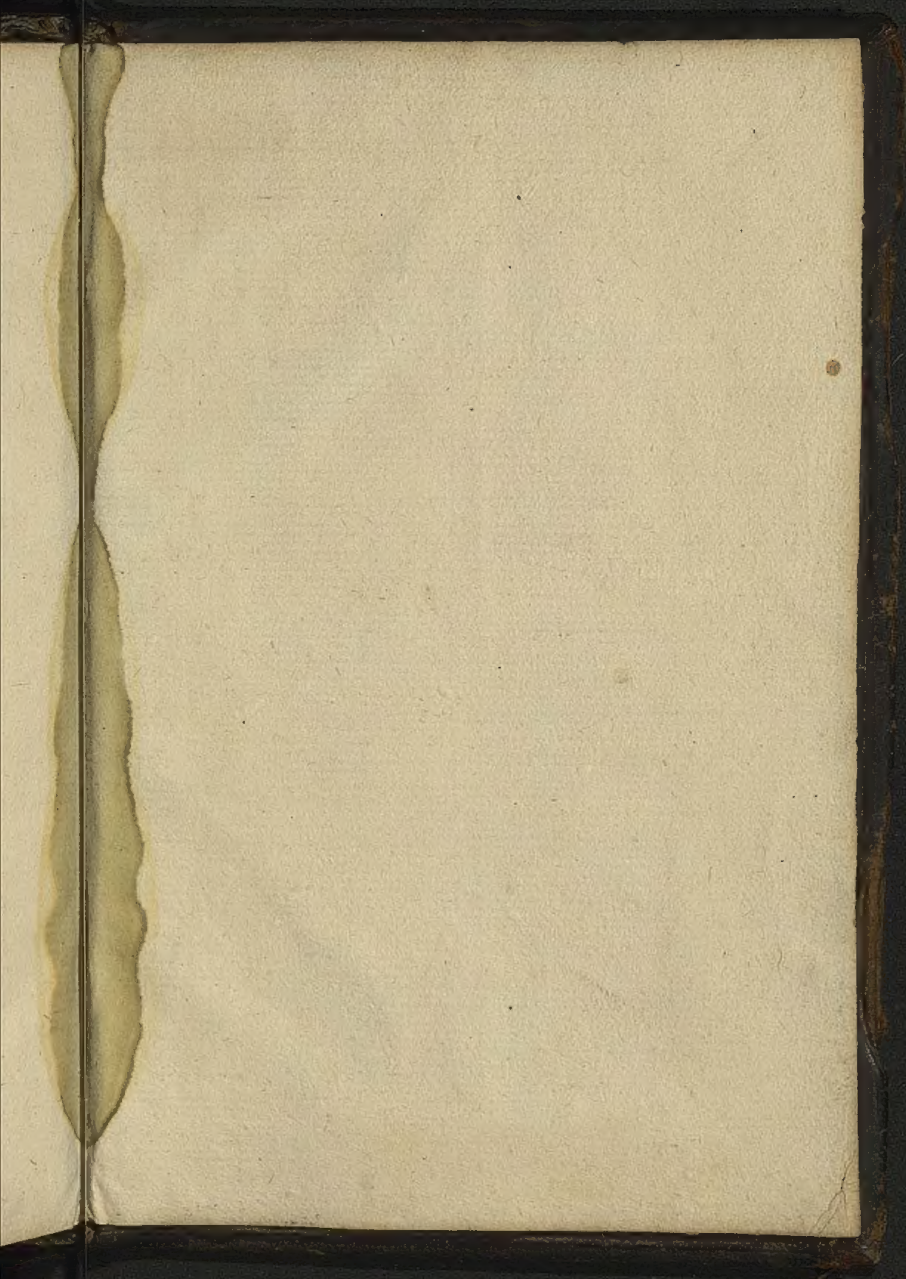

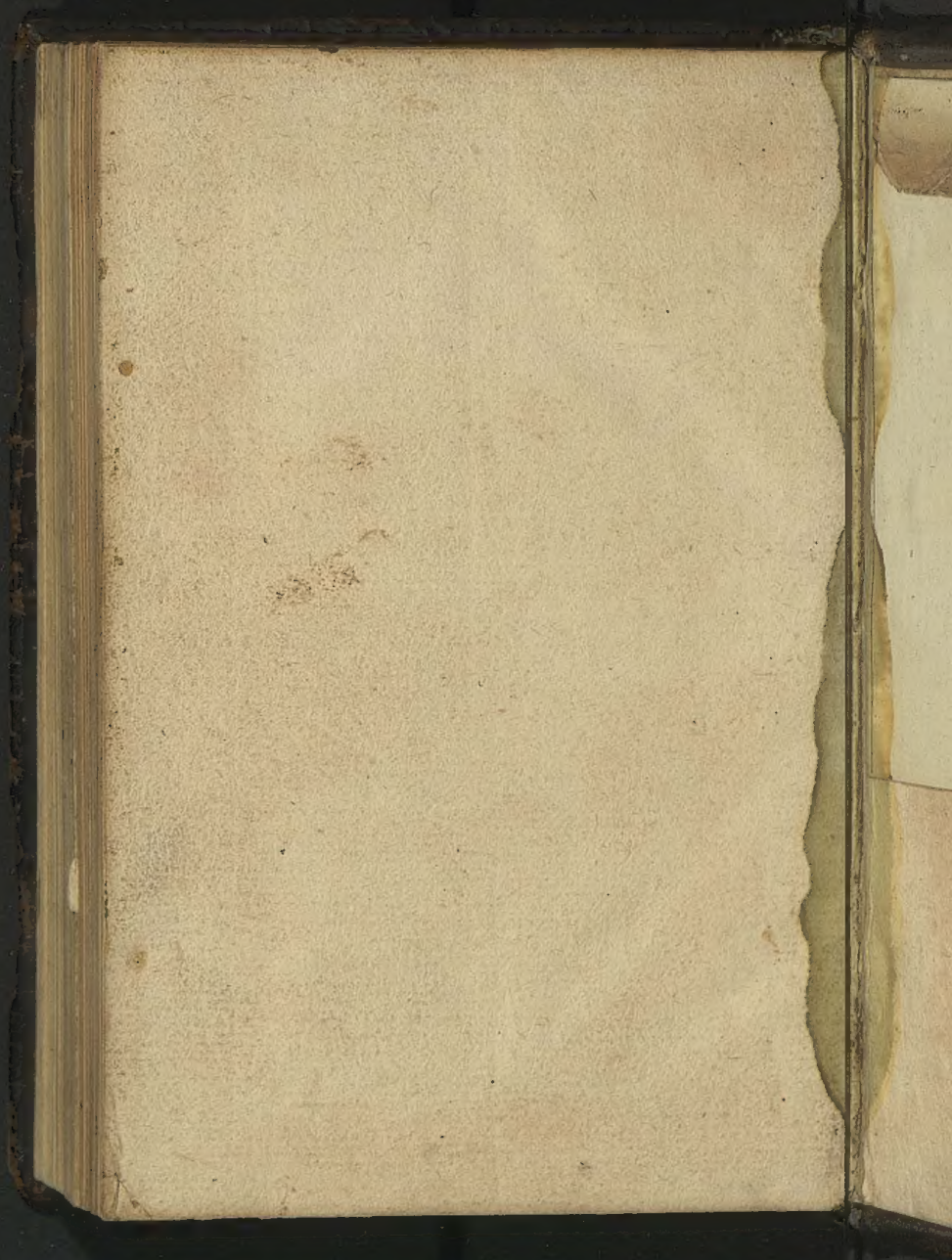
Consp
pus si
cui **S**
tulus
patre
uile
cie sup
tia vo
ditur
tis on
stum
uiden
sti vi
risius
moza

Konserwacja oprawy
1990 r. - BJ

